This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Catalogued throughout

Catalogued throughout

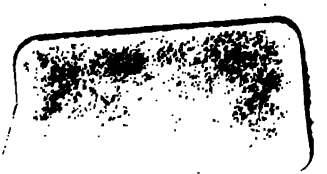

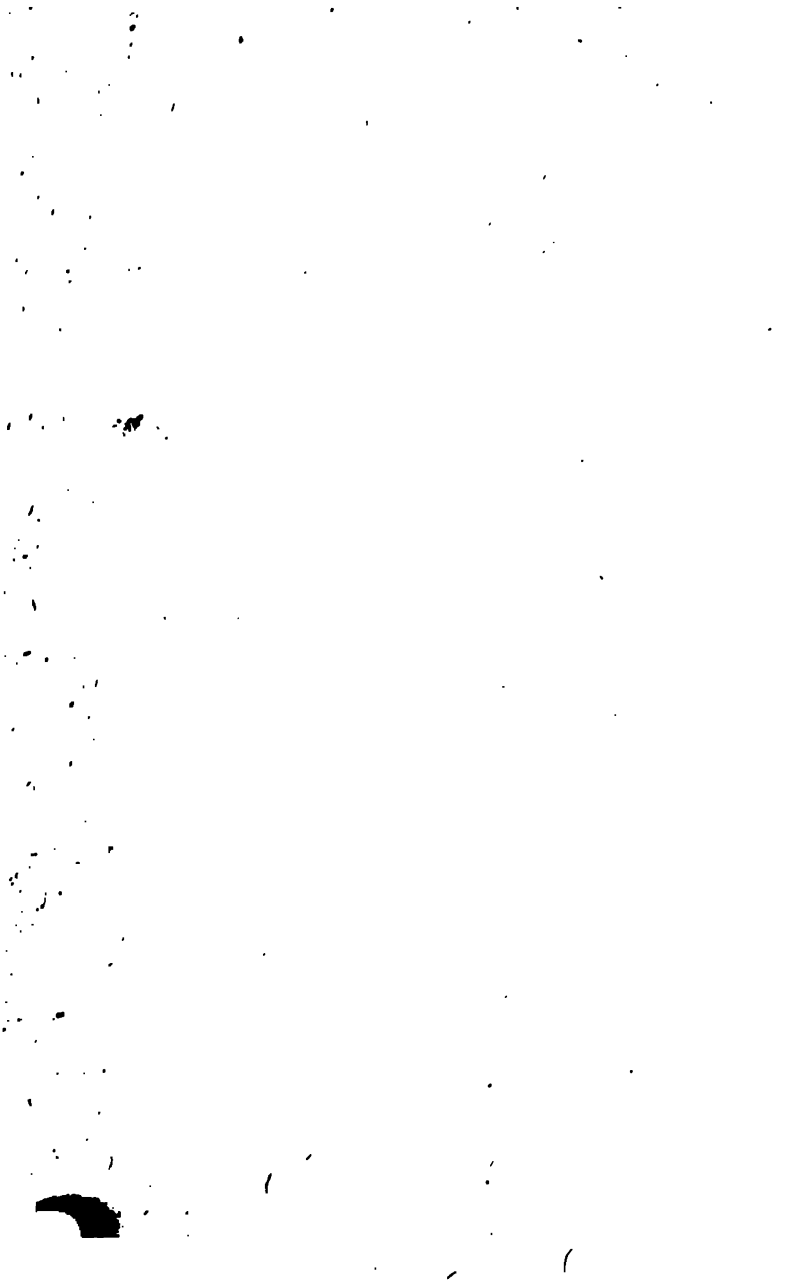

BIBLIOTHECA·BODLEIANA

De VOYAGIEN in dit Deel begrepen, zijn de volgende.

Anno

1504 De ramp-ſpoedige Zee-Togt door *Franciſcus de Porras*, van *Jamaica* na *Hiſpaniola* in 't jaar 1504. Beneffens des Ammiraals *Columbus* ſeldſaam wedervaren met gemelden *de Porras*, en ſijn verdere Scheeps-Togten van *Jamaica* over *Hiſpaniola* na *Caſtilien* tot op ſijn dood. Aangehegt met nog een Scheeps-Togt, die *Ferdinandes Cortes*, om deſe tijd onder *Alonzo Quintero*, uyt *Caſtilien* na *Hiſpaniola*, gedaan heeft &c.

1505 Roemrugte Scheeps-Togt van *Franciſco d'Almeida* na, *Ooſt-Indien*, in 't jaar 1505.

1505 Scheeps-Togt van *Pero da Nhaya* na *Ooſt-Indiën*, in het jaar 1505 en vervolgens.

1506 d' Eerſte Scheeps-Togt ter verder ontdekking van de *Weſt-Indiën*, door *Jean Dias de Solis* en *Vincent Yanes Pinzon* gedaan naar *Jukatan*, in 't jaar 1506.

1506 Scheeps-Togt van *Triſtano d'Acunha* na *Ooſt-Indiën*, in het jaar 1506 en vervolgens.

RAMPSPOEDIGE
WATER-TOGT
DOOR
FRANCISCUS DE PORRAS,

Met eenige Muitelingen van JAMAICA naa HISPANIOLA vrugteloos ondernoomen,

In 't Jaar 1504.

Verhalende niet alleen des Ammiraal *Kolumbus* zeldzaam wedervaren met gemelden *de Porras*, maar ook zyne verdere Togten, en Wederkomſt in Kaſtilien tot aan zyn dood.

Beneffens de Zee-Togt van

FERDINANDES CORTES,

in 't zelve Jaar gedaan naar HISPANIOLA.

Uyt Koninglyk bevel eertyds in 't Spaans beſchreeven door

ANTONIUS de HERRERA.

Nu aller-eerſt in 't Nederduyts vertaald en met Printverbeeldingen en Regiſter voorzien.

TE LEYDEN,

By PIETER VAN DER AA, Boekverkoper, 1706.

Met Privilegie.

MISLUKTE OVERTOGT VAN FRANCISCUS DE PORRAS, met de Kaſtiliaanze Muitelingen, VAN JAMAICA, ondernomen in 't Jaar 1504.

Als hem dan Franciſcus de Porras (gelyk op d'uitgang van 't Jaar 1503 gezeid is) met al zyn aanhang had ingeſcheept / nam hy zyn koers naar d'Oostelyken hoek van Jamaica, van waar Diego Mendez, en Bartelemi Fieſco vertrokken waren. Allerwegen waar zy paſſeerden / deeden ze groote afperſſingen van d'Indiaanen / hen dierg maakende dat ze zig naar den Ammiraal gingen verhoegen / die hen van alles voldoeninge geeven zou; en dat zoo hy hen niet betaalde / zy hem dooden moeſten / nademaal zy zoo ze zig van hem ontſloegen / zeer veele goederen verkrygen zouden / en door dat middel ontgaan / dat ze niet door hem wierden omgebragt / gelyk hy d'andere Indiaanen deezes Eilands gedaan hadde / als mede die van Cuba en Veragua, onder voorneemen van zig met 'er woon te begeeven. Deeze muitelingen dan aan den hoek van Jamaica gekomen / vertrokken zoo draa als ze in ſtaat waren om naar Hiſpaniola over te ſteeken / en ten dien einde namen zy zoo veele Indiaanen als zy konden om te roepen. Maar alzoo het weer nog niet zeer dienſtig was / en dat de Kanoös ook ſwaar geladen waren / hadden ze naauwelyks vier mylen gevaaren / of de baaren

Anno 1504.

De Porras vertrekt van Jamaica om met zyne muiters naar Hiſpaniola over te ſteeken.

Anno 1504. begoſten zig zeer te beweegen en hen tegen te loopen. Alhoewel nu d'Indiaanen niet en wiſten in welken gevaar dat ze waren / vaarende in de Kanoôs ; geheurde het egter dat toen ze zagen dat het water toenam / en dat het uit de Kanoôs niet te houden was / beſlooten zy alle de pakhaadjes in Zee te werpen / om ze te ligten ; bewaarende alleen den leeftogt die hen noodig was / als mede het water en hunne wapenen / op dat ze meerder ruimten hadden. En dewyl de wind zig nog te meer op koelde en de Zee ongeſtuimig maakte / vervielen ze tot het gruuwzaamſte der onmenſchelykheid / en beſlooten d'Indiaanen die hen om te roepen dienden / in Zee te werpen / en begonnen'er van boven op in te houwen / zoo dat ze meeſt gedood wierden. Als midlerwyl veele van hen de bloote degens zagen / en dat men ze dusdaniger wyze handelde / wierpen ze zig zelven in Zee / zig vertrouwende op hunne vaardigheid in 't ſwemmen ; dog als ze zig na een tyd lang geſwommen te hebben / niet langer konden boven houden / quamen ze weder by de Kanoôs aan boord / om de Kaſtiliaanen tot medelyden te beweegen / houdende alleenlyk de hand aan de Kanoôs om wat te ruſten. Dog zy waren verre van hen deeze gunſt te bewyzen / maar hieuwen ze met hunne degens de handen af / en gaven ze zoodanige houwen op het hoofd / dat'er eenige van den geeſt gaven.

Ontmenſte daad van de Kaſtiliaanen aan d'Indiaanen gedaan.

De Kaſtiliaanen genoodzaakt het weder na land te wenden.

De Kaſtiliaanen het dan wegens het quaade weer naar land wendende / waren'er onder hen van verſcheidene meeningen. Eenige zeiden het beſt te zyn om naar Cuba over te ſteeken / als zig dan van de Ooſte-wind en van de ſtroomen deezer kuſt konnende bedienen / van waar ze vervolgens naar Hiſpaniola zouden loopen / ſtrekkende naar de Kaap van St. Nicolaas, die niet dan agtien mylen van den hoek van Kuba is. Anderen waren van meening dat men weder naar de Schepen keeren zou / en dat men zig met den Admiraal verzoenen moeſt ; of dat men hem door kragt der wapenen die hy overig hadde / nevens de gantſche handeling van

waa-

waaren die hy gedaan had / ontrooven zou. Nog anderen stoutmoediger zynde / zeiden / dat men den over-togt nog eens verzoeken moest / en daar ze nu waren vertoeven tot het weer zulks toelaaten wilde. Deeze raad beter aangemerkt / bleeven ze in een naby gelegen Gehugte / verwagtende dat de Zee stilder wierd; dog zy vertoefden'er meer dan een-en een halve Maand / verwoestende en beroovende al het omleggende land. Eindelyk begaven ze zig met quaad weer / weder in hunne Kanoôs; maar zoo draa als ze in Zee waren en zagen dat de winden zig weder verheften / keerden zy 't weder naar land / doende nogmaals de zelfde verwoestinge; zulks dat ze zig in wanhoop ziende van te konnen overgeraaken / de Kanoôs verlieten en quamen weder aan het Gehugt / zeer onvergenoegd in hunne onderneeminge. Vervolgens vertrokken ze van dit Vlek naar een ander / vermangelende eenige kleinigheden voor levensmiddelen / wegroovende voor de rest alles wat ze vonden; waar van straks nader.

Anno 1504.

Zorge van den Ammiraal over zyne manschap gedraagen.

Midlerwyl dat deeze Muitelingen dus rampspoedig omsworven / was d'Ammiraal met allen vlyt over de zieken dien hy by hem had bedagt / op dat hy ze best herstelde; en om hen getrouw te doen zyn / ontveinsde hy de beledigingen / door hunne ongehoorzaamheid hem aangedaan / zonder eenig voorneemen te doen blyken van hen te straffen; ja zonder zelfs eenig bewys te geeven van'er zig aan te kreunen. Hy bragt ook daar-en-boven te weeg dat men de vriendschap der Indiaanen onderhield / op dat hy door het middel der mangelinge die hy met hen deed / zyn volk onderhouden kon / en alzoo verder tot herstelling van hunne gezondheid bragt.

Maar gelyk d'Indiaanen gemeenelyk zober leefden / en dat het hen een al te grooten overlast was / d'Ammiraal en zyn volk zoo langen tyd te verzorgen / (nademaal een Kastiliaan dagelyks meerder spyze nuttigde / dan eenen Indiaan in agt dagen noodig had /) en overzulks ze hen dus tot een last waren / begost men de aandeelingen te verminderen.

Ano 1504. d'Indiaanen bemerkende dat'er al een goed gedeelte der Kaſtiliaanen tegen den Ammiraal in opſtand waren / en dat de zelve hem geraaden hadden d'Indiaanen te dooden / verhoelden zy zeer in d'agting die ze te voozen gehad hadden / en lieten af van dagelyks hen den leeftogt te verzorgen / maar bragten toen zelden wat aan. Waar uit veroorzaakt wierd dat de Kaſtiliaanen in de grootſte nood geraakten. Om dit nu dooz geweld vooz te komen / wilden ze gezamentlyk met de wapenen uittrekken / en den Ammiraal alleen laaten / en zulks wegens zyne Ligt-ziente / die dan nu aan hun welgevallen bloot geſteld zoude zyn / en de zaaken gantſch ten uitterſten waren gebragt geweeſt. Dog hoozd hoe hen Godt in deeze dringende nood / wilde onderſtelnen: d'Ammiraal die wel wiſt dat'er in drie dagen eene Maans-verduiſteringe geſchieden moeſt / liet de Kaciquen en de voornaamſten deezes geweſts / dooz eenen Indiaan deezes Eilands / die reeds de Kaſtiliaanze taale kundig was / tot zig roepen; en zelde tot hen een dag te voozen dat de verduiſteringe voozvallen zou; en zulks op dusdanigen wyze uitgebrukt: Dat zy Kriſtenen waren, onderdaanen en dienaaren van Godt die in den Hemel woond; Dat deeze Godt eenen Heere en Schepper aller dingen was; Dat hy alle weldaaden beloonde, en eene ryke vergeldinge verſchafte, maar d'euveldaaden ſtrafte; en hy nu gezien hebbende dat die van hunnen landaard in opſtand waren, en hem niet wilden behulpzaam zyn, op dat ze naar Hiſpaniola overſtaken, gelyk die geenen die hy gezonden had, gedaan hadden; maar dat ze in tegendeel groote moeyelykheden uitgeſtaan, en alle hunne pakkaadje verlooren hadden; Dat nu Godt zelve op de volkeren deezes Eilands vertoornd was, nademaal zy nalieten van hen den leeftogt te verſchaffen en met hen wegens andere dingen te vermangelen; en over deeze wederwaardigheid die men tegens hen beging, had Hy beſlooten hen te ſtraffen door hongerſnood en andere ſtrafpleegingen. En overzulks hy geloofde, dat ze beſwaarlyk zyne redenen geloof zouden

De Kaſtiliaanen in verlegentheid door het agterhouden van den leeftogt, hen door d'Indiaanen verſchaft.

Een uitvindinge van den Ammiraal om d'Indiaanen te noodzaaken de Kaſtiliaanen de benoodigdheden weder te verſtrekken.

den konnen geeven, zoo wilde Godt dat ze een teeken aan den Hemel zien zouden, dat ten voorlooper diende, van wat'er eerlang in gevolge geheuren zoude. Hy berigte hen dan dat ze in d'aanſtaande nagt de waarſchynelykheid'er van beſchouwen konden; Dat ze zig dan buiten s'huis begeeven zouden wanneer de Maan opquam, en dat ze die als vertoornd zien zouden, en met eene bloedige verwe aangedaan, dienende hen ter voorzegginge van het quaade, dat Godt hen deſwegen zenden wilde. Anno 1504.

Na dat hy zyne reden dus geeindigd had; waren eenigen die ze opgevat hadden / met vreeze aangedaan; anderen mogelyk die veragtende; maar als de Maan opquam en een aanvang van verduiſtering maakte / en dat ze hoe hooger gekomen / te meer verduiſterde / begonnen ze bevreeſt te worden / en overſtolpte zodanig hunnen geeſt / dat ze al huilende vertrokken / en maakten een groot geſchrey / brengende een overvloed van leeftogt / die zy in de Scheepen bragten / verzoekende den Amiraal: Dat hy zynen Godt bad, dat zynen toorn tegens hen ter zyde geſteld wierd, op dat hy hen geen quaad mogt doen, vermits zy even als te vooren, alles wat ze noodig hadden, hen verzorgen zouden. 't Geen d'Amiraal hier mede beantwoorde: Dat het noodig was om eerſtelyk met Godt te ſpreeken, en dat hy zig derhalven geduurende de verduiſteringe opſluiten moeſt. Ondertuſſen maakten d'Indiaanen een geweldig geſchreeuw / huilende en overdaadig begeerende / dat hy hen ter hulpe quam. Toen men nu zag dat de verduiſtering ten einde liep / en dat de Maan haar volle ligt weder begon van zig te geeven / zonder eenige beletſelinge; quam den Amiraal uit / en zeide: Dat hy Godt gebeden had duſdanigerwyze het quaad van hen af te wenden, dat anders over hen voorgenomen was, als dat hy hunnen 't wegen verzekerd hadde, dat ze als vooren zoude wel doen, en onophoudelyk de Kriſtenen van den leeftogt en alles wat ze noodig hadden, verzorgen; Dat Hy hen reeds genaade beweezen had, en dat ze tot getui-

d'Indianen over de Maans verduiſtering ten uiterſten bevreeſt.

Anno 1504. gen deezes, zagen hoe de Maan zig bevreedigd had, verliezende deeze bloedige verwe waar mede ze bedekt geweeſt was. d'Indiaanen dan op deeze wyſe ziende dat deeze duiſterheid weder begon af te neemen / bedankten ze den Ammiraal; en zig verwonderende over de werken van Godt / keerden ze zeer verheugd weder tot hunne huizen / en weigerden niet meer aan den Ammiraal en de zynen te verſchaffen alleg wat hen noodig was / voor den grooten dienſt die zy geloofden / hen door den gebede van den Ammiraal beweezen te zyn. Alduſ verzorgden zy hen van genoegzaame leevensmiddelen / loovende Godt onophoudelyk / en geloovende dat hy hen eenig quaad wegens hunnen misdaad toevoegen kon; alg mede dat de verduiſteringen meermaalen van hen gezien / zoo veele bedreigingen van beſtraffinge waren / die Godt hen over hunne ongemaatigtheden deed beſchouwen.

d'Ammiraal by d'Indiaanen in groote agtinge geraakt.

Door't agterblyven der verwagte hulp uit Hiſpaniola raaken de Kaſtiliaanen in wanhoop.

Reeds waren'er agt Maanden zederd het vertrek van Bartelemi Fiëſco en Diego Mendez verloopen / zonder eenige tydinge van hunnen komſt te Hiſpaniola te hebben ontfangen / of te weeten of ze dood dan leevend waren; deg waren die geenen nog by den Ammiraal overig zynde / niet min in bezorginge; zulkg dat ze van nietg ter hulpe 't ontfangen / alg ongeduldig wierden / dugtende dagelykg in erger quaad te vervallen / gelyk gemeenelyk hen gebeurd / die zig altoog in 't midden der ongemakken en gevaaren bevinden / indien Godt hen niet met eenige innerlyke vertroofſtingen ondersteund / die hen d'ongelukken met geduld leerd verdraagen. Eenigen meenden dat deeze afgezondenen in Zee vergaan waren; anderen / dat d'Indiaanen van Hiſpaniola hen in het dooztrekken zommige hunner Gehugten / hadden gedood; en weder anderen / dat ze in den arbeid / in ziekte / of door den honger in eenen zoo langen en bezwaarlyken togt / wegens de ſtroom der wateren / of in het ſteile gebergte vervallen waren. Nog voegden ze tot alle deeze gevaaren by / dat d'Indiaanen hen zeiden / dat ze een Schip hadden zien vergaan / dat de ſtroomen

langg

langs de kust hadden weggesleept; 't geen eene uitvinding der zulke was / die muiterye wilden aanregten / waar toe zy zulks onder d'anderen die niet van hunne medegenooten waren / lieten verspreiden / op dat ze hen alle hoope van ontzet benamen / en den Ammiraal verlaaten mogten. Als het de zoodanige dan voor onmogelyk hielden / onder eenige verzekering verlost te worden / was'er zeker een Artzenybereyder Bernard genoemd / geboortig van Valence; nevens twee zyner medegezellen Zamora en Villatoro geheeten / met alle d'anderen die door ziekte hier gebleeven waren; deeze maakten een andere geheime zamenzweering / om 't onderstaan gelyk de Porras gedaan hadde. Doch Godt voorzag het gevaar dat d'Ammiraal met zyne Broeders en Dienaars zoude overgekomen zyn / door de aankomst van een kleine Bark die d'Obando gezonden had / en tegens den avond naby d'op strand-zittende schepen ten anker quam. De Kapitein daar op / was Diego d'Escobar die met Roldan hadde wederspannig geweest.

Anno 1504.

Andermaal muitery tegen den Ammiraal aangeregt.

Eene Bark door d'Obando van Hispaniola gezonden.

D'Order die aan deezen d'Escobar gegeeven was / behelsde: Dat hy des Ammiraals Schepen niet naderen zou; dat hy zig niet te lande begaf; dat hy niet hadde, nog niet toestond eenigen omgang met hem, nog met eenige der geenen die hem verzelden, te hebben, nog niet gaf, nog ook ontfing eenige brieven van of aan hen, nademaal hy niet gezonden wierd, dan om te zien in welke gesteldheid d'Ammiraal en de geenen die by hem waren, gevonden wierden. En vermits d'Obando wel wist dat d'Escobar eenen medegenoot van Roldan had geweest; oordeelde hy wel / dat hy geene gemeenschap met den Ammiraal maaken zou / en hem daarom met deezen last hadde afgevoerd. Na dat d'Escobar 'er dan aangekomen was / ging hy een weinig met zyn Karavel van des Ammiraals schepen afliggen / en begaf zig in zyne Sloep / waar mede hy de brief wegens Obando gelast zynde / overbragt / en eerlang de Sloep weder liet afhouden / onder het afwyken deeze redenen voerende:

Order van d'Obando aan Escobar met deeze Bark afgezonden.

Anno 1504. Dat Obando hem gezonden had zynen 't wegen te bezoeken; dat hy hem groeten deed; dat hy zeer belaſt met alle zyne wederwaardigheden was, en des hem met geene Schepen en benoodigde zaaken voorzien kon, zoo wegens zyn perzoon als anders, zoo als hy wel gewenſcht had, biddende hem geduld te hebben, tot dat hy zulks zenden zou; dog ondertuſſen beſchonk hy hem met een vaatje Wyn en een Varken; waar na hy zig weder in zyne Karavel begaf. Men oordeelde wel dat Obando deswegen alle naarſtigheid aanwende / vermits'er in Hiſpaniola nog vele begunſtigers van den Ammiraal gevonden wierden onder die zyne Dienaaren waren geweeſt / en nog zyne toegeneegene vrienden waren / en ook anderen die zig tegen hem 't ontweede toonden; overzulks dugte hy dat'er door Brieven of door zyne tegenwoordigheid eenige wanorder ontſtaan mogt. Anderen maakten'er andere gedagten over; dog dit was'er de waarſchynlykſte reden van.

Reden tuſſchen d'Eſcobar en den Ammiraal gewiſzeld.

d'Ammiraal beantwoordde den Brief van d'Obando, waar in hy een verhaal deed: „Wat on„gemakken hy geleden had; wat voor zyne Lan„den ontdekt / en hy'er ten dienſte haarer Maje„ſteiten gevonden / en wat voor wederwaardighe„den hy van de Porras uitgeſtaan hadde. Hy be„dankte hem wegens zyne goede genegentheid 't „hem-waarts / naar het berigt van Diego d'Eſ„cobar ontfangen; en beval hem Bartelemi Fiëſ„co en Diego Mendez dien hy afgezonden hadde. „Hy deed hem ook weeten hoe hy geen ander ver„lyf dan in zyne Schepen had / verwagtende de „hulpe van Godt en de zynen / om van daar te „kunnen vertrekken. Alzoo nu d'Eſcobar, na 't ont„fangen van deezen Brief vertrok / en dat zyn ver„trek voor het volk van den Ammiraal niet zonder agterdenken was / door dien hy met niemand had willen ſpreeken noch eenigen omgang hebben; zoo vermoede men deswegen wel dat d'Obando niet van meening was om d'Ammiraal van daar af *te loſſen* / op dat hy in dit Eiland nevens alle die

d'Eſcobar vertrekt weder naar Hiſpaniola.

hy

hp hem waren mogt omkomen. Anno 1504.
En alhoewel de komſt van d'Eſcobar deeze tweede zamenzweering eeniger maate geſtild had / verhinderde dit egter niet dat d'Ammiraal aan zyn volk te verſtaan gaf / dat deeze Karavel niet gezonden was geweeſt / dan óm berigt te geeven / dat hp met allen vlpt van de Schepen quam / om hen alle gezamentlyk van daar af te haalen / nademaal hp zonder hen niet vertrekken wilde / en dat dit kleine Schip / voor hen alle niet konde genoegzaam zyn. Tuſſchen dat deeze redenen / gevoegd tot het zien van deeze Karavel / en de tyding die ze van den aankomſt van Diego Mendez en Bartelemi Fieſco in eene goede haven van Hiſpaniola ontfangen hadden / hen eenigerwyze vertroofte / en deed hoopen van in 't korte verloſt te zyn.

d'Ammiraal tragt de muitelingen door zagtigheid te bevreedigen.

Middelertyd d'Ammiraal geen ander voornemen had / dan de Muiters meer door zagtigheid dan door geweld te bevredigen op dat hp zig buiten gevaar ſtelde / en verhinderde dat ze geen quaad in 't Eiland deeden; deed hp hen weeten hoe 't zig toe droeg / verzoekende dat ze zig onder gehoorzaamheid ſtelden / dat hp hen het verledenen vergaf / en beloofde alle ſoorten van goed onthaal. Ter zelver tyd zond hp hen twee zyner vertrouwſte vrienden / en gaf hun een ſtuk van het varken / waar mede d'Escobar hem vereert hadde / om het hen te behandigen / als eene aangename ſpyze / die ze in lange niet gegeeten hadden / op dat ze van de aankomſt der Karavel verzekerd waren. Franciscus de Porras trok hen om ze t'ontfangen te gemoet / alleen verzeld met eenige van zyne mede genooten / bezorgd dat zoo d'andere het gezien hadden / zp over hunnen misſlag berouw zouden hebben; egter kreegen zp'er de weet af en dat Fiesco en Mendez te Hiſpiniola waren aangelant; ook dat d'Ammiral in 't korte verhoopte / van daar hp zig ontheld / te vertrekken. Eindelyk na veele redenwiſſelingen / gaven ze tot antwoord / dat ze zig aan den Ammiraal niet vertrouwen wilden maar dat ze bewilligden zig zeer vreedzaam

Die eenige onbillyke eiſchingen doen.

in

Anno 1504. in 't Eiland te gedraagen / verwagtende dat hy hen een Schip ter wedertogt verſchaffen zoude / ingevalle hy'er twee hadde / en zoo niet / dan van een / de helft genieten moeſten. En vermits ze alle hunne pakkaadjes en mangelwaren in Zee geworpen hadden / hy die onder hen waren verdeelen moeſt. Maar d'Afgezondenen gaven tot antwoord / dat het geene voorſlagen waren om aan de Ammiraal voor te ſtellen; zulks ze beſluit namen / om hen te zeggen / dat zoo men het niet met vriendſchap toeſtaan wilde / dat ze dan geweld gebruiken zouden.

Quaad ſpreek inge tegens den Ammiraal. Daar en boven zeide Porras tot zyne medegenooten / dat d'Ammiraal een wreed man was; en dat de Aanhangers die hy hen zond niet dan Bedriegers waren; dat zy niets te vreezen hadden / dat hy hen niets dorſte tegen zyn / wegen de gunſt die zy aan 't Hof te verwagten hadden. Hoog dat men alleenlyk moeſt bedugt zyn / dat hy onder ſchyn van beſtraffinge / wraake neemen kon; gelyk Roldan, om de zelvige redenen en die die hem verzelden / zig nooit op hem hadden willen vertrouwen; maar hem gevangen namen / en in boejens naar Kaſtilje voerden. En om zyne medegenooten altoos in dit verſtand te houden / zeide hy hen / dat deeze Karavel / die men voorgaf aangekomen te zyn / niet dan een betoverend bedrog was / dat den Ammiraal verzonnen had / en dat die die 't meenden gezien te hebben / het voor hen niet dan een droom was / nademaal d'Ammiraal aan veele deezer uitvindingen bekend ſtond. Daar beneven was hy ook niet geloofbaar / want zoo het eene waare Karavel geweeſt hadde / zoude zyn volk dat hy by zig had / niet konnen verhinderd zyn gewoorden / van gemeenſchap met die van de Karavel gemaakt te hebben / en zoo draa niet wedergekeert zyn. Gelyk hy nu dagelyks verzekeren wilde dat het geene Karavel was / (met byvoeginge zoo 't'er eene geweeſt ware / d'Ammiraal / zyn Zoon en zynen Broeder 'er zig in begeeven en om 'er mede te vertrekken zouden gedient hebben / en den nooddwang waar in zy waren t'ontgaan /)

zulks

zulks dat door deeze redenen hy hen in zyne meening bevestigde / en hen aanporde om zig van de perzoon des Ammiraals te verzekeren / om alles wat hy in de Schepen had / na zig te neemen. Hoe het nu verder met deezen wederspanneling afliep zullenwe korts hier na vernemen. Anno 1504.

Midlerwyl dat d'Ammiraal dus / gelyk we gezeid hebben / met veel bekommeringen bezwaart was / had men ook aan geene wederwaardigheden te Hiſpaniola gebrek ; nademaal de Kaſtiliaanen in het Landſchap Hyguy als zonder zorge leefden / door het verdrag dat Jean d'Esquibel met d'Inwoonders dier plaats gemaakt had / (te vooren gemeld) en waar van de voorwaardens waren : Dat zy zekere Landen voor haare Majeſteiten bebouwen zouden / waar in den voornaamſten Rykdom deezes Eilands beſtond / en dat men hen niet noodzaaken kon om naar St. Domingo te gaan / nog uit hun land te vertrekken. De Bevelhebber Villaman die zig in de ſterkte met verſche Soldaaten onthield / plaegde hen ook zeer : zulks d'Indiaanen hun al te vry en baldadig leven niet konnende dulden / klaagden over de voorwaardens van hun verdrag / en dat zy hen wilden het Koren door d'Akkers der Koninglyke Landen te St. Domingo voortgebragt / doen aanbrengen / niet tegenſtaande alle hunne klagten. Des vergaderden zy zig in grooten getalle / beſtreeden de ſterkte / ſtaken ze in de brand / en dooden alle de Kaſtiliaanen / uitgezondert eenen die zig redde / en de tydinge van dit ongeval overbragt. Obando dan deeze volkeren eerlang den Oorlog aanzeggende / gaf hy het beſtier aan den Kapitein Jean d'Esquibel, die'er het volk van St. Jago op afvoerde ; en voor Kapitein over die van St. Domingo, wierd Jean Ponze de Leon gezonden. Diego d'Escobar had het geleide van die uit de Stadt Conception, die reeds zeer magtig was. Deeze was eenen medegenoot van Roldan in zyne Muitery geweeſt. Hog benoemde hy eenen anderen voor die van Bonao, die in alles vierhonderd mannen uitmaakten / en zig in het

Wederwaardigheden in Hiſpaniola voorgevallen.

d'Indiaanen van het Landſchap Hyguei in opſtant, dooden eenige Kaſtiliaanen.

Jean d'Esquibel tegens hen te beoorlogen gezonden.

Anno 1504. het Landſchap Ycayagua begaven / grenzende aan dat van Hyguey, van waar ze een groot getal Indiaanen troffen / die zeer wel ten Oorlog dienden. Die van Hyguey nu hadden hunne gehugten in 't gebergte / waar van den top eene tafel gelijk was / en op de kruin deezer Bergen / verhief zig een ander Gebergte / dat zeer zeldzaam wegens deſ zelfs ſpitzen te beſchouwen was / en van zoo zwaar een toegang dat het naauwelijks te beklimmen ſcheen. Deeze vlakke berg-geſtalten / hadden wel tien en ook wel vyftien mylen in deſ zelfs middel lyn / en alle tafels gewyze bevloert / waren ze als afgeſneedene en gehouwene rotzen door s'menſchen handen gewrogt / en ſpitsagtig gelijk de vlakke kanten van een Diamant. Aan eenige plaatzen waren 'er groeven ter breedte van tien of twaalf voeten / met roode Aarde vervult en zeer vrugtbaar / al waar ze hunne Cazabi planten / daar ze hun brood van maaken; want eene wortel of twee geplant / vermeerderde dusdaniger wyze / dat ieder Groef van een eenige wortel vervult wierd. Men zaayden'er ook eene kern van een Meloen uit Kaſtilje gebragt / die zoo groote Meloenen verſchafte / dat ze tien of twaalf ponden woegen en zeer ſmaakelijk en zoo rood als bloed waren. Zie hier de reden waarom deeze volkeren dit Gebergte bewoonden; namelijk die in deſ zelfs groote vrugtbaarheid beſtond.

Het Landſchap Hyguey beſchreeven.

d'Indianen ſtellen zig om den ſtryd af te wagten.

De Kaſtiliaanen op de grensſcheidingen van Hyguey gekomen en d'Indiaanen hen vernomen hebbende / maakte ze groote vuuren om d'een den anderen berigt te geeven. Zy voerden hunne vrouwen / kinderen en d'ouden in zekerheid / aan de plaatzen meeſt door Bergen bedekt. De Kaſtiliaanen legerden zig aan eene vlakte zonder Boomen / op dat de Ruiters zig te bequamer wenden konden; hun oogwit was nu om eenige Indiaanen gevangen te neemen en daar uit de geheimen der Spanden 't ontdekken. Hoog alhoewel zy'er veele pogingen aan deeden / zoo konden ze egter van hen nooit iets te weeten komen / nademaal hunne

ne Heeren het hen verbooden hadden / en zy hen altoos zeer trouw en gehoorzaam waren. De Kastiliaanen in het Landschap gekomen zynde / vonden'er een groot getal Indiaanen / als mede veele en zeer groote Dorpen / en wel zodanige die telkens alze hen voor quamen / ten eersten gereed stonden om tegens hen te stryden; en zig op alle wegen met hunne Wapenen in de hand vertoonden; maakende een groot geschreeuw naar hunne wyze / als gereed om zig wel te verdeedigen en den eersten aanval der Kastiliaanen te wederstaan. Maar als zy reeds hunne pylen gelost hadden / en eenige hunner landaard door de voet-bogen / spiessen en helm-barden / (daar hen de Kastiliaanen van heen en na by mede te keer gingen /) zagen sneuvelen en ter aarde vallen / (alhoewelze toen nog maar zober van deeze schutters voorzien waren;) weekenze nogtans agterwaards zoo dra de Kastiliaanen hunne degens trokken / en dorsten dat blanke staal niet afwagten. Nogtans waren'er eenige onder hen zoo verwoed / dat wanneerze zig getroffen zagen / zy de flitzen met de hand tot aan de vederen in hun lighaam duwden / daar na uitrukten en die met de tanden aan stukken gebeten hebbende / den Kastiliaanen weder toewierpen; geloovende dat ze zoo doende zig dapper genoeg gewroken hadden / ongemoeid ze op de zelve plaats'er het leven niet zelden by inboetten.

Anno 1504.

Hunne verwoedheid aangetoont.

Als den eersten aanval gedaan was / zaagen de Kastiliaanen weinig voordeel te halen / om dat alle hun verdeediging in de vlugt bestond / verlaatende elk zyne wooning en weeken naar de digste bosschen en op de spitse Bergen / alwaar men hen onmogelyk volgen kon / alhoewel hen de Kastiliaanen reeds met troepen begosten agter-na te zetten. Eindelyk namen zy eenige verspiedders gevangen en anderen die van d'eene ter andere plaatze gingen / om hen den weg te wyzen waar d'anderen zig verschoolen hielden; waar van eenigen om ze hen niet aan te moeten melden / zig zelven van de toppen der rotzen / te barsten nederwierpen.

Al-

Anno 1504. Alhoewel nu d'Indiaanen dus verſtrooit waren / lieten ze egter niet na van Gehugt tot Gehugt te gaan / en zig in benden te vergaderen / nademaal zy in zoo grooten getal beſtonden / dat ze genoegzaam waren om ze te bezetten; zulks de Kaſtiliaanen genoeg te doen hadden om hen van 't eene / Dorp tot het andere te verjaagen. Eindelyk quaamen ze ter plaatze alwaar zig den Heer of voornaamſte Kacique, Cotubanama genoemt / hem ontyield / en die zynen naam in die van Kapitein Jean d'Esquibel, verandert had / en te gelyk zynen Broeder in Wapenen en Naam was. Hy was een Man van lange geſtalte / zeer wel gemaakt en ſterk; zyne uitruſting munte boven alle anderen uit / en waren om derzelver ſchoonheid en waarde in groote agting onder de Kaſtiliaanen. Wanneer zy hem op het voetſpoor langs den Oever der Zee vervolgden / vonden ze twee wegen / die naar een Gehugt op het Gebergte liepen / d'eene was gezuivert en opgemaakt / nademaal men de takken der boomen en heeſters die de paſſaadje ontbruikbaar maakten / afgehouwen en d'Indiaanen te midden der zelve een hinderlaag gelegt hadden; d'andere die zeer eng en vol boomen was / hadden d'Indiaanen omgehouwen / om de doortogt te verhinderen. Als nu de Kaſtiliaanen eerlang vermoeden / dat men'er een bedrog mede voor had / verlieten ze d'opene weg / en beſlooten d'engſte te nemen. Zy begonden die dan met veel arbeids op te zuiveren / een half-myl verre en zoo lang deeze verhindering ſtrekte. Wanneer ze nu zagen dat'er vervolgens nog een myl af te leggen was om aan het Gehugt te komen / wierdenze wel haaſt ontwaar / dat'er een bedrog op handen ſtond. Op deeze weg dan gekomen zynde / trokken ze geduryg in ſlagorden tot aan het Dorp voort / alwaar zy gekomen zynde / d'Indiaanen in hunne hinderlaage aantaſten / en ſchooten hunne voet-bogen gezamentlyk op hen af. Toen d'Indiaanen zig dus verraſt zagen / weeken ze tot in de ſtraaten van hun Gehugt / alwaar ze hunne boogen loſten en met zy-

De Kaſtiliaanen begeeven zig naar het Gehugte van Cotubanama.

Liſtigheid der Indiaanen ontdekt.

Ander gevegt tuſſen de Kaſtiliaanen en Indiaanen.

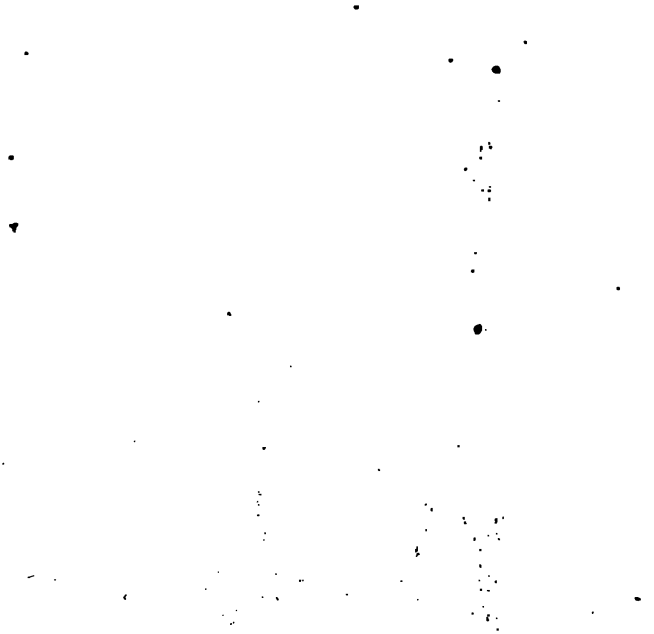

Anno 1504. Alhoewel nu d'Indiaanen dus verſtrooit waren / lieten ze egter niet na van Gehugt tot Gehugt te gaan / en zig in benden te vergaderen / nademaal zy in zoo grooten getal beſtonden / dat ze genoegzaam waren om ze te bezetten; zulks de Kaſtiliaanen genoeg te doen hadden om hen van 't eene / Dorp tot het andere te verjaagen. Eindelyk quaamen ze ter plaatze alwaar zig den Heer of voornaamſte Kacique, Cotubanama genoemt / hem ontbield / en die zynen naam in die van Kapitein Jean d'Esquibel, verandert had / en te gelyk zynen Broeder in Wapenen en Naam was. Hy was een Man van lange geſtalte / zeer wel gemaakt en ſterk; zyne uitruſting munte boven alle anderen uit / en waren om derzelver ſchoonheid en waarde in groote agting onder de Kaſtiliaanen. Wanneer zy hem op het voetſpoor langs den Oever der Zee vervolgden / vonden ze twee wegen / die naar een Gehugt by het Gebergte liepen / d'eene was gezuivert en opgemaakt / nademaal men de takken der boomen en heeſters die de paſſaadje ontbruikbaar maakten / afgehouwen en d'Indiaanen te midden der zelve een hinderlaag gelegt hadden; d'andere die zeer eng en vol boomen was / hadden d'Indiaanen ongehouwen / om de doortogt te verhinderen. Als nu de Kaſtiliaanen eerlang vermoeden / dat men'er een bedrog mede voor had / verlieten ze d'opene weg / en beſlooten d'engſte te nemen. Sy begonden die dan met veel arbeids op te zuiveren / een half-myl verre en zoo lang deeze verhinderingſtrekte. Wanneer ze nu zagen dat'er vervolgens nog een myl af te leggen was om aan het Gehugt te komen / wierdenze wel haaſt ontwaar / dat'er een bedrog op handen ſtond. Op deeze weg dan gekomen zynde / trokken ze geduryg in ſlagorden tot aan het Dorp voort / alwaar zy gekomen zynde / d'Indiaanen in hunne hinderlaage aantaſten / en ſchooten hunne voet-bogen gezamentlyk op hen af. Toen d'Indiaanen zig dus verraſt zagen / weeken ze tot in de ſtraaten van hun Gehugt / alwaar ze hunne boogen loſten en met

De Kaſtiliaanen begeeven zig naar het Gehugte van Cotubanama.

Liſtigheid der Indiaanen ontdekt.

Ander gevegt tuſſen de Kaſtiliaanen en Indiaanen.

pp-

pylen ſchooten / ſteenen wierpen / en alleſ deeden waar mede ze zig beſchermen konden ; dog de hand-boogen waren hen zeer hinderlyk / alhoewel ze deſ wegen egter den moed niet verlooren gaven. Anno 1504.

Ter deezer plaatze was 'er eenen Indiaan zeer groot van ligbaam en naakt gelyk alle d'anderen / hebbende alleenlyk zyn boog en pylen / zig gereed makende om tegen eenen Kaſtiliaan te kampen. Alonzo Gomez, mede groot van geſtalte / en zeer behendig met den degen / zonderde zig uit zyne bende af / en met degen / ponjaard en een halve piek gewapent / nevens een ſchild om zig voor de pylen te dekken / naderde hy den Indiaan / en wierp hem met ſteenen / terwyl d'Indiaan zig gedroeg hem met pylen te beſchieten ; hy liep ter zyde / deed allerlei ſprongen en zydelinkze huppelingen / uit bedugtheid dat hem den Kaſtiliaan zou naderen / en zig van zyne wapenen bedienen ; ontwykende dus ook het treffen der ſteenen / gelyk onze ſlingeraars weten te doen. Als de twee legers hen in deezen ſtryd zagen / gedroegen ze zig van zulks met opmerkinge te beſchouwen. Telkens deed den Indiaan tegens Gomez zodanige ſprongen en leide toe om als hy hem ontdekt zag te doorſchieten; maar Gomez zig zeer wel met zyn ſchild bedekkende raapte ſteenen die hy op hem wierp ; en d'Indiaan ſprong herwaards en derwaards met zyn boog en pyl gereed tot ſchieten. Als ze nu met duyſke ſchermutzelingen een wyl tyd hadden doorgebragt / zonder dat eenige ſteen den Indiaan had konnen treffen / vreesde hy den Kaſtiliaan zoo weinig / dat hy hem eindelyk zoo digt naderde / dat hy hem als overweldigde / en zyne pyl by naar dwerſch door de koker ſtak ; zulks alles wat Gomez doen kon was om zig als een kloot te buigen / en geduurig met zyn ſchild te dekken. Toen hy nu den Indiaan zoo na by hem zag / verliet hy de ſteenen / en nam de halve ſpies / die hy hem toe ſchoot / om hem te doorſteeken ; dog den Indiaan ontweek het al beſpottende om dat hy die zonder hem te wonden / geworpen had / houdende geduurig zyne pyl in de

Zeldzaam gevegt tuſſchen een Kaſtiliaan en Indiaan voorgevallen.

Anno 1504. hand. Toen d'andere Indiaanen toeliepen om hem t'ontfangen / prezen zy zyne groote gezwindheid / behendigheid en ſterkte / en beſchimten Gomez. Dit nu was een zeer aangenaam ſchouwſpel en der verwonderinge waerdig; doch de nagt middelerwyl aankomende / ſcheide men van elkander.

Den volgenden dag verſcheen'er geenen Indiaan; vermits zy zagen tegens de Kaſtiliaanen niet te konnen beſtaan / maar weken naar het Gebergte al waar ze hunne Vrouwen / kinderen en Oude Landgenooten gelaaten hadden. d'Indiaanen der andere Gehugten / (die nu geen luſt meer om te ſtrijden hadden) / deeden ingelyks / zeggende; Dat / dewyl Cotubanama, die zodanig een dapper man geagt wierd / tegen de Kaſtiliaanen niet hadde konnen beſtaan / zy niet van gedagten waren tegens haar te vegten.

Stroperyen door de Kaſtiliaanen landewaards ingedaan.

Ondertuſſen deeden de Kaſtiliaanen die in troepen verdeeld waren / ſtrooperyen door het land in meeninge dat ze Cotubanama en de voornaamſte Caciquen ontdekken zouden. De Kaſtiliaanen waren hier zoo gezwind en behendig op / dat twintig of dertig Indiaanen (alhoewel veerdig en gantſch naakt) hen niet meer dan de beweeging van een blad van de boom vallende / verbazen kon. Nog waren'er anderen / die alleen op de reuk van 't vuur den weg inſloegen / vermits d'Indiaanen in welker plaatze zy waren / vuuren ſtookten; alzoo gebeurden 't dat dertien Kaſtiliaanen hunnen weg namen / ter plaatze alwaar ze twee duizend Indiaanen zoo groot als kleen vonden; niets by haar hebbende dan vier Vuur-roers / Degens / Spiesſen en Schilden; doch willende hunne roers losbranden / vonden ze die onbruikbaar; onderwyl ſchooten d'Indiaanen met pylen / en wierpen met ſteenen; waar tegens zy zig met hunne Schilden bedekten / en hen noodzaakten geduurig te wyken / want ze voor de Vuur-roers zeer bezorgd waren / vreezende dat ze gelaaden waren. Hebbende dan drie uuren tyds / zonder eenig voordeel te doen doorgebragt / hoorde men by geval een geruyt dat in

Dertien Kaſtiliaanen verdeedigen zig tegens eene meenigte Indiaanen.

het

het leger der Kastiliaanen gemaakt wierd / dat gevalliger-wyze zeer naby passeerende / omtrent den avond halte hield; waar op d'Indiaanen begosten de vlugt te neemen / en veele dooden op de plaats agter lieten. Alzoo nu de vrouwen en kinderen / zig niet gelyk de mannen door de vlugt konden redden / wierden ze tot gevangenen gemaakt / en in 't leger verdeeld: die anderzins ook in deezen Oorlog veel door den honger geleden hadden. Maar nu dienden hen deeze gevangenen ten hoogsten; want het gaf oorzaake dat alle d'andere gelegentheid waarnamen van weder te gehoorzaamen. Om dan van leeftogt voorzien te worden / voerde men de gevangene Indiaanen naar het gebergte / zulks ze wortelen zogten die zy kenden / waar van zy brood maakten. Onder deeze nu waren'er die hunne Gardianen ombragten / en hunne wapenen naar den Kacique Cotubanama droegen; door wiens agting en gezag den Oorlog gevoerd wierd / nademaal alle d'Indiaanen die men gevangen had / zeiden dat d'anderen zig zouden overgegeeven hebben / byaldien ze niet voor den Heere Cotubanama waren bevreest geweest; ook deeden de Kastiliaanen alles wat ze konden / om hen aan de hand te krygen.

Anno 1504.

De groote naarstigheid en bezorginge die Jean d'Esquibel bybragt / om tydinge van Cotubanama te hebben (op dat hy zig van zyn perzoon verzekerde /) was / om door zynen dood of gevangenneeminge / deeze zwaren Oorlog te doen eindigen. Hy dan berigt gekreegen hebbende / dat hy met zyne vrouwe en kinderen / naar 't Eiland Saona over gevaaren was / en zig wel vervaardigd ter bescherminge had; besloot hy van'er hem te willen volgen / nademaal men voor-al zig verzekerd hield / dat Cotubanama in vryheid zynde / men d'Indiaanen deezes Landschaps niet zoude konnen bedwingen. En om d'uitvoering van zyn voorneemen 't erlangen / had hy gelast dat eene Karavel naar St. Domingo loopen zou / die met leeftogt voor het leger gelaaden / zig in zekere plaatze houden zou /

Jean d'Esquibel begeeft zig naar 't Eiland Saona om Cotubanama op te zoeken.

Anno 1504. alwaar ze de manſchap die naar 't Eiland overſcheepten / in zoodanigerwyze verzamelen konden / dat de verſpieders van den Kacique het niet gewaar wierden; nademaal hy zyn vrouw en kinderen in een hol in 't midden des Eilands verborgen hadde / zoo draa hy vernomen had dat deeze Karavel allerwegen kruiſte / alhoewel het ten dien einde geſchiede om deeze onderneeming uit te voeren. Om dieswil dan zond hy dageliks ter plaatze waar de Karavel den manſchap aan 't Eiland uitzetten kon; en hy zelve liet'er zig overvoeren om de zelve te berigten / zynde van twaalf der dapperſte Indiaanen verzeld. Onder anderen ſcheepte zig Jean d'Eſquibel met vyftig mannen op eenen nagt in de Karavel / omtrent twee mylen van land gelegen / en quam met het aanbreeken van den dag aan 't Eiland / ſcheepten'er dertig mannen uit / die te lande ſtapten / met hunne wapenen en leeftogt voorzien / zynde wel ervaren in alle zoorten van Veldſlagen en onvermoeid van inborſt. Zy begaven zig op eenen zeer hoogen Berg / een weinig voor dat'er de Verſpieders van Cotubanama aanquamen. Onder tuſſen waren'er Kaſtiliaanen die deeze Indiaanen gevangen namen / en voor d'Eſquibel voerden / die hen vraagende waar den Kacique was? hem tot antwoord gaven dat hy afquam. Eenige Kaſtiliaanen dan namen deeze gevangenen voor wegwyzers met zig; en den Kacique willende te vooren komen / om zig door zyne gevangenneeminge berugt te maaken / (verbeeldende haar dat ze hem reeds in handen hadden /) zoo namen ze hunnen weg ter regter / behalven eene die de ſlinker zyde / koos / nademaal dit gantſche Eiland door Boomen en ſtruiken zeer digt bezet was / en het zeer bezwaarlyk viel elkander gewaar te worden / voor dat men zeer nabv gekomen was.

Indiaanen gevangen genomen om hunnen Kacique na te ſpooren.

Deezen die den weg ter ſlinker zyde inſloeg / en alleen zynde / was eenen akker-Boer / Jean Lopez genoemd / een ſterk man / als mede in de wapenen wel ervaren / en den oudſten van 't Eiland; hy zig dan op deezen weg belemmerd vindende / ont-

ontdekte twaalf der dapperſte Indiaanen met hunne wapenen / die d'eene den anderen volgden / nademaal de weg zeer eng was / zy niet dan enkel gaan konden / dog welker laaſte Cotubanama was / die te kennen was aan zyne boog / die zoo groot was als die van een Reus / en pylen die drie punten hadden / van vis-beenen gemaakt / en naar een Haane-poot geleeken. d'Indiaanen derzen Kaſtiliaan gewaar wordende / wierden zeer verbaaſt / geloovende dat het leger hem volgde; en wanneer Lopez hen naar Cotubanama vroeg / gaven ze hem ten antwoord: Zie hem die na ons komt, en gingen voorby om Lopez met zyn bloote degen in de hand te laten paſſeeren. Cotubanama tragte op hem een pyl te loſſen / maar Lopez quam hem zoo nabyn / dat hy hem dagte eenen houw van boven nederwaards toe te brengen / die den Kacique met de hand voorquam en den ſlag afkeerde; maar als de Kaſtiliaan zyn kans zogt 't herhatten / en den Kacique andermaal afkeerde / ontfing hy den ſlag op zyne handen. d'Indiaanen die den Kacique verzeld hadden / waren het toen reeds ontvlugt / zoo dat hy zig verlaaten ziende / overluid riep / en in zyne taal zeide: Dood my niet, ik ben Jean d'Eſquibel; nademaal hy deezen naam van Eſquibel hadde overgenomen / en zederd zig aldus noemde. Maar Lopez hem de punt van zyn degen in de buik ſtootende / hield hem met d'andere hand aan zyne ſchouderen als gevangen. Den Kacique zig dus alleen en zoo qualyk gehandeld ziende / wiſt niet meer wat te beſluiten; hy bad hem dan niet te willen dooden; en als hy met zyn hand het uitvlietende bloed afwiſte / keerde hy den degen af / en omarmde Lopez zoo eng in geſlooten / dat ze dus beide ter aarde ſtorten / en den Kaſtiliaan onder viel; grypende den Kacique hem by de keel / in gedagten van hem te verworgen. Toen nu d'andere Kaſtiliaanen die d'andecen weg waren ingeſlagen / (niet verre van daar gelegen /) dit gerugt hoorden / ſchoten ze flux toe; en ziende dat Lopez dusdanig van den *Kacique* mishandeld wierd / gaf

Anno 1504.

Geraakt met hem in gevegt.

Anno 1504. den eerſten die aanquam eenen zoo geweldigen ſlag met de hoif van zyn Duur-roer op het hoofd van den Kacique, dat hy hem uit verbaaſtheid los liet/ en wederopſtaande/ Lopez zig inſgelyks als half dood oprigte; d'andere Kaſtiliaanen onderwyl aankomende/ namen ze den Kacique gevangen.

Cotubanama aldus gevangen / gelukken reeds lange gewenſcht had / deed men hem gewenden naar een bevolkt Gehugt voeren. Als ondertuſſen de twaalf gevlugte Indiaanen van het voorgevallene aan de vrouw en kinderen van Cotubanama berigt gaven / die eerlang uit hun verblyf-plaatze betrokken / en elders hunne ſchuilplaatſ zogten. Men vernam dan uit Cotubanama, door die geenen die hem gevangen hielden / de plaatze van dit hol waar ze zig verborgen hadden; maar men vond'er niet dan de degens der Kaſtiliaanen / die d'Indiaanen gedood hadden / en eenige paltiaadjes van den Kacique, van weinig waarde. De Kaſtiliaanen vervoerden hem dan naar de Karabel / om hem naar St. Domingo over te brengen / alwaar hy door order van Nicolaas d'Obando gehangen/ en alle d'anderen ontſlagen wierden. Zulks nu door de dood van Cotubanama alle de kragten der Indiaanen in Hiſpaniola verdelgd wierden / en door dit middel vreedzaamelyk bleven wonnen. Om nu deeze vreede in het landſchap Higuey te bewaaren / deed d'Obando twee Gehugten door Kaſtiliaanen bevolken; d'eene nabv Zee gelegen / Salvaleon genoemd / en 't andere in 't midden des landſchaps gelegen / St. Cruz d'Aycayagua; welke beide gehugten of gebuurſchappen gezamentlyk het opzigt hadden over alle de anderen van het landſchap dat onder d'Indiaanen behoorde. Dus waren'er in gevolge zeventien Dorpen in dit Eiland Hiſpaniola, door Kaſtiliaanen bewoond / te weeten: St. Domingo, la Buena Ventura en las Minas Viejas, el Bonao, la Conception en St. Jago, Puerto de Plata, Puerto Real, Lares de Guhabs, el Arbol Gordo, el Cotuy, la Villa de Acua, St. Jean de la Maguana, Xaragua, la Villa de Yaquimo, Salva-

En naar St. Domingo gevoerd en gevangen.

Steden, Gehugten en Gebuurſchappen door de Kaſtiliaanen in Hiſpaniola bevolkt.

vatierra, Salvaleon, en St. Cruz d'Aycayagua. Anno 1504.

Te deezer tyd hadden haare Majeſteiten boven de berigt-ſchriften aan Nicolaas d'Obando gegeeven/ reeds bevolen/ dat niemand eenig Indiaan van Hiſpaniola, eenigen ſmaad aan doen zoude/ nog zelfs geene andere Eilanders of die van 't vaſte land; dat ze hen niet gevangen namen/ nog geene van hen naar Kaſtilje nog naar andere plaatzen weliet het zy/ vervoeren zouden. Dat ze hen niet moeſelyk vielen/ nog in hunne perzoonen/ nog in hunne goederen; en eindelyk om alleś te zeggen/ dat men hen geen onregt deed/ uit oorzaake van den yver die zy hadden dat deeze volkeren hen nieuwelyks onderwoorpen/ en goede voorbeelden en goede handeling genooten/ waarmede ze te ligter tot den Chriſtelyken Godsdienſt te trekken waren. Ten deezen einde zond men uit Kaſtilje aan eenigen verlof-brieven/ om met d'Indiaanen vreedzaamelyk te handelen en te mangelen/ op dat ze met hen gemeenzaam wierden/ en door deeze gemeenzaamheid en liefde der Chriſtenen/ zy hen dan eene begeerte tot de Chriſtelyken Godsdienſt mogten indrukken.

Orders van haare Majeſteiten om vreedzaamelyk met d'Indiaanen te handelen.

Alzoo nu de Indiaanen in de verledene Jaaren door Chriſtoffel Guerra ontruſt wierden/ alś mede door anderen/ en byzonderlyk te Kartagena, alwaar men ze overweldigde/ en niet gedoogen wilden dat ze te lande reisden/ wierden ze genoodzaakt de wapenen op te vatten/ zulkś'er eenige Kaſtiliaanen gedood wierden/ waar over men dan groote klagten voor haare Katholyke Majeſteiten bragt/ doende hen verſtaan dat ze Kanibaalen waren/ tegenwoordig Karibaanen genoemt/ die menſchen-vleesch aten: En het was ook waaragtig zoo/ dat deezen Landaard gedurig voor de gemeenzaamheid der Kaſtiliaanſe Chriſtenen vlugtig waren; zulkś de Koningin haar weerzin en afſchuuwen over deze verſchrikkelyke tydinge naulyks genoeg wiſt uit te drukken; zig zeer afkeerig aanſtellende tegen menſchen die menſche-vleesch eten; alś mede over het berigt van hunne Barbaarſche en beeſtagtige gewoontenś/ gelyk men het niet te

Eenige Kaſtiliaanen te Kartagena gedood, doed hen aan haare Majeſteiten klagtig vallen.

Anno 1504. omregt voor een quaad land houd daar den eenen wolf den anderen eet; zoo dat ze eenen opene-brief derwaarts zond/ die dezen inhoud behelsde: „ Dat „ of zy schoon hier te vooren verkreegen hadden/ „ d'Indiaanen te bekeeren en aan te moedigen om „ het geloove der Kristenen t'omhelzen/ en hen als „ redelyke menschen te doen leeven; en dat ze ten „ dien einde hunne Kerkelyke perzoonen gezonden „ hadden/ om hen te prediken/ en de geboden des „ Kristelyken geloofs te leeren; en schoon dat deeze „ in eenige Eilanden wel ontfangen waren geweest/ „ en dat in anderen/ alwaar zig een zeker volk/ „ Kanibaalen genoemt/ onthield/ hen nooit hadde „ willen hooren/ nog zelfs aanneemen/ maar dat „ zy hen in tegendeel den aankomst gewapend'er „ hand verhinderden/ en zelfs eenige Kastiliaanen „ gedood hadden: dat ze ook nog zedert weinig „ tyds in hunne hardnekkigheid volhardende wa- „ ren/ den Oorlog andere Indiaanen hadden aan- „ gedaan/ die in haren dienst stonden/ die hen als „ eenige als gevangene van Oorlog in handen „ kregen/ tot spyze om te eten verstrekte. Dusdani- „ ger wyze dan van onmenschelyk gedrag onderrigt „ zynde/ staat'er zoo wel voor den dienst van Go- „ de/ als voor de ruste en de zekerheid der vreed- „ zaame Indiaanen/ te oordeelen noodig te zyn/ „ van hen over de misdaaden die zy tegens hunne „ onderdaanen begingen te straffen: en de zaak in „ den Raad overwoogen geweest zynde/ en gezien „ dat deeze Kanibaalen veelmaals waaren ver- „ maant geweest om zig tot het Kristelyke geloove „ te bekeeren/ waar mede ze in de gemeenschap der „ getrouwe en onder gehoorzaamheid wierden in- „ gelyft/ en alzoo met d'Indiaanen der andere „ steeden hunne nagebuuren menschelyk handel- „ den; 't geenze alleenlyk niet hebben willen doen/ „ maar in tegendeel gedaan hadden/ alles wat ze „ konden/ om de geboden van 't geloof niet toege- „ daan te zyn; volhardende hunne onderdaanen te „ beoorloogen/ en als verstokt in hunne verwaate „ Afgoderye/ en eten van menschen vleesch. Men

„ heeft

heeft dan beſlooten dat men aan eenige perzoo- Anno 1504.
nen vrpheid geeven zou / dog onder hun gezag /
nu zig in d'Eilanden en op het vaſte land te be-
geeven / en zulks in gevalle de gemelde Kanibaa- Laſt gege-
ven om de
en wederſtand deeden / dat men hen gevangen Kanibaalen te
mogen van-
neemen zou / en dat men ze naar eenige plaat- gen en ver-
voeren.
en welke het ook waren vervoeren konde / om'er
verkogt te worden ten voordeele der geenen die'er
ig meeſter van maakten / zonder in eenige moe-
elpkheid te vervallen / mits betaalende de Ko-
ingſpke Regten ; op dat ze overgebragt en aan
e Kaſtiliaanen verkogt zynde / te ligter bekeert
onden worden. Men noemde dan byzonder-
a d'Eilanden / St. Bernard, dat zeer ſterk is / en die
n Baru die haar naam verlooren hebben / vervol-
gs de havens van Kartagena, St. Marta en andere.
ſt ons dan nu te vernee men hoe het met de muite-
gen onder de Porras op Jamaica afgeloopen is.

Franciſcus de Porras onderwyl in zyn wederſpan- Porras in
zyne muitery
igheid volhardende / zonder de aanbiedingen hem begeeft zig
met de zyne
n den Ammiraal voorgeſtelt / ter hand te willen naar den Am-
miraal.
an / begaf zig met zyne medegenooten naar de
ee Schepen / en tot omtrent een vierde van een
l gekomen zynde daar ze lagen / vertoefde hy
een Gehugte der Indiaanen / Mayma genoemt /
aar men eenige Jaaren daar na een ander
ude / dat Sevilla geheeten wierd. d'Ammiraal
t van berigt hebbende / en de meening deezer
uitelingen verſtaande / zond'er zynen broeder den
mdvoogd op af / om door kragt van redenen
n weder af te wenden / en zyn haatelyk voor-
nen te doen verlaaten / op dat hy weder tot
en pligt quam. De Landvoogd voerde met
vpftig mannen die alle niet zoo zeer gezond als
l gewapent waren. Deeze aan 't af hangen van
heuvel ontrent een Roer-ſchoot van het Gehugt
omen zynde / alwaar Porras was ; zond hy
e booden / die'er reeds voormaals wegens den
miraal geweeſt hadden / om vreede te verzoe-
/ en dat men wenſchte de zaak bemiddelt te
. Maar wanneer Porras zig vertrouwde op

Anno 1504.

zyne dapperheid / en op die geenen die hem verzelden / opvolgende het beſluit dat ze gezaamentlyk genomen hadden / en zig ook veel ſterker dagten dan die by den Landvoogd waren; vervagte hy hen als te zwak zynde en nog wel meeſt in Hovelingen beſtond; over zulks gunde hy zig de tyd niet om d' afgezondenen te ſpreeken / maar zig met de wapenen in de hand / in troepen geſtelt hebbende / wilden ze door eene ſtoute vermetelheid het volk van de Landvoogd omringen; roepende: Slaa dood! Slaa dood! onder deeze waren 'er zeeg die gezworen hadden den Laandvoogd om te brengen / nademaal zy niemand dan hem vreesden. Dog de Landvoogd / na dat hy zyne manſchap vermaant had / beval hen te doen gelyk hy deede / en niets meer te vreezen hadden dan de ſchande / van door de Muitelingen overwonnen te worden; en deed zoo ter zelver ſtond den aanval. In den aanvang vielen 'er zeeg ter aarde en wel meeſt aan de zyde der zaamenzweerderg. Porras die een dapper man was / beſtreed den Landvoogd, en gaf hem met zyn houw-degen een ſlag die door zyn ſchild tot op de hand greep door drong / en zyn hand zodanig quetſte dat hy zig waar 't noodig was van zyn zwaard niet bedienen kon; de Landvoogd die insgelyks een moedig man was / zig dus quaalyk geſtelt ziende / en dat elders zyn volk zig te zwak vond / verliet egter Porras niet maar omvatte hem zoo gewis / of hy hem dagt ter aarden te werpen / terwyl anderen toeſchooten die hem gevangen namen / en niet zonder wonden buiten het ſlagveld wegleiden. Ondertuſſen wierp zig den Landvoogd op d'anderen / en vermits hy ſterk en baardig was / wierden 'er veele in weinig tyds door hem geveld / en onder die ook Jean Sanchez de Cadiz, uit welker handen Quibia zig redde / met Jean Barba, die d'eerſte was / die de degen tegens den Ammiraal dorſt trekken toen zy in opſtand waren. Nog vielen 'er anderen die zeer gewond waren en d'overige redden zig door de vlugt / zoo dat al wat maar kon hen als laf hertige ver-

Gevegt tuſſen de muitelingen en de manſchap van den Ammiraal gehouden.

Die van den Ammiraal overwinnaars en Porras gevangen.

ra-

Anno 1504.

zyne dapperheid / en op die geenen die hem verzelden / opvolgende het beſluit dat ze gezaamentlyk genomen hadden / en zig ook veel ſterker dagten dan die hy den Landvoogd waren; veragte hy hen als te zwak zynde en nog wel meeſt in Hovelingen beſtond; over zulks gunde hy zig de tyd niet om d' afgezondenen te ſpreeken / maar zig met de wapenen in de hand / in troepen geſtelt hebbende / wilden ze door eene ſtoute vermeetelheid het volk van de Landvoogd omringen; roepende: Slaa dood! Slaa dood! onder deeze waren 'er zeſs die gezworen hadden den Laandvoogd om te brengen / nademaal zy niemand dan hem vreesden. Dog de Landvoogd / na dat hy zyne manſchap vermaant had / beval hen te doen gelyk hy deede / en niets meer te vreezen hadden dan de ſchande / van door de Muitelingen overwonnen te worden; en deed zoo ter zelver ſtond den aanval. In den aanvang vielen 'er zeſs ter aarde en wel meeſt aan de zyde der zaamenzweerders. Porras die een dapper man was / beſtreed den Landvoogd, en gaf hem met zyn houw-degen een ſlag die door zyn ſchild tot op de hand greep door drong / en zyn hand zodanig quetſte dat hy zig waar 't noodig was van zyn zwaard niet bedienen kon; de Landvoogd die ingelyks een moedig man was / zig dus quaalyk geſtelt ziende / en dat elders zyn volk zig te zwak vond / verliet egter Porras niet maar omvatte hem zoo gewis / of hy hem dagt ter aarden te werpen / terwyl anderen toeſchooten die hem gevangen namen / en niet zonder wonden buiten het ſlagveld wegleiden. Ondertuſſen wierp zig den Landvoogd op d'anderen / en vermits hy ſterk en waardig was / wierden 'er veele in weinig tyds door hem gevelt / en onder die ook Jean Sanchez de Cadiz, uit welker handen Quibia zig redde / met Jean Barba, die d'eerſte was / die de degen tegens den Ammiraal dorſt trekken toen zy in opſtand waren. Nog vielen 'er anderen die zeer gewond waren en d'overige redden zig door de vlugt / zoo dat al wat maar kon hen als laf hertige ver-

Gevegt tuſſen de muitelingen en de manſchap van den Ammiraal gehouden.

Die van den Ammiraal overwinnaars en Porras gevangen.

ra-

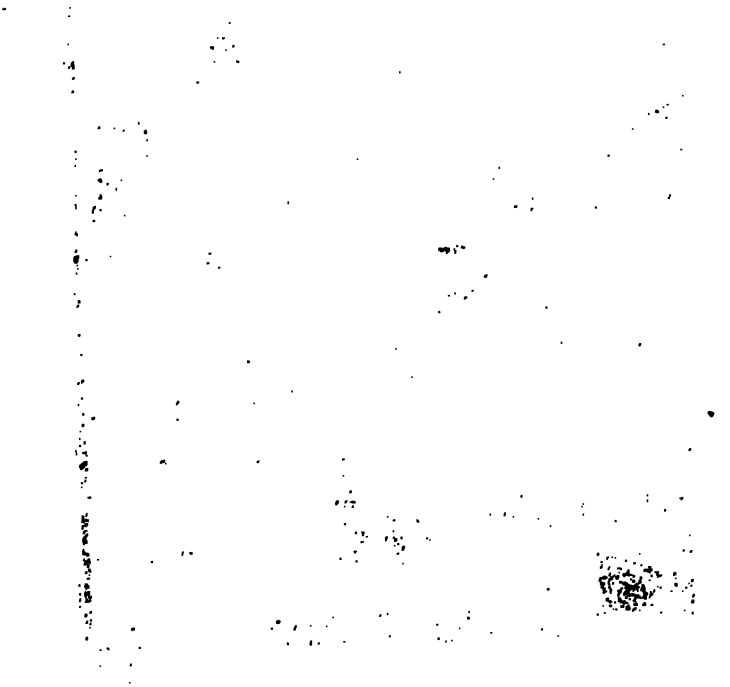

raders den rug toekeerden. Anno 1504.

De Landvoogd hen willende vervolgen / weerden zulks eenige der voornaamste van zyn volk / zeggende / dat het beter was weder te keeren; en wat men reeds gedaan hadde genoegzaam was / en niet noodig was hen gantschelyk te verdelgen. Zy keerden dan weder naar de Schepen / voerende Porras gevangen / en eenige anderen / alwaar zy met groot genoegen van den Ammiraal ontfangen wierden / als mede die by hem gebleeven waren; Godt dank zeggende / en voor zeker houdende / dat hy hem van de dood / en d'allergrootste gevaaren verlost hadde. De Landvoogd had niet dan eene wonde aan de hand; en de Hofmeester van den Ammiraal van een halve spies eene wonde aan zyne heup / waar van hy storf. Den stuurman Pieder de Ledesma, had zodanig een houw aan het hoofd gekreegen / dat'er de herssenen uitquamen / en een andere aan de schouder / waar van de wonde zoo diep was / dat zynen arm slegs aan het vel hing / nevens nog eene aan zyn been / doorgaande van onder de knie tot aan de enkel langs het scheen-been henen; die dan dus gesteld onder de voetgevallen zynde; quamen d'Indiaanen van het Gehugte hem bezoeken / en met kleine stokjes zyne ontfangene wonden openen / om te zien welker vervaerlyke wonden de degens toebragten; en vermits zy hem pyn aandeeden / zeide hy tot hen: Wagt u zoo ik opstaa; op welke woorden zy zig sluks op de vlugt begaven / en als verbaasden wegliepen. En zeker / het was niet te verwonderen dat hy hen dusdanig eene vreeze aan joeg / na dien hy een zeer woest aardig mensch was / groot van gestalte / en zeer fors van stem; en alzoo hy dapper was / is 't geloovelyk dat hy ook manmoedig gestreeden had / zulks hy door veele aanvallen ligtelyk dus ellendelyk gewond kon zyn. De dag van het gevegt als mede den volgenden tot aan den avond / verliepen / eer men eenige tyding van zyne gesteltheid kreeg / in welker tyd hy niet de minste verquikkinge van spyze nog drank

Pieter de Ledesma zeer zwaar gequest.

ge-

Anno 1504. genooten had / waar uit men wel bevroeden kon dat hy van eene verwonderlyke en sterke natuur was. Zoo draa men van hem berigt aan de Schepen ontfing / zond men om hem af te haalen / en men leide hem in een strooje hutte / alwaar alleen de vogtigheid en de Muggen genoeg waren om hem te doen sterven. De wondheelder hem ter geneezinge bestelt / moest by gebrek van Terpentyn zyne wonden met olye branden / die in zoo grooten getalle waaren / dat hy verzekerde ieder dag van d'eerste dat hy hem tot aan de agtste verbond / geduurig nieuwe wonden gevonden had.

De muitelingen bieden hunne onderworpingen wederom aan.

Als nu den volgenden dag van het gevegt / zynde den twintigsten van May / die geene die het dooz de vlugt ontkomen waren / zig weder by een gevoegt en hunnen misslag nader overdagt hadden / zonden ze eene van hen met een verzoek-schrift naar den Ammiraal dat van hen alle geteekent was; waar in zy eerstelyk hunnen misdaad beleeden / daar na smeekten: Dat zy den Heer Ammiraal ootmoediglyke baden, dat hy omtrent hen Barmhartigheid gebruiken, en hen alles vergeeven wilde, nademaal zy van hunne Ongehoorzaamheid uit grond huns harten berouw hadden; Dat zy wel bemerkten dat Godt hen des gestraft had, en beloofden hem vervolgens getrouwelyk te dienen, 't geene zy op een Kruis en Misboek bezweeren wilden. En in gevalle dat zy hunnen Eed braken, dat dan eenen Biegt-vader of ander Kristen hem geene biegt verhooren zou; Dat de boete hen onnuttelyk weezen zou, en dat zy van de H. Sacramenten der Kerke afstonden; Dat ten tyde van hunnen dood, zy geen deel, aan de Bullen en Aflaaten by den H. Vader de Paus beslooten, zouden hebben, en dat men hunne lyken als Onkristenen en verloogchenaars in geen heilige plaatze begraaven, maar op de velden als Ketters verwerpen zou. Insgelyks ontsloegen ze zig van alle vryspreekinge, der Pauzen, Kardinaalen, Aards-Bisschoppen, Bisschoppen en andere Priesters, zoo ze anders deeden. Die daar d'afschuwelyke straffen aan welke zy deeze mis-

misdaaden onderwierpen / ingevalle dat men den eed verbreeken zou. d'Ammiraal hier op verbond zig zynent wegen hen vergeevinge te verschaffen / en ze in genaaden aan te neemen / onder beding / Dat hunnen Kapitein Porras in goede en zekere bewaringe zyn gevangenen blyven moest. En vermits deeze muitelingen in de Schepen / niet hadden wat ze wenschten / en verhoeden wilde dat hy niet eenig verschil met d'anderen hebben mogte / zoo besloot d'Ammiraal hen met een Kapitein uit te zenden om eenige handeling ter vermangelinge in 't Eiland te doen / tot dat'er eenige Schepen / die hy dagelyks verwagte / aangekomen waren. Anno 1504.

De zaaken aan Jamaica dan in deezen staat zynde als wy gezegt hebben / quam'er een Schip aan te landen / na dat'er den Ammiraal een volkomen Jaar zyn verblyf gehad had ; zynde door Diego Mendez begeleid / mede voerende wat hem noodig was / nevens twee Karavellen / die Diego de Salcedo, Dienaar van den Ammiraal geleide / en de brieven wegens den Ammiraal aan d'Obando hadde overgebragt ; in welke hy zig beklaagde dat men hem dus lange naar Schepen deed vertoeven ; zeggende dat men nergens op toeleide / dan om'er hem te doen sterven / na dat hy'er hem een gantsch Jaar dus veel had laaten lyden ; en dat men'er wel in verder afgelegene plaatze binnen minder tyd had konnen zenden. Nogtans zoude hy zig dit alles niet veel bekommerd hebben / hadde het volk niet aan 't morren geweest ; 't geen hem dusdaniger-wyze verpligte te schryven. Eindelyk scheepte zig dan d'Ammiraal met alle zyne vrienden en vyanden in / en maakte den agt-en twintigsten van Junij zeil. Sy stevenden met veele moeiten voort / nadien hen de wind en stroom tegen was / komende van 't Ooften. Aan het kleine Eiland dat ze Beata noemden / gekomen zynde / dat nabv Hispaniola, en twintig mylen van Yaquimo gelegen was / wierd dat door den Ammiraal Puerto del Brasil geheeten / alwaar het meenigmaal gebeurde dat'er geen Schip in agt Maanden van daan komen kon.

Een Schip van Hispaniola komd eindelyk te Jamaica.

Waar in zig den Ammiraal en de zynen inscheepe en van Jamaica vertrekt.

d'Am-

Anno 1504. dekkinge der Indiën gegeeven had. Zy was het geweest / die onderstond hem te verdedigen / te beschermen / te handhaven en in zynen dienst bewilligden / die haar zoo schatbaar was / en waar in zy hem ter deugden beproefd hadde. Zulk een man bezat den Katholyken Koning nooit voor hem; nademaal hy hem nooit te vooren eenige daad van gunste nog bewilliging beweezen hadde; maar in tegendeel teekenen van afkeer en vyandschap / zonder dat hy zyn Majesteit ooit in woorden / beleeftheden en agtinge gefaald had. Dog men geloofde dat zulks veel meer een indrukzel van inbeelding / dan reede was / om hem niets toe te staan / en plaatze aan de vyanden van den Ammiraal te geven om deswegen te morren. Ondertussen had de Koninginne door haar Uitterste-wille aan den Koning bevolen den Indiaanen alle goed onthaal te doen bezorgen.

Geboorte en afkomst van Ferdinand Cortes beschreeven.

Eer wy nu verder gaan / en des Ammiraals / laatste bedryf en dood gedenken / zal 't niet heel buiten ons bestek nog jaar-gety loopen / zoo wy hier yts van Ferdinand Cortes inlassen die een tamelyk aandeel wegens zyne Scheeps-togt naar 't Eiland Hispaniola, in dit verhaal verdiend heeft. Waar toe op dat wy een aanvang van eenige byzonderheden zyn perzoon aangaande maken; diend voor af gezeid / dat hy van Medellin de voornaamste stadt van Estramadure, geboortig was; welke in 't Jaar 1485 voorviel. Zyne ouders waren Martin Cortes de Monroy, en Catharina Pizarro beide van adelyken huize; en was tot aan den ouderdom van veertien Jaaren altoos zieklyk. Zyn Vader en Moeder zonden hem naar Salamanca, om de Latynsche taale te leeren / met voorneemen om in de Regten te studeeren; maar door eene vierdendaagsche koortze bestreeden zynde / wierd hy gedwongen weder na zyn geboorte plaatze te keeren. Nademaal nu zyn Vader wel zag / dat hy genegentheid had om in den Oorlog te dienen / zoo stond hy hem zulks gewilliglyk toe en beloofde hem naar d'Indien te zenden / om al daar de handhavin-

vinge van Nicolaas d'Obando te zoeken / van wien hy hoopte als een inboorling van Estremadura begunstigd te worden; waar van wy den uitslag in't volgende verhaal vernemen zullen. Anno 1504.

SCHEEPS-TOGT VAN FERDINANDES CORTES, onder den Bevelhebber ALONZO QUINTERO, uit Kastilje gedaan naar HISPANIOLA in 't Jaar 1504.

TEr tyd dan dat men te Sevylje vyf Schepen toetakelde / om naar Hispaniola te gaan / quam gemelden Ferdinandes Cortes aldaar en begaf zig op 't Schip dat Alonzo Quintero als Bevelhebber voerde. Aan de Kanariën gekomen / maakte Quintero (begeerig zynde om zyne waaren aan 't Eiland St. Domingo duur te verkoopen /) zonder kennisse van zyne medegenooten der Vloote / nagts t'zeil; maar even vertrokken zynde / beliep hem een zoodanig onweder / dat hy genoodzaakt wierd in de haven van waar hy vertrokken was / weder te keeren / vermits zyne Mast gebrooken was: hy verzogt dan d'andere vlootelingen hem in te wagten terwylen hy zig weder van een andere Mast verzag / 't geen zy hem bewilligden / schoon zy 't hem niet schuldig waren.

Fer. Cortes komt te Sevilje en begeeft zig op eene der gereed-liggende Schepen door Alonzo Quintero gevoerd, naar Hispaniola.

Zy vertrokken eindelyk alle gezamentlyk; en na dat ze veele dagen gezeilt hadden / en Quintero de wind gunstig ziende / betragte hy nieuwelyks zy-

Anno 1504. ne gierigheid / en verliet zyne medegenooten andermaal; en alzoo het eene nieuwe Scheepstogt

Wederwaardigheden hem op deeze togt ontmoet. was / en dat de stuurlieden van deezen koers niet al te wel verstendigt waren / geraakte Quintero in twyffel / of men de regte koers hield of niet. In deeze zyne bedugtheid / zyne zwaarhoofdigheid niet konnende ontveinzen / begosten de Reisgenooten die by hem waren zig zeer te bedroeven / en het Scheeps-volk die niet minder ontrust waren / verontschuldigden zig den een tegen den anderen; ook begon hen den leeftogt te minderen / als ook water t'ontbreeken / zulks ze niet dan tegen-water dronken / dat ze in de zeilen vallende vergaderden / en vry eene quaade smaak had. Als dan hunne ongemakken aanwyssen en vervolgens ook hunne onrust en verwarring vermeerderden; moedigde

Cortes moedigd zyne reisgenooten aan. de jonge Cortes hen aan / gelyk die doen die zig in eens anders wederwaardigheden ingewikkelt vinden. Alzoo ze nu alle wanhoopende waren / en eenige zorgvuldiger voor het wel wezen van hunne ziel / dan die van hun Lighaam waren / wierden ze bevreest aan de Landen der Karibaanze meingeters te vervallen / om hen voor een lekkernp te dienen.

Eene Duif aan het Schip komende, veroorzaakt groote vreugde. Des vrydags voor Paasschen / (een dag en gelegentheid die hen nog aandagtiger maakte) quam'er eene Duif aan 't Schip gevloogen / die op de Mars ging zitten / en was hen die gelyk van Noachs Arke / die met een Olyftak in de bek wederquam; alle weenden ze van vreugde / en zeiden Gode dank / geloovende na hy Land te zyn. De Duif wegvliegende / nam men de koers van haar vlugt; volgende het Noorden en deeze staar; d'eerste dag van Paasschen / ontdekten die de wagt hadden Land / roepende met luiden stemme: Land, Land; zo kerlyk eene tydinge die groote vreugde voor het volk dat zig reeds gelooft den in de baaren begraaven te zyn. Over deeze tyding (alhoewel Cortes vrolyker als d'anderen scheen /) was nogtans deeze vreugde niet zoo groot dat hy zulks liet blyken / *nog dat hy reden gaf van te gelooven dat hy nog*

als

als d'anderen bevogt was. De stuurman wierd dan den hoek van Samana kundig / en ten einde van drie of vier dagen quamen ze in de Haven van St. Domingo, die zy met geduld gewenscht hadden aan te landen / alwaar ze d'andere vier Scheepen vonden / die veele dagen te vooren in deeze Haven gekoomen waren. Eenige willen dat Cortes naar Valence ging / en dat hy geene gelegentheid om naar Italië te gaan / konnende vinden / hy naar Sevilje wederkeerde / om zig naar d'Indiën te begeeven / dat ook zoo wel zyn kan. Doch brieven van aanbeveeling aan Nicolaas d'Obando hebbende overgebragt / gelyk hy gedaan had / doen genoegzaam blyken / dat hy deezen togt dus beslooten had te doen / nadien Medina Geheimschryver van d'Obando, hem in zyn huis ontving / tot dat d'Obando, toen te St. Jago zynde / wedergekomen was / alwaar hy dikmaals ging; die hem dagelyks begunstigde / en hem eene bedeeling nevens de bedieninge van Geheimschryver der Vergadering van de Stadt Azua gaf; als wanneer Cortes pas omtrent negentien of twintig Jaaren haalen kon.

Anno 1504.

Komen eindelyk behouden in de haven van St. Domingo.

Cortes eerlang van d'Obando veel gunst bewezen.

Als ondertusschen het Jaar 1505 inging en d'Ammiraal zig eenige maanden te Sevilje had uitgerust / vertrok hy in Meymaand om naar't Hof te gaan / dat toen te Segovia gehouden wierd; alwaar met zyn Broeder aangekomen / om 's Koonings handen te kussen / wierd hy van hem wel met eenige blyk van genoegen ontfangen / maar egter niet naar maate van zoo een lange Scheepstogt / en zoo veele uitgestaane gevaaren die hy geleden hadde. d'Ammiraal verhaalde dan d'order van zyne Scheeptogt; wat hy ontdekt had / en den Stapdom van Veragua; zyne hallingschap in 't Eiland Jamaica; de Muiterp en ongehoorzaamheid van Porras; de belediging door d'Obando hem aangedaan; En eindelyk alles wat hem gedurende zynen Togt gebeurt was. Eenige dagen toegebragt hebbende / smeekte hy de Koning: Zig te willen *erinneren* de dienſten die hy hem ge-

Anno 1505.

d'Ammiraal begeeft zig ten Hoof.

Doed verhaal van zyne gedane Scheepstogt en de wederwaardigheden hem ontmoet.

Smeekverzoek aan

Anno 1505. den Koning gedaan.

daan hadde; Dat drie Prinzen hem verzogt hadden van hunnen dienſt te bewyzen, waar van de Koninginne (die Gode had afgeloſt) derzelver brieven geleezen hadde; dat zyne Hoogheid hem zedert geeert had, na dat hy gemerkt had dat al wat hy zeide eenigen ſchyn van waarheid had. En over zulks zyne Hoogheid zeer Kriſtelyk was, en dat alle die geenen kenniſſe van de waarheid hebbende, en van de goederen die'er van afkomſtig waren, gelooften dat zyne Hoogheid hem eerde en gunſte bewees; dat hy hoop te in der tyd de daadelykheden 'er van te beſchouwen; Dat hy niets deed dan wat hy hem door woord en zegel belooft hadde; En dat zulks zoo geſchied zynde men verzekert konde zyn, dat hy hem het overige van zyn leven ten dienſte was, in zodaniger wyze dat zynen dienſt in vergelykinge van deeze die hy beweezen had, hem honderd voor een wederbragt. De Koning antwoordde hem: Dat hy wel gezien had wat hem d'Indiën toegebragt hadden, en dat hy de gunſten verdiende die hem beweezen waren; maar op dat zyne zaaken wel behandelt wierden, zoude het noodig zyn iemand om'er over te handelen, afte vaerdigen. Of nu d'Ammiraal dit ſchoon ſtelde ten gevalle van den Koning / om'er toe te benoemen wien hem goed dagt; zoo ſmeekte hy niet te min van het in handen van Diego de Deza, eenen Verkelpken van d'Orde St. Dominicus, Biſſchop van Sevilje, te ſtellen; die de Leermeeſter van den Prinze Don Jean was / toen den Ammiraal over de zaaken van zyne Ontdekkingen handelde / zynde altyd zeer geagt by hem geweeſt. Waar op de Koning hem zeide: Dat hy zynen 't wegen daar van met den Aards-Biſſchop ſpreeken kon. En d'Ammiraal vervolgden: Dat het noodig was dat hy Advokaten benoemde, aangaande de goederen en inkomſten te zommeeren. Door zoo veel nu de zaaken quaalyk opgevat worden / groote veragtinge konde bybrengen; zoo keerde zig d'Ammiraal wederom tot den Koning om hem te ſmeeken: Zyne dienſten indagtig te wezen, als mede zyne on-

Antwoord des Konings.

d'Ammiraal beveeld zyne zaken voor andere af te doen.

ge-

gemakken uitgeſtaan, en zyne onregtvaardige gevankeniſſe, en met welker veragtinge van zyn perzoon, van den ſtaat en van d'eere, waar toe haare Hoogheden hem door zyne dienſten verheven hadden, en dat hy zonder iemand beledigd te hebben, van alle zyne goederen berooft was geweeſt; dat derhalven Hy, als een regtvaardig Koning en wel bemind zynde, zyne Koninglyke goedheid blyken liet, en gelaſten dat zyne voorregten hem verdeedigd wierden, gelykerwys ze hem bewilligd en toegeſtaan waren; gemerkt dat alles wat tegens hem beleyd was, zonder hem te hooren, nog zig te verdeedigen, nog hem 't overtuigen, was verrigt geworden, en zelfs zonder eenig oordeel, tegens alle wyze van regten uitgeſproken te hebben; en dat hy zig erinnerde de nieuwe beloften hem door haare Hoogheden op het vertrek van zynen laatſten togt gedaan. Anno 1505.

Des Admirals dienſten den Koning voorgehouden.

Op een andermaal dat hy met zyne Majeſteit te Segovia ſprak / zeide hy hem: Dat hy geene pleitgedingen wenſchte aangewend te worden; maar dat zyne Hoogheid alle zyne voorregten tot zig nam, en dat van alles wat hem konde deugdelyk toegehooren, hy hem geeven zoude wat hem behaagde; en nademaal hy zeer afgemat was, en dat hy voornam om zig elders in ruſt 't onthouden, zoo ſmeekte hy, de zaak in korte te willen doen eindigen. 't Geen den Koning dus beantwoorde: Dat hy niet begeerde dat hy zig elders begeeven zou; dat hem wel indagtig was, dat hy hem de Indiën geſchonken hadde, en dat hy 't geraaden vond van hem niet alleen te verſchaffen wat hem door zyne voorregten toegehoorig was, maar daar-en boven dat hy hem wilde begunſtigen van de goederen die van zyne Kroon afkomſtig waren. Ook was hy van Franciſcus Ximenez, Aarts-Biſſchop van Toledo, een Geeſtelyk perzoon van d'Order St. Franciſcus, nevens veele andere perzoonen van aanzien zeer bemind / die zyne zaak in den Raad der Regeving / zelfs van de Koning en Voorſtinne herſtelden. Men deed twee Beraad-ſchrifften maaken /

Anno 1505. die egter niets ter uitslag voortbragten; dat d'Admiraal gelooven deed / dat syne zaak van groot gewigte synde / de Koning die niet wilde beslegten / zonder daar over eerstelyk met de Vorstin Jeanna syne Dogter te hebben gesproken / die hy dagelyks nevens de Vorst Philippus verwagte. En alhoewel hy in deeze gedagten geduld nam / liet hy egter niet na van den Koning Verzoek-schriften aan te bieden; vernieuwende gedurig syn geheugen: Als van de smaat die hem Bovadilla aangedaan hadde, en de bestraffinge des Hemels die Roldan en hy, nevens d'anderen die hem verzelden, ontfingen; het verlies van zyn goed, waar in men zyne Voorregten niet in agtgenomen had, en de beledigingе die d'Obando hem aangedaan hadde. Hy smeekte hem nog: Zorge voor Hispaniola te hebben, en op der zelver behoudenisse bedagt te zyn. Hy seide: Dat indien hy eenige Indiaanen naar Kastilje verzonden had, niet geschied was dan op dat ze in de gronden des Kristelyken Geloof onderweezen wierden, en dat ze van de gewoontens en het staats-bestier des Koningryks zouden kundig worden, en dus naar d'Indiën wederkeerende, zig daar af te bedienen hadden onder d'ingeboorne hunnes lands. Insgelyks bad hy syn Majesteit: Zynen Zoone in zyne steede te willen aanneemen, om hem de bezitting en bestiering die hy bezat, te doen genieten, nademaal het hem in zyne eere een aanzien gaf; en dat hy voor 't overige als 't hem goed dagt doen mogte; agtende zulks hem in alles een groot genoegen te wezen, vermits hy geloofde dat de wederwaardigheden hem overgekomen wegens de vertraginge zyner afvaardigingen, hem dus verlamd hadden. In gevolge hier van / bood Diego Kolumbus een ander Verzoek-schrift den Koning aan / hem smeekende: Van hem te willen begunstigen met het geene zyn Vader hem verzogt; daar nevens voegende: Dat indien de Koning begeerde dat hy de voorregten in plaatze van zyn Vader genieten mogt, hy zulks zeer hoog zou agten, zoo wanneer die, die met hem gaan zouden, door zyne

Verdere verzoek-schriften den Koning aangeboden.

Verzoek wegens de zaken van Hispaniola gedaan.

Verzoek om zynen Zoone Diego de bestieringe over te dragen.

Verzoek-schrift door Diego Kolumbus aan den Koning vertoond.

ne Majeſteit benoemd wierden, welkers beraadinge hy geern volgde. Anno 1505.

Als nu dusdanige Smeek-ſchriften door de Kolumben aan den Koning waren terhand geſteld / wierden ze wel zeer wydluftig beantwoord / dog de zaaken zelfs altoos verſchooven. Onder zoo veele vertraagingen / wilde egter zyne Majeſteit dat men over verdrag met den Ammiraal handelen zou / zoo wanneer hy van zyne voorregten afſtond; en dat in verwiſſeling van 't geene hy hem ter vergeldinge in Kaſtilje ſchenken zou. Ten dien einde verzogde hy hem van een vergelyk / dat in eene kleene Stadt Carrion de los Condes genoemd / beſtond / en nevens dit eenige andere belooninge / waar over d'Ammiraal een groot miſnoegen opvatte / zig verbeeldende dit eene voorbiedinge te weezen / dat de Koning niet voldoen zoude in 't geene hy en de Koninginne zoo vaak beloofd hadden. 't Was dan derhalven / dat hy (hoe ziek hy ook was / en zelfs te bedde liggende /) aan den Aards-Biſſchop van Sevilje eene Brief vol van klagten ſchreef; en om ze te beſluiten deed hy 't alleg onder d'overdeelen van de Godlyke voorzienigheid aanbevolen te laten zyn. Gelyk nu de Koning door deeze te rughouding aldus bezig was / en d'Ammiraal aan d'andere zyde zeer ongemakkelyk en bekommerd was / zoo dat zyne quaal vermeerderde en dagelyks aanwies; vertrok midlerwyl de Koning na Laredo om zynen Schoon-zoon de Vorſt Philippus en de Vorſtinne Jeanna zyne Dogter / te gaan inwagten / alwaar ze in weinig dagen daar na / uit Vlaanderen aanquaamen. d'Ammiraal verheugde zig over deeze tyding / nademaal hy hoopte dat men hem eerlang regt zoude doen; en vermits hy wegens zyne ongezondheid niet komen konde om haare Hoogheden de handen te kuſſen / zoo zond hy'er den Landvoogd zynen Broeder / met eenen Brief / waar nevens hy zynen dienſt deed aanbieden / en hen vertoonde de benoodiginge waar in hy zig vond; wederhaalende de begeerte van haare Hoogheid / willende dat men hem alle zoorten

Voorſlag door den Koning aan den Ammiraal aangebooden, die zig des niet genoegen kan.

De Koning begeeft zig naar Laredo om zyne Schoon-zoon Philippus en zyn Dogter Jeanna uit Vlaanderen komende, in te wagten.

Wien den Ammiraal alle hulpe toezeggen.

Anno 1505. van genoegdoeninge verſpꝛooken had. Haare Hoogheden dan ontfingen dezen Brief zeer gunſtig / en gaven aan den Landvoogd hoope / om de zaaken van den Ammiraal ſpoedigliꝑk af te vaardigen / en aan hem vergenoegingen te geeven.

Des Ammiraals ziekte en dood.

Ondertuſſen dat de Landvoogd Bartholomeus Kolumbus aan 't Hof met deeze zyne boodſchap bezig was / vermeerderde dageliꝑks de ſmerten van den Ammiraal / 't zy dat de Winter van zyn leven naderde / of dat de bekommerniſſe over zig van alle hulpe verlaaten te zien / en ontbloot van goederen en middelen / als ook te vernemen dat men zyne verdienſten dus onregtvaardigliꝑk in vergeetenheid ſtelde ; terwyl egter Kaſtilje in rykdommen die d'Indiën toebragten / daageliꝑks vermeerderde / die zyne naarſtigheid en arbeid aan de Kroon gehegt hadden. Eindeliꝑk ziende dat zyne kragten van dag tot dag verminderden ; liet hy zig het H. Avondmaal bedienen / en genoot zulks met groote Godvrugtigheid ; vervolgens gevoelde hy d'Ure van zyne Dood vaſt te naderen / en deed zig het laaſte Olyzel geeven / bevoelende zyne Ziele aan zynen Schepper / en ſtierf als een waaragtig Kriſten / in de Stadt Valladolid op Hemelvaarts-dag / den twintigſte van May des Jaars 1506. Zyn lighaam wierd te Sevilje in het Karthuizer Kloofter in een kelder bygezet / en daar na ter Steede St. Domingo overgebragt / en in de groote Kapel van de Biſſchopliꝑke Kerk ter Aarde beſtelt. Hy liet tot eenige erfgenaam van alle zyne Goederen / zynen Zoone Diego Kolumbus na / en ſtuurf voor dat hy wiſt dat Cuba een Eiland was ; ſchoon hy lange des zelfs Kuſt bevaaren / nauwelyks ter helfte gekomen was wegens de groote ſtormen die hem ter deezer Kuſt beliepen ; over zulks geloofde hy dat het niet was dan een Hangend-Eiland / of eene haap van 't vaſte land. Hy was lange in gedagten dat het een uiteinde van 't Ooſten / en den aanbang van Aſië wezen moeſt ; maar na dat hy het vaſte land ontdekt had / bemerkte hy misleid geweeſt te zyn. Hy geloofde ook / dat Salo-

Laat zyne Zoon Diego erfgenaam zyner goederen.

Gedagten die hy over eenige zaaken gehad had.

mon

mon van derwaarts / het Goud voor den Tempel getrocken had / dat de H. Schrift Ofir noemt; doch eindelyk wierd hy ingsgelyks gewaar bedroogen te wezen; nademaal in dit Eiland zoo veel Goudts nooit gevonden was / nevens nog andere redenen die hem namaals beter onderrigten. Anno 1505.

Christoffel Kolumbus was van een lange gestalte / ernsthaftig en lang van aangezigt / hadde eene Havikx-neus of die wat geboogen is / blaauwe oogen / en blank van huid / vermengt met een gloejend rood. In zyne jeugd had hy Goud geel hair / maar de gevaaren die hy uitstond en d'ongemakken die hy geleden hadde / deeden hem eerlang grys worden. Hy was vriendelyk en broolyk van gelaat / en zeer welsprekende. Hy hadde eene gematigde deftigheid zig aangewent / en was spraakzaam voor de vreemdelingen / zagtmoedig onder zyne huisgenooten / en van eene goede natuur in den omgang zeer toegeevende / en lokte ligtelyk die geenen die hem zagen / tot genegentheid t'hemwaarts aan; hy hadde eene Majesteit van een eerwaardig perzoon / staat en gezag / en was waardig geagt en geëert te zyn; hy was zober en matig in eeten en drinken / insgelyks in kleederen zonder hovaardy. Hy zeide gemeenelyk / 't zy in vrolykheid des harte / of in haastigheid / na dat hy jemand bestrafte / of dat hy vertoorent was / Dobos a Dios, no os parece esto y esto; of Porque Hizieses esto y esto. Hy verstond de Starre-kunde volmaaktelyk / en was in de Scheepvaard zeer wel ervaaren. Hy sprak ook goed Latyn en maakte fraaje Deerzen. Zyn hoedanigheid beschreeven.

Als mede zyne deugden.

Wegens zaaken de Godsdienst betreffende / daar in gedroeg hy zig als een goed Kristen / zeer aandagtig zynde / en by naar in alles wat hy zeide / ofte deed / was zyne wooid gemeenelyk: In de Naame van d'Allerheiligste Drieenigheid, zal ik het doen. In den aanbang van alle de brieven die hy schreef / stelde hy aan 't hooft: Jezus Crux, Maria, sit nobis in via. Zynen eed was meenigmaal; Juro à san Fernando. Als hy eenige zaak Zyne Godvrugtigheid.

Anno 1503. bevestigen wilde en zulks in zyne brieven als dooz eenen eed / (en deeze byzonderlyk dien hy aan haare Majesteiten schreef /) zoo zeide hy: Hago juramento que es verdad esto. Hy nam de vastendagen dooz de Kerke aangesteld / zeer naauwk in agt. Hy biegte en Kommuniceerde dikmaals; hy herzeide dagelyks alle Brevier tyden. Hy was een groot vyand van bloetsen en zweeren; insgelyks zeer aandagtig ten opzigte van de H. Maagd en den geluksaligen St. Franciscus; en aldus scheen het dat zyne diensten dooz Godt aangenaam waren; over zulks herhaalde hy ze alle de uuren des daags: erkennende dat Godt hem groote genaade beweezen had / gelyk aan David was geschied. Als men hem eenig Goud of iets van waarde in zyn Gebede-kamer bragt / knielde hy gemeenlyk neder en zeide Godt dank / zulks hy hem waardig agte om zoo veele goederen t'ondekken. Hy was zeer yverig ten dienste van Godt en grootelyks begeerig ter bekeeringe der Indiaanen / op dat men hen dooz al het zaad des Evangeliums meede deelde. Hy hadde ook eene byzondere begeerte / dat Godt hem verwaardigen wilde van eenigerwyze behulpzaam te zyn om het Heilige Graf te konnen gewinnen. Dit bestond uit zyne aandagtigheid / en het vertrouwen dat hy hadde / dat Godt hem de genaade deed / van hem in alle zyne Ontdekkinge der Landen te geleiden / gelykerwys hy beloofde; des bad hy de Koninginne Isabella om eene gelofte te doen / van alle den Rykdom aan te leggen / die hy konde aan haare Majesteiten dooz het middel van zyne ontdekkingen overzenden / om het H. Land en Jeruzalem te herwinnen.

Zyne verheventheid van gedagten.

Kort om / hy was een man van grooten moed / zeer sterk en hadde zeer verhevene gedagten. Insgelyks was hy zeer naauwkeurig / byzonderlyk in den Staat van zyn leven / in zyne doeningen / geschriften en by eenkomsten / als mede in het verrigten van Heldhaftige en vooztreffelyke daaden. Ook was hy zeer geduldig / en leed veel; hy vergaf ligtelyk de verongelykingen die men hem aan

deed

d/ en begeerde niets anders/ dan alleen dat Anno 1505.
geenen die hem beledigt hadden/ hunne schuld
euden/ en dat de misdaaders zig weder ver-
enden. Hy was zeer standvastig/ en verdroeg
t een groot geduld d'alletgrootste ongemakken
wederwaardigheden/ die hem onophoudelyk
gden. Op de Godlyke voorzienigheid had hy
groot vertrouwen/ en eene buiten gewoone
trouwigheid en byzondere genegentheid voor den
nst haarer Majesteiten/ dog meer dan byzon-
t voor de Katholyke Koninginne; en indien hy
pden der Guden met zyne verwonderlyke on-
neemingen beleest/ en toenmaals de Nieuwe
ereld ontdekt hadde/ zy hadden hem voorzeker
empels en Pronkbeelden opgeregt/ of wel eenig
esterne onder de Hemelstekenen gegeven; gelyk
aan Herkules en Bacchus hebben toegewyt. En
ze eeuw moet waarlyk voor gelukkig gehouden
n/ zodanig eenen beruchten held te hebben voort-
bragt/ welkers daaden in eene oneindigheid van
euwen/ geprezen zullen zyn en blyven.

RE-

REGISTER.

A.

Alonzo quintero, loopt heimelyk aan de Kanarien om zyn ingenome waren duur te venten, en verlieſt zyn maſt 33. Vind op zyn onbekende koers veel tegenſpoed. 34

Ammiraal Kolumbus, van Kapitein de Porras met eenige muitelingen aan Jamaica ſchandelyk verlaaten 3. Draagt groote zorg over zyn volk om ze te bevredigen, zynde van de muitelingen verlaten 5. Lyd in zyn volk groot gebrek aan leeftogt, door onwilligheid der Indiaanen, dat hy door d'uitvinding van een Maan-Ecclipzis, zeer liſtig herſteld 6. By de Indiaanen over zyn gewaande voorbiddinge, in de Maans-verduiſtering, in groot agting geraakt 8. Andermaal door muiterye van zyn volk gedreigt, worden door een aankomende Bark geſtild en getrooſt 9. Tragt door bezendingen, de Porras en zyn muitelingen te bevredigen, en in genade weder aan te nemen 11. Word door de Porras, aan zyn muit-zieke aanhang leelyk afgemaald 12. Zyn broeder de Landvoogd met de Porras en muitelingen, in gevegt geraakt, behoud d'overwinning 26. Word van de muitelingen onder de Porras om vergeeving aangezogt, en neemd hen weder in genade aan 29. Een Schip van Hiſpaniola aan Jamaica bekomende, vertrekt van daar na St. Domingo, daar hy eenige ſmaadredenen van d'Obando te lyden heeft 30. Stevend van daar naar Kaſtilien en komd na veel ongemaks te St. Lucar, en te Sevilje 31. Komd te Segovia aan 't Hof en doed verhaal van zyn gedane togt en ontmoetingen 35. Zyn ſmeek-verzoek aan den Koning verhaald 36. Houd een en andermaal geſprek met den Koning over zyne verrigtingen en geleden ongelyk 37. Verzoekt den Koning, om het beſtuur der Indiën aan zyn zoon Diego op te dragen 38. Word ziek en ſtervende, laat zyn zoon Diego erfgenaam zyner goederen 40. Den zelve in deugden en hoedanigheden beſchreven. 41-43

B.

Bartholomeus Kolumbus de landvoogd, te Kaſtilien aangekomen, ſterft zyn Broeder den Ammiraal te Valladolid. 40

C.

Cazabi, hoedanigen wortel-gewas om brood te maken en zig in groeven weelig voortplant. 14

Chriſtoffel Kolumbus van zyn vierde togt in Kaſtilien aangekomen ſterft en word te Sivilje bygezet, daar na te St. Domingo overgevoerd 40. Ziet Ammiraal letter A.

Cortes, ziet Ferdinandes Cortes letter F.

Coturbanama een voorname Kacique in zyn Gebugt nageſpoord 16. By toeval in handgevegt van

Jean

Jean d'Eſquibel word gevangen en te St. Domingo gehangen. 21

D.

Diego d'Eſcobar van d'Obando met een Barke aan Jamaica gezonden, om des Ammiraals verlegentheid aldaar te verſpieden 9. Wiſſelt met den Ammiraal eenige reden en vertrekt weder na Hiſpaniola met brieaan d'Obando aangaande zyn verlegenheid om hem een Schip te mogen zenden. 10

Diego Kolumbus (zoon van den Ammiraal verzoekt den Konink zyn vaders plaats te mogen vervullen. 38

Dood van de Koningin Izabella, vald den Ammiraal op zyn thuiskomſt, zeer bedroeft te vernemen. 31

Duif toevallig op 't Schip komende wyſt de verdwaalde Zee-luide regte koers naar land. 34

E.

Ecclipzis, ziet Maan-Ecclipzis letter M.

Eſcobar, ziet Diego d'Eſcobar letter D.

Eſquibel, ziet Jean d'Esquibel letter I.

F.

Francizus de Porras onderneemd een Togt over Zee te doen met eenige muitelingen van Jamaica, en heeft veel tegenſpoeden 3. Doet in onweer eenige Indiaanen overboord werpen, en de handen afkappen die weder in de Kanoôs wilden komen 4. Door onweder en tegenſpoed verbyſterd, gedwongen weder na land te wenden 4. Veragt de vreedzame aanbieding des Ammiraals en ſtookt zyn aanhang op door veel quaad-ſprekingen 12. begeeft zig weder na den Ammiraal, en raakt in zyn wederſpannig opzet met den landvoogd Kolumbus in gevegt 25. Word gevangen genomen en tot den Ammiraal gebragt 26, 27. Zyne muitelingen bieden weder gehoorzaamheid aan den Ammiraal. 28

Ferdinand Cortes in zyn afkomſt en Perzoon beſchreven 32. Vertrekt onder den Bevelhebber Quintero naar Hiſpaniola 33. Moedigd zyn verlegen reisgenooten aan die in hun koers verbyſterd waren 34. Komd behouden in de haven van St. Domingo, en word van d' Obando veel eer bewezen. 35

H.

Hyguei, een landſchap, in zyn hoedanigheden beſchreven, en wat vegterijen 'er met de Indiaanen in voorvielen. 14

Hiſpaniola in zyn ſteden en bevolkte Gehugten beſchreven. 22

I.

Jean Eſquibel als Kapitein van d'Obando tegen de rebellige Indiaanen uit het landſchap Hyguei afgezonden, heeft ſware vegte-

rijen met hen 13-16. Treft den Kacique Cotubanama aan, en neemt hem na een twee-gevegt gevangen 21. Begeeft zig naar 't Eiland Saona om den Kacique Cotubanama op te zoeken. 20

Jean d'Eſquibel, d'aangenome naam van den Kacique Cotubanama in 't landſchap Hyguei, en zyn perzoon beſchreven. 16

Indiaanen veel overlaſt en afperszinge door den muiteling de Porras aangedaan 3. Die voor Roejers aan de Porras dienden door de Kaſtiliaanze muitelingen in onweder overboord geſmeeten, en de handen afgekapt 4. van den Ammiraal door de voorſtelling van een Maan-Eclipzis bekommerd, om hen van leeftogt te verzorgen 6, 7. Die van 't landſchap Hyguei, in opſtand geraakt, door Jean Eſquibel wederſtaan 13. Zyn ongemeen verwoed in 't vegten tegen de Kaſtiliaanen 15. Door de flitzen van der Kaſtiliaanen voetbogen getroffen, byten die met hunne tanden van verwoetheid aan ſtukken 15. Haar liſtigheid in 't verhouwen der wegen, om van de Kaſtiliaanen niet betrapt te worden. 16

Indiaan houd een zeldzaam gevegt met een Kaſtiliaan. 17

Izabella, Koningin van Kaſtilien, geſtorven, baard den Ammiraal Kolumbus op zyn laatſte thuiskomſte groote droefheid. 31

K.

Kacique Cotubanama, in zyn Gehugt door de Kaſtiliaanen nageſpoord vinden de toegangen al om belemmerd. 16

Karibaanze Mens-eters by haar Majeſteiten van Kaſtilien aangeklaagd 23. Worden belaſt te mogen vangen, en als ſlaven te vervoeren. 25

Kaſtiliaanen aan Jamaica van eenige muitelingen verlaten, lyden door nalatigheid der Indiaanen groot gebrek aan leeftogt 6. Verdrietig over hun ontzet en agter blyven van Fieſco en Segura, vervallen in wanhoop en andermaalze muiteryen 8. Hun vry leven op Hiſpaniola veroorzaakt aldaar veel ongemaks 13. verdadigen zig met voordeel tegen een menigte Indiaanen. 18

Koning van Kaſtilien doet eenige voorſlagen op des Ammiraals verzoek, die hem niet zeer gevallig voorkomen 39. Begeeft zig na Lerida om zyn ſchoon-zoon Philippus en dogter uit Vlaanderen in te wagten. 39

Koningin van Kaſtilien byzonder tegen de Karibaanze Menſcheters ingenomen. 23

Koninklyke orders aangaande het vreedzaamsbehandelen der Indiaanen. 23

Kotubanama, ziet letter C.

L.

Landvoogd Kolumbus met den muiteling Franciſcus de Porras in gevegt. 25

Leeftogt aan 't volk van den Ammiraal aan Jamaica geweigerd, door uitvinding van een Maan-Eclipſis, den Indiaanen genoodzaakt

zaakt te bezorgen. 6,7

M.

Maan-Ecclipſis, van den Ammiraal Kolumbus, waargenomen, om d'Indiaanen te noodzaken zyn volk van leeftogt der voorzien. 6

Meloenen in 't landſchap Hyguei twalf ponden zwaar gewaſſen. 14.

Miſlukte overtogt van Franciſcus de Porras met eenige muitelingen van Jamaica ondernomen, 3

Muitelingen aan Jamaica wagen onder de Porras een togt naar Hiſpaniola, die hen jammerlyk miſlukt 3-12. In 't onderſpit geraakt, verzoeken vergeving van den Ammiraal. 28

O.

d'Obando, ontfangd den Ammiraal Kolumbus, uit zyn verlegentheid te St. Domingo onder toevoeging van veele ſmaadredenen 30. Als mede naderhand Ferdinandes Cortes zeer minnelyk. 35

P.

Pieter de Ledesma in 't gevegt tuſſen de Porras en den landvoogd deerlyk gequetſt, van de Indiaanen bezogt en mishandeld. 27, 28

de Porras, ziet Franciſcus de Porras letter F.

Q.

Quintero, ziet Alonzo Quintero letter A.

V.

Valladolid, de ſtadt en ſterfplaats van den Ammiraal Kolumbus. 40

EYNDE.

Berigt voor den Boekbinder om de Figuuren te plaatzen.

Figuur { G 1. / G 2. } tegen pagina { 17. / 26. }

ROEM-RUGTE SCHEEPS-TOGT VAN FRANCISCO D'ALMEIDA NA OOST-INDIEN,

Eerſte Onder-Koning dier Landen, in 't Jaar 1505.

Behelſende een naauw-keurige beſchrijving van het geheele *Indiën*; een groot gedeelte van *Africa*, der ſelver Zee-Havens, Steeden, Rivieren, Oorlogs-daden der *Portugyſen* tegen de *Mooren*, *Heydenen* en *Turken*, Gewoontens en Levens-manier der *Nairen* en andere Volkeren, het ramp-zalig eynde van *Don Lourenzo*, des Onder-konings Soon tegen de *Rumes*, en die van *d'Almeida* aan de Water-plaats van *Saldanha*.

Getrokken uyt de egte hand-ſchriften der Reyſigers op Ordre des Konings van Portugaal, *door* JOAN DE BARROS, *Raads-Heer en Hiſtory-Schrijver van die Majeſteyt.*

Nu alder-eerſt vertaalt, met *Regiſter* en *Konſt-Printen* verrijkt.

TE LEYDEN,
By PIETER VANDER Aa, Boekverkoper, 1706.

Met Privilegie.

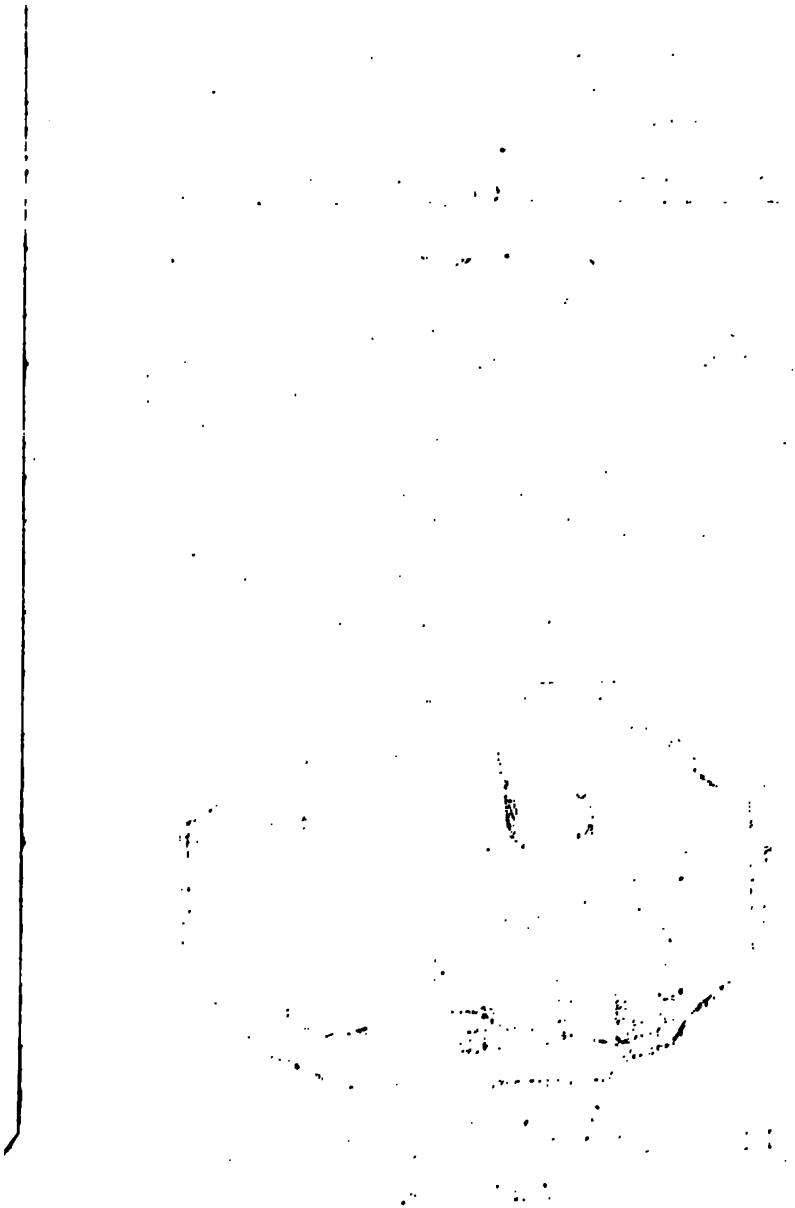

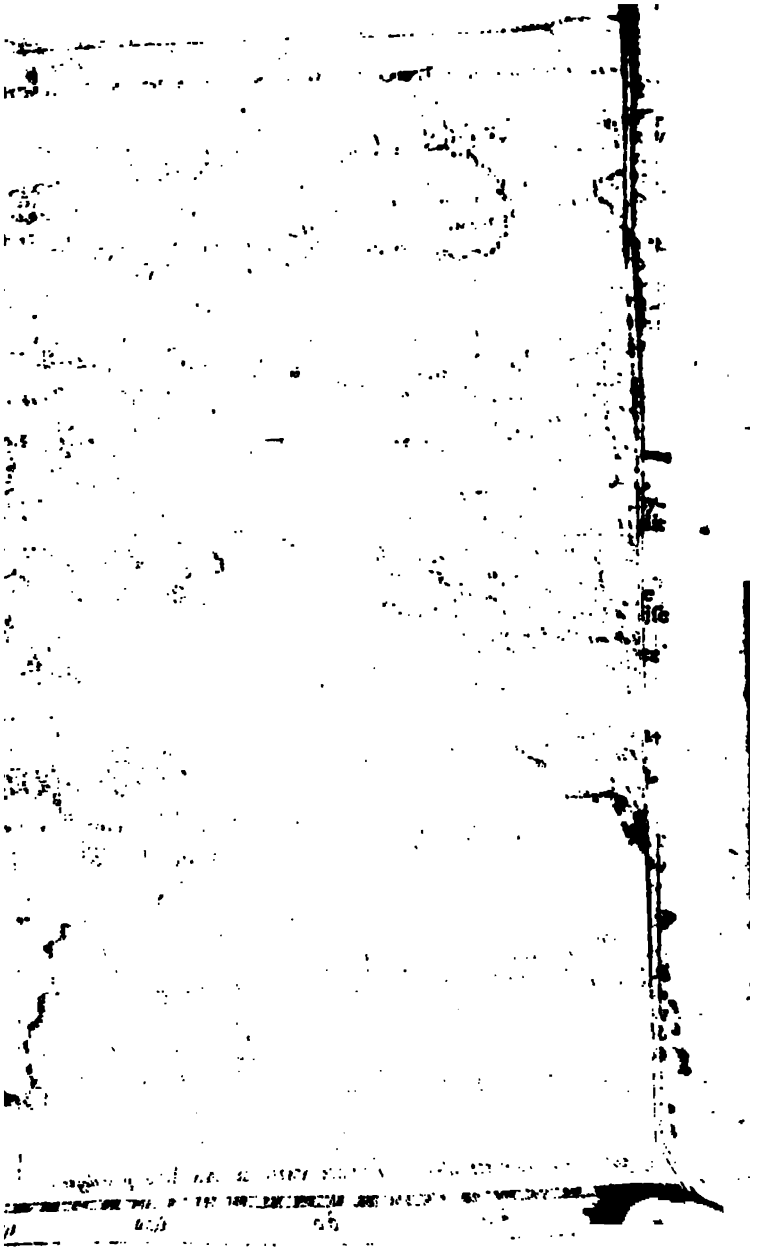

ROEM-RUGTE SCHEEPS-TOGT VAN FRANCISCO D'ALMEIDA NA OOST-INDIEN,

Eerſte Onder-Koning dier Landen, in 't Jaar 1505.

Behelſende een naauw-keurige beſchrijving van het geheele *Indiën*; een groot gedeelte van *Africa*, der ſelver Zee-Havens, Steeden, Rivieren, Oorlogs-daden der *Portugyſen* tegen de *Mooren*, *Heydenen* en *Turken*, Gewoontens en Levens-manier der *Nairen* en andere Volkeren, het ramp-zalig eynde van *Don Lourenzo*, des Onder-konings Soon tegen de *Rumes*, en die van *d'Almeida* aan de Water-plaats van *Saldanha*.

Getrokken uyt de egte hand-ſchriften der Reyſigers op Ordre des Konings van Portugaal, *door* JOAN DE BARROS, *Raads-Heer en Hiſtory-Schrijver van die Majeſteyt.*

Nu alder-eerſt vertaalt, met *Regiſter* en *Konſt-Printen* verrijkt.

TE LEYDEN,
By PIETER VANDER Aa, Boekverkoper, 1706.

Met Privilegie.

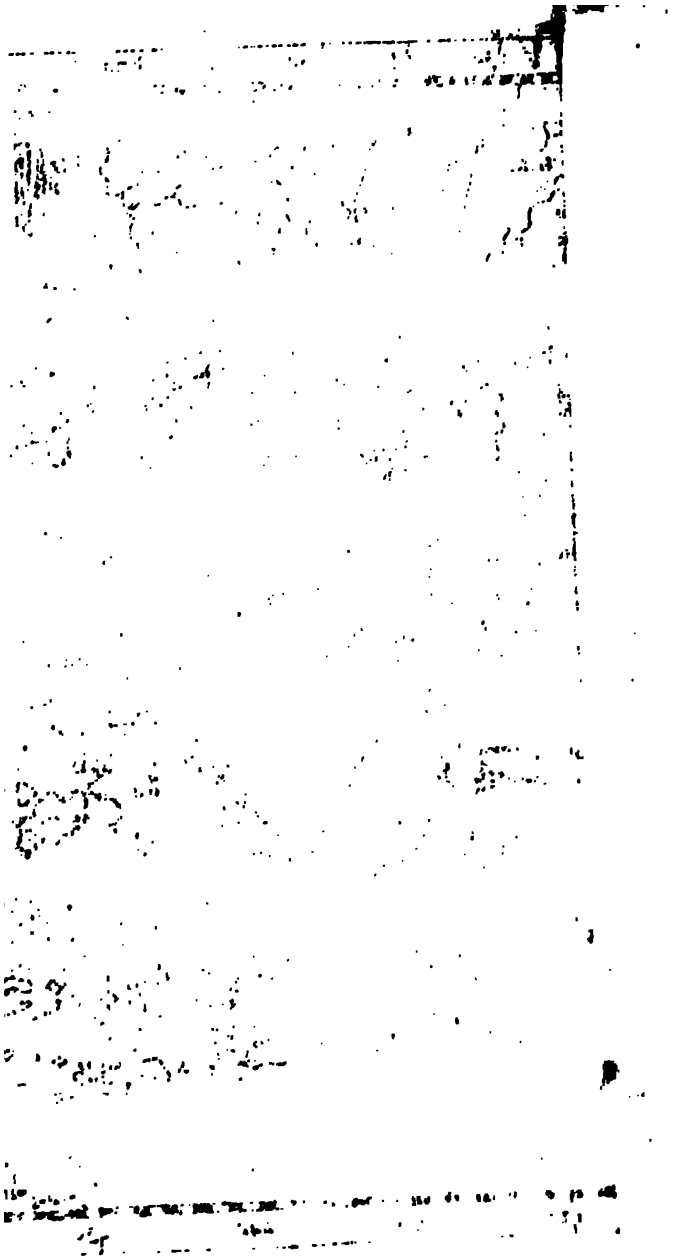

SCHEEPS-TOGT
VAN
FRANCISCO D'ALMEIDA
NA
OOST-INDIEN,

Eerſte Onder-Koning van die Landen, met een Vloot van 22 Scheepen, in het Jaar 1505 en vervolgens.

1505. Voorbereydding tot dit verhaal,

„ VErmits het geheele onderwerp van deſe onſe beſchrijving de ſcheep-vaart en uptruſting der Vlooten is / die jaarlijks ſo om de ontdekkingen als koophandel / en krijgs-ſaken uptge- „ ruſt wierden / ſo ſal het voeglijk zijn / om dit „ verhaal meer op te helderen / een algemeene ver- „ handeling te maken / van de wijſe / op de welke „ de Koophandel in de Droogen en andere Ooſter- „ ſe Rijkdommen / wierd gedreeven / en deſe in Eu- „ ropa gebragt / eer de Portugyſen de weg over Zee „ hadden uptgevonden. Het is voor af noodig te „ weten / dat als van deſe vaart word geſproken / „ deſelve niet moet verſtaan worden op *Indiën* tuſ- „ ſen, en *Indiën* over de *Ganges*, maar op het hee- „ le vaſte Land van de Roode-Zee tot de Chinee- „ ſe ſtranden / en alle de daar omtrent en bygele- „ ne Eylanden ſiet. In alle deſe Landen hande- „ len de Mooren en Inwoonders (toen Heydenen) „ met een pegelijk / waaren voor waaren verrup- „ lende / na dat peders Land verſchepdene dingen „ voortbragt. Het Landſchap aan geene ſijde van „ Malacca, in het Gulde Cherſoneſo, ſo noemen „ de Land-beſchrijvers deſe ſtreek / gelegen / is over- „ vloedig in Nagelen van Maluco, Nooten en

Toonende op wat wijſe de koop-handel der Drogues over land voor de ontdekkingen wierd gedreeven.

1505. „ Maſtich van Banda, Sandel-hout van Timor,
„ Campher van Borneo, Goud en Silver van Li-
Wat Waaren yeder Land voortbrengd. „ quio, en met de andere Schatten en Rijkdom-
„ men van China, Java, Siam, en andere Eylan-
„ den en vaſte plaatſen van dit deel des Werelds.
„ Al de toevloed was in deſe tijd na Malacca, als
Malacca de grootſte koop-ſtad van het Ooſten. „ een Koop-ſtad en Markt van geheel Ooſten / al-
„ waar de Weſter Land-aarden deſelve gingen rup-
„ len voor andere Waaren / ſonder dat daar toe een
„ penning geld wierd aangelegd. Egter honden
„ ſy op het Goud van Sumatra en Liquio, een vier-
„ de meer winnen / maar wilden ſulks / om de an-
„ dere Waaren niet te doen afſlaan / noopt aan-
„ brengen. De Koop-lieden / die aldaar meeſt han-
„ delden / waren van Calicut, Cambaya, Ormuz,
„ Aden, en andere voornaame plaatſen / brengen-
„ de de voornaamſte Rijkdommen van Indiën, na
„ derwaarts / van waar deſe dan weder na elders
„ wierden gevoerd / als door Turkyen en Perſien
Opkomſt van Baſſora. „ na Europa, waar door de ſtad Baſſora is opge-
„ komen / en nu voor een vermaarde plaats ge-
„ houden word. Te Ormuz regte men Caravanen
„ op / die jaarlijks na Armenien, Trapiſonde,
„ Tartaryen, de ſteeden Aleppo, Damaſco, de Zee-
„ Haven van Barut, en andere plaatſen geſonden
Barut. „ wierden. Van Barut, in de Middelandſe Zee ge-
„ legen / ontfingen de Venetianen, Genueeſen, Ca-
„ talanen, toen de grootſte koop-lieden / alle deſe
„ Waaren. Langs een andere weg over de Roo-
Toro. „ de-Zee wierd de ſtad Toro en Suez, aan het
Suez. „ eynde van deſe Plaats gelegen / verſorgd / van waar
„ deſelve ſpecerpen en koſtelijkheden in 3 dagen te
Cayro. „ Cayro binnen wierden gebragt / voorts langs
„ de Nijl na Alexandryen gevoerd / en ſo de heele
Rijkdom des Lands van den Soudaan van Cayro. „ Werelt mede gedeelt. De Soudaan van Cayro,
„ diens Rijk / voor hy onder het geweld der Otto-
„ mannen quam / van het Rijk van Tuniz, en de
„ uythoek Raſauſen, of voor-gebergte van Boreo
„ tot Larazza of Serrepolis ſig uytſtrekte / wierd
„ door dit middel een der rijkſte Vorſten van deſe
„ Landen. Om nauwkeurig deſſelfs Koningrijk

„ te

„te bepalen / weete de Leſer dat het 1080 mijlen 1505.
„in den omtrek begrijpt / veele vermaarde Havens
„en Steeden heeft / op het vaſte Land van The-
„baida, by de Inwoonders Caida, en de Stad
„Ptolomaida, nu Hicina; verders aan de Roo-
„de-Zee, en het gebied van den Heer van Mecha,
„grensde: Hier door word een gedeelte van het
„Woeſt en heel Steenagtig Arabien, Judea, een
„gedeelte van Aſſyria, en heel Egypten in dit Ko-
„ningrijk ombangen. Ten tijde dat de Portugy- Regeering van eenige voorname Vorſten.
„ſen in Ooſt-Indiën quamen / was aldaar de Op-
„per-heer van / eenen Canazao, die ſig toenaam-
„de Algauri, om de overwinning / die hy op den
„Koning van Perſien, by een Mey Algaor ge-
„heeten / leggende tuſſen Enz en Bagodad, had be-
„paald. In Turkyen heerſte Selim de X. Otto-
„manniſche Keyſer / was Baracat Xarif van Me-
„cha, Xeque Hamed Stadhouder van Aden, van
„Ormuz, Ceifadim de tweede Koning / en van
„Guzaratte, Mahamud de I.

„Alle deſe Vorſten hadden groot aanbelang in Die alle t'ſamen ſpanden om de *Portugyſen* te verdrijven.
„de koophandel / die door de Portugyſen in de tijd
„van 5 jaren hen wierd onttrokken; waar door
„ſy geſamentlijk / te meer / om dat hunne Pelgrim-
„men na / en van Mecha gaande / voor de mond
„van de Roode-Zee, wierden veroverd / met een
„ſodanigen haat wierden ingenomen / dat ſy alle
„middelen / om deſe vreemde Land-aard te ver-
„meeſteren / in het werk ſtelden. By den Soudaan Hierom ſoeken de *Mooren* onderſtand by den *Soudaan* van *Egypten*. Als ook de *Xarif* van *Aden*.
„van Egypten hielden de Mooren van Calicut ge-
„weldig aan / om onderſtand / beloovende / het
„ſelve ſo haaſt het ſoude aangekomen zijn, van
„geld en mond-koſt te ſullen voorſien: by deſe
„klagten voegden de Xarif van Aden de ſijne / met
„verſoek / van hunne Geloofs-genooten, waar voor
„hy reden had te ſpreken, als afkomſtig van *Ma-*
„*hometh* zijnde, met ſijn ſterken arm te willen by-
„ſpringen, te meer, om dat de *Portugyſen* niet al-
„leen het bloed der *Mahometanen* ſtorteden, maar
„ſelve die geene, die ſy voor Heylige hielden, dee-
„den ſneuvelen.

1505. „De Soudaan, dit Geſandſchap ontfangen/
„hun klagten aangehoord / en mede gevoel van
De *Soudaan* vat een haat op tegen de *Portugyſen*, en belooft de *Mooren* onderſtand. „ſijn ſchade gekreegen hebbende / wierd grootelijk
„met haat tegen de Portugyſen ingenomen / en
„gaf deſe Geſanten belofte / van met ſijne wape-
„nen daar in haaſt te ſullen voorſien: doch alvoo-
„rens hy dit deed / wilde hy een looſheyd in deſe
„ſaak gebruyken / waar door hy den Koning van
„Portugaal van deſen handel meende af te trek-
„ken / hebbende verſtaan / dat die Majeſteyt ſeer
„Godvruchtig en onderdanig in de ſaken van het
Sijn valſe uytſtrooyingen. „Geloove was. Hy ſtroopde ten dien eynde upt /
„den Tempel te *Hieruſalem* en het Heylige Huys
„van *St Catharina* op den berg *Sinay*, met alle de
„overblijſſelen in het Heylige Land te willen ver-
„woeſten, nooyt meer te ſullen toeſtaan, dat ee-
„nige *Chriſtenen* uyt *Europa* aldaar quamen, en de
„*Chriſtenen* van *Cayro*, *Alexandryen*, *Aleppo*, *Da-*
„*maſco* en *Barut*, met geweld *Mahometanen* te doen
„maken, wier beſchermer en Keyſer hy was, als
Voorgewende reden van dit ſijn doen. „zijnde *Calyf* van *Mecha*: hebbende *tot het eerſte*
„de Koning *Manuel* van *Portugaal*, met het ſen-
„den van een Vloot, inneemen der Havens van
„*Ooſt-Indien*, bederven der koophandel, die een
„yeder vry ſtond, en hy ſonder onderſcheyd toe-
„liet, en ombrengen van ſijne Onderdanen. En *tot*
„*het tweede* de Koning *Ferdinand* van *Caſtilien*, met
„door geweld de *Mooren* te Doopen, hem genoeg-
„ſame reden gegeeven.

Schrik daar over onder de Monniken van *Sinay*. „De Soudaan verwonderde deſe bedrepping in het
„werk te willen ſtellen / waar door hy de vreeſ
„onder de Monniken van Sinay bragt / en een der
Sulks eenen *Mauro* van deſelve als Geſant tot hem koms, „ſelve Mauro genaamd en een Spanjaard van ge-
„boorte zijnde / noodſaakte / tot hem af te komen /
„en ſijn meening dupdelijker te komen hooren /
„met de welke hy na den Paus vertrok / om den
„ſelven van dit geval te onderregten / op dat hy
„als Hoofd der Chriſtenheyd, deſe 2 Koningen
„mogt beweegen / van deſe ſchade de Mooren niet
„toe te voegen / op dat men de geheugeniſſe der
„heylige overblijſſelen van het Land / en een ſo
„groot

„groot getal Chriſtenen, als daar woonden / niet 1505.
„te verlieſen. Om deſen Broeder Mauro meerder
„geloove by ſijn H. te doen hebben / gaf de Sou-
„daan hem een brief van ſijn hand mede / die van Dien hy een
„Inhoud was / dat deſe om ſaken van belang brief aan
„voor de Chriſtenen quam / en wier eer-namen den Paus
„en inleyding deſe was. gaf.

De groote Koning, Heer der Heeren; Edele; Groote; Wijſe, Regtvaardige en Zege-rijke; Koning der Koningen; Geeſſel der Wereld, Prince van het Geloove van *Mahometh*, en die in hem gelooven; Levendig-makende Geregtigheyd op den gantſen Aard-bodem; Opvolger der Rijken, Koning van *Arabien*, *Genua*, *Perſia* en *Turkyen*; Schaduwe van God op de Aarde, die alle goede dingen, gelaſt of niet gelaſt, uytvoerd, en een tweede *Alexander* is in deſe Wereld, van welke veel weldaden voortvloeyen: Koning der geene, die gekroond zijn en in de Regt-banken ſitten; Geever van Koningrijken, Landen en Steeden; Vervolger der oproerige en ongeloovige ketters; Bewaarder der 2 uytlandſe plaatſen; Opper-Prieſter der Heylige Tempels, die onder ſijn gebied zijn, en het Geloove van *Mahometh* leeren; die Geregtigheyd en goedheyd uytwerpt; Luyſter van het Geloove; Vader der overwinningen; *Canazao Algauri*, wiens gebied God eeuwig make, en wiens Troon hy tot boven de Starre *Gemini* verheffe! Wenſcht veel Heyl aan U, alleruytmuntendſte en Geeſtelijke *Roomſe* Paus, die God vreeſd, en wel leefd; groot in het oude *Chriſten* Geloove van *Jeſus*, de Koning der *Nazarenen*, Bewaarder en Heere der Zeën, en Zee-cyndens, Vader der Patriarchen; Biſſchop; Leeſer van het *Euangelium*, en Wijſe in het Geloove en dingen, die geoorloofd zijn, en niet geoorloofd zijn; Goedertieren tegen de Koningen en Princen; Beſitter van het *Roomſe* Rijk, wiens Eere God vermeerdere! &c. Deſſelfs Inhoud.

„Broeder Mauro met deſe brief / vol breeſe voor
„de bedreyginge van deſen Barbaar, pverig voor
„het algemeene beſt der R. Stoel / en eenvoudig

1505. „in de ſtreeken en quaad-aardigheden van tyran-
„niſe Vorſten / tot Romen gekomen / droeg deſe
Broeder *Mauro* word van den Paus met een brief na *Spanjen* en *Portugaal* afgevaardigd. „ſaak ſo ſwaar by Alexander de VIII. door / dat
„de vergadering der Cardinalen beſloot / dat deſe
„Broeder met een brief van den Paus, en een af-
„ſchrift der geene, die de *Soudaan* aan hem ſchreef,
„na *Spanjen* moeſt gaan, om den Koning *Ferdinand*
„en *Manuel*, als oorſaken van deſe gramſchap,
„van deſe bedreygingen te verſtendigen. So haaſt
„Broeder Mauro tot Romen was aangeland / had
„de Koning Manuel door ſijn bewinds-man al-
„daar bericht van deſſelfs aanbrengen / en hoe de
„Soudaan alreede gevoel van de komſte ſijner Vloot
„in de Indiën begon te krijgen / dog tot ſijn groot
„misbagen bekomen / dewijl / hy ſig aldaar niet
„geveſtigd / maar alleen op die geweſten gebaren
„hebbende / de Soudaan al aanbing over hem te
„klagen.

De Koning van *Portugaal* beſig om een dubbelde Vloot af te ſenden na de *Indiën*. „Het was in October 1504 dat hy dit verſtond /
„en voorgenomen hebbende tegen het volgende
„jaar een groote Vloot upt te ruſten met een Ka-
„pitein / die ſijn verblijf in Indiën ſoude houden /
„den arbeyd niet alleen haaſtig deed voortſetten /
„maar ſelfs het getal der ſcheepen verdubbelen /
„ſo dat Broeder Mauro in Portugaal aangeland
„zijnde / de groote toeruſtingen ſelfs ſag / waar
„door hem gelegenthepd wierd gegeeven / even ſo
„groot van deſen Koning / als des Soudaans magt
„op te geeven: maar de Paus nam hier upt re-
„den / om den Koning de onderneemingen op de
Dat hem den Paus afraad. „Indiën af te raden / of ten minſten van het quaad
„onthaal der Mooren, waar upt de Soudaan een
„voorwendſel ſoude neemen / om de overblijffelen
„van het Heylige Land aan ſijn gramſchap op
„te offeren.

„Wanneer Broeder Mauro nu ter gehoor in het
„midden van Juny, als de Vloot vertrokken was /
„wierd toegelaten / wiſt hem de Koning door goe-
„de redenen al ſijne vreeſe weg te neemen / ſeggen-
„de / dat deſe dreygementen van den *Soudaan* meer
uyt oorſaake van ſijn eygen belang, om dat hy een
na-

nader weg tot de handel der Droogen uytgevonden hebbende, hem ſijn voordeel benam, dan uyt yver voor de *Mooren* ſprooten; dat indien deſelve om de ſchade den *Mooren*, te *Granada* geleeden, wierden gedaan, deſelve veel te laat quamen, dewijl het meer dan 20 jaren was geleeden, dat die dingen voorvielen, behalven dat al de *Mooren* ſedert in vryheyd waren geſteld, ſulks ſy konden gaan, werwaarts het hen behaagde, zijnde over dit werk tuſſen den *Soudaan* en Koning *Ferdinand*, verſcheydene Geſandſchappen door *Pedro Martinz* gedaan; en dat het ſelve geval van ſijn eygen belang en voordeel, het geen de reden van ſijn gramſchap was, hem *Mauro* tegen alle ſijne vrees konde verſekeren en geruſt maken, om dat de *Soudaan* ſo veel voordeel van de *Chriſtenheyd* had, ter oorſake van de overblijfſelen, die in ſijne Staat gevonden en bewaard wierden, dat het hem veel heylſamer en gevoeglijker was, die in groote eerbied te houden, dan te verwoeſten, door dien deſe hem meer voordeel, dan de heele handel der Droogen toebragten. 1505.

De Koning van *Portugaal* geeft eenige geruſtheyd aan Broeder *Mauro*.

„Met deſe en andere redenen / nevens veelvul-
„dige aalmoeſſen voor het Kloofter van de H. Ca-
„tharina, bleef Broeder Mauro vergenoegd / en
„van de vreeſe / dien hy voor den Soudaan had /
„bevrijd / latende de Koning door den ſelven ſijn
„antwoord aan den Paus toekomen / in een brief /
„die ten voornaamſte behelsde.

Dat hy de bekeering der *Mooren* en de regtvaardige en heylige oogmerken, die Koning *Ferdinand* tot deſelve, tot eere van God en de menſchen, had gehad, agterlatende, God ſijn getuyge was, om ſijn *H.* op den brief door *Mauro* geſonden, te antwoorden, dat het hem ten hoogſten leed was, met in plaats van de *Indiën* te ontdekken, ſijn Vloot tegen den *Soudaan* geſonden te hebben, op dat hy meerder reden, om over hem te klagen, mogt vinden: dog dat hy hoopte, dat God, in wiens hand de herten der Koningen zijn, die hem ſo gelukkig had gemaakt, van de *Indiën* te doen vinden, tegen

Brief van den Koning van *Portugaal* aan den Paus.

1505. yeders verwagting, hem gelegentheyd ſoude geven, om de *Roode-Zee* ook te bekruyſſen, op dat hy het huys van den verfoeyelijken *Mahometh*, die een onlijdelijke ſaak en verwijt voor de *Chriſtenheyd* is, mogt verwoeſten. Waar door hy ſijn *H.* reden meende te ſullen geeven, om andere *Chriſten* Magten, nu tegen den anderen in de wapenen, op te wekken, om hunne kragten met de ſijne te voegen, op dat ſy door de eendragt hunner wapenen deſen *Barbaar*, die door geweld over het Heyligdom hunner Zaligheyd had geheerſt, te bevegten: zijnde het blijk genoeg, dat dit van goede uytwerking ſoude zijn, dewijl hy alreede ſo bevreeſd was, ſijn Vloot in de *Indiën* verre genoeg van *Cayro* te ſien, om dat hy niet gewoon was, een Vloot van een *Chriſten* Vorſt in ſijne Havens tegens hem te verneemen, en dat, hy hier voor vreeſende, geloffelijk was, dat ſy met de magt der *Chriſten* Vorſten en de ſijne, die gewend waren tegen deſe ongeloovige te ſtrijden, wel haaſt de muuren van *Judda* (een ſteedeken by *Mecha* gelegen) ſouden beklimmen, zijnde de deuren, waar door hy met God hoopte tot de vernieling van dat huys van verfoeying te komen, om op den grond, daar dit ſoude geſtaan hebben, een Altaar op te regten, en God aangename offerhanden te doen; dat hy als een gehoorſame Soon van de *R.* Stoel, en Yveraar voor de heerlijkheyd van ſijn *H.* in deſe uytvoering ſoude bevlijtigen, op dat de ongeloovige grondiger reden, om over hem te klagen mogten hebben; dat het geheele Rijk van *Portugaal*, door ſijne voor-Vaderen van deſe ongeloovige gewonnen zijnde, hy een ander erfdeel aan de *Roomſe* Stoel, door de *Roode-Zee* deſe vyanden van deſelve beſpringende, hoopte te hegten, op dat het Koninglijke Vaandel van *Chriſti* krijgs-benden, waar van hy de beſtierder en beſitter was, door de *Heydenen* en *Mooren* gevreesd en aangebeden mogt worden, tot eer en lof der *R.* Stoel, hoopende, door deſe verdienſten voor geen onnutte knegt in dit leven gehouden, en een verberger van ſijn Talent ge-

geagt te ſullen worden, op dat hy in het toekomende de eeuwige vergelding mogt erlangen. 1505.

Alvoorens de Koning van Portugaal de komſte van den boven gemelden Broeder Mauro wiſt / had hy eenige malen Raad gehouden / dewijl hy nu 4 malen een groote Vloot wel derwaarts had geſonden / en deſe aanſtonds met lading weer was gekeerd / dog het noodſakelijk was / dat aldaar eenige ſcheepen en volkeren moeſten verblijven / om den Oorlog met de Mooren, en handel met de Heydenen te onderhouden / het geene door de geladene ſcheepen niet konnende gedaan worden / de kuſt van Malabar na hun vertrek bloot bleef / en de Mooren gelegenthepd gegeeven wierd / om deſelve weder in te nemen / en door den Samorin geholpen / den Koning van Cochin te beſchadigen / benevens die van Cananor, en alle andere vrienden en verbondene met de Portugyſen: waar tegen verſien moeſt worden / en een ſterkte gebouwd / alwaar de ſcheepen konden aankomen / en lading ontfangen. Ten deſen eynde deed hy eenige groote ſcheepen / om met de gewoonlijke lading / en kleynder met andere vaartuygen / om onder het beſtuur van Triſtano d'Acunha, aldaar te blijven / toetakelen; dog deſe door een blindhepd overvallen worden / wierd het Opper-Kapitepnſchap van deſelve aan Don Franciſco d'Almeida, Soon van Don Lourenzo Graaf van Abrantes, wiens Broeder Biſſchop van Coimbra was / opgedragen / en / door den Koning met de Standaard begiftigd / met meer als gewoone plegtigheden door den Adel / als de eerſte Onder-koning van dit geweſt ſullende zijn / op den 25 Maart 1505 tot aan boort uytgelepde gedaan. Op de Vloot waren 1500 man / om in Ooſt-Indiën te blijven / ingeſcheept / waar onder veele Edellieden en Dienaars des Konings / die alle aldaar 3 jaren moeſten dienen: na welke tijd ſy met een Kapitepnſchap of andere bedieninge / ſouden worden beſchonken / gelijk nog heden gebruykelijk is.

De Koning van *Portugaal* beſluyt eenige ſcheepen in de *Indiën* te laten.

Waar toe hy *Triſtano d'Acunha* uytkieſt.

Dog ſtelt in ſijn plaats *Franciſco d'Almeida*.

Manſchap der Vloot.

Derſelver wedde was van 2 Scudi, t'ſcheep / en Hun wedde

1505. 3 op het land zijnde / wordende sy binnen boort op des Konings kosten gespijsd / en hadden daar en boven vryheyd 800 pond peper / 20 Scudi waard / op de Vloot te mogen inladen / gelijk mede de andere Bedienden en Hoofden na de aansienlijkheyd van het Ampt / dat sy bedienden. 22 Scheepen was dese Vloot sterk / waar van'er 12 met Droogen moesten weder keeren / en als Zee-Hoofden op dienden: Don Francisco d'Almeida Generaal; Ruy Freire, Soon van Nuno Fernandez; Fernando Soares, Soon van Gil de Carvalho; Vasco Gomez d'Abreu, Soon van Antonio Gomez; Bastiano de Sousa, Soon van Ruy d'Abreu; Pedro Ferreira Fogaza, Soon van Fernando; Joan da Nova; Antonio Gonsalvez, Castellano de Cezimbra; Diego Correa, Soon van Payo Correa; Lopo de Deos en Joan Serrano, zijnde op de blijvende dese de Bevel-hebbers; Don Fernando Deza de Campo Major, Soon van Don Fernando; Bermum Diaz Edelman van Castilien, Lopo Sanchez, Gonsalo de Payva; Lucas d'Afonseca, Lopo Chanoca; Joan Homem, Gonsalo Vaz de Boes en Antonio Vaz; die alle met een goede wind van Lissebon vertrokken / en den 6 April te Porto Dale aan Cabo Verde aanquamen / alwaar sy voor andere waaren eenige slaven ruylden / de Land-Vorst / uyt begeerte / om een so groote Vloot te sien / met vrouw en kinderen op een Lust-huys quam / en Don Francisco den selven door Joan da Nova, in wiens geselschap nog eenige Edellieden / om dese Vorst sijn Staat te besien / mede gingen / te begroeten. Dese Barbaar deed hen veel eer aan / met eenige koeyen voor hen te doen slagten / en den Generaal insgelijks / in vergelding van sijn geschenken / eenige toe te senden.

De Vloot 22 scheepen sterk.

Namen der Kapiteyns.

Vertrek der Vloot.

Komst tot *Porto Dale.*

Alwaar de Land-Vorst de Vloot besigtigd.

De Vloot leyde voor dese Uythoek geweldig verspreyd / niet om dat sy des te beter konde water bekomen; maar om dat sy onder deselve eenige niet wel bezeylde scheepen hadden: Dit deed Francisco de Vloot in 2 smal-deelen scheyden / en het snelst zeylende voor sig nemen / mitsgaders het ande-

Slegt bezeylde scheepen onder de Vloot.

De Generaal verdeeld de

dere onder het geſag van Baſtiano de Souſa, hem te laten volgen. 1505.

Op den 25 April vertrok hy van daar / en op 125 mijlen na aan de Linie gekomen zijnde / kreeg het ſchip Bella Kapitepn Pedro Ferreira, een ſo grooten lek / dat ſy het ſelve niet konden ſtoppen / en alſo te gronde ging / dog al het volk wierd door de booten der andere ſcheepen / benevens de lading / die onder het eerſte verdek lepde / nog met groote moeyte gebozgen / en op de andere ſcheepen verdeeld. Vloot in tweën. Vertrekken van *Porto Dale*. Een ſchip verſinkt.

Dan hier ſetteden ſy hun kours ſo veel Zupdwaard aan / om niet op het land gedzeeven te wozden / dat de menſchen dooz de koude in de kleyne ſcheepjes niet konden arbeyden / en ſakten toen allengkens af / ſo dat ſy op den 18 July aan het eerſte Eyland van Mozambique aanlandden. Gonſalo de Payva en Bermum Diaz wierden van hier na Mozambique geſonden / om te verneemen of aldaar geen brieven van *Lopo Soares*, de Vloot onder *de Souſa*, of 2 ſcheepen van den Generaal afgeraakt, gekomen waren, en alſdan hun weg na *Quiloa* te vervolgen, terwijl Don Franciſco te Mombaza en hier eenige noodſakelijkheden ſoude verrigten. Hy nam den 24 / de repſe met 20 zeplen / die hem volgden / aan / en quam gelukkig op St. Magdaleens-dag ter gewenſter Haven aan / wozdende van wegen den Koning / ſo haaſt hy geankerd was / dooz een Moor, Cyde Mahamed genaamd / begroet / en eenige eet-waaren aangebooden. Don Franciſco hem met een kleed beſchonken / en dooz ſijn boodſchap bedankt hebbende / deed den Koning ſeggen / wel verwonderd te zijn, dat hy op het loſſen van ſo veel geſchut, ter eer van hem en de Stad, geen de minſte teekenen, van daar op te antwoorden, had gedaan, ſelfs de vlag of 't vaandel, hem ten teeken van Vreede gegeeven, niet laten waayen. Komen aan een Eyland van *Mozambique*. De Generaal ſend 2 ſcheepen voor af. De Generaal word door een *Moor* van wegen den Koning van *Mozambique* begroet.

Cyde Mahamed niet verwagt hebbende / dat na geeven van geſchenken en vziendelijk bedanken / een ſodanige boodſchap opgelegt en antwoozd ſou-

de

1505. de gegeven woꝛden / ſtond verſet / en vond niet geraden / op ſijn eygen houtje daar op te antwooꝛden; deꝛ heerde hy / van waar hy was gekomen / en beloofde / ſpoedig met antwoord te ſullen keeren; en dit was / dat de Koning ſig nog meer als d' Admiraal verwonderde / en daar en boven ſeer qualijk te vreeden was / dat een Kapiteyn van den Koning van Portugaal hem een ſchip afgenomen had / dat van Sofala quam / na werwaardꝛ hy den Standaard had geſonden / invoegen ſijn verwondering wel mogt ophouden / dewijl dit de reden van het niet opſteeken van deſelve was.

Welke *Moor* met een beſcheyd van den Admiraal word afgevaardigd.

Dit was waarlijk reden genoeg vooꝛ Don Franciſco, om hem te toonen / dat dit gebꝛek van den Koning niet quam / en hy was daarom ook geweldig miſnoegd; maar niet anderꝛs konnende in deſe ſaak doen / als naarſtig na deſen Kapitepn te onderſoeken / ſo ſond hy Joan da Nova, ſo om met den Koning te ſpꝛeeken / en hem te verontſchuldigen / als om met alle vlijt na bysonderheden van het vooꝛval / en dien Kapitepn te verneemen / van de welke de Koning en hy ſelve ſo onvoldaan was. Met hem ging vooꝛ Colk een Venetiaan van Cananor, dooꝛ Alfonſo de Albuquerque in Portugaal gebꝛagt / wiens naam Miſer Bon adjuto de Albano was / zynde / na ſijn ſeggen / vooꝛ 22 jaren met een Geſant van Cayro na die plaatꝛ getoogen / wanneer Miſer Franciſco Marcello Conſul te Alexandrya vooꝛ den Staat van Venetien was. Hy quam in Portugaal met een Javaanſe vꝛouw / by welke hy eenige ſoonen had / en wierd / om ſijn taal-kundigheyd en goed verſtand / van den Koning aan Don Franciſco mede gegeeven.

De Admiraal ſend *Joan da Nova* na den Koning.

Het aanbꝛengen van Joan da Nova behelsde ten vooꝛnaamſte / dat *Don Franciſco* ten hoogſten qualijk nam, dat aan ſijn Konings Standaard, door een Kapiteyn van die Majeſteyt, ſo weynig eerbiedigheyd was toegedragen, daar de *Portugyſen* anders gewoon waren, groote gehoorſaamheyd aan dit teken te bewijſen, en het ſelve eerder ſouden aanbidden, als ſulk een moed-wil daar tegen be-

Boodſchap aan den Koning.

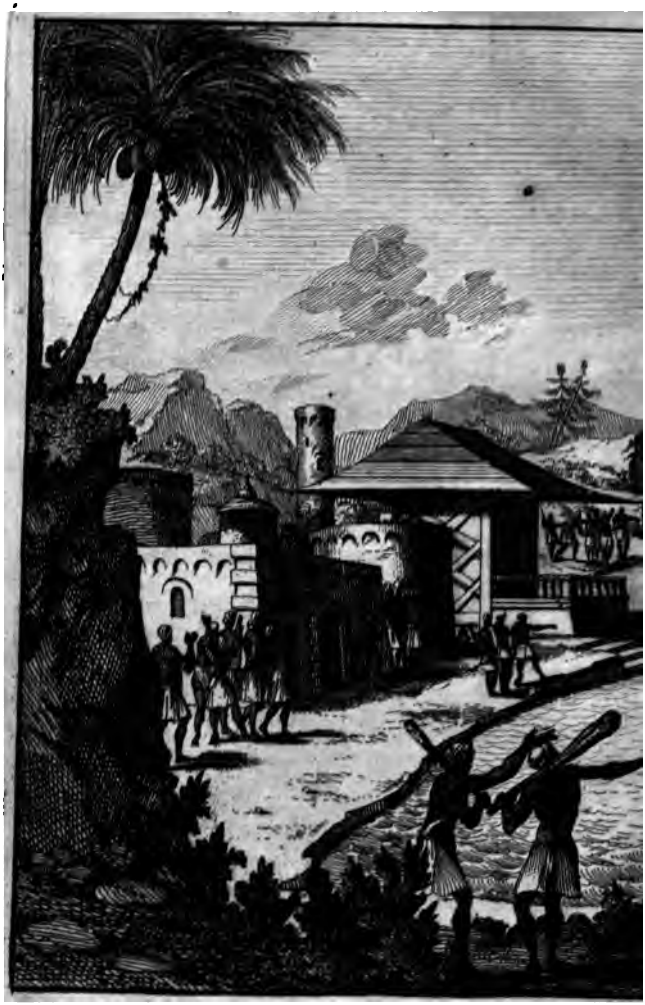

bewijſen ; dat hy voor tegenwoordig daar in geen hulp-middel konnende toebrengen, verſogt, dat ſy elkander mogten ſpreken, doordien hy met hem over ſaken ſijn beſt, en den dienſt des Konings ſijn meeſter aangaande, had te ſpreken ; en dat de ſtraffe van den voornoemden Kapiteyn belangende, hy mogt verſekerd zijn, dat ſijn Majeſteyt na onderſoek der waarheyd den ſelven wel ſoude weten te ſtraffen, en hem het genomen ſchip met alles weer te leveren. 1505.

Het antwoord van onſen Afgeſondenen was / dat de Koning, in verwagting van 't beloofde, ſig te vreeden hield, en den volgenden dag met den *Admiraal* in geſprek wilde komen, behoudens, dat het op deſe wijſe geſchiede. Dat de *Admiraal* met ſijn boot nevens eenige andere Kapiteynen, van wiens vreedſamen aard hy verſekerd was, om ſijn Onderdanen geen ſchrik aan te jagen, voor het Paleys ſoude komen, terwijl hy ſig in ſijn *Zambuco* ſoude begeeven, en ſig aldaar by den Vloot-Heer vervoegen. Antwoord des Koninges.

Ten deſen eynde ontfingen alle de Kapiteynen bevel / om op den volgenden dag hen met hunne booten aan boord van den *Admiraal* te laten vinden, in een vreedſaam gewaad te kleeden, eenige lancien en pijlen te verbergen, wat geſchut, om als tot een teken van vreugde te konnen loſſen, mede te nemen, en hun Malie-rok onder de andere kleederen aan te doen: overmits de ervarenthepd al geleerd had / hoe weynig men op deſe Landaard mogt vertrouwen. Op den beſtemden dag boer Don Franciſco, van al den Adel en Kapiteynen in hun booten verſeld / onder een met ſcharlaken en ſijde bedekt geheimelte in ſijn ſloep / onder het geſchal van Trommelen en Trompetten / mitsgaders het los branden van 't geſchut der heele Vloot / na het Paleys / zijnde Joan da Nova voor af geſonden / om deſelfs aankomſte bekend te maken / doch wierd op den Oever van een Afgeſondene des Konings ontmoet / die bevel had / den Vloot-Heer te verſoeken / ſig een weynig op te houden, vermits ſijn volk niet gereed was. Joan met dit be- Ordre voor de Scheeps-Kapiteynen.

De Generaal vaart met een groote ſloep na land.

1505. berigt in de Vloot gekeerd / wierd andermaal afgevaardigd / om den Koning te seggen / dat het een fraaye trek was, dien men den *Admiraal* speelde, met hem voor het Paleys so lang te doen wagten: dog dese boodschap liep nog slegter af als de eerste; want hy kreeg alsdoen tot antwoord / dat de Koning in het geheel niet konde komen, om het welke te verschoonen / eenige blaauwe redenen voor den dag gebragt wierden. Een van dese was / dat de Koning opstaande uyt sijn sit-plaats, om den Vloot-Heer te komen vinden, een swarte kat voor by hem was komen loopen, 't welk een kenbaar teken by hen wierd gehouden / van op dien dag niets bestendigs te sullen konnen uytvoeren, nog besluyten, weshalven hy bad / dewijl hy een duursaam verbond wilde maken, men wilde dese verschooning aanneemen, en het werk tot den volgenden dag uytstellen.

Word door een Afgesondene des Konings verſogt wat te wagten.

Aardige beduydinge van een ſwarte kat.

Daar de Vloot-Heer om moest lacchen.

Don Franciſco ſiende / dat al ſijn toeſtel op een wigchelaryſje uytquam / begon eens te lacchen / en ſeyde / in plaats van 'er quaad om te worden / tegen de Kapiteynen: Heeren en Vrienden, my dunkt, dat de geen, die ons dese boodschap send, morgen met nog swaarder voorteken ons sal moeten vinden: laat ons ter goeder uure keeren, en hem met onse natuurlijke dapperheyd begroeten, die de *Portugysen* beter als dese Venten voegd, die wy nu dragen: want gelijk gy lieden weet, de *Mooren* zijn gewoon, meer eer aan ons yser en staal, dan ons goud te bewijsen. En my dunkt, seyde *Joan da Nova*, dat dit middel een eynde van de beveelen der *Mooren* sal moeten maken, want *Mahomet Enony*, onse groote vriend, die my bysonder wel kend, vervoegde sig by my, en niet willende, om de *Mooren*, die hem geduurig in het oog hielden, veel praat met my maken, seyde in het weg gaan; laat de Vloot-Heer geen tijd verlieſen, want de Koning ſoekt niet met hem te ſpreeken: dat hy mijn woorden gedenke.

Op dit berigt kreeg Joan da Nova een nieuwe laſt / om na land te varen, en de *Mooren*, die hem de-

deſe boodſchap hadden gedaan, een andere aan den Koning te doen, te geeven, zijnde van Inhoud / dat de Vloot-Heer den volgenden morgen in onderhandeling met den Koning wilde komen, dien, zijnde op de beſtemde plaats niet gekomen, in ſijn eygen Paleys ſoude komen vinden, nademaal het hem te veel moeyte ſcheen, op Zee hem te verwagten. De boodſchap wierd door den Gelaſtigde aanſtonds volvoerd / en de Mooren aangedient / ſonder na eenig antwoord te wagten; volgens het bevel van den Admiraal, die aanſtonds met al de Kapiteynen na boord voer / en raad over het geen hen te doen ſtond / hield. Men haalde in deſe vergadering / niet alleen dit voorval op, maar ook alles wat van te vooren aan *Pedro Alvarez*, *Joan da Nova*, aldaar tegenwoordig, door deſen Barbaar was wedervaren, 't welk alles ſijn loos en boosheyd maar te kennen gaf. Hier by quam nog / dat hy, ſederd *Vaſco* hier was aangeweeſt, nog geen ſchatting meer had betaald, niet tegenſtaande hy deſelve ſchuldig was, en deſe eer een rantſoen van ſijn perſoon, als cijnsbaarheyd was, gelijk hy ſelfs had bekend, wanneer hy door den *Admiraal* wierd vaſt gehouden, en dat hy wel op de eer van ſijn perſoon mogt ſtaan, maar ſulks langs een eerlijker weg doen, ſonder ſodanig een openbare veragting van die Majeſteyt, aan wien deſe Vloot behoorde, te weten, den Koning hun aller Heer en Meeſter; Voorts dat ſy bevel hadden, om ſodanige beſluyten in het maken van Vreede en Oorlog, te neemen, als de gelegentheyd der ſaken ſoude vereyſſen, hoewel de Koning hen de weg der Vreede liever, dan die van Oorlog te gebruyken, gebooden had; dat men, om de ſekerder vaart langs deſe kuſt, niet moeſt vertrekken, ſonder een beſluyt, wegens het maken van een ſterkte, ſo noodſakelijk voor den koophandel op *Indien*, genomen te hebben.

1505.

Joan da Nova vaart met een nieuwe laſt aan land.

Scheeps-Raad.

Wat daar in verhandelt wierd.

Na dat dit alles in overweeging was gebragt / wierd met algemeene ſtemmen goed gekeurd / den volgenden morgen gewapender hand na land te va-

1505. varen, dewijl de wapenen het middel waren, om deſen *Indiaan* de wetten te ſtellen, en geen vriendelijkheyd, welke ſy hadden willen gebruyken.

Beſluyt van de Scheeps-Raad.

Op dit beſluyt verdeelde Don Franciſco de krijgsmagt in 2 deelen / om met het eene in perſoon de Stad aan te taſten / terwijl ſijn Soon het Paleys / aan het end van deſe gelegen / ſoude beſpringen / waar toe hy peder Kapiteyn ſijn laſt gaf / om hen by hem of ſijn Soon *Don Lourenzo* te voogen, en voor den dag, wanneer ſy een Trompet ſouden hooren, te vertrekken.

De Vloot-Heer verdeelt ſijn Scheepsmagt in tween.

„Eer wy de uytkomſt van deſen aanſlag verhalen / ſal het gevoeglijk zijn / hier een beſchrijving van die kuſt van dit gedeelte van Africa „voor af te laten gaan / weshalven deſelve eerſt „hier ſal worden verhandeld.

Gelegendheyd des Lands.

„In het gedeelte van Africa boven Ethiopia, „dat Ptolomeus het binnenſte noemd / alwaar het „Landſchap Ageſymba is gelegen / 't geen het „Zuydelijkſte Land is / dat hy heeft gekend / en „waar van daan hy ſijn rekening begind / legt „nog een ander Land / 't geen ten ſijnen tijde on„bekend was / wiens Zee-kuſten / na de ontdek„kingen der Portugyſen in den Oost-Oceaan / ſeer „bekend zijn geworden. Het begin van deſe / be„ginnende met het Oosterlijke gedeelte van deſel„ve / is het voor-gebergte van Praſſo, 't geen Pto„lomeus op 15 Graden Zuyder-breedte plaatſt / „en ſo bevonden is / worden de door de Inwoon„ders Mozambique genoemd. Het eynde Weſt„waards van dit Land / aan Ptolomeus onbekend „geweeſt / is op 5 Graden Zuyder-breedte / gren„ſende aan Ethiopia, welker Inwoonders deſe „onſe voornoemde Land-beſchrijver Heſperii met „een gemeene naam noemd / zijnde deſe de Bo„keren / by Pangelunghi bekend / en Onderdanen „van den Koning van Congo.

„Tuſſen deſe 2 Uythoeken / als die van Mo„zambique en het Koningrijk Congo, legt de groo„te en vermaarde Uythoek / de Cabo de Bona „Eſperanza, of der Goede Hoop genaamd / heb-

ben-

„ bende het Land tuſſen beyde geen andere naam/ 1505.
„ om dat de Inwoonders van deſelve woeſt zijn/
„ verſchepdene talen ſpreken / en van elkanderen
„ on-afhangelijk zijn. Alleenlijk de Arabiers en Per-
„ ſianen, die menſchen van geleerdheyd en meer
„ geſleepenheyd zijn / en tot aan deſe Landen hun-
„ ne Land-palen uptſtrekken / noemen het ſelve
„ Zanguebar, waar van daan het ook / by ſom-
„ mige der Land-ſaten / Zanguy wordt geheeten.
„ De woeſten hoop geeft het gemeenlijk de naam
„ van Caffres, (waar na de Land-aard Caffers Oorſaak
„ heeten) het welke ſo veel is / als Volk ſonder van het
„ Wet, zijnde een benaming / welke ſy aan alle woord Caf-
„ Afgoden-dienaars / gelijk ſy ſelve zijn / geven / fer.
„ en by de Portugyſen, om de menigte van ſla-
„ ven / die ſy daar van daan hebben / genoegſaam
„ bekend is.

„ Om tot de beloofde Land-beſchrijving te ko- Een ge-
„ men / ſal 't begin zijn van het voor-gebergte A- bergte Aro-
„ romata, by andere tegenwoordig / met de naam matta.
„ van Cabo de Guardafu bekend / het welk het
„ Oosterlijkſte gedeelte van geheel Africa is / gele-
„ gen op de hoogte van 12 Graden / tot aan Mo-
„ zambique toe / makende langs de kuſt 1600 mij-
„ len / alhoewel Ptolomeus het ſelve op 5 Graden
„ ſtelt. Het Land maakt van de eene upt-hoek
„ tot den anderen wel een Zee-boeſem / maar ſo
„ groot niet / als hy deſelve uptbeeld ; hebbende
„ ten naaſten by de gedaante van de holligheyd
„ van een ribbe van een vierboetig dier. Van hier
„ tot aan Cabo das Correntes heeft het een dieper Cabo das
„ Inham / die deſen Land-beſchrijver onbekend Correntes.
„ was / ter langte van 510 mijlen Zee-kuſts / van
„ waar het tot aan de Uythoek de goede Hoop
„ ſig 1040 mijlen uptſtrekt / ſo dat de Caap das
„ Correntes op de hoogte van 24 Graden / en die
„ der Goede Hoop op 34 en een halve legt. Van
„ deſe ſo vermaarde Cabo de Bona Eſperanza,
„ maakt de Oever verſchepdene kleyne bogten /
„ ſchoon deſelve ſig regt upt ten Noorden ſchijnd
„ upt te ſtrekken.

1505. „Zanguebar begind van een der voornaamſte
„Rivieren / die hen in deſe Oost-Zee ontlaſten / te-
Oorſprong van *Zanguebar.* „gen het Zuyden / wordende door Ptolomeus, Rap-
„to (dat is Snelle) genoemd: evenwel is deſſelfs
„hoogte veel van dien Schrijvers voorgeeven ver-
„ſchillende / vermits ſy niet op de hoogte van 6
„Graden Zuyder-breete / maar wel op 9 Noor-
„der-breedte is te vinden / hebbende ſijn oorſprong
„in het Land van Paap Jan, by den berg Graro
„en ſtroom Oby, van waar ſy loopt / tot dat ſig
„in de Zee Quilmance der Mooren, palende aan
„een Volk-planting / die aan een van deſſelfs voor-
„naamſte Monden en niet verre van Melinde
„legt / komt upt te ſtorten. Van deſe Rivier na
„Cabo de Guardafu opgaande / en voorts tot aan
„de Straat of Mond der Roode-Zee en den oor-
Het Land *Ajan.* „ſprong der ſelve / noemd men het Land Ajan,
„zijnde meeſt door Arabieren bewoond / behalven
„tegen het Zuyden / alwaar men ſwarte Heyde-
„nen vind. Dit geheele Land van de Rapto tot
„aan de Caap der goede Hoop is laag land / over-
„vloedig in wilde wijngaarden / dog niet in ande-
„re vrugten / ter oorſaake van deſſelfs woesthejd /
„en menigte van Rivieren / Poelen / Moeraſſen en
Deſſelfs on-geſontheyd. „ſtaande wateren / die het byſonder ongeſond ma-
„ken / ſo dat men het met regt een ander Guinea,
„om deſe bedurvenheyd der Lugt en deſſelfs gant-
„ſe gelegenheyd / ſoude mogen noemen.

Beſchrijving der Inwoonders van *Rapto* tot *Cabo de Bona Eſperance.* „De Inwoonders zijn Swarten / met kroes
„hayr / of liever ſodanig / of het wol was / vol
„van Afgoden-dienſt / en ſo ſeer tot wigchelarijen
„en voorſpellingen genegen / dat in hun grootſte
„beſigheden en pver van saken ſullen ophouden /
„wanneer eenige van deſe grillen hen in het hoofd
„komen. De dieren / vogels / vrugten en saden zijn
„in alles den Land-aard gelijk / te weten alle
„wild; egter van Magadaxo tot Guardafu is het
„wat overvloediger in beesten / door dien deſe hen
„tot ſpijſe moeten dienen / om de armoede van het
„Land. De gewoone ſpijſe van alle de Mooren,
„die hen langs deſe kuſt onthouden / zijn wilde

„vrug-

„vrugten / vleesch van alle soort van dieren / melk 1505.
„van sommige beesten / die sy onderhouden / en
„om kort te gaan / alle soort van eetbare dingen / Spijse der
„hoe vuyl en morssig die mogen zijn. Hier in mun- Mooren.
„ten de Baduinen uyt / die land-waard in loopen /
„en handel hebben met de Caffers, die by de gee-
„ne / die steeden bewoonen / voor Barbaren wor-
„den gehouden. Het schijnd dat de Natuur / voor-
„sienster in alle dingen / geen deel van het Aard-
„rijk sodanig heeft willen verlaten / of het soude
„nog eenige vrugt / by desen of geene geagt / voort
„brengen / gelijk dan dit Land mede het alderge- Afkeerig-
„agtste metaal / en een volk / de woestheyd van heyd van
„het selve Land geduldig dragende / heeft voort- goud door
„gebragt / dat geen begeerte heeft na desen rooden desselfs In-
„God / maar alleenlijk om de waaren / die sy voor woonders.
„het selve / door andere hen toegebragt / konnen
„ruplen / en daarom desen arbeyd / om die te be-
„komen / geduldig dragen. Op de reuk van dit
„kragtige metaal / zijn allereerst de Arabieren,
„aan wiens Land dit Zanguebar grensd / afge-
„komen / en hebben begonnen alhier te woonen /
„na dat sy de Mahometaanse Gods-dienst hadden
„aangenoomen / als sy om eenige misdaden ge-
„bannen wierden. Men wil seggen / dat sy dese Banning der
„banning Emozaydii noemen / volgens een Jaar- Arabieren.
„boek / in handen van den Koning van Quiloa,
„zijnde die eenige opgelegd geweest / om de Leer
„van eenen Zaide, Neef van Hocem, Soon van
„Ale, die een Neef weder van Mahometh, en met
„een Dogter van hun getrouwd was. Dese Zai- Op wat wij-
„de had eenige strijdige gevoelens tegen den Al- se geschied.
„coran, wordende de geene / die dese navolgden /
„na hun Emozaydii, het welk will seggen / onder-
„worpelingen van Zaide, genaamd / voor ketter-
„en gehouden en gebannen / waar door sy de eer-
„ste hen hier hebben nedergeslagen / sonder groote
„Volk-plantingen te maken / om dat sy alleen een
„plaats sogten / alwaar sy by voor de Caffers le-
„ven / en de noodige onderhoud vinden souden
„konnen.

1505. „Van deſe hun eerſte komſt zijn allenskens meer
„en meer Volk-plantingen voortgekomen / totter
„tijd toe / dat aldaar 3 ſcheepen met een menigte
„Arabieren en 7 Broeders daar aanlandden / die
„upt een plaats / niet verre van Lazah 120 mij-
„len van het Eyland Baharem, dat in de Per-
„ſiaanſe Golf legt / en dit aan Arabien paalt / ge-
„legen / afgekomen waren / zijnde de oorſaak hun-
„ner komſte / de vervolging / die de Koning van
De Stad *Magadaxo* door *Arabieren* eerſt gebouwd. Ook *Brava* op wat wijſe deſe beſtiert word. „Lazah deed. d'Eerſte ſtad door hen gebouwd / is
„Magadaxo / en tweede Brava, die tot op den
„huydigen dag door 12 Hoofden / op de wijſe van
„een Republijk / word beſtierd / en van deſe 7 Broe-
„ders afkomſtig zijn.

Opkomſt van *Magadaxo*. „De Stad Magadaxo nam van tijd tot tijd ſo-
„danig toe / dat ſy eyndelijk de Hooft-ſtad en het
„Hooft van deſe geheele kuſt is geworden; doch
„vermits die daar eerſt waren gekomen / namentlijk de Emozaydii, die verſchillen omtrent hun
„Gods-dienſt hadden / ſo wilden ſy hen ook niet on-
„derdanig weſen; maar trokken Land-waard in /
Vermenging der *Arabieren* met de *Caffers*. „alwaar ſy hen met de Caffers door huuwelijken /
„en het volgen van hun ſeden en gewoontens /
„vereenigden / waar door ſy onkenbaar upt den
„anderen zijn geworden. Deſe nu worden van de
„kuſt-bewoonders Baduinen, even als de Portu-
„gyſen het land-volk Alarves noemen / geheeten.

Die van *Magadaxo* zijn de eerſte Handelaars op *Sofala* geweeſt. „De Inwoonders van Magadaxo zijn de eerſte
„handelaars op Sofala geweeſt / niet om dat ſy
„werk maakten om ontdekkingen te doen; maar
„door dien by geval aldaar / ter oorſaake van een
„ſtorm / een ſchip van die ſtad komende / aange-
„dreeven wierd. Door dit middel kreegen ſy ken-
„nis van de geheele kuſt tot Sofala toe / maar niet
„verder / het geen toegekomen ſal zijn door de ſan-
„den / droogtens / Eylandjes en engte / die het
„Eyland van St. Laurentius, of Madagaſcar, op
„die hoogte maakt / ſo dat men ſoude mogen ſeg-
„gen / hier een andere Scylla en Charybdis te zijn /
„om de geweldige ſtroomen / en ſwang-kolken / die
„een ſchip ſonder wind en zeyl weten te ſleepen /
„daar

„daar het niet als met groot gevaar van daan 1505.
„kan komen / of moet blijven / waar van de Por-
„tugyſen niet als te veel onderwinding gehad heb-
„ben. De Uythoek van Correntes legt regt over Gelegend-
„het Weſt-eynde van Madagaſcar, hebbende deſe heyd van
„ſijn naam gekregen / om dat die gemelde ſtroo- Cabo das Cor-
„men hier het allergeweldigſt zijn / en met een veel rentes.
„wyder loop / als upt een gevangenis / in de open
„Zee uptbarſten.

„Men kan beſchepdentlijk verſchil en onder- Onder-
„ſcheyd / tuſſen het water in de volle Zee / en 't ſcheyd des
„geen tuſſen deſe 2 Landen gevonden wordt / ſien / waters.
„ja ſelfs maakt derſelver loop nieuwe tyen / om
„Ooſt of Weſt-waards aan te varen / dewijl de
„winden daarenboven tuſſen deſe 2 Landen / die
„met hooge bergen voorſien zijn / hen aldaar ver-
„gaderen. Sy ſouden wel verder hebben onder-
„ſtaan te handelen / na Cabo de Bona Eſperanza,
„maar de ſwakheyd hunner ſcheepen en Zambu- Scheepen
„chen, die met leder t'ſamen genaayd zijn / lieten met leder
„ſulks niet toe / als onbequaam / om het geweld t'ſamen ge-
„van het water en der Mooren van de voornoem- naayd.
„de Caap te wederſtaan / gelijk ſy door het verlie-
„ſen van eenige ſcheepen / dewijl ſy ſeer begeerig
„na dien handel waren / hadden erfaren / en voor-
„namentlijk had de Stad Quiloa, die de meeſte Quiloa heeft
„ontdekkingen had gedaan / gevoel van deſe on- veel ont-
„dernemingen gehad / wordende door de Onder- dekkingen
„danen van dien Koning niet alleen een groot ge- gedaan.
„deelte van het vaſte Land bevolkt / maar ſelfs
„eenige Havens van het Eyland Madagaſcar: In-
„voegen deſelve de geheele kuſt konnende langs
„loopen / ook ligtelijk hen meeſter van Mombaza,
„Melinde, de Eylanden Pemba, Zanzibar, Mom-
„ſia, Comoro, en meer andere Volk-plantingen
„hebben konnen maken / te meer / ſederd dat ſy
„beſitters van de Mijnen van Sofala waren ge-
„worden. Dit alles hadden ſy evenwel weder meeſt
„verlooren in die tijd / dat de Portugyſen hen aldaar
„quamen beſoeken / door de ſcheuringen / die door
„de dood van eenige Koningen ontſtonden.

1505. „De gelegenheyd van Quiloa is / in een bruyt-
„baar Oost zijnde / door een Zee-boesem van het
Gelegendheyd van Quiloa. „vaste Land eeniger maten geschepden / en tot een
„Eyland gemaakt. Men siet 'er by uytnement-
„hepd veel Palm-boomen / eenige groote en klei-
Gedierten. „ne beesten / veel hoenders / duyven / torztel-duy-
„ven en meer andere vogelen / de Europeërs on-
Spijse. „bekend. De gewoone spijse zijn Geerst / Rijs /
„worztelen en peul-bruyten / met eenige wilde krup-
„den / waar mede de armen hen onderhouden.
Drank. „Hun dranck bekomen sy door het graven van put-
„ten / waar door sy water / dat by na niet sout is /
„bekomen / hoewel het Land dikwils door de Zee
De Stad hoe gebouwd. „overspoeld worzd / om sijn laagte / zijnde de stad
„in het lang / by den Oever heen gebouwd / waar
„door het als een Waay maakt. Het meeste deel
„der huysen is van levende steen gebouwd / met
Desselfs Tuynen. „aarde bedekt / en met tuynen vol palen en doorn-
„boomen omset / dewelke niet alleen een aange-
„naam gesigt / maar ook eenige bruyten geven.
„Dese tuynen strekken sig op sodanig een wijse
„upt / dat sy naauwe straten maken / het welk de
„Mooren doen / om haar te beter te konnen be-
„schermen / zijnde hunne huysen / so na aan een /
„dat sy van het een op het ander konnen spring-
„gen.
Hof des Konings. „De Koning heeft in het eene deel van de stad
„sijn Hof / op de wijse van een schans gemaakt /
„met veel tootens en gevels / hebbende een poozt
„na de kant van de Zee / die met eenige gragten
„gemeenschap heeft / op sodanig een wijse / als
„het een vesting vereyst. Een andere poozt heeft
„het / waar door het selve gemeenschap met de
„stad heeft / waar booz een groote markt is / daar
„sy hunne baar-tuygen op het land sleepen / en
„de Vloot der Portugysen ten anker lepde. De
Aangenaam gesigt der Stad. „Stad gaf een seer schoon gesigt door hare tuy-
„nen / wandelaryen / en Palm-bossen aan den
„geenen / die de selve van dese sijde besag / het
„welk de Portugysen te meer lust gaf / om daar
„een landing te doen / en de grootsheyd van dien

„Bar-

„Barbaar in te teugelen / die den gantſen nagt 1505.
„doorbragt / met mond-koſt van het vaſte Land
„in de Stad te doen brengen.

Ingevolge van het beſlupt / by de Scheeps-Raad genomen / deed Franciſco d'Almeida de Trompet blaſen / om daags voor St. Jago, met het krieken van den dag te gaan landen. Naauwlijks was de klank in peders ooren gekomen / of men ſag het ſchip van den Admiraal door al de booten met het krijgs-volk omcingeld. Alhier ontfing de Vicaris een algemeene biegt / en gaf een onbepaalde aflaat / volgens de Bulle door den Paus ten voordeele van die geene / die voor het geloove quamen te ſneuvelen / gegeeven. Waar na de Chriſten Standaard met het krups aan den Ridder Pedro Can, die voor Vaan-drager diende / overgereykt zijnde / geraakte deſe heele Vloot van booten met een groot gedruys in beweeging / onder het los branden van het geſchut / en gelupd van Trommelen en Trompetten. De eerſte der booten / die aan land quamen / was die van Don Franciſco, waar na toen ſtraks alle de andere kapitepnen hen ſpoeden / te land traden / en hen op een heuvel verſterkten / terwijl de ſloepen meerder volk ſouden gaan af halen / alhoewel tot dat oogenblik toe geen menſch uyt de Stad nog te voorſchijn was gekomen. Dit deed vermoeden / dat de Mooren geen gevegt in het open veld wilden wagen; maar de Portugyſen in hunne enge ſtraten afwagten / om te meer en grooter weerſtand te konnen doen.

Franciſco d'Almeida geeft teken om te landen.

Algemeene Biegt en Aflaat.

Don Franciſco komt eerſt aan land.

De *Portugyſen* poſteeren ſig op een heuvel.

Wanneer al het volk / nu tot de beſtorming der Stad geſchikt / aan land was gekomen / gaf de Vloot-Heer aan ſijn Soon 200 mannen / behoudende ſelfs de overige / die ontrent 300 konden uytmaken / en beval hem / den Oever langs, en de markt over, na het Paleys des Konings te trekken, 't geen ten eynde van de Stad / als geſegt is / was gelegen / alwaar hy / ſo haaſt hy'er gekomen was / met een ſchoot / daar weder op geantwoord wierd / kennis van gaf / om de ſtorm

De Vloot-Heer ſend ſijn Soon met een Troep voor uyt.

1505. gelijkerhand aan te vangen. Dus begon men / ſo als de Son ſig even boven het aard-rijk vertoonde / met ſodanig een geſchreeuw / dat niemant den anderen verſtaan kon / regt op de Stad en het Hof aan te trekken / ſonder nog een Moor, die wederſtand bood / te ontmoeten / tot dat Don Franciſco in de engte der ſtraten begon te komen / alwaar hy van vooren en van boven van de daken / met een ſo groote menigte van pylen en ſpieſſen wierd ontfangen / dat de Portugyſen in wan-order geraakten / en ſeer groote ſchade daar door ontfingen / ſonder hunne vpanden hinder te konnen doen / als alleen die geene / die ſig voor en om hen vertoonden / welke ſy door de buſſchieters en ſteenwerpers haaſt verdreven hadden.

Aanval van den ſtorm.

Een wolk van pijlen op de *Portugyſen* geſchooten.

Sy wierden eyndelijk / om de geene / die op de daken waren / te verdrijven / genoodſaakt / de hupſen in en na boven te trekken / het welk de Mooren lange tijd met het werpen van ſteenen poogden te beletten / doch moeſten ten laatſten wijken / en Don Franciſco de gelegenheyd laten / om ſig met ſijn Soon / die by de poort van het Paleys ſtond / t'ſamen te voegen / 't geen evenwel niet ſonder moepte geſchiede / hebbende Don Lourenzo ook geen kleyn werk gehad / met ſig meeſter van die markt te maken: want de wijl de Koning ſig aldaar met ſijn beſte manſchap in perſoon had bevonden / en door 300 Mooren aanſtonds was beſprongen geweeſt; ſo had dit niet als met groote dapperheyd konnen uytgevoerd worden / gelijk hy ſig ook meeſter van de markt gemaakt / en den Koning met de ſijne in de ſterkte had doen wijken / dat niettemin ſo niet had konnen geſchieden / of daar waren eerſt een goede hoop van de Mooren in de pan gehakt / door dien ſy / alle gelijk door de poort niet konnende / elders om een goed heen komen hadden geſien / en Don Franciſco in de mond geloopen waren.

Deze Legers der *Portugyſen* voegen ſig by malkander.

Veele *Mooren* ſneuvelen.

Ter deſer tijd ſchepde ſig Don Alvaro de Noronha met ſijn volk / waar mede hy in de ſterkte te Cochin voor beſetting moeſt gaan / van Don Louren-

zo, en toog na een andere poort / door dewel- 1505.
hp in de schans of het Hof quam / en sig be-
bende / om de Mooren aldaar aan te tasten / so
toonde sig een Moor op een Tooren en bad / men soude ophouden, toonende met een het wandel / dat de Koning voorgegeeven had / door Kapitepn / met het schip na Sofala gaande / nomen te zijn / het welk de Portugysen, die al- desen Standaard eerbied en gehoorsaamheyd wijsen / so haast niet hadden gesien / of staakten vegten / en riepen al te samen / lang leeve de ning van *Portugaal*, *Portugaal*, *Portugaal*. So aft Don Francisco op dit geschreeuw den helm d geopend / bleef hy staan / en gebood / dat men ijgen soude, om te hooren, wat sy met dit te- n van gehoorsaamheyd op te steeken, seggen lden, het welke was / dat de Koning met be- orlijke onderdanigheyd sig in handen van den neraal wilde stellen, gelijk een Onderdaan van *rtugaal* betaamd : dog ten welken eynde dese be- geschiede / sal men aanstonds sien. Don Fran- co meenende / dat de vrees desen Moor tot ge- orsaamheyd bragt / deed het gebegt staken / roe- nde de op den Tooren staande onderwijlen niet ders / als dat men soude ophouden, en deed een en / even als of hy pemant riep / het geen de rtugysen alle verblijde / te meer / wanneer sy pen / dat hy den Standaard vast maakte / en n den Tooren ging / waar upt sy beslooten / dat den Koning ging roepen / maar hy keerde niet eer / dewijl dit alleen een loosheyd was geweest / de Portugysen op te houden / terwijl de Ko- ig door een andere weg sig na eenige Palm- ssen begaf / alwaar hy al sijne goederen / vrou- en en kinderen voor upt had gesonden / en van ar met Barken na het vaste Land vlugte / wan- er de poort om verre was / en de onse hen na / waar door de Koning ontvlugt was / bega- n / alwaar sy hier en daar pets gestroopd von- n / het geen sy door de groote haast hadden laten llen. Egter wilde Don Francisco sijn volk / schoon

De *Mooren* versoeken stilstand van wapenen, door het toonen van een Vaan.

Dat ingewilligd word.

Beloften van den Koning aan den Generaal.

Valsheyd der *Mooren*.

Om den Koning te doen ontvlugten.

1505. „Gemeente niet volkomentlijk behaagde, deſelve „wel een andere nyt het regte bloed ſoude begee„ren, en om wat reden ſy deſen gehoorſaam ble„ven. Van gelijken deed hy ſig wegens de aan„ſienlijkſte Perſoonen onderregten / en andere din„gen / waar door hy de ſekerheyd en het beſtuur „der Stad ſoude konnen beſorgen; dewijl hy daar „volgens ſijn Laſt-brief yemand tot Gouverneur „van de Mooren moeſt laten.

Scheeps-Raad.

Om hier voorſigtig in te werk te gaan / riep hy de Scheeps-Hoofden by malkander / in welker tegenwoordigheyd de Laſt-brief van den Koning wierd open gelegd / en door deſe geſamentlijk goedgevonden / *Mahamed Ancony* in de Heerſchappy van *Quiloa* te laten, om dat hy ſulks door ſijn hulp had verdiend, en daar en boven een man van 60 jaren zijnde, voorſigtigheyd had, het welk alleen omtrent de verandering van deſen Staat / ſonder op 't Koninglijk bloed te ſien / verepſt wierd. Sonder uytſtel wilde de Generaal dit werk-ſtellig maken / en ten dien eynde wierd Mahamed Ancony, door Joan da Nova gehaald / die / onkundig van de aanſtaande Eer / ſig voor de voeten van den Generaal wierp / biddende / medelijden met hem te willen hebben, en voor de miſdaden van een ander in geen ſlaverny te brengen. Hebt geen vreeſe, ſeyde Don Franciſco, hem ter ſelve ſtond van de aarde opligtende / en vertrooſtende / want getrouwe menſchen als Gy, behoeven geen vrees te hebben, maar moeten eer en genade verwagten; gelijk de Eernaam van *Koning*, dien ik u van wegen den Koning mijn Meeſter wil geeven, de eerſte ſal zijn, waar na gy ſodanige dienſten hebt van my te verwagten, die u wel haaſt de magtigſte Vorſt van deſe kuſt ſullen maken. Op het hooren van deſe woorden knielde hy andermaal voor den Bloot-Heer / om hem te bedanken / ſonder dat Don Franciſco ſulks konde verhinderen. Waar na hy met een ſcharlaken kleed / met armoſijn gevoerd / en goud geſtippelt / wierd aangedaan / op een Troon geleyd / dien men daar by de Tooren had op-

Mahamed Ancony door de *Portugeſen* in de Heerſchappy van *Quiloa* geſteld.

Daar hy van onbewuſt was, en ſig voor de voeten van den Generaal nederwierp.

Dog word geruſt geſtelt.

Knielt ten tweeden maal.

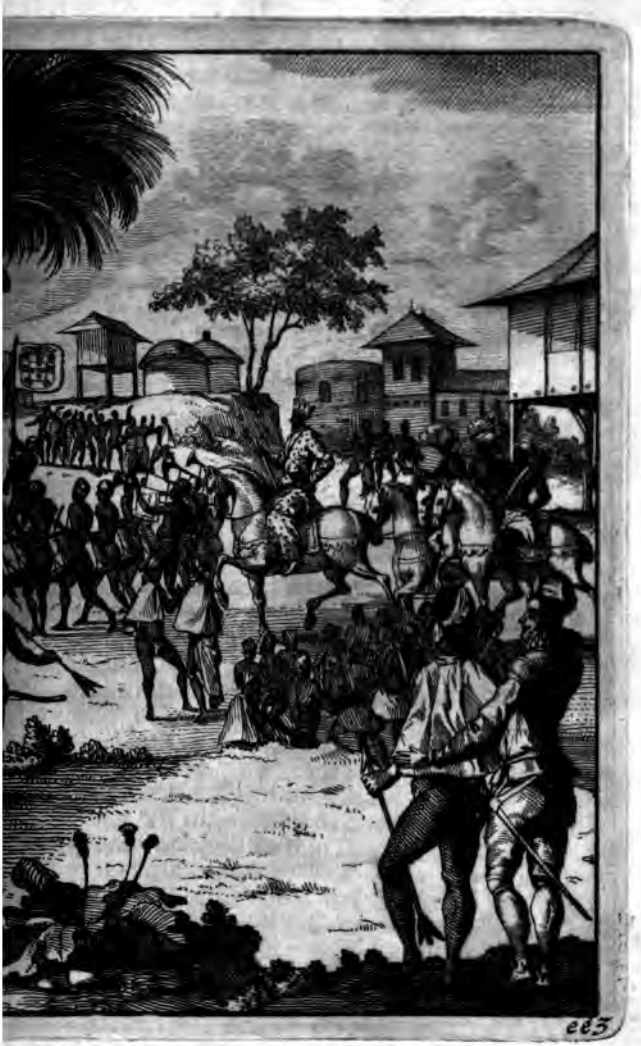

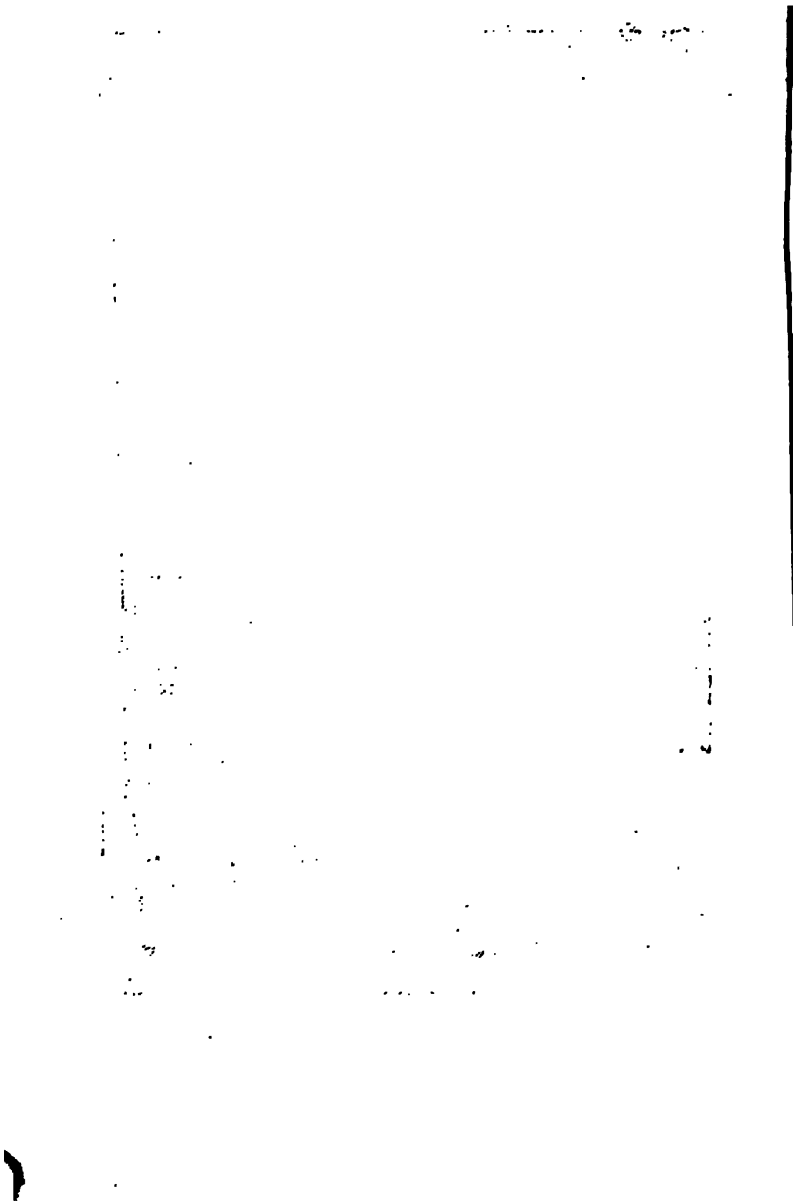

opgeregt / en met veel Tapijten en Waandels verciert / en als Koning begroet. Ter deſer plaatſe deed men ook de voornaamſte Mooren by een komen / na dat ſy van den Ban door Don Franciſco waren ontſlagen / tegen dewelke hy in het Portugijſch de reden van deſe verheffing van Ancony verhaalde / wordende deſelve door een Tolk in de Arabiſe taale overgedragen / en daar op upt quam / dat de oorſaak, van hen by malkander te doen komen, was, de ontrouw van *Habraemo*, met de wapenen tegen den Koning ſijn Heer en Meeſter op te vatten, waarom hy nu ook, van ſijne Staten vervallen, wierd verklaard, en op goed vinden van den Generaal en alle de Kapiteynen *Mahamed Ancony* in ſijn plaats als Koning geſteld, onder verbinding, van een jaarlijkſe ſchatting te ſullen betalen, die ſy van te vooren, en voor tegenwoordig aan *Mahamed* ſouden hebben op te brengen, tot belooning van ſijn trouw en dienſten, voor den Koning van *Portugaal* gedaan. 1505.

Word als Koning geroct.

Daar over by de *Mooren* voorgeſteld,

Na dat de Tolk dit de Mooren dus voorgedragen had / wierd Mahamed door den Admiraal met een goude Kroon / tot getuygenis van ſijn aanſtelling / gekroond / dien de Vloot-Heer tot een geſchenk voor den Koning van Cochin was mede gegeeven. Deſe plegtigheyd geëyndigd zijnde / wierd Mahamed te paard geſet / en van eenige Kapiteynen en Mooren verſeld / door de Stad omgevoert / gaande voor hem veel Trommel-ſlagers en Trompetters / nevens een man / die den Standaard met de wapenen van Portugaal daar in / voor upt droeg; waar na ſy weder ter plaatſe / daar ſig Don Franciſco bevond / keerden. Voor dat Mahamed nu weder na ſijn wooning wierd gebragt / en de Vloot-Heer afſcheyd van hem nam / ſtelde hy alle de gevangenen op vrye voeten / om de gunſt van het Volk hier door te winnen / onder voorgeeven / dat het qualijk ſoude zijn, deſe in ellende, als zijnde ſijne Onderdanen, te laten, en ſelve met ſo veel Eer voorſien te worden, hoopende hier door den Koning van Portugaal dienſt te ſullen doen.

En met een gouden Kroon gekroont,

En dus te paard door de Stad omgevoert. Met meer andere Eertekenen.

De gevangenen los gelaten.

1505. Don Franciſco bewilligde van harten in dit ſijn beſlupt / ſo dat de Stad hier dooz weder in ſijn voorige ſtaat wierd herſteld / als mede dooz de uptroepingen / welke de nieuwe Koning dooz deſelve deed doen / en oozſaak waren / dat alle de greene / die dooz de beſtozming der Stad in de Palm-boſſen upt het Eyland waren gevlugt / in 2 dagen hen weder in de Stad en in hunne hupſen bevonden. Hier toe had ook niet wepnig de Eer / die men aan Mahamed, met hem tot Koning te verheffen / had gedaan / geholpen / hen alle daar dooz van hunne vepligheyd verſekerende / ſiende / dat de Portugyſen een Volk waren / die dankbaarheyd dooz weldaden / welke ſy ontfangen hadden / betoonden / en een man dooz kleyne dienſten / van Schzijver van hun Stad / tot de Koninglijke waardigheyd verhieven.

De gevlugten komen weder uyt de Boſſen te voorſchijn.

Lof der *Portugyſen* hier over.

Dzie dagen / met het inneemen en herſtellen der Stad / als mede het kroonen van Mahamed Ancony, doozgebzagt zijnde / begon de Vloot-Heer het maken van een Sterkte in het werk te ſtellen / doende dooz eerſt eenige hupſen / die met de muuren van de Stad vereenigt waren / onder de voet halen / een tent bp den voet van het Kaſteel / om het werk meer dooztgang te doen hebben / opſlaan / en aan de Zee-kant een weg te maken met een elboog / om dus Land en Zee vzp te hebben. In 20 dagen wierd deſe Schaus gemaakt / en aan deſelve die van St. Jago, om dat daags dooz den dag van deſen Heylig, de Stad gewonnen was / gegeven. De vooznaamſte werk-meeſters van dit ſtuk werks waren de Bevel-hebberen / die peder hun beurt hadden / om daar aan te werken / ſlaande Don Franciſco en ſijn Soon of Manuel Pazanha, als 't de hunne was / mede de handen aan het ſelve / waar dooz de andere met te meer vermaak / onder het verhalen van aardige quink-ſtugen / en genoegelijke vertellingen / den arbeyd dooztſetweden.

De Vloot-Heer onderneemt een Sterkte te timmeren.

Die in 20 dagen gereed was en *St. Jago* genoemd.

Yver der Bevel-hebbers hier omtrent.

Als ſp 3 dagen met den bouw der Sterkte waren vrſig geweeſt / quamen Bermum Diaz en Gonſalo de

de Paiva, die na Mozambique, om tijding wegens Lopo Soares, en de andere ſcheepen by Baſtiano de Souſa geſonden waren / aldaar aan / brengende met hen eenige brieven / die Lopo Soares aldaar had gelaten / in ſijne te rug-togt uyt Oost-Indiën, waar door ſy alle met groot genoegen / den uyt-ſlag van ſijn Togt, bekoming van Lading, en het geen hem meerder wedervaren was, verſtonden. 1505.

Eenige *Portugeſen* komen by haar.

Daar over aan wederſijden verblijd waren.

Toen nu de Sterkte geheel en al gereed was / ſtelde de Scheeps-Hoogd Pedro Ferreira Fogaza Soon van Fernando, tot Kapitein; Franciſco Coutinho, Inwoonder van Alcobaza, tot Slot-bewaarder; Fernando Cotrim tot Factoor / en meer andere nodige Bedienten / aan / die met het krijgs-volk tot bewaring der ſelve / 150 mannen uptmaakten. Daar en boven wierd / tot bevepliging van de kuſt / Gonſalo Vaz de Goes met ſijn Bark / en een Brigantijn, die gewapend moeſt worden / en aantwoord aan de Sterkte van Sofala brengen / aldaar gelaten.

De Vloot-Heer ſtelt eenige tot Hoofden van het Fort.

Alles nu hier afgedaan hebbende / ging d'Admiraal op den 8 Auguſti met 11 groote en 3 kleyne ſcheepen na Mombaza onder zeyl / quamen op den 13 des avonds gelukkig aan / wanneer hy om de duyſterheyd voor de Haven moeſt ankeren. Den volgenden dag gaf hy Gonſalo de Paiva en Felipe Rodriguez bevel / de Rivier in te zeylen, deſſelfs diepte te onderſoeken, en daar van berigt, om de andere ſcheepen mede daar in te brengen, te komen geeven, en ſchoon de Lootſen van Quiloa verſeherden / dat 'er genoeg water was, om het eene ſchip voor en het ander na deſelve te doen opvaren, ſo wilde hy ſig evenwel / na ſy het ſouden binden en hem raden / ſchikken.

De Generaal vertrekt na *Mombaza*.

Daar hy komt en de Rivier doet peylen.

„Wanneer Vaſco da Gamma deſe Stad aan-
„deed / is van deſelve eenig gewag / in deſſelfs
„Scheeps-Togt / dog maar ter loops gemaakt /
„derhalven ſal het geene toen verhaald is / alhier
„met eenige omſtandigheden worden opgeheldert.
„Dit Eyland legt tuſſen het vaſte Land in / en
„word rondom door de Zee / of wel een Inham

Gelegentheyd van *Mombaza*.

1505. „van deselve bespoeld / op deselve wijse als de Stad „Quiloa, zijnde in sijn omtrek 12 mijlen. Aan de „Mond van dese Zee-boesem legt de Stad op „den hoek van het Eyland op een heuvel / waar „door het grootste deel der selve voor het gesigt „bloot legt / en een aangename gestalte door haar „Paleysen / verheeven wandel-plaatsen / Toorens „en andere fraayigheden / die voor aan gebouwd „zijn / geeft / mitsgaders schrik aan den geenen / „die soude willen onderstaan / die te bespringen / „veroorsaakt. Vlak voor de Stad maakt de Zee „een holligheyd als een schelp / en by gevolg een „groote Baay / alwaar de sware scheepen konnen „leggen. Op sommige plaatsen is dese stroom so „wijd / dat de scheepen met volle zeylen deselve „konnen inkomen / alleenig na de sijde van het „vaste Land vind men een Klip / die het water „overdwerst / en waar over men met het afloopen „van het water droog voets op het vaste Land „kan komen. Behalven dese Arm van water / die „het Eyland van het vaste Land scheyd / storten „sig nog eenige vaar-bare Rivieren in deselve uyt. „De Gragt / die voorby de Stad loopt / is so „eng / dat een paard aldaar kan overkomen / en „ten Oosten van het Eyland legt een Bastion / „'t welk / na dat Vasco daar was geweest / wierd „gemaakt. Het selve is met 7 of 8 stukken Ka„non voorsien / die de Koning uyt het schip van „Sancho de Toar heeft doen vissen / die de Mooren, so haast Gonsalo en Felippe begonden te peylen / los brandden / schietende in het schip van den eersten een koegel / die door de voor-steeven heen vloog / en aan de andere sijde van het schip in een der opboegselfs bleef sitten / sonder andere schade te doen: Dog dese schooten / om hen niet onbeantwoord te laten / so dapper op hun wederom / dat een koegel door het Bastion / dat niet heel sterk was / heen en tot in het kruyt-huys doordringende / het selve met het volk / en nog 2 huysen met krijgs-tuygen / deed in de lugt vliegen / waar door de heele Vloot / sonder eenige tegen-

Baay voor *Mombaza*.

Sware Klip.

Rivieren daar omtrent.

Bastion.

De *Mooren* schieten op de scheepen,

En worden beantwoord dat hun kruyt-huys in de lugt vloog.

genſtand verder te ontmoeten / daags daar aan mede konde binnen komen. 1505.

Don Franciſco verdeelde de Vloot in 2 deelen / een om onder ſijn Soon in de Baay voor de Stad / en het ander om onder hem op de hoek van het Epland te gaan leggen / doende 2 ſloepen agter het Epland kruyſſen / vreeſende / dat de Mooren aldaar / gelijk te Quiloa was geſchied / ſouden konnen ontkomen / en deed 2 ſcheepen op een plaats gaan leggen / alwaar ſulks mogelijk ſchein. De ſloepen keerden met een Moor, dien ſy gevangen hadden / te rug / upt welke de Vloot-Heer verſtondt / hoe de gelegentheyd van de Stad was, en de Koning, in voornemen om die te beſchermen, 1500 *Caffers*, zijnde boog-ſchieters, van het vaſte Land in deſelve gelegt had, als mede een bevel gegeeven, van den geene, die uyt de Stad ſoude wijken, met de dood te ſtraffen. Dit verſtaan / de gelegenthepd van de Haven / en geen Geſantſchap van wegens den Koning gekomen zijnde / ſo ſond *Don Franciſco* Joan da Nova met een Loots na den Koning; doch deſe wierd geen gehoor verleend / maar wel in verſmading toegevoegd / dat de *Mooren* van *Mombaza* die van *Quiloa* niet waren, die ſig om het gedonder van geſchut opgaven; waar op ſy na hun gewoonte de armen van malkander ſloegen en de Lugt met een gruwelijk geſchreeuw vervulden.

De Zee-Voogd deeld ſijn Vloot in 2 deelen.

Krijgen een *Moor* gevangen.

Waar door ſy kondſchap krijgen.

Geſant aan den Koning,

Smadelijk gehandelt.

So haaſt Joan da Nova met dit beſchepd was gekeerd / gebood de Vloot-Heer / dat men het gekrijt der *Mooren* eens met een algemeene los-branding der ſchiet-tuygen op de Stad ſoude beantwoorden, vermits ſy geen lieden waren / die hen door de donder-klooten van het geſchut lieten verbaſen / en met eene aan Antonio Gonſalvez en Joan Serrano; om met hun volk in hun booten te gaan en eenige ſcheepen van *Cambaya*, die tuſſen het Eyland waren gaan leggen, in de brand te ſteeken. Doch deſe wierden / om dat het Land aldaar ſeer hoog was / met ſo een onepndig getal pijlen verwelkomd / dat ſy met bebloede koppen / als te

Waar over de Vloot-Heer laſt gaf de Stad te beſchieten.

Als ook om eenige ſcheepen te verbranden.

Dat qualijk uytviel.

1505. ſwak zijnde / moeſten te rug keeren / ſonder pets verrigt te hebben. Onder de gequetſten was Joan Serrano, die een ſware wond in ſijn hupd had gekreegen / Franciſco Rodriguez Dienaar van Don Diego d'Almeida, en een Bus-ſchieter / ſtervende de 2 laatſte 12 dagen daar na / om dat de pijlen vergiftigd waren geweeſt.

Don Franciſco ſiende / dat hy alhier 2 dagen had gelegen / niet alleen ſonder pets upt te voeren / maar met noq ſchade en nadeel te behomen / riep de Krijgs-raad bp malkander / en aldaar het een en het ander voorgeſlagen zijnde / wierd in deſelve met algemeene ſtemmen / het landen tegen den volgenden dag, zijnde die van de L. Vrouw, vaſtgeſtelt / waar op hy met ſijn Soon / peder in een ſloep daar toe een bequame plaats gingen uptſien / dien ſy oordeelden / omtrent het Punt / ſchoon het Land daar hoog was / te zijn / gelijk ſy dan / om deſe plaats bequaam te maken / eenige kleyne ſcheepjes derwaarts deeden komen / en het Land effen maken / om met den Eb een brug op die ſcheepjes en het Land te konnen maken. De wijſe van de beſtorminq ſoude weſen / dat *Don Franciſco* de kuſt langs voorby de Stad na het Paleys, 't geen aan het ander eynd gelegen was, ſoude trekken, en *Don Lourenzo* door de middel-ſtraat van de Stad hem aldaar by ſijn Vader te poogen voegen, moetende *Lourenzo* landen, wanneer ſijn Vader 2 ſtukken Kanon liet afſchieten, om alſo gelijker hand den aanval te doen, en het ſcheeps-volk, onder het beleyd van 2 Kapiteynen, als dan de voornoemde ſcheepen gaan verbranden, door dien de *Mooren* ſig dan ſouden verdeelen, wanneer ſy van ſo veel kanten de Trompetten hoorden blaſen, en alſo ligt een poort vry laten, en onbeſet van ſo veel volk, als de gevangene *Moor* had voorgegeeven, in de Stad te zijn.

Krijgs-Raad.

Beſlooten den anderen dag te landen.

Manier om den aanval te doen.

Dan dit bedrog hadden de Mooren geen verwagting / in tegendeel haalden ſy al hun magt na het front der Stad toe / alwaar ſy ſagen / dat men voor had den ſtorm te doen / om dat men het groot-

Hier van zijn de *Mooren* onkundig.

ſte

ſte deel van het Leger daar by malhander had / en lieten de plaatſ / daar Don Lourenzo het oog op had / ten eenemaal onbeſet. Sy hadden de weg na de Zee-kant met affſnijdingen / (als meenende die de eenigſte plaatſ / die beſcherm̃t moeſt weeſen / te zijn) beſorgt: want het Paleys aangaande / het ſelve was met verheven wandel-plaatſen / die voor muuren dienden / voorſien / en de weg na het ſelve ſo ſmal en ſtepl / dat een ſteen neer latende rollen met al ſo veel kragt alſ een Bom aan konde komen / die de bewaring van het ſelve te gemaklelijker maakte. De andere ſijde na Don Franciſco was met een hooge dijk / alſ met een muur bewaard / daar hy / voorneemens zijnde te ſtormen / op een ander plaatſ / de groote ſcheepen deed leggen / en daar ſy het niet verwagten de kleyne / om hen te meer te misleyden. Daags voor den ſtorm / deed hy Don Lourenzo met eenige andere Bevel-hebberen hier aan land gaan / eenige huyſen in brand ſteeken / ende mynen maken / of ſy niet verder pets derfden onderneemen / hen op de vlugt begeeven / alſ de Mooren om den brand te bluſſen toeſchooten. 1505.

Gelegentheyd van het Paleys.

Krijgs-kunde van de Vloot-Heer.

Steekt eenige huyſen in brand.

Met het krieken van den dag / zijnde die van de L. Vrouw van Agoſto, wanneer al het krijgsvolk gebiegt was / en de vergeeving volgens hun gewoonte bekomen had / wierd het geſtelde teken / door Don Franciſco gegeeven / een yeder op ſijn behoorlijke poſt geſtelt. De Hoofd-lieden by Don Franciſco waren Don Fernando Deza, Ruy Freire, Bermum Diaz en Antonio Gonſalvez, yeder met hun Volk / en by Don Lourenzo, Fernando Soares, Diego Correa en Joan da Nova, zijnde de overige gelaſt / na de plaats, alwaar de ſcheepen van *Cambaya* lagen, te trekken. De hoop onder Don Franciſco was de eerſte die voet op het land ſettede / dewelke door den ſelven / ſonder tegenſtand te ontmoeten een lichaam gemaakt hebbende / haar weg langs de kuſt opwaarts aan nam / om hen van het boven gedeelte van de Stad / alwaar het Hof van den Koning was / meeſter te maken. So

Biegt van het Volk.

Verdeeling der Opper-Hoofden.

Don Franciſco komt aan land,

1505. lang ſy dus ter ſijden de Stad heen trokken / ontmoeteden ſy geen de minſte hinder / maar in de bevolkte plaatſen komende / alwaar de wegen eng waren / moeſten ſy defileeren, 't geen ſy ſonder (om de tegenſtand / die de Mooren uyt eenige dwarswegen deeden / om hen in wan-orde te brengen) volbragten / tot dat ſy aan het Paleys waren gekomen / daar een groote menigte menſchen reeds toegeſchooten was / die met pijlen en ſpieſſen van de daken de Portugyſen beſchadigden.

En trekt door eenige Dorpen en ſmalle wegen.

Ervarentheyd in krijgs ſaken van de Vloot-Heer.

By onderwinding had Don Franciſco de wijſe / om tegen deſen Land-aard te vegten / in het veroveren van Quiloa, gekreegen / en wetende / dat deſelve / uyt venſters / van daken / en ſtoepen / de meeſte tegenſtand bieden / ſo had hy onder de Soldaten Boog- en Bus-ſchieters verdeeld / die met der haaſt ruym-baan wiſten te maken / alwaar de Mooren hen weerſtonden. Hy geraakte op deſe wijſe eyndelijk met deſelve hand-gemeen / en deed hen / eer ſy het verwagten / na een groote markt / voor het Hof van den Koning / depenſen / op dewelke veel ſteegen en ſtraten uytquamen / waar door ſy hen ter voornoemder plaatſe begaven. Schoon door deſe wegen veel Mooren quamen toeſchieten / om de Portugyſen aan te taſten / ſo ontfingen deſelve meer ſchade / dan ſy deeden / om dat de ſtraten naau zijnde / hen niet toelieten in goede orde aan te komen / daar de Portugyſen in tegendeel hen van hunne Lancien konden bedienen / en geen nadeel leeden / dan alleen van het dak van het Paleys / dat t'eenemaal met ſteenen bedekt was / die geduurig op hen hagelden.

Raakt met de *Mooren* hand-gemeen.

Dog de *Mooren* raken op de vlugt.

Het Paleys nu was wel het voornaamſte gedeelte van de Stad / het welk de Vloot-Heer overweegende / en geen Volk voor het ſelve / om hem te weerhouden / ſiende / deed de Poort om verre halen / in verwagting / van binnen deſe ſterkte den Adeldom te ſullen winden. De eerſte die dit onderſtonden / waren Ruy Freire, Rodrigo Rabelo, en Bermum Diaz, die / van hun volk onderſteund / de Mooren met ſulk een geweld aanvielen / dat

Poort van het Paleys om ver gehaald,

ſy

ſy wel haaſt het boven en onder deel / van het welk die geduurige hagel van ſteenen op hen ſtortede / hadden vermeeſterd. 1505.

En het ſelve vermeeſterd.

Don Franciſco, die te deſer tijd aan de andere ſijde van de markt / met de Mooren tegen te houden / beſig was / had / het verlaten van het Paleys door de Mooren, ſo haaſt niet gehoord / of beval / het bewaren van die poſt aan eenige Kapiteynen, om te beletten, dat de Soldaten, uyt begeerte om het ſelve te plunderen, hem en hen niet verlieten, en plaatſte ſig op een weg / langs de welke de Mooren en de Koning in een Palm-bos ontvlooden waren.

't welk de Vloot-Heer verſtaande belaſte die poſt te bewaren.

Middelerwijl had Don Lourenzo aan het beneden deel der Stad de handen ſo vol werk / dat hy ſig by ſijn Vader / gelijk beſtemd was / niet kon laten vinden / dewijl de ſtraten aldaar ſeer hoog en ſchuyns nederdalende zijn / langs welke men met trappen moeſt opklimmen / de Mooren deſe ſo haaſt niet vol van de Portugyſen ſagen / of ſy wierpen ſulk een menigte ſteenen op hen / dat het onmogelijk was / een voetſtap plaats te winnen / te meer / door dien ſy groote ſteenen / tot dit gebruyk gemaakt / van boven nederwaarts deeden rollen / die te gevaarlijker waren / om hun groote en het geweld / met dewelke ſy afquamen / dat voor geen Kanon-koegel behoefden te wijken. De Mooren hadden al willens de dwars-boomen / die deſe ſtraat afſlooten / niet wel beſchermt / ten eynde ſy / de Portugyſen aldaar gekomen zijnde / eens ondervinding van de kragt dier ſteenen ſouden doen hebben. Hoopt waren de Portugyſen meeſter langs deſe weg van de Stad geworden / maar het ſcheen / dat den Hemel hen de moed benam / dien ſy eerſt groot en ſterk genoeg hadden gehad / zijnde de Stad upt ſig ſelfs mede van geen geringe tegenweer / wanneer ſy vol van ſchrik / hebbende / het geen te Quiloa voorgevallen was / verſtaan / de Trommel agter hen op de markt van het Hof horden / en daar benevens verſtonden / dat de Koning in een Palm-bos was gevlooden / want ſy vreesden / dat ſy /

Don Lourenzo in een heet gevegt.

De *Mooren* verweeren hun dapper met ſteenen.

Loosheyd der *Mooren.*

Schrik onder deſelve.

1505. in dese straat van onder en van boven nu omcingelt waren / des overleyden sy / op wat wijse sy het best souden konnen ontvlugten / en dit gevaar ontspringen / ten welken eynde sy de huysen afbraken / en langs dien weg hun behoudenis gingen soeken.

Onderwinden sig om te vlugten.

Don Lourenzo, wiens oog-wit was / na het boven gedeelte van de Stad te trekken / was dese wederstand en steene storm niet te boven gekomen / of hy begaf sig op weg / om by sijn Vader te komen / en quam eyndeling tot aan de markt / latende eer hy aan de straat was / die op deselve uytquam / eenig volk / om te verhinderen / dat men hem niet van agteren overviel / terwijl hy een grooten hoop / als of het vee was / vast voorwaards uyt dreef / die heel goedwillig na de markt en het Paleys toegingen / alwaar sy geloofden / onderstand te sullen vinden. Don Lourenzo het Hof in het geweld van Ruy Freire, en de Priesters en Broeders van St. Franciscus, die op den top een huys geplant hadden / siende / moedigde hen alle / die aldaar met hem gekomen waren / aan / en dese plaats in genoegsame sekerheyd oordeelende / als zijnde bereyds door Geestelijke en Wereldlijke ingenomen / sloeg den weg na sijn Vader op / en vond hem vry van de Mooren, die in het Palm-bos waren geweeken.

Don Lourenzo begeeft sig na sijn Vader.

Daar hy by komt.

Wanneer Vader en Soon sagen / dat de saken alhier ook ten eynde gebragt waren / so keerden sy op den derden dag na het Paleys / alwaar sig de andere Hoofd-lieden mede bevonden / sonder dat sy yemant meer ontmoeteden / die hen tegenstand bood. Sy waren hier even gekomen / wanneer sy een boode kreegen van de andere Kapiteynen / tot het verbranden der scheepen geschikt / met berigt / dat het gelaste daar gelukkig was volvoerd. Waar na Don Francisco, om de groote moeylijkheden / die sy sonder eeten gehad hadden / te versagten / de verblijf-plaatsen door de Stad uytdeelde / en de gequetste na de scheepen sond / die 60 in getal / nevens 4 gemeene dooden / Don Francisco Deza hier

Gaan t'samen in het Paleys.

Aldaar berigt kreegen van het verbranden der *Moorse* scheepen.

onder gerekend / waren. Het ſcheen / dat deſe Don Franciſco Deza ſijn leven in quelling / door de Mooren hem aangedaan / hebbende moeten door-brengen / (want even voor hy op deſe Togt ging / was hy van gelogt / zijnde nevens Diego Lopez Sequeira, als Kapitepn van Arzilla, gevangen genomen geweeſt) ook ſijn dood door derſelver handen heeft moeten ontfangen. 1505.

Ongeluk van *Don Franciſco Deza.*

De dood van deſen wierd weder betaald geſet / met 1530 dooden na der Mooren eygen voorgeeven / en 200 gevangenen van 1000 / die in het plunderen der Stad wierden bekomen. Wanneer de Vloot-Heer en het Volk tot eeten ſig geſet hadden / quam een boode van Ruy Freire, die by het Palm-bos ſijn quartier had / ſeggen / dat aldaar een *Moor* wierd geſien, die een wit Vaandel opſtak, waar op aanſtonds *Gaſpare* van *Indien* na den ſelven afgevaardigt wierd, om ſijn begeeren te verſtaan, de welke wedergekeerd zijnde / berigte / dat de Koning, voor al eer de Stad meerder ſchade wierd aangedaan, ſig Cijnsbaar aan den Koning van *Portugaal* wilde maken, en hierom gaarn met den Generaal mondeling ſpreeken: Dog het bleek naderhand / dat deſe aanbieding van den Koning niet quam / ten minſten ſo wilde hy / weetende ſijn verdienſten / niet komen / wanneer hem Don Franciſco tot ſijn ſekerheyd een pfere hand / en daar na een verborgen / toeſond.

De Vloot-Heer ontfangt tijding van de *Mooren* die in het Palm-bos waren.

Die beſtond dat de Koning de Vloot-Heer wilde ſpreeken.

Deſe boodſchap en ſending / tot een Verde-verbond geſchikt / bragt het volk in oproer / om 2 dingen te doen / het eerſte / om de Stad te plunderen, en 't andere / om het Palm-bos te beſpringen, daar ſig de Koning ophield, dewijl hy de Verde niet wilde aanneemen / dien hy verſogt had / en ſo goed-willig aan hem wierd toegeſtaan. Wegens het beſtormen van dit Bos wilden eenige Portugyſen van een dapperen inborſt / die meer begeerig na Eer dan Roof waren / den Generaal overreden / om dit ſonder uytſtel te doen: maar deſe trok hen van dit beſluyt af / ſeggende / te vreeden te zijn, dat God hem deſe Stad, de meeſt gevree-

Oproer des volks.

Hun beſgeerte.

Dat de Vloot-Heer van de hand wijſt.

de

1505. de langs de heele kuſt, met ſtorting van ſo weynig bloed, had in handen doen vallen. En waarlijk het ſoud een ſtout beſtaan geweeſt zijn / en niet min gevaarlijk / in een Bos / dat ſeer digt was / en daarenboven vol gras en hoop lag / ſijn vpand te willen aantaſten / zijnde onkundig van deſſelfs ſchupl-hoeken / en ſelfs dooz de vooznoemde plunderingen belemmerd / waar van ſp ſig niet konden ontſlaan / of ſp ſouden ſig op d' eerſte treede weder in de eygenſte gevonden hebben / komende daar en boven upt het dikſte van het Bos / en andere hinderlagen / met pijlen en ſpieſſen met voozdeel dooz hun vpanden beſchooten wozden. Dooztg ſtelde hp de Soldaten dooz andere redenen te vzeeden / en wiſt hun ſo ſchoon te pzaten / dat ſp van de plundering afſtonden / waarom de Vloot-Heer / die in Hoofdmanſchappen verdeelde / om alle wanozde vooz te komen.

Door deſſelfs onmooglijkheyd.

Steld hen te vreede.

Met de loſſe goederen / van dewelke niet was weg genomen / wierd deſen dag de markt en het Paleys opgepzopt / en de volgende dag nog ſo veel bp een gebzagt / dat de Vloot-Heer / om de ſcheepen niet te overladen / gebood / dat men niet meer dan 1000 gevangenen ſoude mede neemen, wozdende 200 daar en boven aan eenige Edele gegeeven / en de overige zijnde vzouwen en kinderen / die hen geen nut konden doen / los gelaten. 2 Dagen nu met de Stad te doozſoeken / doozgebzagt zijnde / gebood Don Franciſco den derden / wanneer men ſoude vertrekken / die aan verſcheydene oorden in brand te ſteeken, dewelke in een kozte tijd ſodanig vatte / dat / wanneer ſp t'ſcheep wilden gaan / de rook en de vlam de Lugt ſodanig vervulde / dat ſp die in de oogen niet konden verdzagen / wozdende het meeſtendeel van de Stad tot de grond toe verbzand / en het overige dat ſlegts een vonkje / bp het geen ſp geweeſt was / was / tot gedagtenis ſo gelaten / het welk ſig na 23 jaren eerſt weder tot hun eerſte ſtaat heeft konnen verheffen.

Vinden veele goederen.

De Vloot-Heer ſlaakt eenige gevangenen.

Steekt de Stad in brand.

Als dit nu alles was verrigt / wilde Don Franciſco

co de Reyse na Melinde aanneemen / maar de- 1505.
jl een lustige koude regt het Zee-gat der Rivier
vaayde / had hy werk de scheepen buyten het
ie te krijgen / terwijl men hier mede besig was /
d hy Bermum Diaz en Gonsalo de Paiva voor
n / om het een en ander te vervaardigen / en
m sijn afscheyd van Gonsalo Vaz de Boes, die
aar met een groote hoop koop-waren / om te
fala te verruylen / en aan Pedro da Nhaya ter
nd te stellen / moest verblijven; wanneer dese 2
eepen nu zeyl-reede lagen / lande aldaar Vasco
mez d'Abreu, met een gebrooken mast en veel
volk aan / zijnde door onweder van Bastiano
Sousa geraakt / en sette op bevel van den Vloot-
er / sijn Reyse nevens dese voort / terwijl hy al-
ar nog 4 dagen verbleef / om dat in het uytva-
der Rivier de Stuur-man van het schip Leonar-
Kapiteyn Diego Correa verongelukte / in wiens
atse hy een ander stelde / als mede in die van
piteyn Don Fernando Deza, Rodrigo Rabelo.
ndelijk in Zee gestooken wilden hem de Loot-
versekeren / dat hy *Melinde* niet soude beko-
n, daar hy in tegendeel nog wel 25 mijlen ver-
door de stroom van het water in een Baay /
enwoordig die van St. Helena genoemd / ge-
even wierd / alwaar hy Joannes Kapiteyn van
Bark St. Joris, door deselve storm met Lopo
nchez en Vasco Gomez d'Abreu van Bastiano
Sousa gedreeven zijnde / hy en Sanchez nog lang
malkander geweest / dog daar na door een twee-
onweder mede van den anderen geraakt waren /
ar na hy wel veel ongemak geleeden / maar ook
uwe Eylanden ontdekt had.

Swaare koude.

Vasco Gomez d'Abreu komt met sijn schip reddeloos by de Vloot.

Een stuurman verongelukt.

St. Helena.

Storm.

De Koning van Melinde, door het Gesantschap
n d'Almeida van sijn komst verwittigt / vond
in staat om hem te ontfangen / wanneer hy
stond / dat hy so verre voorby gedreeven was:
sond alhier yemand na hem af / om hem te
roeten / en hem over de verovering van Mom-
a pligt-plegingen te doen / dewijl dit het groot-
vermaak was / dat hem konde aangedaan wor-
den /

De Koning van *Melinde* send Gesanten aan de Vloot-Heer,

1505. den / dewijl / indien ſulks niet was geſchied en de verwoeſting daar op gevolgd / hy niet alleen om de oude tweedragt / ter oorſake van de Portugyſen, maar ook om de volgende reden / veel van deſelve ſoude te lijden gehad hebben.

En begroet hem over ſijn Overwinning.

De Koning van *Mombaza* ſend Geſanten aan den Koning van *Melinde*, Welkers aanbrengen werd afgeſlagen.

So haaft de Koning van Mombaza de verwoeſting van Quiloa had verſtaan / deed hy openlijk aan den Koning van Melinde ſeggen / van ſig met hem t'ſamen te voegen, en eenige van ſijn Soonen met deſſelfs Dogters uyt te trouwen, als oordeelende / dit het eenigſte middel te ſijn / om de magt van *Don Franciſco* te wederſtaan, het welk de Koning van Melinde niet hebbende willen doen / ſo hield hy ſig ten hoogſten / door het verachten van ſijn verbond / beledigt / ſchoon het alleen dierde / om hem by de Portugyſen mede in den haat te brengen / en ſwoer / dat ſo haaft de Vloot der *Portugyſen* na de *Indien* voorby ſoude zijn, hem met al ſijn magt op het lijf te ſullen vallen.

De Zeevoogd geeft van het geroofde en andere geſchenken aan den Koning van *Melinde*.

Als Don Franciſco dit had verſtaan / ſond hy hem een goed gedeelte van den roof van Mombaza nevens andere dingen / van den Koning Manuel; als voor een trouw vriend / voor hem geſchikt / met een antwoord / aan ſijn getrouwheyd en verdienſten / ſo ten opſigte der Portugyſen, als aan den Koning van Mombaza, bekent. Daags voor St. Auguſtinus nam de Vloot-Heer met 14 zeylen de ſteyp na Anchediva, en quam'er in 16 dagen met 2 zeylen minder aan / die onder Bermum Diaz en Vaſco Gomez d'Abreu kort daar na benevens Baſtiano de Souſa aanlandden / hebbende Lucas d'Afonſeca, die te Mozambique bleef overwinteren / en Lopo Sanchez die verging / onderweegen verlooren.

Komt tot *Anchediva*.

De Vloot-Heer krijgt brieven van de Koningen van *Quiloa* en *Melinde*.

Met deſen Baſtiano de Souſa kreeg d'Almeida een brief van den nieuwen Koning van Quiloa, Mahamed Ancony, en die van Melinde, waar in ſy hem / van de ruſt, waar in hunne Staten waren, kennis gaven. Onder anderen verſtond hy ook uyt de Souſa, volgens het gene Pedro Ferreira aan hem had verhaald / dat *Habraemo*, de

ge-

geweſene Koning, ſig nog met dien naam deed noemen, en na het leven van *Ancony* ſtond, hebbende een *Moor* omgekoft, om den ſelven in ſijn Paleys om te brengen, die om ſulks gekomen, ſijn voorneemen wel had poogen uyt te voeren, maar niet als in den arm een wond konnen toebrengen, waar op hy gevangen en door des Konings volk gevierendeeld was, het welk groote ſchrik onder de anderen had gebragt, en veroorſaakt, dat ſy den nieuwen Vorſt meerder eerbied beweeſen, ſiende dat de *Portugeſen* den hoon hem aangedaan, ſo ſwaar ſtraften. 1505.

Hebraemo ſoekt *Anconij* te laten vermoorden.

Het eerſte dat Don Franciſco d'Almeida deed / na ſijn aankomſte aan de Eylanden van Anchediva, was / Joan Homem met een brief na de Factooren van Cananor, Cochin en Coulan af te ſenden / gevende hen in deſe kennis / van ſijn aankomſt, en het geen hem verpligte aldaar te blijven, verſoekende hen / dat ſy onderwijlen de koop-lieden ſouden aanmanen, de ſpeceryen voor de lading by een te brengen, dewijl hy in korte tijd ſtond aldaar te weeſen. Van gelijken ſond hy Rodrigo Rabelo en Gonſalo de Paiva, om van deſe Eylanden tot aan den Berg *Dely* te kruyſſen, en al de vaartuygen van *Mooren* aldaar op te brengen of te doen heen zeylen, en die ſulks weygerde, in den grond te booren, voornamentlijk die van *Mecha* en *Caliaut*: om dat op deſe 2 plaatſen Anchediva en Dely al de ſchepen van Mecha, Ormuz en Cambaya gewoon ſijn aan te loopen.

d'Almeida ſend een brief na de Factooren van *Cananor*, *Cochin* en *Coulan*.

Als ook 2 ſcheepen om op de *Mooren* te kruyſſen.

De voornaamſte beweeg-reden van den Koning Manuel van Portugaal, om hier een ſterkte te doen maken / was / dat dit Eyland aan het vaſte land ſijnde / ſeer bequaam voor de varende lieden was / om hen van water te voorſien / gelijk voor alle winden om te konnen overwinteren / en om dat het in het midden van de Indiaanſe kuſt legt.

Reden des Konings van *Portugaal*, om aldaar een kaſteel te bouwen.

Het ſchijnd / dat een groot-moedig Vorſt / of ryk Prince / voor het gemeene beſt der varende lieden / in het hooger deel van dit Eyland een groote ſpring-bron heeft gemaakt / die met een ſwaare

Schoone

muur

1505. muur omtrokken is / waar upt het water gedurig langs een heuvel komt afvlieten / om de ſcheepen / daar voorby komende / te beſorgen. Voor deſe heuvel / die na de kant van het vaſte Land toelegt / is een ſeer veylige anker-plaats voor de ſcheepen / en voor na de See-kant word dit Eyland door 4 klepnder omringt / die deſe See-haven te ſekerder maken / en de kragt der See-baren verbreeken. Alhier quam Gaſparo de Jood by Don Vaſco da Gamma, zijnde mede by het maken van deſe ſterkte tegenwoordig / welke van levende ſteen en aarde / want kalk heeft men 'er niet / wierd gebouwd. Men maakte ter ſelver tijd een Galey gereed / waar toe al het gewerkte hout was mede genomen / zijnde het hout tot 2 andere in het ſchip van Lopo Sanchez, dat verongelukte. Den arbeyd van de Foztreg wierd Don Manuel Pazanha, die Hoofd-man van de ſelve ſtond te zijn / opgedragen / en die van de Galey aan Joan Serrano, die in Portugaal al tot Kapitepn daar van was aangeſtelt. Daar en boven verſaardigde men nog 2 Brigantijnen, daar Simon Martinz en Jacome Diaz Hoofdmannen van wierden gemaakt.

ſpring-bron.

Deftige Anker-plaats.

Don Manuel Pazanha Opper-hoofd van de Fortres.

Ontſteltenis der *Mooren* over het maken van de Fortres.

Gedurende de Portugyſen met dit werk beſig waren / was het volk langs deſe kuſt geweldig verſet / en voornamentlijk de Mooren, niet alleen om het groot getal ſcheepen en ſoldaten / mitſgaders het nieuws / van het geen door d'Almeida onderweeg was gedaan / maar om het ſien maken van een Veſting / niet meer dan 30 mijlen van Goa een Stad van den Sabayo, die over deſe heele kuſt als heerſte / met de Landen van de Inwoonders na hem te neemen. Deſe door haar verſtand / dat ſy met de Inwoonders van Anchediva hielden / te weten / die van Sintacola en Ancola, poogden deſe in te boeſemen om de Portugyſen te wantrouwen / en hen geen hulp / (want ſy waren reeds goede vrienden) te bewijſen: maar veel eer het maken van die ſterkte te beletten / om dat de nabuurſchap van hen een ſwaar jok was. De eerſte die deſe vreeſ der Mooren beveſtigde / was de Koning

Die de een den ander ſoeken in te boeſemen ſulks te beletten.

van

van Onor, wiens Land 24 mijlen van deſe Eylanden na Cananor toe legd/ het welk op deſe wijſe geſchiede. 1505.

Wanneer Joan Homem aan Gonſalo Gil Barboſa Factoor te Cananor berigt had gegeeven van de aankomſt der Vloot onder Don Franciſco, ſo ſchreef Barboſa een brief aan den Generaal/ waar in hy hem van alles omſtandig verſlag van den toeſtand der ſaken deed/ en ſond den ſelven met een Bark na de Eylanden van Anchediva. Door deſen Boode ſchikte de Vloot-Heer/ nevens antwoord aan Barboſa, een boodſchap aan den Koning van Onor, behelſende/ dat hy op weg was, (dewijl hy, behalven dat het de naaſte Haven, ook wiſt, dat dit de ſchuyl-plaats van *Timoja*, die met ſijn Vlotten *Vaſco* had beſprongen, was) om hem volgens den uytgedrukten laſt van den Koning te komen ſpreken, verblijd zijnde, dat ſy den anderen ſo nabuurig ſouden zijn, en derhalven gaarn wilde weeten, op wat wijſe ſy malkander ſouden konden ſien, waar op hy antwoord ſoude verwagten.

Barboſa ſchrijft een brief aan de Vloot-Heer.

De Vloot-Heer ſchrijft aan den Koning van *Onor*.

Op deſe en nog een andermaal afgeſlagene aanhouding (door pemand aldaar niet in het voor by gaan/ maar om antwoord te hebben heen geſonden) antwoorde de Koning niets/ dog wel in deſ Konings naam een Kapitein/ die in de Stad was; zijnde deſſelfs woorden niet als verſchoonin-gen/ en dat de Koning ſijn Meeſter diep Landwaard in ſig in een Oorlog bevond, waar om hy dan ook geen antwoord had konnen ſenden, verſoekende/ dat de Generaal den tijd wilde uytſtellen, en ſig voor deſe maal beſorgen, ſo hy yets van nooden had. Don Franciſco liet dit ſo ſtilſwijgende voorby gaan/ ontwenſende het geen hy by ſijn ſelfs daar over dagt/ en deed de Booden van dit antwoord veel vermaak aan/ en geſchenken/ dewijl de tijd deſe maal ſulks verepſte. Dog het ſcheen/ dat men deſe Booden na den Koning van Onor ſelfs had geſonden; want 2 dagen daar na landden 2 Geſanten van dien Voorſt te water aan/

Een tweede.

Daar niet op geantwoord wierd van den Koning maar van een Kapiteyn uyt ſijn naam.

Dat d'*Almeida* ſtilſwijgende voorby gaat.

1505. die beyngden en voorgaven / dat de Koning niet van het voorgevallene tuſſen den Kapiteyn en *Don Franciſco* wiſt ; maar in tegendeel / de tijding van het maken van een Sterkte, en der Vloot hem ter oren gekomen zijnde, ſchoon hy verre van de Zee in een Oorlog gewikkeld was, uyt verlangen na de vriendſchap van den Koning van *Portugaal*, en handel met den ſelven aanſtonds hen, na hem ſo digt by gekomen te zijn, had afgeſonden, om hem alles, wat hy van nooden mogt hebben, aan te bieden, ſo van levens-middelen, als andere dingen, die tot den opbouw van de voorſchreven ſterkte konden noodſakelijk zijn.

Twee Geſanten van den Koning van *Onor*.

Waar door de Koning ſig veront-ſchuldigt,

Dat d' *Almeida* in vriendſchap aannam.

Don Franciſco nam dit ſo aan / en lepde de ſchuld / van geen antwoord bekomen te hebben, op den Kapiteyn ; het welk ſy andermaal beveſtigden / verſekerende / dat de Koning nog van het eerſte nog tweede Geſantſchap geen kennis had bekomen, ja ſelfs, groote moeyelijkheyd ſoude hebben, wanneer hy het quam te hooren, dog dat aan de Kapiteynen geoorlofd was, tot ſekerheyd van den Staat alle loosheyd in het werk te ſtellen, voornamentlijk, om dat ſy de meening van de Generaal niet hadden geweeten, belooverde verders / den Koning alles getrouwelijk te ſullen voordragen, en ſonder langer uytſtel met antwoord weder te keeren. Even als deſe Afgeſondenen hen met ontſeyndſen wiſten te behelpen / ſo wiſt het de Generaal mede te doen / ſeggende / dat hy uyt hun te brengene antwoord ſoude konnen oordeelen, of het voorgevallene waar of vals was geweeſt, waar mede hy hen afſchepd gaf / en wel vergenoegd met tegen-geſchenken voor het geen ſy gebragt hadden / liet vertrekken. Ja dat deſe 2 Afgeſondene wären vertrokken / quamen 2 dagen daar na eenige Mooren, die hen in de Haven van Onor ophielden / en aan den Generaal ſeyden / dat ſy Onderdanen van den Koning van *Ormus* zijnde, die ſy wiſten, dat gaarn in vriendſchap met den Koning van *Portugaal* wilde leven, en 5 ſcheepen in de voornoemde Haven had, van hem een paſpoort, om veylig

De Geſanten afgevaardigt.

Mooren verſoeken een paſpoort van de Vloot-Heer.

Aa

na derwaarts te konnen varen, verſogten, en dat 1505.
ſy, het geen tuſſen hem en den Kapiteyn in *Onor* voorgevallen was, hadden verſtaan, en ſiende dat hy het geven van antwoord, op ſijn Meeſter verſchoof, van wien het nog lang konde agter blijven, goed gevonden hadden, hem ſelve te komen ſpreken, voor dat ſy de Reyſe uyt die Haven aannamen: bindende daar benevens aan / om de middelaars te zijn tuſſen den Koning van *Portugaal* en die van *Onor*, om den ſelven tot den dienſt van den eerſte te buygen, het welk ſy van herten wilden doen, om dat ſy geloofden, daar mede den Koning van *Ormuz* hun Heer en Meeſter, om de genegentheyd die ſy wiſten, dat hy tot den Koning van *Portugaal* droeg, te ſullen verpligten.

Dit ſelve beloofden ſy / met den Koning van *Ormuz* te ſullen doen, die alle jaren tot een teken van vriendſchap den Koning van *Portugaal* een juweel van groote waarde ſoude ſchenken; waar voor deſelve yeder 10 of 12 ſcheepen om de noodſakelijkheden voor ſijn huys te halen, gelijk hy gewoon was, ſoude mogen ſenden, ſullende alle jaren in de maand van *December* een brief van den Koning mede brengen. Schoon dit alles ſijn oorſprong had uyt een Pas, de Geſanten voor 2 dagen gegeven / en om hun eygen ſeherheyd geſchiede / ſo wilde d'Almeida hun met beleefdheyd / en heel voldaan over hun verſoek / afvaardigen: daar om toonde hy / groot genoegen in hun komſt te hebben, en gaf hen een byp-geleyde / om dat ſy *Perſianen* uyt *Ormuz* waren: antwoordende voorders / dat hy, ten opſigte van het geen ontrent den Koning van *Onor* aanbooden uyt te werken, voor 3 dagen over dat onderwerp ſijn Geſanten na den ſelven afgevaardigd had, van welke hy nu in het kort antwoord was verwagtende; dog dat ſy hem vriendſchap ſouden doen, hun Koning aan te dienen, op wat wijſe hy de ſijne handelde, en hun beloften te volvoeren, dewijl ſy hem altijd een goed vriend van hun Meeſter ſouden bevinden. Dit alles wierd op het Land / alwaar men de

De Vloot-Heer toont ſig hier vergenoegt over.

1505. de niet dan upt vreeſ / als haaſt ſal geſien worden.

Neef van *Barboſa* brengt een brief aan de Generaal. Inhoud deſſelfs.

Omtrent deſe tijd lande hier een Neef van Gil Barboſa, met een brief voor den Generaal / aan / waar van de voornaamſte Inhoud was / het gereed zijn der lading voor de ſcheepen, en de groote verbaaſdheyd, welke de komſte van een ſo groote Vloot onder de *Indianen* had gebragt, byſonderlijken ter oorſake van de verovering van *Quiloa* en verwoeſting van *Mombaza*, welke Steeden, om hunne Goud-handel in deſe Geweſten, ſeer vermaard waren, mitgaders de ſlekte van den Koning van *Calicut*, die ſig na het gebergte in een Luſthuys, niet verre van de Stad, had vertrokken; zijnde onder voorwendſel van den Koning te verſellen, veel van de voornaamſte Heeren met hun vrouwen en gantſe huys-geſin den ſelven gevolgd: Het maken met byſondere vlijt van een wal van hout, langs de Zee-kant, die van agteren met takke-boſſen en aarde, ſodanig wierd geſtut en verſterkt, dat het waarlijk tot een groote verſterking en weerbare Schans ſoude konnen dienen: het aanlanden van een ſchip van *Mecha* met geſchut-gieters en veel wapenen, die reeds beſig waren met 2 ſtukken te gieten, die men voor de Stad ſoude planten, nevens andere, die hen toegeſonden waren: een berigt / dat een Broeder van *Narſinga*, die men om ſijn Staat en rijkdom, voor de Keyſer van de Land-laten van *Indiën* hield, in Geſandſchap te *Çananor* was gekomen, om eenige Havens die hy aan deſe Kuſt had te verſekeren, waar van de voornaamſte *Baticala* en *Onor* waren.

Een *Zamboch* komt in de Haven,

Na deſe tijding en meer andere / die den Vloot-Heer van dag tot dag / aangaande de gelegenthend deſ Lands / en beweegingen der Princen van het ſelve / toequamen / gebeurde het dat een groot Zamboch, die van meening was / dat de Haven van Anchediva vry en veylig was / door een ſtorm van 2 dagen / genoodſaakt wierd hier in te loopen / dog ſiende ſig ſtraks onder een ſo groote Vloot / liep met geen minder vreeſ / ſo haaſt hy de Portugyſen

hen

hem ſag klaar maken / om hem by te komen / met volle zeylen de kuſt langs na Onor toe; maar geen haaſt tot het ontkomen blijdende / om dat ſo ſnel niet konde zeylen / het op het Land ſettede. Mannest Don Lourenzo, Lourenzo de Brito en de andere Hoofd-lieden / die met hunne ſloepen jagt op dit baar-tuyg gemaakt hadden / by het ſelve quamen / vonden ſy niet anders / dan 12 Paarden in het ſelve / die / gelijk ſy naderhand verſtonden / van Ormuz wierden geſonden: dog het onweder niet toelatende met deſe weder na Anchediva te zeylen / ſo ſtelde Don Lourenzo deſe beeſten aan de Mooren, die ſtraks toegeloopen waren / ter hand / bebeelende hen / deſelve te bewaren, tot dat hy de ſelve van hen quam afeyſſen, het welk ſy beloofden te ſullen doen / maar egter niet deeden / zijnde ſulks oorſaak van het geen verder ſal volgen. 1505.

Dog keert ſchielijk na *Onor.*

't Welk van de *Portugeſen* word veroverd.

Wanneer de Galey en Brigantijnen waren in het water gebragt / en d'Almeida ſag / dat de Schans in ſtaat van ſig te konnen beſchermen was / deed hy Manuel Pazanha als Hoofd-man / Duarte Pereira als Caſtelleyn, en andere Bedienten / nevens de Soldaten / die in alles 80 man / behalven het Zee-volk / opmaakten / den Eed van getrouwigheyd afleggen / als mede Simon Martinz en Jacome Diaz als Bevel-hebbers van de Brigantijnen. Onder de Perſoonen van aanſien / die in de Sterkte bleeven / waaren Manuel, Joan en Jorge, Franciſco, Ambroſio en Alvaro Pazanha, alle Broeders zijnde de laatſte een Baſterd / maar daarom van de andere niet te minder geagt.

De Vloot-Heer neemt de Opperhoofden den Eed af.

Don Franciſco vertrok den 16 October, latende de Veſting van alle noodſakelijkheyd wel voorſien / na de Haven van Onor, alwaar hy Gonſalo de Payva aantrof / dien hy voor uit geſonden had / en onderwegen 5 Zambuchen had genomen / van dewelke 2 met Paſſen, om datſe deſe eet-waren na Anchediva bragten / waren voorſien / en daarom ook ontſlagen wierden / voordende op de andere een goede hoop kijs / tot voeding van het ſcheeps-volk / en 30 Mooren gevonden. Als de Vloot in

't Welk gedaan zijnde, vertrekt hy van daar, en komt tot *Onor.*

1505. de Rivier / aan dewelke ontrent 3 mijlen hooger de Stad Onor legt / gekomen was / sond de Vloot-Heer Fernando Soares met eenige sloepen na deselve / om te verneemen / of sig de Koning daar in bevond, dan wel sijne Gesanten hen ophielden, dewijl hy daar was gekomen, om het geen, dat tussen hen beslooten was uyt te voeren, en dat hy, wanneer hy te rug keerde, dese Haven weder soude aandoen, door dien de Koning hem had gelieven te laten seggen, dat hy sig alsdan daar soude bevinden; om den anderen te spreeken en een Vreede en Vriendschap op te regten; Het welk wanneer hy in Persoon niet konde doen, door sig elders te bevinden, so had hy sijn Kapiteyn van de Stad, en geseyde Gesanten, maar volmagt te geeven; om alles in sijn naam te doen: dog so nu geen last hier van door den Koning was gegeeven, eenige Persoonen hem op sijn Vloot moesten komen vinden, nademaal hy over saken, de welstand der Stad rakende, met hen had te handelen, willende, dat men hem de 12 Paarden, die hy aan het Land-volk in handen had gegeeven, souden toegesonden worden. Lopo Soares kreeg op dese boodschap ten antwoord / dat de Koning, gelijk de Generaal wist, seer verre van die Stad sig bevond, van den welke sy geen bevel hadden bekomen, nog dat de Gesanten weder gekomen waren, zijnde daar en boven de Stads-Hoofd-man geboden, by den Koning te komen, en daarom sijn vertrek niet langer konde uytstellen; dat sy eetwaren, en andere dingen, die het Land voortbragt, gaarne wilden geeven, dewijl sy wisten, dat dit den Koning hun Heer seer aangenaam soude zijn; en dat sy, aangaande de Paarden, niets wisten te seggen, om dat dese aan hen niet in bewaring waren gegeeven, dog dat het hen toescheen, dat die aan Land-loopers en swervend Volk van de kust, (die gewoon zijn al waar scheepen vergaan toe te loopen) ter hand gestelt waren, sullende sy, om die te ontdekken, hun naarstigheyd doen.

Send *Fernando Soares* om de gelegentheyd aldaar te verneemen en yets aan den Koning bekend te maken.

Antwoord hier op.

Don

1505.

Don Francisco reeds al door den Koning veragt zijnde / en door bedrog en valsheyd om den tuyn geleyd / zijnde de Paarden hem selve door dese so genoemde Land-loopers geschonken / gaf bevel aan de Hoofd-mannen / om met de scheepen en booten de Stad te gaan onderkennen, en wanneer geen redelijker antwoord gaven, voet aan land te setten, en hen na verdiensten te handelen. Dit bevel had wel haast sijn uytwerking; vermits de Generaal selfs / met Don Lourenzo, Fernando Soares, Joan da Nova en Gonsalo de Payva, om dat sy de Rivier kenden / op het aanbreeken van den dag / de stroom opvoer.

De Vloot-Heer geeft order om de Stad te onderkennen.

So haast de Mooren, die een wakend oog op de bedrijven van de Portugysen hielden / het inscheepen van volk vernamen / verlieten sy de plaats / en weeken op een berg / alwaar sy hen met genoegsame sekerheyd konden beschermen: En om te meerder gemak in het geen sy doen wilden te hebben / sonden sy een Moor een Kanon-schoot weegs den Generaal te gemoet / om den selven op te houden / biddende den selven / hen niet te willen verderven, door dien sy van harten Onderdanen van den Koning van *Portugaal* wilden wesen, en aan den selven sodanige Cijnsen opbrengen, als het Land magtig was te dragen, waar mede sy oordeelden, dat hun Koning ook wel te vreeden soude zijn, gelijk sy dan, wegens dit voorstel, den volgenden dag, om dat sy daar over hadden geschreeven, antwoord verwagteden; en de Paarden aangaande, schoon dat sy deselve niet hadden ontfangen, met betaling vergenoeging geeven.

De *Mooren* verlaten hun plaats en vlugten op een Berg.

Senden een *Moor* aan den Vloot-Heer.

d'Almeida, schoon hy wel sag / dat dit maar blaauwe bloemen / die in 't koorn wassen / waren / en dienden om hem op te houden / wilde evenwel de sagtste weg / om geen naklagen te hebben / inslaan: des antwoorde hy / (want sijn voorneemen was alleen / om hun hoogmoed te dempen / en gehoorsamer te maken) dat sy tot sekerheyd van dit hun seggen, en belooven, eenige Pands-lieden moesten toebrengen, om hier door de woede en

Antwoord aan den selven van de Generaal.

1505. drift van ſijn Soldaten in te binden, het welk, ſo ſy niet doen wilden, hy dan ook ſijn Volk ſoude moeten laten voortvaren, op dat ſy hen van den ſpot, die ſy met hon dreeven, mogten wreeken.

Nederigheyd van de *Moor.* Als de Generaal ge-eyndigt had / wierp de Moor ſig voor ſijne voeten neder / en beloofde / aanſtonds met antwoord weder te ſullen keeren, het welke was / dat de Koning nog maar 12 mijlen van de Stad, en de Stads Kapiteyn nevens *Timoja* hem te gemoet zijnde gegaan, om hem te ontfangen, ſy baden, (dewijl niemant in de Stad was / die eenige vaste saak soude konnen beſluyten) dat hy de goedheyd wilde hebben; om ſo lang te wagten, tot dat een der voornoemde Hoofd-mannen, of de Koning ſelve ſoude aangekomen zijn, nademaal deſelve niet lang konde agter blijven.

Vergunning van de Vloot-Heer aan de *Mooren.* De Vloot-Heer berigte hem daar weder op / dat hy den moed van ſijne by hem hebbende *Ridders* ſo lang wilde wederhouden, vermits ſy uyt hun ſelve Godvruchtig en Barmhertig tegen die geene waren, die hen voor de wapenen van hun Heer en Koning quamen te buygen; maar dat hy hen geen meer tijd toeſtond, dan tot dat de ſtralen van de Son den top der bergen, waar op ſy gewecken waren, ſouden beſchijnen, (want meerder tijd had hy niet verſogt) en dat alleen om te ſien, wat de ſijne wilden uytvoeren. De Moor vermoede hier uyt / dat de Portugyſen wederhouden waren / om dat ſy hem met ſodanige woorden dien berg toonden / deg viel hy den Generaal / als hebbende een byſondere gunſt ontfangen / te voet / nam affſcheyd van den ſelven / en keerde met veel weynige na de Stad.

De *Mooren* vertoonen ſig op den Oever. Dat deſe dingen alle bedriegerpen / en om hun wpanden op te houden / waren / bleek daar uyt / dat toen de Son al lang deſen berg met ſijn ſtralen had beſcheenen / de Mooren hen op den Oever / als of ſy die wilden beſchermen / begonden te vertoonen / het welk Don Franciſco ſiende / ſy deelde hy de ſloepen in 2 hoopen / ſendende Don Lourenzo met 7 booten en 150 man boven de wal /

wal / om aldaar ſonder te landen eenige ſcheepen en Zambuchen te gaan verbranden / by aldien ſy het hem niet beletteden / en volgde hem van agteren om hem te dekken / willende alleen de ſcheepen en niet het Land / dat onder den Koning van Narſinga ſtond / vernielen / om dat de Geſanten van die Majeſteyt op weg waren / volgens het bericht van Gonſalo Gil, om by hem te komen. 1505.

De Generaal ſend eenig volk derwaarts.

Wanneer Don Lourenzo, de plaats / alwaar de ſcheepen lagen / had bereykt / vond hy deſelve al ſodanig met volk beſet / dat het eerder ſcheen / dat ſy de Portugyſen wilden vernielen / dan dat ſy vreeſe ſoude hebben / om dit van hen gedaan te worden / makende onderwyſen een groot gerugt en geſchreeuw / onder het welke ſy van deſe beſprongen / en ſodanig met pylen en ſpieſſen wierden begroet / dat ſy op hun winſt niet hadden te roemen / en de Generaal ſelfs in een voet gewond wierd / hoewel de wonde hem meer gramſchap dan pyn toebragt / en onder het aanroepen van St. Jago na 3 ſcheepen / alwaar hy een grooten hoop volk ſag / toevaren / dewelke door Don Lourenzo, Lourenzo de Brito aan 2 kanten in brand wierden geſtoken / waar na ſy na 2 andere / die aan den voet van den berg / op de welke de Mooren met vrouwen en kinderen gevlugt waren / lagen / hen begaven; doch wierden aldaar meeſt alle door de eerſte hagel van pylen / die ſeer geweldig was / gequetſt / en een boots-geſel gedood: Egter belettede dit niet / dat de vlam van tyd tot tyd begon te vermeerderen / door welke oorſaak / (terwyl ſy de Mooren voor een Schans diende) de Portugyſen meer en meer in het onderſpit geraakten / door dien de wind / van den berg af zynde / de rook en de vonken in het geſigt van de beſtormers dreef / en de Mooren gelegenheyd gaf / om onverhindert in hun ſchieten voort te varen; ſulks de Portugyſen eyndelyk gedwongen wierden / als de Mooren het ſteenwerpen mede begonnen / om af te deynſen en na de over wal te trekken.

Die de Plaats vol volk vind.

Drie ſchepen verbrand.

De *Portugeſen* worden meeſt gequetſt.

En gedwongen te wyken.

Don Lourenzo voer aan deſe ſyde langs de wal heen

1505. heen de Rivier hooger op / en eyndelijk de voet op het Land settende / als wanneer hy de wind op den rug kreeg / stelde sig in slag-orde / om de Mooren op het open veld aan te tasten / die reeds een Lichaam van 1500 man / om hunne vrouwen / kinderen / en goederen te beschermen / by een gebragt hadden / en met veel moeds Don Lourenzo met sijn andere Bevel-hebberen / bleeven afwagten. So haast waren sy so na niet gekomen / dat sy den anderen konden beschieten / of hier ontstond een bloedig gevegt / poogende de Portugysen met alle magt in de Stad te komen / en de Mooren hen daar uyt te houden / zijnde het gedrang van de laatste sodanig / dat sommige der eerste na de booten / om hulp van het geschut te hebben / liepen / en daar door hun oog-wit beter meenden te berepken.

Don Lourenzo komt aan land en wil aldaar de *Mooren* aantasten.

Bloedige Bataillie.

De *Portugysen* voegen sig by malkanderen.

Op dese tijd voegde sig Don Franciſco met sijn volk by Don Lourenzo, en setteden hun saken toen so geweldig voort / dat sy de Mooren al begonden te omringen / waar op dese hoe langer hoe meer na den berg weeken / dewijl sy de Porugysen niet langer konden wederstaan / alhoewel het hen seer speet / dat sy geduurende dese aftogt so veel nadeel door de wapenen hunner vyanden ontfingen. De-

De Generaal blaast den Aftogt.

wijl nu het oog-wit van den Generaal was / niet de Stad / maar de scheepen en hout-stapels van den Kapitepn en Zee-Hoover Timoja, te verwoesten / dit al berepds door het vuur was gedaan / en de Soldaten eenige moed-wil begonden te bedrijven / so deed hy de Trompet hooren / en al de Benden by een versamelen / die besig zijnde met weder in de sloepen te gaan / so verstond d'Almeida, dat 1 mijl hooger op nog 3 geladene scheepen lagen, en wierd daar op van gedagten / dat hy daar ook een kansje na wagen moest: hierom begaf hy sig sonder uytstel daar na toe / en komende voor de Volk-planting / verscheen aldaar een Moor, die een man van gesag scheen te zijn / en onder een groot geschreeuw sig tot de middel toe in het water begaf / biddende den Vloot-Heer /

Ontmoeting van een *Moor* van *Cananor*.

barm-

barmhertigheyd met hem (als van *Cananor* zijnde, te willen hebben, dewijl deſe ſcheepen, waar mede hy ſig alhier bevond, hem en nog meer andere voorname Inwoonders van *Cananor* toebehoorden. 1505.

Als de Vloot-Heer deſen menſch ſo bedroeft ſag, deed hy ſijn boot tot hem naderen / en nam hem in / verſekerende hem / indien het was, gelijk hy ſeyde, dat ſijn ſcheepen geen gevaar hadden te wagten, om dat hy een Onderdaan van dien Koning was, dien hy om de liefde, welke hy den Koning van *Portugaal* ſijn meeſter toedroeg, alle dienſt wilde doen; en dat hy het ſelfde aan den Koning van *Onor* ſoude gedaan hebben; indien hy ſijn vriendſchap had willen aanneemen, en ſo veel loosheyd en bedrog niet had gebruykt. Als hy nu verſekert was van de waarheyd / en wiſt dat deſe ſcheepen aan koop-lieden van Cananor toebehoorden / voer hy weder na de Scheeps-Vloot / en liet deſen Moor in vreede gaan. Wiens verſoek de Vloot-Heer toeſtaat.

De wonde / die de Vloot-Heer in ſijn voet bekomen had / deed dat hy ſig aanſtonds moeſt doen leggen / het welk hy naauliks had gedaan / of 'er quam een Boode van den Kapiteyn Timoja een vry-gelepde voor den ſelven verſoeken / vermits hy den Generaal gaarn wilde ſpreeken / die hem wierd toegeſtaan. Deſe om dat hy een Edelman was / dagt d'Almeida, dat hy meer geloove dan de Mooren ſoude mogen geven / waar in hy verſterkt wierd / als hy hem ſag en upt ſijn woorden en weeſen gewaar wierd / dat het een agtbaar en eerwaardig man was / die in des Konings gunſte verdiende aangenomen te worden / weshalven hy ook met veel beleefdheyd ontfangen en onthaald wierd. Als Timoja met den Generaal was in geſpreek gekomen / was het eerſt dat hy deed / ſig te verſchoonen en vergeeving te bidden, om dat hy ſo laat gekomen was, ſeggende / de oorſaak daar van te weſen de geduurige beſigheden, waar in de Koning hem had gehouden; dog dat hy daar voor reeds genoeg was geſtraft, als hebbende het meeſte deel van ſijne ſchee- Boode van Kapiteyn *Timoja* komt by de Vloot Heer.

Geſprek van *Timoja* aan *d'Almeida*.

pen

1505. „heyd des Lands en groote koop-handel hielden „hen alhier veele Mooren van het Land / by de „Land-saten Naiteanen genoemd / op / koopende „de paarden als die aanquamen / en verkoopende „deselve aan die van Decan, tot groot nadeel van „den Koning / om dat sy hem daar mede dan qua„men te magtig te worden / hoewel sy deselve / om„dat sy die noodig hadden / dubbeld moesten be„talen.

Daar over de Koning beveeld veele *Mooren* om te brengen.

„De hinder / dien de Koning door dese koop„lieden bequam / deed hem aan sijne eygene In„gesetenen beveelen / so veel van dese *Mooren* om „te brengen, als hen soude moogelijk zijn; om „door dit middel de schuld in d'overige te krijgen / „en te doen vlugten. In het Jaar 917 van de „opkomst van Mahometh, zijnde het 1479 na „Christi Geboorte / geschiede in dese Landen een „algemeene slagting / waar door daar meer dan „10000 om den hals geraakten / worden d'an„dere / die overbleeven / meer en meer verbolgt / „tot dat sy hen t'samen voegden in een Lichaam / „en door de Inwoonders gelegenheyd wierd ge„geeven / om te ontvlugten / waar na sy het Ey„land Ticuary, dat legt / daar de Stad Goa nu „gebouwt is / gingen bevolken.

Opkomst van *Goa*.

„Dat dese verradery dese Mooren seer verbittert „had / daar aan is niet te twijffelen / gelijk sy ook / „om deselve te wreeken / Goa begonden te bewoo„nen / en na dese plaats alle de koophandel te trek„ken / en bysonder die der Paarden / die sy van „hier na Decan afsonden / waar door dese Havens „van Onor en Baticala, (want de scheeps-vaart „was in de handen der Mooren, die liever hun „wan-geloofs-genooten / dan de Heydenen wilden „begunstigen) van dien tijd aan begonden te ver„vullen. Om dit nu te verhinderen en de schee„pen / die met Paarden aanquamen / of met an„dere waaren gewoon waren in dese 2 Havens te „komen handelen / te dwingen het selve te doen / „en niet na Goa te zeylen / stelde de Koning 4 Ka„pitepnen aan / die met een Vloot-Roey-schupten

De Koning stelt 4 Zee-

ge-

„ geduurig de Zee door-krupſten / en de ſcheepen 1505.
„ die betrapten na de Haveng van Onor en Bati-
„ cala deeden varen / worpende de geene / die ſulks
„ weygerde / geplundert / en op deſe wijſe die van
„ Goa, ſo veel als hen mogelijk was / beſchadigt.
„ Van deſe Vloot nu was Timoja Kapiteyn Ge-
„ neraal / en voor een dapper man gehouden / die
„ veel ſchade aan de voornoemde Mooren toebragt /
„ en in de plaats van andere Kapiteynen / dat
„ voorname Land-ſaten waren / gekomen was /
„ die om deſe reden den Koning in geduurige Oor-
„ logen wikkelde.

Kapiteynen aan, om de ſcheepen met Faarden te vernielen.

Timoja een dapper Zee-Man.

„ De Mooren van Goa van tijd tot tijd ſterker
„ geworden zijnde / noodſaakten den Koning van
„ Onor de Stad / die eerſt aan de Mond van de
„ Rivier was gelegen / voor 30 jaren verder land-
„ waard in te verleggen / en benaauwden hem
„ voornamentlijk ten tijde van den Sabayo. De
„ brand / die de Portugyſen in een gedeelte van de-
„ ſe Stad door het buur van de ſcheepen hadden
„ gebragt / gaf hen groote moepte / om die te her-
„ ſtellen; dog ſy ſouden wyr meer laſt op hun hals
„ gehad hebben / waren deſe in de Indiën niet ge-
„ komen / om dat ſy Goa vermeeſterd hebbende /
„ die van Onor in een geruſte ſekerheyd deeden leven.

De Stad Goa verlegt.

Timoja dan vertrokken zijnde ſo nam de Vloot den 24 October de ſtevg na Cananor aan / in wel-ke Stad hy de Eer-naam van Onder-Koning be-gon te voeren / ontdekkende / geduurende deſſelfs verblijf in Ooſt-Indiën, nog veel plaatſen van de-ſe Malabaarſe kuſt / waar van in het vervolg een nette beſchrijving ſal gegeeven worden.

De Vloot vertrekt na *Cananor*. *d'Almeida* neemt de naam van Onder-koning aan.

„ Tot opheldering en nader kennis van de Ma-
„ labaarſe Land-ſtreek / welke het eerſte Land was /
„ dat Vaſco da Gamma in Ooſt-Indiën aantrof /
„ met ſijn aankomſte tot Calicut, dat als de Hoofd-
„ ſtad van dit Landſchap is / ſullen wy een kort
„ verhaal van het ſelve hier ter neder ſtellen / wor-
„ dende dit door de Al-oudheyd Indiën tuſſen de
„ Ganges, en door de Inwoonders Indoſtan, ge-
„ noemd. Even als wy in het voorgaande een

Calicut de Hoofd-ſtad van de *Malabaarſe* kuſt.

1505. „ſchets van Zanguebar, of Ethiopia boven Egyp-
„ten hebben gegeeven / ſullen wy hier ook doen /
Benaming van *Indiën.* „dewijl met de komſt van den Onder-koning d'Al-
„meida, de Inwoonders van Ooſt-Indiën begon-
Wanneer de *Indianen* ſig onder de *Portugyſen* hebben geboogen. „nen zijn / onder de Portugyſen hen te buygen /
„en nevens de Inwoonders van het vaſte Land
„hun magt te gevoelen / als mede de menigte van
„Eylanden / die als de kinderen van deſe Zee zijn /
„zijnde deſelve tot deſen tijd toe van de naam van
„Chriſtus verzeemt geweeſt / en als toen door de
„Leere van deſe tot deſelfs kennis gebragt: wor-
„dende alle deſe Volkeren / die ſlegts de naam der
„Wapenen van de Portugyſen hoorden / ſo wel /
Voorbereyding tot de beſchrijving dex *Indiën.* „als die de kragt der ſelve werkelijk gevoelden /
„onder het jok van gehoorſaamheyd / geene door
„ſiefde / en deſe door vreeſe / gebragt. Om deſe re-
„den ſal het gevoeglijk zijn / een byſonder verhaal
„van de Steeden en voornaamſte Volk-plantin-
„gen / of Dorpen / benevens de Zee-Havens van
„deſe kuſt / by wijſe van een Kerps langs deſelve /
„hier ter neder te ſtellen.

Aſia het grootſte gedeelte van de 3 deelen des Aard-kloots. „Aſia is het grootſte gedeelte van de 3 deelen /
„waar in de Land-beſchrijvers den Aard-kloot af-
„deelen / wordende door de Rivier Tanais, anders
„Don, en de Swarte Zee, tot dat deſelve ſig in de
„Griekſe Zee uytſtort / van Europa, en door de
„Nijl van Africa, geſchepden. Gelijk Aſia, veel
„meerder Landſchappen / dan deſe andere Werelt-
„deelen / in ſig begrijpt / ſo bevat het ook een veel
„grooter getal van verſchepdene Volkeren / waar
„van eenige Chriſtum, andere Mahometh, en het
„grootſte gedeelte den Duyvel, of hun Afgoden
„eeren / (zijnde hier en daar nog eenige Joden) on-
„der deſe alle verſpreyd / gelijk ſy tot hun ſtraf al-
„omme omſwervende zijn / en geen vaſt Vader-
„land hebben / ſonder daarom evenwel van hun
Vier verſcheydene Gods dienſten in de Wereld. „hartneckigheyd afgetrokken te worden. Deſe 4
„verſchepdene Gods-dienſten worden van peder
„Secte nog niet eendragtig gevolgt / gelijk de
„Portugyſen op hunne komſt in Ooſt-Indiën / en
„deſe Landen / overvloedig hebben onderwonden.

„Dit

„ Dit Wereld-deel Asia ſoude men bequamelijk 1505.
„ in 9 Deelen konnen afſchepden / gelijk de Na-
„ tuur het ſelve met klare ken-teekenen / ſonder in-
„ gebeelde affnijdingen te maken / heeft gedaan / „ Asia kan in 9 deelen gedeelt worden.
„ ſijnde deſe bewijſen / Zeën, Uythoeken en Ri-
„ vieren van geen geringe aanmerking. Het eerſte „ Deſelfs verdeelingen.
„ deel heeft ſijn begin aan de Mond van de Roo-
„ de-Zee en eyndigt in de Perſiſe; het tweede met
„ de boeſem van den Indus; het derde met de ſtad
„ van Cambaya, gebouwd in het binnenſte gedeel-
„ te van de Baay van de Cambayſe-Zee; het
„ vierde aan Cabo Comorin; het vijfde aan de
„ vermaarde Ganges; het ſeſde aan Cabo Cinga-
„ pura voorby de Stad van Malacca; het seven-
„ de aan de groote Rivier Menano, overgeſet van
„ het woord Manen, dat is / water, die midden
„ door het Koningrijk van Siam loopt; het agtſte
„ eyndigt aan een aanmerkelijke Uythoek / die de
„ Oosterlijkſte van het geheele vaſte Land is / dat
„ wy nu kennen / en als in het midden van de Zee-
„ kuſt van China legt / woordende by de Portugy-
„ ſen Liampo, na een Stad op deſelve geſtigt / en
„ Nimpo geheeten / genoemd: en het negende al
„ de overige kuſt van dit groote Kepſer-rijk / dat
„ toen door de Portugyſen noopt bevaren was /
„ schoon ſy ten Oosten over het ſelve het Eyland
„ Lequios, Japan, en het groote Landſchap Mea-
„ co, dat men nog niet wiſt / of het met China
„ een ſtuk Lands / dan een byſonder Eyland maakte.

„ Weder tot het Weſter-gedeelte van deſe verdee- Verdeeling van 't Weſter-gedeelte.
„ ling komende / en het binnenſte van de Straat
„ der Roode- en Perſiſe-Zee overſlaande / ſeggen
„ wy / dat dit van de Mond van de Roode-Zee
„ tot aan de Stad Aden op de hoogte van 12 gra-
„ den en 2 derden legt / en 125 mijlen lang is: en
„ van hier tot aan Cabo de Fartaque, die op 14
„ en een halve legt / 300 mijlen maakt. Tuſſen de-
„ ſe uyterſte leggen de Dollaeren van Abian, Ar,
„ Canacali, Brum, Argel, Xael Hooſd-ſtad van
„ het Rijk van die naam / Herit en Caxem 25 mij-
„ len van Fartaque, aan de andere ſijde heeft men

1505. „de Stad Fartaque. Van hier tot aan Curia Mu-
„ria, daar Vicente Sodre berging / heeft men 25
„mijlen / leggende op de helft van deſe de Stad
„Doſar. 60 Mijlen verder legt Norbate. Van Cu-
„ria Muria tot Cabo Rozſalgate leggende op 22
„graden en een halve / is het al onbzugtbaar en
„verlaten land / ter lengte van 360 mijlen. Aan
Koninkrijk van *Ormuz.* „deſe Upthoek beginb het Koningrijk van Ormuz,
„en van hier tot Cabo Mozandan heeft men 260
„mijlen kuſt / langs dewelke gelegen zijn / de Ste-
„den Calayate, Curiante, Maſcate, Soar, Calaja,
„Orfacam, Doba en Limma, 24 mijlen aan deſe
„ſijde de Caap Mozandan, bp Ptolomeus Aſaboro
„geheeten / en op 20 en een halve graad geſteld /
„en bp ons op 26 graden gelegen. Het Land dat
Gelukkig Arabien. „tuſſen deſe 2 bepalingen legt / heeten wp Geluk-
„kig Arabien, en de Arabieren, Hyaman. Van de-
„ſe Upthoek Mozandan na die van Jaſque en den
„Indus zijn 36 mijlen in het begrip / van dewelke
„woonen die van Guadel, Calara, Calamente en
„Diul, welke kuſt om de raſſighepd en gevaar-
„lijke vaart bpna niet bevolkt is / zijnde het Land
Carmania. „van binnen woeſt en verlaten Carmania gehee-
„ten. De Perſianen noemen het Herac Ajan, en
„hebben'er de Koningrijken van Macran en Gua-
Derde verdeeling. „del in. In de derde verdeeling zijn 450 mijlen /
„te rekenen van de Baap Diul tot Jaquete 114,
„alwaar een vooznaame Tempel van de Heydenen
„is / en tot aan Diul in het Rijk van Guzaratte
„150 mijlen / neemende de Zee-boeſem van Jaque-
„te de overige weg. In de bepaling van deſe lang-
„te leggen Cutiana, Mangalor, Cheruar, Patan,
„Corinar, en van Dio op de hoogte van 20 gra-
„den en een halve tot aan Cambaya toe / die op
„22 is gelegen / heeft men weder 159 mijlen in
„welke uptſtrekking men ontmoet Mudreſaba
„Moha, Talaya, Gundim en Goga. Tuſſen deſe
„2 uptерſte van Jaquete en Cambaya legt een ge-
„deelte van het Koningrijk Guzaratte, met het
Vierde verdeeling. „berg-agtige Land van de Resbuters. Het vierde
„deel onſer afdeeling heeft ſijn aanbang van Cam-

„ba-

„ baya en eyndigt aan de beruchte Uythoek Como- 1505.
„ rin, welke kuſt 860 mijlen lang is / en al de voor-
„ naamſte Handel-plaatſen / door de Portugyſen
„ beſogt / begrijpt. Men kan deſe ſtreek bequame-
„ lijk door 2 Rivieren / die van het Weſten na het
„ Ooſten loopen / in 3 deelen afſchepden / zijnde
„ het eerſte het Rijk Decan, ten Zuyden van Gu-
„ zaratte gelegen / het tweede het Koningrijk Ca-
„ nara ter ſijden van het voorgaande gelegen / het
„ derde de Zee-kuſten / die door een reeks bergen /
„ Gate, by de Portugyſen genaamd / van deſe Ko-
„ ningrijken worden afgeſonderd / en altijd ſo ver-
„ re Land-waard in leggen / dat men die even van
„ den Oever kan be-oogen. Deſe 2 ſo groote Rivie-
„ ren / neemen hunnen oorſprong ten Ooſten van
„ deſe bergen / en ſtorten hen / na een menigte ſp-
„ takjes ontfangen / en door meer andere Staten
„ en Rijken geloopen te hebben / in de Golf van Golf van
„ Bengala uyt; de eerſte groept uyt 2 fonteynen / *Bengala.*
„ of ſpring-bronnen 45 mijlen van een op de hoog-
„ te van 18 en 19 graden geleegen / welkers eene
„ tak Cruſna, en de andere ten Zuyden Benhora
„ word genoemd / alvooren ſy een tak en de ſtroom
„ Ganges uytmaken / welke de Land-Vorſten Rivier *Gan-*
„ door een waan der Inwoonders / wegens de ge- *ges.*
„ ſondheyd van dit water / dat altijd overvloedig is /
„ groot voordeel toebrengt / om dat ſig niemant / ten
„ zy alvooren een daar op geſtelde prijs betaald te
„ hebben / daar mag baden.

„ Een andere bron tuſſen deſe 2 ſpring-aders der
„ voor-verhaalde Rivieren ſiet men / dewelke van 't
„ Weſten af in de Baay van Bombaim ſig door een
„ Rivier Bate genaamd / die het Koningrijk Guza-
„ ratte van dat van Decan affſcheyd / ontlaſt. Op
„ deſelve wijſe loopt aldaar van het gebergte Gate
„ ten Weſten een vierde ſtroom / Aliga geheeten /
„ aan dewelke de Veſting Sintacora is gebouwd / Veſting *Sin-*
„ die als voor een front of voor-hoofd het Eyland *tacora.*
„ Anchediva heeft / en door een vijfde groote ten
„ Ooſten ontmoet / de Rijken van Decan en Cana-
„ ra afpaald / geſchiedende deſe ſcheyding ten voor-

1505. „naamſte dooꝛ de Aliga. In de ooꝛſpꝛong van de-
„ſe groote Rivier de Ganges iſ dit onderſcheyd / dat
„de eerſte deſe waan / van dooꝛ het water geſond-
„heyd bꝛ te ſetten / niet en heeft / neemende ſijn
„aanvang uꝛt het gebergte Gate, boven Calicut
„en Cananor, van waar ſꝛ ten Nooꝛden heen
„loopt / tot ſꝛ gebuurig aan de Aliga gewooꝛden
„een bogt maakt / ſijn loop ten Ooſten verandert
„na de Hoofd-ſtad Biſnaga, dooꝛ het Landſchap
„Orixa, waar na ſꝛ ſig in de Golf van Bengala
„ontlaſt / dooꝛ 2 Monden: aan dewelke de Ste-
„den Guadevary en Maſulipatan, alwaar men veel
„Bombaſijnen / die heeden daar van daan met die
„naam gebꝛagt wooꝛden / wooꝛden gemaakt / gele-
„gen zijn.

Vijfde verdeeling. „Keerende ons na de eerſte van deſe 3 laatſte
„afdeelingen / welke iſ die van Guzaratte, en be-
„ginnende van de Stad van Cambaya, alwaar
„de heede afſcheyding bꝛ de Rivier Gate eyndigt /
„of om nader te ſeggen / aan de Rivier Nogotava
„gebuurig aan deſelve / ſtrekt ſig deſe Land-ſtreek
„210 mijlen uꝛt / langs dewelke leggen de bewoon-
„de plaatſen van Machigam, Gandar, en de Stad
„Baroche, daar een aanmerkelijke ſtroom / Nar-
De Stroom Narbada. „bada in Zee loopt / wooꝛdende het ſelve dooꝛ een
„andere 24 mijlen verder gedaan. Deſe noemen
„de Inwooners Tapety, in wiens boeſem ge-
„veſtigt zijnde de Steeden Surat, en Reiner. De
„kuſt vervolgens langs oogende / vind men Noſ-
„zary, Gandivy, Daman, Danum, Tarapoꝛ,
„Quelmaim, Agacim en Bazaim, alwaar de Poꝛ-
„tugyſen nu een Sterkte hebben / nevens het regts-
„gebied van het omleggende Land / het welke
„meer als 105000 Scudi jaarlijks opbꝛengt.

De Stad Chaul. „Op de hoogte van 18 graden 2 derden 40 mij-
„len verder lepd de Stad Chaul, daar de wooꝛ-
„noemde Land-aard nog een Veſting heeft / die
„de tweede afdeeling van Decan maakt / blijven-
„de tuſſen beyde de Volk-plantingen Maim en Na-
„gotana, 12 mijlen van Chaul en 3 van de Rivier
„Bate gelegen / leggen.

„Wan-

„Wanneer men van deſe Stad Chaul tot aan 1505.
„de Rivier Aliga daar het Koningrijk Decan eyn-
„digt, de kuſt langs reyſd / bevind men deſelve
„225 mijlen weegs te zijn; tot de Rivier Zangui- Rivier *Aliga* beſchreeven.
„zar 75, in welke tuſſen-wijdte geplaatſt zijn Ban-
„dor, Sifardan, Calancy, en de Stad Dabul, van
„de Rivier Zanguizar, 70 mijlen hooger vind men
„Ceitapor, Carapatan, Tamaga: en van hier tot
„Sintacora, zijnde mede 75 mijlen / leggen Ban-
„da, Chapora en de Biſſchoplijke ſtad Goa. Schoon
„nu de Land-palen van Decan de Aliga zijn / ſo
„maken de Inwooners evenwel onderſcheyd /
„noemende deſe geheele Zee-kuſt tot aan de Ber-
„gen van Gate, Concan, en de bewooners van
„die ſtreek Conqueny, hoewel door de Portugyſen
„Canarini geheeten / en dat deel dat aan geene ſij-
„de deſe Bergen ten Ooſten legt Decan.

„De derde afdeeling / die het Landſchap Canara
„van Decan ſcheyd / eyndigt aan de Caap Como-
„rin en begind met de Aliga, die van den ande-
„ren 300 mijlen gelegen zijn. Van de Aliga tot aan
„Cangerecora, 15 mijlen ten Noorden Dely gele-
„gen / zijn 38 mijlen / in welke lengte leggen Anco-
„la, Egorapan, Mergeu, de Stad Onor, Baticala,
„Bendor, Bracelor, Bacanor, Careara, Carnate,
„Mangalor, Mangeiran, Cumbata, en Cangerecora.

„Alle deſe Dorpen / Vleken / Steeden / Volk- 't Land-
„plantingen / Gehugten / of met wat naam men ſchap *Cana-*
„die noemen wil / behooren tot het Landſchap *ra* wat
„Canara, en zijn onderdanig aan den Koning van plaatſen
„Biſnaga, die ſo magtig is / dat hy deel / ſo wel daar toe
„aan de Zee ten Weſten / als ten Ooſten / heeft behooren.
„voorby de Caap Comorin, hoewel hy alleen met
„dit kleyn gedeelte Lands aan de Zee grensd /
„van hier aan deſe ſijde van Gate blijvende / hee-
„ten ſy het Land Concan, en van hier Canara
„138 mijlen / en voorts de overige ſtreek / ter lang-
„te van 280 mijlen Malabar, alwaar hen Sou-
„verayne Princen / onder geen Opper-magt ſtaan- Plaatſen op
„de / geveſtigt hebben. Langs de kuſt van Mala- de kuſt van
„bar leid men Cota, Coulan, Nilichilan, Mara- *Malabar.*

1505. „bia, Bolepatan, Cananor, Tramapatan, Chom-
„ba, Maim, en Purepatan, makende het Rijk van
„Cananor, Pandarane, Coulete, Capocate, Cali-
„cut, Chala, Parangale, Tanor Hoofd-ſtad van
„het gebied des Samorins, Panane, Baleancor en
„Chatua, behoorende tot Calicut: Cranganor en
„Cochin, 2 Rijk-ſteeden die geen andere van ee-
„nig belang langs de kuſt meer hebben.

Kragteloosheyd van de Stad *Cochin*. Deſſelfs opkomſt.

„De Stad Cochin ſelfs / ſchoon Hoofd van het
„Rijk van die naam / was op de komſte der Por-
„tugyſen in Ooſt-Indiën van ſo geringe weder-
„ſtand / dat deſelve den Samorin niet konde te-
„genſtaan / zijnde tegenwoordig van langſamer
„hand door de Portugyſen met ſchoone gebouwen /
„pragtige Palepſen / waar in ſy woonen / ver-
„ciert / wordende de Indianen na de wetten en ge-
„bruiken van Portugaal beſtierd / en is de Koning
„ſo wel als ſijn Onderdanen ſodanig in magt en
„Rijkdom toegenomen / dat hy wel aan heel Ma-
„labar het hoofd ſoude konnen bieden / dewijl de
„Caimalen door deſe wederſpanning / hem nu ook
„onderworpen zijn geworden. Vervolgens leggen
„na Cochin, Porca, Cale, Coulan, Rotora, Be-
„rinjan en 2 vermaarde plaatſen / beyde / Travan-
„cor geheeten / die aan den Koning van Narſinga
„behoorden. Van dit Travancor legt die vermaar-
„de Uythoek Comorin, zijnde het Zuydelijkſte ge-
„deelte Lands van deſe ſtreek / of Landſchap In-
„doſtan, of Indiën tuſſen de Ganges, en het eyn-
„de van de vierde afdeeling van Aſia.

„Van deſe Uythoek voorby Ceilon Ooſt-waards
„aan varende / 120 mijlen na ſchippers rekening /
„ontmoet men een andere ſeer aanmerkelijke Uyt-
„hoek met een Eyland / 't geen Ptolomeus het
Het *Goude Cherſoneſus. Linea Æquinoctialis.* „Goude Cherſoneſo heeft gedoopt: boven het ſelve
„loopt de Even-Nagts-Linie, als zijnde het aller-
„Zuydelijkſte deel van gantſch Aſia. Tuſſen deſe
„2 Uythoeken als Comorin en Cingapura (van
„dewelke men mag gelooven / dat de Zee de Ey-
„landen Ceilon en Sumatra heeft geſpoeld / als
„men van Sicilien ſchrijft) legt de ſeer vermaarde
„Gan-

„Gangetiſe Zee-boeſem / of anders die van Ben- 1505.
„gale genaamd / by gelegenthepd van het Rijk
„van die naam / waar dooz de Ganges loopt en
„ſig alhier in de Zee uptſtozt. De waan dien ſy
„van dit water hebben / is hier vooren gemeld /
„daar is nog by te doen / dat ſy ſiek zijnde even Rivier *Ganges* by de Biegt vergeleeken, en andere dwaasheden der Inwoonders.
„ſeer roepen, om in dit water gebragt te worden,
„als de Rooms-geſinden om de Biegt / meenende /
„dat dooz het waſſen in dit water / hunne ſonden
„en misdaden afſpoelen / ja ſelfs bedingen ſy / als
„ſy tot geen geſondhepd konnen komen en den dood
„naderen / dat men de aſſe van hun lichamen in
„deſe Vloed moet werpen.

„Van Caap Comorin tot in deſe Zee-boeſem De Stad *Chatigam.*
„zijn 1230 mijlen kuſt / alwaar een Arm van de
„Ganges Chatigam, na een Stad van die naam /
„daar de Portugyſen handelden / geheeten / in Zee
„valt / zijnde niet boven 300 mijlen van eenen an-
„dere Chatigam, om dat aldaar de meeſte koop-
„waren upt dat Rijk komen / genaamd / gelegen /
„het welke de vijfde afdeeling bevat. Deſen In-
„ham van Caap Comorin tot Chatigam toe wozd
„in 3 Pzingsdommen verdeeld / 600 mijlen vooz
„het Koninkrijk Biſnaga, 330 vooz dat van Ori-
„xa zijnde beyde Heydenen, en 300 vooz dat van
„Bengala, dat onder de Mooren ſtaat. De bewoon-
„de plaatſen van deſe kuſt zijn / ſo haaſt men om
„de Uptboek is / Tacancurin, Manapar, Vaipar,
„Trechandur, Callegrande, Chereacalle, Tucu-
„curin, Bembar, Calecare, Beadala, Manancort,
„Canhameira, Negapatan, Aahor, Triminapa-
„tan Tragambar, Triminavaz, Coloran, Pudu-
„cheira, Calapate, Conhomeira, Sadrapatan en
„Meliapor of St. Thomas by de Portugyſen, zijn- De Stad *St. Thomas.*
„de een oude Stad / en met ſraape gebouwen ver-
„ciert dooz deſe Land-aard / die hjen moede van
„den Oozlog / daar gaan vertrekken / om 'er de
„gedagteniſſe van St. Thomas, die de Inwoon- Deſſelfs Wonderen.
„ders voozgeeven / daar gewoond te hebben / te
„vieren / of liever alwaar ſy ſeggen / dat hy een
„groot getal wonder-werken gedaan heeft / en in

1505. „een huys / door sijn handen gemaakt / begraven „soude leggen.

Sijn huys in groote waarde gehouden.

„Schoon dese Land-saten Heydenen zijn / so „houden sy de overblijfselen van dit huys in groo„te waarde / en voornamentlijk die hen Christenen „noemen / die daar ook een Armenisch Priester „houden. Dese Godvrugt tot dit huys wies nog „meer aan / wanneer de Portugysen by geval in „een vervallen gebouw gravende / dat wel een „kluys scheen geweest te hebben / in voornemen „om'er ten minsten sodanig een te maken / aldaar „een steen vonden / die vierkant / net en wel ge„werkt was / zijnde in deselve een kruys gehou„wen / als de Commandeurs van de Ridder-orde „dragen / wordende op een der hoeken een Duy„ve / met sijne vlerken uytgestrekt / even als de „Geest daalde / en langs het lichaam van het sel„ve veel vlakken / en bloed-druppelen / so versch / „of die niet lang geleeden daar op gevallen wa„ren / gesien. Rondom het selve stonden eenige let„ters / zijnde vreemde Caracters, die de Inwoon„ders selve niet lesen konden. De Portugysen brag„ten dese steen in een ommegang en met groote „plegtigheyd na het huys van St. Thomas, zijn„de na het seggen der Inwoonders / deselve steen / „waar op die Heylige Apostel is gemartelt / wan„neer hy daar stond en bad / hoewel andere wil„len / het selve van een sijner Leerlingen te zijn.

Vierkante steen gevonden daar een kruys op stond en andere seldsaamheden.

Verscheyde gevoelens hier over.

„Voorby dese Stad leggen Paleacate, Chiricole, „Aremogam, Caleture, Careiro, Pentepoly, Ma„zulepatan, en Gudavary, alwaar het Koning„rijk Bisnaga eyndigt; voorts Penacote, Calin„gam, Bazapatan, Vixaopatan, Vituilipatan, Ca„linhapatan, Naciquepatan, Puluro, Panagate en „de Caap Segogora, alle onder Orixa behooren„de; Nu volgen een menigte stukken Lands / die „tussen de Caap Segogora en Chatigam leggen / en „het Rijk van Bengala, waar van Ramana de „Hoofd-stad is / uytmaken.

Sesde afdeeling.

„De sesde afdeeling die by Chatigam begind / en „1140 mijlen lang tot aan Pingasura sig uytstrekt / „dat

„dat een Uythoek is op een grond ten Noorden 1505.
„de Linie en 40 mijlen van Malacca gelegen / be-
„grijpt het Koningrijk Pegu 300 mijlen tot Caap Koninkrijk Pegu.
„Negra hebbende / op dewelke gebouwt zijn
„Chocoria, Bacala, Arracan de Hoofd-stad / Chu-
„bode, Sedoe en Xara, gelijk mede Tavay de laat-
„ste Stad / tussen welke en Xara een Zee-kloof Een Zee-kloof vol Eylanden.
„vol van Eylandjes is te sien / in dewelke een
„stroom als een ander Ganges, na het gantse Rijk
„doorloopen te hebben / upt het Meyr Chiamay
„komt vallen. Upt dit Meyr / wel 600 mijlen
„Land-waard in gelegen / komen merk-waardige
„Rivieren / waar van 'er 3 hen t'samen voegen /
„en door Siam loopen / en 3 in de Bengalise Zee
„storten / hebbende een de naam van Caor, om
„dat door een Landschap van die naam stroomt
„tot in de Ganges, en door de Rijken van Camo-
„tay en Cirote, daar men al de Indiaanse Gelub- Plaats waar de gelubden gemaakt worden.
„den maakt / en de andere twee geen als na het
„Meyr daar upt voortkomen. Langs de Peguse
„Zee-bogt woonen die van Vagam, Martabano
„een vermaarde Koop-stad / Tagala en 't voor-
„noemde Tavay.

„Dese Stad was / toen de Portugysen eerst in
„Indiën quamen / het begin van het Rijk van Siam,
„het welke eyndigde van de andere Zee ten We-
„sten en aan Cambaya grensde. De kust al langs
„heen vervolgende krijgt men eyndelijk Cingapu-
„ra, van waar een hoek omvarende / en weder na
„beneden toe koerssende / men het Rijk van Cam- Gelegentheyd van het Rijk Cambaya.
„baya ontdekt / leggende ontrent 1500 mijlen van
„de voornoemde Uythoek / hoorende alle onder de-
„se Heydenen, die / toen de Portugysen Malacca
„magtig wierden / het grootste gedeelte daar van
„verlooren heeft / door dien sy de Mooren upt die
„Stad verdreeven / de voornaamste Havens / om
„koopmanschap te doen / opsogten / en hen alwaar
„gevestigt hebbende / de namen van Koningen hen
„aanmatigden / sa dat door dese veranderingen en
„het geen verhaald word / in de verovering van
„Malacca door Alfonso d'Albuquerque, dese kust
„son-

1505. „ſonder afdeeling van Staten bleef. De Dorpen
„of bewoonde Plekken van de Malaccaſſe kuſt
Plaatſen van *Malacca*. „zijn / Tenaſſaria, Lungur, Torrano, Queda, de
„Peper-markt van dit Land / Pedano, Pera, So-
„lungor, en Malacca de Hoofd-ſtad op 2 graden
„Noorder-breedte geleegen.

Sevende afdeeling. „Van Cabo Cingapura ſtrekt onſe ſevende af-
„deeling ſig tot de ſtroom van Siam upt / die de
„Inwoonders Menano noemen / dat is te ſeggen
„een Moeder des waters, om de rijkhejd in het
„ſelve: tuſſen deſe 2 genoemde plaatſen woonen
„die van Pam, Ponticano, Calantano, Patane,
Agtſte verdeeling. „Lugor, Cuy, Perpery en Bamplacot. Hier ko-
„men wp in de agtſte verdeeling / waar in leggen
„'t Rijk Camboja, (waar door de Rivier Mecon
„loopt / die in China ſijn oorſprong heeft / en ſo
„veel andere beekjes ontfangt / dat ſp eer ſp in Zee
„valt een Mepl van 180 mijlen breed maakt / en
Aloës-hout. „dan door 3 bpſondere groote takken ſig ontlaſt)
„Champu, (alwaar op de Bergen het ware Aloës-
„hout waſt / dat de Mooren Calambuc noemen)
„en Cauchy, of China, of Cacho, ſo als het de
„Land-aard ſelve heet. Al de bpſondere plaatſen
„van deſe 3 Rijken te melden / doet niet tot het
„verhaal der Ontdekkingen der Portugyſen, die
„deſe Landen toen nog onbekend waren / alleen
China is in 15 Gouvernementſchappen gedeelt. „ſullen wp ſeggen / dat China, op het welke die
„van Siam en Malacca in die tijd voeren / en van
„4 ſcheepen wel 3 verlooren / in 15 Gouvernement-
„ſchappen word verdeeld / waar van peder een ge-
„noegſaam Koningrijk uptmaakt / zijnde de aan
„de Zee grenſende Cantano, Fuquiem, Chequea-
„no, in het welke de Stad Nimpo op een Upt-
„hoek legt. Deſe zijn in hunne uptgeſtrekt ontrent
„(rekenende van Ainano, daar men de kleine
Paarl-plaats. „paarlen viſt / en Cantano begind) 825 mijlen /
„heerende alsdan de kuſt ten Noord-Weſten tot
„een punt / daar de agtſte verdeeling epndigt / en
Negende verdeeling. „de negende begind / die deſe varende en Land-
„ſoekende Volkeren nog onbekend was; op de
„Noord-Weſt loopende kuſt van China, leggen
„Nan-

„ Nanquy, Xantom, en Quincy, alwaar de Ko- 1505.
„ ning de meeſte tijd ſijn Hof houd / en op 46 gra-
„ den is gelegen / ſtrekkende ſig dit Ooſtelijke en
„ Noordelijke vaſte Land tot op 50 graden / dat
„ 12 mijlen is / verder upt.

„ De Portugyſen hebben daar en boven het mee- Wat Lan-
„ ſte gedeelte van de Eylanden deſer Zeen ontdekt den de *Por-*
„ en genomen / als daar zijn de Maldiviſe, Cei- *tugyſen* ont-
„ lon, Sumatra, Java, Timor, Borneo, Banda, dekt heb-
„ Malucco, Lequyo, en Japan, benevens het groo- ben.
„ te Landſchap Meaco, die alle voor Malacca leg-
„ gen. Deſe beſchrijving ſo ten ruuwen van de ge-
„ legenthejd deſer Landen voor af gegaan zijnde /
„ ſo komen wij tot een veel bpſonderer / de Noorſten
„ en Princen / die deſe beſtieren / rakende / op dat
„ de Leſer alſo een klare kennis van deſe Landen
„ en Volken bekome / en klaarder het geen / dat
„ verder ſal verhaald worden / verſtaan mag.

„ Schoon wij in het voorgaande ſeyden / dat *Chriſtenen* en
„ deſe Landen door vierderlej ſoort van menſchen *Joden* zijn
„ als Chriſtenen, Joden, Mooren, en Heydenen in *Indiën*
„ wierden bewoond / ſo mag men egter wel ſeg- meer ſlaven
„ gen / dat de 2 eerſte eer ſlaven als vrye lie-
„ zijn / om dat ſy door hun wooningen Onderda- den.
„ nen / of van de Mooren, of van de Heydenen
„ zijn / die alle deſe Landen beſitten / gelijk wij het
„ ſcheur-ſieke Armenien, Syrien en Judea, even als
„ de Grieken aan den Grooten Turk en Sophy van
„ Perſien Cijnsbaar zijn; en dit is waarlijk een
„ ſaak / om ſtilſwijgende niet voorbij gegaan / maar
„ waard om opgehouden te worden / en het bekla-
„ gen van deſe ſaak / die niet vreemt is / maar al-
„ le die hen leden van de Chriſtenheyd noemen /
„ aangaat. Geheel Ooſt-Indiën is beheerſt van de- *Mooren* en
„ ſe tweederlej ſoort / de Mooren en Heydenen, *Heydenen*
„ welker magt en heerſchappye dus is verdeelt. beheerſchen
„ Het geheele Land van de Rivier Sintacora ten de *Indiën.*
„ Noorden en Weſten ſtond / als de Portugyſen
„ hier quamen / onder de Mooren, en van daar
„ opwaards ten Ooſten onder de Heydenen, upt-
„ geſondert het Rijk van Malacca, een deel van de

„ Su-

1505. „Sumatriſe Tee-kuſt / eenige Havens van Java en
„het Eyland Malucco, dat mede aan de Mooren
„behoord / het regts-gebied der Mooren, van het
„Weſterlijkſte af beginnende waren deſe Vorſten;
„de Koning van Aden, de Koning van Xael en
„de Koning van Fartaque, die deſe geheele kuſt
„regeerden / en ſchoon ſy niet magtig in de
„ſcheeps-vaart waren / ſo wierden nochtans
„nogtans door vreemde Volkeren overvloedig be-
„varen.

Dapperheyd der *Mooren.* „Derſelver Onderdanen / als oorſpronkelijk uyt
„Arabien, waren dapper / onvermoeyelijk en tot
„den Oorlog regt bequame mannen / even als de
„Arabieren noch heden ten dage worden bevon-
Grootheyd van *Ormuz.* „den te zijn. Het Koningrijk van Ormuz was in
„deſe tijd magtiger als deſe 3 genoemde / wor-
„de ſijn gelag ſeer vermeerdert door de gebuurheyd
„met het Rijk van Perſien, 't welk ten allen tijde
„dit kan onderſtaanen / en hulp toeſenden / en ſo
„de tegenwoordige Sophy van Perſien, Iſmael ſig
„meeſter van het ſelve had gemaakt / gelijk hy
„naderhand / wanneer Alfonſo d'Albuquerque
„het vnaam / ſogt te doen / ſo ſoude hy ſig mag-
„tiger dan den Koning Darius of Alexander ge-
Geduurige Oorlog tuſſen de *Portugyſen* en den Koning van *Cambaya.* „maakt hebben. Verder heeft men den Koning
„van Cambaya, met wien de Portugyſen een ge-
„duurigen Oorlog voeren / en ſeer magtig in lan-
„den en rijkdommen is. Voorby Cambaya van
„Chaul tot Sintacora gebieden Yſamaluco en Hi-
„dalcan 2 Kapitepnen het Rijk van Decan, zijnde
„beyde geweldige Oorlogs-ſugtige menſchen / wel-
„kers Benden uyt Mooren, Arabieren, Perſianen,
„Turken, en Janitzaren beſtaan en ſeer moedig
„zijn: De Mooren van Malacca, Sumatra en Ma-
„lucco, ſchoon hun ſterktens op de Tee-Oevers
„zijn gelegen / ter oorſake dat de Indianen land-
„waard in woonen / waren door de geduurige
„vaart evenwel ſo magtig in geſchut en wapenen
„geworden / dat als de Portugyſen hier aanqua-
„men / ſy meerder ſtuks dan deſe hadden.

„Wat de Indiaanſe Vorſten / die het tweede volk

„de-

„ dese Landen gebiedende uptmaken / aanbelangt / 1505.
„ daar van zijn de voornaamste / latende die van
„ Malabar, om in het vervolg van te spreken / de Onbepaaltheyd van sommige *Indisse* Volkeren.
„ Koning van Bisnaga, Orixa, Bengala, Pegu,
„ Siam, en China, wiens magt so groot en uitgestrekt is / dat deselve door ons niet kan bepaalt worden. De Koning van Siam strekte sijn gebied / eer de Mooren in het Koningrijk van Malacca een opstand verwekten / en het selve afvallig maakten / tot in de Stad van die naam uyt.
„ Onder desen Vorst behooren nog de Rijken van
„ Camboja, Como, Lanchana, Chencray, Chencran, Chiamay, Cambury, Chaipumo, hebben-
„ de tot sijn dienst meer dan 30000 Elephanten / 30000 Elephanten van den Koning van *Siam*.
„ van dewelke 3000 in tijden van Oorlog / tot het
„ gebruyk in deselve zijn geschikt / worden als
„ dan door sijn Hoofd-stad Udia 50000 mannen
„ in het veld gebracht.

„ Eygter kan en mag men met waarheyd van Groote magt en Rijkdom des Koninks van *China*.
„ den Koning van China seggen / dat hy in Rijk-
„ dommen / Landen en Volkeren al dese Vorsten
„ nog verre te boven gaat. 15 Landschappen be-
„ grijpt het Koningrijk van China, die yeder een
„ genoegsaam Koningrijk konnen uptmaken / het
„ heeft overvloed van alle Metalen / de oeffening
„ der Mechanise konsten / en so een tal-rijk Volk /
„ dat om onderhoud te winnen / het selve genood-
„ saakt is / gestadig in arbeyd te blijven / worden-
„ de door hen ook met groote naarstigheyd veel
„ fraaye stukken werks gemaakt / die voor de Na-
„ tuur niet behoeven te wijken. Daar en boven is
„ het een vet / vrugtbaar en in alles overvloedig
„ Land; waar by die van Malabar, daar wy nu
„ een verhaal van sullen doen / niet by zijn te vergelijken.

„ Het is een gewoonte by alle de Indianen, tus- Manier van schrijven op Palm-bladen by de *Indianen*.
„ sen den Indus en Ganges woonagtig / de saken /
„ by hen de geheugenisse waardig geagt / in bla-
„ den van Palm-boomen / by hen Olla geheeten /
„ die 2 vingeren breed / en lang / na dat de saken
„ veel of weynig plaats verepssen / zijn / te schrij-

„ ven.

1505. „ven. Wanneer ſy eenige dingen van Godts-dienſt/
„ of hunne Jaar-boeken rakende / willen aantee-
„ kenen / ſo beſchrijven ſy daar mede een meenig-
„ te van die bladen aan beyde de ſijden / op een ge-
„ lijke lengte afgeſneeden / en maken die tuſſen 2
„ plankjes / op de wijſe van een boek / met een grove
„ draad vaſt. Willen ſy een brief aan pemant toe-
„ ſenden / ſo ſchrijven ſy op diergelijke Palm-bla-
„ den / en rollen deſelve / in plaatſe van toe te ze-
Als ook in ſteen en hout. „ gelen / in malkander. Het geen by hen van lan-
„ ger duur moet zijn / word in ſteen of op borde-
„ kens van hout wel diep ingeſneeden / gelijk zijn
„ begiftingen van den Koning / en ſaken der Her-
Hunne Pennen. „ ken. Hunne Pennen zijn van ſeer of ſeer hard
„ hout / hunne Letteren Caracters, en hun wijſe
„ van ſchrijven is / als die der Europeërs, van de
„ linkſe na de regter hand. Om nu in een woord
Fabulen ontrent de Schepping en Godsdienſt. „ te ſeggen / wat van hun ſchriften / die over de
„ Schepping der Wereld / hun Godts-dienſt / de
„ Oudheyd van hun Steeden / de vermeerdering
„ van hun Volk / en de Jaar-boeken der Konin-
„ gen handelen / inhouden / ſo weete de Leeſer /
„ dat die even als die der Grieken en Latijnen een
„ ſamen-raapſels van Fabelen en beuſelingen zijn /
„ die met de verdigte Her-ſcheppingen van Ovidius
„ in een geloof te ſtellen zijn.

„ Volgens het geen men uyt eenige door de Por-
„ tugyſen overgeſette boeken heeft komen verſtaan /
Indianen beginnen hun Tijd-reekening van eenen *Perumal*. „ had in Malabar voor 612 jaar een Koning Sarama
„ Perumal geheeten / onder wien dit geheele Land
„ ſoude geſtaan hebben / en ſo magtig was geweeſt /
„ dat ſy alleen om deſe reden hun tijd-reekening
„ van den ſelven beginnen / hoewel het eerder te
„ gelooven is / dat op deſe tijd het ſchrijven eerſt
„ by hen is in gebruyk gekomen. De Hof-ſtad van
Wat tijd de *Arabieren* het geloof van *Mahometh* hebben aangenomen. „ deſen Koning ſoude Coulan zijn geweeſt / en als
„ toen ſeer door den koop-handel hebben gebloeyd.
„ Op deſe tijd zijn de Arabieren tot het wan-geloof
„ van Mahometh gebragt / in deſe Gewesten door de
„ weg van koop-handel gekomen / ſchoon ſy ne-
„ vens de Perſianen al veel jaren meeſter van die 2

„ wer-

„ wegen / langs welke de specerpen in Europa qua- 1505.
„ men / waren geweest / en hebben als de Predi-
„ kers van den Satan / die altijd poert om sijn
„ aanhang te vermeerderen / dit Afgodisch Volk
„ begunnen tot hun Helse Leer over te halen ; om
„ het welke met meerder aangenaamheyd te doen /
„ sy hen met dit Volk in huuwelijk begaven / en het
„ selve / dat sulks voor een groote Eer nam / daar
„ mede verpligteden / tot dat sy eyndelijk hen geheel
„ en al hier ter neder sloegen / en den gemelden Ko-
„ ning Sarama Pereimal mede de Leer van Maho-
„ meth deeden omhelsen. Hier van daan quam het
„ dat sy straks Gunstelingen van den Opper-voorst
„ wierden / en een eygen plaats om te woonen van
„ den selven verkreegen / dewelke Calicut was / en
„ door hen de markt van Peper en Gengber wierd *Arabieren*
„ gemaakt. Na dat de Mooren desen Voorst dus *krijgen Cali-*
„ verre hadden gebragt / deeden sy hem daar en *cut* om te
„ boven nog gelooven / dat hy om de zaligheyd *mogen be-*
„ door sijn ziel te erlangen / in het hups van Me- *woonen.*
„ cha moest gaan sterven / welke beusel-praat / hy
„ oud en seer begeerig tot sijn best zijnde / geloof
„ sloeg / en aannam te sullen gaan volbrengen.

„ Alvoorens hy / oud en de wereld begeerig te *Sarama Pe-*
„ verlaten / dit egter werk-stellig maakte / verdeel- *reimal* ver-
„ de hy sijn gebied onder sijn naaste bloed-verwan- *deeld sijn*
„ ten / geevende aan de voornaamste het Rijk van *Koningrijk.*
„ Coulan , (alwaar hy den Setel der Bramanise
„ Gods-dienst veste / om dat hy de meeste tijd van
„ sijn leven als het Opper-hoofd der selve / nog
„ Heyden zijnde / had versleeten) aan een ander
„ Cananor met den Eer-naam van Koning / en aan
„ meer overige andere Landschappen / een yeder
„ na sijn verdiensten en naaste bloed-verwantschap /
„ met de behoorlijke titulen daar benevens. De
„ laatste plaats / die hem nog overig bleef / was
„ Calicut, alwaar hy sig inscheepte en het Heyden- *Geeft Cali-*
„ dom verliet / dewelke schoon de kleynste van al- *cut* aan een
„ le / door hem aangemerkt wierd / de grootste en *van sijne*
„ magtigste door de koophandel der Mooren te sul- *Pagies.*
„ len worden / en daarom aan een Neef / hem al-

1505. „tijd ſeer lief geweeſt / die hem van kinds-been voor
„Pagie had gedient / gegeeven / met een byſondere Eer-naam boven de andere / te weeten die van
Die de naam van *Samorin* verkreeg. „Samorin, dat by deſe Volkeren het ſelve is / als
„by de Europeërs Keyſer wil ſeggen. Hy liet hem
„een toorts en een ſtok / d'een, om de verligting
„van hun verſtand boven andere / daar mede te
„kennen te geeven / en d'ander, om de Koningly-
„ke waardigheyd daar mede te vertoonen.

Eenige byſondere vergunningen aan de Koningen. „De andere Voorſten gebood hy in het weereld-
„lijke onder deſen / en hem in het Geeſtelijke on-
„der den Koning van Coulan, dien hy den naam
„van Cobritin gaf / en het Hoofd der Bramanen
„wil ſeggen / te ſtaan. Onder meer andere din-
„gen / welke hy belaſte / waren deſe: De Koninge
„gen van Coulan en Cananor mogten munten /
„dog de Samorin egter boven hen: Niemant van
„d'andere mindere Voorſten vermogt ſijn huys met
„pannen te dekken / in teken van gehoorſaamheyd /
„en de Samorin moeſt op de plaats / daar hy van
„daan trok / een Stad doen bouwen / om het
„Hoofd van het Rijk te zijn / gelijk hy het Hoofd
„van ſijn Onderdanen was.

Sarama Pereimal ſterft. „Sarama Pereimal vertrekkende / nam een goed
„getal geladene ſcheepen met ſig / om geſchenken
„aan dit huys van Mecha te doen / dog al eer hy
„aldaar aanquam / landde de dood in ſijn aardſe
„wooning / en deed de ziele elders heen varen / ge-
„lijk de lading der ſcheepen insgelijks in ſteede van
„aan dit huys / aan den afgrond der See door een
„verbaarlijke ſtorm wierd geſchonken. Op deſe
„wijſe geraakte dit Land verdeelt / verkreeg de
„Heer van deſen ouden Koning de naam van Sa-
Calicut deſſelfs oorſprong door de *Mooren*. „morin, en de Stad Calicut by de Volk-planting
„der Mooren ſijn oorſprong / dog gelijk de tijd al-
„les / hoe wel en vaſt het mag geſchikt zijn / weet
„te veranderen en om te keeren / ſo ging het hier
„op deſelve wijſe. De Samorin behield wel deſe
„naam / maar de minder Land-Heeren namen
„wel haaſt mede de Eer-namen van Koning aan /
„en de waardigheyd van Opper-Prieſter der Bra-

„Hin-

„ manen wierd na Cochin, daar de Koning van 1505.
„ Coulan ſig neder ſloeg om de gebuurigheyd / over-
„ gehaagt.

Opper-Prieſter der *Bramanen* te *Cochin*.

„ Voor heen is al geſegt / dat de Samorin, wan-
„ neer de Portugyſen deſe Land-ſtreek vonden / de
„ magtigſte Vorſt was / door dien de Mooren den
„ koophandel meeſt na de Stad Calicut hadden
„ weeten te lokken / ſchoon in deſſelfs Rijk niet
„ dan Peper en Gengber waſt / nevens eenige
„ Droogen / die deſe heele kuſt in overvloed uytle-
„ vert / voordende de andere Waren van buyten na
„ derwaarts gebragt / gelijk Kaneel / Nagelen /
„ Foelie / Noote-Muſchaten / en meer diergelijke
„ Specerpen en wel-rieckende Kruyderpen.

De *Samorin* de magtigſte Vorſt der *Indien*.

Koophandel aldermeeſt te *Calicut*.

„ Het Land is over al laag / Moeraſſig / en door
„ veel Poelen en Beecken gekloofd. Een taal / een
„ ſchrift / een gewoonte en deſelve ſeden en gebruy-
„ ken zijn deſen Land-aard eygen. Na dat men
„ van hen geſchreeven vind / beſtaat de verſchillent-
„ heyd in waardigheyd deſer Volkeren / na de hand-
„ werken / die ſy doen / gelijk men in eenige ſtuk-
„ ken van Arrianus, die kennis van de Malabaren
„ ſchijnt gehad te hebben / vind. Dus blijft neder
„ hand-werk aan een en het ſelve geſlagt / trou-
„ wende noopt nemant buyten het ſelve / invoegen
„ een viſſer onder de viſſers / een metſelaar onder de
„ metſelaars / en een arbeyds-man onder arbeyds-
„ lieden / trouwt / en even ſo weder ſijne kinderen /
„ moetende deſe ook weder het ambagt van hun
„ vader oeffenen en leeren.

De *Indianen* hebben eenderley Taal en Manier van leeven.

Trouwen alle aan gelijke handwerkers kinderen.

„ De Nairen, die eygentlijk de Edellieden hee-
„ ten te weeſen / maken meer werk van door pe-
„ mant buyten den Adel aangetoert te zijn / als
„ eertijds de Joden pleegen wegens de Superbery /
„ wanneer ſy met een Samaritaan omgegaan had-
„ den / handelende hen ſelve als de ſuyverſte aller
„ lichamen / en andere menſchen als onreyne die-
„ ren. Behalven deſe vind men nog een ander
„ ſoort van Volk Chingaleeſen genaamd / die van
„ de kuſt van Cormandel gekomen zijn en een ſpraak
„ op hen ſelven hebben. Deſe zijn menſchen geheel

Nairen zijn Edellieden.

Chingaleeſen hebben een ſpraak op hun ſelfs.

1505. „ en al volmaakt in de koophandel / ſulks de Portugyſen, wanneer ſy pemant willen wyſen over „ ſijn bequaamheyd in deſelve / een gewoonte van „ daar hebben gekreegen / om te ſeggen / hy verſtaat het als een *Chatiner*, (ſo noemen ſy de Chingaleeſen) en het koopmanſchappen Chatinare, „ welk woord ſelf tot in Portugaal in gebruyk is „ geraakt.

Tweederley *Mooren* in de *Indiën*. Eerſte ſoort. „ De Mooren zijn tweederley die deſe Landen „ bewoonen / die van het Landſchap heeten ſy „ Naiteani, die Baſtaarden zijn / voor ſo verre ſy „ van Arabiſe vaders en Indiaanſe moeders afkomen / daar en boven in geloof / in ſeden en in „ dragt van kleederen verſchillen / en wel een vierde deel van de Inwoonders uytmaken / om dat „ veel van den Adel / door de vryheyd van met „ hen / die door de Koning zijn vry gemaakt / te „ mogen handelen / hen mede onder die Bende be-

Tweede ſoort. „ geeven en Mooren laten maken. De tweede ſoort „ of buyten-landſe Mooren zijn Arabieren, Perſianen, Guzeratters en andere. Inſgelijks zijn 'er

Veele *Joden* in de *Indiën*. „ veel Joden, die / om de geduurige ommegang „ met de Mooren, niet veel van hen verſcheelen / „ en minder van hunne wetten / dan van deeg behuyglijke / weeten. Al waar deſe komen / dringen ſy hen in de gunſt der Voorſten in / en weeten dus die van het Volk te winnen.

Leeven en gewoontens der *Nairen*. „ De Oorlog ſugtigſte van alle deſe menſchen zijn „ de Nairen, om dat ſy belydenis doen van mannen van Oorlog te zijn / en worden uyt het Edelſte bloed gehouden gebooren te zijn / alhoewel „ men hen eerder Kinderen van het Gemeen mogt „ noemen / om dat hunne moeders aan alle de Nairen gemeen zijn / het welk een ſo gemeene Regel „ is / dat wanneer de Dogters den ouderdom van „ 10 jaren hebben berepkt / als dan den toegang „ tot deſelve voor alle Nairen, als mede Bramanen, die deſelve vryheyd hebben / open ſtaat; dog „ wanneer pemant buyten deſe by ſo een Dogter „ quam / ſoude ſy voor een Egt-breekſter worden „ gehouden. Deſe menſchen zijn ten eenemaal vry

„ van

„ van den band des huuwelijks / en wanneer de 1505.
„ man sijn vrouwe haat / so scheyden en houden
„ sy sig van een / moetende peder man evenwel Algemeen-
„ sijn vrouw / so lang sy in vriendschap leeven / van saamheyd
„ onderhoud versorgen. Wanneer een Naire van der wijven
„ buyten in sijn huys komt / en hy vind een spiess by hen.
„ en schild aan de deur / so weet hy / dat die vrouw
„ in beesigheyd is / sonder dat hy sig / al is het sijn
„ eygen / sig daar in het minst over ontset. Hier
„ van daan komt het / dat sy de kinderen / van hun
„ eygen vrouwen gebooren / voor geen Erfgena-
„ men erkennen / en de Broeders Soonen van hun
„ Oom komen te erven.

„ Men geeft voor / dat dit een seer oude gewoon- De *Naires*
„ te van hen is, door een Vorst ingesteld, die daar moeten al-
„ door wilde maken, dat de ouders hun kinderen tijd gereed
„ vry en vaardig tot den Oorlog souden houden, ge- ten Oorlog
„ lijk sy ook verpligt zijn heden nog / altijd tot den zijn.
„ Oorlog gereed te weesen / en daarom veel vry-
„ heeden boven de andere hebben / sulks sy ergens Hun ontslag
„ gaande / altijd roepen Po, Po, dat is / wijk, onder de
„ wijk, en wanneer daar geen meer Nairen in de gemeene
„ straat zijn / so sal peder straks voor hem ruymen / lieden.
„ om hem niet aan te raken / het welk so by on-
„ geluk geschiede / so moet hy sig met veel plegtig-
„ heden daar wederom van suyveren.

„ De naam van Naire, al schoon pemant al
„ van het geslagt is / kan hy niet voeren / voor dat
„ hy Ridder gemaakt is / als wanneer hy van de
„ voorregten van sijn Adeldom eerst bevoordeelt
„ word; so haast hy 7 jaren heeft berepkt / is hy Worden in
„ gehouden in de oeffen-school sig te begeeven / van alle *Ridder-*
„ het welke de Meester / by dese Panical geheeten, *lijke* oeffe-
„ de plaatse van Vader waar-neemt / gelijk de Ko- ningen op-
„ ning / voor wien sy meer eerbied hebben / in hun gequeckt.
„ verdere jaren / en onderwijst in het handelen der
„ wapenen / springen / loopen / en andere rappig-
„ heden / als mede om hen nog handiger en baar-
„ diger te maken / so haast sy onder hen tugt ko-
„ men / even als de lugt-springers en koorde-dans-
„ sers breekt en ontleed / ten welken eynde sy hen

1505. „met een Gergelijn Olp ſmeeren / op dat de ſenu-
„wen daar door geen beletſel ſouden krijgen. Op
„deſe wijſe worden ſy ſeer raſ / ſo wel in het ag-
„ter- als voor-waarts ſpringen / gemaakt / vliegen
„als vogels by na langs de wegen / en zijn in
„een gevegt u voor de voeten met hun ſchild be-
„dekt / wanneer gy hen nog verre van u meend
„te zijn.

Hun Oorloga-gereedſchap. „De wapenen / die deſe menſchen gebruyken /
„zijn Lancie / Boogen / Werp-pijlen / en een De-
„gen 4 palmen lang / die ſchoon van dood ſtaal
„gemaakt / van een uytnemende ſneede / dikwils
„op de wijſe van een zabel gemaakt / ſwaar / en
„met geen verciersels als een ſtoot-plaat voorſien
Vallen heftig aan, maar vlugten ook ligt in den ſtrijd. „is. Deſe menſchen zijn hittig in het aanvallen /
„'t geen ſy met een goede orde doen / en ſeer ge-
„reed tot vlugten / dat ſonder eenige ordentelijk-
„heyd geſchied / en by hen voor geen laſhertig-
„maar voorſigtigheyd gehouden word.

Hebben groote liefde tot hun Heer. „Nietteminſo zijn ſy ſeer getrouw in het by-blij-
„ven van hun Heer / dien ſy dienen / en ſouden
„hen veel liever aan ſtukken laten houwen / dan
„den ſelven verlaten / wanneer hy vlugtende eenig
„hinder ſoude konnen bekomen / en bemimmen dien /
„van wien ſy Soldy ontfangen / meer dan hun
„eygen vader. So het gebiel / dat hun Koning of
„Heer in het gevegt quam te ſneuvelen / en deſe
„ſtan niet ter ſelver plaatſe / om met hem te ſter-
„ven / bevonden / ſo ſouden ſy na hunne vyanden /
„al was het in een vreemt Land / toe gaan / en
„de dood van de dood-ſlagers verſoeken. Gelijk
Hun ſoberheyd. „ſy weynig geld ontfangen / ſo verteeren ſy ook
„weynig en leven ſober. Strak als yemant van
„de Naire is Ridder gemaakt / word hem door den
„Koning of Land-Heer een eygen woon-plaats
„aangeweeſen / beqnaam gekend om de wapenen
„te dragen / en het geloove te leeren.

Manier om yemant tot *Ridder* te maken. „Wanneer yemant de Ridderlijke waardigheyd
„ontfangt / worden daar in deſe plegtigheden
„waar genomen. De tot Ridder te makene gaat
„met ſyn Ouders en Vrienden met groote pragt /

„en

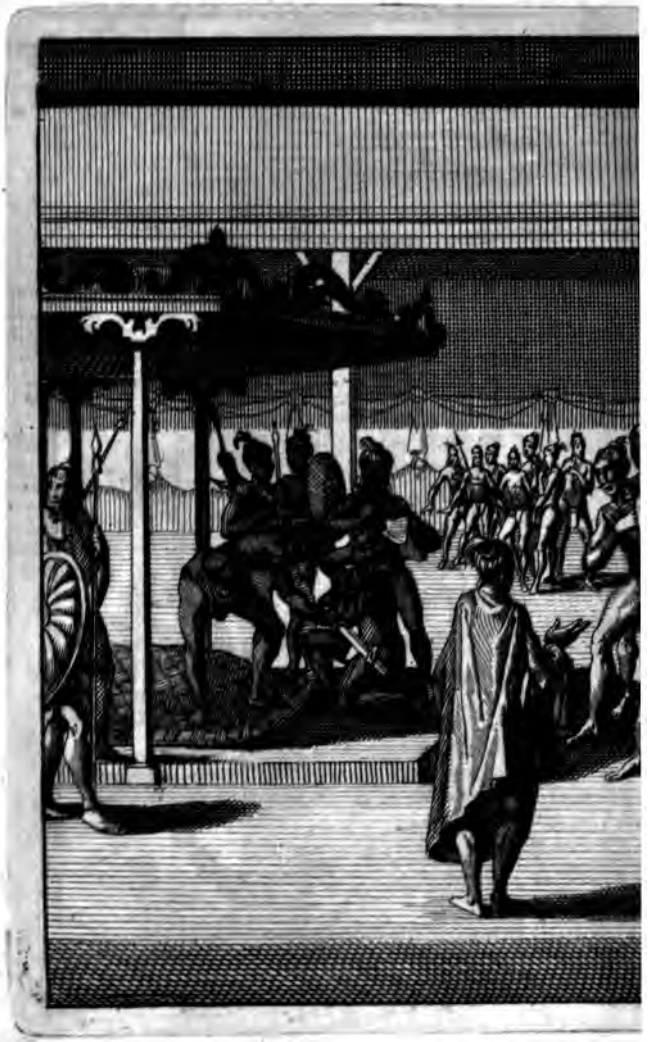

cc 4

„en toeſtel van Feeſtelijkheyd na het Paleys van 1505.
„den Koning / of ſijn Land-Heer / dien hy dient /
„en bied den ſelven 60 goude ſtukjens van hun
„munt / in een betel-blad gewonden / aan / die ſy
„Panonen noemen / en yeder een derde van een Ju-
„lio mogen waard zijn; waar op hem de Koning
„of Heer vraagt / of hy *Ridder* wil gemaakt zijn?
„en door het gantſe Geſelſchap Ja geantwoord
„word. Waar op word hem een degen met een Met deſſelfs
„roode ſcheede omgehangen / den hand op het verdere
„hoofd gelegt / eenige woorden over hun Gods- plegtighe-
„dienſt geſegt / en daar na dit met luyder ſtemme den.
„geroepen / beſcherm de *Bramanen* en de *Koe*. Als
„dan ontfangt hy tot een begin ſel van ſijn maan-
„delijkſe wedde 2 van die goude ſtukken / het welk
„de eerſte Eer is / dien hy ontfangt.

„Ten eynde deſe plegtighepd verſchijnt 'er een
„Beampt-ſchrijver / die openlijk den naam van
„den Jongen Ridder vraagt / en van welk een
„geſlagt hy is? het welke hy dan in het Ridder-
„boek aanteekent / nevens de getuygenis van ee-
„nige andere / met den Jongen Ridder als Ge-
„vaders mede gekomen. Op deſe wijſe gaat dit
„Ridder-ſlaan in ſijn werk / het welk de meeſte /
„uytgeſondert de Edelen / die dit den Koning la-
„ten doen / door den Scherm-meeſter worden ge-
„daan / waar na ſy / om hunne oeffeningen niet
„te vergeeten / verbonden zijn / yeder week op ſe-
„kere geſtelde dagen / de voornoemde ſchool-leerin-
„gen te komen hooren en te doen. 't Is wonder Wicchelary
„dat ſy alle even overgeloovig in het ſtuk van Goz- by haar ſeer
„log zijn / en geen voet-ſtap om de ſelve ſouden veel in ge-
„voortſetten / ten zy op een ſeker uur / dat ſy daar bruyk,
„toe als het gelukkigſte door Wicchelary uytlie-
„ſen / ja ſy onderhouden menigmaal deſe bygeloo-
„vigheyd ſo naauw / dat ſy daar door te gelijk goed
„en leven komen te verliesen. Ondertuſſen zijn
„de andere Inwoonders niet vry van deſe konſt /
„en bevonden hen in Starre-kijkery, Aard-kijkery, Waar in die
„Vuur-kijkery, Water-kijkery, en andere ſoor- beſtaat.
„ten van deſelve / als mede de Wicchelaryen / door

1505. „dieren / vogels / en andere beesten / meer of ten „minsten so wol-leerd te zijn / of om beter te seg„gen / veel gemeensamer met den Duyvel te zijn / „dan de Grieken en Romeynen (voor so verre „men uyt hunne boeken kan verstaan) ooyt heb„ben geweest.

Groote dapperheyd des vyands geweer te konnen krijgen. „Een der dapperste daden / die een Naire kan „uytvoeren / is het geweer aan sijn vyand in den „Oorlog te ontweldigen / en so haast hy het ge„kreegen heeft / ten teken van gehoorsaamheyd „den Koning te gaan aanbieden / die het selve met „een byschrift / door wien en op wat wijse het sel„ve is bekomen / in sijn wapen-huys doet bren„gen / waar na de Oorst sig ten Oosten keert / sijn „handen uytstrekt / een danksegging aan hun God „doet / om dat hy hem meester van sijn vyands „wapenen heeft doen worden / en den Ridder een „goude arm-band aandoet / tot dankbaarheyd voor Wooningen der *Nairen*. „sijn dienst en een teken van Eer. De woon„plaats der Nairen is om het huys van een O„verste / dien sy dienen / voor yeder met een muur „en gragt van den andere afgescheyden.

't Land der *Indianen* is als een Dool-hof. „Op deselve wijse woonen de andere Land-sa„ten onder de Palm-boomen en Bye-korven. De „welke hen met een tot onderhoud verstrekken. „Het komt van alle dese afsnijdingen / dat het „Land / alwaar de Indianen woonen / als een „Dool-hof is / wanneer men langs de weegen „gaat / en werk genoeg heeft / om die te leeren Hun Dorpen. „kennen. Op dese wijse zijn de groote Dorpen „met heyningen digt in malkanderen gewassen / „van hagedoorn afgescheyden / die men nog door„dringen / nog om dat sy groen zijn / verbranden „kan. Dit zijn de wapenen van de Inwoonders Paarden zijn niet in *Malabar*. „van Malabar, die geen gebruyk van Paarden „hebben / dewijl het Land 'er ook onbequaam toe „is; alleenlijk verkreeg de Samorin daar en bo„ven kennis van het geschut / waar in de Moo„ren hem onderweesen / op de komst der Portu„gysen in dese Gewesten / die naderhand in het „Rijk van Decan, Cambaya en Ormuz goede

„Hup-

„ Kupters / buyten hun verwagting ontmoeten. 1505.

Na dat de Onder-Koning afſchepd aan de Geſanten van den Koning van Narſinga had gegeven / dewijl de Koning van Cananor herrepds tot vooz ſijn Paleys / dat midden in de Stad was geleegen / was gekomen / beval hy aan *Gonſalo Gil*, het beſchik om een openbare t'ſamenkomſt te beſtellen, ſchoon ſy nu den anderen heymelijk ſouden ſpreken. Dit openthijk geſprek ſoude geſchieden vooz het huys dat Gonſalo en de Soldaten / die daar verbleeven waren / hadden opgeregt op een ſeer ſcherpe Uythoek aan de Zee / dien ſy gemakkelijk met een gragt hadden konnen afſnijden / en ſo de aankomſt tot hen beletten: de geſepde gragt hadden ſy nog / na de wijſe van het Land / met een heyning afgepaalt / en deſe van agter met aarde als een wal aangehoogt; die hen vooz een vaſte vooſt-weer diende / gelijk mede na de ſijde der Zee. Van het geſepde huys tot aan het Hoofd was een genoegſame ruymte om huyſen te ſetten / in het midden van den weg / dien ſy gelaten hadden / om van daar op het land te konnen komen / hadden ſy een ſoete water-put / waar uyt ſy hun dzank haalden / en om dewelke ſy deſe plaats verkooren hadden. Op het midden vlak van dit Eyland deed de Koning tegen den tijd van het openthijk geſprek eenige ſijde Tenten opſlaan / even als de Portugyſen ſelve gewoon waren / en deed op den geſtelden tijd den Onder-Koning verſoeken / van, wanneer hy uyt ſijne ſcheepen quam, langs deſe plaats niet te willen gaan, maar regt aan na ſijn Paleys, dat aan de andere ſijde der Stad gelegen was, op dat ſy beyde op deſe wijſe, d'een te water en d'ander te land, gelijkelijk op deſe plaats mogten aankomen. De reden / waarom hy dit ſo verſogt / was / na Gonſalo Gil ſepde / om dus alleen langs den Oever te konnen komen, en ſijn pragt, die ſy nooyt dan in ſodanig een gelegentheyd toonen, te doen ſien. De Onder-koning om hem te behagen ſtont hem dit ſeer gaarn toe / en ſig ingeſcheept hebbende met de bloem van ſijn volk in de

Gonſalo Gil word belaſt, om een openbare t'ſamenkomſt te beſchikken.

Water-put.

De Koning ſlaat eenige ſijde Tenten op, en verſoekt den Onderkoning na ſijn Paleys te komen.

De Onderkoning komt met

1505. Booten met vlaggen rijkelijk opgepronkt / onder een groot geroep van de Matrooſen / het geſchal van Trompetten / en ſlaan der Tromnelen / en van boozt gevaren / wierd met een algemeene losbranding van het geſchut begroet. De Koning / die altoos het oog op den Onder-koning had / ſchikte ſig in ſodanig een ozde / dat / wanneer hp van ſijn Paleys was gekomen / hp hem langs den Oever met 5000 gewapende mannen uptgeſtrekt vond / zijnde in het midden van deſe op een draag-ſtoel geſeten onder een Sonne-ſcherm / daar hem booz eenige Dienaars met waapers booꝛſien / nog luſtig wind om de ooren gemaakt wierd.

ſijn volk na land.

Op wat wijſe de Koning den Onder-konin; ontmoet.

Tuſſen hem en de booꝛſte hoop was een opene plaats / waar in een hoop ſchermers / met ſwaarden en bupſten / wat onder den anderen / maar ſonder ſtaken / ſchermutſelden / en als wakkere ſpringers gelijk jonge kalveren onder malkander ſprongen. Wanneer nu de Koning en Onder-koning tot booꝛnoemder plaatſe quamen / bleef de laatſte in ſijn boot ſitten / en wilde niet uptkomen / om dat des Konings volk het gantſe middel-vlak beſet hadden / oberſulks deed deſe aanſtondts booꝛ eenige Hoofd-mannen beveelen / dat deſelve van daar hadden te vertrekken, blijvende alleenlijk van eenige Edelen verſelt / die hp hem moeſten blijven. So haaſt ſag de Onder-koning niet / dat deſe menigte was weg geſchikt / of hp ſette voet aan land / hebbende de ſloepen en matrooſen in ozde langs de Foztreſſe geſchikt / en ging van de Staf-dragers / en Trompetters booꝛgegaan / en van eenige Edellieden verſelt / regt na den Koning. De Perſoonen van aanſien bp d'Almeida hen bevindende / waren Don Lourenzo ſijn Soon; Don Alvaro de Noronha verkooren Kapitepn van Cochin; Lourenzo de Brito; Gaſpar Pereira Geheym-ſchrijver; en Gaſpar de India de Jood en Tolk.

De Onder-koning weygert aan land te komen.

Dog ontfangt voldoeninge,

En komt te land met eenige ſijner Edelen.

Na dat ſp den anderen hadden gegroet ſetteden ſp hen neder in 2 met goud laken bekleede ſtoelen / en na een wijltje over de komſt van den een en andere gepraat te hebben / ſo ſtelde de Onder-ko-

Groeten malkandeꝛen.

ning

ning de reden van ſijn komſt voor / zijnde / om voor Onder-koning in de *Ooſt-Indiën* te verblijven, ter oorſake van den Oorlog tuſſen ſijn Heer en Meeſter en den *Samorin* gereeſen, mitſgaders de *Mooren*, die alle vyanden van de *Chriſtenen*; dog voornamentlijk van de *Portugyſen* waren, van dewelke ſy goede kenniſſe door ervarentheyd hadden bekomen. Hier na begon hy te ſpreken / van het maken van een Schans in die plaats, daar *Gonſalo Gil Barboſa* den aanleg begonnen, en de plaats toe uytgekooren had, het welke de Koning aanſtonts / mitſgaders het geen daar toe noodig ſoude hebben / beloofde: inſgelijks verſekerde hy de lading voor de ſcheepen / die dat jaar ſouden komen / om te laden / ſpoedig te ſullen verſorgen. 1505.

De Onder-koning ſeide ſijn ſaken voor.

Dat hem de Koning toeſtaat.

Sy hadden over deſe dingen een goede tijd ſitten handelen / als ſy eyndelijk van malkanderen ſcheyden / na de gewoonlijke geſchenken / waar onder eenige voor des Konings Dienaars waren / te hebben overgelevert. Den volgenden dag ſond de Onder-koning / Gaſpar Pereira en Gonſalo Gil, met Diego Lopez en Gaſpar de Colk met eenige ſtukken / over ſaken / die den handel rakende / onafgedaan gebleeven waren / na den Koning / die het alles toeſtond.

Scheyden van malkanderen.

De Onder-koning verkrijgt nog eenige vryheyd.

Onder het geen den Onder-koning voor deſe Oorſt tegen het ingewilligde wierd / verſogt / was / dat hy eenige menſchen, uyt het geſelſchap van *Gonſalo Gil* wilde weg nemen, om reden dat ſy oproer-makers waren, en was te vreeden, ſchoon de Onder-koning hen wilde ſtraffen, met deſelve alleen te verſenden: Voor dit en alles wierd de Koning van de goede wille des Onder-konings overtuygt / en ſtond hem om die reden meer toe / dan deſelve van hem begeerde; dog deſe kon / om dat de tijd tot het afladen der ſcheepen reeds ſeer kort geworden was / aldaar niet langer dan 8 a 10 dagen verblijven / in dewelke hy dit ſtuk Land van het andere met een diepe gragt afſneed / en in ſtaat ſtelde / dat de manſchap het ſelve ſoude konnen beſchermen.

Verſoek des Konings aan den Onder-koning.

Na

1505. Na dat hy Lourenzo de Brito Wijn-aanbieder van den Koning van Portugaal, den Eed van getrouwheyd afgenomen hebbende / tot Gouverneur; Guadalajarra een Caſtiliaans Edelman tot Caſtelein / Lopo Cabreira tot Koopman / de andere Bevel-hebberen met de krijgs-knegten 100 koppen uptmakende / en de Kapitepnen Rodrigo Rabelo en Bermum Diaz Nataforea tot bewaring van de kuſt gelaten had / nam hy de Reys na Cochin aan / daar hy den eerſten November aanlandde; en nevens Fernando Soares, om dat ſy de beſte bezeylt waren / de Haven opſette: komende ter ſelver tijd aldaar een Bark onder gefag van Kapitepn Zuzarte, door Lopo Soares aldaar gelaten / invallen van Coulan, met tijding / dat *Antonio de Saa* en alle de *Portugyſen*, die aldaar nevens hem waren gebleeven, in de pan gehakt, en de goederen met de huyſen verbrand waren, welk berigt den Onder-koning geweldig ſmertede.

De Onder-koning ſtelt eenige Opper-Hoofden in de Fortres.

Komt tot *Cochin*,

En krijgt tijding van de nederlaag der *Portugyſen* te *Coulan*.

Oorſaak waarom ſulks was geſchied.

De oorſaak en reden van dit ongelukkig voorval was / dat in die Haven veel ſcheepen lagen / en onder deſe 4 van Calicut, die van tegen over de Caap Comorin met een kleyne vragt van Nagelen / Kaneel / en Rijs waren gekomen / en aldaar / gelijk Antonio de Saa verſtond / ingeloopen om Peper te laden / en vervolgens ter oorſaak van de Vloot der Portugyſen het van de kuſt houden / regt aan na de Straat van Mecha te zeylen: het welk Antonio de Saa niet alleen had willen beletten / maar ſelve de krupderpen van hen koopen / in meening / van hen by weygering te doen vertrekken / of de zeylen te ontweldigen / om hen het Peper laden ten minſten te verhinderen. Het weg nemen der zeylen ondernam hy / ſo haaſt Joan Homem met de bevelen van den Onder-koning te Coulan was aangeland / wiens werk het was / als Ridder en Kapitepn ſonder ſchroom ſijn onderneemingen upt te voeren / en op dewelke hy hem vertrouwde / ſo wel als op de groote Vloot onder den Onder-koning / en wierd meeſter van de ſelve / om dat de Mooren hem geen tegenſtand konden doen.

Hier

Hier na was Joan Homen weder vertrocken / en te Coulan wel 20 zeylen uyt Calicut, Cananor en Cochin aangekomen / alle aan Moorſſe koop-lieden toe behoorende / waar door de in de Haven leggende ſo opgeblaſen en moedig wierden / dat ſy ſtraks pemant na den Gouverneur te land ſonden / om den ſelven te ſeggen / dat hy ſorg te dragen had, dat hen hunne zeylen wederom gelevert wierden. Deſe begeerende de Mooren te behagen om het voordeel dat ſy aan het Land deeden / ſond deſen Moor nevens een van ſijne Dienaren aan Antonio de Saa, wiens aanbrengen niet alleen een partij ſpijtige woorden waren / maar die ſelf de hand aan den degen tegen de Saa dorſt ſlaan / waar op deſe hem een ſo geweldige ſtoot met ſijn vuyſt op de borſt had gegeeven / dat ſy beyde ter aarde waren gevallen / ſuyſt als een Dienaar van den Factoor intrad / en deſe voorvallen ſiende den Moor 2 wonden toebragt / waar mede hy weder na den Gouverneur toeging / en door dit geval de Landſaten aan 't woeden hielp / en de Mooren van het ſchip aanhitſte / om wraak te nemen; die in groot getal de Portugyſen, die hen in een Kerk van ſteen / door hen gemaakt / om hen te beſchermen / vertrokken / overvielen / en niet konnende by deſelve komen / de Kerk in brand ſtaken.

1505.

Verſcheyde *Moorſe* ſcheepen komen te *Coulan*.

Senden een Geſant aan den Gouverneur.

Ontmoeting van *de Saa* met een *Moor*.

Waar op een groot gevegt ontſtont.

De Portugyſen hen dus door de rook meer bekemmert ſiende / dan door de wapenen der Mooren, ſprongen voor den dag / en begonden een dapper gevegt: doch moeſten / ſchoon ſy de Mooren deeden wijken / om derſelver menigte / het alle met de doodt bekoopen / en op de doode lichamen van die woeſtelingen / die ſy eerſt den hals gebrooken hadden / nedervallen. Op deſe tijd was Zuzarte aldaar met een laſt van den Koopman van Cananor aangekomen / over de koop der lading / doch ſig in Zee bevindende / en deſe overlaſt en overvalling niet konnende herſtellen / had zeyl na de ſcheepen der Mooren gemaakt / en 5 van deſelve in brand geſtooken / die van den anderen geſchepden lagen / en op ſijn vertrek met een helldere vlam begonden op te branden.

Daar alle de *Portugyſen* ſneuvelen.

Zuzarte ſteekt 5 ſcheepen der *Mooren* tot wraak in brand.

De

1505. De Onder-koning het Land / alwaar hy ſijn lading meende te vinden / in opveer en Oorlog ſtende / was geweldig verſet; dewijl ſodanig een bedrijf verepſte / dat men ſig daar over ging wreeken / ten opſigt der Mooren, en ten opſigt der te geladene ſcheepen / dat men op die tijd het miſnoegen ontvenſde / het laatſte beſloot hy te doen / en ſond ſijn Soon / die met een goed gedeelte van de Vloot aanquam / met het ſchip van Joan da Nova, en de Barken van Gonſalo de Payva, Lopo Chanoca en Joan Homem van veel Adel en de Kapiteynen Vaſco Gomez d'Abreu, Manuel Telez en Ruy Freire verſelt na Coulan, om de Inwoonders te ſtillen / en de ſchuld op de dooden te leggen / dewijl hy / na het bekomen der lading / wel middel ſoude vinden / om hen dit bedrijf uyt te peperen; doch ſo de Gouverneur geen weede wilde maken / en ſig geruſt houden / als dan maar aanſtonds werk te beginnen.

Daar de Onder-koning ſeer over ontſtelt is, en ſijn Soon derwaarts ſend.

Met eenige Kapiteynen.

Don Lourenzo komt te Coulan en ſend een Geſant aan den Gouverneur.

Don Lourenzo nam dan de ſtepg aan / en te Coulan gekomen ſond hy pemant na den Gouverneur af / om een verdrag te maken / en te betupgen / hoe leet het den Onder-koning was, dat de Vreede, dewelke ſijn Heer en Meeſter alleenlijk poogde te bewaren, door de geſneuvelde was verſtoord, en dat deſe niet nagelaten ſoude hebben, hen in 't leven zijnde, met een ſwaarder dood te ſtraffen. Doch deſe verpligtende woorden waren maar pikkels / om hen te hovaardiger te doen worden / gelijk ſy ook deſen Afgeſondenen met een hagel-buy van Pijlen op het lijf quamen. 24 Scheepen / die in de Haven lagen / voegden hen te ſamen / om hen te verweeren / toonende hier door de Vreede niet veel te agten / en nog minder de aanbiedingen van Don Lourenzo. Uyt Chriſtoforo Zuzante had Don Lourenzo verſtaan / dat ſig alhier eenige ſchoepen van *Cananor* en *Cochin* ophielden, derhalven ſond hy pemant andermaal af / om deſe aan te kondigen / dat ſy hen van den anderen hadden te ſcheyden, om dat hy op deſe, het ongelijk de doden aangedaan, wilde wreeken,

Die ſeer qualijk door de *Mooren* wierd gehandelt.

Send andermaal Geſanten.

ken, en ſijn verhaal over het veragten van des Konings Vloot en ſijn aangeboodene Vreede ſoeken. 1505.

Ondertuſſchen ketenden de Mooren hun ſcheepen aan malkandet / waar door ſy ook gelaatenlijk door een en het ſelve vuur wierden verteert / na dat door het geſchut eerſt wel begroet / en met pijlen beſchooten te zijn / ſulks alleen eenige Mooren, met in het water te ſpringen / hun leven konden bergen. Het berigt van deſe Zeege ſchikte Don Lourenzo door Joan Homem aan ſijn Vader / en met een / hoe deſe hem in het gevegt een hoegel tegen de borſt had geſchooten / die hy met ſijn ſchild geketrt / en ſig ſo behouden had. Hierom wierd Joan de Bark / ſchoon hy het niet al willens / maar wel andette mis-dryven had gedaan / afgenomen / en aan Nuño Vaz Pereira, een Edelman van eer en groote dapperheyd gegeeven. Na dat Don Lourenzo deſe daad uytgevoert had / zeylde hy na Calle Coulan, 12 miſlen hooger na de kant van Cochin gelegen / alwaar hy eenige ſcheepen / om Peper te laden / liet bliſven / door hulp van een Chriſten van het land Matthias genaamt / die daar in veel dienſt deed / gelijk ook in andere Havens deſe menſchen / om het ſuit / dat ſy daar van trokken / liever met de Portugyſen, dan de Mooren wilden handelen.

De *Mooren* ketenen hun ſcheepen aan malkander.

Joan Homem geſtraft over wan-devoir.

Don Lourenzo vertrekt.

Om dat de Koning Manuel had verſtaan / hoe veel moeytelijkheyd en ſchade de Koning Trimumpara van Cochin in den Oorlog hem door den Samorin van Calicut aangedaan / had geleeden / ſo wilde hy deſſelfs verdienſten / in de trouwheyd ontrent de Portugyſen, in het bewaren van derſelver leven in den Oorlog / beweeſen / ryklijk vergelden. Hy had daarom ſig beraden / om hen het een en ander tot teken van ſijn liefde door den Onder-koning toe te ſenden: doch wanneer Trimumpara op de aankomſt van d'Almeida het beſtier van ſijn Rijk / om ſijne ouderdom / had verlaten / en ſig met ſijne Brammen, als een menſch / die van de Wereld ſcheyd / in ſtilte bezig te houden / ſo vond hy Nambeadora deſſelfs

Goed voornemen des Konings van *Portugaal* jegens de *Mooren*.

Neef

1505. Neef in ſijn plaatſe opgevolgt; derhalven wilde hy van den Koopman en andere Bedienteng eerſt verneemen / hoedanig het met de koophandel onder de Regeering van deſen Voorſt toeging: want men ſeyde / dat hy niet volgens het regt tot het Rijk, maar door het beſchik der *Portugyſen* op den Throon was gekomen, zijnde de regte erfgenaam met den Repelim in het gebergte gebannen / die nevens den ſelve in de voorige Oorlog den Samorin had bygeſprongen / en ſijn Oom alle nadeel dat hy konde / toegevoegt had.

Nambeadora Neef van *Trimumpara* in deſſelfs plaats,

En Erfgenaam ſijner goederen gemaakt.

Om deſe reden had Trimumpara, wanneer hy het beſtier afſtond / deſen Nambeadora tot ſijn Erfgenaam / ſchoon het den anderen als de oudſte toequam / verklaart / zijnde deſe daar en boven / om ſijn ſtand-vaſte trouw / waar mede hy den Koning bygebleeven was / van het volk bemind / en hierom was de verſtootene weder van den Adel (altijd en overal nijdig over het geſag van de Gemeente) gelieſd / door welkers hulp hy Nambeadora geduurig in ſijn regeering verſtoorde / en oproeren verwekte; waar tegen de Koopman hem met de ſijne tot hulp van Nambeadora had ingeſtelt / en met geweld op den Throon gehouden.

De Onderkoning doet den Koning begroeten.

Als de Onder-koning dit had verſtaan / en den Koning laten begroeten / gelijk deſe hem had gedaan / ſo ſtelde hy het overgeeven der geſchenken evenwel tot de wederkomſt van ſijn Soon uyt / te meer / om dat hy den ſelven eenige Edellieden waren / die by de overlevering moeſten tegenwoordig zijn. Toen Don Lourenzo gekomen was / deed hy den Koning aandienen / dat hy aldaar als Geſant van ſijn Koninglijke Majeſteyt van *Portugaal* was gekomen, en daarom verſogt, dat hy in de Schans wilde komen, om aldaar eenige geſchenken, en het Geſantſchap te ontfangen. Ten dien eynde deed hy een groote hut van takken voor de Heer maken / met een Throon / dien hy met Tapijten liet bedekken / en veel vlaggen en vaandels alwaar de Koning ſtond te ſitten behangen. Deſe verſcheen op een Olyfant met een groot deel ge-

Om den ſelven eenige geſchenken aan te bieden.

ſien

ſten en andere bodderpen beſteeken / want hun rijkdom beſtaat in deſe Beeſten / geſeeten / voor en agter met krijgs-volk naar gewoonte omringt. Selve was hy met een dunne ſijde voeck bekleed / het boven lijf naakt / en de armen met goude armringen verciert / hebbende een goud lakenſe bonnet op ſijn hoofd. Wanneer ſy nu beyde geſeeten waren / het volk in orde geſtelt / en het volk ſtil ſweeg / begon de Onder-koning met een lupde ſtem / de ſaken / t'ſedert het ontdekken der Indiën door Vaſco da Gamma voorgevallen / op te halen / ſeggende / het voornaamſte oog-wit van den Koning *Manuel* ſijn Heer te zijn, in deſe ontdekking, de handel met de *Heydenſe* Koningen van deſen oord; om dat hy door middel van deſelve en de koophandel, die ſijn oorſprong uyt de noodſakelijkheyd en behoeftigheyd der menſchen neemt, en een band van vriendſchap tuſſen den een en den anderen blijft, waar door liefde gebooren, en de ooren om de Leer van den *Heyland* hen te vooren door den *H. Thomas*, nog by hen in eerbied, geleerd, geopend ſoude worden, hen wilde bekeeren, en nademaal de Kapiteynen van gemelden Koning van den tijd, dat ſy daar eerſt waren gekoomen tot heden toe, trouw, liefde, en waarheyd, die by de andere *Malabaren* ver te ſoeken waren, of ten minſten om de vriendſchap geen ongemakken hadden willen lijden, hadden gevonden, gelijk *Trimumpara*, met ſijn Rijk te wagen, en het meerendeel daar van te verlieſen, benevens 2 van ſijne Neeven, had betoont, ſo ſond ſijn Meeſter, tot teken en bewijs van ſijne liefde, 3 voorname dingen, om daar door te toonen, dat hy een dankbaar Vorſt was, en het geen men ten ſijnen dienſte gedaan had, wilde vergelden.

1505.

Verſchijning des Konings ontrent de plaats des geſpreks.

De Onderkoning doet ſijn aanſpraak.

Een van deſe geſchenken was een goude Kroon / dien hy hem op het hoofd ſettede / in de naam van den hoogſten en magtigſten Koning van Portugaal, de Algarven, aan deſe en geene ſijde der Zee / Heer van Guinea, van de ontdekkingen / vaart en handel op Ethiopien, Arabien, Perſien

Geſchenken waar in die beſtonden.

1505. en Indiën, reyſende ter ſelver tijd op / om die uyt een ſilver vat te neemen. Vervolgende voort ſijn reden / ſepde hy / dat hy hem uyt kragte van deſe Krooning, in de naam van ſijn Meeſter, dit Koningrijk erflijk gaf, niet tegenſtaande yemant anders daar grooter regt toe mogt hebben, verklarende / den ſelven wijder, ſo door den Oorlog tegen *Trimumpara* gevoert, als door de uyterſte wille van deſen, de *Portugyſen* getrouwen Vorſt voor altijd van het ſelve verſtecken.

Redenen des Onderkonings aan Koning.

Tot bevestiging van het welke / het geen hy als Onder-koning in de naam van ſijn Koning / hy voor ſig / de Kapittepnen / Ridders en Schild-knapen, daar tegenwoordig / beloofde / dat hy voor de Eer, beſcherming en aanwas van de magt van ſijn Majeſteyt, den Koning van *Cochin* goed en bloed ſoude opſetten, gelijk hem door ſijn Heer en Meeſter was aanbevoolen, en met gewapende ſcheepen en volk, ten welken eynde hy in dit geweſt meende te verblijven, by-ſpringen, geevende hem daar / op dat een gedagtenis van het gevegt / waar in ſijn Oom 2 ſijner Neeven had verlooren / een gulde kop 600 Cruzaden waardig / die de Koning wilde / dat hem alle jaren door den Koopman ſoude worden betaald, en voor hem en ſijne Nakomelingen altijd duuren.

Verdere belofte van den Onderkoning.

Het derde dat de Koning van Portugaal om hem te verpligten / hem deed weeten / was / dat hy tot ſijn beſcherming aldaar een Fortres wilde maken, die het Hoofd en de verblijf-plaats van haar alle ſoude zijn, en ſelfs die naderhand ſoude gemaakt mogen worden; op dat de ſcheepen aldaar en in geen andere Haven mogten koomen laden, waar door hy Koning van *Cochin* in aanſien en magt ſoude toenemen, en ſijn Rijk beveſtigen. Dewijl hy van dit alles nu berigt aan ſijn Heer en Meeſter moeſt toeſenden / ſo verſogt hy / dat door ſijn Majeſteyt een geſchrift mogt opgeſteld worden, op wat wijſe en met wat genegentheyd hy alles had ontfangen, en aangenoomen, gelijk het door hem aangebooden was.

Verſoekt aldaar een Fortres te maken.

En verſoekt een geſchrift.

Ten

Ten eynde van deſe reden antwoordde de Koning / volgens de wijſe van de Malabaren, hoog / ſeggende / dat hem ſodanig een geſchrift ſoude worden behandigd, waar in hy de tegenwoordige en afweſende ſoude bekend maken, dat hy deſe geſchenken van den Grootſte der Weſterſe Princen had ontfangen, en dat hy den ſelven als nevens de ſijne hem toebehoorende, door ſijn dienſten al ſijn leven getrouwe bewijſen van ſijn liefde ſoude geven / waar op hy de handen in malkander ſloeg / tot een teeken / dat hy gedaan had. 1505. Antwoord des Koning.

Straks vervulde men de Lugt met een gelupd van Trompetten / en allerhande andere ſoorten van blaas-tuygen / om het eynde van deſe plegtelijke t'ſamen-komſt aan te kondigen / en de wijl de ſchepen alleenlijk op dit teeken waren wagtende / ſo branden ſy / ſo haaſt ſy het ſelve gehoord hadden / alle de groote en kleyne ſtukken / mitſgaders de muſquetten los / invoegen men ſo wel te water als te land deſe krooning plegtelijken vierde. Waar na de Koning afſcheyd van den Onder-koning genoomen hebbende / met groote pragt van al de Heeren Portugyſen verſeld / ſig na ſijn Hof begaf; voor heen gingen eenige menſchen met ſilvere ſtaffen / die de geſchenken droegen / uytgeſondert de kroon / die op des Konings hoofd tot den eynde toe wierd gelaten. Vreugde hier over bedreeven door ſpeeltuygen. En het losbranden van ſchietgeweer. Neemen afſcheyd van malkanderen.

Ondertuſſen was het ſeker / dat deſe Vorſt in de harten van al ſijne Onderdanen nog voor geen Koning was aangenoomen / gelijk bleek uyt het onderſtand / dat eenige miſnoegden aan ſijn verſtooten Neef / en den Heer Repelim deeden; doch deſe een ſo nieuwe en met ſo veel hart uytgevoerde ſaak ſiende / hadden de moed niet / om hen tegen deſe beveſtiging / in de naam van den Koning van Portugaal geſchied / te kanten / uyt vreeſe / van daar over te ſullen worden geſtraft / welke vreeſe hy gevolge d'oorſaak was / dat ſy geen oproer verweckten. De Koning niet wel gelien by ſijn volk.

Op deſe wijſe bleef Nambeadora vreedſaam op den Throon / wien / ſo wel ſijn tegen-partijders om ſijn genade / als ſijn vrienden uyt blijdſchap / *Nambeadora* word egter op ſijn Throon beveſtigt.

1506. moeſten / had bevragt / met een Vloot in Zee te ſenden, ſo om de koophandel van die van *Cochin*, *Cananor*, en *Coulan* te beveyligen, als om te beletten, dat de ſcheepen van *Mecha* in de Haven van *Calicut* niet ſouden konnen koomen, het welk de meeſte ſchade was / die men die van Calicut kon toevoegen / gelijk te gelooven is / dewijl dit Land door de koophandel en ſcheep-vaart / uitgaders de byhepd van alle ſcheepen in en upt te konnen laten gaan / moet ſtaande blijven / het welk hen benoomen zijnde / ſo word het als een lichaam / dat men ſijn voedſel komt te onthouden / en wel haaſt het leven overgeeft.

d'Almeida wil ſijn Soon met een Vloot in Zee ſenden om te kruyſſen.

Namen der Opper-Hoofden.

De Vloot die de Onder-koning uptruſte om onder Don Lourenzo in Zee te gaan / beſtond upt het ſchip van Rodrigo Rabelo daar Don Lourenzo op was / dat van Bermum Diaz en een ander van Filippe Roiz, benevens de Barken van Nuno Vaz Pereira, Gonſalo de Payva, Antonio Vaz, Lopo Chanoca en Franciſco Pereira Coutinho, met de Galey van Joan Serrano, wordende deſe kleyne baar-tuygen daarom genoomen / om dat ſy van meer mut in deſe Zee waren / en tot onder de wal konden krupſſen.

Oogmerk van *Lourenzo*.

Het oogmerk van Don Lourenzo was / om de ſcheepen van ſijn vrienden tot in *Chaul* te Convoyeeren, wanneer het noodig ſoude zijn / en terwijlen ſy daar hun lading ſouden uptventen / de kuſt te gaan ſuyveren, en dan weder, om hen te rug te geleyden, na derwaarts te keeren.

Komt in het geſigt van *Calicut*.

Op deſe wijſe ſijn weg vervolgende / en tot het geſigt van Calicut gekoomen zijnde / ſonder eenig bericht van de Vloot / die van hier ſtond upt te loopen / gekreegen te hebben / liet hy Bermum Diaz en Franciſco Pereira in het geſigt van deſe Stad / om een waakend oog te houden / dewijl ſy een Galey, dien Diego Pirez, Gouverneur van Don Lourenzo, ſoude voeren / en op hun vertrek van Cochin nog niet vaardig was / moeſten gelepden. Deſe liet hy bevel / om, geduurende dat de Vloot van den Koning van *Calicut* niet verſchoon, op en

neer

neer voor deſe Haven te loopen, om alle Koop- 1506.
vaarders te beletten, die aan te doen, en op te houden, maar wanneer hy de Vloot vernam, hen ſtraks by hem te koomen voegen. Don Lourenzo hier van hen geſchepden zijnde liep te Cananor aan/ ſatende de koop-ſcheepen hun weg vervolgen/ om dat deſelve voor de vpanden veplig genoeg waren. Gedurende dat hy hier bleef leggen/ quam hem een Italiaan, Ludovico Romano, vinden/ en ſeggen/ dat hy ſtil van *Calicut* was vertrokken, om hem te verſtendigen van de groote Vloot, die aldaar zeyl-vaardig lag, en hoe ſy wagten aan de Rivier hadden geſteld, om te beletten, dat de *Portugyſen* daar van geen kennis ſouden krijgen. Deſe verhaalde ook/ dat die 2 Weſterſe Canoniers, om de welke de *Samorin* voor deſe de Vreede verbrak, hen aldaar nog ophielden, en aangebooden hadden, de *Portugyſen* van daar te verdrijven.

2 Scheepen geordonneert om aldaar te kruyſſen. *Lourenzo* komt te *Cananor* alwaar eenige onderrigting van een *Italiaan* krijgt.

Om meer andere dingen/ dien hy aanbragt/ ſond Don Lourenzo hem met de Galeyen van Joan Serrano na ſijn Vader/ die/ dit alles mede uyt hem gehoord hebbende/ hem aanſtonds weder liet weg gaan/ om dat hy beloofde/ die 2 Geſchut-gieters in des Onder-konings handen te ſullen leeveren, het welk egter geen uytwerking erlangde/ want ſy wierden beyde/ ſo haaſt de Mooren vermoedden/ dat ſy wilden vlugten/ door hen gedood/ gelijk Ludovico met Triſtano d'Acunha na Portugaal gekeerd/ en van daar in Italien vertrokken/ in ſijne Keys-beſchrijving mede verhaalt. Op het berigt/ dat hy van de Vloot des Samorins gaf/ deed de Onder-koning/ terwijl hy weder met Serrano vertrok/ de andere Galey ten eerſten uytruſten/ en ſond met deſelve ſijn Soon nieuwe beveelen/ om ſig daar na te degragen/ toe.

Send den *Italiaan* na ſijn Vader.

2 Bus-gieters gedoot.

De Onder-koning ſend nieuwe beveelen aan ſijn Soon.

Deſe Diego Pirez op de hoogte van Cananor gekoomen zijnde/ verviel onder een Vloot van wel 250 Praauwen/ alle in ſtaat om te vegten/ en van Calicut vertrokken/ uyt dewelke hy door hulp van ſijn riemen en zeplen met groote moeyte ontquam/ zijnde een goed ſtuk weegs door hen na

Diego Pirez vervalt onder 250 Praauwen, die hy gelukkig ontquam.

1506. door dit vertrek te beter plaats / om onder hen te
schieten / wordende de Calicuters, in het voorby
zeplen van Cananor, uyt de Sterkte met een slang-
stuk so begroet / dat sy de open Zee moesten in-
loopen / om hen by de groote scheepen te voegen /
die in stilte op de hoogte van Tramapatan 6 mylen
van Cananor lagen / om dat de wind was gaan
leggen / en te laat keerde; het welk so haast niet
was geschied / of sy zepiden onder de wal / om
een sekere plaats voor hen te soeken / want de
schyk was alreede daar onder. Het geluk wilde /
dat de wind Noord-West / ten voordeele van Don
Lourenzo, keerde / en de vpanden hier door regt
voor de Baay van Cananor op zepiden. Don Lou-
renzo, hen siende vlugten / deed de groote zeplen
bysetten / en alles om hen aan boort te klampen
en weg te neemen / gereed maakten; doch dit was
hem so gemakkelijk niet / als hy wel gedagt had /
dewyl de Mooren so haast sy de Drie-tand daar
binnen sagen / schoon hun schip grooter en mag-
tiger in geschut en volk was / hun best deeden /
om van daar te koomen. Doch niet tegenstaande
raakten 'er 5 man over / die de eerste wilden we-
sen / als Rodrigo Rabelo, Diego Aires, Antonio
Mendez en 2 andere / en daar in moesten blyven.
Don Lourenzo sig weder van het schip siende / een
goede wyl voor de voor-steeven gelegen hebbende /
dat Bermum Diaz en Gonsalo de Payva, die door
de wind belet wierden / hem by te komen / als
mede Filippe Roiz, begon tegen Nuno Vaz Pe-
reira te roepen / dat hy hem soude bykoomen, de-
wyl hy een kleyn schip had / en het konde doen;
Die ook als een Ridder betaamde / siende dat 5
menschen van Don Lourenzo in het schip bleeven /
beval aan Vicente Landeiro, sijn schipper / om
so 't moogelijk was, dit schip aan te doen, gelijk
dese / ervaren op de Zee zijnde / alhoewel hy niet
was / daar hy het best soude hebben koonnen doen /
deed het door een so gevaarlijke plaats / dat men niet
anders als een ongeluk daar van konde wagten;
want het scheepje bleef dwars voor de voor-steven /
al-

De *Mooren* gaan t'seyl en worden dapper met kanon begroet.

Don Lourenzo vervolgt de vlugtende *Mooren*.

5 Man raken in een schip der *Mooren*,

De Vloot-Heer roept een schip om op een *Moor* los te gaan,

Die voor sijn voor-

afvaart deſe 5 Portugyſen opgeweeken waren / en hen met veel moeyte verweerden / ſitten: mettemin had Nuno Vaz ſijn beleyd aan ſijn moed niet doen ontbreeken / hebbende met een bijl de kabel van het anker van dit ſchip gekapt / waar door het tegen dat van Don Lourenzo wierd gedreeven / die / om deſe half verloorene by te ſpringen / als mede om niet weer af geweeſen te worden / voort met een goed getal mannen / die hem volgden / over ſtaarte / waar onder Fernando Pirez d'Andrade, Ruy Pereira, Vicente Pereira, en Joan Homem waren; benevens andere / die een getal van 400 weer-bare gaſten uytmaakten / en plaats verſchaften aan de voornoemde 5 / benevens Nuno Vaz, die met de ſijne mede reeds op de voor-ſteeven gepoſteert ſtond. Filippe Roiz, die de gelegentheyd miſte / om ſig by Don Lourenzo in deſe actie te vinden / ontmoete een andere aan een ſchip / niet ver van dit gelegen / daar hy werk genoeg in vond / voordende 2 maal afgeſlagen / en de derde maal eerſt beter poſt konde vatten. Bermum Diaz en Gonſalo de Payva, die de groote ſcheepen voerden / volgden de bevelen van hun Kapitepnen op. De Galey en Brigantijn hadden veel van het buut en de pijlen te lijden / en op deſe wijſe waren Simon Martinz en Joan Serrano niet te vreeden / hen van het eene gevaar bewijs te hebben / of ſy ſoudden ſig weder in een ander veel grooter / om de kleyne ſcheepen te weder-houden / dat ſy het begonnen werk niet ſouden verhinderen aan Don Lourenzo met die geene / die by hem waren.

1506.

ſteeven vaſt raakt.

Don Lourenzo ſpringt met eenige over in des vyands ſchip.

Hoet gevegt tuſſen de Mooren en Portugyſen.

Voort om / yeder deed ſodanig ſijn beſt / dat men niet konde ſeggen / deeg of geene heeft in ſijn plicht ontbroken. Het is genoeg / dat ſy ſo veel deeden / dat de Calicuters, die vlugten konnen / hun behoudenis ſogten. Don Lourenzo, dit ſchip ledig gemaakt hebbende van Mooren, die ten deele geſneuvelt / en ten deele met ſwemmen na het vaſte land ontkoomen waren / ſcheydde ſig van het ſelve / om met de andere ſcheepen van de Vloot / de andere vyanden / eer ſy te verre af geraakten / te ver-

Don Lourenzo vaart na de reſteerende ſcheepen daar hy veele van vernielt.

1506. vervolgen. By deselve weder gekoomen zijnde/ voor-de hy 'er eenige in de grond / deed andere tegen de wal verbrijselen / en vervolgde / hen dus meer en meer beschadigende tot den avond toe / wanneer hy Nuno Vaz, Filippe Roiz en de andere Hoofden belaste / hem te volgen, die den anderen dag / moede van hun zeege te vervolgen / te rug keerden / dien sy op den 18 Maart 1506 hadden bevogten / zijnde de eerste van so groot een aanmerkelijkheyd / ten opsigte der menigte van scheepen / als het getal der menschen daar op gescheept / in dese Zeen bevogten.

Verlaten de scheepen der *Mooren*,

Hadden de Calicuters so veel moed gehad / als sy wel van voorraad / en Oorlogs-tuygen waren voorsien / dese overwinning / indien sy die dan bekoomen hadden / soude de Portugysen vry meerder bloed gekost hebben / en wel insonderheyd aan Don Lourenzo, die niet meer dan 6 of 7 dooden had bekoomen. Om de gewonden te heelen en de gesonden te doen uytrusten / havende de Vloot te Cananor, daar sy van hun Lands-genooten en den Koning / om die zeege / met vreugden ontfangen wierden. Tot gedagtenis van dese overwinning deed Lourenzo ter plaatse / daar de Brito een stuk had doen planten / om de Calicuters stand te doen houden / een Capelletje / ter Eere van de L. Vrouwe opregten / terwijl Manuel Pazanha sig te Anchediva in groote ongelegentheyd bevond / zijnde door de Mooren en Heydenen belegert / die de Heer van Goa in een Vloot van 60 roey-schuyten / die ten deele van Sintacora, en ten deele van Goa quamen / daar heen had gesonden.

En koomen te *Cananor*, alwaar van den Koning wel wierden ontfangen.

Capel van de *L. Vrouw* ter gedagtenis opgeregt.

Anchediva belegert.

Dit werk had de Sabayo beschikt / na dat hy de Schans had besigtigt / en van daar weder na de Malabaarse kust was gezeylt; want het scheen hem toe / dat dit de beste tijo was / om deselve aan te tasten / gelijk hem dit door een verloochende wierd geraden / die Generaal van die Vloot was / en beloofd had / indien daar middel toe was, om de Sterkte van *Anchediva*, als die van *Sintacora*, in sijn handen te leveren. Dese Renegaat was An-

Verraad van een Verloochenaar.

to-

tonio Fernandez de Timmerman / die in Quiloa gebleeven zijnde / hem met de Moorſe ſcheepen hier na toe begeeven had / en in dienſt van den Sabayo was gegaan / die hem veel Eer deed / ſo om ſijn dapperheyd / als om dat hy hem een Moor liet maken / onder de naam van Abedela. 1506.

Deſſelfs komſt voor douw voor dag zijnde / wierden de Portugyſen niet eer gewaar / voor dat hy de bevolking aantaſtede / die by de Schans was gelegen / en geen beſchutting als een lage ſteene muur en tooren had. De Portugyſen hen in een ſo ſwakke plaats niet al te ſeker agtende / ſtelden hun hoop in het punt van den degen / dat ſy de Mooren aanſtonds deeden gevoelen; want als deſe meenden / na deſe muur ſo gemakkelijk overgekoomen te zijn / het ſelve de Schans ook te ſullen doen / leerden ſy door het geſchut wat verre af blijven / en door den degen ſtand houden. Met dit eerſte verlies begaven ſy hen in een Bosje met groote boomen / boven de Sterkte uytſteekende / om uyt deſelve de Portugyſen te beſtooken / gelijk ſy deeden met ſo goeden uytſlag / dat niemant door de Schans konde gaan / of hy wierd door de vuurroers / of pijlen en aſſagayen, gewond. *Daar de Portugyſen op los gaan.* *De Mooren vlieden in een Bos.*

Manuel Pazanha, hem dus benaauwt vindende / bragt eenige kleyne ſtukjes op de tooren / en beſchoot van daar de plaats / daar de Mooren hen onthielden / voerende op een andere plaats eenige grooter aan / waar mede hy eenige baten en houtwaren om verre ſchoot. Dog des niet tegenſtaande bragten hen de Mooren in 3 of 4 dagen in groote benaauwthey d / want de belegerde hadden in al die tijd geen gelegenthey d / om te ſlapen of te eeten / als ſtaande beens / zijnde hen grootſte ſpijt / het geen ſy des nagts upt deſen Renegaat ſijn mond tot hun beſchimping over deſe ſtaat moeſten hooren. *Pazanha in groote verlegentheyd.* *Wort van de Renegaat beſchimpt.*

De Mooren hen in deſe dagen geen meeſter van de Schans nog ſiende / begonden te vreeſen / dat de belegerde berigt van hun ſtaat aan Don Lourenzo ſouden geven / dien ſy wiſten / dat langs deſe hu-

1706. kuſten krupſte/ en als hy quam/ hen in ſtimmer ſtaat/ dan de belegerde ſoude brengen.

De *Mooren* breeken uyt vrees de belegering op.

Met deſe weeg en het berigt/ dat ſy van deſſelfs komſt door een wagt/ dien ſy in Zee geſtelt hadden/ kreegen/ braken ſy in haaſt deſe belegering op/ en begaven hen in verpligheyd. De Hoofd-lieden/ die Don Lourenzo ſond/ aangekoomen en de Schans van voor-raden/ eet-waren/ en volk voorſien hebbende/ keerden weder na Cananor, en deeden Don Lourenzo de ſtaat van deſe Veſting verſtaan/ die goed vond/ dit te *Cochin* aan ſijn Vader bekend te maken, en daar benevens het gevaar, waar in deſe ſo naby *Goa* leggende, in de Winter ſouden weeſen, wanneer men, om de verheyd van *Cochin*, daar de noodige hulp niet ſpoedig ſoude na toe konnen ſenden, om welke reden/ en de meeſte dienſt van den Koning/ deſelve wel haaſt geſlegt wierd. Hy begaf ſig met 4 ſcheepen met ſpecerpen geladen/ op Zeyl/ om deſe als den buyt/ op de Calicuters behaald/ ſijn Vader te gaan aanbieden/ en ſijn gedagten aangaande die Sterkte te ontdekken.

De Schans geſlegt.

De *Mooren* overleggen om een andere vaart te ſoeken vor overbrengen hunner waren.

Hiende de Mooren, die de handeling van de krupderpen en rijkdom by gevolge van Indiën hadden/ dat ſy t'ſedert de Portugyſen daar begonnen koopmanſchap te dryven/ niet meer konden baren/ ter oorſaak van de Vloot/ die deſe Vreemdelingen op de kuſt van Malabar hielden/ daar hun gewoonlijke vaart was/ ſo ſogten ſy een andere weg/ om de Vroogen/ die ſy van Malacca haalden/ over te voeren. Het geen ſy van daar bragten/ waren Nagelen/ Noote-Muſchaten/ Foelie/ Sandel-hout en Peper/ die ſy in de Haven van Pedir en Pacen op Sumatra haalden/ benevens meer andere Waaren. Deſe nieuwe weg was voorby het Eyland Ceylon en tuſſen de Maldiviſe Eylanden dwars door deſe Golf heen op de Straat van Mecha aan.

De Onder-koning van deſe nieuwe weg gehoort hebbende/ als mede van het Eyland Ceylon, daar ſy de Kaneel van daan kreegen/ die

langs

langs de Malabaarſe kuſt gevonden wierd / ſo vond hy goed en met reden / dewijl het beletten van deſe weg / 't ontdekken van Ceylon, en inneemen van de Maldiviſe Eylanden / dingen van aangelegentheyd / en tot groote dienſt van ſijn Koning / zijnde de ſleutel van deſe vaart / waren / ſijn Soon, na derwaarts heen te ſchikken, om dat het de tijd van de vaart op die Landen was. Deſe nam 9 zeylen van de Vloot mede / en om dat de Portugyſe Lootſen geen kennis van deſe vaart hadden / eenige Indianen met hem / dog verviel evenwel met de vloed op het Eyland Ceylon, 't geen de oude Tapobrana hebben genaamt. Het was in de Haven van Gale, op de hoek van dit Eyland gelegen / daar Lourenzo binnen quam. Hier vond hy veel Moorſe ſcheepen / die Kaneel / en Elephanten voor Cambaya in hadden / en hen / door de Vloot der Portugyſen omringt ſijnde / om hun perſoonen en goederen te verſekeren / bejegende / met hunne vyanden een Vreede te willen maken, voorgevende / dat de Koning van Ceylon hen gelaſt had / dat wanneer ſy de *Malabaarſe* kuſt langs quamen, den Onder-koning te ſeggen, dat hy hem eenige perſoonen had te ſenden, om de Vreede te ſluyten, en de vriendſchap van den Koning van *Portugaal* te hebben, die hem door het maken van ſijn Schans en Hoofd-lieden, die hy in *Indien* hield, ſo gebuurig was geworden, als mede om de Kaneel, die in ſijn Landen viel, en andere koopmanſchappen voor die geene, welke ſy uyt *Portugaal* bragten, te verhandelen.

1506.

De Onder-koning ſend ſijn Soon met 9 ſcheepen na *Ceylon* en de *Maldives*.

Vervalt op *Ceylon*.

Vind eenige *Moorſe* ſcheepen,

Die een valſe Vreede met de *Portugyſen* ſoeken te maken.

Don Lourenzo ſijn laſt mede brengende / om op het ontdekken en neemen der ſcheepen van *Mecha* uyt te gaan, die op *Malacca* voeren langs hun nieuwelijks genoomene weg, verſtond door de Elephanten / die hem de Ceyloners en ſijn eygen Lootſen ſeyden in deſe ſcheepen te zijn / dat deſelve van Cambaya waren / met welke lieden de Portugyſen in die tijd geen Oorlog hadden / en wilde hen om deſe oorſaak geen leed doen / gelijk hy meede / om niet gewapender hand in deſe Haven / daar de

Dewelke egter door *Don Lourenzo* word toegeſtaan.

1506. de Mooren hen voor Zee-Rovers uptgekreeten hadden / te koomen / de aanbiedingen van den Koning aannam. Doende / door middel van de Mooren, eenige van de Inwoonders by hem koomen / met wiens goed vinden hy een steen / waar op met letters sijn komst aan dat Eyland gehouwen was / op een Kilp opregtede.

Een Gedenk-steen opgeregt.

De *Mooren* brengen eenige Baren Kaneel aan *Don Lourenzo.*

De Mooren bemerkende / dat Don Lourenzo sig op het geen / dat sy hem van wegen den Koning voorgestelt hadden / vertrouwde / maakten de mijnen / of sy gints en weer in Gesantschap na den Koning gingen / en bragten hem ten laatsten 400 Baharen Kaneel van de geene / die sy tot hun lading in het Land opgehaalt hadden / daar by seggende / dat de Koning in teken van de Vreede, welke hy met de Koning van *Portugaal* wenste te hebben, terwijl deselve door sijn Gesanten niet wierd geslooten; dese Kaneel sond, om hunne scheepen, so sy wilden, daar mede te beladen.

Don Lourenzo send Gesanten aan den Koning van *Ceylon.*

Waar op Don Lourenzo verklaarde / Gesanten aan den Koning te willen senden, waar op sy sig aanbooden / om deselve te geleyden, en dese waren / Payo de Sousa als Gesant / Gaspar Diaz als Geheym-schrijver / Diego Velho, Fernando Cotrin en andere als Dienaars. Dese / de Mooren in handen gestelt zynde / wierden door Bossen / daar de Son niet konde door schijnen / geleyd / en so meenig dwars-weg door gebragt / dat het eer een dooling dan een Reys geleek. Na een gantsen dag dus gegaan te hebben / quamen sy in een wijde vlakte / daar veel volk by den anderen gekoomen was / alwaar men aan het eynde eenige hupsen / die wel Koninglijke scheenen / sag / en de Mooren hen seyden / den Koning, die daar om de lustigheyd der plaats veel was, in te weesen.

Die door hoeste Bossen wierden geleyd.

Worden stil gehouden.

Een goed stuk weegs van dese hupsing deeden sy hen stil houden / om / gaven sy voor / dat niemant sonder verlof van den Koning verder mag koomen; des gingen sy gints en weer / na den Koning / dan na Payo de Sousa, met antwoord / even of sy van den Koning quamen / en dese ge-

Daar het scheen of er aan den

nde-

noegen in hun komst had. Eyndelijk gelende men de Sousa, nevens nog 2 ter plaatse / daar men seyde / dat de Koning was, die hem aanstondts weder afvaardigde / en voor sijn komst / als mede de Generaal voor sijn sending / bedankte / sullende sijn Gesanten / om de vreede en vriendschap / tussen hem en den Koning van Portugaal te maken / na Cochin senden; en hen voor de Vloot / het geen sy van nooden hadden / doen leveren. 1506.

Koning wierd geboodschapt.

Dese geheele Ambassade van den Koning / of dien de Mooren seyden / den Koning te wesen / was een bestooken werk van deselve / en een spotternij met de Portugysen, waar van Payo de Sousa wel vermoeden had; maar naderhand de waarheyd eerst verstond; want de man waar mede hy gesprooken had / schoon hy / so door sijn woon-plaats als Hof-houding / wel een Koning geleek / was niet meer dan Heer van de Zee-haven van Gale geweest / hoewel eenige nog verseekerden / het maar een Dienaar van den selven te hebben geweest, en dat de Mooren de Portugysen dus om den tuyn hadden geleyd / om hun goederen onderwijsen weder upt de scheepen te ligten / en deselve in seekerheyd te brengen.

Daar *de Sousa* quade gedagten van had,

En niet als list der *Mooren* was om hun goederen te bergen.

Don Lourenzo, van dese trek geen kennis hebbende / nam de Riepse na Cochin weder aan / dewijl sijn tijd niet toeliet / sig daar langer op te houden. De Vloot was even upt de Haven / als de mast van het schip van Nuno Vaz Pereira door een ruk-wind wierd over boord gesmeeten / en hy daar door genoodsaakt / weder in de Haven te keeren / daar hy de opgeregte steen al half door het vuur / dat de Mooren daar aangelegt hadden / verbrand vond / en wanneer hy de Mooren hier over ondervroeg / gaven dese de schuld daar van aan de Inwoonders / die / als een Heydens en opgeloobig Volk / dit so bestelt hadden. Nuno Vaz sterk hierom geraasd en gekeeven hebbende / dreygde hen geweldig / indien sy daar in voort gingen / en ontveynsde voor die tijd het misnoegen / en sijn mast weder herstelt hebbende / volgde Don Lou-

Don Lourenzo vertrekt na *Cochin*.

Mast van een schip over boort geslagen, dat te rug moest keeren.

Komt weder by *Don Lourenzo*.

1506. renzo, dien hy op de Indiſe kuſt in Berinian onder het gebied van Coulan vond / alwaar Don Lourenzo, om dat daar eenige Mooren woonden / die hy het ombrengen van Antonio de Saa waren geweeſt / aan land ging / de huyſen verbrandde / doch niet ſonder bloed-ſtorting van beyde ſijden / de wijl de Mooren eerſt groote wederſtand in het landen booden / en eenige ſcheepen / die na lading wagten / vernielde / waar na hy / op deſe wijſe ſijn moed gekoelt te hebben / weer voort zeylde / en te Cochin aanquam.

Don Lourenzo verbrand eenige huyſen.

Komt te *Cochin*.

Ontſteltenis op de Vloot van *Triſtano d'Acunha*, en waarom.

Nademaal van de Vloot van Triſtano d'Acunha niet een eenig zeyl naar Indiën ging / ſo was onder de geene / die daar op waren / een groote ontſteltenis / ſchoon ſy alle de waarheyd vermoedende / namentlijk / dat het was / om op die kuſt van Mozambique of Melinde t'overwinteren. Doch alſo het gemoed der menſchen ontrent de dingen / daar het ſelve na verlangt / ſig altijd het tegendeel van het geen / daar het na haakt / inbeeld / ſo openbaarden ſig 2 natuurlijke teekenen binnen Cochin, dewelke / als dikwijls ſaken van belang beteekenende / waren de gevoelens daar over ſeer verſchepden.

Verduyſtering in de Son tot *Cochin*,

„ Het eerſte was een verduyſtering der Son op „ den 13 January deſ jaars 1506 / 1 uur na de „ middag / die tot 2 uuren en een half duurde / in „ welke tijd de Son ſodanig verduyſterde / dat men „ veele Sterren op den vollen middag ſag. Het

En een aard-beeving.

„ ander teken / was een aard-beeving op den 15 Ju„ ly, 1 uur lang met verſchepde tuſſen-poſen / en „ dat met ſulk een kragt / dat ſo de huyſen op die „ tijd van kalk en ſteen waren geweeſt / daar een „ goed gedeelte van ſoude vergaan zijn. En wijl „ 'er om die oorſaak geen ſcheepen quamen / ſo

Ontſteltenis daar over.

„ kon men d'ontſteltenis / die men daar over ge„ voelde / niet wel verbergen. Doch het ſelve dede „ een geheel andere werking in de Mooren; want „ wijl ſy haar ontrent ons hielden na 't kleyn of „ groot getal der ſcheepen / dewelke gemeenelijk „ van hier vertrokken / ſo waren ſy alle ſeer wel te

„ vree-

„ vreeden / en inſonderheyd den Koning van Cali- 1506.
„ cut, aan wie de Moorenaars geen kleyne hoop
„ van overwinning tegen ons gaven / ſo hy ons
„ op die tijd quam aan te taſten.

Koning van *Calicut* blijde daar over.

Met die beloften en hulp der Mooren, die ſy mede tot ſijn voordeel uytdruckten / ſchoon hy door d'overwinning / die Don Lourenzo in 't voorleden jaar op ſijn Vloot bevogten had / groote ſchade geleden had / ſo ruſte hy egter een ander toe tegen de ſcheepen van Coulan, Cochin, Cananor en andere plaatſen / die met ons in vriendſchap leefden. Want gelijk ſy alle hare goederen gemeenelijk alle jaren van die plaatſen na de Havens van boven tot Cambaya toe / en die van d'andere ſijde tot aan Ceylon, en daar by van den boeſem van Bengale tot Malacca toe / na dat een yeder om de gemelde ſaken benoodigt was / in 't Voor-jaar verboerden / ſo dagt haar / dat nademaal'er geen ſchepen en volk uyt Portugaal gekoomen waren / den Onder-koning over ſulks de Vloot / die hy tot beſcherming der ſcheepen van die plaatſen derwaarts gewoon was af te ſchikken / was hebbende / niet van ſig ſoude derven ſenden / en dat daarom den Samorin hem de kuſt ten beſten / tot het uytvoeren van ſijn voornemen / gaf.

Ruſt een andere Vloot tegen ons uyt.

Gedagten der *Mooren* over des Onder-koonings Vloot.

Den Onder-koning ondertuſſen / aan wie een deel van deſe ſaken door het verſtant / dat hy met den Koning van Cochin had / te kennen gegeeven was / ſo is 't / dat hy om aan den Samorin wat vreeſ aan te jagen / toonde / van dit Voor-jaar grooter teekenen van toeruſtingen / als den ander ſig ingebeelt had / en inſonderheyd om op de ſcheepen / die op de kuſt van Malabar handelden / te paſſen / mitſgaders op eenige andere / dewelke van Cochin na Cormandel om levens-middelen uyt waren / om dat hy verſtaan had / dat eenige ſcheepen van Calicut een aanſlag daar op gemaakt hadden; als mede om Vrooegeryen / die met een Jonk van Malacca in ſekere Haven van Cormandel aangekoomen waren / in te loopen / hebbende de gemelde ſcheepen laſt / alle jaar aldaar in te loopen, alſo ſe

Wat den Onder-koning doet om den *Samorin* van *Calicut* vrees aan te jagen.

1506. uyt vreeſ van onſe Vlooten ſig niet hooger derſden begeeven.

Manuel Pazanha verkoopt ſijn Droogeryen aan de *Mooren* van *Calicut.*

In de geſepde Vloot waren 2 Galeyen, 2 ſcheepen en een Praauw, daar Opper-kapiteyn van was Manuel Pazanha, die van de Foztreſ van Anchediva, die den Onder-koning had laten onder de voet ſmijten / gekoomen was / en alſo hy de Jonk van Malacca aldaar vond / ſo had hy ſijne Vzoogerpen aan eenige Mooren van Calicut verkogt / en deſelve op een verſekerde plaats gebzagt / en alſo hy laſt had de Jonk niet te beſchadigen / ſo keerde hy weder na Cochin.

Don Lourenzo tot Opper-hoofd van de kuſt van *Malabar* aangeſtelt.

Tot het bewaren van de kuſt van Malabar maakte hy mede een Vloot van 10 ſcheepen gereet / daar hy Don Lourenzo tot Opper-hoofd van ſtelde. d'Andere Hoofden waren Rodrigo Rabelo, Filippe Roiz, Bermum Diaz, Lucas d'Afonſeca, Antonio Vaz, Gonſalo de Payva, Gonſalo Vaz de Goes, Joan Serrano, Diego Pirez en Simon Martinz.

Gonſalo Vaz laat een ſchip van *Cananor* in de grond booren,

Na dat Don Lourenzo, en met hem de ſcheepen van Cochin, voozby Cananor getrokken waren / bleef aldaar Gonſalo Vaz om water en andere noodige ſaken in te neemen. Dit gedaan zijnde / ſo als hy langs de kuſt ging om Don Lourenzo op de hoogte van den Berg Dely op te ſoeken / vond hy een ſchip van Cananor, het welk hem de bzief / die het ſelve van Lourenzo de Brito gelireegen had / om vry te moogen varen, en tegenwoordig door de Mooren en de onſe Chartaz genoemt word / liet ſien. En alſo Gonſalo Vaz perweg daar in vond / dat deſelve van Calicut was / en datſe ter quader trouwe afgepzagt was / ſo wilde hy die niet aanneemen / maar boozde het ſchip in de grond met de Mooren, die daar op waren / alle in een zeyl genaayt / op dat daar van voortaan niet meer geſpzooken ſoude worden.

En alle de *Mooren* in een zeyl genaayt, verdrinken.

Gonſalo hier over van

Dog dit was naderhant oorſaak van een langduurigen Oorlog / en dat de Foztreſ van Cananor opgemaakt wierd: en daarom ontnam den Onder-koning het ſchip aan Gonſalo Vaz, ſchoon deſen

ſen ſig hier mede verontſchuldigde / dat de vry-brief niet na behooren verkreegen was. 1506.

Don Lourenzo ondertuſſen de kuſt door loopende / quam tot Chaul, alwaar hy van buyten ten anker leggende / lieten ſig 7 ſcheepen in Zee ſien / dewelke ſonder naar hem om te kijken / wijl ſy voor de wind en ſtroom hadden / de Rivier inliepen / om voor de Stad te gaan ankeren. Don Lourenzo deſe trotsheyd ſiende / en dat de gemelde ſcheepen niet eens op ſekere kanon-ſchooten / die hy haar by manier van groetenis had laten doen / te voorſchyn quamen / om dat Diego Pirez met de Galey, en Simon Martinz met de Brigantijn, die hy tot het beſchermen van de ſcheepen van Cochin, die aldaar lagen / had doen inkoomen / op de gemelde Rivier lagen / ſo is 't / dat hy alle de ſchuyten / die ten Oorlog toegeruſt waren / by een liet koomen / waar mede hy ſig na de Rivier begaf / om na gelegenthepd van ſaken te verneemen / en te ſien / wat hy aldaar verder ſoude konnen uytregten / niet tegenſtaande dat volgens het ſeggen van eenige Moorſe Lootſen / dat deſelve ſcheepen niet uyt het *Naauw* van *Mecha*, maar van *Ormuz* quamen, en moogelijk Paarden in hadden.

Hy dan voor de Stad / daar de gemelde ſcheepen het anker reeds hadden laten vallen / gekoomen zijnde / vervoegden ſig by hem de Galey en de Brigantijn, die oorſaak van derſelver behoudenis geweeſt hadden. Waar op de Mooren ſijn voorneemen ſiende / en dat het land ſo nabp was / ſo wierd haar vreeſ ſo groot / datſe begonden het ſelve nader te koomen; doch Don Lourenzo was haar ſo digt agter de hielen / dat ſy meeſt door het ſtaal en het water omquamen / eer ſy eens aan land konden koomen.

Deſe ſcheepen hier op van de koſtelijke lading / die ſe in hadden / ontledigt zijnde / waar van een gedeelte in de klepne baar-tuygen / die beneden de Rivier lagen / gedaan wierd / begonden eenige Moorſe kooplieden van Chaul van het koopen der Paarden / die de ſcheepen in hadden / en daar haar

ſijn Ampt geſet.

7 Scheepen ankeren voor *Chaul*.

Don Lourenzo hier over gebelgt.

Gaat na de ſcheepen verneemen.

Mooren ſetten 't nader aan land.

De ſcheepen geloſt.

1506. meeſte lading in beſtond / te ſpreeken. Dog alſo ſe daar mede niet ter beſter trouwe te werk gingen / ſo is 't / dat Don Lourenzo daar over verdrietig

Don Lourenzo ſteekt deſelve in brand.

gewoorden zijnde / den brand in de ſcheepen liet ſteeken / waar door ſe alle verbrand wierden. Dit was een ſaak / die haar ſeer vreemt voorquam / te ſien / dat d'onſe liever alles tot aſch wilden verteeren / als het geld / dat ſy daar voor booden / te ontfangen / het welk ſo weynig niet en was / of men ſou 'er al een goed gat mede hebben konnen ſtoppen.

Mooren hier over verwondert.

Don Lourenzo begeeft ſig buyten de Rivier.

Don Lourenzo ondertuſſen weder tot ſijn Vloot gekeert zijnde / begaf ſig buyten de Rivier / tot dat de ſcheepen van Cochin, die hy naderhand uptgelep dede / haar lading ingenoomen hadden. Eer hy tot Dabul landde / quam by hem Franciſco Pereira, Kapiteyn van 't ſchip Victoria, die tot Cochin gebleeven was / om ſijn toeruſting te volbrengen / tot dat hy in ſtaat ſoude weeſen / om de Reys met hem te konnen volcomden. Deſe ſeyde tegen hem / dat hy aan de Eylandjes van St. Mary gekoomen zijnde / de Vloot van Calicut, dewelke voor hem ging / geſien had; dat hy verwondert was / dat Don Lourenzo deſelve niet tegen gekoomen was / en dat hem overſulks dagt / dat wijl hy Don Lourenzo ſulk een groote Vloot niet vernoomen had / deſelve nootſaaklijk op d'een of d'ander Rivier ſoude ingeloopen zijn.

Franciſco Pereira komt by hem.

Sijn verhaal aan hem.

Gedagten van *Don Lourenzo* hier over.

Don Lourenzo dit hoorende / en voor ſeker weetende / dat de gemelde Vloot niet na boven was gegaan / en dat de wind hem meer als deſelve diende / ſo kreeg hy de gedagten / dat deſelve wel tot Dabul ſoude konnen ingeloopen zijn. Dit was oorſaak dat hy meerder zeyl liet by-ſetten / tot dat hy voor de Rivier van die Stad quam. Aldaar quamen ſekere Mooren by hem / ſeggende / datſe van *Cochin* waren, en datſe daar met 2 ſcheepen waren gekoomen om haren handel te drijven, in die meening, dat 'er op de kuſt geen andere Vloot, als de ſijne was, maar dat, na dat hy na boven gegaan was, een Kapiteyn van den *Samorin* met een Vloot

Eenige *Mooren* koomen by hem tot *Dabul*.

Haar verhaal,

af-

aldaar aangekoomen was, den welken haar hare ſcheepen afgenoomen had: en nademaal ſy tot Onderdanen van den Koning van *Cochin* geworden waren, dat ſy ſijn Edelheyd overſulks verſogten, dat hy haar het hare ſoude willen doen weder geven. 1506.

En verſoek daar op gevolgt.

Hier op liet haar Don Lourenzo gaan / om dat het wat laat was / haar doende hoopen / dat hy den volgenden dag ſijn beſluyt dien aangaande ſoude neemen, tot dat hy wiſt in wat ſtaat de vyanden waren, of om te ſien, of ſy met ſijn komſt eenige verandering ſouden aanſtellen.

Hoop aan haar door *Lourenzo* gegeeven.

So haaſt als ſe weg waren / beried hy ſig met die van ſijnen Raade / op wat wijſe hy deſe Vloot daags daar aan ſoude aandoen. Dog hier in wierd hy door veel ſtemmen tegen geſproocken / en inſonderheyd door die geene / welker gevoelen ſijn Vader hem had belaſt tot het uytvoeren van d'aangelegenſte ſaken op te volgen: hem voor oogen ſtellende / het groot getal van ſcheepen, de ſmalligheyd van de Rivier, en de begunſtiging der *Mooren* van de Stad; en datſe verder niet en wiſten, of het een liſt van de geſeyde *Mooren* was, om haar op die Rivier te lokken, waar van hy nog niet veel kennis had: als mede / dat die ſcheepen, die de *Mooren* ſeyden van *Cochin* te weeſen, ſo ſy het in der daad waren, benevens d'andere met hem ſouden zijn gekoomen, en dat hy niet gehouden was, hulp en byſtand in ſulk een gevaarlijk geval, als het inloopen van die Rivier was, aan eenige andere, als aan die geene, die hy onder ſijn beſcherming had, te bewijſen, en niet aan yeder *Moor*, die tegen hem ſoude koomen ſeggen, dat hy een Onderdaan van den Koning van *Cochin* was.

Raadpleeging daar over gehouden.

Eyndelijk die geene / die van gevoelen waren / dat hy in de gemelde Rivier niet en ſoude loopen, waren daar ſo heftig en ſo lang tegen / dat ſy eyndelijk gelijk als upt den naam van den Koning en de welſtand van deſſelfs dienſt vertoonden / dat de menſchen in ſommige gevallen daar aan meer als aan haar eygen eer gehouden zijn / waar mede

Volſtandigheyd der Tegenſpreekers.

1506. Don Lourenzo ſeer miſnoegt van daar vertrok: waar op hy aan de Rivier genaamt Zingazar, zijnde ontrent 4 mijlen van Dabul, tegen Cochin, gekoomen zijnde / behalven een ſtorm / die hem overquam / en niet door het miſnoegen / dat hy had / de Brigantijn en een Praauw, die voor uyt dight by het land als Ontdekkers gingen / ſiende / dat een ſchip / dat voor de Rivier ten anker lag / ſijn touw los maakte / en uyt vreeſ voor haar / de Rivier op liep / ſo begonden ſy het ſchip ontrent een mijl ver te vervolgen / tot dat het ſelve het anker voor een groote wooning / die op de Rivier in een afgeleege plaats ſtond / liet vallen. Langs deſe Rivier was een groot huys / het welk wel na een Tol-huys geleek / om de regten aldaar te ontfangen / met een groote Moulje van hart-ſteen / tot groot cieraad van de plaats koſtelijk opgemaakt; agter dewelke en op de geheele Rivier veel ſcheepen / ſo kleyn als groot / waren leggende.

Oorſaak van Don Lourenzo's miſnoegt vertrek.

Twee Portugyſe vaartuygen vervolgen een ſchip dat op de Rivier ten anker lag.

Moulje en Tol huys langs de Rivier.

Don Lourenzo ſiende de Brigantijn en de Praauw agter het ſchip inkoomen / ſond Diego Pirez met de Galey van ſig af / denwelken door d'andere en de gelegenthepd van de plaats begunſtigt / aan de Moulje gekoomen zijnde / en vreeſende / dat ſo hy met een boodſchap te rug keerde / hy de gunſtige gelegenthepd van de tijd ſoude verlieſen / en dat het geſchut / dat ſy aldaar konden hooren / genoegſaam tot beſchept diende / ſo begonden ſy alle 3 met dat geen / dat ſy voerden / veele Mooren en Heydenen, die daar toe geloopen waren / de plaats te doen ruymen / het welk ſo verre ging / datſe ſo na aan de Moulje quamen / datſe haar meeſter van eenige ſcheepen maakten / die met de neus tegen 't land lepden / eer dat Don Lourenzo het geraas van 't geſchut hoorende / door het ſterk roepen aldaar aanquam.

Gevegt tuſſen de Mooren en Portugyſen.

Hier op ſprongen ſy alle aan land / en plonderden eenig goet / dat ſy in 't huys vonden / waar in ſy naderhant den brand ſtaken / als ook in alle de ſcheepen / groot en kleyn / die in de Haven lagen; uptgeſepd 2 groote en rijk-geladene van Ormuz,

De laatſte plonderen en verbranden alle de ſcheepen die in de

muz, die Don Lourenzo in den ſtaat / daar ſe in waren / met ſig nam. Hier mede / en met de ſchee- 1506.
pen die hy onder ſijn bewaring had / liep hy bin- Haven leg-
nen Cochin, meenende dooz ſijn Vader den On- gen.
der-koning / vermits de overwinningen / die hy be-
koomen had / wel ontfangen te wozden. Dog al-
ſo hy het voorgevallene tot Dabul, dooz een ſchip
dat dooz uyt gegaan was / reets verſtaan had / ſo
is 't / dat hy ſodanig op ſijn Soon geſtoozt was / d'Almeida
dat hy van meening was / een groote ſtraf daar geſtoort op
over te doen, ſo hy niet verſekert gewozden was / Lourenzo.
hoe ſeer ſijn voozſchreeve Soon ſijn beſt gedaan
had / om aan den vpant te koomen / dog dat hy /
om den raad der geene te volgen / die hy hem tot Sijn ver-
ſijne voornaamſte Raads-luyden gegeeven had / het ſchooning.
ſelve gelaten had: het welk hy vooz ſulk een groo- Straf over
te misdaad opgenoomen had / dat hy de ſchuldige de quade
van hare Kapitepnſchappen vooz een tijd geſet / en Raads-luy-
na dit Koninkrijk geſonden had / daar by voegen- den.
de / wat quaad de dood van Pero da Nhaya byge- Oorſaak
bragt had / alſo deſelve oozſaak geweeſt was / dat van den
Nuno Vaz Pereira ſijn Soon verlaten had / om quaden
dat / ſo hy tegenwoozdig geweeſt had / den raad raad.
als dan ſo qualijk niet uytgevallen ſoude zijn. En
nademaal eenige Edellieden / vooz de gemelde Ka-
pitepnen ſpreekende / tegen hem ſeyden / dat hy haar Vertoog
behoorde te ſtraffen, en met ſodanig een ſchande van eenige
aan den Koning na dit Koningrijk niet te rug ſen- Edellieden
den, ſo gaf hy haar tot antwoozd / dat hy dat ge- ten behoe-
val niet ſo ſeer, voor ſo veel als het de Eer van ve der ge-
ſijn Soon, als wel de vlagge des Konings ſijnen melde
Heere betrof, opnam, en dat mogelijk ſijne Ma- Raads-luy-
jeſteyt, gelijk deſelve geſonder van alle dingen den.
oordeelde, als andere, het ſelve op een ander ma- Antwoord
nier ſoude uytduyden. Dat hy ſijne Kapiteynen van d'Al-
met geen andere ſtraffen, als die hy haar ſelf ſou- meida daar
de aandoen, en begeerde te kaſtijden, om dat hy op.
in ſijne voorſchriften niet en vond, hoe dat hy ſig
in ſodanig een geval ſoude hebben te dragen. En Nader be-
hier op belaſte hy aan ſijn Soon / wiens eer al vel des Va-
eenige krak hier in quam te lijden / dat als het op ders aan de
Soon, als

1506. een vegten ſoude gaan, hy ſig altijd met ſekere Kapiteynen ſoude beraden, alſo hy haar voor ſo dapper en ſo edelmoedig kende, dat ſy in een ſaak van belang, ſchoon gevaarlijk zijnde, op veel onheylen, die hare levens ſouden ſchijnen te dreygen, niet en ſouden ſien. Dog in gevolge ſo van dit bevel / als van de moepelijkheyd / die Don Lourenzo hier uyt opvattede / ſchoon veele hem geen ſchuld hier in en gaven / ſo is 't / dat hy naderhant het leven quam te verlieſen / gelijk wy op ſijn plaats ſullen ſeggen.

het op een vegten ſoude gaan.

Miſnoegen der *Mooren* over de Fortres tot *Cananor*.

Derven ſulks niet laten blijken,

Schoon de Mooren die tot Cananor woonagtig waren / het maken van de Fortres aldaar / ſeer ſwaar op hare ſchouderen woeg / ſo derfden ſy egter ſulks niet laten blijken / ſo lang als den Heydenſen Koning van dat Land / waar mede den Admirant Don Vaſco da Gamma, en naderhant den Onder-koning de Vzeede maakten / die wy altijd met hem wel onderhielden / in 't leven was: Dog alſo hy op die tijd / (ſo men ſeyt / door het toedoen der Mooren,) quam te ſterven / en dat 'er een ander in ſijn plaats quam / die haar tegen ons begunſtigde / ſo wierden ſy ſo hoovaardig / dat de onſe ſelve wel haaſt quamen te merken / ſo dat / op dat het niet en ſoude ſchijnen / dat ſy den Oorlog ſonder eenige oorſaak aanvingen / ſy het volgende tot een voorwentſel van dien opnamen.

Dog doen het egter naderhand.

Opgeraapte oorſaak die ſy daar toe ſoeken.

Op het ſchip dat Gonſalo Vaz de Goes in de grond ſchoot / was een Moor die een Neef van Mamale was / een van de rijkſte en aanſienelijkſte / die 'er binnen Malabar woonden; Deſe Neef had ſijn woon-plaats tot Cananor, en het ſchijnt / dat het ſchip daar Gonſalo Vaz de Mooren, die hy gevangen genoomen had / in deede / verongelukt zijnde / hare Lijken aan de kuſt van Cananor quamen aandrijven / waar onder deſe Neef van Mamale aan de kleederen en andere teekenen / beneffens eenige andere / die met hem voeren / bekent wierd. Dit gaf eenig vermoeden van de waarheyd / om dat het ſo weynig tijd geleden was / dat het gemelde ſchip van Cananor was vertrokken / en

en dat Gonſalo Vaz daar nog niet ver van daan 1506.
en was.

Dit verwekte ſulk een geklag / en ſulk een gekerm onder de Mooren, dat ſy haar ten eerſten na Lourenzo de Brito begaven / hem verwijtende / dat hy haar met ſijn gedane verſekeringen bedrogen had, ende begeerden gants geen verontſchuldiging van hem aan te neemen. En alſo Mamale, behalven het verlies van ſijn Neef / ook veele goederen quijt geworden was / ende de voornaamſte was / die de ſchade geleeden had / ſo maakte hy / dat hy alle d'andere beſchadigde by een kreeg / waar mede hy ſig na den Koning van Cananor begaf / ende / regt daar over van hem verſogt, die hem daar op toeſtont / dat hy ſig ten beſten, als hem doenelijk was, ſoude wreeken.

Geklag der *Mooren* aan *Lourenzo de Brito* over het verongelukken van een Neef van *Mamale* en andere.

Wat *Mamale* hier op doet.

Den Koning van *Cananor* valt hem toe.

Hy dan dit verlof gekreegen hebbende / ſpande ten eerſten aan met de Mooren van Calicut, de welke by den Samorin ſo veel te weeg bragten / dat hy aan den Koning van Cananor ſchreef / dat hy onſe Fortres ſoude beleegeren, om de Mooren van ſulk een ſlaverny en ſulk een ſwaar jok / als haar deſelve op den hals bragt / te helpen verloſſen; gelijk deſen dan ook niet na en liet / het ſelve aanſtonts in 't werk te ſtellen. Want alſo geſegt wierd / dat hem de navolging van dit Koningrijk met regt toequam, ſo kreeg hy hulp van den Samorin, ſonder dat hy veel moeyte daar toe van nooden had.

Staat toe de Fortres te beleegeren,

Waar toe hy hulp van die van *Calicut* krijgt.

Eyndelijk dit werk wierd onder haar ſodanig aangelepd / dat / als Don Lourenzo daar voorby trok / om tot Cochin te gaan overwinteren / hy van Lourenzo de Brito verſtaan hebbende / dat dat Land door dat geval oproerig geworden was, ſo liet hy hem 60 man van ſijn Vloot / met eenige levens-middelen en voorraad van Oorlog / alſo de Brito vreesde / dat de Mooren de meer gemelde Fortres met de winter ſouden komen aantaſten / gelijk ook geſchiede; want den Koning van Cananor had ſijn voornemen tot die tijd toe nog niet ten vollen te kennen gegeeven; ſo dat Lourenzo de Brito, ſiende dat alles ſig tot de gemelde be-

Don Lourenzo laat 60 man van ſijn Vloot aan *Lourenzo de Brito* over.

1506. beleegering aanſtelde / en dat eenige Kapiteynen van den Koning met eenige Patamares, zijnde menſchen / dewelke in de winter veel dooꝛ het Land repſen / tot aan de Pooꝛten van de Foꝛtreſ quamen ſtroopen / ſo ſchꝛeef hy aan den Onder-koning den toeſtant / daar hy ſig doen ter tijd in bevond, en dat hy daar en boven bedugt was, dat den *Samorin* ſijn gantſche magt tot hulp van den Koning van *Cananor* ſoude affenden, gelijk hy van eenige *Heydenen* ſijn vrienden, en inſonderheyd een Neef van den Koning, die hem na ſijn dood in 't Koningrijk ſoude navolgen, verſtaan had.

De Brito ſchrijft hier over aan den Onder-koning.

Wat den Onder-koning hier op doet.

Deſen bꝛief op Paas-dag tot Coulan gekoomen zijnde / terwijl men met den dienſt doende was / ſo wagte den Onder-koning niet langer / als tot dat deſelve ge-epndigt was / waar na hy ſijn Soon Don Lourenzo met het beſte volk / dat aldaar was / op het allerſpoedigſte deed t'ſcheep gaan; en wat hem aangaat / hy ging de vooꝛraad / die een peder in huys had / tot het vooꝛſien van 't volk / dat hy affond / ſelf afvoꝛderen: waar op de bꝛift tot het te hulp koomen van de geneelde Foꝛtreſ van Cananor, ſo groot was / dat de Kapiteynen / dewelke / volgens de gewoonte van ons Chriſtelijk Geloof / gewapent op het Gꝛaf paſten / in hare onder-hleederen bleeven / om dat een peder van haar het geweer / dat hy aan een ander uytgeleent had / ging weder halen. En ſchoon het weer bꝛy wat te ruuw was / om ſig in Zee te begeeven / ſo is 't egter fulks / dat de dappere moed der onſe meer vermogt / als deſſelfs onſtuymigheyd.

Yver der Kapiteynen tot het beſchermen der Fortres.

Don Lourenzo heeft laſt om onder *Lourenzo de Brito* te ſtaan,

Don Lourenzo ondertuſſen met dit volk tot Cananor gekoomen zijnde / wijl hy laſt had / om aan *Lourenzo de Brito*, vermits de agtbaarheyd van ſijn perſoon, en de naam van Kapiteyn van de Fortres, die den Koning hem gegeeven had, te gehoorſamen, ſo wilde gedagten de Brito het ſelve egter nimmermeer toeſtaan / ſeggende / dat hy geen heerſchappy over den Soon van den Onder-koning van *Indien* wilde voeren: te meer / alſo hy vooꝛ ſijn perſoon ſulk een Kapiteyn was / dat het hem

Dog deſen weygert ſulks,

be-

beter ſoude paſſen / dat hy aan een yeder gebood, als dat hp van andere ſoude woꝛden geregeert. 1506.

Eyndelijk daar vielen ſo veel hoffelijkheden over het gebied / dat den een aan den ander / peder om 't eerſt wilde opdꝛagen / tuſſen hen-lieden booꝛ / dat Don Lourenzo te vꝛeeden was / al het volk / dat hp hp ſig had / aan Lourenzo de Brito over te laten / om met hem die winter over te blijven ; en wat hem aangaat / hp keerde alleen weder na Cochin, om dat het in dat geval om ſijn perſoon alleen te doen was. Groote hoffelijkheden tuſſen haar beyden, *Don Lourenzo* keert na *Cochin*.

Dit volk dan gekoomen zijnde / liet Lourenzo de Brito een ſeer ſterk werk met een gragt aan geene ſij de muur van de Foꝛtreſs / op de wijſe van een pijp of gang maken ; niet ſo ſeer tot deſſelfs verſekering en beſcherming / als tot het bewaren van een wepnig water / daar hp en ſijn volk van dꝛonken / dat een ſteen-werp van daar was : waar tegen over de Koning van Cananor een gragt had laten maken / die van 2 kanten met de Zee raakte / latende maar een ſeer naauwe dooꝛtogt / op dat d'onſe het gebꝛuyk van de put niet en ſouden hebben ; ſo dat een peder ſig van ſijn kant om 't eerſte booꝛſag / als over een ſaak / die de geheele winter ſoude duuren. Nieuw werk door *Lourenzo de Brito* gemaakt. Koning van *Cananor* laat een gragt daar tegen over maken.

Het eerſte bloed dat van d'onſe in deſe beleegering / die den Koning met 20000 man aanbing / vergooten wierd / was over het halen van water upt de put / want de Mooren waren daar ten eerſten bp / om ſulks te beletten. En ſchoon dat'er in de uptvallen niet een dꝛoppel water was / die geen 2 aan bloed koſte / ſo was egter de doꝛſt ſo groot onder d'onſe / dat ſp deſelve liever ten koſten van dien wilden leſſen / als ſulk een over-groote noot upt te ſtaan. Dog God booꝛſag eyndelijk hier in / booꝛ de behendigheyd van eenen Thomas Fernandez, meeſter van de werken van de Foꝛtreſs / den welken een Mijn onder de aarde maakte / die op een badem na aan de mond van de put raakte / en ſo wel verſoꝛgt wierd / dat de aarde in de put niet en konde vallen. Bloed over het halen van water vergooten. Grooten doꝛſt.

Hier

1506. melde Balen en de menschen self / vry wat beter als van te vooren trof. Hier op deede hy een grooten uytval / waar door hy d'overwinning haar volkomenheyd gaf / de vyanden dood slaande en quetsende / so lang / tot dat hy haar t'eenemaal in de vlugt sloeg / so dat de gragt meer door hare lichamen / als door het hout / dat sy daar toe aangebragt hadden / vervult wierd.

Dog in de vlugt geslagen.

Lourenzo de Brito wil de *Mooren* onder de Palm-boomen verdrijven.

Na dat dese overwinning bevogten was / en de Mooren self onder de Palm-boomen beset waren / wierd Lourenzo de Brito van meening haar daar uyt te verdrijven / so dat hy belaste / dat men op sekere duystere en regenige nagten daar op soude in vallen / om dat hy wist / dat de Mooren en Heydenen op diergelijk een tijd seer kleyn-moedig zijn. De uytvoering hier van betrouwde hy aan den Opper-Alcaide Guadalaxara, om dat hy den aanslag eerst voorgestelt had. Desen nam 80 man met hem / en daar onder de beste / die hy by hem had / waar mede hy een treffelijke daad uytvoerde. Want also de Mooren op die tijd niet al te wel op haar hoede waren / en vermits den regen seer veel ongemak leden; so is 't / dat so haast als d'onse haar met een groot geschreeuw op het lijf vielen / het geschut sodanig begon te speelen / dat dit geen menschen werk geleek te zijn / maar dat den Hemel vuur / water / yser en bloed te gelijk regende / invoegen daar in dat geval over de 300 man van de vyanden in seer korten tijd sneuvelden.

Seer wel uytgevoert.

Nederlaag van 300 vyanden.

Buyt van geschut en levens-middelen.

D'onse hier op weder by malkander gekoomen zijnde / maakten sig meester van eenige ysere stukken / en levens-middelen / daar sy groot gebrek aan leeden / het welk haar over sulks seer wel quam / so dat het scheen / dat God de Heer haar dese bystant regt van pas sond / als een regte hulpmiddel tegen het gevaar / daar sy sig naderhand in sagen / vermits sy een goed gedeelte van het geen / dat sy in de Fortres hadden / na die tijd verlooren. Want door versuym van een man van den Factoor Lopo Cabreira, die een brandende keers in 't Comtoir / dat buyten de Fortres was / daar de

Verlies van huysen in de Fortres door brand.

In-

Inwoonders hare stroope hutten hadden / by on- 1506.
geluk liet / verbrandden deselve alle by nagt / so
dat daar niets van over bleef / het welk die van
binnen meer als het verlies van alle andere din-
gen gevoelden.

Ondertussen deede Lourenzo de Brito sijn upt- *De Brito*
terste best wel / om dit een wepnig te versussen / *tragt dit te*
een peder wijs makende / dat alle de gemelde le- *bewimpe-*
vens-middelen binnen de Fortres in 't Pak-huys *len.*
waren; dog het tegendeel wierd men haast gewaar
aan de schrale uptdeeling / die aan een peder daar
van gedaan wierd / en insonderheyd aan de slaven /
waar van eenige upt hongers-noot na de Mooren *Slaven loo-*
overliepen / dewelke verslag deeden van den ellen- *pen tot de*
digen toestant / daar de Fortres sig in bevond. *Mooren over*
door hon-
gers-noot.

De Mooren hier op denkende / dat sy een groot *Hinderlaag*
voordeel op d'onse souden konnen bevegten / dee- *door dese*
den quansups eenige koepen na de Palm-boomen / *mislukt.*
en lepden sig met een in een hinder-laag / niet twijf-
felende / of d'onse souden daar op upt vallen / het
welk haar egter niet en gelukte. Want schoon de
honger de kragten der onse verminderde / so ont-
brak haar egter de moed niet / so dat sy de gemel-
de koepen in spijt van de vpanden niet alleen op
die reps / maar ook nog op andere malen kree-
gen; het welk de Mooren siende / so lieten sy die *De Mooren*
gewaande list voortaan agter blijven / also sy sa- *laten haar*
gen / dat sy hare vpanden daar door maar so veel *list varen.*
te meer versterkten; waar door de onse tot sulk een *Hongers-*
verbaarlijke hongers-noot vervielen / dat 'er geen *noot en*
hond / kat / en ratten waren / of se wierden al tot *siekte der*
spijs gebruykt / so dat de Soldaten / so door den *Soldaten.*
honger als door het gestadig vegten en andere on-
gemakken / die sy by daag en by nagt moesten
uptstaan / byna altemaal siek wierden. Dog onse
Lieve Vrouw, aan wie de onse sig op die bena- *Groot won-*
minge der Victorie door Don Lourenzo op den 15 *der van onse*
Augusti, waar in de Kerk desselfs Hemel-vaart *Lieve Vrouw*
viert / op die hoek lands gedaan / sig bevalen / kreeg *der Over-*
medelijden met haar door het volgende wonder / *winning.*
dat men gelijk als met de vinger konde voelen.

1506. Want de Zee wierd geweldig onſtuymig / en ſmeet ſo veel Zee-kreeften op de gemelde hoek lands / dat d'onſe deſelve aanſagen / als een Manna die haar upt den Hemel toegeſonden wierd / welke kreeften niet alleen de geſonde dooz hare groote meenigte verſadigden / maar ook de ſieken van alle hare qualen en ſiekten genaſen.

Zee-kreeften verſadigen de geſonde, en geneeſen de ſieken.

En waarlijk volgens den ſwaren arbeyd / die ten eerſten daar op volgde / ſo God de Heer haar daar dooz / en den Pzins van Cananor met het geen / dat ſijn Goin tot d'ondergang van d'onſe geſchikt had / niet te hulp gekoomen was / had het ſekerlijk met de Foztres gedaan geweeſt. Want alſo de Zee in de Maand van Auguſtus, als wanneer de Lente op die kuſt begint / nog geenſins baarbaar is / ſo is 't / dat den Koning van Cananor bp ervarenthepd ſiende / dat den Oozlog te Land hem ſchadelijk was / en dat onſe ſcheepen in ſeer kozten tijd in Indiën konden koomen / bp / eer deſelve bp der hand waren / beval / dat men de Fortres aan de hoek, die wy geſeyd hebben, dat rontom in 't water ſtont, ſoude aantaſten, niet alleen met *Barken* en *Catures*, dewelke digt by 't Land konden koomen, op dat het volk in 't water ſoude ſpringen, maar ook nog met een andere nieuwe vond van Kaſteelen, gelijk de geene / die den Samorin in den Oozlog van Cochin tegen Duarte Pacheco gebzuykte / en die dooz de Mooren eerſt op de baan gebzagt was.

De Fortres op het tipje van in der *Mooren* handen te vallen.

Nieuwe vont van Kaſteelen door de *Mooren*.

En alſo op den dag van dat gevegt / het welk te water en te land ſoude geſchieden / daar veel volk van nooden was / ſo verdubbelde den Samorin dat geene / dat bp aan den Koning van Cananor geſonden had / ſo dat het Leger doen ter tijd over de 50000 man ſterk was.

Den *Samorin* verdubbelt ſijn hulp-benden.

Lourenzo de Brito voorſiet'lig daar tegen.

Lourenzo de Brito van dit alles dooz den Pzins van Cananor verwittigt zynde / en dat de Mooren alle haar vertrouwen na de kant van de Zee ſtelden / om dat de Fozтres aldaar op ſijn ſwakſte was / alſo bp niet en vertrouwde van die kant te ſullen wozden aangedaan / ſo is 't / dat bp die

ſijde

ſijde met geſchut en volk geweldig voorſag / hoe- 1506.
wel hy egter ſig ſo diep in die gaten niet en begaf als te vooren / op dat de Mooren ſien ſouden / dat hy van de ſaak onderregt was.

Eyndelijk den dag gekoomen zijnde / gebruik- De *Mooren* willen d'onſe verraſſen.
ten de Mooren een manier van liſt in het aangaan van dit gevegt / het welk was / dat ſy de Voetreſ na de Land-ſijde des morgens aandeeden / op dat alle d'onſe daar na toe ſouden loopen. Ondertuſſen quam de Vloot der vpanden om op haar plaats te ankeren / als ſig inbeeldende / dat ſy deſelve verlaten ſouden vinden. Deſelve was over de 200 roep- Haar Vloot hoe ſterk.
ſchupten van allerhande ſoorten ſterk / zijnde de meeſte van dien in rpen geſtelt / op datſe ſo veel te meerder volk ſouden voeren / en daar onder waren mede 2 van die Machines, daar ontrent 150 man in waren. Dog alſo Lourenzo de Brito op alles Swaren torn door *Lourenzo de Brito*.
geſcherpt was / ſo is 't / dat niet tegenſtaande hy op dien dag een ſeer ſwaren arbeyd uytſtont / en het gevegt tot den avont toe duurde / het God egter beliefde / dat alle dien grooten toeſtel en geweld / dat de Mooren aangeregt hadden / tot haar ſcha- Toeſtel der *Mooren* valt tot haar ſchade uyt.
de gedpde. Want ſchoon ſy tegen de onſe aan de Land-kant hand aan hand quamen vegten / om over het paal-werk heen te breeken / ſo was egter het getal der dooden / die aldaar bleeven / ſo groot / dat ſy gedwongen wierden te rug te wijken. En Moeten wijken.
ſo deſe eenige ſchade quamen te lijden / was die van de geene / die aan de Zee-kant vogten / nog veel grooter. Want aan die ſijde was ons ſwaarſt Zee-ſchade nog grooter als die van de Land-ſijde.
geſchut geplant / en het ſelve deed niet een ſchoot te vergeefs / ſo door het in de gront ſchieten van vaar-tuygen / als het vernielen van menſchen / ſo dat de viſſen voor eenige dagen een grooten overvloet van ſpijs / en d'onſe van brant-hout / dat de Zee naderhant na de kuſt dreef / hadden.

De Mooren, die na de Zee-kant vogten / of den aanval gedaan hadden / waren die geene / die eerſt de vlugt namen / het welk oorſaak was / dat Lourenzo de Brito ſig met ſijn meeſte volk na de Land-kant begaf / om een nieuw gevegt aan *Mooren* van de Zee-kant vlugten. *De Brito* wend ſig na

1507. te gaan / waar dooz hp d'overwinning tot haar volkomen ſtant bragt / bewelke / ſchoon ſulks met wepnig bloet-ſtozting van d'onſe geſchiedde / ſo gaf egter God de Heer / dat wijl deſelve roem-waardiger was / daar niemant en was / die van ſijne wonden quam te ſterben.

de Landkant. Overwinning voor de *Portugeſen.*

Wp ſullen ondertuſſen ter gedagteniſſe van die Helden / eenige van de vooznaamſte / die tot onſe kennis gekoomen zijn / hp naam en toenaam melden: Namentlijk Franciſco Pantoja, Jorge en Alvaro Pazanha, Gebzoeders / Fernando Pirez en Simon d'Andrade, mede Gebzoeders / Ruy Pereira, Ruy de Sampayo, Alvaro de Brito, Jorge Fogaza, Franciſco de Miranda, Diego Pereira, Pero Fernandez Tinoco, Franciſco Serrano, Gonſalo Vaz de Goes, Joan Gomez Cheira-dinheiro en Antonio Rapozo.

Wie ſig in dit gevegt wel gequeeten hebben.

Deſe / niet alleen op dien dag / maar ook de geheele beleegering geduurende / die over de 4 maanden duurde / leeden groote honger / en dozſt / en moeſten veel waken / vegten en andere ongemakken / die ſulke beleegeringen / waar van geen ontſet te verwagten is / na ſig ſleepen / uptſtaan / waar by hp nog veel van haar bloed moeſten ſtozten. Dog God wilde / dat dit ook den laatſten dag van alle deſe ongemakken was; want een wepnig daar na quam Triſtano d'Acunha, waar mede den Koning van Cananor een ſeer voozdeelige vzeede met ons trof / die hp en Lourenzo de Brito ook aanhamen; mits dat den Onder-koning hem in ſijne Koninglijke waardigheyd ſoude beveſtigen / gelijk geſchiedde / ſo haaſt als Triſtano d'Acunha tot Cochin quam / alwaar hp met groote eer en een peders groot genoegen ontfangen wierd.

Sware ongemakken in de beleegering uytgeſtaan.

Triſtano d'Acunha komt met een voordeelige Vreede van den Koning van *Cananor.*

d'Acunha met groote eer te *Cochin* ontfangen.

Gelijk wp hier vooren geſchzeeven hebben / quam in Portugaal seker Monnik / genaamt Bzoeder Mauro, Opper-hoofd van 't huys van St. Catrijn; van den Berg Sinay, met bzieven van den Paus aan den Koning Don Manuel, over het afſtaan van de ſaken van Indiën, vermits de ſware dzepgemenſten / die de Soudaan van Egypten gedaan had. Na dat deſe Monnik met des Konings ant-

Komſt van *Mauro* met brieven van den Paus aan den Koning van *Portugaal.*

woozd-

wooꝛt aan den Paus was weder gekeert / wierd hy dooꝛ deſen naar Egypten afgevaardigt / met bꝛieven aan den Soudaan, meldende het geene hy gedaan had over het geen / waarom Bꝛoeder Mauro hy hem had geweeſt; waar van hy nader kenniſſe dooꝛ andere wooꝛden / dewellke tot antwooꝛt dienden / op het geen den Soudaan hem geſchꝛeeven had / konde neemen. En ſchoon d'antwooꝛt / die deſen Bꝛoeder mede nam / niet in 't geheel na ſijn ſin was / ſo liet hy egter daarom niet na / de Reys met vꝛeugden aan te neemen / om verſchede redenen / die hem daar toe bewoogen / als ook vermits de Almiſſen / die den Koning Don Manuel hem vooꝛ het hups van St. Catrijn mede gaf. Dog de Soudaan volbꝛagt ook van ſijne ſijde niet het geen / dat hy geſepd had te ſullen doen / ſo dat alle ſijn boog vooꝛneemen hier op upt quam / dat hy een Vloot toeruſtede / om het geen hy aan de Pꝛincen die hem / gelijk wy geſepd hebben / daar over upt Indiën geſchꝛeeven hadden / belooft had / in 't werk te ſtellen.

1507.

Door den Paus weder naar *Egypten* afgevaardigt.

Neemt de Reys met vreugden aan.

De *Soudaan* houd ſijn woord niet.

En alſo Egypten, vermits het daar ſelden regent / gebꝛek aan veele dingen heeft / ſo was de Soudaan genootſaakt / ſig van de vooꝛnaamſte dingen / die tot ſodanige Togten / als van hout / pſer / teer / zepl-werk en werk-lieden / tot het maken van ſcheepen en Galeyen, noodig zijn / te vooꝛſien; waar van hy het meeſte gedeelte upt de Zee van de Levant kꝛeeg; en inſonderheyd hout / het welk in 't Gebergte van Eſcandalor afgehouwen wierd. En alſo het gemelde Gebergte in het Land van den Turk is / en dat 'er in die tijd eenig verſchil tuſſen haar beyden was / ſo wierd geſegt / dat hy dat hout op het tuſſen-ſpreeken der *Venetianen* kꝛeeg: waar op het ſelve in 25 ſcheepen onder het gelepde van 800 Mamelukken geladen zijnde / ſo ſchijnt het / dat God gaf / dat nademaal deſe Vloot tegen de Portugyſen toegeꝛuſt wierd / deſelve Portugyſen ten eerſten meeſter van 't gemelde hout wierden / gelijk dan vooꝛgeſpelt was / dat het ſelve in dier voegen ſoude geſchieden.

Moet ſig van veel dingen tot de ſcheepsbouw voorſien.

Gebergte van *Eſcandalor* houtrijk.

Het hout door het tuſſenſpreeken der *Venetianen* gekreegen.

1507. Want Broeder André van den Admiraal Bailio van Portugaal, onſen Lands-man / Conſervateur en Cancelier van d'Order van St. Jan, dewelke ſig met een Smal-deel van de gemelde Order, ter getal van 6 ſcheepen en 4 Galeyen, waar in ontrent 600 Soldaten waren / tot Rodes bevont / geſchepden en op Reys zijnde / ſo ontmoette ſe gedagten Admiraal deſe Vloot van den Soudaan, waar van hy 5 ſcheepen in de gront ſchoot / en 6 nam. In dit gevegt bleeven 300 Mamelukken; en van d'andere ſcheepen wierden mede eenige door een onweer dat'er naderhant opquam / eenige vermiſt / ſo dat'er maar 10 behouden tot Alexandryen aanquamen.

Vloot van den Soudaan door den Portuzyſſen Admiraal Bailio geſpoomen.

Het overgeſchooten hout met Kameelen na Soez gebragt.

Het overgeſchooten hout ondertuſſen over de Nijl tot aan Cayro gebragt zijnde / ſo is 't / dat na dat het ſelve verwerkt was / men het in 3 dagen tijds op Kameelen tot Soez toe / zijnde een van d'uptterſte Havens van de Roode-Zee, met groote moepte bragt. En alſo door het verniſſen van 't ander hout / daar nog veel tot het maken van 6 ſcheepen en 6 Galeyen ontbrak / die dat jaar moeſten klaar zijn / tot dat men ſig door een ander Vloot in het Land der Abyſſinen, langs de Zee van Porto Alcocer, na om laag tegen Soez, in ſeker gebergte / dat daar op valt / van meerder voorſien had / ſo wierd'er voor die tijd eenig dun en tenger hout tot de Galeyen gekapt / waar upt d'onvrugtbaarheyd van het Land te ſien is.

Slegt behulp by gebrek van beter.

12 Scheepen eyndelijk klaar gekreegen.

Na dat dan deſe 12 ſcheepen voltooyt / en met Zee-volk voorſien waren / waar van de meeſte van alle kanten upt de Levant quamen; een gedeelte vrywillig / en het ander / dat upt de ſcheepen / die tot Alexandryen lagen / genoomen wierd / ſo vertrok Mir Hocem, Opper-hoofd van de Vloot / naar Indiën. Dewelke ſchoon hy geen Mameluk was / van de geene / die tot ſulke Ampten verkooren wierden / ſo wierd hy egter door den Soudaan daar toe verheeven / om dat hy een dapper Cavalier en ervaren Zee-man was.

Vertrek van Mir Hocem met des Soudaans Vloot naar Indiën.

Wat ſijn perſoon aangaat / hy was gebooren

in

in een Landſchap dat de Perſianen, Cordiſtan noemen / het welk tuſſen Babylonien en Armenien leyd / en daarom wierd hy ſijn naam het wooxt van Cor gevoegt / aldus / Mir Hocem Cor. Wat het-wooxt van Mir aangaat / dat dient by de Perſianen tot een vooz- en eer-naam / ende wozd gegeeven aan lieden / die over d'andere in den Oozlog gebieden / of die Edel gebooren zijn. Hocem is de naam van de Stam of van 't geſlagt / en Cor of Cordi, die van de geboozte-plaats. 1507.

Sijn geboorte-plaats. Byvoeging tot ſijn naam. Wat *Mir Hocem* en *Cor* beteekenen.

Op deſe Vloot / die den Soudaan aldus uptgeruſt had; waren meer als 1500 Soldaten / die hy tot hulp van de Mooren naar Indiën ſond. Want tot Imbo gekoomen zijnde / het welk een boozname plaats van de kuſt van Arabien is / leggende van deſſelfs Hoofd-ſtad / genaamt Medina Elnebi, het welk de Stad des Profeets te ſeggen is / ontrent 16 mijlen / ſo nam hy deſelve ſtozmender hand in / en ſloeg den Xeque aldaar / den welken met een groot getal Alarben, om hem het landen te verhinderen / upt het Land gekoomen was / met meeſt alle de ſijne dood.

Bemanning van de Vloot.

Imbo door *Mir Hocem* ſtormender hand ingenoomen.

De reden van deſe vyantſchap booz Mir Hocem was / om dat deſe Xeque Heer van dat geheele Landſchap was / waar booz alle de Mooren van dat Weſtelijke gedeelte in Bedevaart na ſijn hupg van Mecha gaan: en alſo hy meeſter van het veld was / ſo dwong hy alle die Reyſigers / om hem peder een ſekere ſomme geldz booz haar hoofd te betalen. En nademaal hy ſig daar niet mede te vreeden hield / maar daar en boven ook nog plonderde / al wat hem booz quam / ſo boozſag den Soudaan in de klagten van deſe Reyſigers / en verdzoeg met deſen Xeque, dat hy hem alle jaren 12000 goude *Turkſe Sultanynen* ſoude betalen, mits / dat hy de gemelde Reyſigers vry en onverhindert ſoude laten doortrekken, boozgeevende / dat hy ſulks by wijſe van Aalmis en als uyt medoogentheyd voor dat arme volk deede, hoewel de waarheyd was / dat het om ſijn boozdeel geſchiedde. Want peder van die Reyſigers / die upt Cayro of

Reden van deſe vyantſchap.

Verdrag van den *Soudaan* met den *Xeque* over ſijne geweldenaryen.

Schoon voorgeeven,

1507. upt de Landen van deſ Soudaans gehoorſaamheyd
vertrok / wierd in de Croup / daar hy in ging /
Anders bevonden. door ſijne Bedienteng aangeteekent / en moeſt 2
Sultanynen betalen / namentlijk / d'eene door den
upttogt upt ſijne Landen / en d'ander / die hy ſen-
de / aan den Xeque te moeten uptkeeren / het welk
Groote voordeelen die den *Soudaan* daar uyt trekt. hem een ſeer groot voordeel aanbragt. En alſo het
een harde ſaak door hem was / de 12000 beloofde
Sultanynen aan den Xeque te betalen / ſo was hy
4 Jaren aan den *Xeque* ten agteten. al 4 jaren lang daar van in gheheele gebleeven /
waar door de Xeque tot ſijne oude afperſſingen en
knevelerpen was wedergekeert.

De Soudaan hier op willende toonen / dat hy
het gemeene beſt ter herten nam / en dat hy als
Calyf van het Turkſe Geloof / in de ſchade / die
de Kepſigers van ſijn hups aangedaan was / wil-
Laſt van den *Soudaan* om *Imbo* te bemagtigen. de voorſien / ſo belaſte hy aan Mir Hocem, dat
hy deſen *Xeque*, die quade gewoonte ſoude verlee-
ren, en dat ſo hy van ſijne knevelerpen niet wilde
afſtaan, hy hem die Haven van *Imbo* (dat de beſte
ſaak was / die hy had / en hem het meeſte inkoo-
men door het in en upttrekken der gemelde Bede-
baarders / mitſgaders van eenige goederen / die
aldaar verhandelt wierden / aanbragt) ſoude af-
neemen.

Buyt van *Imbo* aan den *Soudaan* geſonden. Mir Hocem dan meeſter van de gemelde plaats
gewordeu zijnde / lep daar ten eerſten een goede
beſetting in / en ſond een van ſijne ſcheepen / met
eenigen buyt van de geene / die hy aldaar gevon-
den had / aan den Soudaan, beneffens de tijding
van d'overwinning / die hy op dien Barbaar be-
bogten had / en hem meerder volk tot het bewa-
ren van het geen hy aldaar liet / verſoekende.

Mir Hocem komt tot *Juda*. Dit ſchip vertrokken zijnde / dede hy van gelijk-
ken na Juda, een Zee-ſtad van Arabien, daar hy
aanquam / die het derde deel van de Kegten / die
Uytvlugten van den *Xeque*. alle de goederen betaalden / aan den Soudaan moeſt
uptkeeren. Dog dit regt had een Xeque, Heer van
de Stad / genaamt Daravy, hem in eenige jaren
niet voldaan / ſeggende / dat onſe Vlooten d'in-
komſten, die hy kreeg, verhinderden, en dat hy

het

het weynige, dat hy daar van ontfing, tot het beſchermen van de Stad van nooden had, ingevalle wy aldaar t'eeniger tijd met onſe Vloot mogten koomen te landen. Dog Mir Hocem ſeer wepnig werk van ſulke redenen makende / ſo moeſt het nootſakelijk tot de wapenen koomen / invoegen hy met geweld in de Stad dzong. Dog alſo de Alarben hy ſijn volk te vergelijken / ſeer ſlegt gewapent waren / en alleen eenige ſtokken / aan het eene epnde gebzant / in handen hadden / daar ſy hare vpanden mede te keer gingen / ſo is 't egter / dat wijl ſy in groot getal waren / Mir Hocem ſo veel volk daar dooz verlooz / dat hy wagten moeſt / tot dat de Soudaan hem daar mede wat verſterkt had / gelijk hy deede met een ſchip / dat Hocem hem met een gedeelte van den bupt toegeſonden had. 1507.

Mir Hocem dringt met geweld in de Stad.

Alarben ſlegt gewapent. Weeren haar door haar groot getal.

Mir Hocem met volk verſterkt.

Ondertuſſen nam Mir Hocem het grootſte gedeelte van ſijn volk / dat hy nog over gehouden had / na ſig / ſonder met de Soldaten te willen vertrekken / ſeggende / dat ſy alle op Soldy dienden; dog ſedert de eerſte betalinge / die ſy tot Soez ontfangen hadden / was haar geen andere gedaan / niet tegenſtaande ſy in geheele 4 maanden geen geld geſien hadden. Dit was oozſaak / dat eenige Turken met een Galjoen deur gingen / daar Kapitepn op was een Moor geboozig tot Tuniz, die maar een oog had / genaamt Raez Muſtafa, die daar mede na Dabul ging / alwaar hy het ſelve kielhaalde.

Sijne Soldaten krijgen geen betaling.

Raez Muſtafa laat ſijn ſchip kielhalen.

Mir Hocem ondertuſſen dit aan den Soudaan geſchzeeven hebbende / en dat al het ſelve hy gebzek van betaling toequam / ſo woozſag hem ſijnen Heer met geld en volk / dooz deſelve ſcheepen / die hy hem met een deel van de bupt toegeſonden had; en hier op vertrok hy Hocem naar Indien, ende liep tot Aden aan / daar hy maar 4 dagen bleef. Van daar zepide hy langs de kuſt tot aan Calayate, daarſe hem niet wilden inlaten / alſo hem verweeten wierd / dat hy het met den Koning van *Portugaal* hield, en dat ſo het waar was, dat hy de *Portugyſen* ſogt om haar te bevegten, daar een

Mir Hocem krijgt geld tot betaling.

Loopt tot *Aden* aan, En van daar na *Calayate*. Voorſtel aan hem gedaan om

1507. van hare Kapiteynen tot *Ormuz* was; dat hy die ſoude gaan beſocken, en dat men hem op ſijn weder-komſt na ſijn verdienſten ſoude ontfangen.

ingelaten te worden.

d'Albuquerque komt dit te weeten.

Dit wierd van Alfonſo d'Albuquerque verſtaan/ alſo hy nog onlangs aldaar geweeſt had / en ſig tot Ormuz onthield. Mir Hocem onderwijl ſteunde meeſt op den Koning van Cambaya en Melique Az, Kapiteyn van Dio, in het voorneemen dat hy had / om ons uyt Indiën te verdrijven. Want ſy hadden beyde groote beloften van den Soudaan gekreegen; en hy Mir Hocem had laſt / met deſen laatſten te ſpreeken, eer hy ſig na de kuſt van *Malabar* begaf, ende ſijnen raad en die van den Koning van *Cambaya* rakende het aantaſten van onſe Vloot te volgen, ſo dat hy tot Calayate niet en wilde aanloopen / of na d'Inwoonders van die Stad luyſteren / dewelke wilden hebben / dat hy Alfonſo d'Albuquerque tot Ormuz ſoude gaan opſoeken / maar daar en tegen hoorende ſeggen / dat onſe Vloot ſig daar ontrent onthield / ſo deed hem dat ſijn vertrek verhaaſten / alſo hy bedugt was / dat hy daar onder ſoude vervallen. Want hy wiſt weynig / hoe dat hy ſig ontrent ons ſoude dragen/ ſo dat hy daarom eerſt met Melique Az wilde ſpreeken.

Mir Hocem heeft laſt de *Portugyſen* aan te taſten.

Wil tot *Calayate* niet aanloopen.

Ontſiet onſe Vloot.

Dit was dan d'oorſaak dat hy ſig na Dio begaf / alwaar hy ſeer wel ontfangen wierd / om dat men aldaar ſterk naar hem verlangde / want men had de tijding al / dat hy onderwegen was. Met ſijn komſt gebeurde het geen wy in 't vervolg ſullen verhalen.

Gaat na *Dio*, daar hy wel ontfangen word.

Den Onder-koning Franciſco d'Almeida ſijn afſchept naar het gevegt van Panane, van Triſtano d'Acunha genoomen hebbende / bleef op die kuſt van Malabar met eenige ſcheepen; / en ſond een Vloot van 8 zeylen met Don Lourenzo ſijn Soon / om op de ſcheepen van *Cananor* en *Cochin* te paſſen, mitſgaders de kuſt tot aan *Chaul* te doorloopen, gelijk hy in die Lente-maanden plag te doen. Daar op waren voor Kapiteynen Pero Barreto de Magalhanes, Duarte de Mello, Gonſalo Pereira, Franciſco

Vloot van 8 zeylen om op de ſcheepen van *Cananor* en *Cochin* te paſſen.

Namen van deſſelfs Kapiteynen.

ciſco da Nhaya, Antonio Lopez Teixeira, Payo de Souſa en Diego Pirez, Op-paſſer van Don Lourenzo, peder in ſijn Galey, en d'andere hadden ronde en Latijnſe ſcheepen. En om dat eenige van de ſcheepen / daar hy ſoude op paſſen / na de Stad Chaul geſchikt waren / en hy van voornee-men was / die kuſt tot daar toe te doorloopen, om dat het verdere na boven / onder het Koningrijk van Cambaya hoorde / ſo liep hy daar mede op de Rivier van Chaul, hebbende ondertuſſen / ſonder hyna upt ſijn weg te loopen / eenige Moorſe ſchee-pen / die upt de Havens van die geheele kuſt ver-trokken / niet wepnig moepten genoomen. 1507.

Don Lourenzo komt op de Rivier van Chaul.

Deſe Stad Chaul, daar Don Lourenzo aan-quam / lepd op een Rivier daar een goede anker-gront is / een wepnig meer als 2 mijlen van deſ-ſelfs ingang / en is / ſo in 't getal van Inwoon-ders als koop-handel / die aldaar gedreeven word / een van de voornaamſte van die geheele kuſt. Den Nizamaluco een van de 12 Kapiteynen van 't Ko-ningrijk Decan, dat wy verkeerdelijk Dacuvem noemen / was de Heer daar van: dog niet tegen-ſtaande hy / als zijnde een man van grooten ſtaat / en meeſter van deſe Stad en andere Zee-havens / die hem groote inkomſten aanbragten / al van over lang was geweeſt / ſo is 't / dat hy egter om het Koningrijk van Decan nader te zijn / ſijn woon-plaats in andere Steden van ſijn Koningrijk / de-welke land-waard in lagen / met ſijn Hof hield / hebbende aan ſijne Gouverneurs / die de gemelde Zee-ſteeden regeerden / ten hoogſten aanbevoolen / alle de dienſten die ſy konden, aan onſe Vlooten te bewijſen, en derſelver Kapiteynen te vreeden te ſtellen; en dat niet alleen upt oorſaak van de vrees / die hy voor haar had / maar ook om de groote voordeelen / die hy van de ſcheepen van Malabar, tot beſcherming van welke Stad Don Lourenzo die Reys aangenoomen had / dagelijks was trek-kende: ſo dat hy om die oorſaak / ſchoon ſy alle Mooren waren / die ons natuurlijk een grooten haat toedragen / doen hy tot Chaul quam / hy voor

Gelegen-heyd der Stad Chaul.

Den Niza-maluco Heer daar van,

Houd ſijn wooning in andere Ste-den van ſijn Koningrijk.

Laſt aan ſijne Onder-hoorige t'onſen op-ſigte gegee-ven.

Redenen waarom.

1507. door den Gouverneur ſeer wel ontfangen wierd; en na dat hy over de 20 dagen gewagt had / op hoop / dat de ſcheepen haar lading ſouden in krijgen / om met deſelve weder upt te loopen / mitsgaders na de geene / die hy hier en daar in de Havens gelaten had / om haren handel aldaar te dijven / ſo begon'er een onſekere tijding onder de Mooren t'ontſtaan / meldende / dat'er een Vloot van den *Soudaan* in *Indiën* gekoomen was; en tot meerder blijk wierd'er geſegt / dat de gemelde Vloot door de plaatſen van de kuſt van *Arabien*, die *Alfonſo d'Albuquerque* ingenoomen had, getrokken was, en dat deſſelfs Kapiteyn / weetende / dat hy in Ormuz en een oud man was / tot antwoort gegeeven had / dat hy geen oude, maar jonge lieden ſogt; en dat men ſepde / dat hy van daar vertrokken zijnde / het na Ormuz gewent had / daar Don Lourenzo ſig onthield / om dat deſen en ſijn meeſte Kapiteynen jonge lieden waren; daar de Mooren nog al veel dingen by voegden / ſo dat Don Lourenzo dagt / dat dat nieuws van jonge Kapiteynen / was / om met hem te ſpotten / en hem van daar tot d'een of d'ander aanſlag te doen vertrekken.

Don Lourenzo door den Gouverneur wel ontfangen.

Gerugt onder de *Mooren* van des *Soudaans* Vloot ontſtaan.

Een beuſelagtige uytſtrooyſelen.

Gedagten van *Don Lourenzo* daar over.

Twee of 3 dagen na 't uptſtroopen van die tijding / ſonder dat men eygentlijk wiſt door wie / quam 'er een Braman by gedagten Don Lourenzo met eenige bijgen van 't Land tot een vereering / volgens de gewoonte van dat volk / als ſy wat koomen verſoeken. Dese ſepde hem in vertrouwen / dat hy van *Cambaya* quam, alwaar hy verſtaan had, dat tot *Dio* een Vloot van den *Soudaan* van *Cayro* was, en dat hy hem het ſelve verwittigde, op dat hy op ſijn hoede ſoude zijn, en dat het ſcheen, dat hy daar ter wereld niet van en wiſt.

Braman komt by *Don Lourenzo*.

Deſſelfs aanbrengen.

Don Lourenzo hier op / ſchoon hy al over eenige dagen upt eenige omſtandigheden vermoed had / dat dit wel waar mogt weſen, ſo is 't egter / dat hy het ſelve aan ſijne Kapiteynen hebbende bekent gemaakt / ſy met malkander oordeelden / dat het een uytſtrooyſel van de *Mooren* was; en dat ſy als ver-

Verſlag daar van door *Don Lourenzo* aan ſijne Kapiteynen.

verdagt aan ons weſende / wel dagten dat ſo men vermoedde / dat ſulks upt haar mont ſelf gekoomen was / men haar / vermits haar bekende haat / wepnig geloof ſoude hebben toegeſchreeven / en dat ſy daarom die Braman als een geloof-waardig perſoon uptgeſonden hadden / die deſe bootſchap gaarne aangenoomen had / als naar allen ſchijn daar voor wel betaalt zijnde; te meer / alſo men wel wiſt / dat de Heydenen wepnig ſwarighepd maakten / allerhande bootſchappen voor een ſeer klepne beloonning aan te neemen. 1507.

Gevolgen van deſe dien aangande.

Don Lourenzo dan niet wetende / wat hy eygentlijk hier van gelooven ſoude / ſo quam Pero Cam, Kapiteyn van een Latijns Caraveel, met een brief van ſijn Vader / waar by hy hem liet weten / dat het gerugt onder de *Mooren* liep, dat 'er een Vloot van den *Soudaan* tot *Dio* aangekoomen was, en dat *Lourenzo de Brito* hem het ſelve naderhant geſchreeven had, alſo hy het van een ſchip, dat aldaar aangekoomen was, had verſtaan. Dat hy daar op na *Cananor* was gekeert, alwaar nog 4 ſcheepen lagen, ende raad gehouden had, of hy ſig met hem ſoude koomen vervoegen. Dog alſo dit geen oog-getuyge was, en dat tot *Dio* gemeenlijk alle jaren Koopvaardy-ſcheepen van het *Naauw* van *Mecha* quamen; dat mede tot derſelver beſcherming eenige verdere Oorlog-ſcheepen hadden konnen koomen, vermits de ſchade, die de Koopvaarders het voorleede jaar van ons geleden hadden, en dat de *Mooren* daar op gemeent hadden, dat dit mogelijk de Vloot van den *Soudaan* was, had een yeder hem de Reys na *Don Lourenzo* afgeraden.

Pero Cam komt hier op met een brief van *Don Lourenzo's* Vader. Inhoud van dien brief.

Ondertuſſen hield Pero Cam by gedagten Don Lourenzo aan / ſig met Pero Barreto, Duarte de Mello en Diego Pirez ſijn Oppaſſer / over het geen / dat hem te doen ſtont / ſoude beraden; alſo deſe ouder als d'andere Kapiteynen zijnde / hem een beter raad als d'andere / ſchoon egter mede dappere Cavaliers om wat deftigs upt te voeren / ſouden geven. Don Lourenzo deſen brief van ſijn Vader

Aanhouding van *Pero Cam* by *Don Lourenzo* om ſig met de oudſte van ſijnen Raad te beraden.

1507. der ontfangen hebbende / ſo is 't / dat ſchoon die tijding ſeer onſeker was / hy egter aan de ſcheepen van Cochin liet weeten / datſe haar ſo veel ſouden haaſten, als eenigſins doenelijk was, om gereed te konnen zijn, ingevalle dat'er yets quam voor te vallen.

Wat *Don Lourenzo* hier op doet.

Tijding hier op aan *Don Lourenzo* gekoomen.

Deſelve dan byna Reps-vaardig zynde / ſo geburden 't op een vrydag avont / dat Don Lourenzo met d'andere Kapiteynen aan Land zynde / om ſig met eenige Ridderlijke oeffeningen ſo wat te vermaken / men hem quam aandienen / dat men eenige groote ſcheepen buyten de Haven in Zee geſien had, en datſe haar ſtreek na een andere Haven ſcheenen te willen neemen. En alſo de onſe ſedert / datſe in Indiën geweeſt waren / geen ſcheepen van dat maakſel geſien hadden / ſo meenden ſy alle / dat het Alfonſo d'Albuquerque was / die van Ormuz quam / gelijk hy dan in der daad alle dagen verwagt wierd. Hoog met dat de ſcheepen hoe langer hoe nader begonden te koomen / en men daar onder eenige Galeyen en Koep-ſcheepen ſag / ſo begon men te gelooven / dat het waarlijk des Soudaans Vloot was. Waar op dan Lourenzo in aller haaſt liet weeten / dat alle de Kapiteynen ſig na hare ſcheepen ſouden begeeven ende gereet maken om deſe nieuwe gaſten te ontfangen.

Meening van d'onſe hier op.

Verandering van meening. Laſt van *Lourenzo* hier op aan alle de Kapiteynen.

De order / in dewelke Don Lourenzo deſelve verwagtede / was / dat de *Galeyen* met de Voorſteevens tegen 't land, gelijk ſe waren, ſouden blijven: dat de kleyne ſcheepen ſig kort agter deſelve ſouden plaatſen: dat hy met het ſijne wat dieper in Zee ſoude ſteeken, en dat van *Pero Barreto* in 't midden van de Rivier ſo ver van hem ſoude gaan leggen, dat de vyandlijke Vloot, ſo ſe quam, tuſſen haar beyden ſoude konnen doortrekken, ſo ſe voor de Stad wilde ankeren.

Order waar in *Don Lourenzo* haar verwagt.

Don Lourenzo dan in die order ten beſten doenelijk / ſo veel als die korte tijd het eenigſins had konnen toelaten / leggende / was Mir Hocem, Kapitepn van die Vloot / al op de Rivier gekoomen / heb-

hebbende niet anders als ſijde vlaggen en wimpels van ſijne ſcheepen waapen / anders nog anders als of ſe na een Buyloft / en niet naar een gevegt gegaan waren. Het getal van ſijne ſcheepen / waar mede hy dus triumfantelijk quam bijbeeren / was van 4 / 1 Galjoen, met 6 Galeyen en eenige kleyne andere baar-tuygen die geen naam hadden / waar in was de Moor, Maimame Marcar, die daar op als Afgeſant aan den Soudaan was. En alſo het ſchip van Mir Hocem over de 400 bat groot was / en hy van meening was / ons grootſte ſchip t'overzeplen / ſo nam hy de voortogt / en d'andere volgden hem in order na / om van gelijken met onſe andere ſcheepen te doen. Want volgens de tijding / die hy met de baar-tuygen van Melique Az, die onſe Vloot had laten verſpieden / gekreegen had / wiſt hy / dat deſelve niet al te wel op haar hoede was / ſo dat ſchoon ſe van krijgsvolk wel voorſien was / ſo was egter haar agteloosheyd ſo groot / dat de vyanden blootelijk in 't aankoomen / deſelve ſouden hebben konnen meeſter worden. Tuſſen yeder ſchip was een Galey, en agter deſelve quam die van Maimame met alle de zeplen op de fok en het ſtag-zepl na ingenoomen / met een labbere koelte / alle wel bereyd tot het gevegt / als een volk / dat daar wel op afgeregt was. 1507.

Mir Hocem komt in praal-gewaat op de Rivier.

Getal van ſijne ſcheepen.

Maimame Marcar Afgeſant van den *Soudaan* op de Vloot.

Voornemen van *Mir Hocem*.

Berigt dat hy door *Melique Az* van onſe Vloot krijgt.

Order van des vyands Vloot.

In die order voorby het ſchip van Pero Barreto, het welk byna in 't midden van de Rivier lag / zeplende / ging hy op des Admiraals ſchip los / het welk hy ſo agteloos niet vond / als hy ſig ingebeelt had. Want ſo hy daar koegels / pijlen / bommen en andere vuur-werken in ſmeet / op alles wierd hem geantwoort / ſo dat hy niet een voet wilde wijken / ſchoon hy de loef van Don Lourenzo had / maar trok voorby / ende ging voor de Stad leggen / het welk door d'andere ſcheepen gedaen zijnde / deeden ſy van gelijken / op het leſte na / welkers ſloep / alſo deſelve aan een lang touw agter aan volgde / en met d'andere die voor lagen / verwart raakte / ſo ſmeet de Zee / die doen ter tijd

Pero Barreto taſt het *Admiraals* ſchip aan, Het welk ſig dapper weert.

Gaat voor de Stad leggen.

d'Andere ſcheepen doen van gelijken.

wat

1507. wat ontſtelt was / deſelve op het kabel-touw van Pero Barreto, het welk ſulk een belemmering veroorſaakte / dat hy en Don Lourenzo dit ſiende / ſo wilden ſy het vyands ſchip tuſſen haar beyden in krijgen; doch het ſelve dit gevaar merkende / ſo redde het ſig daar upt met het kappen van de kabel / en het verlies van ſijn Sloep: doch dit geſchiedde ten koſten van het ſchip van Don Lourenzo, latende het ſelve vol pijlen / koegels en bomben / die hem veel volk beſchadigden en quetſten / als ook eenige in dat van Pero Barreto: want alſo de ſcheepen van Mir Hocem veel hooger als d'onſe / en veel beter tot den ſtrijd berepd waren / ſo wierden ſe geweldig ontreddert.

Een vyands ſchip in de klem, red ſig met het kappen van ſijn kabel.

Veel gequetſte van de Portugyſen.

Na dat deſe eerſte wolken van de rook van 't geſchut / en hagel van pijlen over waren / daar ſo onſe ſcheepen / als de Rivier ſelf vol van raakten / nademaal de Son reets onder was / ſo begaf ſig peder Kapitepn tot het doen verbinden van de ſijne / ende ſig te berepden om den volgenden dag de ſtrijd weder te hervatten. Mir Hocem hier op eenige Moorſe Lootſen / die de Rivier wel kenden / en inſonderhepd Maimame op hebbende / ſo gebruykte hy deſe volgende liſt dooz ſijnen raad. Nademaal ſijne ſcheepen ſo diep niet en gingen als de onſe / om datſe geen kielen hadden / ſchoon deſelve grooter waren / ſo ſchikte hy ſijne ſcheepen op deſelve wijſe / als Don Lourenzo de ſijne gedaan had; namentlijk / de Galeyen, die met het vooꝛſte tegen 't land waren / quamen agter tegen de ſijne aan / na de boven-kant van de Stad / en deſe met de vooꝛ-ſteevens / die dooꝛ de ſtroom van de Rivier tegen de onſe aanquamen / ſo dat deſelve ſo digt tegen malkander waren / dat het niet nader konde weſen. Dit maakte / dat ſijn Hoofdſchip naaſt aan dat van Don Lourenzo quam te leggen / als een man / die de ſijne wilde beſchermen / en de eerſte zijn / die de onſe ſouden vinden / om allerhande aanvallen af te wagten.

Gequetſte na den ſtrijt verbonden.

Liſt van Mir Hocem.

Schikt ſijne ſcheepen op de wijſe als Don Lourenzo.

Uytwerking van die ſchikking.

Don Lourenzo quam op die nagt mede met ſijne Kapitepnen over een / dat ſo haaſt als het getyden

Over-eenkomſt van

den volgenden dag ſoude gekoomen zijn, hy de *Mooren* aanſtonts op het lijf ſoude vallen, om dat hy door die van het Land berigt was / dat *Mir Hocem* ſig gereet maakte, meerder om af te keeren, als om aan te vallen; wijl hy meende / dat hy ſulk een wederſtant in menſchen / die ſo wepnig op haar hoede waren / niet en ſoude vinden / ſo is 't / dat ſijn voorneemen was / (ſchoon Don Lourenzo daar niet van en wiſt) na *Melique Az* met ſijn Vloot, die wel 40 zeylen ſterk was, te wagten, gelijk hy met hem dien aangaande afgeſprooken was. 1507.

Don Lourenzo met ſijne Kapiteynen.

Dog wat aangaat d'order / die Don Lourenzo gaf / om ſijne vyanden aan te taſten / dat was / dat hy ſelf ſoude tragten, het ſchip van *Mir Hocem* in de gront te krijgen, of anderſins te vernielen. *Pero Barreto* dat geene, dat naaſt aan ſijn ſijde lag, en *Gonſalo Pereira* en *Antonio Lopez*, Kapiteynen der ronde ſcheepen, met de volgende van gelijken te doen. Wat *Pero Cam*, *Franciſco da Nhaya* en *Duarte de Mello*, Kapiteynen der *Latijnſe Caraveelen* aangaat, die ſouden van buyten, daar het gevaar het grootſte was, en ſulks het noodigſte ſoude weſen, tot hulp koomen, *Diego Pirez* met een groote *Galey*, en *Payo de Souſa* met een kleyne, die van de vyanden, die met de neus na Land boven haar lagen, aandoen, ende tragten haar op ſy te koomen, op dat d'eene ſwigtende, ſy beyde d'andere ſouden vervolgen.

Order van *Don Lourenzo* om de vyanden aan te taſten.

Na dat Don Lourenzo deſe laſt aan de Kapiteynen gegeeven / en een peder op die nagt ſig tegen het gebegt van den volgenden dag dapper gereet gemaakt had / ſo is 't / dat ſo haaſt als het getp haar diende / om op de vyanden los te gaan / Don Lourenzo ook in geen gebreeken bleef van ſulks te doen. En alſo onſe Galeyen door haar roepen veel ligter waren / en van alle kanten konden keeren / ſo is 't / dat ſy de vyandlijke aan d'eene ſijde aanvallende / gelijk Don Lourenzo haar belaſt had / alle de Roepers / tot een peders verwondering / ſommige aan land / en ſommige in

Don Lourenzo bereyd ſig om op de vyanden los te gaan.

Die van onſe *Galeyen* dwingen de vyanden aan land te ſpringen.

1507. Zee dwongen te ſpringen / en eenige / die niet wel konden doorkoomen / raakten met haar tuſſen het water en het land / in 't midden van de modder / ſo dat ſy daar niet uyt konnende koomen / de doodt nootſakelijk moeſten ondergaan / alſo de onſe haar ſonder genade met lanſen doorſtaken.

En ſteeken ſe alle doot.

Lourenzo en Barreto taſten de vyanden vergeefs aan.

Don Lourenzo en Pero Barreto ondertuſſen de vyandelijke ſcheepen ſullende aandoen / ſo was het ſelve te vergeefs; alſo Mir Hocem, behalven dat hy ſijne kabels ſeer lang bot gewiert had / om voor d'onſe te konnen wijken / hy ſijne ſcheepen daar en boven wel beſorgt had / en doen hy ſag / dat de onſe daar op aanbielen / ſo begaf hy ſig ſo diep in de modder / dat d'onſe hem niet en konden bykoomen / alſo ſe veel dieper gingen als hy: So dat Don Lourenzo ſiende / dat'er niet anders als met buur in-werpen te doen was / ſijn geſchut overſulks daar op liet loſſen: en alſo de vyanden van haar ſijde van gelijken deeden / ſo begon het wel een weynig na een Hel te gelijken. Want van tijd tot tijd lieten ſig tuſſen die dikte rook eenige ſlikkerin-gen of vlammen ſien / dewelke ſo ſchrikkelijk voor het oog en het gehoor waren / dat het ſelve een groote vreeſ verooraakte; en dan nog meer als het volk die geene daar ſe mede ſpraken / met de leden van malkander geſchooten / voor hare voeten ſa-gen neder vallen: So dat ſchoon d'onſe moeds ge-noeg hadden / om de vyanden aan te doen / ſy eg-ter de middelen niet hadden / om hare kragten in 't werk te ſtellen; dewelke als ſe beſig zijn met hand aan hand hevig met de vyanden te ſtrijden / niet toe ſtaan / dat de vreeſ ſig daar onder komt ver-mengen / gelijk ſe doet in de geene / die het ſpel maar blootelijk aanſien; ſo dat die van onſe ſchee-pen om niet ſchielijk verraſt / of van malkander verſtroopt te worden / ſig digt in een gedrongen hielden / en dapper op haar hoede waren / tegen dat haar beurt ſoude koomen om te vegten.

Mir Hocem ſet ſijne ſcheepen tegen de gront.

Don Lauren-zo brant'er op in, Uytwerkin-gen daar van.

d'Onſe heb-ben moeds genoeg, Dog het ontbreekt haar aan kragten.

Onſe ſchee-pen houden ſig digt in een.

Franciſco da Nhaya en Pero Cam alleen ſiende / dat veele Mooren uyt de Galeyen in Zee ſprongen / ſtapten in ſloepen en begonden haar na te ſet-

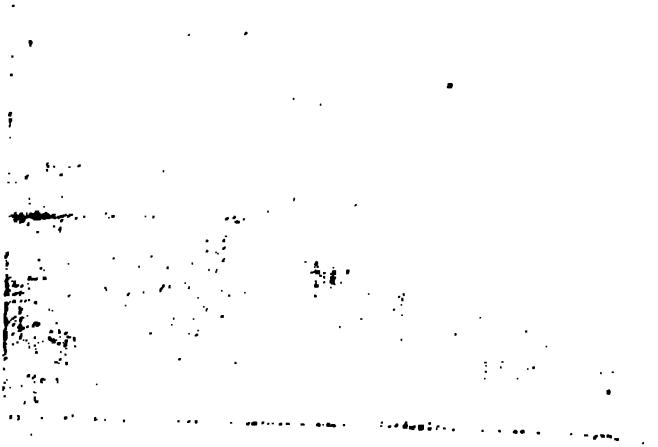

ſetten. Dit was oorſaak / dat de Mooren weder 1507.
na hare Galeyen keerden / om d'onſe daar upt te
drijven / alſo ſy ſagen / dat'er wepnig van deſelve
in waren. De eerſte perſoon van aanſien / die ſy
onder dat hevig ſchieten om 't leven bragten / was
Antonio Barreto de Magalhanes, Broeder van Pe-
ro Barreto, die in het ſchip van Don Lourenzo
was: Oog van de Mooren bleef ook Maimame
Marcar, tot belooning van de moepte / die hy in
ſijn Geſantſchap aangewent had / om dat volk
naar Indiën te brengen.

Mooren keeren weder na hare Galeyen.

Dood van Antonio Barreto, en Maimame Marcar.

Dit gebeurde hem terwijl hy ſijn gebed / dat ſy
Salla noemen / in de Galey, die agter het ſchip
van Mir Hocem was / aan God deede. Een goed
gedeelte van den dag / en het meeſte van den ar-
bepd / daar ſe in waren / over zijnde / ſo hoorden
d'onſe een groot vreugden-geſchrey door de gehee-
le Vloot van Mir Hocem, waar upt ſy verſton-
den / dat hem eenige hulp toegekoomen was: tot
dat Don Lourenzo door pemant van de ſijne ver-
nam / dat een groote Vloot Fuſten, zijnde die van
Melique Az, Heer van Dio, denwelken volgens
d'afſprake tuſſen haar bepden genoomen / door Mir
Hocem verwagt wierd / doende was / om de Ri-
vier op te koomen.

't bidden gedood.

Groot vreugden-geſchrey in de Vloot van Mir Hocem.

Waar over die ontſtaat.

Don Lourenzo deſe onverwagte tijding hooren-
de / ſo was het eerſte / dat hy deede / dat hy aan
de ſcheepen en Galeyen liet weeten / dat eer ſy de-
ſelve ſouden aandoen, om haar het vervoegen met
Mir Hocem te verhinderen, ſy haar alvoorens een
tijd lang met haar geſchut ſouden ophouden. De-
ſe dan als onervarene menſchen / en die geen ken-
nis van ons geſchut hadden / koomende / wijl ſy
wepnig werk daar van op haar eerſte aankomſt
maakten / ſo is 't / dat ſy een groot geſchreeuw
van ſig gaven / en geweldig met pijlen en mus-
ket-koegels op d'onſe ſchooten / als meenende / dat
ſy haar een groote vreeſ daar mede ſouden aanja-
gen: dog alſo dit Fuſten waren / die wepnig te-
gen een ſtoot konden / ſo wierden veel van deſelve
in korten tijd ſodanig gehavent / datſe haar tegen

Laſt die Don Lourenzo daar op aan de ſijne geeft.

Wat de Mooren hier op doen.

Haar inbeelding.

Worden ſlegt door de Portugeſen.

1507. onſe ſchеepen niet langer derſden of konden vertoonen.

ſen gehavent. Melique Az ſig aldus op ſijn eerſte aankomſt ontfangen ſiende / en dat Mir Hocem hem met een gedeelte van ſijn Vloot niet in 't gemoet getrokken was / maar daar en tegen / dat hy ſelf meer als een belegert man was / als dat hy een ander ſoude konnen helpen / ſo is 't / dat hy ſig op een plaats om laag ging neder leggen / daar d'onſe van daan vertrokken waren / doenſe Mir Hocem hadden aangetaſt / alſo hy hoopte / dat hy in de nagt by hem ſoude koomen / gelijk hy upt bzeeſe booz de onſe aan d'andere ſijde van het land gedaan had. Dog alſo hy ondertuſſen wilde weeten / in wat ſtaat den ander was, ſo ſond hy 2 Fuſten upt / om in alle manieren te verneemen, hoe het daar mede geleegen ſtont; dewelke ſchoonſe onderweegen booz onſe Caraveelen niet onaangevogten bleeven / egter eyndelijk booz hulp van de Mooren ter plaatſe quamen / daarſe weſen wilden / ſonder dat d'onſe haar ſulks konden verhinderen. En alſo het reets laat was / doen ſy het volkoomen beſit van haar plaats genoomen hadden / en ſchoon ſy nog geheel friſ en wel geſtelt waren / ſo is 't egter ſulks / dat d'andere / die het gevegt nog hielpen vooztſetten / ſo vermoept waren / datſe wegens den arbeyd / die ſe den gantſen dag uptgeſtaan hadden / op hare voeten niet langer konden ſtaan; ſo dat de Kapiteynen doen ter tijd niet anders konden doen /. als zoig booz de gequetſte te bzagen / en de dooden in Zee te doen ſmijten / als de nagt gekoomen was / op datſe van malkanders ſchade / die ſe bekoomen hadden / niet ſouden weeten.

Don Lourenzo gequetſt. Ondertuſſen was Don Lourenzo beneffens eenige andere op dien dag met 2 pijlen geſchooten / waar van een / als zijnde in 't angeſigt / hem een groote koozts verooꝛſaakte / ſo dat hy ader gelaten moeſt wozden / het welk hem terſtond ſulk een verligting aanbzagt / dat hy ten eerſten met de Kapiteynen weder raad hield / hoe hy ſig met ſijne nieu-

Wat haar Opperhooft hier op doet.

Send 2 *Fuſten* uyt om na *Mir Hocem* te verneemen.

Komen by malkander.

Vermoeytheyd der *Mooren* van *Mir Hocem* door het vegten.

Houd raad over de hulp door

nieuwe vyanden ſoude dragen. Waar op na veel ſtribbelens over ende weder over / verſtaan wierd / dat gemerkt den ellendigen ſtaat daar het volk ſig in bevont, het gebrek van Oorlogs-voorraad, en het groot getal der vyandlijke ſcheepen, het geenſins geraden was een nieuwe Slag in ſulk een naauwe plaats te wagen; en dat daarom *Don Lourenzo* aan de ſcheepen, dewelke boven de Rivier van *Cochin* lagen, ten eerſten moeſt laten weeten, datſe met het nagt-gety ſouden uytloopen, op dat, als dat van den morgen quam, hy deſelve buyten de Rivier ſoude ontfangen, en in een behouden plaats brengen: en ſo de vyanden ondertuſſen haar wilden vervolgen, ſy haar in de volle Zee bevonden, en haar beter met hare zeylen konden bedienen, als ſo in die naauwe Rivier ingeſlooten te zijn. 1507.

Mir Hocem gekreegen. Beſluyt deſer raadhouding.

Schoon Don Lourenzo hier op / dien raad als Kapiteyn by ſig ſelve voor goed keurde / ſo is 't egter / dat vermits het geen op de Rivier van Dabul in een andere raads-pleging / waar in hy ſijn Vader mishaagt had / voorgevallen was / hy ſig alhier als een edel-moedige Cavalier aanſtelde / en ſeyde / dat hy in geenderley manieren by nagt ſoude uytloopen, om dat men dat in ſijn Land *vlugten* noemde, en dat het ſelve als in donker geſchied zijnde, ſchoon het om beſt wille gedaan wierd, om de vyanden te misleyden, de eer van een Edelman meer krenkte, als wanneer het by daag gedaan wierd, alſo het ſoeken van een beter plaats in een yeders geſigt, als de vyanden deſelve niet plotſeling verlieten, dit voor voorſigtigheyd en als een eerlijke daad konde worden opgenoomen; en daarom wat aanging, dit werk by nagt aan te vangen, hy haar gevoelen niet en ſoude involgen; maar wel aan de ſcheepen van *Cochin* belaſten, datſe buyten de Haven ſouden gaan leggen, en wat haar aanging, dat na datſe buyten ſouden weeſen, ſy ſodanig een ander plaats als haar goed dunken ſoude, ſouden konnen verkieſen.

Word door *Don Lourenzo* niet opgevolgt.

Redenen die hy daar van geeft.

En verklaring van de laſt die hy aan de ſcheepen van *Cochin* ſoude geven.

Dit dan aldus door een peder voor goed gekeurt zijnde / waar by waren Pero Barreto en Diego Algemeene goedkeu-

1507. Cam, ſo ſond hy aanſtonts Payo de Souſa en Diego Pirez met dit beſcheyd na de ſcheepen / het welk ſy in alle ſpoed uptvoerden. In dit heenen gaan vonden ſy na de boven-ſijde 2 Galeyen van de 6 van Mir Hocem, die ſy met wepnig moepte namen / om dat het volk lag en ſliep / en brachten deſelve in de Vloot / het welk Don Lourenzo ſeer wel aanſtont.

ring van *Don Lourenzo's* goeddunken. d'Onſe neemen 2 *Galeyen* van *Mir Hocem.*

Komſt van de *Cochinſe* ſcheepen. Misverſtand in de laſt van *Don Lourenzo.*

Wat de ſcheepen van Cochin aangaat / die quamen 1 uur voor dag / gelijk haar belaſt was / voor de Haven / en ſtelden haar kours na Cochin, als meenende / dat Don Lourenzo haar volgde / gelijk hy haar had laten weeten; dog hy wierd belet / ſo dat hy aldaar langer bleef als ſy gemeent hadden / het welk om de volgende oorſaak by quam.

Laſt van *Don Lourenzo* aan de kleyne ſcheepen op het koomen der vyanden. Inbeelding van deſe, en wat ſy daar op doen.

So haaſt als hy verſtaan had / dat de vpandlijke ſcheepen na beneden gekoomen waren / en dat de Son de geheele Rivier ontdekte / op dat de eene ſien ſoude / wat d'andere deeden / ſo liet hy de kleyne ſcheepen aanſeggen / datſe haar onder zeyl ſouden begeeven, en deſelve agter aan ſetten. Dog ſo gaauw als de Fuſten van Melique Az, Don Lourenzo ſagen afkoomen / ſo is 't / dat ſy meenende / dat hy de vlugt nam / met een nieuwe moed / niet ſonder een groot geſchreeuw upt de Rivier quamen aan-roepen. Want alſo de Son deſſelfs dampen nog niet hadde doen opklaren / ſo wierd dat geſchreeuw / mitſgaders het geraas van 't geſchut / door de dikte van de lugt ſodanig binnen gehouden / dat deſelve daar niet upt konde raken / invoegen dat het ſulk een verwart gewelt van ſtemmen door malkander gaf / en ſulk een algemeene ontſteltenis in de gemoederen veroorſaakte / dat de geene / die deſelve verwekten / ſelf daar van verſet ſtonden.

Groot geſchreeuw, En ontſteltenis in de gemoederen.

Het eerſte werk / dat deg vpands Fuſten verrigteden / was / datſe by 't ſchip van Don Lourenzo, het welk agter alle d'andere lag / in korten tijd quamen / en al haar geſchut en pijlen op het ſelve loſten / en dat in ſulk een menigte / dat het ſelve de lugt meer / als de rook ſelf verdupſterde;

Eerſte werk der *Fuſten* van den Vyand.

waar

waar op Don Lourenzo en Pero Barreto antwoordden / ſo goed als ſe konden ; dit geluk egter daar by voor haar koomende / dat eenige van de Fuſten van hare Galjooten berooft waren / alſo deſe door ons geſchut wel half waren ontrampoueert ; dog deſelve wierden door deſe manier van begten ſo verwoed / en bupten haar ſelven / datſe haar niet ontſtelden / als ſe hare makkers in de lugt ſagen vliegen. 1507.

Wat *Don Lourenzo* en *Pero Barreto* daar op doen. Woede der *Mooren*.

Ondertuſſen hadden die van de Stad 3 ſchuttingen met hout-werk over de Rivier gemaakt / die deſelve byna t'eenemaal afſlooten. Deſelve waren tot gerief van de viſſchers / gelijk men alhier te Lande doet / dog met dit onderſcheyd / dat deſe van boomen waren / genaamt Areca, dewelke ſo lang / ſo dun en ſo regt als Pijn-boomen waren / en niet tegenſtaande deſelve ſeer diep en vaſt in de modder waren gehept / ſo is 't egter / datſe als het getyp aanquam / vermits haar lengte / ſodanig lilden / als of het maar dunne ſtokken geweeſt waren / ſo dat als 'er een ſchip door ſoude gaan / deſelve ſodanig boogen en toegaven / datſ'er bequamelijk door konden / waar na ſe haar weder als bieſen of taape rieten opregteden.

3 Houte ſchuttingen tot het afſluyten van de Rivier door de *Mooren* gemaakt. Van wat hout deſelve gemaakt zijn. Lillend hout.

Don Lourenzo dan door de gemelde Fuſten aangedaan zijnde / en deſe hem dan eens nader by koomende / en dan weder van hem afgaande / gelijk de paarden / die daar toe geleert zijn / gewoon zijn te doen / invoegen ſe ſomwijlen by klepne Trouppen by een quamen / waar door ſe veel van ons volk / als mede van het ſchip en van de Galey van Payo de Souſa, afmaakten / ſo is 't / dat het ſchip van Don Lourenzo in dat hout-werk geweldig verwart raakte ; waar op hy ſiende / dat Pero Barreto en de ſijne hem niet te hulp quamen / aan Pedreanes Ganchino, ſtuurman van 't ſchip / beval / dat hy ſoude gaan ſien, wat haar ophield, en wat de oorſaak daar van was, alſo ſe niets van buyten ſagen aankoomen. Deſe ſtuurman hier op weder gekoomen zijnde / ſeyde tegens hem : mijn Heer, het ſchip ſinkt door het menigvuldig water , dat 'er

Schip van *Don Lourenzo* raakt verwart in dat hout-werk. Sijn laſt aan *Pedreanes Ganchino*. Verſlag van den ſtuurman.

1507. 'er in komt, ſo dat 'er niemand langer dorſt in gaan.

De Galey raakt van het ſchip door het breeken van den kabel.

Dit verſlag alſo gedaan zijnde / ſag een yeder klaarlijk / datſe verlooren waren; want het ſchip ſonk / dat men het ſien honde / en was de Galey door het breeken van de kabel / vermits de groote kragt / die men met roepen deede / al van het ſelve afgeraakt / meer door de ſchuld van de Roepers / waar van de meeſte gequetſt waren / als door die van Payo de Souſa. Want na het gemelde breeken van de kabel / wilde hy weder na 't ſchip keeren / dog alle ſijne moeyte was vergeefs / om dat het getij ſo ſterk liep / dat men het ſelve niet dood honde roepen. Daar by was niemand graag / om de dood te gaan ſoeken / alſo ſe alle het water ſo vol pijlen en ander geweer uyt de Fuſten van Melique Az ſagen drijven.

Payo de Souſa wil vergeefs na 't ſchip keeren.

Sware ſchoot door Don Lourenzo gekreegen.

Op die ſelve tijd kreeg Don Lourenzo een ſchoot van een kanon-koegel / die hem de halve dye weg nam / waar door hy daar neder ſeeg / en alle de voornaamſte van 't ſchip by hem quamen / die hem in een Praauw, die ſe daar toe door den hoogbootſ-man hadden laten gereet maken / na 't ſchip van Pero Barreto, om te verbinden / wilden laten overbrengen; niet ſo ſeer om hem het leven te bergen / om dat de wond ſodanig was / dat 'er weynig hoop tot ſijne geneeſing was / als om te maken / dat hy in de handen der Mooren niet ſoude koomen / op dat ſy daar geen roem ſouden op dragen. En ſo als de geene / die hem dien dienſt deeden / by hem quamen / om hem te trooſten / en haar leet-weeſen over ſijn ongeluk te toonen / ſo ſeyde hy tegens haar / datſe hem in ruſt ſouden laten, alſo al dit kermen en klagen hem het gemoed meer quetſte als de wonde van ſijn lichaam, en dat hy een yeder verſogt / dat hy naar het quijten van ſijn pligt ſoude weder keeren, alſo wat hem aanging, de minſte van ſijn volk hem wel konde verbinden.

Toeloop tot ſijn hulp.

Voornaamſte reden waarom de Kapiteynen hem wilden in ſekerheyd brengen.

Sijne woorden op het trooſten van de geene, die hem weg voerden.

Sijn verdere laſt.

Wijders belaſte hy / dat men hem by de groote maſt in een ſtoel, half op ſijn knyen leggende, ſou-

ſoude brengen, het welk gedaan zijnde / hief hy de handen om hoog / ſeggende: Heere God, nademaal het u belieft heeft my de magt te beneemen, om deſe Cavaliers, die haar bloed voor uw Heylig Woort ſtorten, te konnen helpen, ſo bid ik u, dat ik aan deſe pylaar, (waar over ik roem t'uwer eere draag) valt gemaakt zijnde, gy ſo goed wilt weeſen, dat gy my de kragt vergunt, dat ik haar met mijn ſtem mooge helpen, wijl ik het met de daad niet doen kan, op dat deſelve een getuyge zy, dat ik u met de ziel belijde, nademaal het lichaam onvermoogend is. 1507.

En beweeglijke woorden.

Hy had die woorden naauwelijks uytgeſproken / en ſig tot het volk / dat even dapperlijk ſtreed / geheert / tragtende haar met andere even ziel-roerende aan te moedigen / niet van de ſwakheyd des doods / die hem door het verlies van ſijn bloed verooraakt wierd / maar die hem ſijn edel-moedige geeſt en god-vrugtig gemoed ingaven / ſonder dat hy ſijn pligt van Hoofd-man of de kennis / om God alleen de eer te geven / vergat / of daar quam een ander koegel / die hem alle de ribben van de regter ſijde aan ſtukken ſchoot.

Nader dopdelijke koegel die ſijn leven eyndigt.

Deſe Kapitein dood zijnde / wierd ſijn lichaam door eenige Soldaten / die hem ſagen leggen / als een ſak vol aarde in 't voor-onder geſmeeten: en alſo hy een van de kloekſte mannen van Portugaal was / ſo gaf de val van ſijn lichaam ſulk een ſmak / dat deſelve een veel grooter moed in een yeder verwekte / als het gerugt van ſijn dood. Hem volgde een van ſijne Pagies / Lourenzo Freire Gato, die hem by een been wat meer binne-waarts trok / om den geenen / die hem dus lang opgeboed had / ſo veel te beter te konnen betreuren. Doch ſo hy met het een oog ſchreyde / ſo ſtortte hy met het ander bloed door een pijl / die daar in geraakt was / tot dat de Mooren in 't ſchip quamen / ſo dat hy als een getrouw dienaar en dapper Cavalier ſijn leven op het lichaam van ſijn Meeſter eyndigde: alſo eerſe hem om 't leven konden brengen / hy een berg van doode lichamen / onder dewelke dat van ſijn

Sijn lichaam in 't voor-onder geſmeeten.

Deſſelfs kloekheyt, en uytwerking.

Doen van een van ſijne Pagies.

Aan het ene oog met een pijl geſteeft,

Die op het lichaam van ſijn Meeſter ſterft.

Sijn groote dapperheyd.

1507. gebooren tot Porto., genaamt André Fernandez of Gonſalvez, dewelke ſwaarlijk aan de ſlinker hand gequetſt zijnde / ſig met de regter derde halven dag ſo lang verweerde / dat men hem niet konde meeſter worden: tot dat eyndelijk Melique Az, ſijn uytſteekende dapperheyd ſiende / verbood / dat men naar hem ſoude ſchieten, en met groote beloften en verſekering van ſijn leven / maakte / dat hy ſig eyndelijk overgaf. Deſe ſelve Kajuyt-wagter wierd naderhand door den Onder-koning treffelijk beloont / en hy eyndigde ſijn leven tot Malacca als meeſter van een Galey, na dat hy eerſt lang als Schipper op het ſchip van Alfonſo d'Albuquerque gedient had.

Kajuyt-wagter ingeleyt.

Melique Az verſchoont hem om ſijn dapperheyd.

Schade der vyanden in dit gevegt.

Deſe overwinning / ſchoon deſelve door deſe ramp / en niet met die vryheyd van hand aan hand tegen de vyanden te vegten / gelijk de Portugyſen wel gewenſt hadden / gekogt wierd / ſo koſte die egter aan Mir Hocem en Melique Az over de 600 dooden en een groot getal gequetſten: en het verlies en ſchade van dat volk was oorſaak / datſe haar heyde aldaar eenige dagen ophielden / om de eerſte te begraven en d'andere te doen verbinden / als mede om den Geſant Maimame een eerlijke begraaffenis aan te doen. Want voor hem wierd een Meſquiet opgeregt / daar hy met een geſchrift / meldende d'oorſaak van ſijn dood / in begraven wierd / beneffens eenige ſilvere lampen / die geſtadig voor hem brandden / alſo hy voor een Heylige gehouden wierd. Want behalven / dat hy een Kloosterbroeder van ſijn geſinthey was / ſo ſeggen de Mooren, dat hy in het malien van de Salla ſtierf / het welk / volgens haar geloof / een daad van hare onfeylbare Saligheyd is.

War hier op volgt.

Begraaffenis den Geſant *Maimame* aangedaan.

Wat het lichaam van Don Lourenzo aangaat / deſe 2 Kapiteynen ſtelden hare uytterſte poogingen in 't werk om het ſelve magtig te worden / en het mede de laatſte eer / tot een gedagtenis van d'overwinning / die ſe door hem verkreegen hadden / aan te doen. Dog God wilde ſulks niet gehengen / op dat aan ſijn ziel / dewelke waardig is by d'uytver-

Vlijt van *Payo de Senſa* en *Diego Pirez* om het lichaam van *Don Lourenzo* magtig te worden.

hoo-

koorene Gods en de Martelaars / die door sijn sake strijden / in eeuwigheyd te rusten / so veel te grooter Heerlijkheyd soude wedervaren. 1507.

Dog vergeefs.

Na dat onse Kapiteynen gesien hadden / dat alles gedaan was / so is 't / dat sy van Dio vertrokken zijnde / haar kours / hoewel door het verlies van haar Opper-hoofd al vry wat ontsteld / na Cochin stelden / dog egter so ver niet van malkander verstrooyd / of se konden den anderen te hulp koomen / als de nood sulks vereyst had. Na dat sy so ver als de verbrande Eylantjes, dewelke digt by Goa leggen / gekoomen waren / vervoegden sig by haar Manuel Telez, Alfonso Lopez d'Acosta en Antonio do Campo, dewelke van Ormuz vertrokken waren; en meenende / dat het Rumes waren / vermits de menigvuldige teekenen / die sy haar deeden / so wilden sy niet langer wagten / tot dat se volkoomentlijk quamen te kennen / dat het waarlijk van dat volk was. Waar op sy de voorgevallene ramp verstaan hebbende / berieden sy haar / of sy wilden te rug keeren, en voor den Onder-koning niet verschijnen, sonder hem de tijding te brengen, of sijn Soon levendig of dood was; en ingevalle van het laatste, haar als wreekers en niet als bloote bootschappers daar van aan te bieden.

Kours der Kapiteynen naar het afdoen van alles.

Komst by de *verbrande Eylantjes* van 3 *Portugyse* scheepen.

Wat de Kapiteynen van dese doen.

Haar beraad wat sy op het verstaan van de dood van *Don Lourenzo* sullen doen.

Dog alsoo sy sagen / hoe het met het volk gesteld was / en hoe seer sy van het noodige onvoorsien waren / mitsgaders / dat men een saak van sulk een gewigt niet anders als door last van den Onder-koning weder by der hand moest neemen / so begaven sy haar by hem na Cochin, alwaar hy dese tijding van sijn Soons dood met dat geduld / waar mede sulke Rooms-gesinde en voorsigtige mannen als hy was / gewoon zijn te doen / aanhoorde / seggende tegen die geene / die hem daar over wilden troosten / dat hy geen roem-rugtiger nog eerlijker dood aan sijn Soon konde toewenschen als sodanig een, nademaal sulks ter eeren Gods en voor sijn Koning, mitsgaders in het bedienen van sijn Ampt als een dapper Krijgs-man geschied was.

Wat sy yeder hier op doen.

Hoe *Don Lourenzo's* Vader sijn Soons dood opneemt.

En wat hy tegen die geene seyd die hem daar over willen troosten.

Na

1507. Na dat deſe eerſte dagen voorby waren / die den Onder-koning beſteedde in het beſorgen der gequetſte en het trooſten van die geene / dewelke vreesden / dat hy eenig gevoelen over het niet te hulp koomen van ſijn Soon / om dat niemant van haar hem hadde ſien ſterven / ſoude toonen / wijl hy wel wiſt / dat ſijn meer gemelde Soon geen man was / om ſig gevangen te laten neemen / ſo is 't / dat het eerſte dat hy deede / om te weeten / of ſijn Soon levendig of dood was / een Jogue tot dien eynde na Chaul ſond.

Goedigheyd van den Onder-koning over de gequetſte en de geene die voor ſijn gramſchap over ſijn Soons dood bedingt zijn.

Deſen Jogue was van het gevoelen van ſekere Wijs-geeren / die de wereld verlaten en met een ſlegt en gering kleed over al in Bedevaarten gaan / en ſomwijlen ſig ook in ſeer eenſame en afgeſonderde plaatſen begeeven / om aldaar ſeer armelijk te leven / en voor de ſonden van d' andere menſchen te bidden ; waarom ſy ook door de Heydenen in groote agting gehouden worden / en over al konnen gaan / ſonder dat haar eenig leet geſchiede.

In wat hy verder doet. Wat een Jogue is.

Deſe man / alſo hy een perſoon was / die eenige vrienden binnen Cochin had / ſo is 't / dat hy door toelating van den Koning / op het verſoek van den Onder-koning ſijn weg na Cambaya verwonderde / en by de gevangens quam / die men in het ſchip van Don Lourenzo gevangen genoomen had / waar upt ſy in wagens van een plaats van Cambaya, genaamt Goga, zijnde een Zee-haven / na Champanel, een van de voornaamſte plaatſen van dat Koningrijk / vervoert waren. De manier / waar by de gemelde gevangens ſpraak / was / dat hy aan een van de wagens / daar Triſtano de Gaa en Baſtiaan Roiz in waren / quam / en ſig gelatende of hy een Aalmis van haar / als van Heydens begeerde / gaf hy haar een waſſe bal in de hand / ſeggende: Antwoord op het geen, dat gy daar in ſult vinden, en ik ſal over 2 dagen by u weder koomen. In den brief / die in de gemelde bal ſchuylde / had de Onder-koning in 't kort geſchreeven / dat men hem ſoude laten weeten, of ſijn Soon waarlijk dood was, en hoe veel gevan-

Deſe Jogue vervoordert ſijn weg na Cambaya.

Bedrijf van deſen Jogue

Wat in den brief van den Onder-koning ſtaat.

gens

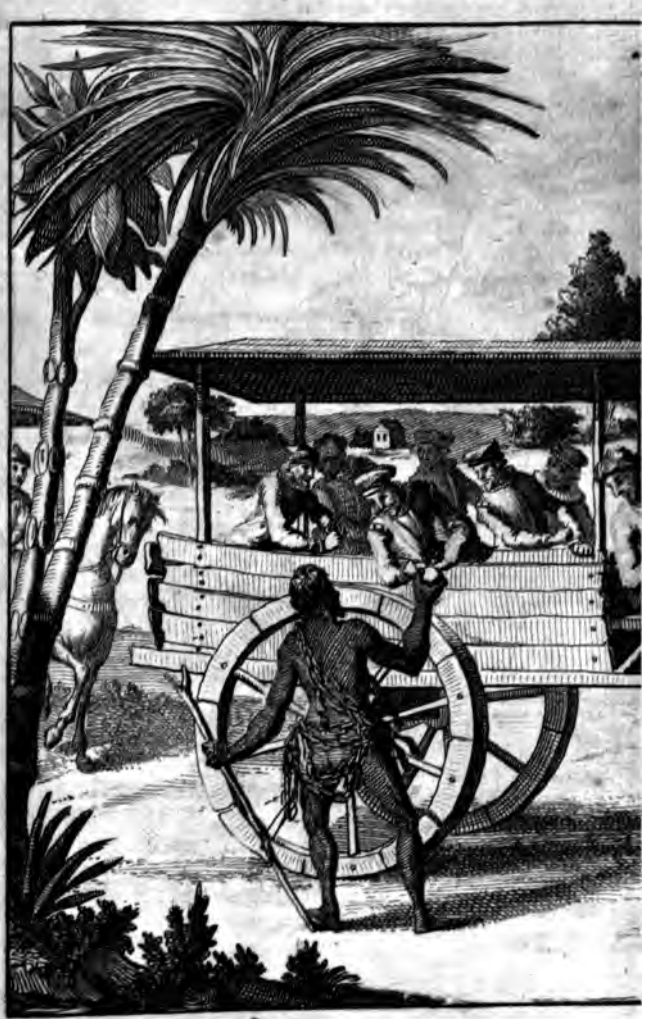

ee 6

gens dat'er waren, om derſelver verloſſing ten eerſten te beſorgen. Hier op antwoordden ſy op de rug van den brief / die ſy met haar eygene hand aan den Braman op deſelve wyſe / als hy haar die laſter hand geſtelt had / weder gaven : en daar upt verſtont den Onder-koning de ware geſchapenheyd van ſijn Soons dood en van 't getal der gevangene. 1507.

Antwoord van *Triſtano Gaa* en *Baſtiaan Reiz.*

Hy ondertuſſen had al op deſelve tijd / als deſe Braman weder quam / het geheele werk upt ſeekere brieven / die de Mooren hem van Chaul geſchreeven hadden / als ook met een trooſt-brief van Melique Az, hem dien aangaande met grooten lof van ſijn Soons dapperheyd / en het geene hy tot aan ſijn dood gedaan had / toegeſonden / verſtaan : dog wat aanging de Portugyſen, die men in 't inneemen van 't ſchip gevangen gekreegen had / dat de Koning van Cambaya belaſt had / dat men deſelve na de Stad *Champanel*, daar hy ſig onthield, ſoude brengen, alſo hy nieuwsgierig was om de menſchen te ſien, die ſulke dingen uytgevoert hadden : dat hy veel doen ſoude om deſelve in handen te krijgen, en datſe door hem gehandelt ſouden worden, gelijk ſijn Excellentie uyt haar ſelf verſtaan ſoude, alſo welgebooren zielen bevoegt waren, om hare vyanden alle moogelijke afbreuk aan te doen, dog als die verwonnen waren, moeſten ſy haar als broeders bejegenen.

Den Onder-koning verſtaat het wedervarene van alles.

Inhoud van een trooſt-brief van *Melique Az* aan hem geſonden.

Wat den Koning van *Cambaya* aangaande de gevangene *Portugyſen* belaſt had.

Verklaring van *Melique Az* hoe hy geſint is daar mede te handelen,

En alſo het niet lang aanliep / of den Onder-koning ging Melique Az in ſijn Haven van Dio beſoeken / om hem de redenen van het neemen van deſe gevangens / en waar hy deſelve had laten brengen / af te vorderen / wijl wy mede voortaan wel meeſt ſullen ſpreeken van de ſaken en van de Oorloogen / die wy met deſe Moor, dat een Onderdaan van den Koning van Cambaya was / gevoert / en van wie wy altoos / ſo lang als hy leefde / meerder gewag als van ſijn eygen Heer gemaakt hebben / ſo ſal het niet qualijk koomen / dat wy alhier melden wat voor een man dat hy was / en waar door hy tot ſulk een hoogen trap van eer was gekoomen te ſtygeren.

Met de reden van dien.

De Onder-koning eyſt van *Melique Az* rekenſchap van het gevangen nemen der *Portugyſen.*

„Dat

1507. „Volgens het geen wy van de geene / die een „gemeensame omgang met hem gehad hebben / „hebben konnen vernemen / was hy een Rus van „geboorte / van de Ketterse Christenen van Rus- „land, zijnde onder andere gevangens / die de Tur- „ken gemeenlijk aldaar gaan rooven / tot Con- „stantinopolen gebragt. Desen zijnde door een „koopman / die in die gewesten van Constantino- „polen op Damascus en Aleppo, en van daar op „Bassora, (zijnde aan het uytterste van de Persische „Zee) handelde / gehogt / so gebeurde het / dat de- „sen Koopman met een troup van andere Koop- „lieden van Aleppo na Bassora voornoemd gaan- „de / sy eenige Alarben onderweegen ontmoeteden / „die de gemelde troup wilden berooven / waar te- „gen de Kooplieden sig kloekmoedig te weer stel- „den. In dit-gevegt deede desen Melique Az, die „doen ter tijd de naam van Yaz voerde / en nog „een jongman en een seer goede schutter was / din- „gen voor sijn Meester / dewelke waarlijk verdien- „den wel beloont te worden.

Wie *Melique Az* was. Door wie gevangen, En waar gebragt. Word door een Koopman gekogt. Wat hem en sijn Meester van de Roovers wedervaart. *Melique Az* quijt sig wonder wel.

„Desen tocht over zijnde / quam hy tot Bassora, „en den Heer van desen Yaz ging met sijne koop- „manschappen na Ormuz, en van daar na 't Ko- „ningrijk Cambaya, ten tijde als den Koning Ma- „hamud aldaar regeerde. En also desen Koopman „met hem handelde / so verceerde hy hem eenige „saken / die hy met hem gebragt had; en onder „anderen schonk hy hem desen Yaz, dat sijn slaaf „was / als een saak van groote waardy / als zijn- „de / als gesegt / een uytsteekend goed schutter / en „een Jongman van een groote moed in het geen „hy van hem gesien had.

Sijn Heer gaat na *Ormuz* en *Cambaya*. En schenkt onder andere dingen *Yaz* aan dien Koning.

„Desen Yaz dan by den Koning zijnde / nade- „maal de lieden / die goede diensten in den Oor- „log konden doen / aldaar so hoog geagt wierden / „datse daar door veeltijds niet alleen van slaven „tot vrye lieden gemaakt / maar ook wel tot groo- „te eere verheeven wierden / so gebeurde het / dat „hy so veel schoone daden in den Oorlog van 't „Koningrijk Cambaya uytvoerde / dat hy eyndc-

Yaz verkrijgt sijn vryheyd aan het Hof van den Koning.

„lijk

„lijk ſijn vyphepd kreeg / het welk ſig in deſer voe- 1507.
„gen toedroeg.

„De Koning op ſekeren dag in 't veld leggen- Waar door
„de / terwijl hy tegen den Koning van Mando ſulks by-
„Oorloogde / ſo gebeurde het / dat een Havik daar komt.
„voorby vliegende / ſig op het hoofd van den Ko-
„ning / die doen ter tijd buyten ſijn Tent was /
„quam neder ſetten. En alſo de Mooren ſeer by- *Mooren* by-
„geloovig zijn / en gemeenlijk groote voorſpellingen geloovig.
„upt diergelijke dingen en inſonderheyd in ſaken
„van Oorlog / en dan nog meer / als deſelve upt
„de lugt koomen / tragten te trekken / ſo wierd de
„Koning daar door ſodanig gaande gemaakt / dat De Koning
„hy ſig keerende tot die geene / die rontom hem ſton- door de by-
„den / tegen haar ſeyde: Ik weet geen ſaak, die ik geloovige
„nu niet en ſoude geven, op dat yemant my deſe gaande ge-
„vogel van het leven beroofde. maakt.

Sijne woor-
den,
Gelukkige
ſtoutigheyd
van *Yaz.*
hier op.

„Deſen Yaz hier op / die tegenwoordig was / Word door
„en des Konings woorden aanhoorde / leyde een den Koning
„pijl op ſijn boog / waar op de Luk-Godin hem vry ge-
„ſodanig begunſtigde / dat hy den Havik door- maakt.
„ſchoot / waar door hy tot den ſtaat quam / waar
„toe hy ſig naderhand verheeven ſag. Hy hier op
„voor den Koning gebragt zijnde / was de Ko-
„ning over ſijn behendigheyd ſo wel vernoegt / dat
„hy hem aanſtonds de vyphepd ſchonk / en Soldy
„als aan een vyp-man beſchikte. En eyndelijk /
„om dat hy behalven ſijn dapperheyd / daar en
„boven nog een ſchrander man was / en een ſeer Sijn ſchran-
„goed oordeel had / ſo quam hy allengskens tot derheyd.
„den trap van een van de grootſte Kapiteynen van
„'t Rijk / in ſulker voegen / dat de Koning hem By-naam
„de by-naam van Melique gaf / dat een groote eer- van eer hem
„naam onder haar betekend. door den
Koning ge-
geeven.

„Daar en boven gaf hy hem op ſijn verſoek / Schenkagie
„tot belooning van ſijne dienſten / de Stad Dio, hem door
„die op een punt van de aarde / die het Land den Koning
„maakt / gelegen is. En alſo de Zee deſelve met gegeeven.
„een krits van alle kanten als een drie-hoek om-
„vangt / ſo heeft de gemelde Stad de naam van
„een Eyland behouden.

1507.

Verhaal van d'oude Geſchiedenisſen der Koningen van *Guzaratte.*

„De oude Chronijken of Tijd-geſchiedenisſen „van de Koningen van Guzaratte, verhalen ons / „dat Dariar Han, Vader van deſen Mahamud, „deſe Stad bouwde / zijnde doen ter tijd maar een „klein viſſers Dorp / dog dat te vooren of van „ouds aldaar een Stad geweeſt had / waar van „niet anders als eenige letters in ſeer oud Guzarats „overgebleeven waren. De reden waarom deſe „Koning Dariar Han deſe Stad alſo bouwde / (ſo „als 'er in de Tijd-geſchiedenis van dien Koning „uytgedrukt ſtaat) was ter gedagtenis / van een „overwinning / die hy op eenige Chineeſſe Jonken, „die aldaar ten tijde als ſy een Kantoor op Cochin „en eenige andere gedeeltens van Indiën hadden / „bevogten had.

Reden van het bouwen eener Stad door den Koning *Dariar Han.*

Schade in 't gevegt der *Jonken* voorgevallen.

„In dit gevegt bleven 2 Broeders en 5 Oo„men van den Koning / met veele Edellieden van „dat Koningrijk; en hy ſelf wierd ſwaarlijk ge„quetſt; hoewel hy ten laatſten meeſter van de „Jonken, (dat ſcheepen zijn die al een goede lading „kunnen bergen / en waar in hy een grooten roof „vond) quam te worden. Ter gedagtenis van ſulk „een doorlugtige daad / ſo is 't / dat terwijl hy met „het begraven van de dooden doende was / hy al„daar een Reek / beneffens een Stad liet bouwen / „die hy de naam van Dio gaf; dewelke ſchoon ſe „ten tijde als hy die aan Melique Az vereerde / een „plaats van weynig belang was / ſo is 't egter / „dat wijl hy Melique Az een ervaren en ſeer voor„ſigtig man was / hy deſelve / vermits ſijn behen„digheyd / door de koophandel ſo vermaart maak„te / dat boven en behalven het geen / dat hy alle „jaren aan den Koning tot een ſchatting betaal„de / hy egter een ſeer rijk man wierd: waar door „hy de Stad met Muuren / Toorens en Bol„werken / inſonderheyd ſedert dat wy in Indiën „gekoomen waren / liet verrijken.

Bouwing der gemelde Stad,

Die de naam van *Dio* krijgt.

Melique Az. maakt die Stad door ſijn ſchranderheyd vermaart.

„In die tijd quamen daar ſo veel ſcheepen van „de Roode en Perſiſche Zeën, mitsgaders van de „gelyeele kuſt van Arabien, dat die Stad de plaat„ſen / die binnen den Boeſem van Cambaya lagen /

„ende

„ende van te vooren ſeer kooy-rijk waren / in de 1507.
„grond bedurf. Want alſo deſelve hupten de klip-
„pen van den Boeſem van Cambaya lepd / waar
„door veele ſcheepen verlooren gaan / om dat ſe ſo
„groot zijn / datſe daar door aan ſtukken ſtooten /
„ſo is 't / dat ſo haaſt als die Stad Dio bevolkt
„was / deſelve / vermits haar gunſtige gelegent-
„heyd / al het voordeel / dat d'andere hadden / na
„ſig trok : waar over Melique Az ſeer benijd be-
„gon te worden / en wel groote Tegen-ſtreevers
„by den Koning kreeg ; inſonderheyd eenen Meli-
„que Gupi, Heer van de Stad Baroche, leggende
„agter den boeſem van Cambaya, om dat deſelve
„alle haren handel door Dio quijt geworden was.

„Na dat de Koning Mahamud, die deſen Me-
„lique Az ſo hoog verheeven had / overleden was /
„ſo is 't / dat terwijl ſijn Soon Modafa, en daar
„na / den Koning Badur, die hem navolgde / re-
„geerde / hy al ſo magtig geworden was / en ſo
„veel liſtigheden in 't werk had geſteld / dat hy ſig
„ontſaechelijk voor de gemelde Pointen maakte /
„wijl ſy voor de vriendſchap / die hy toonde met
„de Portugyſen te hebben / bedugt waren. En
„ſchoon ſy hem niet betrouwden / ſo is 't egter /
„dat / op dat hy haar in de nood ſoude bystaan /
„ſy hem geſtadig eenige van hare Landen bpſet-
„teden / het welk oorſaak was / dat hy ſo mag-
„tig wierd / en altijd ſodanig op ſijn hoede was /
„dat hy geſtadig vreesde / dat ſy hem te Land /
„en wy ter Zee ſouden belegeren : invoegen de
„Koning Badur een Oorlog tegen de Resbutos
„(lieden / dewelke aan de voorſchreeven Stad van
„Dio palen) hebbende / deſe Melique Az het vol-
„gende Leger op de been bragt ; namentlijk 10000
„man te paard ; 15000 te voet / daar onder 500
„Boog-ſchutters van ſijn Lijf-wagt ; 300 Mus-
„quetiers ; 50 Bos-ſchieters ; 500 Graavers ; 500
„wagens met Geſchut en voorraad van Oorlog ;
„500 Oſſen om de wagens / die het water aan-
„voerden / te trekken / en een diergelijk getal / die
„levens-middelen op hadden ; 500 Kameelen / die

En bederfte de Steeden die binnen den Boeſem van *Cambaya* leggen.

Word benijd en by den Koning aangeklaagt.

Maakt ſig ontſaggelijk voor ſijne weldoenders.

Sijn vreeſ voor haar en ons.

Leger dat hy tot hulp van den Koning *Badur* tegen de *Resbutos* te velde bragt.

1507. „met Tenten beladen waren; 70 ſtukken van al-
„lerhande Geſchut; 200000 ſtuks pijlen / met ver-
„ſchepde andere wapenen en voorraad van Oor-
„log / die tot ſo een toeſtel paſten; alles op ſijn
„koſten / uptgeſeyd eenig Paarde-volk / dat hem
„de Koning op de ſijne liet werven.

Wat hem het ſelve Leger alle dagen koſt.

„Met dit Leger / ſchoon het Land van Cam-
„baya ſeer vrugtbaar en alles aldaar voor wepnig
„geld te bekoomen is / verteerde hy egter alle da-
„gen 40000 Fedeas, zijnde 1200 Cruzaden Por-
„tugys geld / peder Fedea tegen 12 Realen gere-
„kent. Daar by had hy 90 Roey-ſcheepen / waar
„van hy het grootſte gedeelte op des Konings ko-
„ſten onderhield / alſo hy hem wijs maakte / dat
„deſelve uyt oorſaak van onſe Vlooten, tot het
„beſchermen van de kuſt van nooden waren.

Het getal ſijner Roey-ſcheepen, die hy meeſt op des Konings koſten onderhoud.

„Ondertuſſen was het inkoomen ſo van de Stad
„Dio, als van d'andere plaatſen / die de Ko-
„ningen hem gegeeven hadden / hem wel ſo veel
„waard / dat hy een ſchiere ſomme gelds / (die het
„grootſte gedeelte wel uptmaakte) aan den Ko-
„ning betalende / nog 160000 Cruzaden ſaarlijks
„voor de koſten van ſijn huys / over hield: en be-
„halven dat / gebruykte hy ſodanige konſten /
„die hem nog een aanſienelijke ſomme van pen-
„ningen opbragten / waar van hy het meeſte ge-
„deelte niet alleen in deſe dingen / maar ook in
„groote vereeringen aan de Gunſtelingen des Ko-
„nings aanlepde / om ſig in ſijn ſtaat ſo veel te
„meerder te beveſtigen.

Wat hy buyten alle onkoſten tot ſijn huys-houding over houd.

Andere Hooffſe ſtreeken by hem in 't werk geſtelt.

„Daar en boven was hy ſo ſchrander in al ſijn
„doen / dat hy ſig op ſijn eygen koſten tegen den
„Koning te Land / en ter Zee / ſig houdende / als
„of hy voor ons bevreeſt was / op die van den
„Koning verſekerde; tot welken eynde hy altijd
„veele Roey-ſcheepen gereet hield / waar toe hy het
„gantſche gedeelte / dat den Koning upt d'inkom-
„ſten van Dio toequam / ten koſten lepde.

Nog andere konſtenaryen.

De ſcheepen op *Dio* handelende, houden daar mede op.

„En alſo de ſcheepen / die op Dio handelden /
„het ſelve upt vreeſe van onſe Vlooten niet langer
„derſden doen / om datſe de Mooren, onſe vpan-
„den /

„den / toequamen / waar door Melique Az de ver- 1507.
„mindering in ſijne inkomſten van de in- en uit-
„gaande regten der goederen / wel haaſt quam ge- *Melique Az.*
„waar te worden / ſo is 't / dat doen Mir Hocem bemerkt de verminde-
„tot Dio quam / hy ſeer wel door hem ontfangen ring van ſij-
„wierd ; om dat de Koning van Cambaya door ne inkom-
„ſijne voorſpraak mede aan den Soudaan geſchree- ſten.
„ven had / hem ſijne Havens en allerhande hulp / *Mir Hocem* word tot
„tot het ſenden van Vlooten tegen de Portugyſen *Dio* wel
„aanbiedende. En daarom / gelijk Melique Az door hem
„een doortrapt man was / en die de uptkomſt der ontfangen.
„dingen van verre in 't oog had / ſo is 't / dat Loosheyd van *Melique*
„niet tegenſtaande hy met die Vloot van Koep- *Az.*
„ſcheepen tot hulp van Mir Hocem ging / hy eg-
„ter alles ſodanig wiſt te beſtieren / dat hy Hocem
„de eerſte en quaadſte aanſtoot der Portugyſen ſou-
„de uptſtaan. Want ſijn voorneemen was / dat En ſijn
„ſo gedagten Hocem het te quaad kreeg / hy hem voorne-
„in ſulker voegen aan de hand ſoude gaan / dat men.
„hy hem veel eer tot een laſt als tot een hulp ſou-
„de ſtrekken. Mog nademaal het geluk ſijn aan-
„ſlag ſodanig begunſtigde als wy geſegt hebben /
„ſo was de eerſte ſaak / die hy van d'overwinning Het eerſt
„voor ſig begeerde / dat men hem alle de gevan- dat hy van
„gens in handen ſoude ſtellen ; welke gevangens ſijne over-
„hy op de beſte wijſe doenelijk liet handelen en ge- winning be-
„neeſen ; waar na hy ſe aan den Koning van Cam- geert.
„baya na Champanel over ſond. Want behalven Gevangens
„dat de Koning deſelve wilde ſien / ſo oordeelde wel bejegent.
„hy / dat hem ten hoogſten daar aan gelegen was, Oogmerk
„dat de Koning wiſt, dat ſijne ſcheepen de voor- van *Melique*
„naamſte oorſaak van d'overwinning geweeſt had- *Az.*
„den ; alſo Mir Hocem het ſelve aan ſijne kant
„door het ſenden der gemelde gevangene aan den
„Soudaan op allerhande wijſe tragtede in te prin-
„ten.

Ook ſo is het / dat Melique Az behalven dat Sijn nader
hy deſe gevangens / om de redenen hier vooren oogmerk.
gemeld aan den Koning toeſchikte / hy ſijn voor-
deel daar upt by den Onder-koning mede trag-
tede te trekken. Want hy liet (gelijk wy geſegt heb-

1507. ben) om hem vriendschap te doen / seer naauwkeurig naar het lichaam van Don Lourenzo soeken / om hem een deftige begraaffenis aan te doen / alsoo hy wel denken kon / dat sijn dood niet ongewroocken soude blijven. En daarom schreef hy aan d'eene sijde troost-brieven aan den selven Onderkoning / en aan d'andere versterkte hy de Stad / alsoo hy de weder-komst van de hulp / die hy aan Mir Hocem gesonden had / eerlang te gemoet sag / gelijk het selve dan ook geschiede / so als wy nu in het vervolg sullen sien.

Ondersoek dat hy naar het lichaam van *Don Lourenzo* laat doen. En tot wat eyndt. Wat hy verder doet.

Alsoo de Onder-koning Don Francisco d'Almeida geen andere troost als op de wraak van sijn Soons dood in sijn gemoed stelde ; so om de vaderlijke liefde / die de meeste menschen daar toe aanboert / als om dat hy wist / wat voor toebereydselen de Mooren maakten / om sig met dese Vloot van den Soudaan te vervoegen ; so dat hy last gaf / alle de scheepen , die eenige herstellinge van nooden hadden , met den eersten daar toe te helpen. En insonderheyd het schip het Puykje van de Zee , waar mede Joan da Nova met Alfonso d'Albuquerque na Ormuz soude gaan ; schoon het selve niet op het water konde leggen. Want also het 400 ton / en het grootste van Indiën was / so was de Onder-koning van meening Mir Hocem , die de Mooren op die tijd tegen de onse te hulp ging / daar mede te gaan opsoeken.

Het eerste werk dat den Onder-koning by der hant neemt.

Verdere meening van den Onder-koning met het schip het *Puykje van de Zee*.

En het geen den moed der Mooren by die gelegentheyd noch meerder verhief / was / dat sy in dat jaar / van 7 van onse scheepen / die in haar Land gewrest hadden / niet een meer seggen. Want alle de geene / die vertrokken waren / overwinterden in Mozambique , sonder dat d'onse daar eens van wisten. Alleenlijk quam de Bevel-hebber Ruy Soares in het laatste van May van het laatste jaar van agter de Caap Comorin , half ontramponeert ; van welkers aankomst den Onder-koning door Patamares , niet door hem / maar door een Heydens Heer / sonder dat men wist / wat door een schip dat het was / wierd bericht / maar wierd alleen ver-

Wat den moed der *Mooren* by die gelegentheyd verheft.

Komst van *Ruy Soares*.

vermoed / dat het Alfonſo d'Albuquerque konde zijn / en dat het gemelde ſchip door een onweder verdwaalt was. 1507.

Vermoeden dat daar van is.

En alſo het in die geweſten in de winter was / en het gemelde ſchip tot Cochin niet ſoude hebben konnen koomen / ſo ſond hy Garcia de Souſa derwaarts in een Caraveel, met ankers / kabels en ander voorraad / om het ſelve te herſtellen; tot dat het weer toeliet / dat men bequamelijk konde varen; beneffens brieven aan den Heer van 't Land / ten eynde hy hem alle de bystant / die hy van nooden mogt hebben / ſoude laten toekoomen.

Garcia de Souſa afgeſonden om het *Puyk ſe van de Zee* te herſtellen.

Op deſe Reys moeſt Garcia de Souſa al vry wat gevaar uytſtaan; en om dat hy niet weder tot Cochin kon keeren / ſo ſond Ruy Soares de brieven / die hy uyt Portugaal mede gebragt had / over land aan den Onder-koning; hem daar nevens latende weeten / hoe hy op deſe ſijne Reys by de Caap Guardafu gekoomen zijnde / een Moors ſchip had ontmoet / waar mede hy 4 uuren lang had ſlaags geweeſt; en dat hy / vermits deſſelfs grootte / als ook / om dat het van volk ſeer wel voorſien was / niet wepnig werk gehad had / om daar van ontſlagen te worden; ſo dat van beyde ſijden ſulk een ſchade geſchied was / datſe niet veel luſt hadden / om weder aan malkander te koomen; en inſonderheyd hy / om dat hy reets te veel gewaagt had / alſo aan de brieven / die hem mede gegeeven waren / meer gelegen was / als of hy het voorſchreeve ſchip genoomen had.

Ruy Soares ſend de brieven, die hy uyt *Portugaal* mede had, aan den Onder-koning.

Gevaar door *Garcia de Souſa* uytgeſtaan.

En wat hy hem verder laat weeten.

Deſe brieven tot Cochin gekoomen zijnde / was een yeder ſeer blijde daar over / alſo ſy daar uyt verſtonden / dat de Vloot tot *Mozambique* geland was, en nog veel meer den Onder-koning / om dat hy met ſijn komſt daar een goed getal ſcheepen en volk by konde voegen om tot ſijn oogmerk te raken. En alſo hy vermits de komſt van die ſcheepen / veel te doen ſoude hebben / om deſelve met hare lading voort te krijgen / (want daar ſouden 2 Vlooten by een koomen / namentlijk deſe van 't jaar 1507 / die niet door en zeylde / en d'ander

Blijdſchap over deſe brieven tot *Cochin*.

En byſonder van den Onder-koning.

1507. der van 1508/ die upt Portugaal ſoude vertrekken/ dewelke hem een weynig meer konden ophouden/ alſ het werk / dat hy ſoude gaan voorneemen/ konde toelaten) ſo liet hy alleſ in de Comtoiren tot ſulk een ſaak toeberepden/ op dat men gedagten Ruy Soares niet lang ſoude doen wagten.

Deſen laat alles tot het voorgenoomene in de Comtoiren.

Ondertuſſen iſ het ſeker / dat na dat de Vloot die in 't jaar 1508 upt Portugaal vertrokken waſ/ indien deſelve volgens het beſtek deſ Konings/ behouden waſ overgekoomen/ ſy hem nog veel meer werk ſoude aangebragt hebben / alſ hy ſig liet voorſtaan. Want daar in ſtont uptgedrukt / dat ſo hy Onder-koning door ſijn dood , het geen hem aanbevoolen was, niet quam te volvoeren, behalven dat het een van de deftigſte daden was , die ooyt in *Indiën* aangevangen ſouden worden , hy in allen gevalle groot gevaar van verlooren te gaan, ſoude loopen.

Wat het bevel des Konings aangaande den uytſlag van ſijn Vloot inhoud.

Want dit hebben wy in dit verhaal van de overing van Indiën geſien / dat een gelijk van die geene / die deſelve regeeren / het geen hy aangevangen heeft / gaarne wil voltrekken / en dat 'er weynig zijn / die ſulks door andere laten geſchieden. Het welk oorſaak iſ / dat veele ſaken van groot belang verlooren gegaan / of daar upt groote ongevallen ontſtaan zijn ; en dat alſ eenige van de geene / die op Soldy gedient hebben / ſulks ten koſten van menſchen bloed en van 'ſ Konings goederen iſ geweeſt ; even eens alſ of het niet roem-rugtiger waſ / een goed eynde aan een eerlijke handel te geeven / alſ deſelve ſonder een goed overleg aan te vangen. Want wy weeten / dat het het eynde / en niet het begin iſ/ dat alle dingen goed of quaad maakt.

Gewoonelijk gebruyk van de geene die in *Aſia* regeeren.

Oorſaak van groote ongevallen.

Dog het beliefde God dat de ſaken van de Vloot/ die in 't jaar 1508 upt Portugaal vertrok / en waar mede de Onder-koning ſoude overkoomen / in ſulker voegen wierden beſtelt / ſchoon met groote moeyte en verlieſ der Zee-handelaars / dat hy egter ſijn oogmerk berepkte.

Saken van de Vloot met groot verlies der Zee-handelaars beſtelt.

De ſcheepen die in het jaar 1508 onder het be-

lepd

leyd van Jorge d'Aguiar tot het inneemen van Peper geſchikt waren / quamen gelukkig in de Indiën aan / als mede de geene / die van 't jaar 1507 overwintert hadden / uytgeſeyd het ſchip Leonarda, Kapitein Franciſco Pereira Peſtanha / het welk tot Quiloa, werwaarts hy als Kapitein ging / overwinterde. 1508.

Peperſcheepen koomen behouden in *Indiën.*

De komſt van deſe ſcheepen verooꝛſaakte een groot leven dooꝛ geheel Indiën; en inſonderheyd ſchepte de Onder-koning een groote moed daar dooꝛ; want dit gaf hem aanleyding om ſig met meerder ſpoed tot het opſoeken van Mir Hocem toe te ſtellen / whil hy vers volk en eenig vooꝛraad van Oꝛlog / daar hy ten hoogſten om benoodigt was / by deſe gelegenthеyd kreeg. Want nademaal hy hoopte van dit jaar / volgens des Konings laſt na Portugaal weder te keeren / ſo wilde hy eerſt een eynde van dit werk van de Rumes maken / of het leven daar by inſchieten.

Berey dſchap door den Onder-koning om *Mir Hocem* op te ſoeken.

Sijn inſigt.

Dog dit alles niet tegenſtaande maakte hy ſelf weynig ſtaat op deſe weder keering van dit jaar. Want 2 perſoonen daar hy tot dien eynde na wagtede / namentlijk Alfonſo d'Albuquerque, die hem ſoude navolgen / en het ſchip St. Jan, Kapitein Jorge d'Aguiar, waar mede den Koning hem belaſt had weder te keeren / die quamen vaſt niet. In dit ſchip waren de vooꝛnaamſte bꝛieven des Koningꝛ in een omſlag / die de Onder-koning ook kreeg / denwelken eyndelijk oꝛder op de ſaken van deſe Vloot tegen de Rumes en het afſaden der ſcheepen / dewelke dat jaar met ſpeceryen na Portugaal ſouden koomen / geſtelt hebbende / ſo is 't / dat whil deſelve gebꝛek aan Kaneel hadden / hy Nuno Vaz Pereira, (die / na dat hy de Foꝛtreſ aan Vaſco Gomez d'Abreu overgegeeven had / met de ſcheepen van de Vloot van Jorge de Mello van Sofala gekoomen was) met het ſchip den Heyligen Geeſt na Ceylon ſond / om het ſelve van daar af te halen / dog te vergeefs / alſo hy niet anders mede bꝛagt als Garcia de Souſa, die aldaar was weder geheert / na dat hy het ſchip van Ruy Soares van het noodige vooꝛſien had.

Voornaamſte bꝛieven des Konings in 't ſchip *St. Jan.*

Den Onderkoning ſend *Nuno Vaz Pereira* na *Ceylon.*

1508. De reden van dit gebrek van kaneel in dat Land was / om dat de Koning seer sick geweest had / en dat de Mooren dat gewas om de haat / die sy tegen de Portugysen droegen / bedorven / of ten minsten geweldig beschadigt hadden. Hoog schoon Nuno Vaz dit tegen haar wel soude hebben konnen wreken / so had hy last van den Onder-koning / geen vyandlijkheden te pleegen, ende dat om de Vrede / die sijn Soon Don Lourenzo met haar gemaakt had / waar van de Schipper / die hy tot Columbo gelaten had / getuyge was geweest.

Reden van 't gebrek van Kaneel op *Ceylon*.

Last van *Nuno Vaz*.

Op deselve tyd sond de Onder-koning mede Pero Barreto met 11 scheepen / om, so haast als hy de last-scheepen, die na *Portugaal* souden koomen, soude hebben afgevaardigt, de kust van *Malabar* tot *Beticala* toe te doorloopen, en geen *Moorse* scheepen, het zy in het gaan of keeren, door te laten, als de geene, die verlof van hem hadden, om te moogen varen: Als mede / niet die geene, die den *Samorin* liet gereet maken, om aan *Mir Hocem* volgens sijn belofte na *Dio* te senden, en dat hy *Pero Barreto* hem aldaar soude verwagten, tot hy by hem quam, om de *Rumes* gesamentlijk te gaan opsoeken. De Kapiteynen / die daar op geboden / waren Alfonso Lopez d'Acosta, Manuel Telez, Antonio do Campo, Alvaro Pazanha, Pero Cam, Filippe Rodriguez, Luis Preto, Payo de Sousa, Diego Pirez en Simon Martinz.

Last van *Pero Barreto* van den Onder-koning.

Namen der Kapiteynen van de Vloot van *Pero Barreto*.

Na dat dese Vloot vertrokken was / begon de Onder-koning de scheepen / die tot de bewuste Togt geschikt waren / af te vaardigen. En also 'er al 2 afgeladen waren / so sond hy deselve af / volgens de bestelling / die daar van gemaakt was: invoegen Jorge de Mello Pereira ten versoeke van den Onder-koning met sijn schip alleen bleef / alsoo hem mede dagt / dat hy den Koning met dit werk van de *Rumes* meerder dienst deede, als dat hy in dat jaar met sijne ladinge Speceryen naar het Rijk soude gaan, te meer, daar so veel scheepen daar van daan vertrokken.

Den Onder-koning vaardigt de scheepen af tot de voor-genoomen Togt.

Jorge de Mello Pereira blijft met sijn schip alleen.

Gelukkigen En schijnt het / dat een goeden Engel den Onder-

der-koning ingaf / hoe seer dat hy hem van nooden had / ende dat wegens het geen naderhant in het water halen tot Saldanha voorviel. En also eenige last-scheepen Gengder tot Cananor souden inneemen / (want aangaande het weynige / dat 'er nog tot Cochin overschoot / dat haddense al binnen) so vertrok hy daar mede derwaarts op den 20 November, alwaar hy aanquam. En wijl hy de scheepen van Fernando Soares en Ruy d'Acunha nog moest afvaardigen / so quam Alfonso d'Albuquerque, die van Ormuz vertrokken was / om in d'Opper-regeering van *Indiën*, volgens de brieven, die hy van den Koning daar toe had, na te volgen, by hem. Welke brieven hy aan den Onder-koning voor oogen leggende / desen hem tot antwoort gaf / dat hy so laat quam, wijl het op den 6 *December* was, en de meeste last-scheepen na *Portugaal* vertrokken waren, als mede om dat hy Onder-koning op sijn vertrek stont om de *Rumes* van de plaats, daar sy so seer roemden wegens d'overwinning, die sy op sijn Soon bevogten hadden, te gaan verdrijven; en dat hy hem daarom geen beter raad wist te geeven, als dat hy aldaar tot *Cananor* soude blijven, of na *Cochin* gaan, om sijn lichaam van d'ongemakken, die hy onderwegen uytgestaan had, wat uyt te rusten; en dat hy Onder-koning ondertussen sijn best soude doen, om door het verdelgen van die *Rumes*, van sijn Soons dood wraak te neemen: En so het God beliefde, dat hy daar niet levendig afquam, dat hy *d'Albuquerque* alsdan het besit van de Regeering van *Indiën* sonder eenig tegen-spreeken soude konnen nemen; dog so hy behouden weder keerde, dat hy se hem dan volgens d'opene brieven des Konings soude ter hand stellen.

1508.

inval dien aangaande.

Jorge de Mello Pereira vertrekt na *Cananor*.

Alfonso d'Albuquerque Land-Voogd van *Indiën*.

Desselfs versoek.

Antwoord van *d'Almeida*.

Hier op gaf Alfonso d'Albuquerque tot antwoord / dat wat aanging de 2 scheepen, die hy nog aldaar had, namentlijk, dat van *Fernando Soares*, en dat van *Ruy d'Acunha*, dat men by malkander aldaar soude konnen koomen, en voor so veel als het verjagen der *Rumes* betrof, dat hy sulks gaarne by der hand

Antwoord van *d'Albuquerque* hier op.

1508. hand wilde neemen. Waar op de Onder-koning weder tot beſchepd gaf / dat hy den degen in de hand had, en dat hy nooyt gewent was, deſelve aan een ander over te geeven, om ſijn eygen leet daar mede te wreeken. Dog ſchoon Alfonſo d'Albuquerque veel woorden hier tegen inbragt / ſo is 't / dat hy ſiende / dat het ſelve / beneffens alle de betupgingen / die hy daar tegen deede / niet veel ſoude helpen / hy alle ſijne beſchepden met hem neemende / met ſijn ſchip Cirne, het welk ſo lek was / dat men het ſelve niet konde droog krijgen / na Cochin ging.

Weder-antwoord van den Onder-koning.

Wat d'Albuquerque daar op doet.

Na dat den Onder-koning Alfonſo d'Albuquerque na Cochin, en Fernando Soares en Ruy d'Acunha met haar lading van Specerpen na Portugaal afgevaardigt had / alwaar deſe laatſte / als zijnde beyde onderwegen verongeluckt / egter niet aanquamen / ſo ſond hy mede Pero Fernandez Tinoco na den Koning van Narſinga, zijnde een Heyden, beneffens een Monnik, genaamt Luis, die daar alreede geweeſt had. Het was deſelve / die reets tot Cananor had geweeſt / doen de Geſanten van dien Vorſt by den Onder-koning quamen.

2 Portugyſſe ſcheepen verongelukt.

Pero Fernandez met een Monnik na den Koning van Narſinga geſonden.

Deſe Beſending geſchiede over eenige voorſtellen van Bond-genootſchap / die gedagten Koning van Narſinga met die van Portugaal, Don Manuel tot het uptroepen der Mooren, daar ſy beyde mede in Oorlog waren / wilde aangaan: mitſgaders over het hem aanbieden van de Stad Baticala, en andere nabuurige Zee-havens / die hem toequamen. Dog deſe Pero Fernandez deede op die Togt niet anders / als dat hy enkel en alleen Vreede met dien Koning maakte.

Waar toe deſe Beſending.

Wat Pero Fernandez by den Koning van Narſinga uytregt.

Na dat dit alles gedaan / en het bewaren van de kuſt en van de Factrees van Cananor beſorgt was / vertrok de Onder-koning na Dio den 12 December, des jaars 1508 / om Mir Hocem op te ſoeken: en ſchoon het ſelve met ſo veel ſcheepen niet geſchiedde / ſedert dat Pero Barreto de Magalhanes met de Vloot / die hy na de kuſt van Malabar voerde / en Franciſco de Tavora, die hem van

Vertrek van den Onder-koning na Dio.

van Ormuz koomende/ onderwegen aantrof / ſig 1508.
by hem vervoegt hadden / ſo maakte hy Onder-koning egter een Vloot van 19 ſcheepen / waar van 6 ſeer groot waren/ 6 ronde/ 5 Latijnſe Caraveelen, 2 Galeyen en 1 Brigantijn. Van die Vloot waren Kapiteynen / ingevolge van de grootte der ſcheepen / Jorge de Mello Pereira, Pero Barreto de Magalhanes, Franciſco de Tavora, Garcia de Souſa, Joan da Nova, daar den Onder-koning op was/ Manuel Telez Barreto, Alfonſo Lopez d'Acoſta, Antonio do Campo, Don Antonio de Noronha, Martin Coelho, Pero Cam, Filippe Rodriguez, Ruy Soares, den Commandeur van Rodes; Alvaro Pazanha, Luis Preto, Payo de Souſa, Diego Pirez en Simon Martinz.

Getal van ſijne ſcheepen.

Kapiteynen derſelve.

Op de gemelde Vloot waren 1200 man / ſo Krijgs- als Zee-volk / en ontrent 400 Malabaren en ſlaven van dat volk / dewelke hare meeſters met het een en 't ander aan te langen / ten tijde van 't gevegt oppaſſen / gelijk in die geweſten is gebruykelijk. Ondertuſſen had de Samorin, terwijl de Onder-koning den toeſtel van deſe Vloot verſorgde / altoos eenig volk / die hem van alles berigt gaven / en / na dat men verſtont / hield hy ook van tijd tot tijd verſtand door ligte Roey-ſchuyten met Mir Hocem, als met een man / die op ſijn verſoek in die geweſten gekoomen was / om de Portugyſen uyt Indiën te verdrijven / en die een groote hoop van ſig in het werk van Chaul gegeeven had; tot welken eynde hy verſchepde Roeyſcheepen met Boog-ſchutters / en eenig klein geſchut had laten toeruſten / en in alle de Havens van ſijn Koningrijk verſpreyden / om op den Onder-koning te paſſen, en hem in 't voorby gaan met alle magt aan te taſten, het welk Pero Barreto, dewelke tot die tijd toe op die kuſt gekruyſt had / hem tot nog toe hadde belet. Want de Onder-koning wiſt mede wel van de Vloot van den Samorin, ſo dat hy om deſelve het uytgaan met alle de verdere dingen / te verhinderen / ſo had hy aan Pero Barreto belaſt / dat hy ſig derwaarts ſou-

Getal der Soldaten en Matrooſen.

Wat den Koning van *Calicut* onder het toebereyden ons ſer Vloot doet.

Sijn verſtant met *Mir Hocem*.

Toebereydſelen om de *Portugyſen* aan te taſten, hem door *Pero Barreto* belet.

Laſt aan *Pe-*

de

1508. de vervoegen ; en daar en boven ſo haaſt alſ hy Onder-koning na Dio trok / ſo:lſ 't / dat hy om deſe hinder-paal 'ſ wille van den Samorin, 3 of 4 ſcheepen / daar Kapiteynen op waren Gonſalo de Caſtro, Diego Lopez en andere / aldaar liet / hoewel de Vloot van den Samorin daarom niet en liet hare hulp te gaan bzengen / daar deſelve geſchikt was.

Vo Barreto daar tegen gegeeven.

Wat den Onder-koning daar en boven doet.

Walkere oppaſſing van beyde ſijden.

Eyndelijk een peder was dapper op ſijn hoede / om op ſijn vyand te paſſen / en hem een voozdeel af te ſlen / ſo dat Mir Hocem en Melique Az daar dooz berigt van 't getal der ſcheepen en 't volk / dat den Onder-koning bp ſig had / na haar wenſch kreegen : en waren tuſſen den Samorin en deſe 2 Kapiteynen de boatſchappen ſo menigvuldig en naauw-keurig / dooz het toedoen der Catures en Brigantijnen, dat den Onder-koning niet een voet verſette / of ſp wierden daar van verwittigt / inſonderheyd ſedert dat hy van Cananor vertrokken was.

Naauwe verſpieding van het doen van den Onder-koning.

Doortrapt-heyd van *Melique Az.*

Daar en boven was Melique Az ſo ſlim en dooztrapt / dat hy met deſe tijdingen / die hy upt de derde hand ontfing / onder voozgeeven / van den Onder-koning te doen begroeten, en van hem / de brieven der gevangene, die hy in ſijn magt had, over te ſenden, hem een aanſienelijk en wel-behaagde Moor toeſond / om op den gantſen toeſtel / die hy deede / agt te neemen.

Komſt van ſijn Geſant by den Onder-koning.

Deſe quam tot Anchediva in een Zambuco, op deſelve tijd alſ de Onder-koning ſig aldaar van water voozſag ; en aanbood de los-gebing der gevangens. Dog alſo de Koning ſijn Meeſter van haar verſtaan had / dat ſy gaarn aan ſijn Edelheyd ſouden ſchrijven, dat hy daarom die *Zambuco* afgeſonden had, waar mede d'antwoord daar ſy na wagteden, ſoude konnen worden te rug gehouden.

Sijne aanbieding.

Inhoud van de brieven der gevangens.

Wat nu den bzief der gevangens belangt / daar in ſtont uptgedzukt / wat goed onthaal dat haar van den Koning wedervoer ; dog dat ſp hem egter baden / dat hy ſijne gedagten over hare verloſ-

ſinge

singe wilde laten gaan, alſo den gemelden Koning ſo met woorden als met werken liet blijken, dat hy ſig met weynig ſoude laten vergenoegen; en dat ſy tot haar geluk een *Moor* met een oog, genaamt *Cyde Alle*, geboortig van *Baza*, in het Koningrijk *Grada*, alwaar men hem *Bacy* noemde, gevonden hadden, dewelke ſeyde ſijn Doorlugtigheyd al van den tijd af, dat de Koning *Don Fernando* van *Caſtilien* tegen het gemelde Koningrijk van *Grada* geoorlogt had, gekent te hebben. 1508.

Deſen Cyde Alle onder ſijn gewoonelijke verſeekering / die hy met de Mooren van Cambaya hield / prees de Portugyſen geweldig: want ten tijde als hy ſijne Doorlugtigheyd in dien Oorlog geſien had / waren aldaar eenige / die om hare goede begaaftheden ſeer hoog geagt wierden; daar by voegende / dat men met de *Portugyſen* ſodanig moeſt omgaan, dat men meer moeſt tragten deſelve te vriend als te vyand te houden; en dat hy den Oorlog, die ſy met de *Mooren* van *Africa* hadden, en de plaatſen, die ſy haar hadden afgenoomen, op deſelve manier moeſt reekenen.

Lof der *Portugyſen* door de mond van *Cyde Alle*.

Hoe men volgens ſijn ſeggen met de *Portugyſen* moet omgaan.

Ondertuſſen ſchijnt het / dat God het ſodanig ſchikte / dat die brieven op die ſelve tijd quamen; want ſe moedigden het volk ſodanig aan / datſe niet anders wenſten / als met de Mooren handgemeen te worden / om Cyde Alle daar door tot een man / die waarheyd geſprooken had / te maken; die ook naderhand een van de beſte vrienden wierd / die wy hadden / hoewel hy egter ſijne quade parten niet konde nalaten.

Ons Volk hier door aangemoedigt.

d'Antwoord ondertuſſen / die deſe Bode / of veel eer verſpieder van Melique Az kreeg / was / dat den Onder-koning hem over ſijn beſoek en het goed onthaal, dat hy de *Portugyſen*, gelijk ſy hem geſchreeven hadden, aandeede, ten hoogſten bedankte, en alſo hy ſig vaſt bereyde om ſulks van nader by te koomen doen, dat hy ondertuſſen ſijne Gaſten de *Rumes* de tijding van ſijn Reys konde mede deelen, op dat hy haar middeler wijlen tot die by-een-komſten, die ſy met malkander ſouden

Antwoord van den Onder-koning aan *Melique Az*.

1508. den hebben, ſoude bereyden, en dat men alſdan het verdrag der gevangens ſoude konnen opmaken, om dat men het in veel korter tijd van naby als van verre ſoude konnen ſluyten.

De Onder-koning vaardigt een *Moor* af.

Da dat de Onder-koning de Moor van Melique Az met dit beſcheyd en gunſt / die hy hem beweeg / afgevaardigt had / ſiende het genoegen / dat peder een opnam over het nieuwg / dat de gevangens rakende het gevoelen / waar in de Mooren de Portugyſen hielden / geſchreeven hadden; alg ook wel merkende / dat alle deſe aanbiedingen van Melique Az maar tekens waren van de vreeg / tegen de tijd / dat men hem rekenſchap van het onthaal / door Mir Hocem de gevangens aangedaan / ſoude epſſen / ſo liet de Onder-koning alle de Kapiteynen en Edellieden van de Vloot aanſeggen / datſe haar gereet ſouden houden; en hier op begaf hy ſig met haar na de poſt / die hy op het Eyland Anchediva had / om dat het een vermakelijke en ruyme plaatg was / om aan een peder rekenſchap van deſe ſijn optogt te geeven / en haar eenige dingen / die met ſijn voorneemen over een quamen / voor te ſtellen.

Laſt van den Onder-koning aan de Kapiteynen en Edellieden van de Vloot op deſe beſending van *Melique Az.*

Deſe dan aldaar aangekoomen / en ſodanig geplaatſt zijnde / datſe hem wel konden hooren / ſo deed hy haar de volgende aanſpraak. Alſo het God belieft heeft, mijn Soon *Lourenzo* uyt deſe Werelt te halen, ſo word ik van 2 dingen gequelt, dewelke volgens de menſchelijkheyd gemeen aan alle menſchen zijn, dewelke na reden en redelijkheyd willen leven. De eene vereyſt de natuurlijke wet van de Vaderlijke liefde, die ik aan mijn Soon ſchuldig ben; en de ander vereyſt de eer, die ſig met regt tragt te herſtellen in 't beſit, daar deſelve in was. Ik ſta Reys-vaardig om mijn Soon te gaan ſien, en ſo het God belieft, dat ik ſterve gelijk als hy, ſal ſulks een groote eer voor my zijn, dat wy beyde voor ons Geloof, voor onſen Koning, en voor de geene, die ons aanbevoolen zijn, het welk de regtvaardigſte en roem-rugtigſte ſaken zijn, daar yemant om wenſchen mag te ſterven, het leven la-

Wat hy ſelf hier op doet. Deſuige aanſpraak van *d' Almeida.*

laten. Want de wet van de roem der Martelaar- 1508.
ſchap: den Koning, zijnde de belooning der eere, en vergelding aan de geene, die ons navolgen: en de geene, die ons aan vertrouwt zijn, zijnde de vergadering van onſe Magen, Vrienden en Landslieden, het welk wy een *Gemeene Beſt* noemen, verbreyd onſe naam van Geſlagt tot Geſlagt, tot aan het eynde des Werelds, alwaar het geheugen van alles een eynde neemt. My weder ter eere te brengen, daar van is my, wat my in 't byſonder aangaat, niets afgegaan; dog wat betreft de groote roem, die gy-lieden, *Heeren*, *Magen* en *Vrienden!* in deſe Geweſten met den degen, de lancie en uwe kloek-moedigheyd, die kragtiger als het ſtaal is, verkreegen hebt, is by my, die de eere heb van het ſelve lot met u deelagtig te zijn, ſo veel waard, dat ikſe by God niet en verdien, ſchoon dat volgens de lieſde, maagſchap en het Ampt, dat ik bekleede, een yeder u-lieden deſelve dubbeld waardig is. En daarom wat aangaat het verkrijgen van ſulk een hooge eer, als de Vaandels, die wy alle volgen, en onder welker gunſt wy ſtrijden, namentlijk die van CHRISTUS onſen Verloſſer, en de Koninglijke Wapenen van *Portugaal*, die quelt my, die laat my geen ruſt, en beſchuldigt my in mijn gemoed met prikkels van een regtvaardige wraak, als ik ſie, hoe dat door mijn groote agteloosheyd de tijd vaſt allengskens door gaat, ſonder dat ik deſe nieuw-opgekoomene en trotſe *Rumes*, die op de magt van haren *Soudaan* en op d'aanbiedingen van den geen, die haar ontbooden heeft, ſo ſeer roemen, kloek-moedig onder de oogen tree. Dewelke ons in ons geſigt hebben derven veragten, en hare *halve Manen* en de naam van haren *Antichriſt Mahometh*, die op hare Vaanen geſchreeven ſtond; en dat tot kleyn-agting van ons *Chriſtelijk* Geloof en de roem der *Portugyſen*, die door de geheele Wereld ſo ſeer verbreyd is, en aan wie God deſe byſondere gaaf voor alle andere Landaarden vergunt heeft, van Beſchermers des Geloofs, en getrouw in den dienſt van haren Koning

1508. te zijn, het welk wy door de 2 Vaanen, waar onder wy ſtrijden, kragtiglijk doen blijken. Tot vergelding waar van ſy ons ten allen tijden, in alle Eeuwen en in alle Landen van *Europa*, *Africa*, en nu in deſe van *Aſia*, die wy ontdekt en verovert hebben, heerlijke overwinningen van dat *Barbarij* en trouw-loos volk verleent hebben.

En ſchoon ſy tegenwoordig over de dood van mijn Soon roem dragen, ſo hebben ſy egter daar weynig reden toe, maar is het ſelve aan de ramp, die u alle bekent is; of, om beter te ſeggen, aan mijne ſonden, en niet aan de kleyn-moedigheyd der geene, die hem in dit gevaar byſtonden, toe te ſchrijven. Dog indien dit ſo is, en ſo mijne ſonden oorſaak van ſijn dood zijn, en ſo ſijn dood gemaakt heeft, dat wy hier alle by malkander gekoomen zijn, om deſen Helſſen brand, dewelke dit Land, dat door ons gewonnen en ingenoomen is, ſchijnt te willen dreygen, ſo laat dan deſe mijne ſchuld gezegent zijn, dewelke ſulk een vergadering van kragten, ſulk een wil-vaardigheyd, ſulk een liefde en ſulk een wraak-luſt, als ik in yeder van u allen ſie, te weeg gebragt heeft, om ter eeren van onſen God, van onſen Koning, het verbreyden van deſſelfs naam; en eyndelijk, om het bloed van die geene, die het uwe en dat van uwe Vrienden, Magen en Geloofs-genooten geſtort hebben, wederom te gaan plengen.

Ook is het de waarheyd, en het is God, den Alweetenden, bekent, dat ſo ik van het oogenblik, dat ik geweeten heb, dat dat Volk in 't Land gevallen was, niet ten eerſten met den degen in de hand, en den yver, die men tot het verdedigen van Gods eere verſchuldigt is, gekoomen ben, ik het ſelve gelaten heb, om dat ik vreeſde, dat men ſeggen ſoude, dat de ſmert van mijn byſondere wonde meerder in my werkte als de geene, die een yeder aangingen, en tot het geneeſen van die geene, die deſelve om het voorſtaan van hare ſaak in dat gevegt gekreegen hadden. En dat ſonder agt te neemen op de toebereydſelen en de tijd, dewelke

tot

tot ſodanige dingen vereyſt worden (het welk nogtans lieden gelijk die geene, die ſodanig een ampt bekleeden als ik, niet qualijk en paſt) ik alleenlijk op de eerſte tijding van de ſmert, die ik van mijn Soons dood kreeg, u alle op de plaats, daar hy ſijn leven gelaten heeft, wilde gaan opofferen: So dat ik de ſchande van medoogende Vader by de menſchen mijdende, de ſchult van al te toegevende by God verdient hebbe; om dat ik in de ſaken, die ſijne eer betreffen, de ſorge van het volk te ſparen, den overvloed der wapenen, der ſcheepen en voorraad van Oorlog, (alſo al het geen dat aan die geene, die voor hem ſtrijden, te baat komt, uyt ſijn enkele gunſt voortſpruyt) in agt genoomen hebbe. Dog alſo wy ſwakke menſchen ontrent de ſaken, die de wereldſe eer betreffen, de quade tongen meer als de ſtraffende hand Gods, dewelke ontrent ſodanige ſtraffen barmhertig is, ontſien, ſo heb ik dit werk, dat wy nu ſullen by der hand neemen, tot nu toe by my ſelven verborgen gehouden; waar toe wy, door ſijne Genade, ſcheepen, wapenen, veel voorraad van Oorlog, en voor al dat puyk van Edellieden, die nu even uyt *Portugaal* gekoomen zijn, hebben gekreegen. 1508.

En het geen ik nog het meeſt van allen agte, is, dat een yeder vol moed is, om die naam van *Rumes* door de *Mooren* en *Heydenen* van *Indiën*, waar mede ſy ons quanſuys willen vervaren, geheelijk te doen vergeeten. So dat ik in dit geval, voor ſo veel als de gunſt Godes en de roem die een yeder van ons in het aanvangen van dit werk toekomt, niet anders te ſeggen hebbe, als dat mijn voorneemen is, (ſo het een yeder goed dunkt) dit jong volk, dat nu eerſt uyt *Portugaal* komt, aanleyding te geven, om hare degens met het bloed van deſe *Mooren* van *Aſia* te verwen, alſo het ſelve in die van *Africa*, dat daar aan grenſd, een leer-ſchool van den Oorlog en haar eerſte opvoeding is, gemeenlijk komt te gebeuren.

Deſe proef begeerde ik, dat in de Stad *Dabul*, die den *Sabayo*, Heer van *Goa*, toequam, ſoude

1508. geſchieden, om dat hy eenige orders ontrent de Fortres, die wy in dit Eyland *Anchediva* hadden, geſtelt had, als ook, om dat hy een van die geene was, die de *Rumes* in het Land geroepen, en in hare Havens ontfangen hadden.

Het is ook de waarheyd, dat ik van meening was, op deſe ſijne Stad *Goa*, die wy alhier voor onſe Nabuur houden, los te gaan; dog 2 oorſaken bewoogen my het ſelve eer op *Dabul*, als daar op te doen; de *eerſte* is, om dat volgens het berigt, dat my daar van gegeeven is, die Stad ſeer hoog in de Rivier gelegen is, en daar geen genoegſame diepte is, om onſe ſcheepen ſo hoog te konnen voeren: en de *tweede*, om dat *Dabul* ſo quaad niet in te loopen is, en daar en boven de *Rumes* en *Melique Az*, haar Beſchermer, ſo naby, en *Goa* ſo verre van haar leggen, dat d'overwinning, die God ons over het inneemen van deſelve ſoude vergunnen, de gemoederen ſo ſeer, als dat van *Dabul*, als regt daar voor leggende, ſoude verſetten: en na dat wy met het dempen van deſe vreemdelingen, die wy nu gaan opſoecken, te rugge ſullen gekeert zijn, ſal ons met de hulpe Gods tijd over ſchieten, om nog andere Steeden van deſe Volkeren, die ons het naaſt by leggen, in te neemen.

Lof over des Onderkonings aanſpraak.

Na dat de Onder-koning ſijn reden geëyndigt had / ſo als een peder hem met groote aandagt aanhoorde / wierd ſijn aanſpraak tot lof van die daad ook ten hoogſten gepreeſen. En daar by wierden nog veel andere dingen gevoegt / ſo wat aanging het aantaſten der Rumes binnen Dio, als het eerſt aandoen der Stad Dabul; ſo dat de Onderkoning een goede voor-ſpelling van de uytkomſt van het werk van alle dit gewoel te gemoet ſag.

Wat eenige over deſe aanſpraak willen ſeggen.

Eenige wilden daar na ſeggen / dat de Onderkoning deſe aanſpraak aan de gemelde Kapitepnen en d'aanſienelijkſte lieden van de Vloot gedaan had / om dat / wat het aantaſten van Goa aanging / hy ſulks door den raad van Timoja deede / met wie hy in 't voorby gaan van Baticala, om aldaar levens-middelen in te neemen / ter ſelver

plaats

plaats geſprooken had; als mede dat hy op het verſoek van gedagten Timoja, om hem met den Heer van 't Land / waar mede hy eenig verſchil had / te verſoenen / tot ſijn voldoeninge aan Diego Pirez van Anchediva had laten weeten / dat hy de Haven van *Goa* met ſijne *Galey* ſoude peylen. Hoog ſchoon hy bevonden had / dat hy daar in met de geheele Vloot ſoude konnen loopen / ſo had hy het ſelve egter ſtil gehouden / alſo hy vreesde / dat dien aanſlag hem die van de Rumes, dat ſijn grootſte voornemen was / ſoude verhinderen; ſo dat hy om deſelve een vreeſ aan te jagen / alſo het werk hyna in haar geſigt voorgevallen was / tot Dabul eens had willen aanloopen; en overſulks / ſo haaſt als hy ſijn water tot Anchediva ingenoomen had / vertrokken was / geduurig langs de kuſt zeplende / tot dat hy tot Dabul quam. 1508.

„De Stad Dabul, ten tijde als de Onder-ko- Gelegent-
„ning Don Franciſco d'Almeida aldaar aanquam / heyd der
„was een van de volk-rijkſte en deftigſte Zee-ſtee- Stad *Dabul*.
„den van die geweſten; ſo ten opſigt van de me-
„nigvuldige koopmanſchappen / die aldaar gebragt
„wierden / als wegens deſſelfs Land-ſtreek ende
„gelegenthepd. Want die plaats lag boven een
„ſeer breede en baar-bare Rivier / omtrent 2 mijlen Schoone
„van de barre / zijnde met de beſte gebouwen van gebouwen
„het geheele Land voorſien. aldaar.

„Daar in woonden Heydenen en Mooren van Haar In-
„allerhande Land-aard / en de Land-ſtreek ſelf woonders.
„was ſeer digt by het Koningrijk Decan, en een
„van de voornaamſte ſtapels der koopmanſchap-
„pen / die daar in en upt quamen.

„De gemelde Stad quam op die tijd den Sa- Wie deſelve
„bayo toe / de voornaamſte Heer van dat Koning- ten tijde
„rijk / alwaar hy een Kapitepn met een genoeg- van d'*Al-*
„ſame beſetting ingelepd had. En om dat hy vrees- *meida* toe-
„de / dat hy d'een of d'ander tijd aangetaſt ſoude quam.
„worden / ſo is 't / dat hy behalven de gemelde
„beſetting / vermits de tijding van onſe Vloot /
„nog 6000 man by malkander gebragt / en een
„werk van ſeer dik hout / van binnen met aarde

1508. „voorſien / die hy upt een gragt die van bupten „omging / getrokken had / het welk beter als „kalk en ſteen tegen ons geſchut mogt / gemaakt „had.

Werk van dik hout met aarde voorſien.

Van d'ander ſijde van de Rivier / die tegen het Zupden was / (alſo deſelve Stad naar het Noorden leyt) ſtond een Bolwerk op een kromte / die de aarde maakte / van het welke de ſcheepen de welke in de Rivier wilden koomen / door het geſchut / dat daar op ſtond / moeſten worden beſchermt. En op dat de ſcheepen / die in de Haven tegen over de Stad lagen / geen ſchade van de Portugyſen ſoude konnen wedervaren / ſo liet de Kapiteyn plaats voor het geſchut / dat op het paalwerk lag / maken / de Rivier wel beſetten / en gaf laſt / dat de gemelde ſcheepen boven ſouden blijven.

Bolwerk aan d'ander ſijde van de Rivier.

Voorſorg door de *Moorſe* Kapiteyn van een Bolwerk.

Daar en boven doen hy verſtont / dat de Onder-koning in de Haven wilde koomen / ſo liet hy de gemelde ſcheepen in order ſtellen / en dat ſo digt aan malkander met de voor-ſteevens tegen 't land / om dat de plaats aldaar wat ſtepl was / dat men van d'eene in d'andere / op de wijſe van een Bolwerk konde koomen / ſtaat makende / dat als de onſe het geweld van haar geſchut / dat regt voor de Rivier lag / voorhy ſouden weſen / ſy daar in noch een ander werk / dat niet min ſterk ſoude zijn / ſouden vinden.

Als mede tegen het in de Haven koomen van de Onder-koning.

Op deſe goede orders en ſtaat van ſterkte / waar in hy de Stad geſtelt had / betrouwde ſig de Kapiteyn ſodanig / dat / na dat hy verſtaan had / dat eenige Koop-lieden van meening waren, hare goederen in een verſeekerde plaats te brengen, ende dat upt vrees van de tyding / die ſy van onſe Vloot gekreegen hadden / ſo liet hy een ſtreng verbod uytgaan / dat niemant, op ſtraf van 't verlies derſelve goederen, ſig ſoude vervorderen, een voet uyt hare *Bagazens* (zijnde plaatsjes langs de Rivier / daar ſy hare gemelde goederen gebragt hadden) ſoude verſetten.

Verbod van den gemelden Kapiteyn van eenige goederen.

Daar en boven ſo is 't / dat / na dat hy ſijn

Vrouw

Vrouw tot meerder verſekering van 't volk in een Luſt-hups gebragt had / hy deſelve in de Stad ontbood / en met eenige van de voornaamſte der gemelde Stad te weege bragt / datſe van gelijken ſouden doen / onder dit voorwendſel / datſe ſulks deeden, om haar de Vloot der *Frangues* (ſo noemenſe de Portugyſen aldaar) die daar voorby ſouden trekken, te doen ſien; ſo dat verſchepde Edele Vrouwen / die ſig op hare Luſt-hupſen onthielden / ſig na de Stad als op een groot Feeſt vervoegden. 1508.

De Dames van de Stad koomen om de *Portugyſe* Vloot te ſien voorby zeylen.

De Onder-koning onderſtuſſen / die van alle deſe dingen niet wiſt / op een Vry-dag den 29 December aan de Mond van de Rivier gekoomen zijnde / liep op dien dag daar niet in / om dat het alreede laat was; doch den volgenden met het getij gekoomen zijnde / liet hy aan Pero Barreto weeten / dat hy met de ſcheepen, die hy uyt de Vloot, die op de kuſt was, genoomen had, voor uyt ſoude gaan, en dat hy neffens de ſcheepen, die in de Haven waren, ſoude gaan leggen.

Laſt van den Onder-koning aan *Pero Barreto*.

Dit geſchiedde / na dat hy met de Kapiteynen over een gekoomen was / dat, na dat de geheele Vloot voor de Stad ſoude zijn gekoomen, het Zee-volk daar vervolgens op ſoude paſſen, met het verdere, dat haar aanbevoolen was, en dat ſy met haar Volk aanſtonts plat op de aarde ſouden gaan leggen, en egter alle het oog op de Koninglijke *Vaan* van haar Schuyt ſouden houden, op dat niemant voet aan land ſoude ſetten, voor dat hy daar goede kans toe geſien had. Want volgens het berigt / dat hy van de gelegentheyd van de Stad had / was de plaats van de Rivier / daar hy uyt moeſt / ſo gemakkelijk / dat / na dat de ſchupten met wepnig moepte aan land gekoomen waren / men daar ſeer ligt konde op ſtappen.

Verdere orders aan het Zee-volk.

Kennis die den Onder-koning van de gelegentheyd van de Stad heeft.

Hier op geliefde het God / dien raad ſodanig te begunſtigen / dat na dat men het Bolwerk van den ingang met minder moepten als men gemeent had / voorby geraakt was / de ſcheepen voor de Stad nog niet eens ter deegen geankert waren / of de ſchupten waren al vol volks om wat groots te

Begin van een gelukkigen uytſlag.

1508. ondernemen. En ſonder ſig de order / die den Onder-koning geſtelt had / veel te bekreumen / ſo is 't / dat ſy door die eer-sugt gedreeven zijnde / wie van haar de eerſte aan land ſoude zijn / ſommige van haar beneden / en andere van boven daar op ſprongen / na dat de gelegentheyd ſulks toeliet.

Drift en yver van 't Volk om aan land te raken.

De 2 eerſte die ſulks te beurt valt.

De 2 van de Koninglijke ſchupt / die daar eerſt toe quamen / waren Fernando Perez d'Andrade en Joan Gomez d'Alcunha Cheira-dinheiro. Na dat dan dit Land / dat tuſſen het paal-werk en de See lag / ingekreegen was / ſonder dat het geſchut onſer ſcheepen een eenige ſchoot deede / alſo men wel wiſt / dat dat van de vpanden over de hoofden van de onſe ſoude ſchieten / ſo quamen ſy aan het hout-werk / ſonder eenige ſchade van het geſchut / dat daar op ſtont / te weder baren. Want nademaal het ſelve ſeer hoog op het aarde-werk ſtont / ſo vlooge de koegels over de hoofden van ons volk / en vielen tuſſen de ſcheepen in.

Geſchut van de vyanden te hoog geplaatſt.

Wat de *Mooren* hier op doen.

De Mooren hier op ſiende / dat alle de onſe door 3 openingen / die ſy aan de Rivier gelaten hadden / vaſt door raakten / ſo verdeelden ſy haar in 3 Eſquadrons, en gingen haar aan die 3 poorten van het hout-werk ontfangen / alwaar een bloedig gevegt voorviel / de eene ſig verweerende / en d'andere ſo wreedelijk aanvallende / dat de lichamen der dooden meer hinder aanbragten / om in te raken / als het hout-werk / dat tot een beſchutting opgeregt was.

Bloedig gevegt.

Ongevallen door de al te grooten yver der onſe veroorſaakt.

En alſo de plaats daar d'onſe ſtonden / vermits de gragt ſeer eng was / en ſy alle de eerſte wilden zijn / ſo was ſulks oorſaak / datſe malkander in de weg liepen / de Onder-koning een Eſquadron van het volk dat met vegten doende was / van de andere ſcheydde / en aan Nuno Vaz Pereira liet weeten / dat hy van een ander kant ſoude tragten in te raken, waar door hy de handen wat ruymer vande duyten- maar niet van de binnen-kant kreeg / alſo de vpanden t'elkens met nieuw volk verſterkt wierden.

Pero Barreto, dewelke ter plaatſe ſtreed / die hem

te

te beurt gevallen was / leed mede veel ſchade on- 1508.
der de ſijne / want alſo hy aan 't uptterſte eynde
van de Stad was / daar de ſcheepen der Mooren ten anker lagen / ſo wierd hy van onſe eygene werken al vyt wat beſchadigt / en raakte in andere veel gevaarlijker / die de Mooren tot haar beſcherming gemaakt hadden. Schade door *Pero Barreto* geleeden.

Eyndelijk in deſe eerſte aanval van de onſe / tot dat de Mooren aan het depnſen raakten / was het gevegt ſo wreed en heevig / dat de Mooren de onſe niet langer konnende wederſtaan / eyndelijk de vlugt na een Meſquiet, die midden in de Stad ſtont / moeſten neemen / meenende hare levens te bergen ter ſelver plaatſe / daarſe hare zielen dooz hare gebeeden aan den Duyvel opgeoffert hadden / ſonder na haren Kapitepn / die haar als een dappere krijgs-man aanmoedigde / en by wijlen als rasende wierd / ſiende / dat het groot getal van de ſijne ſo ſchandelijk dooz 10 van de onſe liepen. Ja / dat meer is / veele van die geene / die haar toevlugt na de Meſquiet namen / ſo haaſt als ſe dooz d'eene poozt ingekoomen waren / ontſnapten ten eerſten / alſo ſy haar niet al te ſeeker in die plaats hielden: ſo dat ſo deſe als d'andere / die d'onſe in de ſtraten van de Stad vonden / welke straten ſy als Overwinnaars van alle kanten dooz liepen / geen andere gedagten kreegen / als ſig na een berg te begeeven / die boven de Stad geleegen was. Dog de grootſte moozd / die van deſelve geſchiedde / was in de Meſquiet, zijnde de uptterſte vaſtigheyd / daar een peder ſijn vzouw en kinderen beſcherinde / van welker lichamen de ſtraten gelijk als beſaapt waren / en volgens het getal dat daar van naderhand wierd gemaakt over de 1500 / zijnde meeſt Inwoonders van de Stad / bevonden wierden. Want wat aangaat de Soldaten / die tot deſſelfs beſcherminge quamen / die waren in ſeer klepn getal: en waren deſe de eerſte / die de vlugt na het gebergte namen / by welke gelegentheyd 16 van de onſe dood bleeven / en 220 gequetſt wierden. Wreed en hevig gevegt. *Mooren* neemen de vlugt, daar ſy haren vloek-eed gedaan hebben. Groote moord der *Mooren* die in de *Meſquiet* gevlugt waren. Getal der ſodanige. Soldaten vlugten na 't gebergte.

Na dat deſe Victorie bevogten was / die van 10

1508. uuren af tot 3 na de middag duurde / waar door de Stad in onſe magt raakte / begaf ſig de Onder-koning na de groote Meſquiet, waar van hy een Huys des gebeds maakte / om ſijne dankſeggingen nevens alle d'andere / over de verkreegene zeege / aan God upt te ſtorten : mitſgaders een Huys van eere / door de geene / die de geene ontfingen / die deſelve upt handen van den Onder-koning door haar tot Ridders te ſlaan / wel wilden deelagtig worden ; Alſo dit een van de voornſte daden was / die men tot nog toe in Indiën upgevoert had. Want alles geſchiedde hand aan hand / degen voor degen / en lancie tegen lancie / ſonder dat d'eene of d'andere ſig veel met het geſchut / dat ſy hadden / bedienden.

Onder-koning maakt een *Chriſten* kerk van de *Meſquiet*.

En ſlaat daar in veele tot *Ridders*.

Gevegt van hand tot hand.

En alſo het reets laat was / en d'onſe ſo moede waren / dat de overige dag haar noodig was / om te ruſten / ſo ſtont de Onder-koning toe / dat het eeten en ſlapen van die nagt, gelijk als tot een zege-praal wegens de verkreegen overwinning ſoude ſtrekken, ſonder dat de ſcheepen by malkander ſouden koomen / om deſelve nog nader te vieren / als mede om aan de vyanden die naar het gebergte gevlugt waren / hoe weynig werk dat hy haar maakte / en dat hy den volgenden dag met ſijn volk binnen de Stad ſoude koomen / om ſig met den roof te verrijken / wijl hy reets een genoeg met den degen bevogten had / gelijk hy tegen den Geſant van Melique Az in het geſpreek / dat hy tot Anchediva met hem had gehouden / geſegt had.

Toelating van den Onder-koning.

Het weynig werk dat hy van de gevlugte vyanden maakt.

En vermits hy bedugt was / dat de Mooren, die ſig in die nagt op het gebergte begeeven hadden / hem d'een of d'ander quade aanſlag mogten brouwen / ſo verdeelde hy de bewaring van de Stad onder de Kapiteynen / dewelke de ingangen van de ſtraten in beſetting namen / met hout-werk afſchutteden / en aldaar eenig geſchut lieten op brengen. En alſo Jorge de Mello Pereira, Kapitein van het ſchip Bellem, het ontgeleeſenſte volk van de Vloot by ſig had / ſo liet de Onder-koning hem wee-

Verdeeling door den Onder-koning onder de Kapiteynen van het bewaren der Stad.

weeten / dat hy de poſt, die aan de voet van den berg nog onbeſet was, en daar de *Mooren* ſig in begeeven hadden, daar hy veel moeyte mede had om te behouden, ſoude inneemen. 1508.

Laſt van den Onderkoning aan *Jorge de Mello Pereira*.

Want nademaal veele van haar / dien ingang maar flaauwelijk aantaſteden / de eene om hare vrouwen en kinderen / die in de huyſen verborgen waren / op te ſoeken / d'andere om het geen ſy niet hadden konnen mede neemen / in verſeekering te ſtellen / en d'andere om te ſteelen / ſo was ſijn meeſte volk de geheele nagt met den degen in de hand op de been / om op te paſſen / tot dat den ogtend haar van dat ongemak verloſte / en de Onder-koning haar na een andere poſt ſond / daar ſy wat meerder ſin in hadden / haar met eenen verlof geevende / de Stad uyt te plunderen.

Sijn meeſte volk de geheele nagt op, om verſcheyde inſigten, En verlof tot plondering gegeeven.

Dog terwijl ſy alle hier mede doende waren / ontſtont'er brand in een huys aan het eynde van de Stad na de Oost-ſijde. Welke brand ſulk een voortgang in korten tijd had / dat doen de Onder-koning upt de Meſquiet trok / en langs de Rivier quam / daar het op het ſlimſt was / men de rook en de hitte van 't vuur niet langer konde verdragen. Want nademaal de huyſen maar met riet gedekt waren / ſo is 't / dat upt de minſte vonk / die op het nabuurig dak viel het ſelve t'elkens een nieuwen brand verooſaakte / inboegen / dat doen de middag gekoomen was / de Stad na geen bewoonde plaats meer geleek / maar alleen een wepnig koolen en aſch was. Men ſeyd / dat'er by die gelegenthepd veel volk dood bleef / want in de klepne roof / die de onſe aanregteden / vonden ſy veel van deſelve in de huyſen verborgen: inboegen de ſchade ſo groot was / dat de Mooren die nederlaag lange jaren daar na beklaagden. Want nademaal de Kapiteyn van de Stad groote ſtraffen op deſelfs plondering geſteld had / ſo is 't / dat doen de Stad ingenoomen wierd / een peder meer aan het bergen van ſijn perſoon / als van ſijne goederen liet geleegen zijn.

Brand in een huys ontſtaan, Neemt geweldig toe, En waar door.

Ellendigen toeſtant der Stad.

Beklag daar van veele jaren daar na.

Dog boven al liet de Onder-koning by nagt ſo-

1508. ſodanig oppaſſen / dat de Mooren, die alsdoen na hups keerden / om het een of het ander te bergen / gevaar van het leven liepen / ſo dat ſy alles quijt wierden / en de onſe ſeer weynig baat daar by hadden. Alleen van de Baganzans, die langs het water lagen / en van de ſcheepen daar eenige goederen in geladen waren / was het meeſt / dat ſy van die bupt kreegen / die men ſepd / dat op 150000 Cruzaden geſchat wierd.

Scherpe orders door den Onderkoning by nagt geſtelt.

Waar uyt ſy de meeſte buyt krijgen.

Wat eenige van dien brand ſeggen.

Door wie geſtigt.

Ondertuſſen wilden eenige ſeggen / dat de Onder-koning ſelf den aanlegger van die brand was, en dat hy aan den Commandeur / Ruy Soares, belaſt had / deſelve te ſtigten, alſo hy vreesde / dat onder dit plonderen en de wan-ſchikkelijkheeden / die gemeenlijk daar upt ontſtaan / de Mooren van boven 't gebergte ſouden koomen om d'overwinning / die ſy / niet tegenſtaande eenige ſchade / bevoogten hadden / daar mede te ſtutten.

Brand in de ſcheepen mede geſtigt.

Op deſelve wijs wierd den brand mede in de ſcheepen geſteeken / dewelke / alſo ſe aan malkander vaſt gemaakt waren / ſo wierd die in 't koxt meeſter van deſelve / hoewel d'onſe ſig nog in groter gevaar ſagen als het volk / dat de Stad aantaſtede.

Moeten naderhand ſwaarder ongeval uytſtaan.

Waar doox.

Dog naderhand moeſten ſy nog een ſwaarder ongeval uytſtaan / waar doox ſy niet tot Dio konden koomen / en gebrek aan levens-middelen hadden. Want alſo ſe bpna alle van de kuſten van Chaul en Dabul quamen / om het overige / dat Malabar uptleevert / in te neemen / en dat doen de Onder-koning van Cochin vertrok / hy weynig daar van mede nam / en ſtaat maakte / dat hy vermits de overwinning van die Stad / en de meening daar men in was / dat men deſelve ſoude uytplonderen / den bupt op die kuſt ſoude vinden / ſo is 't / dat hy aan de Kapiteynen en andere Bevel-hebbers laſt gaf / om de levens-middelen, die daar in waren, na haar te neemen, dog doen de Onder-koning wilde weeten / offe yets gevonden hadden, ſo verſtont hy / dat alles verbrand was.

Order van den Onderkoning aan de Kapiteynen der levens-middelen in de Stad.

Om welk gebrek te verbullen / alſo hem dagt / dat men in de plaatſen / die boven de Rivier lagen /

gen / pets van dat goed ſoude konnen vinden / ſo ſond hy de Galeyen, Brigantijns en eenig volk van de ſcheepen met volk / om daar na te ſien / en ſo ſy het voor geen gelt konden krijgen / dat ſy het dan met gewelt ſouden tragten te krijgen. 1508.

Wat den Onder-koning hier op doet.

Terwijl dat deſe gingen / ſond hy andere Kapiteynen upt / om te ſien / of op den berg / daar de Inwoonders van de Stad haar begeeven hadden / eenige daar van te krijgen waren; dog deſe verſtrokken mede onverrigter ſake van daar / alſo deſelve Inwoonders in haar vlugt geen andere gedagten hadden gehad / als om hare levens te bergen. Wat de Kapiteynen aangaat / die de Rivier opwaarts gingen / ſo is 't / dat ſy over al daar ſy quamen / vermits de tijding van het verdelgen van Dabul, alles woeſt en ſonder eenige levens-middelen vonden. Waar van de oorſaak was / dat'er in dat jaar in alle die geweſten een groote onvrugtbaarheyd door de Sprink-hanen geweeſt had: het welk / alſo het aldaar wepnig gebeurt / de Mooren ſeyden / dat dit een voor-ſpelling van een andere plaag was, die daar in beſtont / dat de *Portugyſen* de oorſaak van haar geheele verderf waren.

Nevens ſtrenge laſt daar by.

Uytſending van andere Kapiteynen na 't gebergte der *Mooren*.

Wat de Kapiteynen die de Rivier opwaarts gingen, vinden.

„Van deſe Sprink-hanen vonden d'onſe in die „Steeden veel potten vol / die d'Inwoonders daar „in bewaarden / om dat ſy daar veel van houden / „en daar ſy ſterk op Mecha mede handelen / om „dat de vertiering daar van groot in Arabien is.

Gevoelen der *Mooren* van de plaag der *Sprink-hanen*.

Handel der *Mooren* met deſelve.

„Dog de onſe vonden van dat goed niet alleen een „groot getal in het inneemen van Dabul, maar „ook in eenige ſcheepen van de Mooren, die ſy te „vooren genoomen hadden / waar upt ſy ſagen / „hoe veel men daar van aldaar hield / alſo ſy daar „veele potten vol van vonden.

Meenigte van dat goed op veel plaatſen.

„Dit ſelve goed gebruyken d'Arabiers, die in de „woeſtijnen van Arabien woonen / als ook die van „Africa, in ſeker Land-ſtreek / die ſy Zahara noe„men / zijnde een ſtuk Lands / dat van den We„ſtelijken Oceaan van die Land-ſtreeken / van de „Caap Bojador af / tot aan onſe Fortres van Ar„guin begint / en ſig in de breedte 70 / 100 en nog „meer

Spijſe voor de *Arabiers* in de woeſtijnen.

Als ook voor die van *Zahara*.

Gelegentheyd van *Zahara*.

1508. „meer mijlen uptſtrekt / tot datſe in de Nijl valt / „zijnde dit Land een voedſter-moeder van een groot „getal Alarben.

Oorſprong deſer *Sprink-haven.*

„De Travades van Guiné bringen ſulk een mee„nigte van dat goed voort / dat de aarde daar van „gelijk als bedekt word; en het ſelve verhit en ver„brand over al alle de planten en krupden daar „het door trekt; het welk de Inwoonders gewaar

Waar door d'Inwoonders haar komſt gewaar worden.

„worden / als ſy de Son eerſt 2 of 3 dagen lang „met een geele verf geſien hebben. Want de wol„ken van die Land-ſtreek die ſy ſien / ſtellen ſig „tuſſen de Son en haar / en dan gebeurt het / dat

Hoeſe d'*Arabiers* bewaren.

„ſe op de aarde vallen / alwaar ſe ſterven / waar „na ſy in de Son in groote platte bakken gedroogt „zijnde / ſy deſelve tot haar ſpijs bewaren / want „in die woeſtijnen regent anders geen Manna voor „dat ellendig volk.

Deſe plaag gemeen in het binnenſte van geheel *Africa.*

„Deſe plaag is ſo algemeen in het binnenſte van „geheel Africa, vermits den brand en de droogte „van het Aard-rijk / dat Don Rodrigo de Lima, „onſen Geſant naar het Hof der Abyſſinen, wel„ker Koning wy gemeenlijk Preſte Jan noemen / „gaande / eenen Franciſco Alvarez, Prieſter / in

Verhaal van een Prieſter *Franciſco Alvarez.*

„een verhandeling van de dingen / die hy op die „reys / waar in hy met gedagten Don Rodrigo „geweeſt is / geſien heeft / omſtandig verhaalt / „dat de vrees voor de komſt van deſe Sprink-ha„nen, die ſy *Ambatas* noemen, ſo groot by d'*A*„*byſſinen* was, dat hy ſig op ſeekere plaats, *Barua* „genoemt, bevindende, ſy mede dit teken gewaar „wierden, namentlijk de geelheyd van de Son en „het geheele Aard-rijk daar door verduyſtert, een „groote vrees onder het volk veroorſaakte, alſo „ſy een groot quaad daar upt te gemoet ſagen;

Nieuwe wolken die 8 mijlen weegs beſlaan.

„doch den volgenden dag gekoomen zijnde / ſo be„gonden'er eenige nieuwe wolken van die Land„ſtreek op te koomen / die bina 8 mijlen weegs „beſloegen.

Abyſſinen begeeven ſig by die Prieſter,

„In die tijd begaf ſig het volk van de woon„plaats der Mooren naar hem toe / als een Prie„ſter zijnde / hem om Gods will verſoekende / dat

„hy

„hy eenige raad tegen die quaal wilde verſchaffen. 1508.
„Waar op hy tot antwoord gaf / dat hy geen ſec-
„kerder middel wiſt als God aandagtelijk te bid- om daar raad tegen te ſchaffen.
„den, dat hy die plaag van haar wilde afwenden. Sijn ant-
„Waar op ſy alle de Portugyſen, die aldaar wa- woord daar op.
„ren / by malkander hebbende doen koomen / ſo Wat d'Af-
„beſtelden ſy een Omgang, gelijk men in Portu- byſſinen hier op doen.
„gaal gewent is over de velden te doen. En na
„dat ſy een ſteen van Ara op haar manier als een
„overblijfſel met het kruys boor upt gaande / op-
„geheeven hadden / ſo deeden ſy haar gebeeden tot
„God / daar de Inboorlingen of Inwoonders op
„antwoordden: Zio Marena Chriſtus; het welk Haar ge-
„in onſe taal te ſeggen is: Heere Chriſtus ont- roep.
„fermt u onſer.

„Op welk gebed en geroep ſy-lieden door een
„veld / dat met tarw beſaapt was / ontrent een
„quartier uurs gaande / op een hoogte quamen /
„van waar men de velden in 't geheel konde ont-
„dekken. Waar op gedagten Prieſter eenige wey- Wat den
„nige van haar aan een kant getrokken hebbende / Prieſter hier
„haar van Gods wegen vermaande, en uyt de Ge- op doet.
„meente verbande, ſo de geene, die tegenwoor-
„dig ter plaatſe waren, en alle d'andere afweeſige
„binnen 3 uuren tijds ſig niet na de Zee, of naar
„het Land der ongeloovige *Mooren* begaven, en
„het Land der *Chriſtenen* verlieten.

„Dit dienſtgement aldus gedaan weeſende / was Uytwerking
„het ſelve oorſaak van een groote verandering / van ſijn ſeg-
„alſo het volk ſig in groot getal / Omgangs ge- gen.
„wijſe na de Zee begeevende / het welk de weg
„was / die men haar vermaant had in te ſlaan /
„ſo meenden de Inwoonders datſe quamen / om
„haar te ſteenigen / ſo groot waren de aanvallen /
„die ſy op de kuſten deeden. En doen den Om- Verdrijving
„gang ter beſtemde plaats quam / ſtont al het der Sprink-
„volk op de hooge plaatſen van het gebergte en hanen na de
„ſag / hoe de Sprink-hanen als een dikke wolk na Zee uyt
„de Zee gedreeven wierden. kragt van den Om-

„Op die ſelve tijd ontſtont'er een Travade na de gang.
„gemelde Zee-kant / die 3 uuren lang duurde / en *Travade* ontſtaan.

„ſulk

1508. „ſulk een ſchade aldaar veroorſaakte / dat doen het „water van de Rivieren afliep / de gemelde Sprink- „hanen / ſo dood als leevendig / 2 elleboogen hoog „gevonden wierden / dog den morgen gekoomen „zijnde / was 'er niet een leevendig / invoegen het „getal daar van / ſo groot na de kant van de Ri- „vier was / dat het ſelve wel na klepne heuvelt- „jens geleek.

Meenigte van doode en leevendige Sprinkhanen.

Verwondering van het Land-volk daar over, en haar inbeelding.

„Hier over was het Land-volk ſo verwondert / „dat ſe ſeyden / dat de onſe heylige menſchen wa- „ren, nademaal God upt kragt van het geen ſy „gedaan hadden / ſulk een wonder-werk uptge- „werkt had. En alſo deſe tijding door het geheele „Land liep / ſo quamen ſe de onſe van alle kan- „ten ſoeken / haar om Gods wil biddende / dat „ſy de *Ambatas* die haar in de grond bedorven, „wilden verjagen.

Reden van dit verhaal der Sprinkhanen.

„Wy hebben deſe bupten-reden van de Sprink- „hanen en van het gebruyk / dat de Arabiers en „de Mooren van Africa daar van tot haar onder- „houd maken / gedaan / vermits de uptlegging / „die eenige Gods-geleerde van dat gedierte van St. „Jan in de woeſtijn at / zijn makende / op dat men „weete / dat het geen krupden of gevogelte was / „gelijk ik op eenige Predik-ſtoelen heb hooren pre- „diken / om dat men niet en wiſt hoe gebruyke- „lijk deſe ſpijs onder de Mooren is / en hoe hoog „de geene / die ſy in potten bewaren / gelijk de „geene / die de Kapiteynen / die door den Onder- „koning afgeſonden / op haar komſt vonden / door „haar als wat ſonderlings gragt wierd. Self ſeg- „gen eenige van d'onſe / dewelke daar van proef- „den / datſe ſeer wel ſmaakten, en dat haar vlees „al ſo goed was als dat van de viſſen, die men „*Zee-Sprink-hanen* noemt, en die daar ſeer wel na „gelijken.

Belacchelijke voorgeevinge van eenige Geleerde.

Seggen van eenige van de onſe, die deſelve geproeft hebben.

De Onder-koning ſiende / dat niet tegenſtaande alle de vlijt door hem aangewent om agter eenige levens-middelen te koomen / hy egter geene aldaar konde krijgen / ende dat om de plaag / die wy geſegt hebben / ſo vertrok hy met de geheele Vloot

van

van Dabul, van meening zijnde / seekere plaats genaamt Bazaim, aan te tasten / om dat hy wist / dat het een Land was / dat ver van de Mooren afgeleegen was / en dat / ingevalle sy hem de gemelde levens-middelen om geen geld wilden verkoopen. 1508.

Vertrek van den Onder-koning van Dabul.

Want also dese plaats in den boesem van Cambaya lag / en den Koning van dat Koningrijk toequam / met wie hy niet wilde Oorloogen / so is 't / dat eer hy gewelt gebruikte om levens-middelen te krijgen / eerst de minnelijke middelen wilde in 't werk stellen. Invoegen hy sijn Reys langs de kust vervolgende / so is 't / dat terwijl Payo de Sousa, Kapiteyn van de Klepne Galey, by de wal zeylde om het Land te ontdekken / hy in de Mont van een Rivier quam / waar langs hy eenig vee sag weyden / waar op hy / vermits het gebrek / dat hy van levens-middelen had / met eenige van de sijne aan land stapte om eenige stuks daar van te krijgen. Dog die van 't land / dewelke seer wel op haar hoede waren / vielen haar so schielijk op het lijf / dat de onse seer gequetst na hare baar-tuygen weder moesten keeren: waar onder waren Jorge Pazanha en Ambrosio Pazanha, Soonen van Manuel Pazanha. En also Payo de Sousa, Jorge Guedez, die gevaar liep / van het leven te laten / wilde te hulp koomen / so bleeven sy daar alle beyde dood. Dit was de belooning / die de lust van vers vlees te willen eeten / haar quam te koste.

Reden waarom hy de minnelijke middelen eerst wil ingaan.

Stapt aan land om eenig Vee te krijgen.

Namen der gequetste.

En dooden.

Doen de Onder-koning dit verstont / smertte hem sulks gewaldig / om dat het selve op een tijd geschiedde / dat hy sulk volk het minst konde missen: te meer / also het selve sonder sijn verlof geschiedde / nademaal hy in diergelijke dingen daar bysonder op lettede / dat niemant deselve sonder een bysondere last mogt aanvangen.

Droefheyd van den Onder-koning daar over.

Dog koyt daar aan viel'er een andere saak voor / die door het ongeluk van desen / op deselve Galey van Payo de Sousa qualijk slaagde. Want so als hy voor upt ging / om de punten / die het Land

Andere saak voorgevallen.

1508. aan Diego Mendez, aan wie hy dese Galey gegeeven had / uytmaakte / so quam deselve Diego Mendez, die een goed stuk weegs van de Vloot afging / een Fust te gemoet / die van Dio na Dabul overstak / zijnde met Roeyers en ander volk wel voorsien.

Ontmoeting door *Diego Mendez* van een *Fust*.

Wat van dese *Fust* is.

Daar op was een Turk, dat een Edel Heer / en / so men naderhant verstont / een Bloed-verwant van den Sabayo was / en die op het verneemen van den goeden toestant / daar sijn Koningrijk sig in bevont / naar hem toeging.

Verhaal wegens desselfs *Turksen* Commandant.

Dese Turk was met een schip van Mecha, met 25 man van die van sijn Land-aard / en die hem alle toequamen / vergeselschapt / gaande met haar in de Fust, die Melique Az hem bygeset had / tot dat hy haar tot Dabul, of daar hy soude begeeren / geleevert had / tot Dio aangekoomen. En also hy een Krijgs-man was / so is 't / dat doen hy een punt ontdekte / Diego Mendez vernam / en sag / dat hy het gevegt met hem niet konde ontgaan, al sijn volk na om laag sond / op dat d'onse niet anders als Roeyers souden sien.

Sijn bereydschap tot een gevegt.

Diego Mendez stelt sig tegen den *Turk*.

Dog Diego Mendez seer weynig werk hier van makende / so is 't / dat hy op hem aanviel / tot dat hy met sijn Galjoen tegen den Turk aanstiet / sonder dat hy wist / wat hy in sijn sin had. Dog dese / namentlijk de Turken, dit gewaar wordende / quamen met een groot geschreeuw te voorschijn / en stelden sig door het schieten met pijlen en het houwen met hare houwers / so schrap tegen de onse / datse een ingang in de Galey kreegen / haar tot aan de mast verjoegen / en byna meester daar van souden geworden zijn.

Wat de *Turken* hier op doen.

Want also de onse op dien eersten aanval der Turken niet verdagt waren; so is 't / dat sy haar selve so belemmert vonden / datse niet eer weder bequamen / voor dat sy het staal der vyanden gevoelt hadden; het welk haar so verwoed maakte / dat sy uyt haar Galey in die van de Turken oversprongen / alwaar sy haar sodanig op haar wreekten / dat sy aan niemant het leven spaarden.

Heerlijke wraak op den aanval der *Turken*.

En

En op dat d'overwinning ſo veel te grooter ſoude weeſen / ſo is 't / dat niet tegenſtaande de meeſte van de onſe door het ſtaal der Turken wel dapper geteekent waren / niemant egter ſijn plight in 't verdelgen der wranden vergat. Ondertuſſen wierd in dat gevegt het een oog van Sylveſtre Corzo, die de Bevel-hebber van een Galey, en op die tijd / ſedert dat hy upt Indiën als Bouw-meeſter / inſonderheyd van Roep-ſchеepen en Galjoenen, als ſijnde van Corſica geboortig / upt Indiën gekoomen was / in die tijd in 't Koningrijk ſeer hoog geagt wierd / met een pijl uptgeſchooten. 1508.

Dapperheyd der onſe tegen de *Turken*.

Sylveſtre Corzo raakt ſijn een oog in 't gevegt quijt.

De beſte bupt / die men in de gemelde Galey bont / was een Ongerſe jonge Juffrouw / die uptneemend ſchoon was; dewelke voor den Onder-koning gebragt zijnde / wilde hy deſelve voor ſig niet aanneemen / maar gaffe aan Gaſpar da India. Daar na kreegſe Diego Pereira van Cochin, dewelke haar tot ſijn vrouw nam om kinderen met haar te teelen / gelijk geſchiedde. Deſe kinderen zijn prijs-waardig / alſo de moeder Edel van afkomſt en van Geloof (als Catholijk zijnde) was. En mag haar gevangenis voor geen ſmet gereekent worden / alſo het ſelve een geval van de Fortuyn, en geen natuurlijk gebrek is; het welk alle Staten en gelegentheden van leven te boven ſtreeft.

Een jonge ſchoone *Ongerſe* Juffrouw in de *Galey* gevonden.

Teelt kinderen met *Diego Pereira*.

Gedagten van den Schrijver hier over.

Dog om weder te keeren tot de Togt / die de Onder-koning voor had / ſo is 't / dat wijl de wint hem niet wilde dienen / hy aan een Rivier quam genaamt Bombaim, zijnde alſo geheeten van een plaats / die daar langs wat meer als 12 mijlen nader als Bazaim, daar ſijn meening was / ſig van leevens-middelen te voorſien / geleegen is.

Weder-keering tot den Togt van den Onder-koning.

In de Mond van deſe Rivier van Bombaim namen de onſe een Bark met 24 Guzaratſe Mooren, door wie de Onder-koning aan de Regeerder van de plaats liet verſoeken / dat hy hem van levens-middelen voor ſijn gelt ſoude voorſien. Dog alſo de gemelde Onder-koning vreesde / dat ſulks wepnig ſoude mogen helpen / ſo ſond hy langs de

Neeming van een Bark van 24 *Guzaratſe Mooren* door de onſe.

Wat den Onder-koning hier

1508. kuſt 3 Kapitepnen in hare ſchupten / om ergens een ſchuyl-plaats te ſocken, ſonder aldaar egter eenige ſchade te veroorſaken, om dat het Landen van den Koning van Cambaya waren. Doch alſo deſe geheele kuſt van ſijn komſt verwittigt was / ſo vonden ſy de plaats verlaten / ſonder dat daar in pets overgebleeven was. Alleenlijk ſagen d'onſe in het heeren na hare ſcheepen eenig wepnig Vee op doet.

D'onſe neemen 24 ſtukken Vee mede. wepden / waar van ſy 24 ſtuks mede namen: doch ſe waren naauwelijks in hare ſcheepen weder gekoomen / of daar quam een Boode van den Corregidor van 't Land / dewelke in een andere plaats was / daar hy ſijn toevlugt genoomen had. Deſe Boode te kennen gegeeven hebbende / dat ſijn Meeſter aldaar verſtaan had / dat de Vloot van den Koning van *Portugaal* aldaar gekoomen was, en gebrek aan levens-middelen had, ſo liet hy hem weeten / dat hy 12 ſardeelen rijs en een gelijk getal ſchapen aan den Onder-koning ſond, ſig hier mede verontſchuldigende / dat het Land door het groot getal der Sprink-hanen ſo geweldig geplaagt was, en dat hy hem dat weynige van ſijn eyge voorraad toegeſonden had.

Boode van den *Corregidor* van 't Land.

Aanbrengen van gemelde Boode.

Beſcheyd van den Onder-koning aan den Boode.

De Onder-koning ſijn verontſchuldiging en het geſchenk ontfangen hebbende / vergold ſyet ſelve met een kleyne vereering / die hy aan den Boode deede; dewelke vertrokken / en hy Onder-koning weder in ſijn kamer gekeert zijnde / bleeven de Kapitepnen en Edel-lieden / die aldaar by malkander gekoomen waren; en beraadſlaagden te ſamen over de uytvallen / die het volk in 't Land deede. En alſo wat aanging het aantaſten van Bazaim, wegwegen den Onder-koning met hen-lieden over een gekoomen was / eenige alleenlijk om hem niet te mishagen / daar in geſtemt hadden / ſo is 't / dat ſy ſiende / dat hy ſeer misnoegt daar over was / vermits de redenen / die hy tegen Nuno Vaz Pereira, die ſig daar tegen ſtelde / ingebragt had / ſo begonden eenige van haar te ſeggen / dat den Onder-koning in het gevoelen der menſchen afte vragen, het ſijne meer als dat van voele opvolgde; en

Beraad-ſlaging over de uytvallen die het Volk in het Land deede.

Gevoelen der Kapiteynen over dat van den

dat

dat men daarom ſijn oordeel niet vry uyt de borſt derfde ſpreeken, uyt vrees van ſijn ongunſt op den hals te laden. 1508.

Onder-koning ontrent de Raad-houdingen.

De Onder-koning dit / het zy dat men wat te lupd geſprooken / of dat hy ſulks had gehoort / of eyndelijk / dat yemant het hem overgedragen had / ſo is 't / dat hy van binnen te voorſchijn quam / en ſit-plaats onder hen-lieden genoomen hebbende / ſijn reden allenghskens begon te voeren / en van de ſaak te ſpreeken / die voor die tijd verhandelt wierd; om quanſups niet te doen blijken / dat hy opſettelijk tot dien eynde gekoomen was; en ſepde onder anderen / dat een van de grootſte ſonden, die de menſchen voor God en voor haren Koning konden bedrijven, waren in 't ſtuk van raad-geeving tegen het geen, dat ſy in haar gemoed beter wiſten, dat tot nut van het geene, waarom ſy by malkander geroepen waren, ſoude ſtrekken. Want wat God aanging, ſo misbruykten ſy het verſtant, daar hy haar mede begaaft had, het welk een ſonde tegen den Heyligen Geeſt was, en wat haren Koning aanging, daar tegen begingen ſy een ſoort van verraad: en dat wijl het verſtant des menſchen veeltijds meerder uyt quaad-aardigheyd als door onkunde ſondigde, alle de raad-geevingen, dewelke ſuyver volgens Gods ingeeven geſchieden, vaſter en ſeekerder waren, als de geene, die door deſe 4 gemoeds-beweegingen, namentlijk, de *baat*, *liefde*, *vrees*, of *hoop*, gegeeven wierden, om dat dit ſaken waren, dewelke ſeer ſchadelijk in allerhande oordeelen vielen. Waar uyt dan volgde, dat dit Ampt of Bediening van Raads-heer van ſulk een uytneementheyd was, dat de Princen, dewelke wel wilden regeeren, ſeer weynig, en dat maar van de begaafſte daar toe verkooren, daar ſy in tegendeel niemant verwierpen van de geene, die ſig aanbooden, om in den Oorlog te dienen; en dat de geene, die God ſo verre begaaft had, datſe ſo in den Raad als in den Oorlog konden helpen, geen minder belooning ſo in 't een als in 't ander waardig waren. En nademaal de meeſte van de

Den Onder-koning komt hier op te voorſchijn.

Sijn deftig vertoog aan de Kapiteynen.

1508. geene, die aldaar tegenwoordig waren, die 2 dingen waarnamen, en welker beurt het was, op nieuw te oordeelen van de dingen, waar over men in beraad-ſlaging was geweeſt, **ſo verſogt hy op haar in Gods naam en van wegen den Koning** / dat een yeder van haar ſo vry-poſtig ſoude uytſpreeken, wat ſy oordeelden, dat'er diende gedaan te worden; en dat ſy niet moeſten denken, dat hy het qualijk ſoude neemen, ſo ſy tegen hem quamen te gevoelen: want ſo hy ſig tegen andere haar oordeel mogt koomen te kanten, dat hy ſulks niet deede, om dat de goede redenen, die ſy bygebragt hadden, hem quaad ſcheenen te zijn, ſo ſe beter waren als de ſijne, maar alleen, om dat hy de redenen en oorſaken, die hem ſouden verpligten, om met haar over een te ſtemmen, gaarne afſonderlijk wilde hooren: en dat ſo den raad goed was, hy niet alleen ſoude bekennen, deſelve van ſulke aanſienelijke lieden, als ſy waren, maar ſelf, (indien 't ſo gebeurde) van de geringſte van de geheele Vloot, ontfangen te hebben. Want gelijk een opregte raad meer uyt het gemoed als uyt het bloed ſproot, ſo waren 't die geene niet, die van het grootſte aanſien waren, en die het meeſte vermogten, maar de geene, die door den Geeſt Gods beſtiert wierden, die den loop, die de ſaken namen, beſt konden onderſcheyden, om deſelve tot een goed eynde te brengen, waar door het gebeurde, dat'er veele gelukkig waren, en weynige tot een goeden raad quamen te eyndigen.

Hoe verre het den Onder-koning met ſijn vertoog brengt.

Eyndelijk bragt het de Onder-koning met ſulke en diergelijke redenen met de Edellieden / die aldaar tegenwoordig waren / ſo verre / dat het voornemen van Bazaim aan te taſten / in dat van Maim verandert wierd / alſo het ſelve nader aan de Mond van de Rivier lag / en minder ongevallen onderworpen was. Dog alle haren arbeyd was

Vergeeffſen arbey' der onſe, en waar door.

vergeefs / om dat wijl die geheele kuſt door de weers van onſe Vloot al in oproer was geraakt / ſo is 't / datſe uyt alle de plaatſen / die aan de Zee-kant lagen / land-waard in gevlugt waren / waar door d'on-

d'onſe dan by de Foztres van Maim quamen / de- 1509.
welke van gebakke ſteen gemaakt was / dog ſon-
der een leevendig menſch daar in te vinden / maar
alleen ſo wat rijs in voorraad en om ſchoon te
maken / die de Mooren in kelders gebergt hadden /
en die by door de ſcheepen verdeelde.

Met deſe nood / waar mede hy geperſt wierd /
om leevens-middelen te ſoeken / als mede / om dat
het weer hem niet diende / en epndelijk / om dat
onſe ſtuur-lieden / die kuſt nog niet bekent was /
ſo onthield hem de Onder-koning 13 dagen tot Den Onder-
Dabul, tot dat hy tot Dio quam / het welk op koning
Vrouwen-dag, den 2 February was / als wanneer komt tot
daar een ſware miſt ontſtont / waar door hy niet Dio.
ſeer digt aan de Haven konde koomen: dog na dat Ware miſt.
deſelve door de Son verdweenen was / en dat men
de Stad konde ſien leggen / dewelke op een hooge
plaats aan de Zee-kant ſtont / en dat de onſe de
Muuren / Toorens en de cierlijkheyd van hare
gebouwen op de Spaanſe wijſe ſagen / zijnde din-
gen / die ſy in het Land van Malabar niet hadden
geſien / ſo is 't / dat niet tegenſtaande de liefde van 't Gedagten
Vaderland / dewelke door de gelijkeniſſe der gebou- van ſommi-
wen weder levendig in haar gemaakt wierd / ſom- ge der onſe
mige van haar egter met vreeſe bevangen wierden / over het
als ſiende / dat men haar van agter de Muuren Stad.
konde beſpringen; en andere / welker gemoed on-
der de groote gevaren / op de hoop van de roem /
die men door de wapenen verkrijgt / vaſtelijk ſteun-
de / door het geſigt van deſe eerſte vertooning van
de Stad / nog meerder aangeprikkelt wierd / om
ſig daar binnen en meeſter daar van te ſien / als
de vreeſ haar te rug hield.

Doen de Onder-koning voor deſe Stad Dio *Melique Az* in Oorlog
quam / was Melique Az by geval niet by der hant / met de *Res-*
om dat hy met den Oorlog / die hy tegen de Res- *butos.*
butos, die ontrent 20 mijlen van hem woonden /
beſig was; hoewel van de plaats / daar hy ſig be-
vond / een half doſijn Atalayas, zijnde een ſoort Door af en
van Roep-ſchupten / ſedert dat hy Onder-koning aan gaande
van daar vertrokken was / geſtadig af en aan gin- Vaar-tuy-
gen daar

1509. gen om op hem te passen: so dat Melique Az door dese te water en door de Paradas te land / alle dagen tyding van onse Vloot kreeg; waar door het geveurde dat op den selven dag als den Onderkoning voor de Stad quam gedagten Melique Az 2 paarden van de geene die hy op schild-wagt hield dood reed om tot hulp van de gemelde Stad te koomen.

van gewaarschouwt. Wat hy daar op doet.

Seggen van sommige.

Daar zyn'er die seggen willen / dat aan den Oorlog die hy tegen de Resbutos had / niet eens so veel geleegen was dat hy sig op die tijd buyten de Stad hoefde te begeeven maar dat hy sulks opsettelyk deede; om dat hy een schrander en een doortrapt man zynde hy sig op die tijd al willens liet ontbieden om dien Oorlog der Resbutos, door het behulp van de wecken / die hy tegen haar had laten opmaken / staande te houden; op dat so Mir Hocem yets uyt vrees van onse Vloot in sijn afwesen wilde onderneemen hy sulks soude doen.

Loosheyd van *Melique Az.*

Sijn quaad vermoeden op *Mir Hocem.*

Dog Melique Az vermoeden krygende / of bedrigt zijnde / dat hy Mir Hocem na onse Vloot soude overloopen / so hielden sy raad met malkander / hoe sy het tegen d'onse souden aanleggen. Waar op Mir Hocem inbragt / dat hy oordeelde, dat het niet geraden was, den vyand binnen de Haven te verwagten, maar dat men hem in de ruyme Zee moest bevegten, alwaar hy hoopte, haar beter wederstant te sullen doen, door dien hy sig so van de *Fusten* van *Melique Az*, als van de *Parans* van den Koning van *Calicut*, daar hy na wagtede, soude konnen bedienen; dewelke als zijnde Roey- en ligte scheepen / die wy niet onder ons hadden / so souden sy op haar eerste aankomst aan onse scheepen / veel volk door de menigte harer pijlen konnen ter neder maken of quetsen / gelijk hem in de overwinning / die hy tot Chaul verkreegen hadde / was gebeurt.

Gevoelen van *Mir Hocem.*

Melique Az spreekt hem tegen.

Waar op schoon Melique Az hem in 't eerst hier in met eenige schoon-schijnende redenen wat tegen sprak / so stont hy egter daar niet lang op / om dat hy niet anders / als na sijn vertrek verlangde. Dog hier

hier op had hy in ſtilte laſt gegeeven / dat ſo hy ſo ſtout was, dat hy uyt de poſt daar hy lag, quam te vertrekken, niet een van ſijne ſcheepen hem volgen ſoude. Want wijl hy door het te hulp koomen tot Chaul van hem Mir Hocem, het gewelddig tegen den Onder-koning verkurven had / ſo wilde hy ſulks door de tweede maal niet beſoeken / om dat hy vreesde / dat hy Mir Hocem hem verlegen ſoude laten. 1509.

Sijn ſtille laſt hier op te geven *Mir Hocem.*

Andere ſeggen / dat Melique Az hem Mir Hocem om ſijn eygen belang niet uyt de Haven wilde laten loopen / alſo hy vreesde / dat / na dat hy weg ſoude weeſen / de Onder-koning de Stad met alle magt ſoude aantaſten : doch het zy om d'eene of d'andere oorſaak / ſo veel is 't er van / dat wijl Melique Az alle ſijne dingen / looſelijk aanlepde / het ſelve ook nergens anders toe diende / als om deſelve te verſeekeren. Doch niet tegenſtaande alle deſe ſijne ſlimme ſtreeken / ſo is 't egter / dat doen hy tot Dio quam / om den Onder-koning het hoofd te bieden / hy Mir Hocem beſig vont om een ſeer groot ſchip van ontrent 700 ton / buyten een bank / die voor den Ingang van de Haven is / en hem Melique Az toequam / beneffens andere baar-tuygen van 't land / niet alle man te krijgen / op dat ſijne Galjoenen en Galeyen, met alle de Fuſten en Parans van den Koning van Calicut, dewelke tot ſijn hulp gekoomen waren / door deſe ſcheepen van Melique Az, dewelke / als ſeer groot weeſende / den ingang van de Haven ſtopten / beſchut ſouden weeſen / en aan deſelve tot een hoorſt-weering ſtrekken.

Seggen van andere.

Wat *Melique Az* op ſijn komſt tot *Dio* bevint.

Waar toe de beſigheyd van *Mir Hocem* ſtrekt.

Want behalven dat dit ſchip ſeer magtig was / ſo had Melique Az het ſelve daar en boven met geſchut en Boog-ſchutters van vooren en van agteren wel voorſien ; tuſſen peder 2 Schutters een boog met pijlen doen bzengen / en rontom met natte koe-hupden tegen het in-werpen van vuur allenthalven wel beſorgt ; waar door ſo alle d'andere ſcheepen en Galjoenen van Mir Hocem, als die van het Land ſodanig bewaart waren / dat het

Verſorging door *Melique Az* van een groot ſchip.

1509. onnoodelijk ſcheen / dat aan deſelve eenig het minſte ongemak konde weder varen ; te meer / alſo Mir Hocem en Melique Az beyde ſeer ervaren in de dingen van den Oorlog waren / ſo dat al wat men tot beſchutting van de Vloot en van de Stad menſchelijker wijſe konde bedenken / ende van nooden was / in deſe 2 Kapiteynen was te vinden.

Voorſorg van *Melique Az.* en *Mir Hocem* tot beſcherming van de Vlo t en de Stad.

Melique Az ondertuſſen ſiende / hoe Mir Hocem doende was / om de Vloot in dier voegen te ſchikken / liet hem ſeggen / dat alle deſe voorſorg van ſijn ſchip en d'andere vaartuygen van 't land voor de mond van de bank te leggen, onnoodig was, nademaal onſe ſcheepen te groot waren, als ook geen Lootſen en hadden om in de Haven te koomen, en dat hy ſulks van de *Portugyſſe* gevangens, die hy genoomen hadde, gehoort had.

Wat *Melique Az.* tegen *Mir Hocem* laat ſeggen.

Oog dit alles was meer een ſtreek van Melique Az, alſ dat de ſaak ſig in der waarheyd ſo verhielt / om dat hy niet begeerde / dat ſijn ſchip het eerſte ſoude weeſen / dat d'onſe tot een hoorſt-weering voor den ingang van de Rivier ſoude dienen / ſo dat hy aan Mir Hocem wijs maakte / dat het beter ſoude weeſen, dat hy ſig met het geſchut, dat hy op de gemelde ſcheepen had laten brengen, als ergens anders aan land ſtelde. Waar op hy door ſchoon-ſchijnende redenen doende ſien / dat dit den beſten raad was / die hy geeven kon / ſo beede hy de ſcheepen van plaats veranderen / en op de leedige plaats van peder van deſelve liet hy een ſchip en een Galey tuſſen ſchieten. Wijders bragt hy ſijne Fuſten onder een Kapiteynſchap / en de Parans van den Kapiteyn van Calicut, onder een ander / om rontom onſe Vloot te roeyen / alſ deſelve van de Bank na binnen ſoude ſchieten. Want alſo 'er op deſe Roey-ſcheepen over de 3000 Boogſchutters waren / ſo is 't / dat t'ellens alſ ſy hare boogen gelijktelijk los ſchooten / de lugt door de menigte van hare pijlen gelijk alſ door een wolk / en dat niet ſonder een groote moeyt aan te regten / verduyſtert wierd.

Streek van *Melique Az.*

Wat hy aan *Mir Hocem* wijs maakt.

En order die hy daar op ſtelt.

Groot getal Boog-ſchutters op de Roey-ſcheepen.

Uytwerking van haar ſchieten.

De Onder-koning ondertuſſen / ſchoon hy de be-

beleegering der Stad en den ingang van de Haven / volgens d'onderigting der Mooren, in ſijne herſſenen opgevat / en daar op de wijſe hp ſig ſelve beraamt had / hoe dat hy de vyanden ſoude aantaſten, ſo is 't nogtans / dat doen hp ſelf alles geſien had / hp veele dingen ſo aangaande de beleegering van de Stad als den ingang van de Rivier / veranderde: welke Stad / ſchoon deſelve op die tijd de kragt van Bolwerken en Muuren / die Melique Az en ſijne Navolgers / naderhand daar aan lieten maken / niet en had / ſo is 't nogtans / dat haar natuurlijke gelegenthepd / beneffens den toeſtel / die men tot de beſcherming van die plaats aangeregt had / genoeg waren / om aan de overwinning te doen wan-hoopen. 1509. Groote verſorging der Stad.

„ Want de Rivier / die rontom dat ſtuk Lands „ liep / daar de Stad op ſtont / had aan den in„ gang een Moeras op de wijſe van een Bank / „ die 2 water-lendingen maakte. De geene / die „ aan de Noord-ſijde was / en langs de Stad vloe„ de / waar door de groote ſcheepen gemeenlijk in„ quamen / om dat de plaats aldaar diep genoeg „ was / was de gevaarlijkſte. Want de Stad ſteun„ de daar geweldig op / als op een hooge ſteene „ klip langs de Zee-kant leggende. Beſchrijving van de natuurlijke ſterkte der Stad.

Aan d'andere ſijde van het Eylanden / tuſſen de Moeras en het Land / was alles bpna ſant / ſo dat 'er ſchier geen plaats als voor Roep-ſchupten was. Aan deeſ ſijde was het / dat Melique Az ſig niet al te veel op de Rumes betrouwende / haar liet hups-veſten / alſo hp niet begeerde / dat ſy ſulks binnen de Stad ſouden doen. En van dit verblijf ſchoot aldaar een wooning over / die de onſe heden ten dage nog de Wooning van de Rumes noemen. Kleyn betrouwen van *Melique Az* op de *Rumes*. En wat ſulkss uytwerkt.

De Onder-koning ondertuſſen agt op den ingang van de Rivier / de gelegenthepd van de Stad / en de wijſe / waar op deſe 2 Kapitepnen hem met haar Vloot / dewelke over de 200 zeplen / ſo Galjoenen, Galeyen, ſcheepen / Fuſten en Parans (onder welke laatſte gereekent wierden 100 / die door *que Az*. Getal van de Vloot van *Mir Hocem* en *Meli-*

1509. door den Koning van Calicut afgeſonden waren) ſterk was / waren verwagtende / ſo is 't / dat ſchoon hy de poſten en de wijſe van den ingang der Rivier wel beſtelt had / hy den Raad op dien avont egter by malkander riep: waar in veel voorſtellen gedaan wierden; en onder anderen / dat men den Onder-koning uyt een ſaak, daar hy in bedraayt was (hier in beſtaande, dat hy de eerſte ſoude weeſen, die met ſijn ſchip het *Puykje van de Zee* genaamt, de Rivier ſoude intrekken, als begeerende de eer van den eerſten aanval te hebben) ſoude verloſſen. Waar op hy eyndelijk afgetrokken zijnde / ſo was de oyder op dewelke hy beſlooten had / dat men de vyanden daags daar aan ſoude aanboen / op de volgende wijſe / namentlijk.

De Onder-koning houd raad. Verſcheyde voorſtellen.

Beſluyt over het aantaſten der vyanden.

Hy gaf de voortogt aan Nuno Vaz Pereira, Kapitein van het ſchip den H. Geeſt, zijnde groot 200 vaten / en 120 man / alle uytgeleeſen volk op hebbende: waar van de voornaamſte waren / Don Hieronymo de Lima, Joan Roiz Pereira, Alvaro Pazanha, Ambroſio Pazanha, ſijn Broeder / Triſtano de Miranda, Antonio de Souſa de Santarem, Ruy Pereira, Joan Gonſalvez de Caſtelbranco, Pero Teixeira, Ruy Nabayaes, Simon Velho de Soure, Franciſco Lamprea, Joan Gomez Cheira-dinheiro, en Franciſco de Madureira, hebbende Diego Pirez, Kapitein van de Galey laſt / om hem met 40 man tot over de Bank heen te ſleepen.

Schikking over den aanval.

Namen der voornaamſte aanvallers.

Hier op ſoude Jorge de Mello, Nuno Vaz in ſijn ſchip Bellem met 120 man volgen / daar de voornaamſte van waren / Don Joan de Lima, Jorge da Sylveira, Fernando Perez d'Andrade, Antonio Raposo en andere / welker namen tot onſe kennis niet gekoomen zijn. Agter Jorge de Mello ſoude koomen Pero Barreto de Magalhanes in de groote Taforea, en daar na Franciſco de Tavora in het ſchip den grooten Koning, en naar hem Garcia de Souſa in de kleyne Taforea, en alle d'andere Kapiteynen.

Namen van andere aanvallers.

Behalven deſe Hoofd-ſchepen / die wy genoemt hebben / hadden alle d'andere 80 / 70 / 40 / 30 en 25 man

25 man binnen haar boort / peder na ſijn grootte: en beſtelden hare Kapitepnen haar volk op deſelve wijſe als ſy met malkander over een gekoomen waren. Dog wy ſullen alleen van die van Nuno Vaz ſpreeken / om dat hy de eerſte en de voornaamſte in dit gevegt was / en die ook het meeſte in deſen aanval uytvoerde. 1509.

Bemanning der middelbare ſcheepen.

Dat van *Nuno Vaz* regt het meeſte uyt.

Sijn ſchip had van het eene verdek tot het ander een ſeer fijn net van Cayro, en van het voorſte gedeelte ſtelde hy tot Kapitepn Pero Teixeira, van 't agterſte Triſtano de Miranda, en van het middelſte Antonio de Spuſa, alle een goed getal Muſquetiers en Boog-ſchutters by haar hebbende / volgens de plaats / die ſy beſloegen / en hy ſoude met het ander volk over al / daar het de noot verepſte / toeloopen of toeſchieten. En alſo het voornaamſte van dit inloopen van de Rivier in een goede Loots beſtont / ſo gaf de Onder-koning aan hem Nuno Vaz een Guzaratſe Moor, die de gemelde Rivier ſeer wel kende / met groote beloften / van een rijkelijke belooning en de vryheyd van ſijn perſoon, ſo hy het gemelde ſchip, het welk door d'andere ſoude worden gevolgt, binnen de Bank bragt.

Beſtelling der Bevelhebbers op 't gemelde ſchip.

Krijgt een *Guzaratſe Moor* tot een Loots.

Dit was op den 2 February dat de Onder-koning deſen aanſlag in 't werk ſtelde; dog op het beweegen der ſcheepen ontſtont 'er eenige hapering onder deſelve / ſo datſe op die oyder niet gingen / die hy bevoolen had / en hy door het geſchut der vpanden begroet wierd / waar op hy haar egter niet ſchuldig bleef. Dog de nagt hier op gekoomen zijnde / ſo was 't / dat ſchoon het ſelve opheld / daar egter weynig menſchen op de geheele Vloot waren / die geruſtelijk ſliepen / invoegen de meeſte de gantſe nagt op waren / geduurende welke tijd ſommige haar geweer klaar maakten / en andere weder haar gewiſſe tragteden / ſo ſy beſt konden / gerust te ſtellen; want het werk van den volgenden dag verepſte / dat die 2 ſaken ſodanig beſorgt wierden / dat de vpanden van 't lichaam en de ziel geen vat op hare perſoonen hadden.

Wan-ſchik onder de ſcheepen ontſtaan.

Schut-gevaart.

Scheyding van 't ſelve door de nagt.

Ongerustheyd van 't volk.

De

1509. De volgende dag / zijnde die van St. Blaſius, gekoomen zijnde / ſo is 't / dat het getij / dat d'onſe begunſtigde / om de Rivier in te loopen / tuſſen 9 en 10 uuren opkoomende / het teeken daar toe op het Kapiteyns ſchip gedaan wierd / alle de ſcheepen de Fok en het vooꝛſte zeyl gelijk los maakten / en de menſchen met de Trompetten / Trommels en ander Oꝛlogs-tuyg ſulk een vervaarlijk gerugt maakten / dat het ſcheen als of de Hemel wilde barſten / en het gemoed van een yeder tegen dat volk / dat ſo ſeer tegen de Portugyſen ingenoomen was / op alle manieren was uytgelaten. Dog op die ſelve tijd antwooꝛdde het volk van de Fuſten van Melique Az en van de 100 Parans van Calicut met de riemen in de hand aan d'onſe met geen minder geraas en geſchreeuw / waar op ſy van de plaats daar ſy lagen / als Poſt-paarden vertrokken / om Nuno Vaz, die vooꝛ uyt ging / te ontfangen / in meening hem in het inloopen van de Bank de weg af te ſnijden.

Bereydſchap tot het gevegt.

Mooren maken geen minder gerugt als de onſe.

Tragten *Nuno Vaz* de weg af te ſnijden.

D'Onſe krijgen 't in eerſt quaad.

De eerſte groet / die ſe hem gaven / was met veel klepn geſchut aan d'eene ſijde / en pijlen aan d'andere / waar dooꝛ ſy in 't kooꝛt ons veel volk afmaakten / en onder anderen 10 man op de Galey van Diego Pirez, wooꝛdende d'andere ſodanig toegeſtelt / dat ſe deſelve niet langer konden regeeren. Dog Nuno Vaz maakte daar ſeer weynig werk van. Want hy lag regt byna aan het groot ſchip van Mir Hocem, het welk met dat van Melique Az aan de vpanden gelijk als tot een booꝛſt-weering diende: waar op ſo haaſt als hy dooꝛ de groote ſcheepen heen zeylde / hy aan een van deſelve de laag gaf / het welk dooꝛ Gods genade ſo gelukkig uyt viel / dat het ſelve ten eerſten in de gront ſonk. Want de vpanden konden / vermits het geraas van haar geſchut ons geſchiet niet eerder hooren / dooꝛ dat het water al heel hoog in haar ſchip was.

Nuno Vaz ſenkt een vyandlijk ſchip in de gront.

Ondertuſſen bleef Jorge de Mello, die Nuno Vaz agter aan volgde / dooꝛ de ſchult van ſijn Schipper / die ſijn ſchip qualijk beſtierde / agter Pero Barreto. Dewelke om dat hy dat vooꝛbeel op

op hem had / eerſt op Nuno Vaz, ten tijde als op hem tuſſen het Hoofd- en 2 andere ſcheepen der Rumes, die hem in 't midden van haar wilden hebben / aanquam. Want behalven de dreggen / die de Rumes van boven upt-geſmeeten hadden / om de onſe het ontloopen te beletten / hadden ſy het ſelve van beneden ontrent haar ſelve mede beſorgt / ſo dat ſy ſodanig aan malkander vaſt geraakt waren / dat Pero Barreto een van deſe 3 met ſijn ſchip willende aantaſten / een ſtuk daar van door verſuym of mis-verſtant van ſijn Schipper aan 't agterſte van 't ſchip van Nuno Vaz bleef hegten. Want ſo haaſt als de Rumes, doen hy met haar hand-gemeen wierd / ſijn dregge gewaar wierden / maakten ſy deſelve los / waar door hy geen vat meer op haar had. 1509.

Nuno Vaz. en de *Rumes* door dreggen aan malkander vaſt.

Rumes raken los van *Nuno Vaz.*

Jorge de Mello hier op mede los geraakt zijnde / ging een van de grootſte Mooriſe ſcheepen / die Nuno Vaz van agteren vpandlijk bejegende / kloekmoedig aantaſten / en alſo hy nog gevoelen had van het geen / dat ſijn Schipper hem gedaan had / ſo ſette hy ſo veel zeylen by / dat van de ſlag / die hy tegen het ſchip der Rumes gaf / hy het ſelve tegen dat van Nuno Vaz ſmeet / waar door ſijn ree met deg ander beſaans maſt ging krupſſen. Baſtiaan de Miranda ondertuſſen / dewelke aan die ſyde geboord / ſo als het ſelve beneden hem viel / liet hy het ſchip ſeer wel met netten rontom beſorgen / ſo dat hy met de ſijne over de ree daar in quam; waar by waren Don Hieronymo de Lima, Ruy Pereira, Alvaro Pazanha en Ambroſio Pazanha, ſijn Broeder / ende dat hout / na dat ſy in de Fuſt van Payo de Souſa gequetſt geworden waren.

Jorge de Mello een vyandlijk ſchip aan.

Hapering van her *Rumes* ſchip dat van *Nuno Vaz.*

Baſtiaan de Miranda komt in 't vyandlijk ſchip met eenige andere.

Jorge de Mello ondertuſſen ſiende / dat hy niet meer uptgeregt had / als dat hy dat ſchip beneden een ander / en niet het ſijne gekreegen had / taſtede een ander met beter geluk aan / en d'andere Kapiteynen / die hem in haar eerſte order volgden / greepen die geene aan / die een yeder te beurt viel. Wat den Onder-koning aangaat / wijſt hy geen ſchip in 't byſonder aandeede / om dat hy de ſijne / die met

Jorge de Mello en d'andere Kapiteynen taſten yeder een vyandlijk ſchip aan.

de

1509. de vpanden doende waren / over al daar het van nooden was / op-ſprong / ſo ſtelde hy ſig tuſſen de vpanden en de Fuſten van Melique Az, die ſig doen ter tijd onder 't land al in ſeekerheyd geſtelt had; want door het inloopen van onſe ſcheepen in de Rivier / waren al eenige van de ſijne in de gront geſchooten.

Wat den Onder-koning hier op doet.

Wat de *Fuſten* van *Melique Az.* van de plaats daar ſe lagen daar op deeden.

Ondertuſſen ſchooten deſe Fuſten van de plaats / daar ſe lagen / met kleyn geſchut en pijlen veer digt op ſijn ſchip; het welk als een hoyſt-weering tot het beſchermen van de ſijne diende / en ook oppaſte / dat die kleyne haar-tuygen haar het beſchadigen der vpanden niet verhinderden. Ook hielt de Onder-koning haar ſodanig op met ſijn geſchut / dat hy ſo nu en dan eenige van deſelve in de gront ſchoot / het welk oorſaak was / dat d'andere upt haar poſt niet derſden te voorſchijn koomen. Dog dit alles kon ſonder groot verlies van veele van ſijn volk niet geſchieden / waar onder was Fernando Soares, Soon van Alvaro Carvalho.

Bedrijf van den Onder-koning.

Wat de *Parans* van *Calicut* hier op doen.

De Parans van Calicut ſiende / dat het ſo ſlegt met de Rumes afliep / en het eynde daar van niet willende afwagten / begaven ſig na 't binnenſte van de Rivier / en het Eylant rontom varende / quamen ſy upt aan d'andere Mond / die boven was / alſo ſe onſe ſcheepen / vermits haar geſtadig geſchiet / daar ſy al droevige uptwerkingen van gevoelt hadden / niet derſden voorby gaan. Waar op ſy dan in volle Zee gekoomen zijnde / de ſteevens na Calicut wendden / over de gantſe kuſt (hoewel valſelijk) uptſtroopende / dat onſe Vloot door de *Rumes* verſlagen en in de gront geſchooten was, en dat ſy mede deel aan d'overwinning gehad hadden.

En haar uytſtrooying.

Melique Az ſiet het gevegt van verre aan.

Mir Hocem ſig dan van ſo veel kanten te gelijk aangetaſt ſiende / en dat Melique Az het ſpel maar van verre aangeſien had / ſonder ſelf veel daar toe te hebben gedaan / ſchoon hy ſijne Fuſten tot het gevegt aangebragt had / dewelke de wijk ſodanig genoomen hadden / dat hy daar van gelijk als verlaten ſcheen / en ſelf met veel van de ſijne ge-

quetſt

quetſt was / ſonder de dooden daar onder te reeke- 1509.
nen / ſo is 't / dat hy ſtilletjes uyt ſijn ſchip in een
Brigantijn, die hy daar ontrent op ſchild-wagt ge- Hierom
ſtelt had / met eenige weynige van de ſijne ſtapte / vlugt *Mir*
gelijk als een pijl uyt een boog onbekent na de *Hocem* na de
Stad / daar ſijn hups-veſting was / ſpoedde / en Stad.
aldaar een paart nam / waar mede hy by den Ko- Sijn wan-
ning van Cambaya quam / zijnde vooz Melique trouw van
Az, die hy niet betrouwde / en daar hy wel be- *Melique Az.*,
bloed van geſchepden was / al ſo ſeer als vooz de alſo ſeer als
onſe bevreeſt. voor de on-
ſe.

Vog ſchoon hy ſijn ſchip in dier voegen verlaten Weert ſig
had / ſo weerde hy ſig egter ſodanig / dat hy de egter wel.
onſe van hem hield / tot dat Franciſco de Tavora
met ſijn ſchip den grooten Koning, en Garcia de
Souſa met de kleyne Taforea by hem quamen / en
de voet daar in kreegen. En alſo deſen intogt met Groote
een ongemeene woede geſchiedde / ſo viel het ver- woede in
deel te gelijk met haar in / waar dooz ſe groot ge- 't inkoo-
vaar liepen / want ſe verbielen vervolgens onder men van
een deel Rumes, die om laag waren / de welke haar een ſchip.
ſo kloek-moedig te weer ſtelden / datſe alle het le-
ven aldaar lieten / ſonder een voet te willen ver-
ſetten / en ſonder ſig te willen overgeeven.

Ondertuſſen wilde Martin Coelho het ſchip van *Martin Coel-*
Melique Az tot 2 maal toe aan booxt klampen / *ho* wil het
dog alſo het ſelve ten opſigt van het ſijne wel na ſchip van
een Cooren geleek / ſo moeſt hy daar van af hou- *Melique Az*
den / al ſo ſlegt gehavent zijnde als d'andere / die tot 2 maal
het ſelve hadden onderſtaan. Want daar was ſo toe aan
veel volk op / en daar onder ſo veel Boog-ſchut- boort klam-
ters en vuur-werken / datſe alle moeſten afwijken / pen.
ſo dat ſy ſiende / dat alle haren arbeyt / vermits de
grootte van 't ſelve ſchip / vergeeefs was / ſo ver- Verande-
anderden ſy van vooznee men / en deeden haar beſt / ring van
om het ſelve in de gront te ſchieten ; waar toe voornee-
Garcia de Souſa wel het meeſte in de weer was. men der on-
Want ſo haaſt als de Parans van Calicut het ſchip ſe om het
het Puykje van de Zee, daar den Onder-koning ſelve ſchip
op was / verlaten hadden / begaf hy ſig na 't ſel- te verdel-
ve / en verſchoot al ſijn kruyt daar op ; het welk gen.
Wie daar toe het

1509. met ſulk een geweld geſchiedde / dat hy blint van de roeſt van 't geſchut wierd / die hem in de oogen ſprong. Dog op dat hy egter alle dien arbeyt niet te vergeefs ſoude hebben gedaan; ſo nam hy het ſchip door het toedoen van een Cameel, terwijl het ſelve allengskens te gronde ging.

meeſt in de weer is. Word eyndelijk meeſter van 't ſchip.

Antonio do Campo was ook ſo gelukkig met een Galjoen, daar hy tegen ſlaags raakte / dat hy het ſelve alleen met het verlies van 5 gequetſte vermeeſterde; dog Ruy Soares, die van d'agterſte in 't inloopen van de Rivier was geweeſt / wilde / na dat hy de Bank voorby gezeylt was / de voorſte zijn / ſo dat hy alle de ſcheepen agter ſig liet / tot dat hy voor de Stad quam / en dat met ſulk een anvertſaaghepd / dat de Onder-koning deſe manier van doen prijſende / na die geene vraagde / die ſulk een hoek-moedige daad uptgevoert had. Want door 2 ſchooten / die hy op 2 Galeyen, die na de Rivier vlugteden / deede / liep al het volk daar upt / waar op hy ſig daar meeſter van maakte.

Geluk van *Antonio de Campo.*

De Onder-koning nieuws-gierig naar het doen van *Ruy Soares.*

Eyndelijk van alle de Kapiteynen had peder / voor ſo veel hem aanging / ſo veel te doen / dat niet tegenſtaande het 'er wakker op aanquam / ſy haar egter daar Ridderlijk door reddeden. De Onder-koning hier op ſiende hoe alles hem toelagte / alſo hy Zee-waart in weynig te doen had / en dat hy daar en tegen van de Land-ſijde daar hy lag / door het geſchut / dat hem al eenig volk afgemaakt / en de meeſte van haar gequetſt had / geweldig beſchadigt wierd / ſonder dat ſijn tegenwoordigheyd in die poſt langer noodig was / ſo begaf hy ſig ter plaats / daar ſijne ſcheepen het meeſt van doen waren. Agter deſelve volgden de Galeyen en andere Roey-ſcheepen met de ſchupten / dewelke de Mooren, die met meenigte in Zee ſprongen / om hare levens aan land te bergen / met lancien en degens dood ſtaken. De geſepde Mooren waren in ſulk een groot getal / dat de Rivier van haar bloed ſodanig geverft was / dat de onſe openlijk konden ſien / wat ſchade ſy aan deſelve toegebragt hadden.

En wat hy hier op doet.

Uytvoering der *Galeyen* en andere Roey-ſcheepen.

Rivier door de doodgeſteekene *Mooren* met *bloed* geverft.

Dog

Dog deſe overwinning / die de Heer hem verleende / koſte hem mede bloed genoeg / ſchoon dat het ſelve door dat water niet beſmet wierd. Want daar bleeven 'er over de 30 dood / waar van de voornaamſte was Nuno Vaz Pereira, ſchoon hy niet ten eerſten op de plaats ſtierf / maar met veele quetſuuren getroffen zynde / waar van d'eene hem den hals door en weder door boorde / 4 dagen daar na de geeſt gaf. Dog de roem / die hy hier door behaalde / konde hem het leven niet bergen / want de wijſe van 't aantaſten quam over een met de behendigheyd en het beſtier van den Kapitein / en het vegten van een Cavalier / gelijk hy in die geweſten altijd getoont had; alwaar de Onder-koning / vermits de liefde / die hy hem toedroeg / ſeer naauwe agt op ſijn perſoon nam / en hem als het op een vegten quam / alle dingen toebetrouwde: Tot belooning van welke uytgeboerde daden / hy een groote roem by de menſchen ſal verdienen / en door God de eeuwige gelukſaligheyd / die hy aan die geene vergunt / die haar bloed voor het Heylige Geloof ſtorten.

1509.

Duure overwinning van onſe kant.

Dood van *Nuno Vaz Pereira.*

Sijn lof.

Op deſelve manier ſtierf mede Pero Cam, Kapitein van een der Caraveelen, dewelke terwijl hy doende was met een ſchip / het welk hy aangeklampt had / te vermeeſteren / van boven met eenige pieke haken ſodanig getroffen wierd / dat hy het beſtierf. Wat den ouden Franciſco de Nabais, een Ridder van Monte Major aangaat / die wierd terwijl hy op ſijn voeten ſtont / door een geſchutkoegel het hoofd afgeſchooten; en den eerſten / die de Mooren in het enteren van het ſchip van Mir Hocem, van 't leven beroofden / was Henrique Machado, een Cavalier van Africa, als mede de 2 Soonen van Manuel Pazanha en andere deftige lieden / waar van de meeſte aan het ſchip van Nuno Vaz hoorden.

Groote agting die den Onder-koning hem toedraagt.

Dood van *Pero Cam.*

Franciſco de Nabais.

Henrique Machado.

De 2 Soonen van *Manuel Pazanha*, en andere.

In dit geval gebeurde 'er een ſaak / die waardig is / dat men de ſelve voor een wonder-werk vertelle. Want niet tegenſtaande het gemelde ſchip van Nuno Vaz ſeer oud was / en dat'er geen nut

Wat ſeldſaams dan 't ſchip van *Nuno Vaz* gebeurt.

1509. verliep / of men moeſt / vermits de groote lekken / die het ſelve in 't gevegt kreeg / het welk van 11 uren des morgens tot aan 2 na middet-nagt duurde / (als wanneer men uyt de Rivier zeylde) geſtadig aan 2 pompen pompen / ſo quam'er egter noopt het minſte water in / daar naderhant het ſelve wel dubbelt invloepde; want behalven de oudhepd / die het ſelve had / wierden 'er 2 groote gaten in geſchooten / waar door het water in grooten overvloet daar in liep.

Slegte verſorging van linnen der Kapiteynen om ſig te laten verbinden.

Ondertuſſen waren onder de 300 en ſo veel menſchen / die in dat gevegt gequetſt wierden / de voornaamſte Jorge de Mello, Kapitepn van 't ſchip Bellem, die met een pijl aan de regter arm door en door geſchooten wierd / zijnde de Kapitepnen op die tijd ſo ſlegt van linnen en andere ſaken / om haar te laten verbinden / voorſien / dat 'er niet een ſtuk in 't heele ſchip te vinden was / alſo ſe alle niet anders als kattoen gebruykten / ſo dat de Onder-koning haar een hemdt tot dien eynde liet uytrepken.

Namen der voornaamſte gequetſte.

D'andere gequetſte waren Garcia de Souſa, met 2 pijlen / Don Antonio de Noronha met een voorpijl aan de ſchouder / Fernando Perez d'Andrade, ſijn Broeder / Don Hieronymo de Lima, Garcia de Souſa, Joan Gomez de Alcunha Cheira-dinheiro met 22 wonden / en andere / die tot onſe kenniſſe niet gekoomen zijn. Waar in het aanmerkens-waardigſte is / dat alle onſe dooden ende gequetſten het niet van nabp waren / alſo de vpanden niet hand aan hand tegen haar derſden vegten / maar alleen van verre ſo met voor- als boogpijlen / muſquetten en ander ſchiet-geweer / en inſonderheyd met geſchut-ſchooten. Want de ſplinters alleen waren genoeg / om veel volk te dooden en te quetſen / ik laat ſtaan de hoegels ſelf; ſo dat naar het gevaar / dat de onſe liepen / en na dat'er gevogten wierd / hare doode ende gequetſte bp die van de Mooren ſeer weynig in getal waren. Want / ſo als men naderhant verſtont / hadden 'er deſe over de 1500 / daar onder 440 Mamelukken van de Bloot van.

Mooren derven hand aan hand niet vegten.

Schade door de ſplinters.

Getal der doode ende gequetſte *Mooren.*

van Mir Hocem, en van andere / dewelke ſig tot Dio hadden laten vinden / dog de meeſte waren Inboozlingen van 't Land / ſchoon ſommige het getal daar van veel grooter maken. 1509.

En op dat deſe overwinning niet in 't geheel in 't bloed ſoude beſtaan / en dat de onſe behalven de eer / die ſy bevogten hadden / ook eenig voozdeel ſouden genieten / ſo ſtont de Onder-koning aan het volk toe / dat ſy de ſcheepen, die in de Haven lagen, ſouden plonderen. Daar in waren veele goederen / ſo van die geene / die de Rumes tot haar eygen gebruyk mede gebragt hadden / als om mede te handelen. Van alle die ſcheepen nam'er de Onder-koning 4 na ſig / beneffens de 2 Galeyen, die Ruy Soares genoomen had / en d'andere wierden verbrant.

Verlof tot plonderen aan 't Volk gegeeven.

d'Almeida neemt 4 vyandlijke ſcheepen en 2 *Galeyen* voor ſig.

Onder deſen roof wierden eenige Latijnſe en Italiaanſe, ſo wijs-gierige als geſchigt-boeken gevonden; ſelf tot een gebeede-boek in 't Portugys, ſo groot was de verſchepdenheyd van 't volk / het welk ſig in die Gemeente van den Dupvel bevont. Dog het geen den Onder-koning het meeſte van dien bupt agtede / waren de Vanen van den Soudaan en die van Mir Hocem, dewelke alhier gebragt / en in 't Klooſter van 't Stedeken Tomar van d'Order der Ridderſchap onſes Heeren JESU CHRISTI opgehangen wierden; om dat deſe overwinning onder ſijn Vaandel verkreegen / en dat Hups het Hoofd van ſulk een Heylig en nootſakelijk Order weeſende / het meer als billijk en redelijk was / dat men de zeege-teekenen van de voozdeelen op d'Ongeloovige bevogten / ſoude opofferen / alſo die het ſelve by de menſchen ter eeren Gods meerder vercieren / ende getuygeniſſen zijn / die ons Geloof meerder verbreyden als het goud / dat daar in tot het palleeren en oppronken van de verganklijke Muuren kan worden aangelegd.

Verſcheyde boeken onder den buyt gevonden.

Vanen van den *Soudaan* en *Mir Hocem* in 't Klooſter der *Ridderſchap Chriſti* opgehangen.

De Onder-koning ondertuſſen behalven het groot genoegen / dat hy aan een yeder / ſo in 't algemeen als in 't byſonder over deſe zeege / die God hem ſo genadelijk verleent hadde / (van wie hy bekende /

Vreugde des Onder-konings over deſe zeege.

[illegible] van sijn [illegible] maar de bewe[illegible] als hy de eer [illegible] met [illegible] so liet hy sijn [illegible] Werderen aan/ [illegible] een uytsteekende [illegible] dat alle de sijne/ [illegible] deden.

[illegible] van sijne Gasten sien[illegible] de Onder-koning door het [illegible] soude dragen/ de Stad [illegible] dat hy de voor[illegible] gewerkt hadde [illegible] wullende [illegible] van Granade, so haast als het dag was naar hem toesant/ hem [illegible] aanbieden[illegible] doen.

Gerugt der onder [illegible] Ondertussen liep het gerugt on[illegible] der d'[illegible] in de Stad waren. [illegible] gedaan hadden/ niet tegenstaande de [illegible] magt [illegible] Melique Az daar binnen liet houden [illegible] daar uyt ge-loopen waren, het was hem so veel te meer bezeft aangenaagt had dat hy de Stad niet soude kon-nen besteymmen. Ook waren veele van de Mooren van gevoelen dat so de Onder-koning die plaats wilde aantasten, hy niet veel wederstant soude vin-den, of ten minsten dat *Melique Az* [illegible] met eenige teekenen van dienstbaarheyt soude onderwerpen.

Gevoelen van veele *Mooren* aangaande het doen van *Melique Az.*

Dit wierd den Onder-koning ten eersten aan-gedient/ inboegen eenige Kapiteynen haar lieten voorstaan, dat des Konings dienst niet wel betragt soude worden, so men dat werk maar het minst dralende hield, en het selve niet sonder eenige de minste uytstel ter uytvoering gebragt wierd. En also des Onder-konings saken doen ter tijd soda-nig stonden/ dat hy het minste insnoegen aan de sijne niet en diende te geeven/ so is 't/ dat eer hy sulks by der hand nam/ alle de Kapiteynen en voor-

Gevoelen van eenige Kapiteynen aangaande dat werk.

Raad-houding des

voornaamſte Edellieden by een riep / om met haar raad te pleegen / wat hier in beſt diende gedaan te worden. Want hy vermoedde wel / dat dit gevoelen van eenige onder haar uyt geen ander oorſaak ſproot / als om de Stad te plonderen / en ſig alſo eerder ten koſten van die arme Inwoonders te verrijken / als dat ſy haar de welſtant van Indiën lieten ter herten gaan / beneffens noch meer andere dingen / die hy haar voorſtelde: Namentlijk / dat het op die tijd geenſins raadſaam was de Stad aan te taſten, alſo ſy dies wegen met *Melique Az*, dewelke van geen meerder wiſt als de geene, die hem wel betaalden, ten dienſt te ſtaan, niet te ſchaffen hadden, maar met den Koning van *Cambaya*, aan wie de gemelde Stad toehoorde, en die in geen gebreeken ſoude blijven, om deſelve aanſtonts te hulp te koomen; en dat van 1200 man, die hy op ſijn Vloot gehad had, men op geen meer als 400 ſtaat konde maken, en dat geen 600 genoeg waren om menſchen, die agter hooge en ſterke muuren ſchuylden, tot overgaaf te dwingen, alſo ſy de ſijne met bloote ſteenen van daar ſouden konnen afdrijven; hoe veel te meer als de vyanden met al ſo goed geſchut ſouden koomen, als dat geene, dat de ſijne in hare ſcheepen ſouden moeten laten, ſonder ſig daar van by die gelegentheyd te konnen dienen; en ſchoon ſy de Stad al met den eerſten aanval konden meeſter worden, wie ſoude dog daar in blijven? dog ingevalle men daar al in bleef, wat dienſt ſoude de Koning dog trekken van een Fortres, die ſo ver van *Cochin* geleegen was, daar hy ſulk een quade Nabuur voor ſijn deur had, als den Koning van *Calicut* was, en op wiens verſoek *Mir Hocem* aldaar gekoomen was? die ſchoon hy een *Heyden* was, egter meerder ſorg voor den toeſtant van *Indiën* droeg, als alle de *Mooren*, die daar in woonden, ende dat vermits dat nabuurſchap van *Cochin*, en om dat hy meeſter van alle de Peper was: welke ongelegentheden van den Koning van *Cambaya*, ſchoon een *Moor* zijnde, niet te vreeſen waren, wijl de *Portugyſen* tot die

1509.

Onder-koonings met ſine Kapiteynen.

Sijn vermoeden van plondering hier over.

Beneffens meer andere overdenkingen.

1509. tijd toe geen leet van hem wedervaren was, maar hy in tegendeel onſe vriendſchap altijd geſogt had, die men van hem door wel-doen moeſt tragten te verkrijgen, en niet hem ſijn Stad af te neemen. Dat, ſo *Melique Az* ſijne dingen niet wel aangeleyd had, hy tijds genoeg had, om daar in te voorſien, alſo hy een man was, die ſijn werk maakte om koop-handel te drijven, en ſcheepen in Zee te brengen, en dat men met alle het andere den Koning van *Cambaya* maar meer reden tot miſnoegen ſoude geeven. Dat men ſig wel wagten moeſt van niet wel met hem te ſtaan, alſo hy een ſeer magtig Prins was, en geen Jonge van 12 jaren, die men in een kooy, gelijk het Eyland *Ormuz* was, konde opſluyten, en die ſig op het minſte ongeval onſe gehoorſaamheyd moeſt onderwerpen, dog ſo haaſt als hy ſig van dat jok konde ontſlaan, ſeer weynig werk van *Alfonſo d'Albuquerque* ſoude maken, gelijk ſy wel wiſten. En ſo deſen t'elkens als men hem den degen van den hals ſoude weg neemen, ſoude oproerig worden, wat ſoude dan die Stad *Dio* doen, als ſe ſig van haar Koning geholpen ſag?

Sijn beſluyt hier over.

So dat deſe en andere dingen wel overſien ſijnde / ſijn meening was / met de ſaken van Melique Az te vervolgen / alſo hem dagt / dat het met ſodanige perſoonen een grooter hoon was een leugen te verdragen / als een ſchadelijke beſeegening te gedoogen. Eyndelijk wierden alle deſe en diergelijke redenen door een gelijk goed geleurt / ende gedeelt / dat deſelve meer tot des Konings dienſt, en verſeekering van den ſtaat van *Indien* ſtrekten, als andere, dewelke door ſommige tot dien eynde waren bygebragt. Waar op dan beſlooten wierd / dat de bootſchappen van *Melique Az* wel ſouden worden ontfangen, gelijk geſchiedde / en Cyde Alle groote eer aangedaan wierd / doen hy by den Onder-koning quam / die tegen hem ſepde / dat hy ſeer blijde was, van kennis met hem te maken; om dat hy een man van die goede tijd van den Oorlog van *Grada* was, beneffens andere lief-hooſende woorden

Sijne redenen voor goed gekeurt.

Beſluyt van den Raad.

Woorden van den Onder-koning tegen *Cyde Alle*,

den daar de Onder-koning ſeer wel mede wiſt om te gaan. 1509.

Wijders gaf hy hem ten antwoord op ſijn boodſchap / dat hy hem over ſijn beſoek ten hoogſten bedankte, en dat hy alleen om 2 oorſaken aldaar gekoomen was; waar van hy reets een bereykt hadde, namentlijk / d'overwinning, die hy op de *Rumes* had verkreegen; en wat *d'ander* aanging, weſende de gevangens, die men door de dood van ſijn Soon genoomen had, om dat deſelve in ſijn plaats gebleeven waren, dat die nog ſtont afgedaan te worden. En nademaal, gelijk *Melique Az* hem geſchreeven had, deſelve in ſijn magt waren, en ſy, volgens haar eygen ſchrijven, wel onthaalt wierden, dat hy overſulks op hem verſogt, dat ſijn meeſter hem die aanſtonts wilde laten toekoomen, beneffens alle de voorraad van Oorlog en geſchut van de ſcheepen der *Rumes*, dewelke tegen het Land geſtrant waren; en dat men de rompen der ſcheepen ſoude verbranden, op dat daar van ten geenen tijde meer geſprooken ſoude worden. Dat hy de perſoonen van hem niet begeerde, om dat men onder wel opgevoede menſchen gewoon was, die geene, die haar tot lijf-berging aanſogten, altoos te beſchermen, maar dat hy alleenlijk verſogt / dat deſelve op een ander tijd, ſo ſy als vyand quamen, in haar Stad niet ſouden worden ontfangen. (Want de *Portugyſen* waren medoogende ontrent d'overwonnene, en daar en tegen onverbiddelijk op de trotſe en hoogmoedige; en inſonderheyd, ſo ſy weder in deſelve fout quamen te vervallen) en dat hy hem als een vriend waarſchouwde, dat hy deſelve op hem niet en wilde neemen, op dat hy ſe niet ſoude moeten boeten. En wat aanging d'aanbiedingen / die hy hem deede, dat hy die gaarne aannam, om in vreede en ruſt te blijven, ſo wegens ſijn byſondere perſoon, als om dat hy een Onderdaan van den Koning van *Cambaya* was, met wie de Koning van *Portugaal*, ſijnen Heer, hem belaſt had, alle goede vriendſchap te houden, ende dat om de goede nabuurſchap,

Geſant van *Melique Az.* Sijn nader antwoord.

1509. hield ſig een dag-reyſens van daar in een Pagode, alwaar hy met veel goud en ſilver tot geneeſing van een ſiekte / daar hy mede gequelt was / in Bedevaart was gekoomen. De oorſaak van dit vlugten van den Timoja, was / om dat eenige van ſijne vrienden hem hadden laten weeten / dat de Koning hem wilde doen gevangen neemen, ende dat over eenige klagten, die tegen hem gedaan waren, om dat hy ettelijke ſcheepen als een Zee-Roover in Zee genoomen had; doch alſo hy onſe vriend was / ſo verſogt den Onder-koning op den Koning van Narſinga, dat hy hem wilde vergeeven, het welk deſen ſeer gaarne deede / vermits hy onſe vriendſchap ſogt / want Pero Fernandez Tinoco was tot dien eynde naar hem geſonden.

Koning van *Narſinga* in *Bedevaart.*

Oorſaak van 't vlugten van *Timoja.*

Word op het voorſpreeken van den Onder-koning gepardonneert.

De Onder-koning ondertuſſen ſijn Reys vervolgende / quam tot Cananor, alwaar hy met ſeer groote vreugt ontfangen wierd / en in 3 dagen / dat hy ſig aldaar onthield / was het niet als vreugd en uptgelatenheyd door de gantſe Stad: waar van d'eene was / die van onſe ſlaven en van het jonge volk van het Land; tot welken eynde de Onder-koning 12 Mamelukken van de geene / die in de Vloot van Mir Hocem genoomen waren / aan henlieden deed ter hand ſtellen / dewelke door deſe knapen met ſteenigen en anders ſodanig toegeſtelt wierden / dat doen ſe voor de Mooren van het Land tot een ſchouw-ſpel aan de galg gehangen wierden / ſy alle t'eenemaal aan ſtarzen geſcheurt waren.

Deſtigen ontfangſt van den Onder-koning tot *Cananor.*

12 *Mamelukken* aan het jong volk ten beſten gegeeven.

Hoe die geteyſtert zijn.

Na dat deſe vreugde-dagen over waren / liet de Onder-koning Pero Barreto aldaar met de kleyne ſcheepen tot het bewaren van de kuſt / waar na hy na Cochin vertrok / alwaar hy met een groote Omgang van de gantſe Geeſtelijkheyd en krugſen van de Kerk ontfangen wierd; en na dat hy ſijn dankſegging over de zeege heim door God verleent / in 't op-zijn van al het volk / dat hem vergeſelſchapte / alle in order met de teekenen van de overwinning / die ſy mede vragten / op het pragtigſte uptgedoſt / en hy Onder-koning een rok van hro-

Sijn inhaling tot *Cochin.* en dankſegging over de *Victorie.*

brocade aan hebbende / en ſijne maſſen / Trom- 1509.
petten en Ketel-trommels die ſijne zeege uytblie-
ſen / voor uyt gaande / afgelepd had / ſo is 't / dat
doen hy aan de Poort van de Foztreſ quam / Jor-
ge Barreto, Kapitein van deſelve / hem de ſleutels
daar van / volgens het gebruyk / wilde ter hand
ſtellen; dog Alfonſo d'Albuquerque, die hem tot Verſoek van *Alfonſo d'Albuquerque* op hem.
daar toe verſelt had / begon op hem Onder-koning
te verſoecken / dat hy hem de regeering van *Indiën*
ſoude willen ter hand ſtellen, gelijk de Koning
hem beval, ende dat hyna in ſulker voegen / als of
hy niet weder in de Foztreſ ſoude gaan hups-be-
ſien / alſo deſelve hem volgens d'opene brieven des
Konings / die hy mede gebzagt had / met regt toe-
quam.

Hier op gaf hem de Onder-koning tot antwoord / Antwoord van den Onder-koning.
dat hy hem die Rok, die hem ſo ſwaar op de ſchou-
ders woeg, eerſt ſoude laten uyttrekken, en dat
hy dan alles doen ſoude, wat de Koning hem ge-
bood. En alſo Alfonſo d'Albuquerque, Janeſta-
no, Schipper van ſijn ſchip Cirne, die hy tot dien
eynde mede gebzagt had / liet roepen / om hem een
geſchrift van het verſoek, dat hy deede, ter hand
te ſtellen, ſo antwoordde hem de Onder-koning En voorts ſtil-ſwijgentheyd.
niet een woord / maar begaf ſig na de Foztreſ /
ſo dat hy hem niet eens wilde ten antwoord ſtaan /
het welk Alfonſo d'Albuquerque ſeer bzeemt boz- Verwonderinge van *Alfonſo d'Albuquerque* daar over.
quam / invoegen hy van eenige wepnige / die hem
als Gouverneur van Indiën verſelden / gevolgt /
ter plaatſe daar hy van daan gekoomen was / we-
der keerde. Onder deſe was Ruy d'Aranjo, Schat- Keert weder ter plaatſe daar hy van daan gekoomen was.
meeſter / want Gaſpar Pereira, Secretaris van den
Onder-koning / moeſt ſulks / vermits ſijne ſiekte /
laten blijven. Dog andere zijn deswegen van een Wat ſommige van de ſiekte van *Gaſpar Pereira* gevoelen.
ander gevoelen / ende ſeggen / dat hy ſig veynſde
ſiek te weeſen, om het geen dat tuſſen hem en
Alfonſo d'Albuquerque tegen den Onder-koning
gebzouwen was / in 't werk te ſtellen / alſo gedag-
ten Gaſpar Pereira, Alfonſo d'Albuquerque mede
in het ſelve Ampt van Secretaris ſoude dienen.

Deſe Gaſpar Pereira was een man regt bequaam / Sijn onrulti-
om

1509. om d'onecnighepd tuſſen 2 ſulke hooge Stantspersoonen / als dese waren / te saapen ; en schoon gen aard. Alfonſo d'Albuquerque ſig dooz die tijd dan ſijn raad diende / om ſijn ſaak tot een goed epnde te bzengen / ſo is 't nogtans / dat terwijl hp Indiën regeerde / hp hem beter leerde kennen / en geweldig over ſijne looſe ſtreeken klaagde. Na dat de Onder-koning ondertuſſen weder in de Fortreſs gekoomen was / ſo dagt hp op dien dag en de 2 volgende / nergens anders als op Feeſten en allerhande bedrijf van bzeugde / geduurende dewelke hp dooz den Koning van Cochin, die hem over deſe zeege was koomen geluk-wenſchen / wierd beſogt.

Klagten van *Alfonſo d'Albuquerque* daar over.

Quade ingeevingen der Kapiteynen aan den Onderkoning.

Na dat de eerſte dagen van de komſt van den Onder-koning over waren / begonden de Kapiteynen / die Alfonſo d'Albuquerque geſelſchap gehouden hadden / en andere Edellieden en perſoonen van aanſien / dewelke meenden / hare ſaken hier dooz hp den Onder-koning wel te beſtellen / hem te raden / dat hy de Regeering van *Indiën* in geenderley manieren aan *Alfonſo d'Albuquerque* ſoude overleeveren : ſeggende / dat hy een man was, die tot het aflenden van volk geenſins ſoude verſtaan, en van ſulk een quade regeeringe, dat *Indiën* onder hem veel te lijden ſoude hebben : en ſchoon de Koning hem met de gemelde Regeering voorſien had, dat ſulks geſchied was, om dat hy niet en wiſt, wat gedagten *d'Albuquerque* tot *Ormus* gedaan had, het welk oorſaak van deſſelfs verlies was geweeſt.

Antwoord van den Onder-koning daar op.

Dog ſchoon de Onder-koning hier wel eenigſins na lupſterde / ſo was egter altijd ſijn antwoozd / dat hy hem de regeering als het tijd was, ſoude overleeveren, nademaal de Koning ſijnen Heer hem ſulks belaſt had, en ſo de ander ſig daar in niet wel en queet, ſulks ſijn ſchult niet ſoude weeſen.

Verſoekſchrift van eenige Edellieden.

Eindelijk het quam daar mede ſo verre / dat eenige Edellieden hp malkander quamen / en een verſoek-ſchrift op het papier bragten / het welk ſp dooz Manuel Pazanha aan den Onder-koning lieten

ter

ter hand ſtellen. Dit verſoek-ſchrift hield in de redenen / waarom het voor des Konings dienſt niet raadſaam was, dat aan den meer gemelden *Alfonſo d'Albuquerque* de voorſchreeve Regeering ſoude worden overgegeeven, tot dat ſijn Majeſteyt daar van grondiger onderregt ſoude weeſen. 1509.

Deſſelfs inhoud.

Het quam dan met de ſaak tuſſen den Onder-koning en Don Alfonſo d'Albuquerque ſo ver / dat de eerſte al te goed / en den ander al te quaad van betrouwen was. Van deſe verdeeltheyd waren de voornaamſte aanleyders / aan de kant van Alfonſo d'Albuquerque, Gaſpar Pereira en Ruy d'Aranjo; en van die van den Onder-koning / Antonio de Sintra, die den laatſten voor Secretaris diende / en André Diaz, die een Factoor was / en naderhant tot Alcaide van Liſſebon wierd verheeven: voor welker toedoen niet alleen de ſtemmen der Kapiteynen / maar ook van den Koning van Cochin, voor yeder van deſe 2 Heeren wierden geſogt. Want André Diaz en Antonio de Sintra ſeyden voor den Onder-koning / dat hy de Regeering van *Indien* aan *Alfonſo d'Albuquerque*, als deſen het begeerde, behoorde over te geeven, alſo hy laſt van den Koning had, ſulks te doen, tegen dat hy na *Portugaal* ſoude ſcheep gaan. Voor Gaſpar Pereira en Ruy d'Aranjo wederlepden dit met andere redenen / ſo datſe op den Koning van Cochin verkreegen / dat hy de Peper / die de Onder-koning tegen de komſt der ſcheepen / dewelke dat jaar upt Portugaal vertrokken waren / had laten by een brengen / op dat ſy deſelve gereet ſouden vinden / om harent wille ophield. Het welk de Onder-koning verſtaande / ſo ſond hy daar over eenige klagten aan den Koning / die / om hem eenige voldoeninge daar op te geeven / Candagora, den Opſiender van ſijne goederen / en Farengora, ſijnen Schrijver / op een vrydag den 7 September naar hem toeſand / dewelke hem een brief lieten ſien / waar by de Koning Don Manuel hem Onder-koning in Portugaal ontbood / ende begeerde / dat *Alfonſo d'Albuquerque* Gouverneur van *Indien* ſoude weeſen. En alſo hy door dien

Voornaamſte aanleyders van deſe verdeeltheyd.

Redenen van overleevering van *André Diaz* en *Antonio de Sintra*.

Tegenſpreeken van *Gaſpar Pereira* en *Ruy d'Aranjo*.

Klagten van den Onder-koning aan den Koning daar over.

Wat den Koning tot ſijne voldoeninge doet, En goede redenen die hy van ſijn

1509. dien brief van des Konings meening / als ſijn Broeder en Dienaar / verſeekert was / dat hy over doen geeft. ſulks de Peper op geenderley manier konde laten volgen als aan den perſoon, die hy ſond om *Indiën* te beſtieren, dog ſo hy Onder-koning deſelve volgens de beveelen des Konings, gelijk hy uyt dien geſlooten en d'opene brieven, die *Alfonſo d'Albuquerque* hem vertoont had, wilde leeveren, dat hy dan ook ſoude belaſten, dat deſelve op het gewigt ſoude worden verkogt.

Raadhouding des Onder-konings hier over. De Onder-koning hier uyt ſiende / dat de ſaken / vermits de brieven / die hy desswegen van den Koning geſien had / tot meerder verwijdering ſouden konnen koomen / ſo is 't / dat hy egter ſonder van voorneemen te veranderen / alle de Kapitepnen / Edellieden en Bedienders der Comptoiren by een liet koomen / aan dewelke hy te kennen gaf / hoe dat hy met den Koning van *Cochin*, rakende het afladen van de Peper ſtond; hier over waren 2 gevoelens; namentlijk het eerſte / dat de Regeeringe van *Indiën* aan *Alfonſo d'Albuquerque* op geenderhande wijſe ſoude worden overgegeeven, maar dat hy daar en tegen behoorde gevangen genoomen, en aan den Koning van *Portugaal* met de bewijſen ſijner overtreedingen overgeſonden te worden; en het ander / dat de gemelde Regeering hem op d'aankomſt der ſcheepen behoorde te worden overgeleevert, en dat ſo hy eenige ſchult had, den Onder-koning daar mede geregtelijk ſoude te werk gaan, en ſodanig vonnis tegen hem uytſpreeken als hy na regt, reden en billijkheyd ſoude bevinden te behooren.

Tweederley gevoelens.

Beſluyt van deſe Raadhouding. Dog eyndelijk / na dat dit werk over ende weder over lang betwist-reedent was / ſo wierd'er beſlooten / dat nademaal de ſcheepen, die men in dat jaar uyt *Portugaal* verwagtede, en waar mede de Onder-koning had geſegt, in het ſelve te ſullen weder keeren, niet ſouden vertrekken, *Alfonſo d'Albuquerque* overſulks tot *Cochin* niet moeſt worden geplaatſt, maar dat het des Konings dienſt ten hoogſten betrof, dat hy na *Cananor* gebragt, en

aan

aan *Lourenzo de Brito* tot aan de komſt der gemelde ſcheepen te bewaren gegeeven wierd, op dat de Koning van *Cochin* de lading Peper ondertuſſen ſoude ingeeven; en dat *Gaſpar Pereira* en *Ruy d'Aranjo* als Stigters van alle deſe onluſten, en verſtoorders van des Konings dienſt, beneffens hare aanhangers ende mede-pligtige, in verſeekering ſouden worden genoomen, en na *Portugaal* geſonden. 1509.

Dit alſo beſlooten zijnde / ſond de Onder-koning aanſtonts Antonio de Sintra, als Secretaris, André Diaz, Factoor / Diego Pereira en Pedro Homem, als Schrijvers van 't Comptoir / naar het Hups van Alfonſo d'Albuquerque, met laſt / na dat ſy hem het gemelde beſlupt ſouden hebben laten weeten / hem uyt de naam van den Onder-koning naar het ſchip den *H. Geeſt*, gevoert door *Martin Coelho*, te brengen, denwelken als de gemelde raad-pleeging mede bygewoont hebbende, al ten overvloed wiſt, wat hy met hem ſoude doen. En uytwerking van dien.

Deſe 4 Amptenaars dan ten hupſe van Alfonſo d'Albuquerque gekoomen zijnde / en hem haren laſt voorgehouden hebbende / ſo epſte hy haar een geſchrift van dit ſijn gevangen neemen / en dat ſy daar in ſouden laten vloeyen / dat ſy ſulks deden, terwijl hy den laſt des Konings tot de navolging in de regeeringe van *Indiën* in handen hadde. Eys van *Alfonſo d'Albuquerque* daar op.

Dit geſchiedde alſo / waar op hy vervolgens naar het ſchip van Martin Coelho gebragt wierd / die hem op ſijn komſt tot Cananor, aan Lourenzo de Brito in handen ſtelde. Dog hier mede was dien armen gewaanden Na-volger niet vry; want hy vond daar eenige menſchen / dewelke het hem onder ſchijn van vriendſchap met het ſchrijven van brieven en het ſchrollen over ſijn gevangenis / al vry wat moede maakten. Het welk ſo ver ging / datſe hem een brief voor Patamares eenige dagen voor de komſt van de ſcheepen uyt Portugaal aldaar / in grooten haaſt over Land ſonden / waar by ſy hem lieten weeten / dat hy om een góed heen koomen ſoude ſien, alſo de Onder-koning *Fernan-* Toegeſtaan. Wort *Lourenzo de Brito* in handen geſtelt. Wat hem tot *Cananor* weder-vaart. Brand-brief in haaſt aan hem geſonden.

1509. *do Pirez d'Andrade* in een *Caraveel* affond, om hem na een ander veel erger gevangenis, als de geene daar hy in was, over te brengen. Welke hier-ben hem ſodanig een vreeſ aanjoegen / dat een dag of twee / eer dat Fernando Perez met een brief / die de Onder-koning hem toeſond / tot Cananor aanquam / hy Don Lourenzo de Brito verſogt / dat hy hem na onſe *Lieve Vrouw der Victorie* (zijnde een Kluys / ſtaande op de punt van Cananor, die gedagten Don Lourenzo had laten maken) wilde laten gaan. Waar op hy van de gemelde Kluys / tot voldoening van ſijn belofte / aan de Foztreſ weder geheert zijnde / aan de ſijne begon toe te roepen / dat ſy hem uyt de gevangenis ſouden verloſſen; dewelke dan tot dien eynde al herzepd ſtaande / ſig naar hem toe begaven / ende na de Kerk bragten / ſonder dat Lourenzo de Brito ſig daar by wilde laten vinden / ſig houdende of hy nergens van wiſt / op dat als Fernando Pirez quam / ſy hem ter plaatſe / daar hy was / niet ſouden brengen.

Sijn vrees daar over.

Verſoek op *Don Lourenzo de Brito.*

Word door die van ſijn aanhang na de Kerk gebragt.

Lourenzo de Brito houd ſig daar buyten.

Dog deſe Fernando Pirez trok hem van daar op een geheel ander manier / als Alfonſo d'Albuquerque gemeent had / vermits de brieven / die men hem van Cochin geſchreeven had / en andere / die hy Pirez van den Onder-koning aan Lourenzo de Brito, alleg rakende hem Alfonſo d'Albuquerque, in handen had: waar by hy ſeer ernſtig op hem verſogt / dat hy hem op geen onwaardiger manier wilde bejeegenen, maar als een Land-voogd van *Indien* aanſien, welke regeering hy met God hoopte, dat hy hem in handen ſoude leeveren, ſo haaſt als de ſcheepen uyt *Portugaal* behouden ſouden aangekoomen zijn.

Alfonſo d'Albuquerque op een heel andere wijs verloſt als hy ſig inbeelde.

Word mede door een brief van ſijne dageliſkſe quellingen verloſt.

Waar en boven gaf hy een anderen brief aan den meermaals gemelden Alfonſo d'Albuquerque, dewelke ſodanig van inhoud was / dat hy daar door van de quellingen / die hy alle dagen onderworpen was / verloſt wierd. Waar op hy dan ſig houdende / of hy om het voorleedene, mitſgaders op deſe 2 veranderingen niet meer en dagt, weder

uit

na de Fortreſſe keerde / ſonder dat Don Lourenzo op ſijn uyt- en in-gang langer paſte / maar hem daar en tegen na ſijn waardigheyd bejegende / tot dat de Maarſchalk, die uyt Portugaal vertrok / aldaar aenquam / die een volle magt had / voor d'Albuquerque, om als Onder-koning van de Indiën te regeeren / ſo haaſt was deſe niet te Cananor aengekomen / of d'Albuquerque wierd met alle teekenen van eer na Cochin gebragt / alwaar hy de regeeringe aenvaarde; Nog eer de Maarſchalk van Cananor vertrok ſond hem d'Almeida 4 ſcheepen en een Galey met het beſte volk / dat hy by hem had / ſeer wel voorſien / beneffens eenige ververſſingen / met een brief die van deſe Inhoud was / dat alſo hy van *Gomez Freire* had verſtaan, dat ſijn Edelheyd na *Calicut* ſoude gaan, en hy niet wiſt of hy aldaar ſoude weeſen, eer datſe malkanderen geſien hadden, derhalven ſond hy hem deſe vaartuygen, dewelke bequaam waren om hem aldaar te brengen, en dat ſijn Edelheyd wel mogt verſekert zijn, dat het volk, dat daar mede ging, hem ſeer wel daar in ſoude dienen, alſo ſe ſulks gewent waren, en dat ſo hy hem eenigen dienſt met ſijn by-zijn konde bewijſen, hy ſulks van goeder herten ſoude doen. 1509.

Keert weder na de Fortres en word door *de Brito* alſints verbiedig bejegent. *d'Albuquerque* met eerteykenen na *Cochin* gebragt.

Brief van *d'Almeida*.

Hier op liet hem de Maarſchalk antwoorden / dat hy hem ten hoogſten over de eer hem aangedaan, bedankte, en dat, ſo 'er yets was, waar mede hy ſulks weder konde verſchuldigen, het ſelve niet anders als met ſijn raad en hulp ſoude geſchieden. Nog deſe woorden quamen niet over een met de wijſe / waar mede men den Onder-koning naderhant beede t'ſcheep gaan / daar hy al heel niet mede te weeden was.

Antwoord hier op.

Want het eerſte / dat ſy hem beeden / was / dat hy het ſchip het Puykje van de Zee voor hem afgeſproocken hebbende / om daar mede naar het Rijk te koeren / ſo namen ſy hem het ſelve af / en gaven hem het ſchip Garza, waar mede Ruy Freire van daar herwaarts aantrok; en na dat hy al binnen ſcheeps-boort was / en ontrent 20 dagen

Eerſte wedervaren voor *d'Almeida*.

1509. door de quade weg / die sy hem geweesen hadden / onderweeg was geweest / so moest hy veel tegenspoet ondertussen uytstaan ; en ging dien haast so verre / dat hy een van sijne Pagies / genaamt Ruy Fernandez na land gesonden hebbende / denselven door eenige onbekende menschen sodanig mishandelt wierd / dat hy eenige dagen het bed moest houden / so dat hy Onder-koning met sulke en diergelijke eer-teelenen / tot vergelding van d'ongemakken / die hy in Indiën uytgestaan had / op den 19 November met Jorge de Mello in sijn schip Bellem, het welk van hier gezeylt was / en het schip St. Cruz, waar van opgenaar was Jorge Lopez Bixorda, en kapiteyn Lourenzo de Brito, beneffens veele van sijne Edellieden en Cavaliers / van Cochin vertrok.

Nader mishandeling een van sijne Pagies aangedaan.

Sijn vertrek van *Cochin*.

Hier op quam hy tot Mozambique, alwaar hy sig 24 dagen ophield / in welken tijd het schip Bellem sig van water voorsag. Daar na quam hy met goed weder aan de Caap de Goede Hoop, en also hy nu meende so goed als in behouden haven gekoomen te zijn / so seyde hy : God zy gelooft, de Tooverellen van *Cochin* hebben nu geloogen. De reden van dit seggen was / om dat er eenige in Indiën waren / dewelke van sig gegeeven hadden / dat hy de gemelde *Caap* niet soude voorby raken, en dit wierd gesegt / door de Tooveressen van het Land also voorgespelt te zijn.

Komt aan de *Caap van Goede Hoop*.

Sijne woorden op sijne komst aldaar.

Reden van die woorden.

En also hy om water benoodigt was / en men het selve agter de Caap aan een plaats genaamt Saldanha, konde krijgen / so belaste hy aan de stuurlieden / daar na toe te stuuren, invoegen / op dat het volk sig wat soude ververssen / hy toestont / dat als de schupten aan land souden gaan om water in te neemen / eenige van haar met de Negers, dewelke / so haast als se de scheepen op anker sagen leggen / aan strant quamen / souden handelen. Met welke handeling de Negers door het vertuplen van Der tegen eenige stukken pser en laekens / daar sy veel van houden / seer gemeensaam met d'onse gewoorden zijnde / namen eenige van dese de stoutigheyd / van

Verlof van de sijne om met de *Negers* te handelen.

van met haar na hare woon-plaatsen / dewelke 1 uur van daar lagen / te gaan. Dog onderweegen misten eenige hare pooken / die haar door de gemelde Negers, benevens nog eenige andere dingen / daar sy sin in kreegen / ontstoolen wierden. Waar op d'onse om hier wraak van te neemen / so is 't / dat eenen Gonsalo, zijnde een Dienaar van den Onder-koning / 2 van haar / dewelke met eenige saken / die hy gekogt had / beladen waren / onder schijn van vriendschap met sig nam; dog also de gemelde Negers yets quaats voor haar te gemoet sagen / en over sulks haar best deeden / om aan strant te koomen / waar tegen hy haar met harde woorden voortstuuwende / so lieten sy het geen / dat sy droegen / ten eersten vallen / en handelden hem sodanig / dat hy met bebloede wangen en eenige tanden aan stukken gebrooken / voor den Onder-koning quam; het welk juyst geschiedde op een tijd / dat'er eenige Heeren by den gemelden Onder-koning waren; welker Dienaars / en insonderheyd eenen Fernando Carrasco, Dienaar van Jorge de Mello, door de Negers mede op deselve wijse gehavent waren / waar door sy alle op de geseyde Negers sodanig ontstaken / dat sy so veel op den Onder-koning verkreegen / dat hy na haar Dorp soude gaan / hoewel meer om die Edellieden / die hem daar toe aanporden / in te volgen / als om dat sijn sin daar toe strekte / schoon egter eenige andere / als Lourenzo de Brito, Jorge de Mello en Martin Coelho sig daar tegen stelden.

1509.

Onse gaan na de woonhuysen der *Mooren*.

Diefagtigheyd van dese.

Wat hier op gebeurt.

Eenige andere verkrijgen van den Onderkoning wraak daar over te neemen.

Dat haar toegestaan word, Schoon eenige sig daar tegen stellen.

En also de Dorpen / daar wy van gesprooken hebben / een weynig boven de scheepen lagen / op dat de weg te voet des te korter soude vallen / so is 't / dat de gemelde Onder-koning daags daar aan met ontrent 150 man / weesende het puyk van al sijn volk / nevens de schuyten een goed stuk weegs langs de strant na de gemelde woon-plaatsen liet roepen / tot dat hy daar wat nader by gekoomen was; waar op hy van daar aan Land springende / aan Diego d'Unhos, Schipper van sijn schip / die in de schuyten gebleeven was / be-

Last van den Onder-

1509. laſte/ dat hy van daar niet ſoude gaan, ſo ſchijnt het/ dat ſijn geeſt hem ingaf/ hoe seer hy deſelve ſchupten naderhant van nooden ſoude hebben; ja ſelf/ dat hy ſijn laatſte uur/ of het eynde ſijns levens op die ſtepſe voorſpelde.

koning aan ſijn Schipper.

Wat den Schrijver daar uyt beſluyt.

Teekenen der voorſpelling van des Onderkonings dood door hem ſelven.

Woorden die hy ſpreeke.

Wat hy doet op het kriigen van eenig ſant in ſijn ſchoenen.

Woorden op het ſien kloppen van ſchoenen tegen malkander.

Want ſo haaſt als hy aan de gemelde Edelliedden toegeſtaan had/ ſig derwaarts te begeeven, ſo ſepde en deede hy geduurig dingen/ dewelke hem ſijn doods als ſcheenen voor te ſpellen. En daar onder was eene daar van/ dat hy uyt het ſchip in de ſchuyt treedende/ ſo is 't/ dat als of hy haare te kennen had willen geven/ dat hy die weg als gedwongen deede/ ſepde: Waar brengen ſy 60 jaren heen? Waar na hy langs de ſtrant gaande/ ſo gebeurde het/ dat hy een wepnig ſants in ſijn ſchoenen kreeg: waar op hy eenen Joan Gonſalvez, dat ſijn Kamer-dienaar was/ gebooden hebbende/ dat hy hem deſelve ſoude uyttrekken/ ſo deede deſe het ſelve/ dog hoort daar na begon hy de 2 ſchoenen tegen malkander te kloppen om 't ar het ſant te doen uytgaan. Hier op ſepde de Onderkoning: Wat ſoude *Joan de Meneſez* ſeggen, ſo hy hier was, en dit kloppen van uwe ſchoenen ſag? hy ſoude niet een voet verſetten, al was het om een Slag voor ſijn Koning te leeveren: dog alſo ik in God meer als in bedriegelijke inbeeldingen geloof, ſo ſal ſulks geen oorſaak zijn, dat ik mijn Reys daarom ſal ſtaken.

Verhaal van de reden van deſe woorden.

„De reden van het op-brengen van dit gemaal „van Don Joan de Meneſez was/ om dat het een „bekende ſaak in Portugaal was/ dat 'er perſoonen „ſonderg in deſe 2 dingen ſchuylde; namentlijk/ „in het kloppen van 2 ſchoenen tegen malkander, „en in den dag van *Dingſdag*. En de oorſaak daar „van was/ om dat hy Oppaſſer van den Prince „Don Alfonſo, ten tijde als hy tot Santarem van „ſijn paart viel/ en daar hy ook aan ſtierf/ ſijnde/ hy neffens hem langs den Taag na Alfange„liep; als wanneer ſeekere ſonge/ dewelke in die „Rivier geſwommen had/ en daar uyt gekoomen „was/ ſijne ſchoenen daar eenig ſant in gekoomen

„was/

„ was / tegen malkander begon te kloppen / om 1509.
„ het selve sant daar upt te doen gaan.

„ En also in dit selve oogenblik van dat kloppen
„ der gemelde schoenen / en wijl het met eenen op
„ een Dingsdag was / so nam Don Joan de Me- Dwaas by-
„ nesez agt op dese 2 saken / vermits dien ongeluk- geloof van
„ kigen toeval. Welke dingen sodanig bekent in 't Don Joan de
„ Koningrijk waren; dat terwijl hy tot Arzila, Menesez.
„ en naderhant tot Azamor als Kapiteyn was /
„ de Inwoonders aldaar wel versekert waren /
„ dat hy niets op een Dingsdag, of op den dag /
„ dat hy schoenen tegen malkander hoorde klop-
„ pen / soude aanvangen.

„ En tot bewijs van dien / so is 't / dat den ge-
„ melden Don Joan de Menesez sig meester van
„ seuige Steden wilende maken / (het welk een
„ van de grootste daden was / die hy van sijn le-
„ ven uptwoerde) so is 't / dat wijl het in de win-
„ ter was / en het seer hart reegende / sulks oor-
„ saak was / dat de Inwoonders en Nabuuren
„ sig seer ongaarne daar toe lieten gebruyken / en
„ oversulks 2 of 3 van de hare upmaakten / om Hier van
„ Don Joan door het kloppen van 2 schoenen te- word by ge-
„ gen malkander / so als hy upt de Poort van legentheyd
„ de Stad trad / sijn aanslag daar door te doen een proef
„ slaken. Dog also Don Joan het bedrog merkte / genoomen.
„ en sag dat de jonge / die de schoenen tegen mal-
„ kander klopte / eenen toequam / bevolhe hy ge-
„ legentheyd als het op een loopen quam / sig heel
„ wel van sijne voeten wist te dienen / so sepde hy
„ tegen hem: Gy sult tegen uwen Heer seggen, Woorden
„ dat ik hem tot boeting van het geen gy nu doet, tegen de
„ en hy verdient, geen andere straf sal opleggen, geene die
„ als de geene, die hy met sig in desen aanslag de schoenen
„ brengt, waar in ik weet, dat hy sig beter van tegen mal-
„ sijne voeten als van uwe schoenen sal bedienen. kander
kloppe.

„ Daar het seggen van welke woorden hy sijn
„ paart de spooren gaf / en dit voorval tot een voor-
„ spelling van d'overwinning / die hy verkreeg / op-
„ nam: daar het met den Onder-koning geheel Vergelij-
„ anders ging / also hy een quade voor-spook upt king van

1509. „het geen by geval quam te geschieden / schepte/ „en oversulks sijnen weg met droevige gedagten „vervolgde; en Don Joan daar en tegen sijn voor„deel deede met die list / die so was / en daarom „sijnen weg met blijdschap en de hoop van de zee„ge / die hem God vergunde / voortsettede.

het doen des Onderkonings en dat van *Don Joan.*

En van sodanige droefheyd en blijdschap / waar mede de menschen sig in de grootste gevaren begeeven / seyden eenige / dat het menschelijk gemoed gelijk als een voor-speller was van al het geen de mensch soude overkoomen. Het welk geen half uur aanliep / of de Onder-koning wierd het op sijn eerste aankomst aan het Dorp der Negers gewaar. Want so haast als de onse daar in quamen / had Fernando Pereira, Soon van Reiman Pereira, het ongeluk van sijn leven door hare handen te eyndigen: Dog eenige willen seggen / dat dit ongeval door een van ons eygen volk by-quam / dewelke / terwijl Fernando Pereira door de stroope hutten liep / hem met sijn lancie doorstak / meenende dat het een Neger was.

Wat eenige van de sijne hier van oordeelen.

Dood van *Fernando Pereira.*

De Onder-koning dese tijding krijgende / seyde / So dit werk met *Fernando Pereira* aldus begint, is het nu mijn beurt om daar een eynde van te maken. So dat hy het volk in grooten haast by een liet koomen. En terwijl het gemelde volk eenige koeyen en ander vee / dat sy uyt de huysen gehaalt hadden / een goed stuk van het Dorp weg-bragt / so begonden d'andere van de plaats te koomen / daar de Negers 80 in 't getal / als menschen / die hare levens tot het behouden harer kinderen wilden wagen / in de eerste vrees by een getrokken waren.

Woorden des Onderkonings hier op.

80 *Negers* de dood tot behoud van vrouwen en kinderen getroost.

Lourenzo de Brito siende den drift en grooten ernst / waar mede sy aanquamen / en de reden daar van verstaande / so seyde hy tegen de geene / die het gemelde vee by haar hadden / dat sy de kalveren souden laten loopen, ende maken, dat de koeyen na deselve niet en loeyden; dog schoon eenige van de onse het selve also volvoerden / so quamen egter de Negers met sulk een woede op haar

Gebod van *Lourenzo de Brito* aan de sijne.

af/

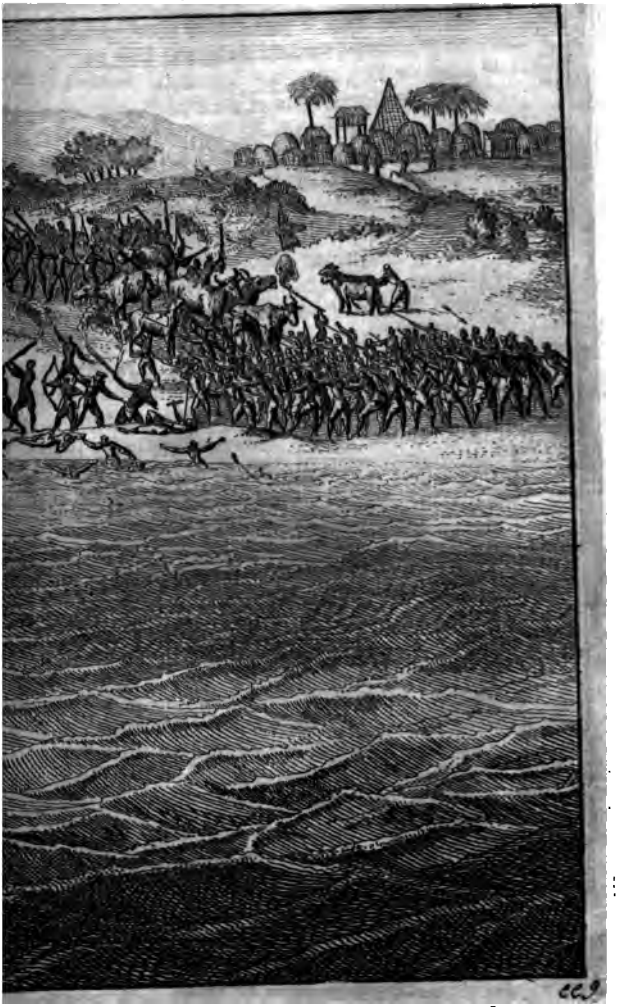

af / dat ſy over al door trekkende / met ſtokken / die aan het eene eynd gebrand waren / ſodanig op haar invielen / dat'er al eenige van gequetſt en door het bee vertreeden wierden. En alſo de meeſte van haar geen verweer-wapens by haar hadden / en de geene daar ſy hare vyanden mede te keer gingen / niet anders als een degen en lancie waren / ſo konden ſe de Negers daar mede niet veel beſchadigen / daar deſe daar en tegen upt het midden van haar bee ſterk op haar ſchooten / en een groote moort daar onder deeden. 1509.

Woede der *Negers*.

Eenige van d'onſe door haar gequetſt, En ſlegt tot verweering gewapent.

De *Negers* daar en tegen oorſaak dat ſy een groote moort onder haar aanregten.

De onſe ondertuſſen door deſe manier van vegten geweldig moede worrdende / en ſig na Diego d'Unhos ter plaatſe / daar de Onder-koning hem om met de ſchupten te wagten / en eenige verligting te hebben / geſonden had / begeeven willende / vonden ſy deſelve aldaar niet / om dat het 'er geweldig onweerde / waar door de gemelde ſchupten digt aan de ſcheepen gedreeven wierden / ſo dat ſy de doot troffen / daar ſy meenden de behoudeniſſe hares levens te vinden. Want ſo als ſy aan ſtrant begonden te koomen / wierden ſy aldaar ſodanig omcingelt / datſe niet een voet konden verſetten / en de Negers vielen op haar als raſende wolven / of / om beter te ſeggen / als Beulen des Satans. Dog het beklaaglykſte van alles was / dat eenige van d'onſe / dewelke reets ſeer gequetſt waren / geen eene tree op het gulle ſant konden doen / ſo dat ſy om de aanvallen harer wreede vyanden te ontwyken / haar nootſakelyk in 't water moeſten begeeven / verwende alſo de Zee met het bloed / dat van alle kanten upt hare wonden vloot.

Nog grooter rampen de onſe overgekoomen.

Nieuwe woede der *Negers*.

Uytterſte ellende der onſe.

In dit gevaarlyk ſchouw-ſpel / daar een yeder genoeg met ſig ſelve te doen had / quam Jorge de Mello by den Onder-koning / en ſiende / dat hy om de voorgemelde reden een wepnig van volk ontbloot; als ook over eenige dingen / die'er tuſſen Alfonſo d'Albuquerque en gedagten Onderkoning voorgevallen waren / wat t'onreeden was / ſo ſeyde hy tegens deſen laatſten : mijn Heer, ik

Woorden van *Jorge de*

1509. wenste, dat ik tegenwoordig rontom u sag alle die geene, die gy wel eer groote eer aangedaan hebt, want het is nu den tijd dat de goede werken beloont worden. Daar de Onder-koning tot antwoord op gaf: mijn Heer *Jorge de Mello*, de geene, die my wat schuldig waren, die zijn tegenwoordig agter my, so dat het nu geen tijd is van om sulke dingen te denken; maar dit bid ik u alleen, dat gy maar blijken van uwe edel-moedigheyd geeft, en dese *Vaan* van den Koning onsen Heere, dewelke, gelijk gy siet, seer mishandelt is, wilt verseilen en op een verseekerde plaats helpen beengen. Want ik oud genoeg en sonden genoeg gedaan heb, om mijn leven alhier te eyndigen, dewijl het God de Heer also belieft.

Mello tegen den Onder-koning. Antwoord van desen.

Terwijl dese reedenen also tussen dese 2 voorbielen / waren Pero Barreto de Magalhanes, Lourenzo de Brito, Manuel Telez, Martin Coelho, Antonio do Campo, Francisco Coutinho, Pero Teixeira, Gaspar d'Almeida en andere / door de Negers al verslagen; dog Jorge de Mello bleef / so de Vaan daar wy van gesprooken hebben / als den persoon van den Onder-koning so lang by / tot dat hy met steenen en gebrande stokken wakker gehavent zijnde / met een lancie door de strot dood gestooken wierd. Diego Pirez, Oppasser van Don Lourenzo, hier op hoorende seggen / dat den Onder-koning verslagen was, so keerde hy sig terug / seggende: God gehenge nimmermeer, dat ik in 't leven soude blijven, en de Soon en de Vader alhier laten. En hier op / na dat hy nog een poos tegen de Negers gevogten had / quam hy eyndelijk mede te sneuvelen.

Dood van den Onder-koning.

Woorden van *Diego Pirez*, En sijn dood.

Eyndelijk dit was een van d'ongelukkigste toevallen / die dit Koningrijk overquamen. Want de Negers waren ontrent 170 sterk; en de onse 150 / alle van het beste volk / dat 'er in onse scheepen te vinden was: waar van over de 50 / daar onder 12 Kapiteynen / met stokken en steenen / niet door Reusen / of deegelijke Krijgs-lieden / maar door Negers, de beest-agtigste van die geheele kust / dood ge-

Dit voorval een van de ongelukkigste die *Portugaal* overquamen.

geſmeeten en geſlagen wierden: ſonder dat aan deſe doode en gequetſte de grootheyd van haar moed/ of haar behendigheyd en voorſigtigheyd / waar van ſy blijken gedurende ſo lange jaren met ſulke voorſlugtige daden in Indiën, en verſcheyde andere plaatſen voor God en haren Koning begtende / getoont hadden / in 't minſt mogt helpen; alleenlijk een kozten weg en een wepnig ſant bedroogen haar ſodanig / dat men met de waarheyd kan ſeggen / dat deſe 2. dingen de voornaamſte oorſaak van haar dood waren; want veele menſchen waren de leeden daar door ſo verſwaakt / datſe als magteloose menſchen daar neder vielen / ſo dat de Mooren haar als weereloose ſchapen ſonder eenige weederſtant / met groote hepen / die op ſtrant lagen / doodſteenigden. 1509.

Waar door d'ander verleyd wierden.

Het is ſeker / dat ſo wie de daden van den Onder-koning / Kapiteynen en Edellieden / die met hem quamen te ſneuvelen / ſal aanſien / en overwoegen / waar / op wat wijſe / en om wat oorſaak / ſy aldaar hare levens quamen eyndigen / ſchoon de wegen Gods hem onbekent zijn / ſo ſal hy egter wel konnen begrijpen / dat alles tot onſe onderrigtinge geſchied is; en dat niemant / ſo lang als hy leeft / ſig niet eer gelukkig kan noemen / als wanneer de ſlagen van 't geval geen haat meer op hem hebben; namentlijk / na dat hy dood is. Onder-tuſſen waren die geene / dewelke nog in 't leven gebleeven waren / bina alle gequetſt; en onder andere wel het meeſt / Jorge Lopez Bixorda, Stuurder van 't ſchip St. Cruz, dewelke door een ſteen ſodanig aan het hoofd geraakt was / dat men in ſijn wonde wel een ey ſoude hebben konnen ſteeken; doch alſo'er geen geneeg-middelen tot ſijn verquikking in 't geheele ſchip te vinden waren / ſo lepde hy gebiek een van ſijne hoenders een ey / en een Negerinne quam van een kind in de kraam; met welkers ſog en d'eyeren / die de hen lepde / hy ſo goed als geneeſen wierd.

Schoone redeneeringen van den Schrijver over dit toeval.

Jorge Lopez Bixorda het meeſt van alle gequetſt.

Wonderlijke wijs waar op hy ſo goed als geneeſen wierd.

Jorge de Mello ondertuſſen / dewelke haſt hadd / om op de geene, die van de moort der *Negers* over-

Wat *Jorge de Mello* on-

ge-

1509. gebleeven waren, na dat ſy weder na hare Dorpen ſouden zijn gekeert, te paſſen, bzagt de gequetſte na de ſcheepen / en ging de dooden op ſtrant ſoeken / om haar aldaar ter aarden te beſtellen; dog doen hp quam / daar het lichaam van den Onderkoning van alle ſijne kleederen ontbloot was / en het minſte ſtukje linnen niet en had om ſig daar mede te bedekken / ſo was ſijn bzoefheyd ſo groot / dat hem alſo te ſien leggen / dat alle die geene / die ſig aldaar bevonden / hem na ſijn begraaf-plaats wilden vergeſelſchappen / om ſulk een beklaaglijk ſchouw-ſpel van ſo een deftig en doozlugtig Heer aan te ſien.

derruſſen doet.

Sijn droefheyd over den ellendigen toeſtaat des Onderkonings.

Sijn begraaffenis. *Jorge de Mello* komt gelukkig in *Portugaal.*

Epndelijk / na dat hp en alle d'andere dooden / die aldaar lagen / ter aarde beſtelt waren / keerde hp Jorge de Mello weder na de ſcheepen; waar op hp de zeplen hebbende laten ophalen / ſijn Reps na Portugaal vervolgde / alwaar hp ook gelukkig aanquam / en daar grooten rouw over dit ellendig toeval wierd bedzeeven; dog behalven de innerlijke bzoefheyd / die een peder over een vermiſte vzient of bloet-verwant in ſijn hert gevoelde / wierd de Onder-koning Don Franciſco d'Almeida boven alle andere beklaagt / om dat hp in het epnde van ſo veel uptgeſtaane ongemakken en ſo veel heerlijke overwinningen dooz hem verkreegen / gelijk onſen Heer hem vergunt had / waar dooz men te gemoet ſag dat de Koning en het Koningrijk hem na waardp ſouden hebben beloont / al het ſelve ſulk een deerlijken uptſlag hadde gehad / dat alle de dienſten dooz hem gedaan / met ſijn lichaam in de aarde begraven wierden.

De Onderkoning boven alle andere beklaagt. De reden van dien.

Verklaring van ſijn Geſlagt.

„ Hp was de ſevende Soon van Don Lopo d'Al-
„ meida, eerſte Bzaaf van Abrantes, en van Don-
„ na Beatrix da Sylva, ſijn Hups-bzouw / Dogter
„ van Pero Gonſalvez Malafaya, Op-ſiender der
„ goederen van den Koning Don Alfonſo de V.
„ Hp trouwde met Donna Johanna Pereira, Dog-
„ ter van Vaſco Martinz Moniz, Commandeur
„ van Panoyas en Garvano; van wie hp Don Lou-
„ renzo kreeg / die de Rumes nog Jongman zijn-
„ de /

„de / gelijk wp reets geſegt hebben / het leven be- 1509.
„namen; en Donna Leonora, die met Franciſco
„de Mendoza, Opper-Alcaide van Mourano,
„quam te trouwen / en naderhant weduwe ge-
„worden zijnde / met Don Rodrigo de Mello,
„Graave van Tentugal, die daar na Marquis van
„Ferreira wierd / in huuwelijk trad.

„Deſe vooꝛſchreeven Onder-koning was van Beſchrijving van ſijn perſoon, en middelen tot beſtant.
„een deftig en edel weeſen / ſeer kloek-moedig /
„ſchrander / verſtandig en een goed Hoofdeling / ſo
„dat hy om ſijne ſchoone begaaftheeden van een
„yeder ſeer hoog geagt wierd: en dat in ſulker
„voegen / dat ſchoon hy geen land of bedieningen /
„maar alleen ſijn huys en de Kerk Do Sardoal,
„daar hy over gebood / met het kleed van St. Ja-
„go, beſat / ſo was hy egter in ſulk een agting /
„dat de Koning Don Joan de II. ſig op ſeekeren Voorval met den Koning *Don Joan* gebeurt.
„tijd tot Benavente aos Montes bevindende / en
„aan tafel ſullende gaan ſitten / om te ontbij-
„ten / en dan na het gebergte rijden; en Don Fran-
„ciſco met verſchepde andere Edellieden mede by
„de tafel ſtaande / ſo vraagde hem den Koning /
„of hy met hem den berg op ſou gaan. Waar op
„hy van Ja hebbende geantwoozt / ſo ſeyde den
„Koning tegen hem: gy hebt nog niet ontbeeten,
„maar ſit hier, en ontbijt met my; ſo dat hy Don
„Franciſco dooꝛ d'eygene Beampten van den Ko-
„ning bedient wierd.

„Wat nu aangaat ſijn vertrek naar Indiën, al- Sijn goed gedrag ontrent het Vrouw-volk in *Indiën*.
„waar aanlepding tot een onepndelijk getal van
„ondeugden is / ſo hield hy hem in dat Land ſeer
„kuys / en niemant vernam oopt eenige andere
„dziſt van hem / als tot het geſtadig verkrijgen
„van de grootſte eer / die 'er te bekoomen was.
„Terwijl hy daar was / deede hy afſtant van de Wat hy aldaar zijnde, doet.
„Kerk van Sardoal, daar hy / als geſegt / het ge-
„bied over had / ten behoeve van deſſelfs Pzioor /
„alſo hy ſeyde / dat hy deſſelfs inkomſten met geen
„goed gewiſſe konde verteeren. En deſe ſelve op-
„regtigheyd toonde hy naderhant in alle ſijne an-
„dere werken.

„Wy-

1509. „Eeuwigheyd onder d'Uptverkoorene Gods ſul-
„len deelagtig zijn / en dat ſo lang / als dit ons
„geſchrift in deſe wereld ſal duuren / het ſelve voor
„haar tot meerder eer als een deftige veld-togt in
„een gelegenthеyd van meerder aanſien ſal ſtrek-
„ken. En ſo deſe plaats oopt of oopt eenige ver-
„maarthеyd verkreegen heeft / ſo is het ſelve upt
„het leggen der lichamen / die aldaar begraven
„zijn / ontſtaan.

Verdere ſchoone zeede-leſſen.

„En in der daad baat haar deſe onſe ſorg tot
„het vereeuwen van hare uptgeſtane ongemakken
„meer / als de geene / die hare Erfgenamen gehad
„hebben om haar gebeente te laten halen / en upt
„deſe droevige ballingſchap weg te neemen. Oog
„het ſchijnt dat God het aldus tot een na-rigting
„van de levendige toelaat / op dat ſy weeten / dat
„ſy meer werk moeten maken van een goede naam
„als van veel goederen te verkrijgen. Want de
„goede naam duurt voor altijd; en ſchoon deſelve
„aan de geen / die ſe verkreegen heeft / eygentlijk
„toekomt / ſo laat ſig egter een yeder daar aan ge-
„legen zijn / om ſulks te pryſen / en het ſelve groept
„alſo op deſelve voet aan / invoegen de Erfgena-
„men alleen de gemelde goederen koomen te erven;
Portugaal vol van erfgenamen, die goederen door de dood van hare Magen uyt Indiën geërft hebben.
„dewelke in 't kort door het misbruyk / dat daar
„van gemaakt word / geweldig koomen te ver-
„minderen. Van ſulke en diergelijke voorvallen is
„de geheele wereld vol / en / onder anderen / heeft
„dit ons Koningrijk niet weynig ſulke Erfgena-
„men van de geene / dewelke ſodanige goederen
„in die Oosterlijke gedeeltens geërft hebben.

EYNDE.

RE-

REGISTER,

Der voornaamſte Saken vervat in de *Scheeps-Togt* van *Franciſco d'Almeida*.

A.

Anſpraak van d'*Almeida* aan *Nambeadora*, 97

—— ſeer defftig van d'*Almeida* aan ſijne Kapiteynen op het Eyland *Anchediva*, 176, 177, 178 179, 180

—— word van de Kapiteynen met een groote lof bekragtigt, 180

—— verſcheyde gevoelens hier over, 180, 181

Aanval op *Mombaza* hoe by d'*Almeida* beſlooten, 38

Aard-beeving te *Cochin* ſeer ſwaar, 114

—— ontſteltenis der *Portugyſen* en blijdſchap der *Mooren* hier over, ibid.

Ageſymba beſchreeven, 16

Aart der *Portugyſen*, 238

Ajan een Landſchap beſchreeven, 18

Alarben gebruyken gebrande ſtokken tot hare wapenen, 137

Ale Broeder van *Habedela* deſſelfs regeering, 31

Ale Soon van *Sultan Hocen* deſſelfs lof, 27

—— gaat met ſijn Huys-geſin t'ſcheep en koopt *Quiloa*, dat hy ſterk maakte, 27, 28

— krijgt het gebied over de omleggende Volk-plantingen, 28

—— deſſelfs na-ſaten beſchreeven, 28, 29, 30, 31

Ale Bem Daut deſſelfs regeering, 92

Ale Bonebaquer deſſelfs regeering en ballingſchap, 29

Ale Bony deſſelfs regeering, ibid.

Ale Bumale deſſelfs regeering, 28

Ale Buſoloquete deſſelfs regeering, ibid.

Ale Daut deſſelfs regeering, 30

Alfonſo d'Albuquerque verſoekt van d'*Almeida* de Opper-regeering van *Indiën*, 171

—— gaat na *Cochin*, 172

—— verſoekt de regeering van *Indiën* van d'*Almeida*, 221

—— in verſeekering genoomen, 225

—— eyſt een geſchrift hier van, ibid.

—— wort in handen van *Louvenzo de Brito* geſtelt, ibid.

—— ſijn verſoek aan *Lourenzo de Brito*, 226

—— van ſijn gevangenis verloſt, ibid.

—— wort met Eer-teykenen na *Cochin* gebragt, 227

Alfonſo de Noronha ſcheyd ſig van *Don Lourenzo*, 24, 25

Alfudail deſſelfs regeering, 31

Aliga een Rivier, 53

Aliga een Rivier maakt onderſcheyd van Koningrijken door hare ſijden, 71

d'*Almeida*, ſie *Franciſco d'Almeida*.

Aloës-hout waar gevonden, 76

Ambatas beduyden *Sprink hanen*, 190

Ancony, ſie *Mahamed Ancony*.

André Fernandez een Kajuyt-wagter weert ſig dapper, 156

—— wort van *Melique Az* om ſijn dapperheyd verſchoont, ib.

—— defftig van den Onder-ko-

ning beloont, ibid.
Antonio Barreto Magalhanes ſneuvelt in 't gevegt, 147
Antonio de Saa ſtoot een *Moor* tegen de aarde, 93
Antonio de Sintra geſonden om d' *Albuquerque* in verſeekering te neemen, 225
Antonio do Campo neemt een ſchip, 110
Antonio Fernandez een *Renegaat* geworden, 109
—— beſchimpt de *Portugyſen*, ibid.
Antonio Gonſalvez Scheeps-Kapiteyn, 10
Antonio Vaz Scheeps-Kapiteyn, ibid.
Antwoord ſeer ſmadelijk van de *Mooren* van *Mombaza* aan d' *Almeida*, 37
Ara een ſteen, deſſelfs beduydenis, 191
Arabieren zijn eerſt agter het goud van *Zanguebar* gekoomen, 19
Arabieren en *Caffers* door huuwelijken onder malkander vermengt, 20
Arabieren wanneer het Geloof van *Mahometh* hebben aangenoomen, 80, 81
—— krijgen *Calicut* om te moogen bewoonen, 81
Areca een ſoort van boomen, 151
Aromata een gebergte beſchreeven, 17
Aſia het grootſte gedeelte van de 3 deelen der wereld, 66
—— op wat wijſe afgeſcheyden wort, ibid.
—— heeft Volkeren van verſcheydene Gods-dienſt, 66
—— kan in 9 deelen afgedeelt worden, 67
Atalayas een ſoort van Roeyſchuyten, 199
Az, ſie *Melique Az*.

B.

Baard des Onder-koninghs waarom geſchooren, 214
Baay voor *Mombaza*, 36
Baduinen beſchreeven, 19, 20
Baganzans deſſelfs betekenis, 183
Bailio Admiraal der *Portugyſen* neemt de Hout-Vloot van den *Soudaan* van *Egypten*, 134
Bal van *was*, waar in een brief was, 158
Bark met 24 *Mooren* genoomen, 195
Baſſora deſſelfs opkomſt, 2
Baſtiaan de Miranda ſtapt over in een ſchip der vyanden, 207
Baſtiano de Souſa Scheeps-Kapiteyn, 10
Baſtion by *Mombaza*, 36
Bate een Rivier, 69
Beleegering van de Fortres van *Cananor* duurde 4 maanden, 132
Bermum Diaz Scheeps-Kapiteyn, 10
—— brengt brieven aan d' *Almeida*, 34, 35
—— deſſelfs dapperheyd, 107
Biegt van de *Portugyſen* aan den Vicaris gedaan, 23
Biegt van het Scheeps-volk, 39
Blanke Mooren waarom in een Schans gelegt, 53
St. Blaſius dag geſchiedde het gevegt tuſſen d' *Almeida* en de *Rumes*, 206
Bloed over het halen van water vergooten, 125
Blopheyd der *Mooren* om hand aan hand

hand te vegten, 212
Boeken van alderhande ſoort in de ſcheepen der *Rumes* gevonden, 213
Bombaim een Rivier, 195
Bombaſijnen waar die gemaakt worden, 70
Bone Soliman deſſelfs regeering, 30
Boode der *Mooren*, die in het Palmbos gevlugt waren, 43
Boodſchap door *Joan da Nova* aan den Koning van *Mozambique*, 12
—— waar op van den Koning wierd geantwoord, 13
Boog-ſchutters veele op de Vloot van *Az*, 202
Braman brengt eenige vijgen aan *Don Lourenzo*, 140
Brand door een kaars veroorſaakt in de Fortres te *Cananor*, 128, 129
—— waar door veel hongersnood wierd geleeden, 129
Brand veroorſaakt groot jammer tot *Dabul*, 187
—— verſcheyde gedagten hier over, 188
Brava een Stad, door wie gebouwt, en op wat wijſe geregeert, 20
Brief van den *Soudaan* aan den Paus door Broeder *Mauro* gebragt, 5
Brief des Konings van *Portugaal* aan den Paus, 7, 8, 9
Brief van *Gil Barboſa* aan d'*Almeida*, 54
Brief in een waſſe bal geſtooken, 158
Brief der gevangene *Portugyſen* aan d'*Almeida* geſonden, 174, 175
Brief waar by d'*Albuquerque* tot Onder-koning van *Indiën* wierd aangeſtelt, 223
Brief van d'*Almeida* aan den *Maarſchalk*, 227
—— van de *Maarſchalk* aan d'*Almeida*, ibid.
Brieven op wat wijſe by de *Indianen* geſchreeven, 80
Buyt van geſchut en levens-middelen gemaakt, 128
Buyt te *Dabul* ſeer groot, 188

C.

Cabo das Correntes beſchreeven, 17
—— deſſelfs gelegentheyd, 21
Cabo de Bona Eſperanza waar geleegen, 16, 17
Cabo Fartaque op hoe veel graden geleegen, 67
Cabo Guardafu deſſelfs gelegentheyd beſchreeven, 17
Calicut door de *Arabieren* verkreegen om te bewoonen, 81
—— deſſelfs oorſprong door de *Mooren*, 82
Calicut de Hoofd-ſtad van de *Malabaarſe* kuſt, 65
Caffer oorſaak van deſe naam, 17
Caffers hebben geen ſugt tot goud, 19
Canara een Landſchap met haar onderhoorige plaatſen, 71
Cambaya deſſelfs gelegentheyd, 75
Camboja waar geleegen, 76
Capel ter eeren van de *L. Vrouw* opgeregt, 108
Caravanen te *Ormuz* opgerigt, 2
Carmania waar geleegen, 68
Chatigam 2 Steeden van deſelve naam, 73
Chaul een Stad deſſelfs gelegentheyd, 78
Chaul deſſelfs gelegentheyd beſchree-

ſchreeven, 149
Cherſoneſo (*gulde*) waar geleegen, 1
——— wat koopmanſchap aldaar valt, 1, 2
China in 15 Gouverneurſchappen verdeelt, 76
——— groot in magt en rijkdom, 79
——— heeft veele Konſtenaars, ibid.
Chingaleeſen een vernuftig volk, 83 84
Chriſtenen zijn meer ſlaven als vrye luyden in *Indien*, 77
Chriſtoffel de Brito beſoekt de begraaf-plaats van den Onder-koning, 239
——— laat deſelve met ſteen hoopen bedekken, ibid.
Ciſo een ſpreuk van d'*Almeida*, 239
Cochin deſſelfs kragteloosheyd en opkomſt, 72
——— wat plaatſen onder het ſelve behooren, ibid.
Comorin waar geleegen, ibid.
Cor of *Cordi* deſſelfs beteekenis, 135
Coulan de Hooft ſtad van geheel *Indien*, 80
Cruzaden (400) van d'*Almeida* aan *Cyde Alle* gegeeven, 218
Cyde Alle een *Moor* prijſt de *Portugyſen*, 175
——— met een geveynſde boodſchap aan d'*Almeida* geſonden, 214
——— wort groote eer aangedaan, 216
——— brengt veele ververſſingen aan d'*Almeida*, 218
Cyde Mahamed een *Moor* verwelkomt d'*Almeida* wegens den Koning van *Mozambique*, 11

D.

Dabul een Stad, deſſelfs gelegentheyd, 181, 182
——— ſchoone gebouwen aldaar, ibid.
——— deſſelfs Inwooners, ib.
——— raakt in de magt der *Portugyſen*, 186
Dag van *St. Jago* plegtig gevierd, 26, 27
Daut deſſelfs regeering, balling-ſchap en dood, 28, 29
Daut Broeder van *Hacen* deſſelfs regeering, 30
Daut Soon van *Soliman* deſſelfs regeering, 29
Daut Soon van *Soliman Hocen* deſſelfs regeering, ibid.
Dapperheyd der *Mooren* geroemt; 78
Dapperheyd der *Mooren* van *Mombaza*, 41
Decan door 2 Kapiteynen geregeert, 78
Diego Correa Scheeps Kapiteyn, 10
Diego Pirez vervalt onder 250 Praauwen, 103
——— dog ontkomt deſelve, ib.
——— vermeeſtert eenige ſcheepen op de Rivier *Zingazar*, 120
——— ſteekt het Tol-huys in brand, ibid.
——— toont ſijn trouw-hertigheyd ontrent d'*Almeida*, 234
——— ſneuvelt te *Saldanha*, ibid.
Diego Mendez raakt met een *Turk* in gevegt, 194
——— daar hy het ſeer quaad mede kreeg, ibid.
Dio een Stad, deſſelfs beſchrijving, 161, 162

Dio door *Duriar Hun* gebouwt, 162
—— om wat reden gebouwt, ibid.
—— door *Melique Az* grootelijks verbetert, ibid.
—— bederft veele Steeden, 163
—— een Stad van Muuren en Toorens wel voorſien, 199
—— deſſelfs ſterkte beſchreeven, 203
Dogters der *Nairen* hoe gehandelt, 84
Don Lourenzo maakt ſig meeſter van de Markt, 24
—— dekt met een Troup volks de Plonderaars van *Mozambique*, 26
—— in een heet gevegt, 41
—— komt by ſijn Vader, 42
—— gaat met deſelve in het Paleys, ibid.
—— wort met 3 Kapiteynen op kondſchap uytgeſonden, 53
—— wort ſeer wel ontfangen van een Hoofd-man, ibid.
—— verovert een *Zambuch* met 12 Paarden, 55
—— wort met 7 booten en 150 man geſonden om de ſcheepen te verbranden, 58
—— wort van de *Mooren* met pijlen dapper begroet, 59
—— ſteekt 3 ſcheepen in brant, ibid.
—— ſtelt ſig aan land in ſlagorde om 1500 *Mooren* aan te vallen. 60
—— raakt in een bloedig gevegt, ibid.
—— met een Vloot na *Coulan* geſonden, 94
—— ſend een Geſant aldaar aan den Gouverneur, 94.
—— dat hy ten tweeden male doet, ibid.
—— verbrand eenige ſcheepen der *Mooren*, 95
—— wort met een Vloot in Zee geſonden om te kruyſſen, 102
—— komt in 't geſigt van *Calicut*, ibid.
—— komt te *Cananor*, 103
—— houd Krijgs-raad, 104
—— komt in 't geſigt van de Vloot der *Mooren*, 104
—— vernielt hunne Praauwen, ibid.
—— vervolgt de reſteerende ſcheepen, 105, 106
—— ſpringt met eenige *Ridders* in een *Moors* ſchip, 107
—— komt te *Cananor*, alwaar hy van den Koning wel wiert ontfangen, 108
—— wort met 9 ſcheepen na *Ceylon* en de *Maldives* geſonden, 111
—— vervalt op *Ceylon*, ibid.
—— rigt een ſteen ter gedagtenis op te *Ceylon*, 112
—— krijgt eenige Baren kaneel van de *Mooren*, 113
—— ſend Geſanten aan den Koning van *Ceylon*, ibid.
—— vertrekt na *Cochin*, 113
—— verbrand eenige huyſen der *Mooren*, 114
—— tot Opper-hoofd van *Malabar* aangeſtelt, 116
—— ſteekt 7 ſcheepen in den brand, 118
—— krijgt eenige onderrigting van *Franciſco Pereira*, ibid.
—— komt in de Rivier van *Dabul*, ibid.

—— alwaar eenige *Mooren* by hem koomen, 118
—— houd Krijgs raad om de Vloot van den *Samorin* aan te taſten, 119
—— komt aan de Rivier *Zingazar*, 120
—— neemt 2 ſcheepen van *Ormuz* met ſig, en komt te *Cochin*, 121
—— geeft 60 man over aan *Lourenzo de Brito* te *Cananor*, 123
—— wort met het beſte volk na de Fortres van *Cananor* geſonden, 124
—— heeft laſt om onder *Lourenzo de Brito* te ſtaan, ibid.
—— keert weder na *Cochin*, 125
—— wort met 8 ſcheepen geſonden om te kruyſſen, 138
—— neemt eenige *Moorſe* ſcheepen en komt in de Rivier van *Chaul*, 139
—— krijgt tijding door een *Braman* van de Vloot van den *Soudaan*, 140
—— overleyt met ſijne Kapiteynen, hoe *Mir Hocem* aan te taſten, 144, 145
—— ſchiet wakker met geſchut op *Mir Hocem*, 146.
—— geeft order, hoe de Vloot van *Mir Hocem* en *Melique Az* aan te vallen, 147
—— met 2 pijlen geſchooten, 148
—— wort ader gelaten, ibid.
—— raakt met ſijn ſchip vaſt, 151
—— wort ſijn halve Dye weggeſchooten, 152
—— ſijne dappere woorden hier over, ibid.
—— laat ſig in een ſtoel by de groote maſt brengen, en voert een ſchoone Reden, 152, 155
—— wort door een ander koegel dood geſchooten, 153
Dood van verſcheyde deftige *Portugyſen*, 211
Dooden (600) van *Mir Hocem* en *Melique Az* gekreegen in het gevegt, 156
Dorpen der *Nairen* op wat wijſe, 88
Dorſt ſeer groot onder de *Portugyſen*, 125
Drogues op wat wijſe deſelve in *Europa* gebragt wierden voor de ſcheep-vaart der *Portugyſen*, 1, 2
Droppel (1) water koſt 2 droppel bloed, 125

E.

Elephanten (30000) des Konings van *Siam*, 79
Emozaydii banning der *Arabieren*, op wat wijſe geſchiet, 19
—— deſſelfs beteekening, ibid.
Eſcandalor een hout-rijk gebergte, 133

F.

Fabulen der *Indianen* omtrent de Schepping en Gods-dienſt, 80
Fernando Deza Scheeps-Kapiteyn, 10
Fernando Pereira gedood, 232
Fernando Soares Scheeps-Kapiteyn, 10
—— wort met eenige Sloepen geſonden, om de gelegentheyd van *Onor* te verneemen, 56
—— keert met antwoord te rug, ibid.
—— verongelukt, 172

Fortres van *Cananor* door *Mamale* beleegert, 123
Franciſco Alvarez een Prieſter wort verſogt van de *Abyſſiniers* de Sprink-hanen te verdrijven, 190
—— doet met de Inwoonders een Omgang, 191
—— beſweert de Inwoonders, ibid.
Franciſco d'Almeida Opper-hoofd van een Vloot ſcheepen aangeſtelt, 9
—— krijgt de naam van eerſte Onder-koning van *Indien*, ibid.
—— wort door den Adel aan boort geleyt, ibid.
—— vertrekt van *Liſſebon* en komt tot *Porto Dule*, 10
—— verdeelt de Vloot in tweën en vertrekt, ibid. 11
—— komt aan een Eyland van *Mozambique*, ibid.
—— wort door een *Moor* wegens den Koning verwelkomt, ibid.
—— vaart met een groote ſtoet aan land, 13
—— wort verſogt om eenige reden op ſtrand te wagten, ibid.
—— daar over hy ſijn miſnoegen aan den Koning laat weeten, 14
—— doet een aanſpraak aan ſijne Kapiteynen, ibid.
—— houd Scheeps raad, 15
—— verdeelt ſijn volk in 2 deelen om te landen, 16
—— geeft het teken om te landen, 23
—— is de eerſte die voet aan land ſet, ibid.
—— ſend ſijn Soon met 200 man na het Paleys des Konings, ibid.
—— voegt ſig met ſijn Leger by dat van ſijn Soon, 24
—— doet het ſtrijden ophouden door het ſien van een *Vaandel*, 25
—— gebied de Stad *Mozambique* uyt te plonderen, 26
—— maakt eenige *Ridders*, ib.
—— houd ſcheeps-raad, 32
—— gaat t'zeyl en komt te *Mombaza*, 35
—— verdeelt ſijn Vloot in 2 deelen, 37
—— krijgt kondſchap van *Mombaza* door een gevange *Moor*, ibid.
—— geeft order om de *Mooren* te beſchieten en hun ſcheepen in brand te ſteeken, ibid.
—— beſluyt om te landen, 38
—— is de eerſte aan land, 39
—— doet de *Mooren* vlugten, 40
—— ſend de gequetſte na de ſcheepen, 42
—— ſtelt ſijne Soldaten te vreede, 44
—— ſlaakt eenige gevangenen, ibid.
—— wort begroet van den Koning van *Melinde* over de verovering van *Mombaza*, 45
—— geeft van den Roof en geſchenken aan den Koning van *Melinde*, 46
—— komt te *Anchediva*, ibid.
—— krijgt brieven van de Koningen van *Quiloa* en *Melinde*, ibid.
—— ſchrijft aan den Koning van *Onor*, 49

——— krijgt geen antwoord weerom, ibid.
——— laat het ſtil ſwijgende voorby gaan, ibid.
——— geeft een Paſpoort aan de *Mooren* van *Ormuz*, 51
——— komt te *Onor*, 55
——— ſend *Fernando Soares* om de gelegentheyd van *Onor* te onderſoeken, 56
——— geeft order om de Stad te onderkennen, 57
——— vaart deſſelfs Rivier op, ibid.
——— verdeelt ſijn Sloepen in 2 Hoopen, 58
——— wort in een voet gewont, 59
——— voegt ſig by *Don Lourenzo*, 60
——— blaaſt den aftogt, 60
——— wort van een *Moor* gebeeden om ſijn voorneemen te ſtaken, ibid. 61
——— belooft den ſelven ſulks te doen, ibid.
——— krijgt een Boode van den Kapiteyn *Timoja*, ibid.
——— komt met *Timoja* in geſprek, ibid. 62
——— is ſeer voldaan over het ſelve, ibid.
——— geeft een vry-brief aan *Timoja*, 63
——— vertrekt na *Cananor*, 65
——— neemt de naam van *Onderkoning* aan, ibid.
——— maakt ſig met ſijn booten gereet, om den Koning van *Cananor* te ſpreeken, 90
——— weygert aan land te koomen, ibid.
——— 't welk hy in 't laatſt doet, ibid.
——— ſet ſig in een ſtoel en doet ſijn voorſtel, ibid. 91
——— dat hy verkrijgt van den Koning, ibid.
——— ſcheyt van den Koning, 91
——— komt te *Cochin*, 92
——— krijgt aldaar tijding van de nederlaag der *Portugyſen* te *Coulan*, ibid.
——— doet geſchenken aan *Nambeadora*, 96
——— voor wien hy een aanſpraak doet, 97
——— ſet een goude Kroon op 't hoofd van *Nambeadora* en voert een cierlijke Reden, ibid. 98
——— verſoekt een Fortres te maken, ibid.
——— vaardigt eenige ſcheepen af na *Portugaal*, 100
——— ſend ſijn Soon met een Vloot ſcheepen in Zee om te kruyſſen, 102
——— ſend ſijn Soon met 9 ſcheepen na *Ceylon* en de *Maldives*, 111
——— maakt grooter toeruſtingen, als hy ooyt gewent was, 115
——— ſeer geſtoort op ſijn Soon *Lourenzo*, 120
——— ſend eenige Kapiteynen na *Portugaal*, 121
——— ſend eenige ſcheepen na *Cananor*, 124
——— ſend ſijn Soon met 8 ſcheepen om te kruyſſen, 138
——— krijgt kennis van de dood van ſijn Soon *Lourenzo*, 157
——— voert hier over een deftige Reden, ibid.
——— ſend een *Jogue* na *Chaul*, 158

krijgt een Trooſt-brief van *Melique Az*, 159
ſchept moed door verſcheyde ſcheepen uyt *Portugaal*, 169
ſend *Nuno Vaz Pereira* na *Ceylon*, ibid.
ſend *Pero Barreto* met 11 ſcheepen om te kruyſſen, 170
geeft antwoord op 't verſoek van *Alfonſo d'Albuquerque*, 171
ſend eenige Geſanten af, 172
vertrekt na *Dio*, ibid.
geeft order aan alle ſijne Kapiteynen, 176
begeeft ſig op het Eyland *Anchediva*, ibid.
doet aldaar een deftige aanſpraak aan ſijn Kapiteynen, ibid. 177, 178, 179, 180
komt tot *Dabul*, 181
loopt in deſſelfs Rivier, 183
krijgt de Stad in ſijn gewelt, 186
ſtelt op alles goede order, ibid.
geeft order om de Stad te plonderen, 187
vertrekt met ſijn Vloot van *Dabul*, 193
komt aan de Rivier *Bombaim*, 195
doet een deftige Reden aan ſijne Kapiteynen, 197, 198
komt tot *Dio*, 199
houd Raad met ſijn volk, 204
ſpringt over al de ſcheepen by, 208
ſchiet eenige ſcheepen in de grond, ibid.
verandert ſijn kleeding, en doet ſijn baard ſcheeren, 214
voert een deftige reden tegen ſijne Kapiteynen, 215, 216
ſijne reden tegen *Cyde Atle*, ibid. 217
krijgt veele ververſſingen van *Melique Az*, 218
komt tot *Chaul*, *Onor*, 219
wort met groote pragt te *Cananor* ontfangen, 220
wort in Omgang te *Cochin* van de Geeſtelijke ingehaald, ibid.
met klinkend ſpel aldaar ingehaald, 221
wort van d'*Albuquerque* om de Opper-regeering van *Indien* verſogt, ibid.
ſtelt ſig geweldig blijde aan tot *Cochin*, 222
houd raad met ſijne Kapiteynen, 224
ontfangt een brief van den *Maarſchalk*, 227
ſijne quade bejegening, 227, 228
vertrekt van *Cochin*, 228
komt te *Mozambique* en aan de *Caap van Goede Hoop*, ibid.
Reden die hy daar over uytſpreekt, ibid.
komt aan de water-plaats van *Saldanha*, ibid.
laat ſig met eenige Edellieden na het Dorp der *Negers* roeyen, 229
deſſelfs laſt aan *Diego d'Unhos*, 230
ſijn gedrag op deſe tijd, ib.
wort van de *Negers* van *Sul-*

Saldanha overvallen, 233
—— vlied na ſijne ſchuyten aan ſtrand, ibid.
—— ſijn antwoord op de woorden van *Jorge de Mello*, 234
—— wort van de *Negers* te *Saldanha* gedood, ibid.
—— Redeneeringen over deſſelfs dood, 235
—— deſſelfs geſlagt, 236, 237
—— beſchrijving van ſijn Perſoon en agting by den Koning, ibid. 238
—— ſijn gedrag in *Indien*, ibid.
—— ſijn goed en quaad in deugden, ibid.
—— ſijn reſolute antwoord aan ſijn tegen-partijders, ibid.
Franciſco Deza geſneuvelt, 42
—— deſſelfs ongeluk, 43
Franques de *Portugyſen* van de *Indianen* genoemt, 183
Fuſten van *Melique Az* koomen met moed op de *Portugyſen* af, 150
—— loſſen al hun geſchut en pijlen op *Don Lourenzo*, ibid.

G.

Gale een Haven op *Ceylon*, 111
Galeyen der *Portugyſen* ligter als van *Mir Hocem*, 145
Galeyen (2) van *Mir Hocem* door de *Portugyſen* genoomen, 150
Ganges een Rivier deſſelfs kragten, 69
—— deſſelfs oorſprong, 70
Gedagten over het lichaam van *Don Lourenzo*, 156, 157
Geelheyd van de Son in *Arabien* een teken van *Sprink-hanen*, 190
Gelubden van *Indiën* waar die gemaakt worden, 75
Gequetſte der *Portugyſen* verbonden, en dooden in Zee geſmeeten, 148
Geraas ſeer groot op de ſcheepen, 206
Gergeleyn-oly deſſelfs kragt, 86
Geſant door *Don Lourenzo* aan den Gouverneur van *Coulan* geſonden. 94
—— dog wort ſeer qualijk door de *Mooren* gehandelt, 94
Geſanten (2) van den Koning van *Onor* aan d'*Almeida* geſonden, 50
—— worden wederom afgevaardigt, ibid.
Geſanten (2) van de veſting *Sintacora* koomen by d'*Almeida*, 52
Geſchenken door d'*Almeida* aan *Numbeadora* gedaan, 96
Geſchreeuw en *geraas* boven gemeen op de ſcheepen, 150
Geſchut van *Don Lourenzo* en *Mir Hocem* wakker op malkander los gebrant, 146
Geſchut van *Dabul* te hoog geplaatſt. 184
Geſprek met d'*Almeida* en *Timoja*, 61, 62
Gety ſo ſterk dat niet dood kon geroeyt worden, 152
Gevangene los gelaten, 33.
Gevangene uyt het ſchip van *Don Lourenzo* genoomen, 155
Gevegt ſeer wreed by *Dabul*, 185
Gevlugte koomen uyt de Boſſen te voorſchijn, 34
Gevoelen der Kapiteynen over d'*Almeida*, 196, 197
Gevoelen van *Mooren* en *Portugyſſe* Kapiteynen wegens de overwinning van d'*Almeida*, 214
Goa gebouwt op het Eyland *Ticua-*

ry, 64
desselfs opkomst, ibid.
and-waard in verlegt, 65
ensten (4) in de wereld, 66
n Zee-Haven, 158
komt leelijk gehavent
den Onder-koning, 229
de Payva Scheeps-Kapi-
, 10
wort belast de Rivier van
aza te peylen, 35
gesonden om te kruyssen,
47
heeft 5 Zambuchen genoo-
, 55
Gil wort belast om een
en-komst te beschikken,
89
Vaz boord een schip van
ter in de grond, 116
maayt alle de Mooren in een
, en laat deselve verdrin-
ibid.
wort hier over van sijn
t geset, 116, 117
Vaz de Boes Scheeps-Kapi-
, 10
et geagt by de Caffers, 19
Chersonesus waar geleegen,
72
xara doet een deftige daat,
od 300 Mooren, 128

H.

bedela Broeder van Zaide
desselfs regeering, 31
no desselfs regeering, ibid.
no soekt Mahamed Ancony
n verinoorden, 47
esselfs regeering, 31
Soon van Ismael Bem Ha-
sselfs regeering, 30
sselfs regeering, ibid.
Broeder van Daut desselfs
regeering, ibid.
Hacen Soon van Soliman desselfs
regeering, 30
Havik set sig op het hoofd van den
Koning van Cambaya, 161
—— wort door Yaz met een pijl
daar af geschooten, 161
Helden die sig dapper in de Fortres
van Cananor gedragen hebben,
132
Hesperii beschreeven, 16
Heydenen seer kleyn-moedig in
regenagtige nagten, 128
—— doen allerley Boodschappen
voor gering loon, 141
Hinderlaag door de Mooren in het
werk gestelt, die egter mislukte,
129
Hocem, sie Mir Hocem.
Hocen Bem Daut desselfs regeering,
29
Hocen Soliman desselfs regeering,
ibid.
Hof des Konings van Quiloa beschreeven,
22
Hoffelijkheden tussen Don Lourenzo
en Lourenzo de Brito, 124, 125
Hongers-nood binnen de Fortres
van Cananor, 129
—— waar door veele Soldaten
siek wierden, ibid.
Hout uyt het gebergte van Escandalor tot de scheeps-bouw, 133
—— vervalt in de handen der
Portugysen, ibid.
Houte schuttingen tot gerief der vissers,
151
Hut van takken en ander cieraad
opgemaakt, 96
Huuwlijken tussen de Arabieren
en Caffers, 20
Huysen der Mooren in brand gestooken,
33

Hya-

Hyaman of *gelukkig Arabien* waar geleegen, 68

I.

IMbo door *Mir Horem* ingenoomen, 135
Indiaan in een val gevangen, 126
Indianen wanneer sig onder de *Portugysen* hebben geboogen, 66
—— sommige door liefde, en andere door vreese tot gehoorsaamheyd gebragt, 66
—— hebben eenderley taal en manier van leven, 83
—— trouwen alle aan gelijke hand werkers, ibid.
—— neemen met hun scheepen de vlugt voor de *Portugysen*, 105
—— ontkoomen de *Portugysen*, ibid.
—— dog worden met Kanon dapper begroet, 106
—— raken voor de Baay van *Cananor*, ibid.
Indien tussen de *Ganges*, 65
Indostan desselfs beschrijving, ibid.
Inkomst van *Melique Az*, 164
Inwoonders van *Rapto* tot aan de *Caap* beschreeven, 18
—— van *Magadaxo* zijn de eerste Handelaars op *Sofala* geweest, 20
—— van *Quiloa* hebben veele ontdekkingen gedaan, 21
—— van *Dabul* beschreeven, 181
—— van *Maim* vlugten voor de *Portugysen*, 198
Joan da Nova Scheeps Kapiteyn, 10
—— aan den Koning van *Mozambique* gesonden, 12
—— met een nieuwe last aan land gesonden, 15
—— aan den Koning van *Mombaza* gesonden, 37
—— komt met een smadelijk antwoord te rug, ibid.
Joan de Menesez sijn gevoelen over het kloppen van schoenen tegen malkander, 230, 231
Joan Homem Scheeps-Kapiteyn, 10
—— wort met brieven aan verscheyde Factooren afgevaardigt, 47
—— gestraft over wan-devoir, 95
Joan Roiz Pazanha met andere in het schip van *Don Lourenzo* door de *Rumes* gevangen genoomen, 155
Joan Serrano Scheeps Kapiteyn, 10
—— word gequetst; 38
—— desselfs dapperheyd, 107
Joden zijn meer slaven als vrye luyden in *Indien*, 77
Joden in *Indien* verscheelen weynig van de *Mooren*, 84
Jogue desselfs leven beschreeven, 158
—— komt by de gevangens van *Don Lourenzo*, ibid.
—— geeft een brief aan haar in een bal, ibid.
Jorge Barreto bied de sleutels van de Fortres aan *d'Almeida*, 221
Jorge de Mello gequetst, 212
—— spreekt tegen den Onderkoning, 234
—— desselfs droefheyd over het lichaam van *d'Almeida*, 236
—— komt met de scheepen in *Portugaal*, 236
Jorge Lopez Bixorda deerlijk gequetst en hoe geneesen, 2[illegible]

Is-

Iſmaël Bem Hacem deſſelfs regeering, 30
Juda een Zee-ſtad van *Arabien*, 136
—— wort door *Mir Hocem* ingenoomen, 137
Izuf deſſelfs regeering, 31

K.

Kajuyt-wagter van *Don Lourenzo* legt groote eer in, 155, 156
Kameelen brengen hout van *Cayro* na *Soez*, 134
Kaneel waarom gebrek op *Ceylon* was, 170
Kanon los gebrant over het kroonen van *Nambeadora*, 99
Kanon-koegel neemt *Don Lourenzo* ſijn halve Dye weg, 152
—— ſchiet hem de Ribben aan de eene ſijde weg, 153
Kapiteyn der *Mooren* voert ſijn volk dapper aan, 185
—— dog wort niet gehoorſaamt, ibid.
Kapiteynen (4) van den Koning van *Onor* aangeſtelt, 64
Kapiteynen van haar Ampt geſet en na *Portugaal* geſonden, 121
Klip by *Mombaza*, 36
Koning van *Biſnaga* ſeer magtig, 71
Koning van *Calicut* ruſt een Vloot uyt tegen de *Portugyſen*, 115
—— houd verſtand met *Mir Hocem*, 173
—— heeft verſcheyde toebereytſelen, om de *Portugyſen* aan te taſten, ibid.
Koning van *Cananor* ſlaat eenige ſijde Tenten op, 89
—— op wat wijſe de Onder koning ontmoette, 90
—— ſet ſig in een ſtoel neffens d'*Almeida*, 93
—— ſtaat aan d'*Almeida* toe om een Schans te maken, 91
—— ſcheyd van d'*Almeida*, ib.
Koning van *Melinde* begroet d'*Almeida* over de verovering van *Mombaza*, 45
Koning van *Mombaza* ſend Geſanten aan den Koning van *Melinde*, 46
—— dog wort ſijn verſoek geweygert, ibid.
Koning van *Onor* gaat in *Bedevaart* na een *Pagode* om geſond te worden, 220
Koning van *Portugaal* neemt voor een dubbelde Vloot na *Indiën* te ſenden, 6
—— dat hem door de Paus wierd afgeraden, ibid.
—— geeft eenige geruſtheyd aan Broeder *Mauro*, 7
—— ſchrijft een brief aan den Paus, ibid.
—— beſluyt eenige ſchepen haar *Indiën* te ſenden, 9
—— ruſt een Vloot uyt onder het geſag van *Franciſco* d'*Almeida*, ibid.
—— begifrigt deſe met den Standaard en ſtelt hem tot Onder koning, ibid.
Koning van *Quiloa* vlugt voor de *Portugyſen* na eenige Palm boſſen, 25
—— levendig in een put geſtooken, 29
Koning van *Siam* heeft 50000 *Elephanten*, 79
Kooplieden van wat land aard op *Malacca* handelden, 2
Koude op de Vloot, 11

Kreef-

ſoekt de *Portugyſen* uyt *Indiën* te verdrijven, 138
—— komt by de Vloot van *Mir Hocem*, 147
—— ſent 2 *Fuſten* om na den ſtaat der *Portugyſen* te vernemen, 148
—— ſend een Trooſt-brief aan d'*Almeida*, 159
—— een *Rus* van geboorte, 160
—— eerſt *Yaz* genoemt, ibid.
—— quijt ſig deftig tegen de *Arabren*, 161
—— wort aan Koning *Mahamud* geſchonken, 160
—— ſchiet met ſijn pijl een Havik van het hooft des Konings, 161
—— waar over hy vry en grootelijks ge-eert wierd, ibid.
—— krijgt tot een belooning de Stad *Dio*, ibid.
—— word door ſijn behendigheyd een rijk man, 162
—— wort ſeer benijt, 163
—— maakt ſig ontſachelijk voor de Princen, ibid.
—— brengt een magtig Leger op de been, ibid.
—— heeft een groot inkomen alle jaar, 164
—— ſijn voornemen en voorſigtigheyd ontrent *Mir Hocem*, 165
—— ſend de *Portugyſſe* gevangens aan den Koning van *Cambaya*, ibid.
—— ſijn ſtaat-kunde ontrent de gevangens, 167, 168
—— in Oorlog met de *Resbutos*, 199
—— rijd 2 Paarden dood, 200
—— heeft een quaad vermoeden op *Mir Hocem*, ibid.
—— verſiet een groot ſchip met allerley middelen, 201
—— deſſelfs ervarentheyd in Oorlogs ſaken, 202
—— doet de ſcheepen van plaats veranderen, 202
—— ſiet het gevegt van verre aan, 208
—— ſend door *Cyde Alle* een geveynſde boodſchap aan d'*Almeida*, 214
—— doet alle vreemde Soldaten uyt ſijn Stad gaan, 218
—— onderwerpt ſig den Koning van *Portugaal*, ibid.
Melique Gupi ſeer nijdig op *Melique Az*, 163
Menano of *Moeder des waters* een Rivier, 76
Meſquiet voor *Maimame* opgeregt, 156
Meſquiet der *Mooren* tot een *Chriſten* Kerk gemaakt, 186
Mir Habraemo deſſelfs regeering, 31
—— is niet geſien by de gemeente, 31, 32
Miſer Bon adjuto de Albano Tolk van de *Portugyſen*, 12
—— deſſelfs afkomſt, ibid.
Mir Hocem Admiraal van de Vloot van den *Soudaan* naar *Indiën*, 134
—— deſſelfs lof, ibid.
—— deſſelfs afkomſt en bereekenis van ſijn naam, 135
—— neemt de Stad *Imbo* in, ib.
—— leyt beſetting in deſelve, en ſend den buyt na den *Soudaan* van *Egypten*, 136
—— komt tot *Juda*, ibid.
—— vertrekt naar *Indiën* en komt tot *Aden*, 137

te

——— komt tot *Calayate*, alwaar hem geweygert wort binnen te koomen, 137
——— ontſiet de Vloot der *Portugyſen*, 138
——— komt te *Dio*, alwaar hy wel wierd ontfangen, ibid.
——— komt in 't geſigt van de *Portugyſſe* Vloot met ſijde vlaggen en wimpels, 143
——— wil het grootſte ſchip der *Portugyſen* overzeylen, ibid.
——— op wat wijſe hy op de *Portugyſen* af komt, ibid.
——— gaat met ſijn ſcheepen voor de Stad leggen, ibid.
——— ſchikt ſijn ſcheepen op de wijſe als de *Portugyſen*, 144
——— ſet ſijne ſcheepen uyt vrees in de moolder, 146
——— wort wel van *Melique Az* te *Dio* ontfangen, 165
——— deſſelfs ervarentheyd in Oorlog-ſaken, 202
——— vlugt met een paart, 209
——— deſſelfs ſchip vermeeſtert, ibid.
Mombaza beſchreeven, 35, 36
——— in brand geſtooken, 44
Moor vertoont ſig op een Tooren, en verſoekt ſtilſtand, dat ingewilligt wierd, 25
Moor van *Cananor* werpt ſig voor de voeten van d'*Almeida*, 60
Moor van *Melique Az* als een Geſant aan den Onder-koning geſonden, 174
——— wort van den Onder-koning afgevaardigt, 176
Moor van *Mombaza* gevangen, 37
Mooren vlugten voor de *Portugyſen*, 40
Mooren (1530) gedood door de *Portugyſen*, 43
Mooren in menigte omgebr. gt, 64
Mooren tweederley in *Indien* 84
Mooren in een zeyl genaayt en verdronken, 118
Mooren ſoeken oorſaak tegen de *Portugyſen*, 122
Mooren verlaten de Fortres van *Cananor*, 126
Mooren krijgen een groote nederlaag voor de Fortres van *Cananor*, 131
Mooren ſeer veele in een *Meſquiet* gedood, 185
Mooren ſpringen in Zee en worden met lancien doorſteeken, 210
——— verwen met haar bloed de Riviet, ibid.
Mooren vlieden in een Bos, en doen daar uyt groote ſchade aan de *Portugyſen*, 109
——— breeken de beleegering voor de Schans op te *Anchediva*, 110
——— ſoeken een andere weg voor haar over Zee, ibid.
Mooren maken een geveynſde Vreede met *Don Lourenzo* te *Ceylon*, 111
Mooren willen de Palen met de hand uyttrekken, 127
Mooren zijn ſeer kleyn-moedig als het 's nagts regend, 128
Mooren van *Calicut* verſoeken onderſtand van den *Soudaan* van *Egypten*, 3
Mooren van *Mombaza* ſchieten op de *Portugyſen*, 36
Mooren van *Onor* vlugten op een Berg, 57
——— ſenden een Geſant aan d'*Almeida*, ibid.

— waar op ſy wierden geantwoord, 57
— koomen alle op den oever, 58
— doen de *Portugyſen* wijken, 59
Mooren van *Ormuz* verſoeken paſpoort van d'*Almeida*, 50, 51
— bieden groote dingen aan d'*Almeida* aan, 51.
— verwonderen ſig over de ſcheepen der *Portugyſen*, 52
Moulie op de Rivier *Zingazar*, 120
Mozambique beſchreeven, 16

N.

Nairen Edellieden der *Indianen*, 83
— op wat wijſe ſig onreyn agten, ibid.
— derſelver leven en gewoontens, 84
— trouwen niet, maar gebruyken de wijven in het gemeen, 85
— moeten ſig altijd gereed ter Oorlog houden, ibid.
— houden goed ontſag onder de Gemeente, ibid.
— worden in alle *Ridderlijke* oeffeningen opgequeekt, ibid.
— derſelver ſtaſtigheyd in 't vegten, 86
— vallen dapper aan, maar vlugten ligt, ibid.
— hebben groote liefde tot haar Heer, ibid.
— hun ſoberheyd, ibid.
— op wat wijſe *Ridder* gemaakt worden, ibid. 87
— houden veel van de wichelary, 87
— houden het voor de grootſte eer om des vyands gewee te krijgen, 88
— derſelver woon-plaatſen, ibid.
Nambeadora Erfgenaam van *Trimumpara* gemaakt, 96
— worden geſchenken van den Onder-koning aangeboden, 96
— verſchijnt met groote pragt om d'*Almeida* te ſpreeken, 97
— antwoort op de Reden van d'*Almeida*, 99
— is niet wel geſien by ſijn volk, ibid.
Narbada een vermaarde ſtroom, 70
Nederlaag der *Portugyſen* te *Coulan*, 94
— oorſaak waarom geſchiet, ibid.
Neef van *Mamale* bekent door ſijne kleederen, 122
Negers handelen met de *Portugyſen* te *Saldanha*, 228
— neemen de Pooken van de *Portugyſen*, 229
Negers van *Saldanha* koomen op den Onder-koning af, 232
— tegen een groote mond aan onder de *Portugyſen*, 233
Nizamaluco Heer van *Chaul* geeft laſt, om de *Portugyſen* alle hulp te doen, 139
— toont ſig geveynſt aan de *Portugyſen*, 219
— deſſelfs verbaaſtheyd, ib.
Nuno Vaz Pereira deſſelfs dapperheyd, 106, 107
— kapt met een bijl de kabel van des vyands ſchip, 107
— word ſijn maſt over boord geſlagen, 113

herſtelt deſelve en vervolgt ſijn reys, 113.
heeft de voor togt tegen de Vloot der *Rumes*, 204
heeft het meeſte in dit gevegt uytgevoert, 205
op wat wijſe hy ſijn ſchip beſorgt, ibid.
krijgt veel dooden, doch ſchiet een vyandlijk ſchip in de grond, 206
raakt door dreggen aan de vyanden vaſt, 207
ſneuvelt met veele wonden, 211
deſſelfs groote lof en agting, ibid.

O.

Olla een ſoort van ſchrijf papier by de *Indianen*, 79
Omgang tegen de Sprink hanen, 191
Omgang gedaan ter intreede van d'*Almeida* binnen *Cochin*, 220 221
Onbepaaltheyd van ſommige Volkeren in *Indien*, 79
Onderſcheyd des waters, 21
Ongerſe Juffrouw in een *Turks* ſchip verovert, 195
word *Diego Pereira* ter vrouwe, ibid.
Ontmoeting tuſſen *de Saa* en een *Moor* te *Coulan*, 93
waar over een groot gevegt tuſſen *Portugyſen* en *Mooren* ontſtond, 93
Ontſteltenis op de Vloot van *Triſtano d'Acunha*, 114
Oorlag geduurig tuſſen de *Portuyſen* en den Koning van *Cambaya*, 78
Oorlogs-gereedſchap der *Naiten*, 86
Oost-Indiën beheerſt van *Mooren* en *Heydenen*, 77
deſſelfs Weſterlijke gedeelte van 3 Koningen beheerſt, 78
Opkomſt van *Melique Az*, 160, 161, &c.
Oproer der *Portugyſen*, 43
Order van *Don Lourenzo* door ſijn Vader gegeeven, 122
Order van den *Admiraal* aan ſijne Scheeps-Kapiteynen, 13
Order van *Don Lourenzo* omtrent het aantaſten van de Vloot van den *Soudaan*, 142
Order van *Don Lourenzo* om *Mir Hocem* en *Melique Az* aan te vallen, 147
Ormuz waar geleegen, 68
deſſelfs grootheyd beſchreeven, 78
Overwinning der *Portugyſen* van de Fortres te *Cananor*, 132

P.

Paarden groote winſt voor *Timoja*, 63
Paarlen waar gevonden, 76
Pagie van den Koning *Pereimal* verkrijgt *Calicut*, 81
en daar door de naam van *Samorin*, 82
Paleys van *Mombasa* beſchreeven, 38
word ingenoomen, 41
Panical Meeſter der *Naiten*, 85
onderwijſt hun in alle *Ridderlijke* oefeningen, ibid.
Parans van *Calicut* neemen de vlugt en ſtrooyen een vals gerugt uyt, 208
Patamares wat ſoort van menſchen, 124
Paus van *Romen* raad den Koning

van *Portugaal* af een Vloot na *Indiën* te ſenden, 6
Payo de Souſa voor Geſant aan den Koning van *Ceylon* geſonden, 112
—— wierd van de *Mooren* door de woeſte Boſſen gebragt, ib.
—— komt eyndelijk in een vlakte, ibid.
—— heeft quade gedagten van de *Mooren*, 113
—— ontdekt eenig vee, 195
—— dog wierd van het Landvolk overvallen, ibid.
—— blijft aldaar met *Jorge Guedez* dood, 195
Pazanha, verſcheyde Broeders van deſe naam, 55
Pedro Can ontfangt de *Chriſten* ſtandaard met een kruys, 23
Pedro Ferreira Fogaza Scheeps-Kapiteyn, 10
—— verlieſt ſijn ſchip, dog word met ſijn volk geborgen, 11
—— word tot Kapiteyn van de ſterkte te *Quiloa* aangeſtelt, 35
Pegu een Koningrijk deſſelfs onderhoorige plaatſen, 75
Pennen der Indianen om te ſchrijven, 80
Peper-ſcheepen koomen behouden in *Indien*, 169
Pero Barreto quijt ſig dapper tegen de *Rumes*, 154
—— met 11 ſcheepen geſchikt om te kruyſſen, 170
—— lijd veel ſchade voor *Dabul*, 185
Pero Cam brengt met een brief aan *Don Lourenzo* tijding van des *Soudaans* Vloot, 141
—— ſneuvelt in 't gevegt, 211
Plegtigheden ontrent het *Riddet*-ſlaan der *Nairen*, 87
Plondering der ſcheepen toegeſtaan, 213
Po, *Po*, wat ſulks te ſeggen is, 85
Poort van het Paleys om ver gehaald, 40
Portugeſen poſteeren ſig op een heuvel, 23
—— worden dapper met pijlen begroet, 24
—— te *Coulan* van de *Mooren* omgebragt, 93
—— waar over de Onder-koning ſeer bedroeft was, 94
—— vertrekken na 't gevegt voor *Dio* na *Cochin*, 157
—— ſneuvelen te *Saldanha*, 233
Praauwen der *Mooren* door *Don Lourenzo* vernielt, 164
Prins van *Cananor* laat eenige aanſlagen der *Mooren* aan *Lourenzo de Brito* weeten, 127
—— ſend 2 vaar-tuygen met ververſſingen aan hem, ibid.
Pijlen van de daken geſchooten, 40

Q.

Quetſuuren van veel voorname *Portugeſen*, 212
Quiloa deſſelfs gelegentheyd, 22
—— deſſelfs ſpijſe, drank, Tuynen en andere byſonderheden, ibid.
—— deſſelfs oorſprong, 27, 28

R.

Raad door *Don Lourenzo* gehouden, om de ſcheepen van den *Samorin* aan te taſten, 119
—— der Kapiteynen ontrent de Op-

Opper-regeering van *Indiën* ontrent *d'Albuquerque*, 222
——— antwoord van d'*Almeida* hier op, ibid.
Raad-houding van d'*Almeida* over *d'Albuquerque*, 224
——— beſluyt van deſe raad, 224, 225
Raads vergadering der *Portugyſen* over de Vloot van *Mir Hocem*, 149
——— word door *Don Lourenzo* met een fraaye reden verworpen, ibid.
Raez Muſtafa een *Moor* met een oog vlugt met een *Galjoen* na *Dabul*, 139
Rapto een Rivier beſchreeven, 18
Redeneeringen over het lichaam van d'*Almeida*, 239, 240
Reden-voering van d'*Almeida* aan ſijne Kapiteynen, 215, 216
Regeering van eenige voorname Vorſten, 3
Regen valt ſelden in *Egypten*, 133
Resbuters Land waar geleegen, 68
Ridder op wat wijſe de *Nairen* gemaakt worden, 86, 87
Ridders van d'*Almeida* gemaakt, 26
Ridders te *Dabul* geſlagen, 186
Rivieren by *Mombaza*, 36
Rivieren (2) ſeer vermaart in *Aſia*, 69
Rodrigo Rabelo geſonden om te kruyſſen, 47
Roeyers van *Mir Hocem* veele geſneuvelt, 145, 146
Roof ſeer groot in *Mombaza* gevonden, 44
Rumes op het ſchip van *Hocem* worden alle dood geſlagen, 209
Ruy d'*Acunha* verongelukt, 171
Ruy d'*Aranjo* hoe ſig gedraagt ontrent d'*Albuquerque* en d'*Almeida*, 221, 222
Ruy Freire Scheeps-Kapiteyn, 10
Ruy Soares deſſelfs groote dapperheyd, 210
Rijkdom des Lands van den *Soudaan* van *Cayro*, 2

S.

Sabayo heerſt over de kuſt by *Goa*, 48
——— belegert de Schans van *Anchediva*, 108
——— Heer van *Dabul*, 181
——— ſtelt order tegen de komſt der *Portugyſen*, 182
Salla een gebed, 147
Samorin komt over een met *Keyſer*, 82
——— is de magtigſte Vorſt van *Indiën*, 83
——— van *Calicut* maakt een groote Vloot gereed, 100
——— verandert van gedagten, 101
——— verdubbelt ſijn Leger, om tegen de *Portugyſen* te ſtrijden, 130
Sarama Pereimal Koning van geheel *Indiën*, 80
——— verdeelt ſijn Koningrijk, 81
——— geeft *Calicut* aan ſijn Pagie, 81
——— geeft eenige byſondere vergunningen aan de Koningen, 82
——— ſterft onder weeg na *Mecha* gaande, ibid.
Schans der *Mooren* op de Rivier *Aliga*, 53
Schans te maken toegeſtaen van

den Koning van *Cananor*, 91
Schans te *Anchediva* van voor-raad en eet-waren voorſien, 110
—— word geſlegt, ibid.
Schepen (5) der *Mooren* in brand geſtooken, 93
Scheepen (6) na *Portugaal* afgevaardigt, 100
Scheepen (7) der *Mooren* ſtooren ſig niet op het ſchieten der *Portugyſen*, 117
—— worden door *Don Lourenzo* vernielt, ibid.
Scheepen der *Mooren* aan malkanderen geketent, 95
Scheepen der *Rumes* verbrand, 213
Scheepen tot *Dabul* in brand geſtooken, 188
Scheepen van *Pereimal* vergaan, 82
Scheepen van *Mir Hocem* beter bequaam tot de ſtrijd als die der *Portugyſen*, 144
—— hebben geen kielen, ibid.
Scheeps Raad gehouden, waar in beſlooten wierd den volgenden dag te landen, 15, 16
Scheeps-vaart in handen der *Mooren*, 64
Schermers die veele dingen voor den Koning van *Cananor* deeden, 90
Schip van *Don Lourenzo* ſinkt, 151 152
Schip van *Melique Az* van veel volk voorſien, 209
—— word genoomen, 210
Schoenen tegen malkander te kloppen, wat *Joan de Menefez* daar van gevoelde, 230, 231
—— proef hier van genoomen door een Jonge, 231
—— aardige antwoord van *Joan de Menefez* hier op, 231
Schrijven hoe by de *Indianen* in gebruyk, 74
Slaven der *Portugyſen* loopen door hongers noot over tot de *Mooren*, 129
Soez een Haven aan de *Roode-Zee*, 134
Soldaten op de Vloot van *Mir Hocem*, 135
Soldaten vlugten na het gebergte, 185
Soliman deſſelfs regeering en dood, 29
Soliman Broeder van *Taluf* deſſelfs regeering, 30
Soliman Oom van *Taluf* deſſelfs regeering, ibid.
Soliman Soon van *Daut* deſſelfs regeering, ibid.
Soliman Soon van *Mahamed* deſſelfs regeering, ibid.
Soliman Soon van *Hacen* deſſelfs regeering en dood, ibid.
Soliman Heeren deſſelfs regeering, heeft *Quiloa* ſeer verbetert, 29
Son verduyſtert te *Cochin*, 114
—— ontſteltenis der *Portugyſen* en blijdſchap der *Mooren* hier over, ibid.
Soudaan van *Egypten* wat een haat op tegen de *Portugyſen*, 4
—— belooft onderſtand aan de *Mooren*, ibid.
—— neemt voor de overblijffſelen der *Chriſtenen* in het *Heylige Land* te willen verwoeſten, ibid.
—— ſend een brief aan den Paus, 5
—— ruſt een Vloot uyt na *Indiën*, 133
—— krijgt veel ſcheeps-gereedſchap uyt de *Levant*, ibid.
—— 12000 *Sultanynen* ten agte-reen

reis aan den *Xeque* van *Imbo*, 136
—— verſiet *Mir Hocem* met volk en geld, 137
Springbron ſeer ſchoon, 47, 48
Sprinkhanen oorſaak van onvrugtbaarheyd, 189
—— worden veele verſopden in *Arabien*, ibid.
—— worden door de *Travades* van *Guiné* voortgebragt, 190
—— hoe de Inwoonders haar komſt gewaar worden, ibid.
— *Ambatas* by hen genoemt, ib.
— worden in Zee gedreeven, 191
—— worden 2 elleboogen hoog gevonden, 192
—— gedagten van eenige Predicanten hier over, 192
—— ſmaken als *Zee-ſprink-hanen*, ibid.
Spijſe der *Mooren* ontrent de *Caap*, 18, 19
Steen in de Stad *St. Thomas* gevonden, 74
—— in een *Ommegang* na het huys van *St. Thomas* gebragt, ib.
—— verſcheyde gevoelens hier over, ibid.
Steen ter gedagtenis van *Don Lourenzo* op *Ceylon* opgerigt, 112
—— word van de *Ceyloners* vernield, 113
Steenen op de *Portugyſen* geworpen, 40
Sterkte te *Quiloa* gebouwt en de naam van *St. Jago* gegeeven, 34
Stokken aan een eynd gebrand dienen de *Alarben* voor wapenen, 137
Stokken aan het eynde gebrand wapenen der *Negers* van *Saldanha*, 233
Storm der *Portugyſen* begonnen tegen de *Mooren*, 24
Storm waar door de ſcheepen afdwalen, 45
Sultan Hoçen Koning laat 7 Soonen na, 27
Sultan van *Çayro* belooft hulp aan den *Samorin*, 100
Swarte Kat belacchelijke beduyding daar van, 14
Sylveſtre Corſo verlieſt ſijn oog, 195

T.

TAluf deſſelfs regeering, 30
Tempel der *Heydenen* te *Jaquete*, 68
Tenten van ſijde opgeſlagen door de *Indianen*, 89
St. Thomas deſſelfs Stad beſchreeven, 73
—— wonderen van dien Heylig, ibid.
—— deſſelfs Huys in groote waarde by de Inwoonders, 74
Thomas Fernandez maakt een Mijn by de mond van een water-put, 125
Timoja ſend een Boode aan d'*Almeida*, 61
—— komt met d'*Almeida* in geſprek, ibid.
—— verſoekt een vry-brief voor hun Zee-handel, 63
—— die hy verkrijgt van d'*Almeida*, 63
—— waarom hy een Vloot in Zee hield, ibid.
—— Kapiteyn van een Vloot Roey-ſchuyten, 65
—— vlugt voor den Koning van *Narſinga*, 219
—— reden waarom, 220
Tol huys op de Rivier *Zingazar*, 120

Berigt voor den Boekbinder waar de Figuuren moet ſtellen.

ee 2 op pagina 13
ee 3 —— 32
ee 4 —— 87
ee 5 —— 146
ee 6 —— 158
ee 7 —— 161
ee 8 —— 220
ee 9 —— 233

SCHEEPS-TOGT
Van
PEDRO da NHAYA
Na
OOST-INDIEN,

Met een Vloot van 8 Scheepen, in het Jaar 1505 en vervolgens.

In het PORTUGYS *beſchreeven, uyt des Reyſigers eygen hand-ſchriften, op ordre des Konings van* Portugaal,

Door JOAN DE BARROS, Raads-Heer en Hiſtory-Schrijver van die Majeſteyt,

Nu aldereerſt uyt die Spraak vertaalt,
Met noodig *Regiſter* en *Konſt-Printen* verrijkt.

TE LEYDEN,
By PIETER VANDER Aa, Boekverkoper; 1706.
Met Privilegie.

SCHEEPS-TOGT
Van
PEDRO DA NHAYA
Na
OOST-INDIEN,

Met een Vloot van 8 Scheepen, in het Jaar 1505. en vervolgens.

IN het Jaar 1505. ſond Don Manuel Koning van Portugaal een Vloot van 8 Scheepen na Ooſt-Indien, met oogmerk / om hen by den Onder-Koning Franciſco d'Almeida te voegen / eenige van deſe vertrokken onder het beleyd van Pedro da Nhaya, Soon van Diego een Caſtiliaans Edelman / in den Oorlog van Caſtilien, om den Koning Alfonſus de V. van Portugaal te dienen / in dat Rijk gekomen / in de maand Mey. Cyde Barbudo en Pedro Quareſma gingen onder ſeyl in de maand September deſ ſelven Jaars / met bevel / om de heele kuſt van de *Caap der Goede Hoop* tot Sofala toe langs te kruyſſen, en te onderſoeken, of ſy geen tijding van *Franciſco d'Albuquerque* en *Pedro de Mendoza*, die men had verſtaan in het geſigt van dit Land verdweenen te zijn, konden bekomen. Wat de verregting van deſe 2 laatſte Kapiteynen is geweeſt / ſal in het laatſte van deſe Scheeps-Togt geſegt worden: om tegenwoordig met ons verhaal Pedro da Nhaya te verſellen. Door de vermaardheyd / die Don Vaſco da Gamma van deſe Mijnen van Sofala ter ooren quam / beval de Koning Manuel aan *Pedralvarez Cabral* van yemant, als hy in het Jaar

1505

Scheeps-Vloot van 8 Scheepen onder Pedro da Nhaya.

Ordre des Konings van Portugaal

1505

ontrent de Mijnen van Sofala.

1500 met de Vloot vertrok, daar aan te senden, gelijk hy om sijn pligt niet te versuymen / Sancho de Toar had gedaan. 2 Jaar hier na deed Vasco nogmaals na die Mijnen, en vervolgens Jaarlijks de andere Vlooten verneemen / waar door de Koning kennis bequam van den Goudhandel / die hem deed besluyten / te *Quiloa* een Schans te doen maken, om door dese en een andere te *Mozambique*, als mede door de vrindschap met den Koning van *Melinde* de kust van *Zanguebar* onder sijn geweld te krijgen, en een Schans in *Sofala* te maaken, te beveyligen; want de koopmanschappen / waar voor het goud soude moeten ingeruyld worden / quamen alle uyt Cambaya aan de Mooren, die langs dese kust hunne volk-plantingen hadden / en door dese sterktens souden die niet alleen ten voordeele der Portugysen, maar ook selfs door de Scheepen / gints en herwaards varende / beschermd worden.

Soekende aldaar een Schans te maaken,

Dit was dan de voornaamste oorsaak / waarom Don Francisco d'Almeida een Schans te Quiloa deed maken / en om dat de Vloot groot was / hulp aan de saak van Sofala konde doen / so sond hy Pedro da Nhaya nevens hem na derwaards / om met genoegsame manschap daar te verblijven / gelijk Koning Joannes te St. George del Mina in Guinea, had laaten doen. Hierom moesten met Pedro da Nhaya 6 Scheepen gaan / 3 om verder na *Oost-Indien* te vaaren en Kruyderyen te haalen, dewijl sy daar toe bequaam waren / als dat van hem / Pedro Barreto de Magelhanes, en Joan Leite een Edel Ridder van Santarem. Van de andere 3 waren de Soon van Pedro da Nhaya, Francisco genaamd / Joan de Queiros en Manuel Fernandez, die voor Factoor aldaar moest blijven / de Hoofden: met last / om de kust langs kruyssende te beveyligen, en de nieuwe handel aldaar te dekken.

Schans te Quiloa.

Namen der Opperhoofden.

Als dese 6 Scheepen nu gereed waren / om benevens d'Almeida te vertrekken / so gebeurde het / dat

dat het Schip van Pedro da Nhaya door versuym van den Schipper te grond ging / en de reys van da Nhaya moest agter blijven / terwijl d'Almeida de sijne vervolgde / en tot den 18 Mey in de Haven van Lissebon blijven leggen / wanneer hy met een ander toegerust Schip de H. Geest genaamd in Zee liep. Behalven dit ongeluk kreeg Joan Leite, so als sy op weg waren / een ander / vallende / so als hy op de voor-steeven een Vis met een haak wilde ophaalen / van boven neder in de Zee / daar hy voor altijd in moest blijven / dewijl hy straks te gronde ging. Onderwijlen setteden sy hun reys voort / en liepen / op den raad van de Lootsen / van de Caap af / tot so hoog / dat sy om de koude werk hadden de Zeylen te bestieren / tot dat eyndelijk eenige Storm-winden / hen allenskens in een sagter lugt bragten. Met de laatste Storm hadden da Nhaya sijn Soon / en Manuel Fernando het geluk / van eenstreeks voor de gewenste Haven / die de mond van de Rivier van Sofala was / gebragt te worden / alwaar sy so lang bleeven leggen / tot dat sy hoorden / waar de andere Kapiteynen gebleeven waren. Van dese was Joan de Queiros meer als yemand in gevaar geweest; want met het laatste Onweder tot aan de Stroom Lagoa 180 mijlen van Cabo das Correntes, gedreeven zijnde / en sig daar van water willende versorgen / was aan een Eyland / das Vaccas geheeten / aan Land gegaan / waar op het volk / die daar in een gehugt woonden / op de vlugt toogen / en de Queiros, daar eenige mondkost meenende te vinden / met 20 man de weg derwaarts nam / van de welke alleen 4 of 5 en nog swaarlijk gewond weder na het Schip keerden / van de welke een de Schrijver Antonio de Saa was / wordende alle de andere jammerlijk door de Negers van een Kasteel dood geslagen. De Negers betaalden aan Joan de Queiros, het geen Antonio do Campo had gedaan / te dier / als hy mede daar water ingenomen / en na de armoede

1505

Een Schip gaat te grond.

Joan Leite verdrinkt.

Groote koude.

2 Scheepen komen te Sofala.

Joan de Queiros gaat aan Land.

En verliest eenige van sijn Volk.

1505 van het volk veel vrindschap genooten hebbende/ alleen eenige van dese menschen mede nam. Daar en boven heeft dese weg-voering aan de Portugysen seer veel bloed gekost/ moetende de onschuldige/ als sy gekreegen wierden/ voor de misdrygers betaalen.

Haat der Inwoonders waarom.

Als het volk van de Queiros dus sonder Hoofd/ Schipper of Loots was gebleeven/ so wilde den Hemel/ dat het jupst voor Joan Vaz d'Almada, in de plaats van Leite gekomen/ soude gevonden worden/ die het Schip de noodige hulp bewees/ en het selve met hem nam/ benevens een Boot/ die hy by Sofala vond/ in de welke Antonio de Magelhanes Broeder van Pedro Barreto, die aan Caap St. Sebastiaan was gebleeven/ na da Nhaya om een Loots voer/ om dat de sijne geen moed had/ om de Haven van Sofala, upt vrees voor de Banden/ en om dat hy een nieuweling op dese kust was/ in te loopen. In dese Boot had Antonio Magalhanes 5 Portugysen, die hy aan de rivier Quiloa, 30 mijlen van Sofala had gevonden/ en hem door de Mooren half dood waren aangeweesen. Sy hoorden by meer andere/ die verder heen getoogen waren/ en van het Schip van Lopo Sanchez met den Onder-koning d'Almeida upt Portugaal gevaren/ gekomen waren. Sy hadden het ongeluk gehad/ van 60 mijlen van Cabo das Correntes hun Schip op een droogte te moeten setten/ dewijl het selve sodanig was open geborsten/ dat sy het water daar niet konden upt houden/ en hier door het Volk/ de mond kost/ 't Hout/ 't Yser en het geen verder tot het bouwen van een Barck/ noodig was/ hadden behouden/ met een voorneemen/ om daar mede na Sofala te gaan/ dewijl sy voorleden/ da Nhaya seyl-reede gelaten hebbende/ als sy daar quaamen/ hem 'er te sullen vinden en geholpen te worden.

Joan Vaz d'Almada komt by het Schip

5 Portugysen half dood gevonden.

Schip geborsten.

Maar dewijl Lopo Sanchez geen gebooren Portugys was/ en alleenlijk het bestuur over het Schip door voorspraak van Don Diego, Broeder van

van den Onder-Koning / om dat hy met hem na Rodes was geweest / en kennis van een Galey had / had verkreegen / om in Indiën Kapiteyn van een Galey, waar toe hy het hout t'Scheep had / te weesen / so wilde hem het volk / so draa sy het Schip verlooren sagen / niet meer gehoorsamen; maar gingen / hen in tween gescheyden hebbende / de eene hoop onder Sanchez in de Bark / en de andere te Land / om elders heen te geraaken. Van 60, die den Oever langs trokken / stierven de meeste door honger / ongemak en gevaren / die sy alom liepen / wordende de overige 20 door den Koning van Sofala aan da Nhaya, eer door vrees dan goedwilligheyd / ter hand gestelt / want hy meende daar een saak van groote nut voor hem mede uytgevoerd te hebben. Hy had de verwoesting van Quiloa en Mombaza al verstaan / en daarom dorst hy dese menschen geen leed doen / verstaande daarenboven de komst van een Vloot na die plaats / gelyk sulks de Portugysen wisten te verhalen van de andere / die met Sanchez in de Bark waren gegaan / was over gekomen / wisten sy niet / maar geloofden het selve lang door de Zee om syn klepnheyd verslonden te sullen zyn. 1505

Het Scheeps-Volk weygeren Lopo Sanchez te gehoorsamen.

Scheyden sig in 2 hoopen.

Van welke veele sterven.

Als Pedro da Nhaya dese 5 Portugysen ontfangen / en het bryengen van syn Broeders Schip aldaar bevoolen had / liet hy het syne / dit en dat van d'Almade aldaar ten Anker / en voer met de Booten de Scheepjes van syn Soon / en Queiros, nu aan Pedro Teixeira gegeeven / tot voor de woon-plaats der Mooren, dewyl hy niet hooger / om de enghevd der Rivier / die nog aan beyde syden met Boomen was begroeyd / konde komen / wanneer de voornaamste Land-saaten straks toeschooten om hen te besigtigen en te hooren van wegen den Koning / wat sy begeerden / hoewel sy de oorsaak van hun komst upt de gevangenen / dien sy de komst der Vloot versweegen / reeds gehoort hadden.

da Nhaya vaart met eenige Booten naar de wooningen der Negers

1505

De Vloot-Heer da Nhaya verſtaan dat hy den *Xeque*, of hun Koning wilde ſpreecken, niet tegenſtaande ſy met het voorwenden van blind en kreupelheyd benevens ſijn hoogen Ouderdom / die van 80 Jaren was / dit wilden ontwiſpelen / voorgevende / dat hy ſeer geſpraakſaam zijnde, den Vloot-Heer, als hy daar wilde komen, gaarn ſoude hooren, zijnde de plaats daar de Koning ſig onthield een goed ſtuk wegs van daar geleegen, daar men niet als te Land konde koomen, om dat de Rivier door ſijn meenigte van Boomen onvaarbaar was, na lange tegenſtribbeling moeſt hy de begeerte van hun opvolgen / en de Mooren hebbende laten gaan / de Booten met ſig nam / en na des Konings huys toe ging / het welke anderhalve mijl van daar gelegen was / in een bevolkte plaats / daar meer als 1000 huyſen ſtonden / waar onder het ſijne met veel groote Vooren en Kamers voorſien uytſtak / zijnde meeſt alle maar met rene verdieping gemaakt / en hoepels-gewijſe opgebouwd. In ſodanig een hoepel vonden ſy den Koning op een Beddeken, ſo groot als het heele vertreck / zijnde aldaar op de wijſe van een Tetel geſtelt / om alle die in de Zaal waren te komen hooren. Deſe Zaal was met zijde Lakenen belegt / die met het Beddeken in verw over een quaamen.

Begeerd den Xeque te ſpreecken.

Daar ſy hem van ſoecken af te leyden.

De Vloot-Heer gaat na het huys des Konings.

In wat geſtalte de Koning vond.

Toen Pedro da Nhaya in dit Paleys gekomen was / bragten hem de Mooren, die met hen gegaan waren / aanſtonds by den Koning / die van een bruyne verw en baardige geeſt was / toonende / ſchoon hy blind en daar door tot leggen en ſitten genoodſaakt was / door ſijn geſag en deftigheyd overvloedig / dat hy meer dan de andere was. Na dat onſe Vloot-Heer over onverſchillige ſaken een wijl geſprooken had / ſo ſtelde hy den Koning de reeden van ſijn komſt voor / die alleenlijk daar toe ſtrekte / om 'er een Schans te maaken, gelijk ſijn Heer en Meeſter te *Quiloa* en *Mombaza* mede gebooden had te doen, en te *Melinde* een Koop-

Blinde Koning.

De Vloot-Heer ſtelt ſijn ſaken voor.

plaats

1505

De Vloot-Heer da Nhaya deed deſt hier op verſtaan / dat hy den *Xeque*, of hun Koning wilde ſpreecken, niet tegenſtaande ſy met het voorwenden van blind en kreupelheyd benevens ſijn hoogen Ouderdom / die van 80 Jaren was / dit wilden ontwiſpelen / voorgevende / dat hy ſeer geſpraakſaam zijnde, den Vloot-Heer, als hy daar wilde komen, gaarn ſoude hooren, zijnde de plaats daar de Koning ſig onthield een goed ſtuk wegs van daar geleegen, daar men niet als te Land konde koomen, om dat de Rivier door ſijn meenigte van Boomen onvaarbaar was, na lange tegenſtribbeling moeſt hy de begeerte van hun opvolgen / en de Mooren hebbende laten gaan / de Booten met ſig nam / en na des Konings huys toe ging / het welke anderhalve mijl van daar gelegen was / in een bevolkte plaats / daar meer als 1000 huyſen ſtonden / waar onder het ſijne met veel groote Hooven en Kamers voorſien uytſtak / zijnde meeſt alle maar met eene verdieping gemaakt / en hoepels-gewijſe opgebouwd. In ſodanig een hoepel vonden ſy den Koning op een Beddeken, ſo groot als het heele vertreck / zijnde aldaar op de wijſe van een Zetel geſteld / om alle die in de Zaal waren te konnen hooren. Deſe Zaal was met zijde Lakenen belegt / die met het Beddeken in verw over een quaamen.

Begeerd den Xeque te ſpreecken.

Daar ſy hem van ſoecken af te leyden.

De Vloot-Heer gaat na het huys des Konings.

In wat geſtalte de Koning vond.

Toen Pedro da Nhaya in dit Paleys gekomen was / bragten hem de Mooren, die met hen gegaan waren / aanſtonds by den Koning / die van een bruyne verw en baardige geeſt was / toonende / ſchoon hy blind en daar door tot leggen en ſitten genoodſaakt was / door ſijn geſag en deftigheyd overvloedig / dat hy meer dan de andere was. Na dat onſe Vloot-Heer over onverſchillige ſaken een wijl geſprooken had / ſo ſtelde hy den Koning de reeden van ſijn komſt voor / die alleenlijk daar toe ſtrekte / om 'er een Schans te maaken, gelijk ſijn Heer en Meeſter te *Quiloa* en *Mombaza* mede gebooden had te doen, en te *Melinde* een Koop-

Blinde Koning.

De Vloot-Heer ſtelt ſijn ſaken voor.

plaats

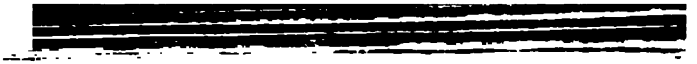

plaats op te regten, op dat ſijne Scheepen na de *Indien* vaarende, Pakhuyſen mogten hebben, om hunne Koop-waaren in te leggen, of mede te neemen, ſo als ſy het noodſakelijk ſouden vinden: ſullende de Schans hier dienen, om eenige *Portugyſen*, geſteld om het Goud op te wiſſelen, in te huysveſten, waar door hy en de ſijne groot voordeel ſouden trekken, en daar en boven hun goederen en perſoonen verſekerd zijn, dewijl ſy dikwils door de *Caffers*, om hun gierigheyd te verſaden, als *Barbaaren*, en Oproer-makers overvallen wierden, het welk ſy na deſe, uyt ſchrik van die Schans niet ſouden durven onderneemen, te meer, om dat de *Portugyſen* gewoon waren hen ſelven en hun vrinden getrouwelijk te beſchermen. 1505

Op deſe wijſe wierd de Koning door da Nhaya overreed / en bewoogen / om de begeerte van den Koning van Portugaal, wiens vriendſchap hy ſogt / toe te ſtaan; waar by hy voegde / dat dit ook de reden was geweeſt, waarom hy 10 *Portugyſen* ontfangen had, die van een Schip-breuk waren geborgen, en hy, om van de *Caffers* bevrijd te zijn, in ſijn beſcherming genomen had. Dat de Koning hem toeſtaat.

Kort hier na deed hy deſe alle daar verſchijnen / die ſeer blijde waren / hen dus uyt alle gevaar gered te ſien / en om ſijn vergenoeging over de ſterkte te doen ſien / ſond hy voort eenige voornaame Inwoonders met da Nhaya, om de plaats daar toe te gaan uyt ſien / en de dingen daar toe noodſakelijk te verſorgen. De Vlaot-Heer bedankte de Koning met veel redenen / ſo voor het ſlaaken der Portugyſen, als het toeſtaan van ſijn begeerte / gevende hem en ſijne gunſtelingen / tot teeken van ſijn dankbaarheyd / verſcheydene geſchenken / waar na hy afſcheyd nam / en met de Inwoonders / een plaats / aan de mond van de Rivier anderhalf mijl van des Konings woning / uytkoos. En het nodige daer toe verſchaft. Scheyden van malkanderen.

Had Mengo Muſaf een ſchoon-ſoon van den Koning dit verſoek van da Nhaya niet begun- Mengo Muſaf de Konings

1505 ſtigd / de Koning ſoude hem het ſelve ſo ligt niet toegeſtaan hebben; want hy was voor ſijn deel en meer andere met hem van verſtand / dat men ſig met kragt van Wapenen daar tegen moeſt kanten, en niet te dulden, dat de *Portugyſen* een voet Lands in namen: dog alleenlijk toe te ſtaan, indien ſy Goud wilden wiſſelen, dat ſy dit gelijk den Admiraal *Vaſco* had gedaan quamen doen: maar de Koning een blind man maar van goed verſtand zijnde / en daar door bequaam / om ſijn ſaaken met meer looſheyd upt te voeren / als ſijn Schoonſoon / laatende daarom ſijn eerſte pver over gaan; want hy wiſt wel / dat de lugt hen wel haaſt ſoude aantaſten / en daar door meer door de koorts dan het ſtaal komen te ſneuvelen / als ſy hen voort op het lijf vielen / gelijk Oorlogs-ſugtige menſchen gewoon zijn; met deſe reden ſtilde hy de ſijne met voornemen / om hen, door ſiekte verſwakt zijnde, te doen aantaſten, en ſonder ſtorten van het bloed ſijner Onderdaanen te verdrijven. Hy vernſde dan / en ſtond hen alles toe / wat ſy begeerden / om niet verdagt te worden / en alleen na deſe gelegentheyd te wagten / gelijk de ſelve ook quam als het gevolg ſal uptwijſſen / hoewel ſy pver langer hier verbleeven / als de gedagten van deſen Moorſen Koning Benomotapa wel waren.

Schoor-ſoon de meeſte oorſaak hier van.

Looſheyd des Konings.

Waar door hy ſijn volk ſtild.

Wy ſullen hier het Land van SOFALA eens doorloopen, op dat de Leeſer deſſelfs gelegendheyd wetende, des te beter verſtand van deſe Ontdekkingen kan hebben. als mede de plaatſen, waar de Goud-Mijnen gevonden worden, daar alle Ontdekkingen meeſt om gedaan en ſo veelderley gevaren geleeden worden.

Gelegendheyd van Sofala.

"Het geheele Land / dat de Portugyſen voor "het Rijk van Sofala houden / is een groot Land"ſchap / 't welk door een Heydens Hyng Beno"motapa wierd geregeerd / dat door 2 Armen van "een Rivier upt het aanſienlijkſte Meyr van dit "geweſt voorkomende / word omvangen: Dit

"Meyr

1505

" Meyr hebben de oude Schrijvers/ wijl het de oor-
" sprong is van de Nijl, seer getragt te kennen/
" loopende uyt het selve heeden ten dage nog de
" Zaire, zijnde de vermaarde stroom van Congo. Beschrijving van een Meyr Zaire.
" Uyt dit Meyr/ het welk nader aan den Westen dan
" Oosten Oceaan legt/ loopen dese 6 vermaarde Ri-
" vieren/ nevens verschepdene andere sonder naam/
" door het Koninkrijk Congo, als zijnde Bancane Waar uyt verscheyde Rivieren, vloeyen.
" Vamba, Cuylu, Bibi, Maria Maria, en Zan-
" culo, die alle so vol van water zijn/ dat sy een
" volkome vaarbare Zee uyt maken/ daar sy in
" dit Meyr t'samen komen/ beneevens een Ey-
" land/ waar op meer dan 30000 menschen kon-
" nen woonen/ en tegen die van het vaste Land in
" geduurige Oorlog zijn. Een der 3 voornaamste
" stroomen uyt dit Meyr sijn begin neemende/ en
" in Zee loopende/ dog peder aan een bysonder
" oort der wereld/ is de Nijl, by de Abyssinen De Nijl de voornaamste van derselver drien.
" Tacuy genaamd. In dese vallen weder 2 an-
" dere van geen minder aansienlijkheyd/ te weeten
" de Astabora en Astapus, by Ptolomeus, anders
" Tacazy en Abanhi geheeten. Schoon dese A-
" banhi in de Land-taal/ Vader der Wateren ge-
" segd/ uyt een ander groot Meyr Barcena of Co-
" loa genaamd/ sijn aanhang neemd/ het welk me-
" de een Eyland/ waar op verschepdene Kloosters Verscheyde Kloosters op een Eyland.
" zijn gestigt/ gelegen is/ so is het selve egter niet
" by dat/ waar van wy hier spreeken/ te verge-
" lijken/ dewijl dit meer dan 300 mijlen/ volgens
" berigten van de Inwooners van Congo, in
" het ronde heeft. Uyt dit voornoemde Meyr loopt
" ook die Rivier/ dewelke Sofala om-armd/ wiens
" eene tak by Cabo das Correntes in Zee/ en d'an-
" dere 60 mijlen lager na de Goede Hoop, sig uyt-
" stort. Dese laatste tak is veel geweldiger in wa-
" ter dan d'eerste/ en wel 750 mijlen vaarbaar/ Een Rivier 750 mijlen vaarbaar.
" voordende onderweg door de Rivieren Panhames,
" Luamguoa, Arruya, Manjouo, Inadire en Rue-
" nia vergroot/ die alle het Rijk van Benomotapa

1505 "doorloopen / en veel Gout / dat in het Land "valt / na beneden ſpoelen.

Sofala een Eylant 2260 mijlen in ſijn omtrek.

"Op deſe wijſe door de 2 armen en de Zee "blijft het Rijk van Sofala een Eyland van meer "dan 2260 mijlen in ſijn omtrek / zijnde in gelegen- "heyd / Spijſe / Dieren en Zeeden overeenkomen- "de met Zanguebar. Het binnen-gedeelte moet "men hier van uytſonderen / het welk uytnee- "mend / gemaetigd / geſond / ſijs en in al het geen "deſe geweſten gewoon zijn uyt te leveren / vrugt- "baar Land is. Onder andere is van de Rivier "der H. Geeſt, een van de armen die Sofala na "de Caap Correntes ontvangt / tot aan geſepde "Caap het Land een weynig van de Zee af / een "doorgaande weyde / in de welke allerhande groot "en kleyn Vee gaan graaſen / zijnde voor het ove- "rige ſo van hout ontbloot / dat de menſchen om "hen te warmen / want de Zuydelijke uyt Zee "komende winden maken het 'er koel / gedwon- "gen zijn / de Nieſt te branden / en hen met de "Huyden van Breſten te bekleeden. Door het "overige is Sofala een bergagtig en vol Boomen "bewaſſen Land / dat alom door varſſe ſtroomen "en beeken word beſpoelt door ſijn gelegenthepd "aangenaam gemaakt; en by gevolg ſeer is be- "volkt; het was om de goede lugt / dat Benomo- "tapa ſig gedurig eenige mijlen Land-waard in "op hield / en het is om de menigte van menſchen / "dat ſig de Elephanten van hier begeeven / en als "benden en hoopen Vee ſig in het voornoemde "gras-land op houden. So men het ſeggen van "de Caffers mag gelooven / ſo worden Jaarlyks "meer dan 5000 van deſe ſwaare beeſten gedood / "en ſo de menigte van Elephants-tanden hier "van tot bewijs kan dienen / het groot getal dat "Jaarlyks na de Indien word gevoerd / bevrijd "ſen / van voor leugenagtig hier in gehouden te "worden.

Vrugtbaarheyd des Lands voor Vee.

Dog daar is geen brand-hout.

Menſchen kleeden hun met vellen van Beeſten.

Elephanten ald aar in menigte.

Waar van veele Tanden in de Indien worden geſonden.

Gout-Mijnen op Sofala.

"De Gout-mijnen deſes Lands / die naaſt aan Sofala zijn gelegen / zijn die / welke ſy Manica hee-

" heeten / en in een Land van Bergen omringd / 1505
" ter langte van 90 mijlen in omtreck / worden ge-
" vonden. De plaatsen / alwaar sy vermoeden
" Gout te sullen vinden / zijn de droogе en dor-ag-
" tigste / en daar geen kruyden wassen. Dit
" Landschap heet Matuca / en de Gout-graavers
" voeren de naam van Boronghi. Niet tegenstaan-
" de dit Land is tussen de Linie en Tropicus Ca-
" pricorni gelegen / so is de Sneeuw in de Lente Overvloed van Sneeuw op de Ber-
" egter so veel op dese Bergen / dat wanneer ge-
" mant aldaar in dese tijd verbleef / hy binnen gen.
" korten tijd soude doodt vriesen; en in tegendeel in
" de Somer de Lugt so suyver en helder / dat
" men de nieuwe Maan / wanneer sy scheyd / ge-
" makkelijk kan sien. In de Gout-mijnen van
" Manica, 150 mijlen ten Westen van Sofala ge-
" leegen / hebben de Caffers veel arbeyd / dewijl
" het een droog Land is / en het Gout dat sy vin-
" den al Stof-gout is / waarom sy genoodsaakt Stof Gout.
" zijn de aarde na plaatsen / die water-rijk zijn /
" heen te brengen / om dese arbeyd / so veel hen
" mogelijk is / te voorkomen / graaven sy kuylen /
" daar sy in de winter eenig water in versamelen /
" en 6 of 7 Palmen / (dat is by na anderhalve el)
" diep zijn; De andere Mijnen 360 mijlen van
" Sofala leggen in het Landschap van Boro en Gout in de Rivieren gevonden.
" Quiticuy, waar in men / en in de Rivieren bo-
" ven gemeld grooter Gout komt te vinden / zijn-
" de of in de steenen of van de buyligheden gesuyverd.
" Op plaatsen waar dese Rivieren niet te snel loo-
" pen / en eenige Meyrtjes maken / vissen de In-
" woonders het selve / en so sy gierig en graetig
" na het selve waren / sy souden na de meenigte /
" die het Land uytleverd / rijk en magtig zijn /
" doch sy vallen in tegendeel leup en traag om het De In-
" te soeken / of liever sy hebben gants geen begeer- woonders zijn afkeerig van Gout.
" te tot het selve / sulks sy grooten honger moe-
" ten hebben / eer sy aan dit werk te krijgen zijn.
" Wanneer sy nu het selve hebben gesogt / moe-
" ten de Mooren, die gewoon zijn / met hen te han-

" de-

1505

Hoe de Mooren het van hun moeten ſoeken te krijgen.

"delen / nog al groote ſlimmigheyd gebruyken / "want na hen kleederen en andere ſnuyſterpen / "die aan hun wijven behaagen / gegeeven te heb- "ben / verpligten ſy hen / om in betaaling van "het ſelve te gaan ſoeken / het geen ſy anders / "was het niet door deſen weg van hen te vertrou- "wen / wel is waar / dat ſy hun wordt ook niet "ſullen verbreeken / niet ſouden konnen van hen "verkrijgen.

Gout-Mijnen van Toroa.

"Behalven deſe / vind men nog andere Mij- "nen in het Landſchap Toroa, of Butua, ſtaan- "de onder eenen Heer Burron genaamd / die Leen- "man van Benomotapa is / en digt by het voor- "verhaalde graafig Land is gelegen. Deſe Mij- "nen zijn de allereerſte: welke men in dit Land "heeft gevonden / en in een vlak veld / in het "midden van het welke een vierkante Schans van "leevende ſteen is gebouwd / en van buyten met "ſteenen van een verwonderlyke groote omſet / "ſonder dat de ſelve met leem ofte kalk gemetſeld "zijn. De muur om deſelve is meer dan 20 pal- "men breed / hoewel de hoogte na de breedte geen- "ſints is geſchikt. Boven de poort deſer ſterkte "ſiet men eenige Letters / die eenige Moorſe hoof- "lieden / mannen zijnde van geleerdheyd / en die "daar woonden / niet wiſten upt te leggen noch "te ſeggen / wat voor ſchrift het ſelve was. "Rondom dit gebouw waren noch een meenigte "kleynder / op de ſelve wijſe gemaakt / als mede "een Toorn van wel 12 Cubiten of Elboogen "hoog. Alle deſe Gebouwen noemen de Land- "ſaaten Simbaoni, 't geen ſo veel te ſeggen is als "Hoeven, gelijk het huys van Benomotapa me- "de werd genaamd na dit ſtuk werks / het welk "pets Koninglijks ſchijnd te zijn. Deſe ſterkte "wordt door een man Symbacayo of Slot-voogd "genaamd / bewaard / in de welke altijd eenige "van des Konings Vrouwen zijn. Wanneer of "door wien dit Gebouw aldaar is geſtigt / is de "Inwoonders onbekend / dewijl ſy geen boeken

Vierkante Schans van leevende ſteen.

Onbekend wie de ſelve gebouwd heeft.

"nog

"nog ſchrijf-kunde hebben / om ſodanige dingen 1505
"in geheugen te doen blijven; alleenlijk ſeggen ſy /
"dat het een werk van de Duyvel is, want by hun Inwoonders
"magt en kennis vergeleeken / ſchijnd het een ſeggen het
"ſtuk / daar toe ſy nog geen menſchen bequaam een werk
"zijn / en wanneer ſy die der Portugyſen ſagen / van den
"bekenden ſy / dat deſe in geen vergelijking met de Duyvel te
"hunne quam / dewijl ſy net en volmaakt was. zijn.
"Dit woeſt gebouw legt op de hoogte van 20
"graaden Zuyder breedte / en 510 miſlen van So-
"fala, wordende in al deſe tuſſen wijdte geen an-
"dere hupſen / oud of nieuw gevonden / dewijl het
"volk al te woeſt is / en alle de woon-plaatſen
"van hout worden opgeſlaagen / ſchijnende het
"voornoemde ſtuk werks aan de Mooren een ding
"van groote aal-oudheyd / en om de bewaaring
"van deſe Mijnen aldaar gebouwd te zijn / upt de
"welke / ter oorſake van een Oorlog / in veel
"Jaaren geen Gout gehaald was.

"De gelegentheyd van deſe Veſting aangemerkt Verſchey-
"en bouwing land-waard in zijnde / behal- dene
"ven / dat de Mooren nog het opſchrift we- gedagten
"ten / nog kennis van de oudheyd van het gevaar- over deſe
"te hebben / ſo ſoude men mogen giſſen / dit het Schans.
"Land by Ptolomeus Agyſymba genaamd / te Als die van
"zijn / om dat hy in het ſelve mede een diergelijke Ptolomeus.
"Kapiteyn tot bewaaring van een plaats / ſtelde /
"die veel over-een-komſt met deſe ſchijnd te heb-
"ben. Het is ten minſten waarſchijnelijk / om
"geen giſſingen voor zekerheyd te ſtellen / dat
"deſe vaſte plaats door een Vorſt / die de Mij-
"nen in ſijn geweld gehad heeft / is gemaakt /
"die met de tijd / om dat hy verre buyten ſijn ge-
"bied ſal geweeſt zijn / is vervallen: want de ge-
"bouwen zijn ſeer gelijkformig aan die / welke in
"het Land van Paap Jan, in een Stad Acaxu- Heeft eenige
"mo; worden gevonden / alwaar de Koninginne gelijkenis
"Saba haar verblijf heeft gehouden en door de na de
"groote Land-beſchrijver Axuma is genaamd. Gebouwen van Paap Jan.

"In

1505

Beſchrijving van deſſelfs Inwooners

„In het algemeen is deſe Land-aard ſwart met „geſtroeſt hayr / dog van meer verſtand dan het „andere tot na de kant van Mozambique, Quiloa „of Melinde, woond / onder de wellke men veel „Menſch-eeters vind / die de Beeſten / om hun„ne bloed te drinken / dooden / en hen daar mede „onderhouden. De Onderdanen van Benomota„pa bidden maar een God / by hen Mozimo ge„heeten / aan / hebben geen Afgoden noch yets / „daar ſe eenige Godtdijſke eer aan bewijſen / en „dewijl de Negers, hun gebuuren ſeer tot den „Afgoden-dienſt en Wierchelarye zijn geneegen / ſo „word by hen niets ſtrenger als deſe daad geſtraft / „niet uyt oorſaake van de Gods-dienſt ſo ſeer / als „om dat ſy deſe dingen ſeer nadeelig voor het lee„ven / en het wel zijn der menſchen houden / in„ voegen die geene / die aan deſe ſiekte vaſt zijn / „en ontdekt worden / den dood alle moeten onder„gaan. Twee misdaden by deſe Menſchen even „ſwaar gehouden / zijn Overſpel en Dievery, „zijnde het by hen genoeg / om voor een Over„ſpeelder gedoordeelt te worden / dat men met pe„nant ſijn Vrouwe ſpreekt / ſullende deſe beyde „over die misdaad aanſtonds werden te regt ge„ſtelt: Ondertuſſen mag yeder ſo veel Vrouwen „hebben als hy begeerd en kan onderhouden / blij„vende egter altijd d'eerſte de voornaamſte / alle „de andere dienſtbaar / en hare eygene kinderen „d'Erfgenaamen / als zijnde de Eerſt-geboorenen.

Hun Godsdienſt.

Overſpel en Dievery ſeer ſware misdaden by hen geacht.

Plegtigheyd der jonge Dogters.

„Geen Dogter is by hen huwbaar / voor al eer „ſy hare ſtonden heeft / dewijl ſy als dan bequaam „is / om te kunnen ontfangen: ook word de dag / „wanneer ſy deſe de eerſte maal komt te krijgen / „met groote vreugd voorgebragt.

Godsdienſt oeffenede dagen van de Maan.

„Van 2 dingen maaken ſy een Gods-dienſtig „werk / van de dagen en van hun ſterven. De „dagen van de Maan / als d'eerſte / ſeſde / ſe„vende / elfde / ſeſtiende / ſeventiende / twintigſte / „en agtentwintigſte / het welk de geboorte dag van „hun Koning is: voorts maaken ſy een andere

„re-

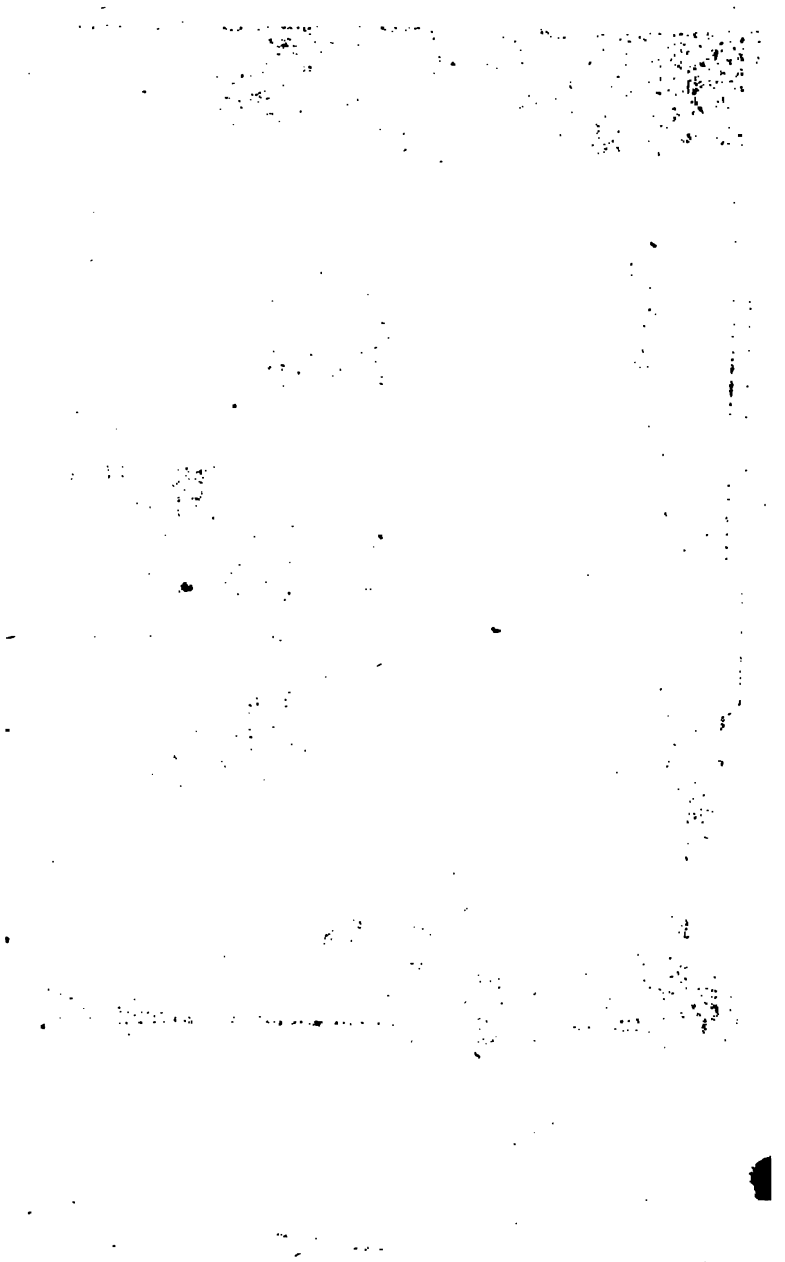

„ rekening van d'eerſte / ſeſde en ſevende / en al de 1505
„ andere zijn herhaalingen van de tien. Wat hun
„ dooden aangaat / wanneer deſe ge-eeten zijn / Als ook van hunne dooden.
„ verſamelen ſy de beenen van hunne naekomelin-
„ gen Vrouwen of voor-ſaten / waar van ſy veel
„ kinderen hebben / en bewaren die onderſcheyden-
„ lijk om yeder ſevende dag op de wijſe van een
„ begraaffenis / een Laaken uyt te ſpreyden / en
„ met brood / en gekookt vleeſch te bedekken / om
„ de ſelve de dooden / tegen wien ſy als dan gebe-
„ den uytſtaten / aan te bieden / het hoognaamſte /
„ dat ſy verſoeken / is de gunſt voor de ſaken des
„ Konings / en na deſe gebeden met witte kleederen
„ bekleed gedaan te hebben / ſo ſetten ſy hen / van
„ de hoognaamſten van het huys voor gegaan /
„ yeder om de voor geſette ſpyſe op te eeten.

„ De kleederen zyn gewoonlijk van Bombaſijn Hunne kleeding.
„ of Catoen / welke ſtoffen aldaar gemaakt voor-
„ den / of andere / die men uyt de Indiën der-
„ waards brengd / onder de welke veel Tyde met
„ Goude draaden doorweeven zijn / en op 20 ſcudi
„ het ſtuk komen te ſtaan / met deſe bekleeden hen
„ de Edellieden en Juffers / uytgeſonderd de Ko-
„ ning en ſijne Vrouwen / die alle de Inlandſe ge-
„ weeffels moeten draagen / uyt vreeſe / ſo ſy voor-
„ geven / dat de vreemde met eenige ſchadelijke
„ beſmettinge mogten beſet zijn. Deſe Vorſt / is Groote macht des Keyſers.
„ in magt en geſag / gelijk ſijn naam ook bete-
„ kend / een Keyſer gelijk / wiens rijkdom in Ca-
„ pijten en roerende Meubelen beſtaat / waar van
„ het grootſte gedeelte Catoenen van verſcheydens
„ werkſels zijn / en yeder ſtuk 50 Scudi of Rijks-
„ daalers waard zijn. Hy doet ſig op de linien die- Op wat wijſe hy eet en drinkt.
„ nen; en doen hem geen eerbied / voor dat hy
„ drinkt / maar wanneer hy doende is met eeten
„ of drinken / ſo roepen ſy verſcheydens dingen tot
„ hof van den Koning uyt / die van d'eene tot den
„ andere voort gaan / en alſo doen weeten op wat
„ tyd de Koning drinkt of eet. Tot meerder eer-
„ biedt / derft niemant hem aanraken / en moeten

„ ſy

1505 „ſy alle voor hem nederſitten/ wordende hy al-
„leenlijk door de Mooren, en wanneer de Portu-
„gyſen hier quaamen/ door deſelve ſtaande aan-
„geſproken. Niettemin zijn 'er eenige van de
„ſine die deſe dignheyd als een groote eer mede
„werd toegeſtaan/ en by hen voor de grootſte
„word gehouden. De tweede eer is in ſijn eygen
„woon-plaats op een Laken te mogen ſitten/ en
Niemant mag een deur aan ſijn huys hebben als de Keyſer. „de derde een deur aan den ingang van ſijn huys
„te hebben/ dat ſelden als aan de voornaamſte
„Heeren werd toegelaten. Alle de andere Hup-
„ſen zijn van deſe ontbloot/ want ſeggen ſy/
„men maakt deſelve uyt vreeſe, en dewijl hier
„de geregtigheyd plaats heeft, zijnder geen deuren
„van nooden, en behoeftmen niet voor ſchaade te
„vreeſen.

„Deſe Koning heeft Hangers en Speelders/
„na dat ſy daar te Lands vallen/ en meer dan
500 gemaakte Gekken onder een Hoofdman. „500 gemaakte gekken onder een Hoofdman/ die
„op ſckere tijden voor ſijn woon-plaats koomen/
„en veel kluygten en ſnaterpen uytſlaan/ en be-
„drijven/ nutsgaders in tijde van Oorlog moe-
„ten te veld trekken/ en meer andere dienſten
„doen; In Derde daagd hy/ als een teken van
Ploeg-Yſer aan des Konings Gordel. „Koninklijke waardigheyd/ een Ploeg-Yſer in
„ſijn Gordel/ van vooren met Yvoor beſlagen/
„verſchepdene Aſſagayen of Spieſſen om de ge-
„regtigheyd mede te verbeelden/ nevens de be-
„ſcherming van ſijn volk.

„Onder hem ſtaan verſchepdene magtige Prin-
„cen/ die gedurig aan andere rijken zijn/ dik-
„wils rebelleeren/ om het welke te verhinderen/
„hy gewoon is derſelver Erfgenaamen by ſig te
Sofala een Land ſonder ſchatting. „doen verblijven. Het is een vry Land/ dat niet
„opbrengd/ maar alleenlijk moeten de Inwoon-
„ders/ wanneer ſy hem komen ſpreeken/ ge-
„ſchenken brengen/ want het is een gewoonte/
„dat noopt minder by ſijn meerder komd/ of hy
„bied hem deſelve/ in bewijs van Onderdanig-
„hepd aan. Het is een wijſe van ſlaverny/ dat

„alle

„ alle ſijn Edelliedẽ / Hooſd-lieden en ſonder upt- 1505
„ ſondering alle ſijn Inwoonders / alle 30 dagen ——
„ 7 moeten in ſijn Akkers beſteeden / of waar in Onderda-
„ hy hun dienſt van nooden heeft / welke plight nigheyd van
„ hem andere Hy-Heeren / aan wien hy eenige de Inwoon-
„ Landen geſchonken heeft / mede moeten bewij- ders aan den
„ ſen. Wanneer hy wil gedient zijn / doed hy in Koning.
„ de Gould-mijnen 1 / 2 / 3 Koepen na die man-
„ ſchap / die daar in werken / upt deelen / dewel-
„ ke hem als dan / in vergelding der waarde van
„ anderhalve Ducaat in Gould geeven. De koop- Als ook
„ lieden / wanneer ſy ter markt komen / zijn ge- van de
„ woon hem dan een vereering te doen / ſonder eg- kooplieden.
„ ter te moeten / of dat de nalatige daar over ge-
„ ſtraft konnen werden / zijnde het eenige dat hun
„ daar over kan wedervaren / uyt de tegenwoor- Manier van
„ digheyd van den Vorſt geweerd te worden. Al- Gerigt-
„ le de geregt ſaaken / ſchoon bedienaars van de ſaken.
„ ſelve zijn / moeten voor hem koomen / om het
„ vonnis te beveſtigen / of den beſchuldigden by
„ te ſpreeken / als het hem noodig dunkt. Men Geen Ge-
„ vind 'er geen gevangeniſſen / dewijl de dingen vangeniſſe
„ aanſtonds afgedaan / en door partyen ſtraks ge- daar
„ tuygen en bewijſen by gebragt worden: dog wan- gevonden.
„ neer deſe ontbreeken / word de miſdaader op ſijn
„ Eed / die deſe is los gelaaten. Men poederd den
„ baſt van ſeker hout, het welk men hem in wa- De misda-
„ ter te drinken geeft; wanneer hy nu dit niet over den door
„ geeft, ſo is hy vry, maar komt hy het uyt te een ſeeker
„ braaken, aanſtonds veroordeeld; en indien de drank on-
„ beſchuldiger, wanneer de beſchuldigde niet ſpuwd, derſogt.
„ dit een en andermaal mede ſonder braaken drinkt,
„ ſo blijft de ſaak voor afgedaan gehouden.

„ By aldien pemand een gunſte van hem will
„ verſoeken / doet hy het door een derde perſoon /
„ die dan met een diend om te waardeeren / wat
„ men voor die gunſt aan hem betalen ſal / het
„ welke dikwils ſo veel is / dat de Epffer de gunſt
„ daar voor niet begeerd / inſonderheyd wanneer
„ de makelaar mede een houw-beet will hebben.

1505

De Keyſer heeft geen Paarden. Lijfwagt van Hongen.

„Hy heeft geen Paarden / en gaat alleenlijk met „voet-volk / met Spiessen / Assagayen / Pylen en „Houtw-beegens gewapend ten Oorlog / zijnde ſijn „gewoonlijke Lijf-wagt ontrent 200 honden / die „ſy voorgeven / in de Jagt en Oorlog de trouwſte „wagters te zijn. De bupt die in den Oorlog „word gemaakt / verdeelt men onder den Koning / „Hoofd-lieden en gemeene Soldaten. Jeder van „hen moet ſijn eet-waren / die hy te huys had / „mede neemen / ſchoon de Koning agter het Le„ger de Beesten / die voor ſpijs ſullen dienen / laat „volgen. Alwaar het hepr ſig ſtaat neer te ſlaan / „word een houte huys opgeregt / alwaar men „een vuur ſtookt / dat men niet mag laaten uyt„gaan / om dat men, ſeggen ſy, uyt de *Aſſe* voor„ſpellingen in nadeel van hun perſoon kan doen; „ook hebben ſy voor een gewoonte / ſo lang ſy in „den Oorlog zijn handen nog aanſigt te waſſen / „of tot dat ſy hun vyanden overwonnen / of ten „minſten hunne wijven bekomen hebben / voor de „welke ſy ſo veel Eerbied hebben / dat alwaar het „dat des Konings Soon een derſelver ontmoete / „ſo ſoude hy plaats / om haar niet aan te roe„ren / voor haar maaken. Meer dan 1000 vrou„wen heeft de Koning in ſijn Hof / alle Dogters „van Hy-Heeren / waar van d'eerſt getrouwde „voor de voornaamſte en Meeſterſſe van de ande„re / ſchoon ſy van geringer ſtaat is / word ge„houden / en de eerſte Soon / die ſy baard / word „als Erfgenaam van 't Rijk opgeboed / en wan„neer de Zaay-tijd aankomt / gaat de Konin„gin met deſe na het Land om de goederen te be„ſtieren / het welk een groote eer is. Veel meer „andere zeeden en gewoontens / vreemd van die „der Europeers, heeft dit volk / dat eenigermaa„ten de reeden van een goed beſtier ſchijnt te vol„gen / nadien ſy Barbaaren, of wilde menſchen „zijn. Het ſal dus verre genoeg van deſe men„ſchen geſegt zijn / en wel voegen een weynig van

„der

Vuur dat niet mag uytgaan.

Groot agting voor de Wijven.

2000 Vrouwen des Konings.

Voor-regt van de eerſt-getrouwde.

„der Mooren komſt / en 't geen Pedro da Nhaya 1505
„deed / hier te melden.

„De bevolking van dit Landſchap of Riſſir van Hoe de
„Sofala is door de Mooren door geen geweld van Mooren in
„wapenen / nog tegen de wil van de Inwoon- Sofala zijn
„ders geſchied / maar met hun en hunner Vor- gekomen.
„ſten toeſtemming / die in die tijd het beſtier in
„handen hadden / om dat ſy hier door veel voor-
„deel genooten / en Laakenen met meerdere din-
„gen voor Goud en Voor / het welk van geen
„gebruik by hen was / bequaamen. Schoon dit
„volk te traag om uyt hun huyſen te gaan / en
„niet genegen tot vaaren / of het Land by wijſe
„van koophandel te doorloopen / is / ſo heeft
„het Goud egter die eygenſchap gehad / van an- Wat Goud
„dere dertwaarts te komen trekken / en hen in hun al uyt-
„geboorte plaats te doen binden. Ja het geen / werken kan.
„dat de Portugyſen in een Jaar-boek van den Ko-
„ning van Quiloa hebben beſchreeven gebon-
„den / ſo zijn de eerſte / die op deſe kuſt van
„Sofala hebben gevaaren / de Inwoonders der
„Stad Magadaxo geweeſt / zijnde de wijſe / op de
„welke de handel op Sofala, in de Landen van
„die van Quiloa is geraakt / deſe.

„Seker man op een tijd in een Schuytje voor Op wat
„de Haven van *Quiloa* viſſende, te weeten aan het wijſe die van
„Eyland *Miza*, kreeg een Vis aan ſijn haak, en Quiloa
„willende de Vis na ſig haalen, vond hy dien ſo aldereerſt
„groot, dat hy ſijn Schuyt moeſt los maaken, de Gond-
„en den Vis met het ſelve, om die niet te verlie- handel op
„ſen, na vaaren, het geen hy ſo lang deed, tot Sofala
„dat hy, willende wederkeeren, ſo verre door de hebbben
„vloed was voort gedreeven, dat hy niet wiſt wat bekoomen.
„weg te houden: Hy quam eyndelijk door hon-
„ger en dorſt meer dan half dood in de Haven
„van *Sofala*, daar hy een Schip van *Magadaxo*
„vond, het welk daar koopmanſchap dreef, en
„hem weder na *Quiloa* bragt, alwaar hy niet na-
„liet, het geen hem was gebeurd, en 't geen hy
„van de Goud-handel had geſien, te verhaalen.

1505

„ Tuſſen deſe Heydenen nu en de Mooren van „ Magadaxo lag een verbond / waar by de Moo- „ ren gehouden waren / yeder Jaar eenige van de „ hunne over te voeren, om aldaar voort te plan- „ ten. Dit had den Koning van Quiloa ſo haaſt „ niet upt den biſſer verſtaan / en het geen dien „ handel en het verdzag verder betrefte / of hy ſond „ voozt een Schip na derwaarts / het welke met „ de Caffers over een quam / en een nader verbond „ maakte / waar by de Mooren van Quiloa be- „ loofden / in plaats van de jonge *Mooren*, ſo veel „ Lakenen te ſullen geeven, en om voort-queeking „ van Landſaaten te hebben, eenige Inwoonders „ van *Quiloa* te ſullen ſenden, om hen aldaar, be- „ nevens hunne koop-waren, te veſtigen, die gaarn „ hunne Dogters tot Vrouwen ſouden neemen, en „ alſo het Land met Ingeſetenen vervullen. Op „ deſe wyſe kreegen die van Quiloa hier het neſt in / „ en ſtieten ſy d'andere daar upt.

De Koning van Quiloa ſend een Schip na Sofala.

„ Na verloop van tyd maakte ſig de Koning „ van Quiloa, by wyſe van koophandel vol-ſlaa- „ gen meeſter van deſe goud-ruyling: en voozna- „ mentlyk Daut (van wien in de geſlagt-reke- „ ning der Koningen van Quiloa is te ſien in de „ Scheeps-Togt van Franciſco d'Almeida) die „ aldaar een tyd lang ſyn verblyf had / en na- „ derhand na Quiloa, om den Thzoon te beklim- „ men vertrok / zynde van dien tyd af aan al- „ tyd Gouverneurs dooz de Koningen na Sofala „ geſonden / ſulks alle de ſaaken dooz de handen „ van hun koop-handelaars moeſten gaan.

Daut maakt ſig meeſter van de Goud-ruyling.

„ Een deſer Gouverneurs Yzuf, Soon van „ Mahamed, die de blinde was / die da Nhaya daar „ vond / en ſig Koning van Sofala had genoemd / „ had de Koning van Quiloa, wanneer hy de on- „ eenigheyd en Oozlog / in dat Ryk gereeſen / „ verſtond / niet langer willen gehoozſamen. Deſe „ Yzuf ſiende / dat de Onder-koning d'Almeida „ de Stad Quiloa ingenoomen had / begon te ge- „ looven / dat de ſelve ſig na hem / als Onder- „ daan

Yzuf weygerd den Koning van Quiloa te gehoorſamen.

„ daan van dat Rijk ſoude heeren / welke vreeſe 1505
„ de voornaamſte beweeg-reden was / waarom hy
„ Pedro da Nhaya vyndelijk had ontfangen / ſoe- Sijn Staatkunde hier in getoondt.
„ kende ſig langs deſe weg by de Portugyſen aan-
„ genaam te maken; ſelfs wilde hy ſig ſtraks te-
„ gen ſijn Schoon-Soon van der ſelver hulp be-
„ dienen / die een magtig man was en veel aan-
„ hang had / en hy vreesde / dat na ſijn dood de
„ Regeering ſijni Soonen ontrekken / en aan ſig
„ matigen ſoude.

Pedro da Nhaya onkundig van het geene onder hen omging / begon / ſo haaſt hy een plaats voor de Veſting uytgekooren had / na ſteenen tot den opbouw te ſoeken; dog vermits het een vlakke en veenige of loſſe gront was / ſo vond hy goed die van hout te maaken / om naderhand op een gelegener plaats / wanneer hy kennis van het Land ſoude bekomen hebben / een andere van ſteen te veſtigen / ſo als het den Koning van Portugaal mogt beveelen. Om het hout nu van den Over / dat ſwaare harde Mangui-boomen waren / te haalen / en ſijn manſchap / die tot vegten in gevalle van nood moeſt gereed zijn / door dien arbeyd niet te verſwakken / ſamelde hy de Landſaaten by een / liet hen dit werk doen / en betaalde hen naar maate van den arbeyd / dien ſy deeden. da Nhaya maakt een Fortres van hout. Huurt eenige Landlieden om hout te haalen.

De Mooren en inſonderheyd des Konings Schoon-ſoon / dien dit ſtuk werks niet behaaglijk voor quam / ſiende dat de Caffers, om het Loon met groote begeerte toeliepen na dien arbeyd / maakten door hunne treeken en vonden / die ſy in het werk ſtelden / dat ſy alle agter bleeven / en niet om te arbeyden quamen / het welk da Nhaya haaſt ſag / waar dat dit ſijn voorſpreng van daan had / derhalven hier in willende voorſien / ſo begaf hy ſig in 2 ſloepen met eenig gewapend volk / en voer regel-regt na des Konings verblijf / om hem te ſpreeken / die / ſchoon hy ſig ontroerde / en vol ſchalk was / wanneer hem geboodſchapt Daar des Konings Schoon-Soon en de Mooren niet over te vreeden zijn. da Nhaya gaat met gewapend Volk na den Koning.

1505

„ Tuſſen deſe Heydenen nu en de Mooren van „ Magadaxo lag een verbond / waar by de Moo- „ ren gehouden waren / yeder Jaar eenige van de „ hunne over te voeren, om aldaar voort te plan- „ ten. Dit had den Koning van Quiloa ſo haaſt „ niet upt den viſſer verſtaan / en het geen dien „ handel en het verdzag verder betreſte / of hy ſond „ voozt een Schip na derwaarts / het welke met „ de Caffers over een quam / en een nader verbond „ maakte / waar by de Mooren van Quiloa be- „ loofden / in plaats van de jonge *Mooren*, ſo veel „ Lakenen te ſullen geeven, en om voort-queeking „ van Landſaaten te hebben, eenige Inwoonders „ van *Quiloa* te ſullen ſenden, om hen aldaar, be- „ nevens hunne koop-waren, te veſtigen, die gaarn „ hunne Dogters tot Vrouwen ſouden neemen, en „ alſo het Land met Ingeſetenen vervullen. Op „ deſe wyſe kreegen die van Quiloa hier het neſt in / „ en ſtieten ſy d'andere daar upt.

De Koning van Quiloa ſend een Schip na Sofala.

„ Na verloop van tyd maakte ſig de Koning „ van Quiloa, by wyſe van koophandel vol-ſlaa- „ gen meeſter van deſe goud-ruyling: en voorna- „ mentlyk Daut (van wien in de geſlagt-reke- „ ning der Koningen van Quiloa is te ſien in de „ Scheeps-Togt van Franciſco d'Almeida) die „ aldaar een tyd lang ſyn verblyf had / en na- „ derhand na Quiloa, om den Thzoon te beklim- „ men vertrok / zynde van dien tyd af aan al- „ tyd Gouverneurs dooz de Koningen na Sofala „ geſonden / ſulks alle de ſaaken dooz de handen „ van hun koop-handelaars moeſten gaan.

Daut maakt ſig meeſter van de Goud-ruyling.

„ Een deſer Gouverneurs Yzuf, Soon van „ Mahamed, die de blinde was / die da Nhaya baar „ bond / en ſig Koning van Sofala had genoemd / „ had de Koning van Quiloa, wanneer hy de on- „ eenigheyd en Oozlog / in dat Ryk gereeſen / „ verſtond / niet langer willen gehoozſamen. Deſe „ Yzuf ſiende / dat de Onder-koning d'Almeida „ de Stad Quiloa ingenoomen had / begon te ge- „ looven / dat de ſelve ſig na hem / als Onder- „ daan

Yzuf weygerd den Koning van Quiloa te gehoorſamen.

„ daan van dat Rijk ſoude heeren / welke vreeſe 1505
„ de voornaamſte beweeg-reden was / waarom hy
„ Pedro da Nhaya vyndelijk had ontfangen / ſoe- Sijn Staarkunde hier in getoont.
„ kende ſig langs deſe weg by de Portugyſen aan-
„ genaam te maken; ſelfs wilde hy ſig ſtraks te-
„ gen ſijn Schoon-Soon van der ſelver hulp be-
„ dienen / die een magtig man was en veel aan-
„ hang had / en hy vreesde / dat na ſijn dood de
„ Regeering ſijn Soonen ontrekken / en aan ſig
„ matigen ſoude.

Pedro da Nhaya onkundig van het geene onder hen omging / begon / ſo haaſt hy een plaats voor de Veſting uytgekooren had / na ſteenen tot den opbouw te ſoeken; dog vermits het een vlakke en veenige of loſſe gront was / ſo vond hy goed die van hout te maaken / om naderhand op een gelegener plaats / wanneer hy kennis van het Land ſoude bekomen hebben / een andere van ſteen te veſtigen / ſo als het den Koning van Portugaal mogt beveelen. Om het hout nu van den Oever / dat ſwaare harde Mangui-boomen waren / te haalen / en ſijn manſchap / die tot vegten in gevalle van nood moeſt gereed zijn / door dien arbeyd niet te verſwakken / ſamelde hy de Landſaaten by een / liet hen dit werk doen / en betaalde hen naar maate van den arbeyd / dien ſy deeden. da Nhaya maakt een Forres van hout. Huurt eenige Landlieden om hout te haalen.

De Mooren en inſonderheyd des Konings Schoon-ſoon / dien dit ſtuk werks niet behaaglijk voor quam / ſiende dat de Caffers, om het Loon met groote begeerte toeliepen na dien arbeyd / maakten door hunne treeken en vonden / die ſy in het werk ſtelden / dat ſy alle agter bleeven / en niet om te arbeyden quamen / het welk da Nhaya haaſt ſag / waar dat dit ſijn oorſprong van daan had / derhalven hier in willende voorſien / ſo begaf hy ſig in 2 ſloepen met eenig gewapend volk / en voer regel-regt na des Konings verblijf / om hem te ſpreeken / die / ſchoon hy ſig ontroerde / en vol ſchyn was / wanneer hem geboodſchapt Daar des Konings Schoon-Soon en de Mooren niet over te vreeden zijn. da Nhaya gaat met gewapend Volk na den Koning.

1505 wierd / dat die *Portugysse* Hoofdman op die wijse met gewapend Volk hem quam besoeken, egter uyt sijn Hof niet week / maar hem als een seker man afwagte. Als hy de oorsaak van sijn komst / en de quaade dienst / die hy van de Ingesetenen ontfing / had verstaan / deed hy aanstonds als een on-nadenkend mensch daar in voorsien / invoegen da Nhaya met sijn werk voortging / en de Schans so sterk / als hem mogelijk was / liet maaken.

Die door den Koning voldoening krijgt.

Op wat wijse de Schans gebouwd was.

Rondom dese schans was een gragt / en met de aarde / uyt de selve gedolven / met Palen en Takke-bossen een muur gemaakt / om voor die geene / die in de selve laagen / voor een Borst-weering te dienen. Op de muur / die sterk genoeg was / bouwde hy eenige Toorentjes met veel slimmigheyd / om de Caffers vry looser als de Portugysen, en meer dan de Mooren gevreefd / af te konnen weeren: ten eynde van het werk sond da Nhaya de 3 scheepen / die in de Indiën Peper moesten laaden / na derwaarts / en bleef op sijn schip Gonsalo Alvarez tot Kapiteyn / die eerst Bootsman op het selve was geweest / op het ander Joan Vaz d'Almada, en op het derde Pedro Barreto als hoofd van alle drie. De Boot van dese laatste bleef / so als sy met de geld-kist na boort souden vaaren / met de meeste manschap / waar onder de schipper en Francisco da Gamma schrijver van het selve was.

da Nhaya send 3 Scheepen om Peper uyt de Indien te haalen.

Pedro Barreto was niet lang weg geweest / als hy 2 scheepen onder sijn Soon Francisco, om na Guardafu te kruyssen / uyt sond / houdende een Brigantijn ten dienste van de schans by sig / als mede om de handel op Melinde, Quiloa, en Mozambique, daar bereyds Koop-plaatsen en Pakhuysen door den Onder-Koning waaren aangelegd / met die van Sofala te begunstigen. Deese was so ongelukkig in dese Togt / dat hy in February van Sofala vertrekkende den 25 Maart al te Quiloa met een Zambuch binnen raakte / hebbende

Send sijn Soon met 2 Scheepen na Guardafu om te kruyssen.

Die alle 2 verongelukken.

bende beyde ſijn Scheepen onderweeg / het een te Mozambique, alwaar hy het op de wal wilde haalen / maar by gebrek van werk-tuygen braak / en het ander aan het Eyland St. Lazaro verlooren / en 2 Zambuchen, waar van hy 'er een geplunderd had / om dat hy in het ſelve ſulke waaren vond / als men te Sofala verruylt / en met de andere te Quiloa aanlande / genoomen. 1506

Deſe Franciſco da Nhaya wierd door Pedro Ferreira aanſtonds in de gevangenis geſmeeten / de ſchuld van het verlieſen der Scheepen gegeeven / doet het neemen der Zambuchen beſtraft / en eyndelijk vaſt gehouden / om dat in de vergaane Scheepen eenig Goud van Sofala gelaaden was / dat hy mede had verwaarlooſd. Pedro Barreto door Franciſco van Sofala vertrokken / vond den ſelven / als hy te Quiloa quam / in de gevangenis. Hy wilde hem wegh ſijn volk niet mede na Oost-Indiën neemen / maar liet ſe alle in handen van Pedro Ferreira, om hen door den Onder-Koning te doen vonniſſen; maar hy / die eerſt voor Sofala de Geld-liſt met de ſloep had verlooren / verlooz hier voor de Haven ſijn Schip / quam met e Boot deſe tijding aan Land brengen / en voer den met deſelve de 2 andere Scheepen na Melinde, alwaar hy hen aantrof / na: wordende op eſe wijſe Franciſco in ſijne ongelukken gelijk. Eyndelijk voeren ſy beyde verder na Ooſt-Indiën.

Franciſco in de gevangenis geſet.

Pedro Barreto komt te Quiloa.

Verlieſt ſijn Schip voor de Haven.

Pedro da Nhaya de ſaaken / die de Schans beloffen / afgedaan hebbende / ſonder van het verlieſen ſijn Schuld te weeten / begon beveelen tot de verpling van het Goud te geeben / het welk met e waaren uyt Portugaal gebragt / en deſelve waren als deſe Natie te St. George del Mina gekoon was uyt te venten / wepnig opnam / deſijl deſe de Negers van Sofala niet begeerden / aar wel / die de Mooren uyt Indiën brengen / n inſonderheyd die van Cambaya. Ook waaren et alleenig de waaren / maar ſelf de ommegang /

da Nhaya geeft order om met de Inwoonders de Goud-handel voor ſijn waaren te beginnen.

1506 handel en verbieding van eenige dingen na die van St. George geschikt / al het welke in den beginne veel ongemak aan da Nhaya gaf / zijnde verbooden / als volgen sal / van een quaad gevolg en veel onlusten. Dog met de koopmanschappen / die Gonsalo Vaz de Goez aanbragt / en de Onder-Koning herwaarts te senden bevoolen had van het geen / dat sy in Quiloa en Mombaza hadden veroverd / begonnen de Cassers handsamer met hun Goud te worden / om dat sy dese dingen begeerden. Hier toe hielp mede, dat sy meer nut van de Schans dan van de Mooren hadden / en wel onthaald wierden / waar over de Mooren hun haat / dien sy heymelijk droegen / so lang bedekten / tot dat het eyndeling op de ruyling van het Goud uytdraayde / als wanneer sy meenden te barsten / en dese drift besat insonderheyd de voornaamste / door wiens handen dese koopman-schappen waren gegaan / en de Schoon-soon van den Koning / die de grootste tegen-partijder was / die de Portugysen hadden / en sig opentlijk beklaagde over den Koning / om dat hy de gelegentheyd had gegeeven, waar door sy in dese staat gebragt waren.

Daar hy veel tegenstand in vind.

Dog lukt eyndelijk.

Haat der Mooren hier over.

Die door de Soon des Konings word gestijft.

De Koning sig van sijn Schoon-soon aangerand siende / schoon hy hem de redenen / die hem / tot het geeven van verlof / bewoogen hadden / toevoegde / om dese sterkte te maaken / kon den selven niet bevreedigen / hy seyde hem daar en boven / dat het seker was, dat dese Vreemdelingen door de ongematigde Lugt haast in krankheyd souden vervallen, wanneer hy een middel bedagt had, om hen voort alle om den hals te helpen, sonder het minste gevaar voor sijn onderdaanen: Voorts maakte hy hem dit middel bekend / en stelde hem / en de andere daar mede te vreeden / zijnde dat geen / het welk hy kort daar na begon uyt te voeren. Land-waard in woonde een Prins der Cassers genaamd Moconde, een man van groote magt / die een gedeelte van Sofala regeerde / met toestemming van den Koning: Aan desen deed Monomotapa ver-

Dog de Koning soekt haar te vreede te stellen. ontdekt sijn aanslag tegen de Portugysen aan sijn zoon.

verstaan / dat in *Sofala* menschen, zijnde Vreemdelingen, waren aangeland, van een quaad leven en ommegang, die als *Roovers* de Zee gingen schuymen, en alles doodden sonder verschooning, zijnde tegenwoordig door dese Roof-Vogels een groote schat van Koop-waaren, Zijde-stoffen te *Sofala* by een geschraapt, die eerder aan den Koning, dan aan hen-lieden toe behoorden. En dewijl hy hen in Levens-middelen by mondjes maat hield, niet willende, dat hen de selve souden gegeeven worden, so waren sy door de behoeftigheyd der selve reeds tot so groote hongers-nood gebragt, dat sy door dese als mede de Koorts, die hen beswaarde, in geen staat meer waren, om hen te konnen beschermen, weshalven nies anders behoefde gedaan te worden, als hen te overvallen, het Leven, en voorts die goederen met alle sekerheyd weg te neemen, het welke hy alleenig niet wilde onderneemen, sonder alvoorens van hem verstaan te hebben, of hy geneegen was hand aan dit werk te slaan; want voor sijn deel / gaf hy voor / beslooten te hebben / op een vast gestelden dag dese Vreemdelingen aan te tasten.

1506

Versoekt hulp van Moconde Prince aldaar.

Moconde had dit niet verstaan / dewijl hy een heers-sugtig mensch was / of hy oordeelde / dit een kolfje na sijn hand te zijn; trok derhalven / in meening van so dit mislukte / de Mooren selve aan te tasten / en op dese wijse een genoegsaame roof mede te sleepen / over de Rivier. Niet tegenstaande dese Caffer sijn regte oogmerk ontveynsoe / en alleen de voorstelling van den Koning scheen te omhelsen / so waren 'er egter eenige Mooren, die den aard der Caffers kennende / niet weynig voor hun selven bevreesd waren; want het quam hen voor / dat Moconde wel onder dien dek-mantel yets tegen hen mogt voor hebben / of tegen den Koning / of dat hy niet soude komen: Dog dewijle de Caffers menschen zijn / die geen geheym konnen bewaaren / en voor een broodje aan gebanne Mooren alles sullen ontdekken / so geschiede het /

Daar Moconde niet op sloft maar te Veld komt.

De Mooren raaken hier over in agterdogt.

1506

da Nhaya word het geheym gewaar door eenige Caffers.

dat eenige Wood-ſlaagers / om hun leeven te behouden / en weder te mogen keeren / het voornemen van de Caffers peplden / en berigt daar van aan da Nhaya beeden geven. De geene / die het aan da Nhaya openbaarden / waren Mooren / die digt by de Schans woonden / en om de weldaaden daar van ontfangen / en om in wood met vrouw en kinderen daar binnen te mogen komen vlugten / hier in niet nalaatig willen zijn. Onder de geene / die hun toevlugt tot de Portugeſen ſogten te neemen / was Yacote een voornaame Moor uyt Abyſſinien, die men op ſijn tiende Jaar weg genoomen en tot een Moor gemaakt had.

De Caffers taſten de Schans aan.

Toen de dag der komſt van de Caffers was verſcheenen / quamen deſe met ſulk een geroep wegens de buyt / dien ſy ſtonden te maaken / aan / dat ſy ſonder eenige vreeſe of orde ſtraks de Schans aantaſteden / doende niet anders op hun eerſte aankomſt / als het geene de Mooren hen gebooden / het welk was / de gragt te vullen, en ook haast om de talrijkheyd der ſelve was gedaan. Zo haaſt ſy dit verrigt hadden liepen ſy toe / om de paalen / die de wal hielden / te vellen ; andere meenden ſo voorts de wal op te klimmen / en andere ſchooten een wolk van pijlen / die de heele Schans beſchadigde / in de lugt / waar van eenige de Portugyſen troffen / en byſonder de Mooren, die ſy in de Schans hadden gelaten / egter leeden ſy / om dat ſy ongewapend waren / de meeſte ſchaade.

Vullen de Gragt.

En ſchieten een wolk van Pijlen op de Portugyſen.

Deſe ſtouthejd der Caffers, was een Franſe furie gelijk / en duurde niet lang / want ſo haaſt ſy de kragten en uytwerkſels van het geſchut geboelden / waar door de aarde in korten tijd met Lijken bedekt wierd / ſonder dat ſy ſagen / dat pets op hen gewooren wierd / of ſy begonden / als het Vee / den een over den ander te vlugten / en lieten de Portugyſen in hun Schans / maar egter ſonder geen geringe moeyte / ruſten / want in de heele

Dog wierden met het kanon ſo dapper betaald, datſe de vlugt namen.

heele Schans waren niet meer dan 35 weerbare mannen / zijnde de overige in die staat gebragt / dat 5 of 6 werk hadden een Boog te laaden. De beste soldaten / die da Nhaya had / en dag en nagt wagt over de schans hielden / waren 2 groote honden / voor de welke de Caffers meer schrik dan voor de pijlen / degens en spiessen hadden / om dat de Portugysen te swak waren / om met een Pijl of een Degen een Moor te ontlijven.

1506

Groote dienst van 2 Honden voor de Portugysen.

Het scheen / dat den Hemel door dese 2 Beesten sijn hulp aan de Portugysen wilde bewijsen / want tegen de Mooren van buyten waren sy als raasende verbitterd / en tegen de geene / die door da Nhaya binnen genomen waren / gants vriendelijk even als aan de Portugysen selve. Pedro da Nhaya sig van dese eerste overval der Caffers bevrijd siende / wilde geen saak / die hem als een dapper Hoofd-man kon gesegt worden / dat hy moest gedaan hebben / versuymen / daarom deed hy / met 20 Mooren door Yacoe geleyd / en 15 van de sterkste Portugysen, een uytval / waar in hy so gelukkig was van de Caffers, die de wal wilden beklimmen / neer te maaken / en de overige te verjagen / wijkende vervolgens in een Palmbos, dat voor de schans lag.

Groote vernuftigheyd deser Honden.

da Nhaya doet een uytval daar hy veel Caffers doot slaat.

In 3 dagen van de welke sy de schans gedurig aanvielen / stierven 'er so veel / dat het wel te sien was / dat de Mooren dit loosselijk hadden besteeken / om de Caffers wat te dunnen / hebbende hen, gelijk sy selve seyden / aangevoerd als om tegen den Hemel te vegten: hierom keerden sy hen tegen de Mooren en begonden in der selver huysen een slagting aan te vangen: want het geschut had hun in het Bos / daar sy haar aan de voeten der Boomen hadden neergeslaagen / so groot een meenigte gedood en gewond / dat sy in het eynde hun leven niet langer wisten te verseekeren / hier om seg ik / seer verstoord zijnde / en om dat de Mooren hen in een plaats gebragt hadden / daar sy so beschaadigd wierden / lieten sy de schans de

De Caffers seer verbitterd plunderen de Huysen der Mooren.

schans

1506 schans blijven / en gingen in hun te rug heerende woon-plaatsen der Mooren geheelijk uyt plunderen / selfs soude de Koning niet vyt gegaan hebben / had hy sijn Huys met geen gewapend volk beset / dat hem beschermde.

Pedro da Nhaya trekt na des Konings huys om het selve te overvallen.

Pedro de Spanden geweeken sijnde / en op dat de Koning geen tijd mogt hebben van yets anders te verwagten / want hy verstond uyt overbrengers / dat des Konings huys weynig bewaard was, en hy geen wan-trouwen op de Schans had, om dat sy alle siek waren, begaf sig met eenige wel gemoede des nagts in de Brigantijn, en de Spionnen voor uyt sendende / overviel des Konings woning / die dit merkende / agter de deur school / en Pedro, wanneer hy met een tooyts in trad / met een Degen aan den hals quetste / en hem soude gedood hebben / schoon hy blind was / had dese geen treede te rug geweeken / waar na hy met sijn Tooyts voorwaarts uyt gaande een eynde van de blindheyd en ellendigheyd van desen Koning maakte / zijnde door den koopman Manuel Fernandez, Joan Roiz Penning-meester geholpen. Ook sneefden gelijkelijk met dese eenige toegeschotene Mooren.

Word van den Koning met een Degen aan den hals gequetst.

Die daar op aanstonds wierd gedoot.

Als de Koning dood was / het welk de treden was / waarom da Nhaya daar quam / so begaf hy sig / eer hen de Mooren konden versamelen / en hy door de selve overvallen worden / weder na sijn Baartuyg / en keerde gelukkig weder in de schans.

da Nhaya keert te rug en komt gelukkig in sijn Schans.

De Soon des Konings valt op de Schans aan om sijn Vaders doot te wreeken.

De Soon van den Koning sijn Vaders dood / en het vertrek der Portugysen in de sterkte verstaande / trok des morgens / door sijn eerste droefheyd aangevoerd / so veel volk by malkander / als hem doenlijk was / en bespyong de schans met de selve. Dog dese dzift / schoon sy de Portugysen geweldig smarte / was evenwel van die uytwerking niet / als sy gedagt hadden ; want sy vonden aanstonds weerstand genoeg / en wierden genoodsaakt / hun plaats te verlaten / en van de muur / die sy meenden over te klimmen / te wyken.

Dood

Nood bzeeft wet / ſegtmen / en het ging hier ook ſo / want de Portugyſen, die dooz de kooztſe in geen ſtaat van begten waren / wierden dooz de nood aangemoedigd / en bevzijd / ſo dat d'Oozlog het beſte geneeſ-middel wierd / dat ſp dooz eenige dagen konden gebzuyken / wozdende dooz Yacote met de ſijne mede getrouwlijk bp geſpzongen. Des Konings ſoonen en ſchoon-ſoon bemerkende / dat ſp in de eerſte 3 aanvallen niet hadden uptgeregt / keerden hen na de Erffenis / en kreegen dadelijk verſchil ober de opvolging van de Koning / ſoekende yeder tot ſijn beſcherming onderſtand te bekoomen. 1506

Oorlog remedie tegen de koorts.

Geſchil der Konings Soonen over de Erfvolging.

Soliman, een bzient van Yacote, verſogt die van da Nhaya, en wierd van den ſelven dooz Koning erkend / gelijk hp om de tegenſtreevige Mooren te bevzeedigen eenige goederen deed uptdeelen / en daar dooz hem in bzeede Koning lieten blijven. Hier dooz wierd deſe nieuwe Vozſt aan de Portugyſen verpligt / en een jong onderdaan van Pedro da Nhaya, die naderhand in verſchepde gelegentheeden blijken van een dapper man heeft gegeeven / nu ſal het tijd weeſen / om de verrigtingen van Cyde Barbudo en Pedro Quareſma te gaan op ſpeuren.

Dog valt Soliman te beurt en van de Portugyſen daar voor erkent.

Cyde Barbudo en Pedro Quareſma uyt Portugaal vertrokken / de Caap de Goede Hoop meenende bereykt te hebben / bevonden hen 450 mijlen beneeden de ſelve in de Sand-Baay, van waar ſp met veel moepte in de Water-plaats van Saldanha geraakten. Hier rupiden ſp met de Caffers eenige mond-koſt / en traaden deſe 2 Kapiteynen in des anderen ſchip ober / en de Caap bereykt hebbende / want de tijd liet niet toe / de kuſt langs te vaaren / en voznamentlijk de Water-plaats van St. Bras / wierden ſp van den anderen gedzeeven / dog vonden malkanderen / ter plaatſe daar de Lootſen verſeekerden Pedro de Mendoza geſien te hebben / die met het ſchip van Lopo d'Abreu was geſtrand / wederom. Deſe plaats was ook in

Cyde Barbudo en Pedro Quareſma koomen te Saldanha.

1506

der daad / die geene daar men het vermoeden van had / dat de schip-breuk was geschied / om dat al daar een schip aan de wal konde komen / en daarom sond Barbudo 2 Bannelingen aan Land / om langs de kust te gaan / en uyt de Caffers te verneemen / of Land-waard in geen Blanken waren: dese / na 7 dagen uyt geweest te hebben en op de plaats / alwaar men het schip vermoede verongelukt te wesen / wederkeerd zijnde / vermits Cyde Barbudo en Pedro Quaresma van daar / om het quaade weer niet hadden konnen vertrekken / berigteden / dat sy een gedeelte van het Touw-werk, van een verbrand out Schip hadden gevonden, aldaar so de *Caffers* seyden komen aandrijven; sonder dat sy wisten, waar dat het Volk van het selve mogt gebleeven zijn. Uyt dese teekenen oordeelde men / het schip gestrand / en door de Caffers in brand gestooken te weesen / om hen van het daar aan zijnde Yser-werk / (by hen in hoogagting) te bedienen; en het grootste quaad / dat dese 2 Bannelingen wedervoer / was / datse van hunne kleederen beroofd wierden. Cyde Barbudo dan na sijn schip / en Pedro Quaresma aan sijn scheepje weder gekeert wesende / vertrokken sy na Sofala, en vernamen / daar aangekomen zijnde / dat Pedro da Nhaya, met een groot gedeelte van sijn Volk was overleeden / en de overige van siekte so swak waren / dat de sterkte alleen door de Mooren, onder opsigt van Manuel Fernandez, als toen voor Hoofd-man dienende / bewaard wierd. Cyde Barbudo over sulks eenig Volk en Ammunitie van Oorlog uyt sijn schip neevens Pedro Quaresma, met sijn kleyn scheepje aldaar gelaaten hebbende / tot bescherming der Fortresse / vertrok in July 1506 van daar na Quiloa / dat hy alsa benodigd vond / als Sofala, door dien / de Koning Mahamed Ancony overleeden zijnde / het Landschap in het verkiesen van een nieuwen Koning / tweedragtig was geworden / en de Mooren met onsen Kapiteyn Pedro Ferreira en desselfs Sol-

Barbudo send 2 Bannelingen aan Land.

Die weder quaamen en verhaalden eenig verbrant touwerk en andere dingen gesien te hebben.

Vertrekken na Sofala.

Daar sy de Portugysen in een slegte staat vinden.

Laat aldaar een Scheepje met Volk.

En komt te Quiloa.

Daar alles over hoop vint.

da-

baten eer hoop geraakt: en alhoewel den voornoemde Barbudo in deſe Togt niet veel/ als te magteloos gewoorden/ uyt voerde/ hield men egter door ſijne beſtieringen in de Indiën veel verrigt te weſen. Aangeſien den Onder-Koning niet ſo dra onderrigt was van den ſtaat/ waar in die beyde Fortreſſen waren/ of ſond aanſtonds Nuno Vaz Pereira, met het ſchepje van Gonſalo Vaz de Goes, derwaards/ en wierden door deſe als Hooſd-man in Sofala gebleeven/ de oneenigheeden te Quiloa bygelegt. 1506

Dat by gelegt word.

De voornoemde Onder-Koning baardigde met den ſelven nog een Bark af/waar van dat Kapitein was Duarte de Mello, de Serpa, ſijnen Neef/en ingelijks een Franciſcaan van da Nhaya, om de gewaden der overleeden Moorſchen wederom te krygen/ dog wanneer ſy te Quiloa gekomen waren/ verſtondenſe uyt Pedro Ferreira, hoe dat hy na het verlies van ſijn ſchip aldaar ſo gekomen/ Ruy de Brito van den Koning aangeſteld/ en in ſtede van Ruy de Souſa Kapitein van Sofala te weeſen/ aan Boord had gehad/ dog ſedert overleden/ als mede Antonio Raposo en Sancho Sanchez ſchrijver van de Factorie: dat met hem ook waren overgekomen Nuno Vaz, Luis Mendez de Vaſconcellos van het Eyland Madera, en Antonio de Souſa, weſde van Sofala met Cyde Barbudo en Fernando de Magalhanes, was vertrokken/ naderhand in Caſtilien gekomen/ Keyſer Karel de V. het bemagtigen van Molucca aanbood/ en door Nuno Vaz, van veele vrywillige Edellieden gevolgd/ door dien van een yeder was bemind/ naderhand volvoerd wierd.

De Onder-Koning ſend een Bark af.

Ruy de Brito tot Kaſteleyn van Sofala aangeſteld.

Wel uytgeruſt en wel gemaed zijnde/was de eerſte Haven-plaats die deſe in het laaſt van November 1506 quam/ Melinde, alwaar hy van den Koning dier plaats blijdelijk wierd ontfangen/ en aan hem Nuno Vaz, op ſijn verſoek toeſtond/ dat hy 2 baaten met Paternoſters of Gebede-ketens/ derwaards ſou mogen ſenden/ om de

Nuno Vaz komt te Melinde.

1506

Geeft vryheyd aan een gevange Moor.

de ſelve tegens gout te verruylen / ook ſchonk hy hem een oude Moorſe ſlaaf in Quiloa gevangen genomen / om dat hy aan de kroonning van Mahamed Ancony, een groote misſlag had begaan / doch hem door Nuno Vaz, om den Koning van Melinde eer aan te doen / wierd quijt geſcholden: ook onderſogt hy byſonderlijk de ongebondenheyd / die de Mooren in Sofala pleegden / liet deſelve door den Commis / die hem de boven-vermelde Gelde-ketens toeſchikte / weeten / dat hy hun handel en wandel wiſt, en ſtelde de aan hem geſchonken Moor, om de andere te winnen / als der voornaamſte van het Land geweeſt zijnde / niet alleen in byzyn / maar ook in ſijn voorige ſtaat.

Naarſtig onderſoek na alles van Nuno Vaz.

Nuno Vaz wyders naauw-keurig onderrigt zijnde / dat het verſchil van *Pedro Ferreira*, met de Bevel-hebber van de Fortreſſe *Quiloa*, uyt het overlijden van den Koning *Mahamed* was ontſtaan, dat daar uyt de ontvolking van die veſting was geſprooten, deſe uyt het bevel van den Koning *Don Manuel*, derwaards geſchikt, ontſtaan; dat langs de kuſt van *Sofala* een Bark en *Brigantijn*, door *Pedro Ferreira* Hoofdman van *Quiloa* kruyſte, om alle en een yeder het handelen van Laakens, als andere goederen tegens Goud, met de *Caffers* van het Land te beletten; dat deſe Vaartuygen een Schip van het Eyland *Angoxa*, waar in een Soon des Konings van *Tirendincunde* was, hadden genomen, en niet tegenſtaande hy een Nabuur van *Quiloa* was, door *Pedro Ferreira*, neevens ſijn gevolg, in Slaverny wierd gehouden, om dar met eenen Koning *Habraemo* van die Stad, en ſijn Bloed-verwanten in Oorlog was. Koning Mahamed Ancony een nieuwling zijnde / ſonder maagſchap in het Land te hebben / en begeerig door weldadigheden / vrinden in tijd van nood te bekomen / had deſe Konings Soon met ſijn gantſe geſin voor 3000 Miticanen vry gekogt / en na ſijne geboorte onthaald / en gekleed hebbende / aan ſijnen Vader geſonden / deſe hem in ſo kort een tijd /

Staat-kunde van Mahamed Ancony in het ſenden van een Konings Soon aan ſijn Vader.

tijd / in vryheyd en buyten ſijn toedoen / ſiende / liet aanſtonds den Koning Mahamed voor deſe weldaad bedanken / verſekerde hem van ſijne vrindſchap / en dewijl met de Fortreſſe van Quiloa in Oorlog weſende / dien Koning aldaar niet kon gaan ſpreeken / verſogt hy / dat deſe het met hem over ſaken van belang voor hun beyde wilde komen doen, met aanbieding / van hem een ſijner dogters ten huuwelijk te willen geeven, en gekomen zijnde, het Los-geld voor ſijnen Soon wederom toe tellen. 1506

Daar hy voor bedanke wierd.

Met eenige aanbiedingen.

Den Koning Mahamed aangenoopt door de groote begeerte / die hy had / om deſen te beſteven / onderſtond / niet tegenſtaande hem Pedro Fereira voor ſtelde / dat hy deſelve niet behoorde te betrouwen, dewijl hy hem geen goed herte toedroeg, en ſelvs, als een bloed-verwant van *Habraemo*, quaad wilde. Immers het met ſo vele Vaartuygen / ſonder pemant der ſijne by hem te hebben / even als of een feeſt en niet een vriendelijk mond-geſprek ſou gaan houden / egter / ſonder eenig verraad te vermoeden / hem ging ſpreeken / die hem de beweſen weldaad betaalde / met hem in het Vaartuyg / waar in hy was gaan ſlapen / liet ombrengen / en ontſchuldigde ſig over dit boosaardig bedrijf / met te ſeggen / dat hem aan ſijn bloed-verwandſchap met Koning *Habraemo* om welke te wreeken, hy deſe daad had gepleegd, meer was gelegen, als aan de weldaad van *Mahamed Anconij*. Nu over de Erf-volging van deſe Mooren de hier boven gemelde verdeeldheden ontſtaan / en de Stad in twee-ſinde Burgers verdeeld: zijnde de Amtenaaren van den koophandel eenige Mooren, voor Agi Hocem, Soon van den overledenen Mahamed, boden ten dien ynde aan een Brief van den Onder-Koning Don Franciſco, waar in ſijne verdienſten, en wat hy voor den dienſt van Koning Don *Manuel* had gedaan, mitsgaders van de boos-aardigheden van den *Sultan Habraemo* geleden, optelde, en over ſulks nyt den naam van Koning *Don Manuel* tot Ko-

Daar Mahamed mede verlokt wierd, en hem het leven koſte.

Waar over ſig Habraemo verontſchuldigt.

Burgerſchap in tween verdeeld om de Erf-volging.

Verſoek voor Agi Hocem.

ning van de Stad *Quiloa*, met de daar onderhoorende Landen, en Staaten aanſtelde, en gemelde Koninkrijk erflijk en voor altoos, en dat op de voorwaarden in de Gift-brief vermeld. Van de andere kant wierd door den Kapiteyn Pedro Fereira, eenige der vermaardſte Mooren van het Land en de Caffers van het Eyland Songo, 3 mijlen van Quiloa gelegen, ingebragt, dat het den dienſt des Konings van *Portugaal* niet voegde, dat een man van ſeer geringe afkomſt, als de Soon van *Mahamed Ancony* was, ſou regeeren, en om deſe verdeeldheyd en den haat daar uyt ontſtaan, waren vele uyt die Stad, te *Melinde*, *Mombaza* en elders langs de kuſt, komen woonen, ook quam nog by deſe verſchillen, het rooven der onſe, uyt kragt der Laſt-brieven van den Koning, om te beletten dat de *Mooren* yet van waardy in *Sofala* ſouden komen verhandelen, en dewijl men niettegenſtaande de waarde der Goederen in gemelte verbod uyt-gedrukt ſtond, wierd door de onſe daar niet veel in hun kruyſſen opgepaſt, en met deſe geſtrengheyt, onder den naam van des Konings dienſt, het Land ontvolkt.

Verſoek tegen Agi Mocem.

Nuno Vaz bied de Indianen vryheyd van koophandel aan.

Nuno Vaz, deſe dingen berigt zijnde, en die Quiloa gaarn in haar vorige ſtaat herſtelt ſagen, gehoord hebbende, poogde daar in door de raadgevingen van Antonio d'Afonſeca, met Franciſco da Nhaya, te Sofala gebleeven, mitsgaders de berigten, die hem van andere het Land kundig gedaan wierden, te voorſien, deed in Melinde, Mombaza Quiloa, en langs de kuſt, bekend maaken, dat alle Kooplieden, van *Quiloa* geboortig, veylig, als ſy voor deſen, ten tijden van den Koning *Habraemo*, gedaan hadden, mogten komen handel drijven, ſonder dat daarom de boetens, in het verbod van den Koning *Don Manuel* vermeld, te ondergaan. Dit was ſo dra niet bekend / of de Mooren begonden aanſtonds uyt het gantſe Land met hunne Wyven en kinderen t' Scheep te gaan / invoegen dat / wanneer

Nuno

Nuno Vaz te Quiloa aanquam / en ſijn geſelſchap over de 20 Baartuygen met menſchen en vele manſchappen waren / dit geſchiede den 15 December, en wierd aldaar als toen Lionel Coutinho Kapiteyn van het Schip Leitoa door ſtorm van de Vloot onder Triſtano d'Acunha geraakt / gevonden. Nuno Vaz, wat uytgeruſt hebbende / verd / om een eynde van de twee-ſpalt te Quiloa te maaken / de voornaamſte Mooren van het Landſchap / nevens die met hem van Melinde gekomen waren / als mede de hoofd-twiſters zijnde een Moor, Micante genaamd / en Neef van wijlen den Koning Habraemo, en Hocem Soon van Mahamed Ancony, voor hem verſchijnen / en beval / dat yeder ſijne redenen in regten ſou bybrengen, en betoonen, wat regt ſy tot het Rijk hadden: vergunde Micante, als van den hoofd-man Lionel van Coutinho en andere hunne aanhangers / een goed gedeelte der voornaamſte van het Land voorgeſtaan / daar in de voor-rang / en bragt tot een voornaamſte reden / die hy tot de opvolging in het Rijk had / by / om dat door de voornaamſte van het Landſchap tot Koning was verkooſen; om dat hy uyt de Koningen, die de Stad geſtigt en bevolkt hadden, was geſprooten, en om dat hy bloed-verwand van Koning *Habraemo* weſende, deſe niet verjaagd, maar in beſit van het Rijk zijnde, hem by ſijn uyterſte wille tot desſelfs Erfgenaam had verklaard; dat hy uyt deſen hoofde voor Koning, ſonder weder-ſpreeken was aangenomen, van alle, uytgeſonderd eenige weynige, die tegenwoordig waren, en dat in den ſtaat, waar in het Rijk was, het in de magt des Konings van *Portugaal* was, het hem, om de dienſten van die Heeren, te geeven, ten eynde het Land in Vreede en Eendragt mogt weſen, en niet ontvolkt worden, door de ongenoegte, van hen onder de gehoorſaamheyt en heerſchappy van eenen man, te moeten ſtaan, die niet van het bloed der Koningen van *Quiloa* was. Hier tegens wierd door Hocem,

1506

Nuno Vaz komt te Quiloa alwaar by Lionel Coutinho vind.

Doet eenige Mouren voor hem komen wegens de Erf-volging.

Reeden van de eerſte, die meynden regt tot het Koninkrijk te hebben.

1506 cem, Soon van Koning Mahamed, (wanneer hem van Nuno Vaz toegelaaten was te ſpreeken) ingebragt / dat niets anders had te ſeggen, dan het geene in den opene Brief van den Onder-Koning, ten opſigte van de dienſten, door ſijn Vader gedaan, als de misdaden van Koning *Habraemo*, was vermeld; dat wat het ſeggen van *Micante* aanging, dat het Land onder hem meer ruſt ſoû genieten, aangeſien de Stad niet door ſijnen Vader beheerſt was, het ook niet door *Micante*, maar den Hoofd-man des Konings van *Portugaal*, ſijn Heer, die daar in ſijn verblijf had, de Stad, door het regt van Oorlog genomen, eygen was, en daar mede na ſijn welgevallen mogt doen, ſou gedaan worden, dat indien de Hoofman van de Veſting, yemand uyt de naam van den Koning ſijnen Heer, begunſtigde alleen genoeg was, om de gantſe Stad in ruſt te houden, dewijl 'er tog niemand was, aan wien de Koning van *Portugaal* ſijn Heer de Koninglijke waardigheyd had afgeſtaan; dat wanneer hy ſulks al aan yemand had gedaan, het egter ſijne gebreklijkheden ſou hebben, dewijl ſijne wil daar in deel ſou hebben, en oorſaak der uytvoeringe weſen, aangeſien, die ſulks wederſtonden, verdagt ſouden zijn, van ſijnen dienſt niet te bevorderen.

Reeden van Hocem hier tegen.

Dat door Nuno Vaz word geſlegt en aan Hocem het Koninkrijk gegeeven.

Nuno Vaz, als hegter geſeten / deſe en andere redenen / van weerkanten by gebragt / gehoort hebbende / gaf ten uytſpraak / dat men de gifte, aan *Hocem* gedaan, had te erkennen, en den ſelven voor Koning van *Quiloa*, waar voor hem aanſtonds opentlijk en plegtig deed uytroepen, te houden; en vermits de voornaamſte oorſaak van het ontvolken der Stad ſproot / upt de wijſe / waar op de Amtenaren de boetens in het verbod van Koning Manuel vermeld / ingevorderd wierden / en daar af vier der voornaamſte Mooren eenige ſodanige goederen afgenoomen waren / deed Nuno Vaz deſelve aanſtonds wyp geeven / en de vertiering / volgens ſijn behend-making / toeſtaan /

en

1506

en waar mede een yeder te vreeden zijnde / van de opvolging eenes nieuwen Konings niet meer wierd gesprooken / de Stad in vreede en rust hersteld / en een meenigte van huysen / die geslooten stonden / geopend / en bevolkt.

Nuno Vaz vertrekt na Sofala.

Nuno Vaz, die in het byleggen der verschillen te Quiloa, als elders getoond hebbende / dat hy een voorsigtig Edelman was / liet aldaar voor Bevelhebber Luis Mendez de Vasconcellos, met haar te voren van Sofala vertrokken / ontmoete / voor by Mozambique seylende / drie Scheepen en een Bark / onder gesag van Tristano d'Acunha, in dit selfde Jaar van 1506 vertrokken / van welke verrigting in des selfs Scheeps-Togt na Oost-Indiën te sien is / vervolgde sijn reys om besit van het Hoofd-manschap van Sofala te neemen / en quam aldaar behouden aan / in een tijd dat sijne komste hoog nodig was / maar alvoorens ons in het verhaal daar van in te laaten / heeftmen te weeten / dat se het geene te Quiloa door Nuno Vaz was verrigt / na weynige dagen vernomen zijnde / men hier oproerig / om de Erf-volging van dat Koningrijk / was geworden / de Sterkte had beginnen af te breeken / en beslooten / de plaats, sonder ooyt wederom te keeren, te verlaaten. Dog Agi Hocem den nieuwen Koning sig van Nuno Vaz, begunstigd siende / en versekerd / dat de selve sig te Sofala in staat had gesteld / beval aanstonds / den moordenaar van sijnen Vader te beoorlogen, liet ten dien eynde een Heydens Vorst van de Negers, Munha Monge, genaamd / en magtig van volk / heymelijk weeten / om met sijn gantse magt *Tirendincunde* te Lande aan te tasten, op sekeren dag, wanneer hy het ter Zee sou doen, en sy dus de plaats onvoorsiens te Vuur en te Swaard mogten verdelgen. Dit wierd door middel der groote geschenken / die Hocem aan desen Munha Monge, by de Negers, so veel als Heer van de Wereld gesegt; bevoolen / en Tirendincunde wierd op een en de selfde tijd van beyde be-

Oproer te Quiloa.

Agi Hocem wil sijn Vaders Doodslagers beoorlogen.

1506 ſprongen / het gantſe Land verwoeſt / en de meeſte menſchen (den Koning het ontkomen zijnde) door de Caffers gevangen mede geſleept. Veele menſchen gedoot en gevangen. Door deſe overwinning maakte Hocem ſo hoogmoedig / dat deſelve oorſaak wierd / van alle de verdrietelijkheden / waar in hy ſig naderhand bevond / dewijl deſe ſig boven de onſe willende ſtellen / met een hooger ſtaat te voeren / als ſijne inkomſten konden lijden / wel haaſt al het geene / dat hem van ſijne Vader was nagelaaten / was doorgebragt / egter aan de Koningen van Melinde, Zemzibar en andere op de kuſt / ſchreef / als een man / die ſig grooter dan ſy waren / agtede; deſe / geen verſmading verdraagen komende / tot vyanden kreeg en vergramt / om dat in de onderneeming en overwinning van Hocem veele van hunne Onderdaanen waren geſneuveld; behalven dit / had hy / wanneer hy van Quiloa verſchepdene krijgs-lieden / met onwil / of gedwongen met ſig genoomen / upt de doot van deſe wee- en rouw-klaagen / onder de Mooren veroorſaakt; ſig boven alle dingen / over het maaken van ſo veele Mooren door de Caffers tot Slaaven / hatelijk gemaakt / ſo dat men eyndelijk om ſijn afgunſtige / haatelijke en drijftige regeeringe / van ſijne wederſtanders / en die hem om te regeeren waren tegen geweeſt / mitsgaders ſijn te hoogmoedig ſchrijven / beſloot / hem van die waardigheyd te berooven / neder van hen in het byſonder / aan de Onder-Koning der Indiën ſchreef / en verſogt, het Land in Vreede te willen behouden, het ontvolken van *Quiloa*, door de regeering van *Hocem* niet te ontvolken, en *Habraemo* reeds Koning van de Stad, of anders, ſo de ſelve hen mogt mishaagen, *Micante* ten Koning, als reeds van daar toe verkooſen geweeſt, aanſtellen. De Onder-Koning ſo veele klagten tegen Hocem ingebragt ſiende / ſchreef daar over aan Pedro Fereira, en vermits Habraemo, ſig de regeering van het Land niet betrouwde / wierd Micante tot Koning verheeven / en

Veele menſchen gedoot en gevangen.

Hoogmoedigheyd van Hocem hier door.

Daar de Koningen van Melinde en Zemzibar over tot vyanden kreeg.

Schrijven daar over aan den Onder-Koning van Indien.

en Hocem afgeſet; die de goederen / hem van ſijnen Vader nagelaten / verdaan / en ſig in Quiloa voor ſijne vyanden niet veylig ſiende / verſogt / door Pedro Fereira, na Mozambique te mogen geſonden worden / gelijk als ook gedaan wierd / en na een kort verblijf ſijne dagen / ſonder van yemant beklaagd te worden / eyndigde. 1506

Hocem afgeſet en een ander in ſijn plaats. Sterft te Mozambique.

Micante, die hem in de regeering volgde / droeg ſig in de 2 eerſte Jaaren wel / maar wierd naderhand trotſer als Hocem ooyt had geweeſt / en vermits niet alleen van de onſe was gehaat / maar ook van de Mooren, die hem bevonden hadden / om dat van de wijn (waar in hy ſig verliep) bevangen zijnde / groot quaad deed / Vrouws-perſoonen ſchaakte / andere / onder voorwendſel / dat ſy hem ſouden dooden, liet ombrengen, en genoegſaam een geeſſel was voor de geene / die Hocem hadden afgeſet. Hier by quam tot der Mooren groote ſchaade / dat ſy Pedro Fereira ſijnen tijd als Hoofdman uytgedient hebbende / tot deſſelfs opvolger kreegen / Franciſco Pereira Peſtanha, Soon van Joan Peſtanha, een man van een ſtraffen aard / dat hy Micante daar toe bequaam vindende / het vuur van oneenighept dermaaten ontſtak / dat den een den anderen niet vertrouwde / Micante ter ſelver tijd verneemende dat ſijnen verſaagde Neef Habraemo ſig miſnoegd toonde / om dat hy Gouvernenr van de Stad was / verviel in een twijffeling / of deſe hem niet wel mogt komen beoorlogen / gelijk als het ook daar toe quam / en in verſchepdene uytloopen van wederſtanten / dat de onſe bloed ſtorte / en grootelyks verſwakte / gemerkt / men in de Fortreſſe / als deſe Oorlog begon / maar 40 weerbare mannen / en alle de overige beſettelingen ſiek waren. In een deſer uytloopen / die de Mooren van het vaſte Land in het Eyland / met veele Caffers deeden / was Mungo Cayde Broeder van Habraemo de aanvoerder / om dat deſe ſig in perſoon niet durfde vertoonen. Franciſco Pereira kreeg een Neef van de ſelve /

Franciſco Pereira Peſtanha komt in de plaats van Pedro Fereira.

Oorlog tuſſen de Portugyſen en Mooren.

1506 Munha Came genaamd / in handen / die hy lang gevangen hield / en verſloeg in het gaan over de Rivier veel volks. Micante door deſen Oorlog en de koſten / die hy om ſig te beſchermen moeſt doen / van een ander levens gedrag geworden ſtreed als een goed Ridder, verweekte daar door nadenken in Franciſco Pereira, of hy de Portreſſe niet wel aan ſijn Neef mogt overgeeven / ontrok hem derhalven alle bevel over de ſelve / en wierd deſe tweeſpalt de grondſlag / waarom / de Koning Don Manuel deſe Stad Quiloa naderhand met geweld deed in nemen / de welke daar van verwittigd / inſonderheyd / om dat Alfonſo d'Albuquerque Generaal in de Indiën was gemaakt / dat de ſaak niet veel begunſtigde / om dat den Onder-Koning eenige ſwaarigheden inbragt / die uyt het oppergeſag tuſſen hen beyden mogten ontſtaan / als in deſſelfs Scheeps-Togt wijdlopiger vermeld word / en waarom de Portreſſe van Quiloa wierd geſlegt / en Franciſco Pereira na de veſting Socotora, welke Albuquerque met hulp van Triſtano d'Acunha had ingenomen / over gevoerd / doch / alvoorens dat ſulks geſchiede / bewerkte gemelte Pereira, dat Micante wierd afgeſet / en Habraemo in het beſit van de Stad geſteld / en aan deſelve deſ weegen eenige Geſanten geſonden / doch deſe niet geloovende / dat Pereira ſulks ernſt was / om dat met hem in Oorlog zijnde ſijn Neef Munha Came gevangen bleef houden / en liet hem ſulks weeten / doch Pereira t'ſcheep en gemelte Neef op vrye voeten geſteld zijnde / quam Habraemo met hem in Zee ſpreeken / wierd in de Stad herſteld en nam Micante de vlugt / na het Eyland Quirimba, om van ſijne Neef niet vervolgd te worden / eyndigde ſijne dagen / immers ſo armelijk als Hocem, en wierd daar begraaven: doch Franciſco Pereira, na de Indiën vertrekkende / herſtelde Koning Habraemo in Vreede / deſe bragt het Land in een bloeyender ſtaat / als het was / toen de onſe verjaagd wierden / regeerde voorſigtig en beval

Veele Mooren verlaaten.

Grondſlag waarom Quiloa naderhand wierd ingenoomen.

Eenige Geſanten geſonden over de Regering van Quiloa.

Micante in armoede geſtorven.

Habraemo in Vreede herſtelt.

beval sijne Soonen / Koning *Manuel* altoos getrouw te weesen, invoegen doe dese man / niet tegenstaande dat een Koning was / sijn Soon in een aanmerkens-waardig Blij-spel / door de wissel-valligheden van de Wereld / die hem ontmoet hadden / eyndigde / daar in tegendeel / men de dood van Mahamed Ancony, van desselfs Soon / en van Micante niet anders dan Treur-speelen / die haare opmerkinge verdienen / kan noemen. 1506

Sijn loffelijke Regeering.

EYNDE.

REGISTER;

Der voornaamſte Saaken vervat in de Scheeps-Togt van *Pedro da Nhaya*.

A.

Abanbi een Rivier wat ſulks beteken. 9
Acaxuma verblijſ-plaats van de Koninginne *Saba*. 13
Agi Hocem verſockt de Erf-volging van *Mahamed Ancony*. 33
- - ſijn Reeden hier over in gebragt. 35. 36.
- - wort voor Koning van *Quiloa* uytgeroepen. 36
- - wil ſijn Vaders doodſlager beoorlogen. 37
- - verwoeſt veele menſchen. 38
- - wort afgeſet en ſterft te *Mozambique*. 39

B.

Bannelingen (2) aan Land geſonden om yets uyt te voeren. 30
- - komen wederom by *Barbudo* ibid.
Benomotapa Regeerder van *Sofala*. 8
Boot vergaat met de Geld-kiſt en veele manſchap. 22
Burgerſchap in tween verdeeld, over de Erf-volging van *Mahamed Ancony*. 33

C.

Caffers een ontrouw Volk. 25
- - taſten de Schans der *Portugyſen* aan. 26
- - ſchieten een wolk van Pijlen op de *Portugyſen*. ibid.
- - vlugten na een nederlaag gekreegen te hebben. ibid.
- - hebben een groote ſchrik voor 2 Honden van de *Portugyſen*. 27
- - plunderen de Huyſen der *Mooren*. 27. 28
Cyde Barbudo Scheeps-Kapiteyn. 1
- - komt de *Saldanha*. 29
- - ſend 2 Bannelingen aan Land met eenige laſt. 30
- - komt te *Sofala* en van daar te *Quiloa*. D. ibid.

Dagen by die van *Sofala* in Gods-dienſt onderſcheyden. 14. 15
Daut Koning van *Quiloa* maakt ſig Meeſter van de Goud-handel. 20
Deuren mag niemant aan ſijn huys hebben in *Sofala* als de Keyſer. 16
Dievery ſeer ſwaar by die van *Sofala* geſtraft. 14
Dogters van *Sofala* wanneer voor huuw-baar geagt. 14
Dooden op wat wijſe by die van *Sofala* gehandelt. 15

E.

Eed by die van *Sofala* op wat wijſe. 17
Elephanten ſeer veel in *Sofala*. 10
- - een menigte van de ſelve alle Jaaren gedoot. ibid.
Eyland waar op 30000 menſchen konnen woonen. 9

F.

Franciſco da Nhaya Scheeps-Kapiteyn. 2
- - verlieſt 2 van ſijn Scheepen. 22
- - wort in de gevangenis geſet. 23

Fran-

Franciſco Pereira Peſtanha komt in de plaats van *Pedro Fereira*. 39

G.

Gekken meer dan 500 onder een Hoofdman. 16
Gerigt-ſaken hoe gehouden in *Sofala*. 17
Geſchenken van den *Xeque* van *Sofala* aan de *Portugyſen* gegeeven. 7
Gevangeniſſen zijn niet in *Sofala*. 17
Goud in Rivieren gevonden. 11
- - wat dat ſelve al kan uytwerken. 19
Goud-Mijnen in *Sofala*. 10
- - op wat plaatſe de ſelve gevonden worden. 11.12

H.

Habraemo brengt ſijn Land in een bloeyende ſtaat. 40
- - deſſelfs loffelijke Regeering. 41
Honden een Lijf-wagt van den Keyſer van *Sofala*. 18
Honden (2) doen groote dienſt tegen de *Caffers*. 27
- - deſſelfs vernuftigheyd. ibid.
Huyſen hoepels wijſe gebouwt. 6

I.

Inwoonders van *Quiloa* hebben de Goud-Handel op *Sofala*. 19
- - op wat wijſe deſelve is begonnen. ibid.
- - van *Sofala* zijn leuy en afkeerig van Goud. 11
- - van *Sofala* beſchreeven. 14
- - worden onder de ſelve veel Mens-eeters gevonden. ibid.
- - zijn afkeerig van Afgodery. 14
- - moeten in de Akkers van hun Keyſer werken. 17
Joan de Queiros Scheeps-Kapiteyn. 2
- - gaat aan Land, en wort met eenige van ſijn Volk dood geſlagen. 3
Joan Leite Scheeps-Kapiteyn. 2
- - verdrinkt van ſijn Schip. 3
Joan Vaz d'Almada vint het Scheeps-Volk van *de Queiros*. 4
- - neemt het ſelve met ſig. ibid.

K.

Keyſer van *Sofala* op wat wijſe gedient word. 15
Kleeding van de Inwoonders van *Sofala*. 15
Klooſters op een Eyland geſtigt. 9
Koning van *Quiloa* ſend een Schip na *Sofala* om Goud te handelen. 20
Koning van *Sofala* ſtelt eenige gevangene *Portugyſen* in handen van *da Nhaya*. 6
Koninginne Saba waar haar verblijf heeft gehad. 13
Kooplieden doen een vereering aan den Keyſer van *Sofala*. 17
Koude ſeer groot op de Scheepen. 3

L.

Lijf-wagt van Honden. 18
Loosheyd van den *Xeque* van *Sofala*. 8
Lopo Sanchez word gehoorſaamheyd van de *Portugyſen* geweygert. 5

M.

Mahamed Ancony koopt een Soon des Konings vry. 32
- - onthaald de ſelve wel en ſend hem na ſijn Vader. 32
- - waar voor hy bedankt wierd. 33
- - dog dit was de oorſaak van ſijn doot. 33

Mane

Mangui-boomen gebruykt om een Veſtingte maaken. 21
Manuel Fernandez Scheeps-Kapiteyn. 2
Manuel Koning van *Portugaal* ſend een Vloot van 8 Scheepen na *Indien*. 1
- - krijgt kennis van de Goud-Mijnen van *Sofala*. 2
Mengo Muſaf begunſtigt het verſoek van *da Nbaya*. 7. 8
Micanté geeft Reden, waarom hem de Erffenis toe quam. 33
- wort Koning in plaats van *Agi Hocem*. 39
- - draagt ſig eerſt wel, maar maakt het daar na erger als ſijn voorſaat. ibid.
- - wort afgeſet en een ander in deſſelfs plaats geſtelt. 40
- - vlugt na het Eyland *Quirimba* en ſterft in armoede. ibid.
Misdaden door een ſoort van drank onderſogt. 17
Moconde een Prince der *Caffers* wort om hulp van *Monomotapa* verſogt. 24. 25
- - komt met ſijn Leger te Veld. 25
- - is by de *Mooren* verdagt. ibid.
Monomotapa verſoekt hulp van *Moconde* tegen de *Portugyſen*. 24, 25
- - word van *da Nbaya* doot geſtooken. 28
Mooren op wat wijſe het goud van de *Negers* krijgen. 12
- - op wat wijſe de ſelve in *Sofala* zijn gekoomen. 19
- - verhinderen, dat de *Caffers* voor de *Portugyſen* niet wilden werken. 21
- - vangen een grooten haat tegen de *Portugyſen* op. 24
Mozimo een God by de Onderdanen van *Benomotapa* aangebeeden. 14

N.

Negers ſlaan eenige *Portugyſen* doot. 3
- - oorſaak waarom ſulks geſchiedde. 3. 4
Nuno Vaz Peretra ſtilt de oneenigheeden te *Quiloa*. 31
- - komt te *Melinde*. ibid.
- - geeft vryheyd aan een gevange *Moor*. 32
Nuno Vaz bied de *Indianen* vryheyd van Koop-handel aan. 34
- - doet eenige *Mooren* wegens de Erf-volging voor hem komen. 35
- - geeft de ſelve aan *Agi Hocem*. 36
- - vertrekt na *Sofala*. 37
Nijl een Rivier beſchreeven. 9

O.

Oorlog middel tegen de koorts. 28
Overſpel ſeer ſwaar by die van *Sofala* geſtraft. 14

P.

Paarden zijn niet in gebruyk by den Keyſer van *Sofala*. 18
Pedro Barreto de Magalhanes Scheeps-Kapiteyn. 2
- - verlieſt ſijn Boot met de Geld-kiſt en eenig Volk. 22
- - verlieſt ſijn Schip. 23
- - vaart na *Oost-Indien*. ibid.
Pedro da Nbaya Admiraal over een Vloot Scheepen. 1
- - deſſelfs Schip gaat te grond. 3
- - loopt met een ander Schip in Zee. ibid.
- - vaart met eenige Booten na de wooningen der *Negers*. 5

Nbaya begeert den *Xeque*
ken. 6.
iens huys hy toe gaat.
ibid.
ſijn Reden en verſoek aan
lve voor. 6, 7
crijgt het verſogte. 7
yd van den *Xeque*. ibid.
kt een Veſting van hout.
21
rt. eenige Land-luyden
out te haalen. 21
t met 2 gewapende Sloe-
aden Koning. ibid.
gt voldoening van de ſel-
22
13 Scheepen na *Indien*. ib.
ſt order om Gout in te ruy-
23
igt kennis van het voorne-
van *Moconde*. 26
t veele *Caffers* in een uyt-
27
rvalt de wooning des Ko-
. 28
van den Koning gequetſt.
ibid.
; doot de ſelve. ibid.
nt weder in ſijn Schans. ib.
Quareſma Scheeps-Kapi-
1
mt te *Saldanha*. 29
aalt van *Barbudo* dog komt
rom by hem. ibid.
beyd omtrent het eeteren
ken van den Keyſer van
la. 15
Ter een Koninklijk teeken
d van Vreede. 16
yſen (5) half doot gevon-
4

Q.

iloa in twee-dragt over het
verkieſen van een Koning.
30

- - om wat reeden deſelve wierd
ingenoomen. 40

R.

Rivier 750 mijlen vaarbaar. 9.
Rivieren (6) vloeyen uyt het
Meyr *Zaire*. 9
Ruy de Brito tot Kapiteyn van *So-
ſala* aangeſtelt. 31

S.

Schans by den Koning van *Por-
tugaal* voorgenoomen in
Sofala te maken. 2
- - door *Franciſco d'Almeida* te
Quiloa gemaakt. 2
- - van levende ſteen gebouwt by
de Goud-Mijnen. 123
- - onbekent wie de ſelve gebouwt
heeft. ibid.
- - ſommige ſeggen het een werk
van de *Duyvel* te zijn. 134
- - verſcheyde gedagten hier o-
ver. ibid.
- - op wat wijſe van *da Nbaya*
gebouwt. 22
Scheeps-Volk weygert *Lopo Sanchez*
te gehoorſamen. 5
- - ſcheyd ſig in 2 hoopen. ibid.
- - van welke verſcheydene door
ongemak ſtierven. ibid.
Schatting word in *Sofala* niet ge-
geeven. 16
Schip geborſten. 4
Simbaoñi deſſelfs betekenis. 12
Sneeuw in groote overvloet op de
Bergen in *Sofala*. 11
Soldaten moeten hun eygen eet-
waren in den Oorlog mede voe-
ren. 18
Sofala deſſelfs gelegentheyt
naauwkeurig beſchreeven. 8. 9.
10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18
- - een Eyland van 2260 mijlen
groot. 10
Soliman word Koning van *Sofala*.
23

Soon des Konings van *Sofala* ſtormt op de Schans der *Portugyſen*. 28
- - dog moeſt afwijken. ibid.
Storm brengt 2 Scheepen in een gewenſte Haven. 3

T.

Tacazy een Rivier. 9

V.

Verbond tuſſen *Heydenen* en *Mooren*. 20
Verſoek van *Agi Hocem*. 33. 34
Vrouwen meer dan 1000 voor den Koning. 18
Vuur dat niet mag uyt gaan. 18

W.

Woon-plaatſen van hout opgeſlagen in *Sofala*. 13
Wijven in groote agting by die van *Sofala*. 18

X.

Xeque blind en kreupel. 6
- - in wat geſtalte deſelve van *da Nbaya* wierd gevonden. ibid.
- - deſſelfs hoedanigheyd nader beſchreeven. ibid.
- - ſtaat het verſoek van *da Nbaya* toe. 7
- - verſchaft eenige materialen aan *da Nbaya* tot opbouw van een Sterkte. ibid.

Y.

Yacote gen *Moor* ontdekt de geheymen van *Moconde* aan *da Nbaya*. 26
- - doet een uytval en doot veele *Caffers*. 27
Yzuf kant ſig tegen den Koning van *Quiloa*. 20

Z.

Zaire een Meyr beſchreeven. 9

EYNDE.

Berigt voor den Boek-binder, waar de Figuuren moet ſtellen.

ff 1 op pagina 6
ff 2 ——— 15

EERSTE SCHEEPS-TOGT

ter verdere Ontdekkinge van de

WEST-INDIEN,

DOOR

JEAN DIAS DE SOLIS

EN

VINCENT JAMEZ PINZON,

gedaan naar

JUKATAN;

in 't Jaar 1506.

Verhalende d'onheilen na de dood der Koninginne *Iſabella*, op Hiſpaniola ontſtaan, beneffens d'herſtelling die *N. d'Obando*, omtrent de Goud-mynen en Zeden aldaar gedaan heeft.

Uyt d'eygene berigten der Reizigers en Koninglyk bevel in 't Spaans beſchreeven door

ANTONIUS de HERRERA.

Nu aller-eerſt in 't Nederduyts vertaald en met een noodig Regiſter voorzien.

TE LEYDEN,

By PIETER VAN DER AA, Boekverkoper 1706.

Met Privilegie.

EERSTE SCHEEPS-TOGT VAN JEAN DIAS DE SOLIS, EN VINCENT JAMEZ PINZON, naar JUKATAN, in Jaar 1506.

1506.

Dood der Koninginne Isabella veroorzaakt den Indiaanen groot nadeel.

Als de tydinge van de dood der Koninginne Isabella, in Hispaniola was overgewayd / begon de ingetogentheid der Kastiliaanen tegen de Indiaanen allengks te verminderen / van wegen de quaade gesteltheid waar in zy reeds waren / gelyk te vooren is aangeweezen; als mede door de over groote begeerte / die zy hadden om Goud by-een te schraapen. En nadien deezen Staat nu niet uit de Kroon van Aragon bestond / en dat den Katholyken Koning in de helft der koopwaaren en voordeelen die daar van getrokken wierden / mede een deel toe behoorde / en zulks hier na van alle de Indiën moetende genieten die ontdekt waren en nog 't ontdekken stonden; (gelyk de Koninginne by haar uitterste wille verklaard hadde /) drong hy te meer aan op het voordeel en aanqueken van dien. Zulks dat van daar de zaaken in zoodanig een slegten stand gebragt wierden / dat'er de eerlyke lieden voor bedugt stonden / overmits Nicolaas d'Obando d'uitdeelingen aan zyne vrienden gaf / en aan die nieuwelyks in Hispaniola gekomen waren / die'er zig niet begeeven hadden / dan alleen om ze te verkrygen; ook quamen'er de bedienden en Hovelingen / als mede

1506. des Konings Hof-Jonkers / die al het zelve oogmerk hadden. Dit veroorzaakte / dat men op middelen bedagt was / om de Koningſpke inkomſten te doen vermeerderen. Ten dien einde / moedigde men Alonzo d'Ojeda aan / om werkſtellig te maalien / al 't geene met hem beſlooten was geweeſt / om daar van ontdekkinge te gaan doen; waar toe men ondertuſſen alles bewilligde / wat hy ook konde wenſchen. Men preſte Obando aan / om ſpoedig een Slot in 't Eiland Cubagua te bouwen / de las Perlas genoemd / op dat men des naukeurigſpk in de Peerel-viſſerye zou bezig wezen. Men verbood van deeze naar Hiſpaniola over te voeren / op dat men meerder voordeel trekken mogt van de Zoutpannen deezes Eilands / die men daar aanqueekte. Men gelaſte dat men'er honden zenden zou / om de Berg-verkens te dooden / die'er menigvuldig gevonden wierden / en de Kudden verdelgden / waar van men anders groot voordeel trok. Men drong ook ſterk aan de Suiker-handel voort te zetten / die Pieter de Atienza en den Bakhalaurus Veloſſa geplant hadden. Chriſtoffel en Franciſcus de Tapia hadden gezamentlyk de werktuigen / molens en lootzen vervaardigd om het Suiker-gewas in Laguate, anderhalf myl van de Rivier Nizao gelegen / te zuiveren / en zederd heeft men'er alleniks anderen gebouwd; en dusdanig / dat deezen handel in die waarde vermeerderde / gelyk ze tegenwoordig gevonden word.

Order op het bouwen van een Slot tot beveiliginge der Peerelviſſchery.

Als mede om den Zuiker handel voort te zetten.

Men gaf verlof aan alle die geenen die inboorlingen deezer Koningryken waren / en hunne koopmanſchappen in d'Indiën wilden zenden / zulks te mogen doen / wanneer zy inwoonders van Sevilje waren / en'er een vaſt bezit van zouden genieten. Ja wat meer is / die vyftien of twintig Jaaren in de Steden van Sevilje, Kadiz, of Xerez in huweliyk geleefd hadden / zouden voor inboorlingen geagt worden; en dat de anderen die zulks niet konden bereiken / inſgelyks hunne koopwaaren zouden konnen zenden in geneenſchap met d'inboorlingen / wanneer zulks in de Koningſpke ſchepen geſchie-

Vryheid om op d'Indiën te mogen handelen.

de

de / en de Faktoors inboorlingen waren. 1506.

Ter zelver tyd nu / bevond zig aan 't Hof eenen Christoffel Rodriguez genoemd / die de Indiaansche taal zeer wel verstond; de Koning gelaste hem naar d'Indiaanen te gaan / op dat hy eenigen dienst aan de Kroon van Kastilje deed. Toen hy vertrokken was / liepen twee Karavellen van Hispaniola met koopwaaren gelaaden / (waar onder veel Goud was /) te Lissebon binnen / alwaar ze het grootste gedeelte verkogten; maar gemerkt hebbende wat nadeel dit aan 's Konings regten gaf / zoo gelaste men aan Nicolaas d'Obando, dat in 't toekomende hy 'er beter in voorzien / en zulx op geenerlye wyze moest toegelaaten worden; dat hy zig ook wagten moest alle het Goud gezamentlyk over te zenden / maar dat hy het van tyd tot tyd zond / na de smelting die 'er van zou gedaan worden / en zulks ten spoedigsten. Als nu het Magazyn of Voorraadshuis van Sevilje aanwies / en dat de amptelingen de gemeene regtspleegingen ten regtsgeding aanporden om ze spoedig af te handelen / die anders een lange vertraaginge leeden / moest men geduuriglyk Verzoek-schriften aan den Graave de Cifuentes aanbieden / die toen Voorzitter te Sevilje was; des gaf de Koning volmagt aan de amptenaaren / eenen Regter te konnen verkiezen / om hunne zaaken onder hen te beslegten.

Christoffel Rodriguez d'Indiaansche taale kundig, naar d'Indien gezonden.

Order op verdere zaken in d'Indiën.

Te dien tyde bood zig een zeker man aan / Rovolledo genoemd / een Fransman die te Lissebon voordroeg eene soort van harst of Pek 't zamen te stellen / door welk middel de Schepen zouden konnen voor de wormen bewaard zyn; en voor zoo veel dit in de lange Scheeps-togten tot groot voordeel verstrekken zou / kon men de gemaakte uit het Magazyn-huis laaten afhaalen. Men deed dit en gaf hem eene goede bezoldinge / om hem te noodzaaken daar toe derwaards te komen; doch zyn geheim te werk gesteld zynde / wierd het onnut bevonden. Voor 't overige / had de Katholyken Koning eene byzondere bezorginge / dagelyks ter nieuwe ontdekkingen uit te zenden; ten dien einde deed

De Koning bevlytigd zig verdere ontdekkingen te laten doen.

1506. hp op zyne koſten karavellen koopen om die (zoo eenige die voorgenoomen hadden ontdekkingen te gaan doen / des niet magtig waren /) op zyne koſten uit te zenden. Ten deezen einde nu deed ook de Koning van Portugaal alle mogelyke naarſtigheid aanwenden om inſgelyks volkeren ter ontdekkinge van de Straat af te zenden; die men hem verzeekerd had den doortogt te zyn om naar d'Eilanden d'Eſpiceries te komen / en den togt veel te verkorten; die veele hielden 't dus ten noorden te bezeilen / om het te konnen ontdekken. De Katholyken Koning onderwpl vernomen hebbende / dat den Florentyner Americus Veſputius, (die anderen zeggen een Venetiaan te zyn) een zeer ervaaren Stuurman in de konſt der Zeevaard was / liet hp hem van Liſſebon komen / om hem te dienen. Te Sevilje gekomen zynde / handelde men met hem / wat te moeten ontdekken / nademaal'er nog veel ten Noorden te bevaaren was; om dat of ſchoon men de Bacallaos al bezeild had / als mede de landen van Labrador, ſcheenen die zoo ryk als d'anderen niet te zyn / en men niet meer dan beuzelagtig hield / nog ook d'anderen / die aan de kuſt van Paria gelegen waren / uitgezonderd deeze / waar van te voren gehandeld is. Die nu de kuſt ten Noorden ontdekten / waren Gaſper Cortereal, een Portugees Edelman / nevens eene zyner Broeders / die zulx met twee karavellen in 't Jaar 1500 verrigte; doch hp genoegde zig alleenlyk / van zynen naam aan d'Eilanden na te laaten / die aan de mond der Golf vierhoekig / en op wat meer dan 50 graaden gelegen zyn. Hp voerde zeſtig mannen van deeze Geweſten met zig; en van daar wedergekomen / bleef men verwondert van zoo veel ſneeu / en de Zee vol van pis gezien te hebben. De twee gebroeders eindelyk wederom uitvaarende / leeden ſchipbreuk en bleven op Zee.

Ingelyks de Portugeeſche Koning.

De Katholyke Koning tragt Americus Veſputius in zynen dienſt te trekken.

Ontdekkingen ten Noorden.

Daar waren ook volkeren van Noorwegen / met den Stuurman Jean Seduco henen gevaaren; en Sebaſtiaan Gaboto begaf zig ook door order van Koning Henrik den VII van Engeland met twee

Schip-

Schepen; derwaards vooꝛneemens zynde / den handel van de Speceryen in Engeland te trekken. Anderen zeggen dat hy dit ten zynen koſten verrigt had; uitgaande om te verneemen / welke landen d'Indiën waren. Als men dan van vooꝛneemen was om'er eene bevolkinge te doen / voerde men'er drie honderd mannen derwaards; en hielden 't van d'Yslandſche kuſt boven de Kaap van Labrador; zynde tot op 68 graaden gekomen. En niet tegenſtaande het in Julp was / vond men'er zeer veel yꝛs / en gevoelden'er zoo grooten koude / dat men niet verder ſtevenen dorſt. Men zeide dat'er de daagen zeer lang waren / en byna zonder nagten; en hoe weinig nagt het'er ook maakte / waren die egter ligt. Om dan deeze koude te verminden / nam men de koers ten Weſten; en zig aan de Bacallaos ververſcht hebbende / ſtevende men langs de kuſt tot op 38 graaden / en van daar keerde men weder naar Engeland. Deeze nu vernamen meer byzonderheden van deeze Geweſten / dan d'anderen. Ook waren'er Brittanjers en volkeren van Denemarken aan de Bacallaos geweeſt; en Jaques Cartier, een Franſman / was'er inſgelyks twee maalen met drie Galioenen aangeloopen; waar van dan nu genoeg. 1506.

Als nu Jean Diaz de Solis en Vincent James Pinzon in Kaſtilje verſtaan hadden / wat den Admiraal van nieuws ontdekt had; beſlooten zy ter ontdekkingen uit te vaaren / en den zelven weg / die hy genomen had / 't agtervolgen. Zy namen hunne koers naar d'Eilanden Los Guanajos, en van daar wenden zy 't naar 't Ooſten; doch zy voeren van deeze Eilanden ten Weſten tot aan de hoogte van de zoete Golf / alhoewel zy die niet en zagen / nademaal ze bedekt is; maar zy kenden den ingang die'er de Zee in 't midden des lands maakte / die de Golf en deeze van Jukatan aan-een voegd / zynde als eene groote Bay of Zee-boezem / gelyk de Zeelieden die noemen; ſtroomende tuſſen twee landen / op de wyze van eene haven die niet geſloten is / en aldus konde genoemd zyn / indien ze

Jean Dias de Solis en Vincent James Pinzon beſluiten ontdekkingen te doen.

1506. niet te groot was; zulks dat zy die om der zelver groote / en dat ze niet eng is / een Baay noemen. Zy zagen dan deeze Golf van zoo grooten uitgestrektheid / als de Zee tussen de twee Landstreeken maakte; welker eene is ter slinker / en die ten opzigte van 't Oosten / ter zyde Puerto de Cavallos gelegen / dooz zig hebbende de zoete Golf; en d'andere ter reyter zyde / de kust van 't Koningryk Jukatan; maakende dus een zoo groote Baay / dat ze deswegen de groote Baay van Navidad geheeten wozd / van waar zy de Bergen van Caria ontdekten. Vervolgens deeden zy't ten Noozden wenden / ontdekkende een groot gedeelte van 't Koningryk Jukatan. Maar zedert deezen tyd / dat niemand deeze ontdekkingen agtervolgde / kon men'et niet meer van kundig wozden / tot dat men al 't overige van Nieuw-Spanje en het Eiland Cuba ontdekte; en die deeze ontdekkinge deeden / vermaten byzonderlyk die van deeze landen alleenlyk gedaan te hebben / dooz afgunst en haat tot den Ammiraal / om zig by haare Majesteiten geagt te maaken; even als of d'Ammiraal d'eerste niet hadde geweest / die de poozten van den Oceaan geopend hadde / die zedert zoo veele Eeuwen te voozen waren geslooten geweest; en dat hy alleen dit ligt / tot den ingang van alle deeze ontdekkingen niet ontsteken had.

Komen in de groote Baay Navidad, een gedeelte van Jukatan.

Om nu met het verhandelen van eenige voozname zaken / rakende de Indiën en 't Koningryk van Kastilje, een kleyne sprong te rug te doen / en daar na weder tot ons Jaar-getyt te komen; dient hier aangeteekend / hoe het gebeurde / Dat (wanneer de Koningin Isabella in 't Jaar 1504 overleed / en dat de Koning Philippus, die met de Koningin Jeanna in 't volgende Jaar 1505 't gebied hadden;) insgelyks in 't zelve Jaar quam te sterven; de Koningin / die gedurig ziek was / het Koningryk niet besturen kon / en de Kastiliaanen tot op het Jaar 1507 als zonder Koning en bestuur zaten; als wanneer de Koning Don Ferdinand van Napels weder keerde; alhoewel hy zedert de dood van Isa-

Kastilje een zydlang zonder Koning.

bel-

bella tegenwoordig was / en in hope van der Majesteiten Kinderen / die gantze tyd niet verzuimde omtrent de noepelykheden bezig te zyn die door d'onagtzaamheid in veele zaken van de Indiën bekomend waren, en gedurende deeze tusſen regeering niet na behooren gingen / alhoewel'er Nicolaas d'Obando in 't beſtuur der Kaſtiliaanen met veel omzigtigheid in voorzag / en hen altoos in vreede en zonder verontruſtinge hield. Dit verrigte hy met eene aanmerkelyke naarſtigheid / om hen alle onderwerpelyk te maaken / alhoewel'er onder hen veele Edelieden waren; want hy was zeer behendig om te weeten / hoe een ieder in zyn aandeel met de Indiaanen leefde / alwaar zy zig onthielden; en indien hy vernam dat'er waren die eenige wanorder / 't zy door een quaad voorbeeld / of anderzins aan te regten / of dat iemand de oogen op eenige gehuwde vrouwe wierp / of dat'er eenige andere gebrekkelykheden / die ten ſchandaal verſtrekken konden / in zwang gingen / deed hy hen ontbieden / onder voorgeeven van hen over eenige zaaken van gewigt te ſpreeken / en ontfingze met een vriendelyk gezigte. Als hy nu hier dagelyks mede bezig was / maakte hy middelwyl dat men altyd Schepen in de haven gereed had om te konnen vertrekken; gelaſtende dan alleen maar als 't hem noodig dagt / naar Kaſtilje te vertrekken; en zonder marren hunnen togt aan te vangen; op deeze wyze dan eenige verzonden hebbende / hield hy het gantſche Eiland in vreeze / en ze waren hem alle gehoorzaam. En om de Indiaanen die hy hen onder hunne bedieninge gaf / niet te laten verlooren gaan / of hen de hoope te beneemen van meerder te verzoeken / verbande hy van hen eenige Kaſtiliaanen / die de dood niet verdiend hadden / en tugtigde zoodanigen wien het waren / met een evenmatigheid in regten ernſt / om niets in hun land te doen ſchynen arm te zyn, of de hoope verlooren hadden van'er te verkrygen daar zy verlangen naar hadden. Invoegen dat'er als toen twaalf duizend Kaſtiliaanen in dit Eiland gevonden wor-

1506.

Nicolaas d'Obando oeffend onder de Kaſtiliaanen in d'Indiën goede tugt.

1506. dende / zynen ſtaat zeer verſchillende was / van die der eerſte tyden / toen de quaaddoenders uit Kaſtilje gebannen wierden / onder beding dat ze in d'Indiën hun ballingſchap volboeren zouden / gelyk men ten tyde van den Ammiraal gezien heeft ; 't geen nu alles veranderd was.

De Hovelingen op hoope van rykdommen verzoeken naar d'Indiën te vertrekken.

Alle de bezigheden nu die men op dit Eiland had / was om Goud te vergaderen ; en het gerugt van deezen ryhdom wierd zoodanig verbreid / dat ze zig zeer gelukkig agten / die eene aandeeling der Indiaanen konde magtig worden. 't Was derhalven dat veele Hovelingen / ziende dat de Koning hen met geen hoofze vergeldinge begiftigde / hem verzogten om d'Indiaanen in Hiſpaniola te helpen beſtieren ; d'eenen onder voorneemen van zig'er ter woon te begeeven ; en d'anderen alleenlyk om'er de voordeelen van te genieten ; haar houdende voor hunne dienaaren of ſlaaven / dat een aanvang van het verderf deezes Eilands maakte. Dewyl egter Nicolaas d'Obando zulks aan veelen wederſtond / (gelyk'er aan eenige amptelingen van 's Konings huis geſchiede /) zoo wilde hy daar-en boven dat zulks met een weinig meerder ernſt betreugeld wierd. Gelyk nu de volkeren deezes Eilands zeer vermeerderden / alzoo verminderden ook de ryhdommen en den koophandel niet. Toen nu mede Maldonado, die het Geregte oeffende / zeer veele bezigheden vond / verzogt hy den Groot Bevelhebber / hem eene hulpe tot onderſtand te zenden / die hem voor een gedeelte van den arbeid ontlaſten mogt. d'Obando verzuimde niet van hem eerlang eenen Advocaat / Lucas Vaſquez d'Ayllon, van Toledo geboortig / te zenden ; die een man van aanzien en zeer verſtandig in veele zaaken was / gevende hem het ampt van Majoor of Stadt-voogd der Stede Conception, en van alle d'andere Steeden omtrent de zelve gelegen / te weeten : St. Jago, Puerto de Plata, Puerto Real, en Lares de Guahana ; en ter zelver tyd / (of een weinig daar na /) gaf hy hem ook vier honderd Indiaanen tot zyn deel / als het voornaamſte inkomen dat hem ter betaalinge van zyne dienſten verſchaft wierd.

Vaſquez d'Ayllon naar Hiſpaniola gezonden.

Em

Ten deezen tyde gelaſte de Groot-Bevelhebber Obando aan Andries de Morales, zeer ervaren Stuurman / dat hy zig allerwegen in 't Eiland begeeven zou / om'er eene byzondere beſchryvinge van te maaken / en dat hy'er geen eenen Berg / Valley / Rivier noch Boſch uitlaaten zou / zulks men'er ſtaat op maaken kon / dat ieder gedeelte ter gezetter ſtee te vinden was. Oog alzoo het al te verdrietig vallen zou / hier alle de byzonderheden aan te teekenen / hoe zulks door den gemelden Morales verrigt wierd / zullen wy elders alleen verhaalen / 't geene genoeg zal zyn om'er de noodigſte dingen af te weeten. 1506.

Andries de Morales gelaſt een beſchryvinge van 't Eiland te maaken.

Men ontdekte ook ten deezen tyde / naby de Stadt Puerto Real, eene Myn van zeer goed Koper / waar van d'Obando aan haare Majeſteiten berigt gaf; en deed hen verſtaan / dat men'er een groot genot af trekken kon. Oog na dat haare Majeſteiten hem bevel gaven / dat hy alle mogelyke naarſtigheid aanwenden zou / om ze te doen bearbeiden / wierd zulks wel in alle mogelykheid verrigt; maar toen men reeds veele koſten aan werktuigen en andere benoodigtheden hadden aangeleid / vond men niet wat men'er van beloofd had. Ondertuſſen dat alle deeze zaaken zig dus toedroegen; leefden de drie honderd Kaſtiliaanen / die d'Obando in 't Eiland Hiſpaniola, toen hy'er aangeland was / gebonden had / niet weinig ongebonden / en hadden tot hunne byſlaapſters de voornaamſte en de ſchoonſte vrouwen des Eilands genomen / onder voorgeven by haare Vaders / dat zy gezamentlyk getrouwd waren. Maar de Geeſtelyken van St. Franciſcus vonden het tegendeel waar te zyn / en dat men tegen deeze wyze van leeven voorzien moeſt; dies vielen zy aan d'Obando klagtig / om'er agt op te neemen / met bezwaarniſſe zyner gewiſſe; waar toe hem inzonderheid Broeder Antonius de los Martyrez aandrong. d'Obando gelaſten hen / dat ze zig daar van 't onthouden hadden / of dat zy haar in eenen zekeren geſtelden tyd trouwen moeſten. Alhoewel nu dit beſluit voor veele Edellie-

Koper Myn ontdekt.

Kaſtiliaanen genoodzaakt met Indiaanze vrouwlieden te huwelyken.

den

1506. den zeer hard viel; egter om niets te verliezen in den dienst die zy gedaan hadden / en de liefde die zy voor deeze vrouwen droegen / trouwden zy haar. Alhoewel nu deeze mannen / in den staat en de landgoederen deezer Vrouwen moesten overgaan / zeiden veele geleerden / dat zulks zeer wel bestaan mogt / om het erfdeel des regts te ontfangen ter vergeldinge van hunnen dienst / en het voordeel der Indiaanen. Dog niet tegenstaande dit alles / ontnam hen Nicolaas d'Obando alle de Indiaanen die deeze mannen bezaten / en d'Indianinnen gehuwelykt hadden / om dat zy Dogters der Kaciquen en Heeren waren / en gaf ze aan anderen; dog vergold hen dit wederom anderzins / en zeide dat hy zulks deed / om de Kastiliaanen den overmoed te beneemen; want zy zig door het huwelyken deezer vrouwen tot Heeren gemaakt ziende / zouden ze te hoogmoedig worden; en 't geene deeze Indiaanen als aangedeeld in bezittinge hadden / en niet in eigendom / daar van zouden ze met meerder bescheidenheid leeven. Dog niet te min scheen het / dat het was om de Heeren de erfschap afhandig te maaken / en de inboorlingen van hunne regten en leenmanschappen te berooven.

Rodrigues d'Alcazar tot Opziender van de Goudwinning aangesteld.

Toen de Groot Bevelhebber in 't Eiland aankwam / verzelde hem Rodrigues d'Alcazar, een eerlyk en verstandig man; deeze had door byzondere gunste van haare Majesteiten het ampt van Opziender over het Goud dat'er vergaderd wierd / nevens het regt van Een ten honderd / verkreegen. Dog zy hadden niet wel in agt genomen wat'er van gemaakt wierd / want zy verbeelden zig dat deeze vergeldinge van weinig belang was; maar na dat de verdeelingen der Indiaanen gedaan was geweest / deed men eenen grooten vlyt aanwenden om Goud te zoeken; zulkerwys men'er Jaarlyks

Goudsmelteryen gemaakt.

vier smelterpen maakte / te weeten twee in de Stadt Buena Ventura over de Rivier de Hayna, agt mylen van St. Domingo gelegen; alwaar men het Goud smolt dat men uit de Mynen trok / die d'ouden en nieuwen verschaften; d'andere twee waren

in

in de Stadt de la Vega, of Conception, alwaar men het Goud te ſmelten bragt/ dat men uit de Mynen van Cibao, en alle de omgelegene plaatzen/ haalden. Jeder ſmeltery verſchafte in de Stadt Buena Ventura, van honderd en tien/ tot honderd en twintig duizend Peſos jaarlyks; en de ſmelterpen van la Vega bragten gemeenelyk van honderd vyf-en twintig tot honderd en dertig duizend Peſos op; en meenigmaals quam zulks tot op honderd en veertig duizend te beloopen; alzoo dat de ſmelterpen van la Vega grooter dan die van Buena Ventura waren; invoegen men jaarlyks uit de ſmelterpen van 't Eiland Hiſpaniola, vier-honderd en zeſtig duizend Peſos trok/ dat dan 's'jaars aan Rodrigues d'Alcazar vier duizend vyf honderd Peſos voor 't minſte opbragt; dat ten dien tyde een zeer groote inkomſte was. Maar alhoewel hy dit wel wiſt te bezigen; en haare Majeſteiten verſtaan hadden/ welk een groot voordeel hy'er af trok/ zoo herriepen zy't/ nademaal hy hun Hof-dienaar was geweeſt. Alle het geene hy nu in 't maaken deezer ſmelterpen verſpild had/ is mede waardig om aan te merken; 't is dan dat die/ die'er van afgezonden wierden/ zeer vergenoegd/ over eenige Peſos in Goud waren/ die men hen ſchonk; en ondertuſſen waren'er veelen over ſchulden gevangen gezet/ toen men hen ter betalinge dwong; en het gebrek hier van/ was/ dat ze zoodanige groote onkoſten maakten/ en alzoo geduurig in ſchulden ſtaken; dewyl dan (na dat de Koning het vyfden deel getrokken had/) het overige zig onder de ſchuld-eiſſchers verſmolt/ een ieder na d'order der verſchotgelden/ (want de oudſte ſchuld-eiſſchers wierden d'eerſten betaald/ en d'anderen vervolgens;) hy niet meer overig hield/ zelfs dikmaals niets voor de werklieden. 't Was eene verwonderlyke zaake/ van Jean de Villoria te zien met de Goud-ſtaaven uit de ſmeltery komen/ en men ſchreef hem toe/ een vroom man te zyn: en dat hy de Indiaanen zeer wel handelde. Hy ſturf ten tyde van eenen zekeren Schatbewaarder Villacorta, midlerwyl dat

1506.

Wat die jaarlyk opbragten.

't Voordeel van den Opziender wederom ingetrokken.

Ni-

1506. Nicolaas d'Obando by hem was / om *in eenige* zaaken van zyn ampt te voorzien ; hy beval het aan Bernard de Santa Clara, van Salamanca geboortig ; een Jong-man van een goeden omgang / zeer beleefd en milddaadig / dog hy begoft de goederen die hem niet gehoorig waren / wat te breed te bezigen.

Onder alle de traage voortgangen van het hof liet zig egter de Katholyken Koning niet afschrikken / van over de zaaken van Indiën te zorgen / maar boven al gelaste : „ Dat men voor d'Indi-„ aanen bezorgt moest zyn / dat men hen geen on-„ regt deed ; dat de Kastiliaanen leeven zouden na „ de regelen hen voorgeschreeven ; en dat men aan „ niemand van hen zoude toestaan / te trouwen / „ die eene Vrouwe in Castilje had / en zig nogtans „ met der woon in Indiën begeven had maar dat „ men hem noodzaakte van ze te komen haalen / „ indien zy'er woonen wilde. Maar voor zoo veel de voornaamste zorge belangd die de Katholyke Koninginne gehad had / was om te beschikken / dat de voortplantinge van Godt en Godsdienst wel wierde verrigt ; zy hadde de Paus / niet lange voor haaren dood / gebeden / dat hy haar deeze gunste beweeg / dat men een Aards Bisdom mogte aanstellen / en zulks uit de Bisdommen / die hem scheenen in 't Eiland Hispaniola de bequaamste te wezen ; en alhoewel de Paus zulks deed / egter was'er in de Bulle van de bewilliginge gewag gemaakt / over het Priesterregt van den Aard-Bisschoppen / Bisschoppen / ampten / Domheerschappen / Bedieningen en inkomsten der Preekheeren / die men in Hispaniola bevestigen moest ; dit nu ontfing men na de dood der Koninginne. De Koning schreef deg aan den Bevelhebber Franciscus de Rojas zynen gezant te Rome / en gelaste hem dat hy 't dusdanig met den Paus over een bragt / dat hy het Priesterregt bewilligde aan zyne Hoogheid van alles in 't algemeen voor altoos / en aan de Koningen van Kastilje zyne navolgers / in dier zelver voegen als'er bewil-

Zorge wegens den Godsdienst in d'Indiën.

Order op Geestelyke en Kerkelyke zaaken.

willigt was / voor het Koningryke van Granada. 1506.
En nademaal de verkiezinge daar van was aan den Aards-Biſſchop geſtelt / als mede aan de Biſſchoppen / zoo maakte men geen gewag van de aanbiedinge; en alzoo 't noodig was / dat men in deeze Bulle van het Prieſterregt beval / dat d'onderhoorige Kerken / ampten en inkomſten niet zouden konnen beveſtigd worden / zonder de toeſtemminge van den Koning / als Schutsheer; dat dan de gemelde verkiezinge geſteld wierd aan den Aards-Biſſchop van Sevilje, om voor den Koning te worden toegeſtaan / en dat men niet konde voortzetten nog inſtellen / zoo lange de eerſte beroepinge van de eerſte verkiezinge afhing / zonder zyne toeſtemming / en dat de gemelde Aards-Biſſchop van Sevilje en zyne navolgers konden genoodzaakt worden de gezegde Aards-Biſſchop en Biſſchoppen / en de perzoonen die door zyn Hoogheid zoude aangeboden zyn / en door de Koningen van Kaſtilje zyne navolgers / hem wierden vertoond / en niet aan anderen / in wellier wyze het zyn mogt. Invoegen dat de gezeide Aards-Biſſchop en Biſſchoppen / of iemand der geenen verzogt zynde door de vertoonde Perzoonen / of hunne geregtelyke pleitbezorgers / hen niet wilden aanſtellen; de gemelde Aards-Biſſchop van Sevilje ten allen tyden hen aannam en aanſtelde. Gelyk'er nu eenen te grooten afſtand met de Indiaanſche Koningryken was / en dat zyne Hoogheid en de Koningen zyne navolgers in den tyd van vier Maanden niet zoude konnen aanbieden / gelykerwys het zulks mede bragt; deg gelaſte hy hem / dat'er zyne Heiligheid in zoodanigerwyze agttien daar van begiftigde. En nademaal zyn Hoogheid en Katholyke Koninginne eene overgifte van den Heiligen Stoel / van alle de Tiendens en Eerſtelingen der Indiën en 't vaſte land van den grooten Oceaan hadden / toen zy bewilligden om in Hiſpaniola het Aards-Biſdom en de Biſdommen aan te ſtellen / zoo beſlooten zy om de Prelaten en de beampten met de toeeigeninge der Tiendens en Eerſtelingen te verkiezen; niets

1506. niets agtenhoudende voor hen dan de Tiendens die men in deeze Koningrykken Tercias noemde / en alle de Tiendens van 't Goud / Silver / de Metalen / Verfhout / Gesteentens en Peerlen. Zy waren Franciscus de Rojas nog gelastende / dat hy omtrent zyn Heiligheid aanhouden zou / te verzoeken dat de gemelde Prelaten / ampten en Kerken van Hispaniola en d'andere Eilanden en 't vaste land van den grooten Oceaan, die zyn en zouden zyn vervolgens aangesteld / geen andere regten genieten konden dan de gemelde Tiendens / vervat in de vergelykinge / die hy'er zig van maakte / en dat alle het overige verblyven zou aan den Koning en aan zyne navolgers / voor hen altoos behoudende / niet tegenstaande wat'er van in d'Apostolische Brieven vervat stond.

En zulks te meer / nademaal hy na luid der gezegde Bullen / gehouden was / dat de Aards-Bisschop en Bisschoppen teekenen moesten / om de verdeelinge en d'uitbreidinge der Aards-Bisdommen en Bisdommen te maaken / en dat dit zoude konnen geschieden / wanneer zy zig gezamentlyk niet verdroegen: haare Majesteiten bevolen aan hunnen Gezant dat hy insgelyks van zyne Heiligheid verzoeken zou / dat de persoon of persoonen / die hunne Hoogheden aanstelden / de verdeelingen en uitbreidinge van het Aards-Bisdom en de Bisdommen doen zouden / en dat zy de afscheidingen en de landen die hen zouden aanbedeeld zyn / genooten; en aantoonen ter zelver tyd / dat men 't ter zaake oordeelde om het geestelyk bestier voor het volk wel te verordenen. Toen wierd voor eerste Bisschop der Kerke aangesteld / (die zig te St. Domingo houden zou /) Broeder Garcia de Padilla van d'order St. Dominicus, maar hy storf voor dat hy naar d'Indiën vertrok; en tot d'eerste Bisschop van la Conception wierd Pero Alvarez Deza verkoozen. Voog haare Majesteiten om nog meer hunne Godvrugtigheid te toonen / deden de Hoofd-Kerke te St. Domingo op hunne kosten bouwen / dat in een gantsch buiten gewoon fatzoen / heel koste-

Garcia de Padilla eerste Bisschop van St. Domingo verkoren.

koſtelyk verrigt wierd; en daar by met groote naau- 1506.
keurigheid / aan de Prelaten gelaſt: „ Dat zy zeer
„ bezorgd hadden te wezen in de zaaken het Ge-
„ loove betreffende / als mede over het Geeſtelyk Laſt aan de Prelaten ge-
„ beſtier / op dat ze daar door het geweeten haaret geeven.
„ Majeſteiten ontlaſten / en den Demon door haa-
„ re nálatigheid geen deel in d'Indiën kreeg / gelyk-
„ 'er voorgevallen was geweeſt / ten tyde van hun
„ Heidendom; en dat zy zig 't onderrigten hadden
„ van 't leven der Prieſteren / om die geenen tegen
„ te gaan die quaade voorbeelden gaven; Dat in-
„ dien men'er Ketters, Jooden of Mooren vond /
„ dat men hen een regtsgeding maaken moeſt;
„ Dat de zelve Prelaten en Geeſtelyken geene ver-
„ ſchilligheden onder zig zouden hebben / op dat
„ daar uit geene ergerniſſe aan d'Indiaanen gege-
„ ven wierd. Ook bevoolen zy aan den Bevel-
„ hebber: Dat hy voorzal in 't byzonder zorge had-
„ de / over de gelykmaatigheid tuſſen de Kerkelyken
„ en Geeſtelyken / om hen zyne hulpe en raad te
„ doen verſtrekken / wanneer zy zulks verzogten /
„ door een Smeek-ſchrift / en niet door bevel / om
„ hen te verpligten hun ampt te voldoen; Dat hy
„ hen eerde en handelde naar regt en reede / in hen
„ te handhaven in hunne regten en waardigheden;
„ en dat de Biſſchoppen zig niet vervoegden ter in-
„ zamelinge van hunne Tiendens / maar dat ze in
„ hunne Bisdommen bleeven; nog hy hen niet
„ buiten laſt des Konings weder deede naar Kaſ-
„ tilje overſteeken.

Boven al dit bygebragte / gaven haare Ma- Andere Or-
„ jeſteiten ingelyks laſt; „ Dat de Prelaten 'g ders op 't
„ jaarlyks eenmaals ten minſten d'Indiaanen had- Geeſtelyk be-
„ den te bezoeken / en zig niet tot de zaaken der ſtier.
„ leeken inſtaken; dat zy geen gewoonten maakten
„ om zaaken van weinig gevolg te verooordeelen /
„ nog dat ze d'Indiaanen niet in geld-ſtraffen ver-
„ weezen om wat zaaken het zoude mogen zyn; dat
„ men een Regiſter der Regten maakte / die den Kerk-
„ lyken Regters of Beamptſchryvers moeſten op-
„ ſtellen / en voor hen die de Prieſters betreften voor

1506. „de bedieninge der Sacramenten; en wat aanbe-
„langt d'Aanſtellinge der verzorgers der Voorſtelp-
„he inkomſten / dat men deſ in agt nam 't gebrui-
„ke deezer Koninkrpken; en dat die geenen die
„benoemt wierden om dit Ampt te bedienen / zig
„gedraagen zouden naar de zelve wetten deſ Ko-
„ningrpks; dat men bpzondere erven gaf aan de
„Prieſters om huizen te bouwen / en dat ze afge-
„zonderd waren van die der leeken; dat men ze
„eerde / wegens hunne waardigheid; En dat in
„d'inzamelinge die gedaan wierd / men hen niet
„belaſte meer dan naar regt en reede toeſtond;
„dat de Prelaten den Prieſters niet verhinderden in
„'t maaken hunner uiterſte willen / en het beſtier
„hunner goederen naar hun welgevallen / zonder
„te vernieuwen in eeniger wpze der zaaken die in
„deeze Koningrpken in gebruik zpn: dat men
„aan de Prieſters niet toeſtond om naar d'Indiën
„te vertrekken / die niet dooz den Officiaal van
„Sevilje waren ondervraagt; dat men zonder af-
Aanbouw van Kerken beraamd. „laaten genoegzaame Kerken ſtigten zou / en dat
„middlerwpl 'er nog geenen voorraad der Prelaaten
„was / de ſchatbewaarders van den Koning de
„gelderen der Tiendens verſtrekken zouden en van
„alles wat 'er noodig ter ſtigtinge der Kerken
„was; dat de Tiendens die gehoorig waren ter
„ſtigtinge / weder verſtrekt zouden wozden en dooz
„den Biſſchop uitgedeelt / zonder dat het Gerigt
„zig'er mede te moeſen hadde; en dat het hout als
„ter bouwinge der Kerken en ſterktens noodig
„zpnde / konde genomen wozden van waar men
„'t oozdeelde dienſtig te weezen / en dat men ten dien
„einde op het kappen wel agt nam / om ingegelpks
„ſtaakhetzelf / palizaden en borſtweeringen te hou-
„wen tot anderen gebruik.

Zorge voor d'aanwas des Geloofs gedraagen. „Dat de Amptenaaren van het huis deſ booz-
„raads van Sevilje, alle het gemaakt zilver zou-
„den laaten volgen dienende ten Kerkelpk gebruik /
„en dat men vier Indiaanen / jongelingen zpnde
„aan de Kerk van St. Domingo verſchaffen zou /
„om er te dienen / zonder eenige bezoldinge; dat

„de

„de zelve Amptenaaren des gemelden huis / de 1506.
„geeſtelyken die naar d'Indiën vertrokken / begun-
„ſtigen zonde / en dat zy booz hen den overtogt
„betaalden / nevens den leeftogt en andere behoef-
„ten; dat de Bevelhebber van Hiſpaniola de Gee-
„ſtelyken begunſtigde / en hen herberge verſchafte /
„zonder te gedoogen dat ze verontruſt wierden /
„op welker wyze het zonde mogen zyn / als ook
„de Prelaaten; dat de Bevelhebber aan de Gee-
„ſtelyken verlof geeven zou / die de Landen wil-
„den gaan ontdekken en d'Indiaanen bekeeren;
„en dat niemand hen in 't werken hinderen zou /
„maar hen onderſtindert laaten om d'Indiaanen
„'t onderwyzen in zaaken van het Kriſtelyke ge-
„loove / hen geevende vryen toegang tot de Vor-
„ſten / om t'ervaaren hoe zy'er zig gedragen; dat
„aan de Geeſtelyken die bezig zyn zouden om den
„volke t'onderwyzen / by hen verſchafte een eer-
„lyk onderhoud; dat men hen hunne voorregten en
„vryheden handhaafde / en dat men hen kennis
„der zaaken gaf / die in hun belang ſtonden; en
„dat ingevalle zy iets overtolligs bedreven / men
„'er niets van ter onderzoek des Geregts bragt /
„maar'er alleen berigt aan hunne Prelaaten van
„te geeven had / op dat hy ze ſtrafte; dat de Be- Order we-
„velhebber den Geeſtelyken alle ze eerlyk leefden gens het ge-
„alzinds begunſtigen zou en dat zoo hy ze in miſ- drag der
„bryf bevond / weder naar Caſtilje verzenden moeſt; Geeſtelyke
„dat hy geene Geeſtelyken duiden zou in d'Indi- Ordens.
„ën / die geene ingeboorne Caſtiliaanen waren / en
„zoo hy'er anderen vond / dat men die in goede
„bewaaringe hield; dat men hen eigene plaatzen
„gaf om Kloosters te bouwen / en zulks aan de Plaatzen
„gevoeglykſte plaatzen / om den volke te onder- om Kloosters
„wyzen; en wanneer een geeſtelyk perzoon het te bouwen.
„Klooster verliet / hy'er nooit weder toegang heb-
„ben zou; dat geen Kloosters van d'order der Fran-
„ciscaanen geſtigt zou mogen worden / dan dry
„mylen in 't ronde van den anderen afgelegen;
„en dat men voldeed aan den Bevel-brief van zy-
„ne Heiligheid / raakende den doop van de Kinderen

1506. „der Ongeloovigen; dat men d'Indiaanen de „Feeſten deed vieren / naar d'order der Heilige „Moeder-Kercke ingeſtelt / en dat de zwarte ſlaa„ven het zelve deeden / zonder te gedoogen dat hun„ne meeſters hen daar van ontſloegen; dat wan„neer hy om eenige reden voeglyk vond / verlof „aan eenige Indiaanen en Slaaven te geeven / om „vleeſch in de vaſten te eeten / konden de Prelaaten „zulks wel doen; dat men d'Indiaanen ook niet „aanporren zou om offeranden te doen; dat de „Prelaaten op de genoegzaame Belpders de ver„geevinge aandienen zouden; dat men de Gee„ſtelyken niet toeſtond om de zieken t'overloopen / „om hen te noodzaaken legaaten te maaken in „hunne uiterſte willen; dat de Bevelhebber ver„zorgde het geenen zoo 't noodig was / om hen „die zonder uiterſte wille ſtarf / en dat de Prelaa„ten die begraaven lieten / ieder waar hy begeer„de / 't zy in de Kercken / of Heilige Aarde; en dat „de regten der begravenisſen en Godlyke dienſten „betaalt wierden in vergelykinge van de Staatie „die ten dien einde gehouden was / en niet meer. „En wat aanbelangt d'Indiaanen / dat men die „niets om hen te trouwen afvorderde / nog ook „voor hunne begraffenisſen; dat de gehuwde lie„den die in Hiſpaniola waren / met hunne vrouwen „en huisgezinnen den voorrang hadden in de buur„ſchappen / in openbaare bedieningen / in de voor„deelen en in de verdeelingen der Landen / en dat „men hen in 't bouwen van hunne huizen be„hulpzaam was; dat men niet gedoogde dat d' „Indiaanen by andere dogters / nog vrouwen / „dan die van hun natie woonden / en dat men „verzorgde van hen te doen trouwen; dat men „van gelyken de zwarte ſlaaven te huwelyken niet „hinderlyk was. Dat de Bevelhebber te bezor„gen had / dat de Gaſthuizen voorzien waren van „'t geene'er noodig was; dat de Order-broeders „en klokkeluiders / als mede de Prieſters der or„dens van de Stadt St. Domingo, gehoorzaam„heid aan de Prelaaten gaven; en dat de Bevel-

„heb-

d'Indiaanen de Feeſtdagen te doen vieren.

Order van leven.

„hebber hen begunſtigen zou/ nevens alle d'an- 1506.
„dere Order-Broederſchappen; dat de Prelaaten
„in hun Regtsgebied Inquiſiteurs zouden zyn/ en
„dat de Bevelhebbers/ nog de Weereldlyke Reg-
„ters zig des niet te bemoejen hadden. Nog was
„aan de Prelaaten zulk niet vergunt/ dooz den
„toegang der Inquiſitie, van gevallen die niet van
„belang waaren/ en dat ten dien einde ook de
„Bevelhebbers en d'Amptenaaren des Geregts/
„hen aanbooden alle zoozte van behulpzaamheid;
„dat men alle de ſlaaven uit Barbaryë gevoert/ Alle Barbaarſche Slaaven 't land uit te zetten.
„ten Lande uit dreef met andere vrye perzoonen/
„nieuwelyks bekeert; en dat men niet toeſtond van
„eenigen ſlaaf van 't Oſten te laaten vertrekken/
„die by de Mooren was opgevoed; en dat men ook
„nog alle die geenen uit den lande verdreef/ die
„niet voorbeeldelyk leeven wilden/ 't zy van wel-
„ke gelegentheid die waren; dat men niet toeſtond ter
„uitvoeringe te ſtellen/ 't zy Bullen of Apoſtoli-
„ſche laſtbrieven/ wanneer ze niet eerſtelyk in den
„Raad van zyne Hoogheid waren gezien geweeſt;
„dat de Meeſters der ſchoolen van St. Domingo, de De Meeſters der Schoolen het leeren der Letterkunde aanbevoolen.
„Letterkunde aan de kinderen der inwooners
„onderwyzen zou/ of dat hy anderen in zyne
„plaaatze ſtelle/ om hen die vooz te leezen; dat
„men beſchikte dat de kinderen der Kaciquen de
„zelve mede leerden; en dat men twee honderd
„Pezos ter bezoldinge verſtrekte aan die geenen
„die hen onderweezen. Dat men niet bewilligde
„in geenerlye wyze van eenige ongewyde Boe-
„ken te verkoopen/ nog die van ydele/ of erger-
„lyke ſtoffen handelden; maar dat die geenen die
„ze hadden/ reeds verbeurt waren/ op dat d'In-
„diaanen niet toe leiden om ze te leezen/ uit een
„goede en Heilige Godvrugtigheid/ die men ver-
„meende hen in te boezemen/ zulks zy'er dan veel
„ten quaade uit vatten mogten; en dat ten dien
„einde men voorzorginge doen moeſt/ over de ver-
„bodene boeken/ die ze in bezittinge hadden/ en dat
„men'er naaukeurige naavorſchinge op te doen had
„zelfs in de Schepen die uit Kaſtilje quamen.

1507. De Koning in den Jaare 1507 in Kaſtilje wedergeheert namen de zaaken een heel andere keer; want alhoewel alles wat hier voozen verhaald is/meeſt ten tyden van de Koninginne beſchikt wierd/ kon zulks egter niet wel ten uitvoer gebragt wozden/ tot ná zyne wederkomſt/ als wanneermen de zaaken met nieuwe kragt begon aan te zetten. Toen nu den koophandel van d'Indiën dagelyks aanwieſch/bevestigde de Koning de Amptenaaren der ſchat-kamer; verkoos een Factooz vooz het Magezyn-huis van Sevilje, en vergaf het ledig-gevalle Ampt van ontfanger/aan Jean Lopez de Recalde, dooz de dood van Ximeno Birbiesca ontrumd; hy gaf bevel aan deeze Amptlieden van een bediende te mogen hebben/ met de Staf/om hunne bevoelen uit te voeren/en beſchikte dat zy van alle zoorten van uitgaande Regten vry waren/ over de dingen die ingeſcheept wierden/ om naar Indiën, vooz rekeninge van zyn Hoogheid/ gevoert te wozden. En nademaal dooz de dood van Gaſpar de Gricio, die geheimſchryver over den Indiaanſchen handel was geweeſt/ dit Ampt open gevallen was/ deed hy 't aan den Bevelhebber Lope de Conchillos geeven. Hy beval aan de Amptenaaren van het groot pakhuis van Sevilje/ en aan den Bevelhebber Nicolaas d'Obando, dat in 't toekomende/ zy gezamentlyk overeen gekomen moeſten zyn/ en met Jean Rodriguez de Fonſeca die van den Biſſchop van Badajos het Bisdom van Palencia belooft was; en dat men hen alle d'Afgevaardigdens zond. Boven alle deeze zaaken/ had de Koning de byzonderſte zorge over het bouwen der Kerken in de Indiën. En gelyk men geene ſteenen nog andere benoodigde ſtoffen ter deezer plaatzen had/ gelaſte hy die uit Andaluſie derwaards over te voeren. Nog bezorgde de Koning veele andere zaken die ten zynen aankomſt/ genoegzaame blyk gaven dat hy eene byzondere genegentheid had/ om de zaaken van d'Indiën dagelyks voozſpoedig te maken. En alzoo'er te Hiſpaniola ook vele landloopers waren/ en wel zoo veel ſlaaven als vrye/ maakte hy een order waar in hy wilde: „ Dat „ men

Nieuwe aanordeningen door den Koning gegeven.

En kent over eenige Amptenaaren.

„men uit het Eiland alle de ledigganger̃s verdreef/ 1507.
„en dat de Slaaven in ſlavernye wierden gevoert
„aan eenigen plaatſ die men hen aanwees. En
„op dat het Geregt beter beſtiert/ en dat de mis-
„daaders vervolgt wierden/ beval hy; Dat'er de
„Pleitbezorger̃s en andere bedienden in de Burg-
„ten en Dorpen toe genoemd wierden/ onder be-
„ding dat ze de beveſtiging van den Koning ont-
„fingen. Als nu het Eiland reeds in ruſte was/
en dat hy'er groote voordeelen af trok/ zoo beval
hy: „Dat men'er meerder Schaaps-kudden over- Schaaps-kudden naar d'Indiën gevoerd.
„voerde/ nademaal men reeds door ondervindin-
„ge wiſt/ dat ze zeer wel vermeerderden/ en dat
„zulk̃s eenen grooten rykdom toebragt. Hy ver-
„bood ook van geene regten op de Myn te leggen/
„die beburven was/ behalven die van Sevilje; en
„dat men geen gewerkt Silver meer vervoeren zou/
„nog ook zout; dat alle de bewooner̃s van 't Ei-
„land die de Mynen ontdekten/ daar af genoo-
„ten een Jaar in betaalinge/ alleenlyk der gewoo-
„ne regten: onder voorwaarde dat het Goud hen
„overig zynde/ zoude behandigd worden aan den
„Bevelhebber in vier honderd Maravedis voor ie-
„der Peſo, en dat deeze die'er van wilde genieten
„zig deg̃ verklaarde voor alle anderen; geduuren-
„de welk Jaar de Mynen weder over gingen aan
„de heerſchappy van zyn Hoogheid/ om ze te gee-
„ven in verpagting aan wien 't hem goed dagt;
„en dat de ſmelter van 't Goud van ieder Mark
„eene halve Caſtellaan genieten zou. Dit ampt
wierd gegeeven aan Chriſtoffel Velaſquez, van
Cuellar geboortig/ eenen amptenaar van s'Ko-
nings Huis; en aan den Geheimſchryver Lope de
Conchillos het ampt van eerſte Beampſchryver
over de Mynen; met uitdrukkelyke order: „Dat
„niemand zig vervoegde om Goud te zoeken zon-
„der van hem een Verlof-briefje te hebben; Dat
„hy te zorgen had voor alle de Koninglyke inkoms-
„ten/ dat ze hem betaald wierden volgens de reg-
„ten die'er Nicolaas d'Obando had opgeleid; aan
„wien dan ook berigt gegeeven was/ dan wel in

1507. „agt te neemen / hoe dat veele behendiglyk veel „Goud uit het Eiland magtig wierden / onder „voorgeeven van zig in d'Eilanden d'Azores, van „levensmiddelen te voorzien / daar zy het zelve „dan smolten; om waar tegen te voorzien / het „noodig was uitdrukkelyk te verbieden / dat geen „Schip aan d'Azores had aan te loopen / alleen„lyk om hen dit voorwendzel te benemen / en dat „ten dien einde hy de zelve liet voorzien van ge„noegzaame leeftogt voor taghentig dagen / voor „zoo veel uit Hiſpaniola vertrokken; en voor zoo veel als men d'order in agt genomen had ten tyde der Koninginne / van niet te bewilligen dat iemand behalven uit deeze Koningryken naar d'Indiën vertrok / zoo was dit reeds veranderd; men gaf een Gevoorzt brief in Kaſtilje aan Bernard de Grimaldo, met laſt aan d'Obando van Geronimo de Grimaldo zynen Factoor in Hiſpaniola te laaten woonen / en om hem'er te laaten handelen.

's Konings laſt dat geene Schepen van Hiſpaniola naar Kaſtilje vertrekkende d'Azores zouden aandoen.

's Konings yver tot verdere ontdekkingen.

Inſgelyks yverde de Koning zeer voor d'Ontdekkingen; nademaal men'er zig in 't Koningryk / geduurende zyn afweezen / weinig meede bemoeid had. Hy liet dan aan 't Hof komen Jean Dias de Solis, Vincent Jamez Pinzon, Jean de la Coſa en Americus Veſputius; alle mannen zeer ervaaren in de Zeevaard van d'Indiën; en die gezamentlyk dies aangaande geſproken hebbende / deed hy beſluiten dat men ten Zuiden langs de kuſt van Braſil en daar omtrent / ter ontdekkingen uitvoer; en dat / (na dat men zoo veele plaatzen langs de kuſt van 't vaſte land en Paria ten Weſten ontdekt had /) men zou tragten die te bevolken / en voor vaſt te doen bewoonen. Ten dien einde dan / deed de Koning twee Karavellen uitruſten / om de gezeide Stuurlieden deeze ontdekkingen te laaten doen. Voor zoo veel het nu noodig was dat'er eene van deeze te Sevilje bleef / om d'afmeetingen en koerſen op te ſtellen; alzoo oordeelde hy / dat om dit ampt waar te neemen / Americus Veſputius de ervaarenſte man was; dies wierd hy in dit ampt met den tytel van Piloto Major aangeſteld / en voor

Americus Veſputius tot Groot Stuur-

zy-

zyne wedde / vyftig-duizend Maravedis Jaarlyks toegelegt. Zyne Volmagts-brieven wierden te Burgos den twee-en twintigſten van Maart afgezonden; aan welke men nog eenen anderen Laſtbrief voegde / om zyne inkomſte met twee-en twintig duizend Maravedis te verhoogen; zulks dat toen de gedeeltens van 't Zuider Indiën, de naam van Amerika hebben aangenoomen. Dog het had veel billyker geweeſt / dat ze de naam van die hadden doen aanneemen / die ze eerſtelyk ontdekt hadden / dat niemand dan den Ammiraal Chriſtoffel Kolumbus was / gelyk hier voozen is aangetoond. En alzoo den zesden van Auguſtus in Valladolid aan deezen Americus Veſputius de magt en het gezag gegeeven wierd om de Stuurlieden 't onderwaagen; zoo verhief zyn hoogmoed nog te meer om eens anders eere onregtmaatig te bezitten. Men gaf ook den tytel van Koninglyke Stuurlieden aan Jean Diaz de Solis en Vincent Jamez Pinzon, met een en de zelfde Jaar-wedde. 1507.

man aangeſteld.

En onderzoeker der Stuurlieden gemaakt.

De Karavellen toegetakeld / en alles gereed tot vertrek zynde / waar over deezen Vincent Jamez en Jean Diaz de Solis het beſtier zouden hebben; gaf men hen deeze bevelen: Dat wanneer zy vertrokken, dat ze de koers te volgen hadden die *Jean Diaz de Solis* aanſtelde, na dat hy die gemeen gemaakt had aan *Vincent Jamez*, en de voornaamſte Stuurlieden en bevaren Matroozen die op de Schepen waren; dat ze dagelyks elkander eenmaals s'avonds en s'morgens ſpreeken zouden, gelyk men zulks gewoon was te doen; Dat *Jean Diaz de Solis* het teeken te geeven had; Dat ze zig onderling verſtonden in een Beamptſchryver aan te ſtellen, naar welkers getuigeniſſe zy zig onderling verſtaan moeſten; Dat ze aan geen Eiland, nog vaſte Kuſt, zouden loopen, den Koning van Portugal toegehoorig; en dat zoo zy naar 't paſſeeren der *Evennagtslyn* eenige Schepen quamen 't ontmoeten, zy de zelve moeſten weg neemen, op dat ze niet en voeren na de plaatzen en landſcheidingen die onder de Kroon van *Kaſtilje* en *Leon* behoorden, en

Laſtbrieven aan Jean Diaz de Solis en Vincent Jamez ter ontdekking.

1507. zoo zy het tegendeel deeden, men hen gevangen nemen zou; Dat ze te lande gekomen zynde, in *Vincent Jamez Pinzon* als Kapitein gehoorzaamen zouden, als zoodanig door den Koning aangeſteld; Dat ze niet verblyven zouden in de Havens en Landen door hen ontdekt, maar dat men d'ontdekkinge vervolgen moeſt, na dat men'er eenige der bequaamſte om te handelen en te bevolken genomen had; Dat men zoo doende d'inwoonders des Lands niet verſtoorde, nog niets vermangelde, dan in 't by-zyn van den Regiſtermeeſter en een Beampt-ſchryver, eerſt alle des Koning goederen, daar na, dat de Vlootelingen verhandelen mogten; onder beding dat de helft van 't voordeel het Vorſtelyke toebehooren zou; Dat de Vlootelingen hunne Scheeps-kiſten in de Schepen laaden konden, mids dat ze in groote de maat van vier voeten langte en twee in hoogte niet te boven gingen; Dat zoo het gebeurde, dat men uit nood aan 't Eiland *Hiſpaniola* quam aan te landen, zy aan den Bevelhebber aldaar, rekeninge doen zouden van d'ontdekkinge die zy gedaan hadden; Dat in hunnen wedertogt, zy in geene Haven de Kroon van *Kaſtilje* toegehoorig, zouden in loopen, en dat ze te *Kadiz* aangekomen zynde, zig niet vermogten van boord te land te begeeven, nog ook dat niemand van land aan boord der Schepen te komen hadde, voor dat den Onderzoeker, onderzoek gedaan had. Men ſtelde ook voor Stuurman op eene deezer Karavellen / Pieter de Ledeſma, van wien wy reeds te voren gewag gemaakt hebben / die inſgelyks alle naarſtigheid aanwende om zig uit te ruſten; zynde daar toe van den Biſſchop van Placencia en den Bevelhebber Lope de Conchillos aangezogt.

De Koning bevond ook / dat alhoewel men groote naarſtigheid gedaan had / omtrent het geene zederd zoo veele Jaaren dat men Kuba hadde ontdekt / men nog niet had konnen vernemen / of het waarlyk een Eiland / dan of het vaſt land was; ongemoeid het zelve dus na aan Hiſpaniola lag; en dat d'Ammiraal Chriſtoffel Kolumbus daar

toe

toe alles wat hy konde gedaan had / hy egter nog niet laag genoeg had konnen komen / en'er niets van wist / dan 't geen eenen Indiaan hem'er van gezegt hadde / namelyk / dat het een Eiland was. Ten dien einde gelaste de Koning aan den Groot-Bevelhebber d'Obando, uitdrukkelyk: Dat dewyl hy wel zag dat het droog land was / vermits de meesten zelden / dat het'er vol boomen was; (zynde onbewust wat'er den Amiraal gezien had / toen hy 't in 't Jaar 1494 ontdekte;) het zelve verder na te sporen; waar van hier na op 't Jaar 1508. 1507.

REGISTER.

A.

Andries de Morales door d'Obando belaſt een nette kaart van Hiſpaniola te maken met aanwyzing allen Bergen, Valleyen, Rieveren, en Havens. 11

Americus veſputius in den dienſt des Koninks van Kaſtilien gelokt, en naar Sivilje ontboden 6. Word tot groot Stuurman onder de Tytel van *Piloto Major* aangeſteld 24. Verheft zig op zyn Tytel, om d'eerſte vinder van Amerika te zyn, dat niemand dan Kolumbus was. 25

Amerika hoe en wanneer die naam aan 't zuider deel van Indiën gegeven. 25

d'Ammiraal Kolumbus, d'eerſte ontdekking van den Oceaan, by veele Zeevarende Kopſtukken misgund. 8

Amptenaren van 't Magazyn, of Huis des voorraads van Sevilje, hun bewind nader voorgeſchreven. 22-24

B.

Bacallaos hoedanig eertyds van d'Engelzen en Franzen bezogt en gevonden. 7

Barbaarize ſlaven belaſt te verjagen met alle die van quaad leven en Ketters waren. 21

Bewinthebbers van 't Magazyn van Sevilje, ziet Amptenaaren letter A.

Boeken welke in Indiën verboden zyn te lezen. 21

Biſſchoppen en Prælaten hun ampt en levens-beſtuur voorgeſchreven. 16, 17

Brazilize Kuſt, voorgenomen ten zuiden verder na te ſpooren. 24

C.

Chriſtoffel Kolumbus in 't onzeker geſtorven, of Kuba een Eilant was. 27

Chriſtoffel Rodriguez naar d'Indiën gezonden, om dat hy d'Indiaanze taale kundig was. 5

Chriſtoffel Velaſques en Lope de Conchillos over de Goud-mynen geſteld. 23

D.

Dood der Koningin Izabella, veroorzaakt der Indiaanen groot nadeel. 3

E.

Een ten honderd voor den Opziender van 't Ingezamelde Goud, wat zulks Jaarlyks opbragt. 13

Eerſtelingen en Tienden, ziet Tienden letter T.

G.

Garcia de Padilla, tot eerſte Biſſchop van St. Domingo verkozen. 16

Gaſpar Cortereal hoedanige ontdekkingen ten noorden gedaan heeft. 6

Geeſtelykheid in d'Indiën, hoedanig te beſturen en wat tot hun pligt ontrent Indiaanen en Kaſtiliaanen ſtond. 19

Gods-

Godsdienſt, en der Geeſtelyken toeſtandt op Hiſpaniola, door de Koning van Kaſtilien nieuwlyks bezorgt. 14
Goud, door vrye handelaars uit d'Indiën te Liſſebon aangekomen, als zeer ſchadelyk aan den Koning van Kaſtilien aangemerkt. 5
Goud, Zilver, Metaal, Peerlen en Geſteenten, hoedanige Tienden en eerſteling opbragten. 16
Goud, hoe heimelyk vervoerd, onder voorgeven van uit nood aan de Azores aan te loopen. 24
Goud-mynen nieuwelyks ontdekt met welk voordeel voor den Koning, en de bearbeiders te doorzoeken. 23
Goudſmelteryen op Hiſpaniola gebouwd; en wat die Jaar om Jaar opbragten. 12, 13
Goudſmelters hoe veel van elk Mark trokken? 23
Goud-zoekers niet zonder verlofbrieven belaſt na de Mynen te gaan. 23

V.

Hendrik de VII Koning van Engeland leid toe om op d'Eilanden d'Eſpiceries te komen. 6
Hiſpaniola in alle zyne gelegentheden, van Boſſen, Bergen, Rievieren, Havens &c. belaſt in een nette Kaart af te teekenen. 11
Hof-jonkers aan dogters der Indiaanze Kaciquen getrouwd, waarom hun bedeeling van Indiaanen ontnomen. 12
Hoogmoed der Kaſtiliaanen, door d'Obando heel ſtaatkundig ingeteugeld. 2
Honden naar Hiſpaniola overgezonden om de berg-verkens te vernielen die 't Vee beſchadigden. 4
Hovelingen van Kaſtilien, op hoop van groot gewin, verzoeken naar d'Indien te mogen vertrekken. 10
Houwelyken met d'Indiaanze vrouwen den Kaſtiliaanen genoodzaakt, of zig anders van de zelve geheel te ontſlaan 12. Hoe die der ſwarte Slaven, Indiaanen, en Kaſtiliaanen, te reguleeren en wat zamenleving moeſten houden. 20

J.

Jean Diaz de Solis en Vincent James Pinzon, gaan ter ontdekking uitgeruſt in Zee 7. Komen in de Baay van Navidad een gedeelte van Jukatan 8. Worden met A. veſputius aan 't Hof ontboden om verder ontdekkingen te doen 24. Met de Tytel van Koninglyke Stuurluiden begiftigd, ontfangen hun laſtbrief, wat koers zy ter ontdekking te houden hadden 25. Als mede hoe op weg, en aanlandingen al-om onderling, en met de Landaard daar ze quamen, hadden te handelen. 26
Indiaanen, hoe te behandelen om haar tot het Kriſten-geloof te brengen. 18, 19
Indiën, om te mogen handelen aan de Kaſtiliaanen, op zekere voorwaarden vrygegeven. 4
Yſlandze Kuſt boven Kaap Labra-

brador hoedanig gevaarlyk van de Engelzen bevonden. 7
Jukatan hoedanig van Jean Diaz de Solis en vincent James Pinzon beſtevend 7. Is van een zoete golf en groote baay voorzien. 8

K.

Karavellen uit d'Indiën met veel Goud te Liſſebon ingekomen; hoedanig nadeelig aan de Kroon van Kaſtilien bemerkt. 5
Kaſtiliaanze Inboorlingen, den handel op d'Indiën, op zekere voorwaarden vry gegeven. 4
Kaſtiliaanze Hofjonkers om winſt op Hiſpaniolo overgekomen, worden van d'Obando ontrent de behandeling der Indiaanen ingetoomd. 10
Kaſtiliaanen ongebonde leven, met Indiaanze Vrouwen op Hiſpaniola, door noodzaak aan de ſelve te trouwen, ingetoomd 11. Die elge vrouwen in Spanjen hadden, verboden Indiaaninnen te trouwen. 14
Kaſtiliaanen door d'Obando in Indiën onder beter tugt gebragt. 9
Kaſtilien hoe korts na de dood van Iſabella, een tyd-lang zonder Koning. 8
Kerke belaſt heel koſtelyk te St. Domingo te bouwen. 16
Kerken en Kloofters belaſt in Indiën zonder vertragen te bouwen. 18,19
Kerklyke zaken op Hiſpaniola, nieuwe en beeter reglementen voorgeſchreven. 14,15
Kinderen der Indiaanze Kaciquen oeffens die der Kaſtiliaanen, in lezen en ſchryven belaſt te onderwyzen. 21
Koning van Kaſtilien beneerſtigd de verder ontdekking der Indiën en ſteld over de inzameling van 't Goud nieuwe orders. 5
Koning Philippus van Kaſtilien, een Jaar na de Koningin Iſabella overleden, neemd Koning Don Fernando van Napels de zaken van 't Ryk en d'Indiën in agt. 9
Koning van Kaſtilien bezorgd nieuwlyx de Godsdienſt in Indiën 14. Ontbied Jean Diaz de Solis, Vincent James Pinzon, J. de la Coſa en Amerikus Veſputius, om verder Ontdekkingen ten Zuiden te doen. 24
Koning van Portugaal wend groote vlyt aan om de Straat te doen ontdekken. 6
Koper-myn na by de Stadt Puerto Real ontdekt, die na veel gedaane koſten en arbeid weinig uitlevend. 11
Kuba belaſt nader te onderzoeken of 't een Eiland of een vaſte kuſt was. 26

L.

Laſt-brief aan Jean Diaz de Solis en Vincent Jamez Pinzon, in haar inhoud bezien. 25

M.

Moorze Slaven en dienſtbare Indiaanen, hoe by hunne Heeren vryheid te geven om de Godsdienſt en Feeſt-dagen by te woonen. 20

REGISTER.

N.

Nicolaas d'Obando krygt order om beter agt op 't overzenden van Goud te nemen 5. Oeffend onder de Kaſtiliaanen in Indiën goede tugt 9. Beteugeld de Spaanze Hof-jonkers die op Hiſpaniola met de Indiaanen niet regtmatig handelden 10. Als ook de aanwaſſende hoogmoet der Kaſtiliaanze Hovelingen op een polityke wys. 12

Nieuwe Weereld, by wat toeval de naam van AMERIKA gegeven. 25

O.

Ontdekkingen van Landen en Eilanden die Amerikus Veſputius oordeelde dat ten Noorden te doen waren. 6

P.

Peerel-viſſerye door 't bouwen van een Sterkte op 't Eiland Kubagua beveyligd. 4

Philippus, ziet Koning van Kaſtilien letter K.

Pieter de Ledeſma, ſtuurman op een der Karavellen geſteld die onder Jean Diaz uitgingen. 26

Pek-harſt voorgeſlagen te maken om de Schepen tegen 't knagen der wormen te beveiligen, mislukt. 5

Pleitbezorgers in de Gerigtshandel over quaaddoenders aangeſteld. 23

Prelaten in hun regtsgebied tot Inquiſiteurs aangeſteld. 21

R.

Rodrigues d'Alcazar tot Opziender over d'inzameling van 't Goud aangeſteld 12. Word zyn inkomſt van Een ten honderd van 't ingezamelde Goud weder ingetrokken. 13

Schaaps-kudden ter grooter vermeerdering belaſt na d'Indiën over te voeren. 23

Scheepskiften der Zeevarende in haar maat en grootheid bepaald 26

Schepen tegent doorwormen te beſchermen door Rovelledo voorgeſlagen, niet probaat gevonden. 5

Schepen van Hiſpaniola waarom verboden aan d'Azores aan te loopen. 24

Schoolen voor de Kinderen der Indiaanen en Kaſtiliaanen hoe te bezorgen. 21

Slaven uit Barbaryen naar d'Indiën gezonden, uit Koninglyk bevel het Land ontzeid. 21

Slot las Perlas, door d'Obando in 't Eiland Cubagua tot beveiliging der Peerelviſſerye gebouwd. 4

Suiker handel, ziet letter Z.

Swarte ſlaven, ziet Moorze ſlaven letter M.

T.

Tienden en Eerſtelingen van Gouwd, Peerlen, in Geſteenten, hoe en waar in d'Indiën ingevorderd. 15, 16

V.

Vaſquez d'Ayllon, voor Majoor of Stadsvoogd der Stede Con-

cep

ception naar Hiſpaniola gezonden. 10
Veſputius, ziet Amerikus Veſputius letter A.

W.

Weſt-Indiën hoe aan zyn Zuider deel aan de naam van AMERIKA geraakt. 25

Z.

Zieken by de Geeſtelyken niet aan te zoeken om legaten te maken. 20
Zuider deelen van Indiën wanneer den naam van AMERIKA hebben aangenomen. 25
Zuiker-handel gelaſt op Hiſpaniola voort te zetten. 4

SCHEEPS-TOGT
Van
TRISTANO d'ACUNHA
Na
OOST-INDIEN,

Met een Vloot van 14 Scheepen, in het Jaar 1506 en vervolgens.

In het PORTUGYS *beſchreeven, uyt des Reyſigers eygen hand-ſchriften, op ordre des Konings van* Portugaal,

Door JOAN DE BARROS, Raads-Heer en Hiſtory-Schrijver van die Majeſteyt,

Nu aldereerſt uyt die Spraak vertaalt,
Met een volkoomen *Regiſter* en *Konſt-Print* verrijkt.

TE LEYDEN,
By PIETER VANDER Aa, Boekverkoper 1706.

Met Privilegie.

SCHEEPS-TOGT
Van
TRISTANO D'ACUNHA,
Na
OOST-INDIEN,

Met een Vloot van 14 Scheepen, in het Jaar 1506. en vervolgens.

1506

Tristano d'Acunha blint geworden.

Don Franciſco d'Almeida Admiraal in ſijn plaats over de Vloot.

Den eerſten geneeſen en tot Onder-koning aangeſteld.

Verſoek hem door den Koning toegeſtaan.

NAdemaal Triſtano d'Acunha, in het Jaar 1505 geſchikt was om naar Indiën te gaan / ſo is 't / dat vermits het toeval van blindheyd / dat hem over quam / de Onder-koning Don Franciſco d'Almeida het gebied dat hem over de Vloot opgedraagen was / ontreeg / doch na dat hy van 't gemelde toeval geneſen was / en ſijn geſigt weder gekreegen had / behield hy die verhooging van loon / die den Koning hem toegeleyd had / en wierd in de plaats van den geneſden Onder-Koning / dewelke doen ter tijd open raahte / bevestigt. Daar werd egter geſegt / dat door den raat van Lopo Soares, de welke in 't Jaar 1505 van daar weder gekoomen was / hy op den Koning verſogt / dat ſijn Majeſteyt hem de gunſt, van voor ſo veel Jaren in *Indien* te vertoeven, in die van voor Opper-hooft der Koopvaardy-Scheepen, onder eenige voordeelige voorwaarden gelieſde te verwiſſelen; het welk de Koning hem toeſtond: So dat hy / voorgenoomen hebbende / hem als ſoodanigen Opper-hooft der Koopvaardy-Scheepen in de maant Meert, des Jaars 1506 en Alfonſo d'Albuquerque met een Vloot na de kuſt van Arabien, te ſenden; Diego Fernandez Pereira in die tijd opquam / die het Eyland

1506 Socotora, het welk in den ingang van de Zu/ die het Nauw van Aden maakt/ is leggende/ quam te ontdekken.

Ontdekking van 't Eyland Socotora.

Den Koning van de ſaken van dat Eyland der Chriſtenen, die ſig daar op onthielden/ en hoe dat de ſelve onder het gebied van ſekere Mooren van het vaſte Land van Fartaque, door ſekere Fortres/ die ſy aldaar hadden laten opwerpen/ in 't geheel ſtonden/ ſo door hem als door Antonio de Saldanha, de welke op het nemen der Moorſe Baartuygen in die geweſten gepaſt had/ onderregt zynde/ maakte/ dat die 2 Vlooten van Triſtano d'Acunha en Alfonſo d'Albuquerque ſig beyde geſamentlijk na 't gemelde Eyland Socotora begaven/ en de Mooren de gemelde Fortres ontnamen; en in gevalle de ſelve ſodanig was/ dat het Volk/ dat hy aldaar ſoude laten/ ſig niet ſoude konnen verweeren/ hy een ander ſoude opwerpen; alſo hy ſtaat maakte/ dat Alfonſo d'Albuquerque en d'andere Kapiteynen/ die ſig naderhant derwaarts ſouden begeeven/ een vaſte ſchuyl-plaats tot haar oberwinteren aldaar ſouden vinden/ wijl het meer-gemelde Eyland daar ſeer bequaam toe was.

Fortres door de Mooren daar op gemaakt.

Werd haar door Triſtano d'Acunha en Alfonſo d'Albuquerque afgenomen.

Order van den Koning om een ander te maaken. En tot wat eynde.

Van deſe Fortres ſoude Kapiteyn weſen Don Alfonſo de Noronha, Soon van Don Fernando de Noronha, met ſyne Bevel-hebbers en Volk gelijk d'andere/ dewelke reets in die geweſten geſmaakt waren/ na behooren voorſien. Dog alſo de Koning niet verſekert was/ dat de Fortreſſe het Mooren ſodanig ſoude weeſen/ of weeſende mogelijk/ dat ſyn Volk op die kuſt tot haar gerief niet na wens ſoude konnen landen/ ſo belaſte hy/ dat hy ſodanig een houte Fortres, als 'er alreede geſtaan had, doen hy na Africa ſoude overgaan/ ſoude oprechten. En alſo tot het upt-voeren van ſulk een wigtig werk veel Scheepen en krijgsvolk van nooden waren/ ſo wierden der 9 om te laaden toe-geruſt/ en 5 die by Alfonſo d'Albuquerque ſouden blijven: daar men groote moeyte en arbeyd mede hadde.

Kapiteyn daar toe verkooren.

Order om een houte Fortres te maaken.

Groote bereydſelen daar toe.

Op

Op die tijt was de Peſt ſo ſterk tot Liſſebon, dat 'er een tijt lang over de 120 man in een dag ſtierven; en voornamentlijk was die quaal ſo hevig onder het krijgs-volk ontſteeken / dat 'er in het Schip van Triſtano d'Acunha alleen / eer hy vertrok 6 of 7 daar van ſtierven; ſo dat 'er ſo weynig volk tot het getal / dat hy by een moeſt hebben / te krygen was / dat den Koning genoodſaakt was / ſig van eenige gevangens / die elders heen gedoemt waren / te bedienen / alſo de geboore Portugyſen ſig geenſints in dat gevaar derfden begeeven; ſo dat eyndelijk het beſt / dat Triſtano d'Acunha in die tijd konde doen / was / dat eenen Domingo de Ramos op den 6 Meert des Jaars 1506 met 14 Zeylen van hier vertrok; daar Kapiteynen op waren Franciſco de Tavora, Soon van Pero Lourenzo de Tavora, Heer van Mogadoiro; Manuel Telez Barreto, Soon van Alfonſo Telez Barreto; Alfonſo Lopez d'Acoſta, Soon van Pero d'Acoſta de Tomar; Antonio do Campo, een Cavalier; en Alfonſo d'Albuquerque, Soon van Gonzalo d'Albuquerque, die Opperhooft was van de Scheepen / dewelke deſe met ſig voerden / en waar mede ſy Vloots-gewyſe na de kuſt van Arabien ſouden gaan. De Kapiteynen van d'andere Scheepen waren / Lionel Coutinho, Soon van Vaſco Fernandez Coutinho; Alvaro Telez Barreto, Soon van Joan Telez: Ruy Pereira, Soon van Alfonſo Pereira, Opper-Alcaide van Santarem; Ruy Diaz Pereira, Soon van Reiman Pereira, Opper-Alcaide van Portel; Joan Gomez d'Abreu, Soon van Antonio Gomez d'Abreu; Job Queimado, Soon van Vaſco Queimado de Setural; Alvaro Fernandez, een Cavalier van Alvito; Joan da Veiga, Behoud-Soon van Triſtano d'Acunha; Triſtano Roiz, Edelman van de kamer des Konings / en Triſtano Alvarez.

1506

Swaare Peſt tot Liſſebon.

Maakt ſchaarſheyd van Volk.

Gevangens voor Soldaten gebruykt.

Vertrek van Domingo de Ramos van Liſſebon.

Met een Vloot na de kuſt van Arabien.

Kapiteynen van d'andere Scheepen.

Op die Vloot waren 1300 man / en was de ſelve ſodanig van de Peſt beſmet / dat terwyl men

Peſt op de Vloot.

1506 doende was om water tot Cabo Verde aan een Eplant / genaamt da Palma, leggende voor de gemelde Caap / in te nemen / vermits het groot getal der geene / die aldaar ſtierven / een Capel van kley en ſteen met ſtroo gedekt / ter eeren van onſe Lieve Vrouw der Aanroepinge van de Hoop, aldaar maakte / de Miſſe bediende en de dooden begroef; en het ging 'er ſodanig toe / dat men een doot menſch in een kamer vond / wiens voeten door de Ratten opgegeeten waren / ſonder dat men eenig wiſt / dat hy dood was / ſo weynig hulp had men doen ter tyd van malkander.

Capel om die reden gemaakt.

Seltſaam geval.

Triſtano d'Acunha hier op van Cabo Verde vertrokken zynde / ſchikte het God ſodanig / dat hy aan de Middel-lijn gekoomen zynde / deſe quaalen ophielden / en het volk in 't geheel daar van wierd verloſt; waar na men kort daar na aan de Caap de St. Auguſtijn in het Landſchap van Santa Cruz quam; en doen men die groote Golf / die tuſſchen dat Land en de Caap van goede Hoop lept / quam door te zeylen / raakte men ſo ver om het Zuyden / na dat men die te booven gekoomen was / dat eenig volk / die niet veel om of aan hadden / ſtierf / en het Zee-volk was ſo verſleumt / dat ſe de zeylen niet konden regeeren.

Ophouding van de Peſt als men aan de Middel-lijn komt.

Volk van koude op de Vloot geſtorven.

Doen was het dat men d'Eylanden / die men nu van Triſtano d'Acunha noemt / ontdekte: en alſo men op die hoogte gemeenlijk groote ſtorm-winden aantreft / ſo wierden de Scheepen door de ſelve ſodanig van malkanderen verſtroopt / dat ſe niet eer als tot Mozambique weder by een quaamen. Alvaro Telez alleen / die niet wiſt waar hy was / verviel buyten het Eplant van St. Laurens, en raakte aan dat van Sumatra, meenende dat het de Caap van Guardafu was / van waar hy ſig derwaarts begaf / en op het neemen der Moorſe Vaartuygen paſte / wagtende ondertuſſen na Triſtano d'Acunha.

Ontdekking der Eylanden van Triſtano d'Acunha.

De Vloot komt weder tot Mozambique by een.

Alvaro Telez verdwaalt.

In die tyd nam hy 6 Scheepen / de welke ſo vol goederen geladen waren / dat alſo ſyn volk de ſelve

ſelve met de Schupten / die ſy by haar hadden / 1506
upt de ſcheepen niet konde krijgen / ſy ſo veel daar van in Zee ſmeeten / dat ſy haar gelyk als tot een Brug dienden / om over de ſelve tot aan Lant te konnen koomen. Ondertuſſen ging Lionel Coutinho op die tijt tot Quiloa overwinteren / en Ruy Pereira begaf ſich na 't Eylant St. Laurens, in een Haven / genaamt Matatana, het welk naderhant oorſaak van ſijn doot en van die van Joan Gomez d'Abreu was. Want ſo als hy aan die Haven quam / daar een Rivier in loopt / quam aldaar by hem / terwijl hy met inloopen doende was / een Almadia met 18 man van 't Lant / die in haar ſchip over ſtapten: En alſo eenige van haar ſilvere Arm-banden om hare Armen droegen / ſo is 't: dat ſchoon niemant haar verſtont / ſy egter met teekens en vertooningen te kennen gaven / dat ſy nog meer van dat Metaal, mitsgaders Nagelen en Gengber in handen hadden; invoegen Ruy Pereira daar door gaande wierd gemaakt / om te verneemen / wat eygentlijk van de ſaak was, en of dat goet in der daat in haar Land was te vinden.

Menigte van Goederen in Zee geſmeeten.

Oorſaak van Ruy Pereira's doot, en van Joan Gomez d'Abreu.

En alſo deſe ſaken van de voornaamſte dingen waren / daar in die tijd na geſogt wierd / ſchoon het niet al te wel met ſijn wil was / ſo nam Ruy Pereira egter 2 Jongmans van de gemelde Mooren mede / om tot getuygen aan Triſtano d'Acunha te verſtrekken / van het geen dat in die Haven te krijgen was.

Ruy Pereira neemt 2 jonge Mooren mede.

Ruy Pereira hier op tot Mozambique aangekomen zijnde / daar hy den gemelden Triſtano d'Acunha vond / ſo is 't / dat deſen door een Moor genaamt Bogima, die ſich aldaar met der woon ophield / en haar taal verſtont / veele ſaaken van de voortreffelijkheyt van dat Land quam te vernemen. En ſchoon deſe Bogima, als ſig reets aldaar bevindende / voor vaſt ſtelde / dat men daar verſchepte ſcheepen met Gengber ſoude komen af-laden / ſo is 't egter / dat Triſtano d'Acunha

Hooge roeming van 't Eyland Madagaſcar door een Moor.

1506 siende / dat de tijt voor dat Jaar verloopen was om naar Indien over te steeken; en na dat hem van de grootheyd van dat Eylant en van die saken gesegt wierd / dat het selve wel waardig was / dat hy dat self ging besigtigen / so besloot hy daar ook toe / also hy dog so lang moest blijven leggen / tot dat de tijd bequaam was / om zee te konnen bouwen; als ook / om dat hem dagt / dat wijl 'er Nagelen en Gengber waren / dat 'er dan ook andere specerpen souden zijn / en dat / so men daar agter komen konde / men een tweede Indiën van minder kosten soude ontdekken / also het volk dat aldaar woonde / seer vreedsame Heydenen waren / so dat men so veel krijgs-volk niet van nooden soude hebben / dat so men in alle gevalle niet meer als de proeven van Specerpen van Ruy Pereira ontdekte / men 2 Scheepen daar mede geladen na Portugaal soude afsenden.

De Reys naar Indien uytgestelt, en waarom.

Madagascar tweede Indien.

Goede aart van Inwoonders aldaar.

Raatpleging over het besoeken van 't Eylant.

Besluyt der raatpleeging.

Alle welke dingen in 't beraat van d'andere Kapiteynen en Edel-lieden / die by hem waren / gestelt zijnde / wierd 'er eenparig verstaan / dat het tot des Konings sonderlingen dienst soude strekken, dat men het gemelde Eylant, daar so groot van opgegeeven wierd, en daar men sulke schoone proeven van sag, ging opsoeken.

Het Schip St. Jago tot Mozambique gelaten om sijn grootte.

En also het schip St. Jago, dat door Tristano d'Acunha gevoert wierd / seer groot / het Eylant / so men seyde / vol ondieptens was / en men kleyne Vaartuygen / tot desselfs peyling / of ontdekking / van nooden had / so liet hy het selve aan Antonio de Saldanha over / om aldaar tot Mozambique te blijven / en stapte in het schip St. Antony, daar Joan da Veiga, sijn Behoud-soon / Kapiteyn op was / na dat hy voor het vertrek van Alfonso Lopez d'Acosta belast had / dat men mont- en Oorlog-voorraat na *Sofala*, (het welk, so als dese *Alfonso Lopez* seyde / door de doot van *Pedro da Nhaya* seer onvoorsien van alles was, om aldaar aan te loopen, als ook om dat *Nuno Vaz*

Tristano d'Acunha gaat over in het Schip St. Antony.

Sofala van alles onvoorsien.

Pe-

Pereira, aldaar nog niet gekoomen was) in alle 1506
ſpoet ſoude brengen.

Eerſte plaats daar Triſtano d'Acunha op ſijn koms tot Madagaſcar, aanland.

Triſtano d'Acunha dan tot die ontdekking vertrouwen zijnde / was d'eerſte Haven van 't Eyland daar hy aanquam / een ſekere Inham / die Nuno d'Acunha, ſijn oudſte ſoon / die met hem ging / de naam van Donna Maria d'Acunha gaf; ter eeren van Donna Maria d'Acunha, Dogter van Martin da Sylveira, Opper-Alcaide van Terena, de welke doen ter tijt in het hups van de Koningin Donna Maria verkeerde / die hy Nuno d'Acunha vrijde / en die hy naderhant quam te trouwen.

Naam aan die plaats gegeeven.

Trouw van de Dochter van Martin da Sylveira met Nuno d'Acunha.

Andere noemen dien Inham / der Ontfankenis, om dat hy op den 8 December, als wanneer de Kerk dien heyligen dag van onſe Lieve Vrouw vierd / aldaar aanquam. Deſe Inham is aan de Noort-ſijde van 't Eyland / tegen over het Land van Mozambique, en alſo het weer hem niet diende / om na de Haven van Matatana te gaan / ſo maakte ſig Triſtano d'Acunha daar meeſter van; en / na dat hy het Anker in dien Inham had laten vallen / belaſte hy aan *Job Queimado* en *Antonio do Campo*, dat ſy den *Moor Bogima* na een Dorp, dat ontrent 3 mijlen daar van daan was, en daar hy reets geweeſt had, met hare Schuyten ſouden brengen, alſo de gemelde Inham ſeer diep in 't Land ging.

Andera naam aan die plaats gegeeven, en waarom.

Triſtano d'Acunha maakt ſig meeſter van die plaats.

Laſt die hy aan 2 van ſijn Volk geeft.

So haaſt als hy aldaar aanquam / onthoofd hy ten eerſten een deel Mooren van 't Land / waar van een gedeelte ſwart kroes / en het ander ſlyk hayr had / als zijnde Meſticen of een gemengelde ſoort van volk; de welke den Moor Bogima ſiende / met hem als met een ſeer bekent man / begonden te ſpeelen. Deſe Bogima, na de eerſte groeteniſſen door de Kapiteynen van alles onderregt zijnde / ſeyde tegen haar / dat de oorſaak van de komſt van het Opper-hooft aldaar, was, dat hy geerne kennis van het Land ſoude neemen, en ontdekken, wat daar in te doen was, beneffens

Verſchayde aart van Moors hayr.

Bogima ſpreekt met de Inwoonders aldaar.

1596 nog eenige andere woorden / die daar mede over een quamen.

Antwoort der Inwoonders.

Waar op sy tot antwoort gaven / dat sy geen luyden waren, om op sijne redenen te antwoorden. Dat hy het Land seer wel kende, en so hy meerder van het geen, dat daar in was, wilde weeten, dat sy hem na den *Xeque*, die sig in het Dorp onthield, souden brengen, die hy daar over na sijn lust en believen konde ondervragen.

Bogima verlockt verlof om aan Land te gaan.

Bogima sig betrouwende op de kennis / die hy met dat volk had / en op het goet onthaal dat sy hem aandeeden / versogt aan de Kapiteynen verlof / om met den *Xeque* te gaan spreeken; het welk sy hem toestonden / alsa haar dagt / dat hy so wel vermoegt soude te rug keeren / gelijk als de woorden van de gene / die hem mede gebragt hadden / scheenen te belooven; dog so haast als hy aan Land quam / gaven hem de Mooren sulk een slag in 't gesigt van de onse / dat sy hem by na het leven benoomen hadden / so de onse hem met het schieten haarer Musketten niet en waren te hulp gekoomen / waar door de Mooren het op een loopen stelden.

Dat hem toegestaan wierd.

Sijn wederwaren aan Land komende. Werd door de d'onse gered.

Verslag van sijn wederkomst.

Bogima hier op te rug gekoomen zijnde / gaf toe reeden van de mishandeling hem aangedaan / om dat hy eenige Christenen aldaar mede gebragt hadde. Dog Tristano d'Acunha ondertussen dit siende / en van hem verstaan hebbende / dat 'er niet anders als Mooren in dat Dorp woonden / so quam hy met de Kapiteynen over een / dat hy den volgenden dag voor het opgaan van de Son voor den dag soude springen, en op haar invallen. Dog hy deede maar verlooren arbeyd / alsa sy haar alle Bosch-waart in begeeven hadden / so dat hy maar een oude Vrouw vond / die de magt niet gehad had / om weg te loopen. Dog de scheepen daags daar aan ontrent 3 uuren voor geschooten zijnde / quam Tristano d'Acunha aan een Dorp / leggende na de binnen-kant van een Rivier. Waar op hy het gemeene volk hebbende la-

Besluyt van Tristano d'Acunha hier op,

Dog valt verkeert uyt.

Maar een oude Vrouw in het Dorp gevonden.

Komst van Tristano d'Acunha in een ander

Dorp-

ten

ten loopen / ſig meeſter van den Xeque, die de Heer van 't Land was / maakte / en bragt hem de volgende nagt op een bewoont Eyland / leggende in een ſeer naauwe Baay / daar een groote Rivier door loopt / die die van 't Land Lulangane noemen. 1506

En wat hy verder doet.

Hier op woonden Mooren, die veel beſchaafder van zeden en ommegang waren / als d'andere van die geheele kuſt. Want haar kerk en eenige van hare Hupſen waren van kalk en ſteen / met Aarde-werken / op de manier van die van Quiloa en Mombaza, gemaakt. En alſo ſy onſe Schеepen daags te vooren in 't geſigt gekreegen hadden / en dat de ſelve in plaats van langs de kuſt te loopen / binnen de Baay gingen leggen / ſo begonden ſy in die nagt de vlugt na 't vaſte land te neemen: dog alſo het volk in groot getal was / en de Vaartuygen / daar ſy ſulks mede in 't werk ſtelden / ſeer weynig / ſo konden ſy het ſelve ſo ſpoedig niet doen / of het gemelde Eyland wierd door onſe Schuyten / die in 2 Troupen / onder Triſtano d'Acunha en ſijn Soon verdeelt waren / van alle kanten omeingeld; waar op d'onſe in de plaats gekoomen zijnde / over de 500 menſchen meeſt Vrouwen en kinderen / en omtrent 20 mans perſoonen en haar Xeque, of Vorſt / een man / die in jaren en agtbaarheyd wel het hooft van haar alle ſcheen te zijn / gevangen namen / alſo de meeſte andere naar het vaſte Land over gegaan waren.

Beſchaafde Mooren op Lulangane.

Hare Gebouwen hoedanig.

Vlugten voor d'onſe.

Die haar omcingelen.

Wat d'onſe op het Eyland vinden.

In die over-togt ſtierven der over de 200 perſoonen / om dat ſe ſo over hoop en met ſulk een menigte in de Vaartuygen ſprongen / dat ſe daar mede het onderſte boven keerden. Daar-en-boven bergingen der ook veel / die wederſtant aan d'onſe wilden bieden / doen ſy de plaats met ſo weynig moeyte innamen.

Getal der geſtorvene vlugtige.

Triſtano d'Acunha hier op / en de verdere Kapiteynen haar huys-veſting op haar gemak in de beſte Hupſen / die aldaar waren / genoomen heb-

Wat d'Acunha en de ſijne verder doen.

1506 bende / ſo wierd die nagt door de onſe alſo ſeer met bzeugde gevaert / als door de Gevangens betreurt.

Edelmoedig beſluyt der Mooren.

Des morgens doen de volgende dag gekoomen was / ſagen ſy een groot getal Vaartuygen aankoomen / waar in by de 600 mannen waren / als een volk dat ſig tot het beſchermen van hare vrouwen en kinderen / die aldaar gebleeven waren / ter doot berept had.

Vriendelijke boodſchap haar door Triſtano d'Acunha door toedoen van haar Xeque gedaan.

Triſtano d'Acunha haar voorneemen verſtaande / en verneemende dat ſy geen ſchult hadden / ſo liet hy haar door den Xeque, die hy by ſig hadde / aandienen / dat eenige van haar onbeſchroomt aan Lant koſten koomen, ſo ſy hare Vrouwen en Kinderen wilden weder hebben; het welk ſy haar, beneffens de plaats wilden toeſtaan: Alſo hy daar niet gekoomen was, om haar eenige hinder toe te brengen, maar alleen om eenige Levens-middelen en onderregting van ſommige ſaken van haar te hebben: en dat ſo'er eenige van haar dood gebleeven waren, ſulks om de wederſtand, die ſy hadden willen bieden, geſchied was.

Den Xeque dan by de ſyne gekoomen zynde / en haar dit alles voorgehouden hebbende / keerde met een welgeſtelde Moor weder te rug / die maar een ſtuk van een riem / die ſy gemeenlijk onder malkaander gebruyken / ſonder yet anders meer in de hant te hebben. Waar op hy by Triſtano d'Acunha gekoomen zynde / wierp hy ſig voor ſyne voeten neder / hem biddende / dat hy medelijden met die ontſchuldige, die hy in ſijn magt, en buyten de Vryheyd, waar in ſy gebooren waren, had, wilde hebben: en dat hy niet qualijk wilde neemen dat ſy alle voor een Volk bevreeſt waren, dat ſe nooyt geſien hadden; alſo de vrees, mitsgaders de drift, om ſijn leven en dat van ſijne kinderen voor te ſtaan, een natuurlijke ſaak aan alle Schepſelen was. Dat ſo ſy geweeten hadden, dat hy ſulk een medogenden Heer was, ſy hare Huyſen nimmermeer ſouden hebben verlaten, maar in tegendeel hem met groot vermaak hebben ontfan-

Veroot-moediging van den Xeque op ſijn wederkomſt.

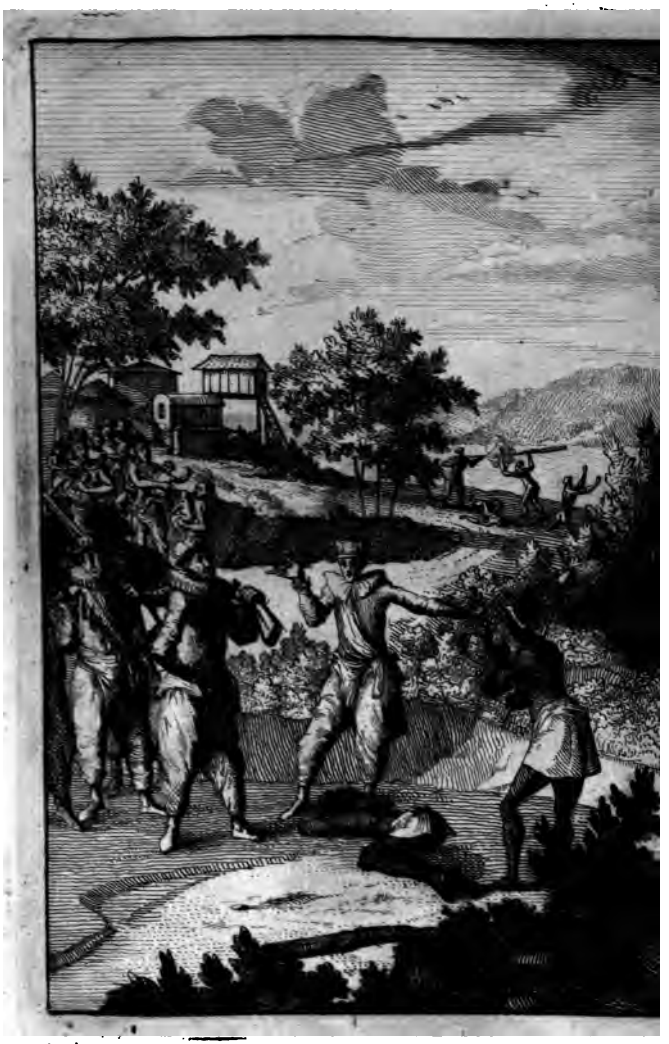

fangen, en alle dienſt aangebooden, ſo ſy maar de minſte kennis hadden gehad, dat 'er yets onder ſulk een armhartig en woeſt Volk geweeſt hadde, daar hy eenig verlangen na konde hebben. 1506

Triſtano d'Acunha deſe woorden / en de beſadigtheyd en nadzuk / waar mede de Moor deſe dingen upttede / en ſijn ſmert en dzoefheyd door ſijnen Tolk te kennen gaf / ſo kreeg hy medelijden met hem / en ſeyde, dat hy maar goets moets ſoude weſen, alſo men ſijn Volk hare Vrouwen en Kinderen weder ter hand ſoude ſtellen; en dat hy tot vergeldinge van die weldaad, die ſy van hem genooten, niet anders als eenig Vee en andere ververſſingen voor het Volk, dat hy by ſig had, als mede onderregting van de ſaken van dat Land begeerde. Vriendelijke bejegening van d'Acunha daar op.

De Moor deſe antwoort van Triſtano d'Acunha gekreegen hebbende / wierp ſig op nieuw door ſijne voeten neder / de aarde / daar ſy op ſtonden / kuſſende: en na dat hy ſijn affcheyd van hem genoomen had / bzagt hy die tijding aan de ſijne / die daar met ſmert na verlangden. Waar op ſy dan na 't vaſte Land zijnde weder gekeert / ontrent 50 kleyne Hoepen / 20 Gepten / Geerſt / Rijs en eenige Dugten van 't Land van daar mede bzagten. Blijdſchap en nieuwe verootmoediging van de Moor hier op. En de ververſſingen die de ſijne aan d'Acunha tot dankbaarheyd brengen.

Hier doo / en doo het verdere / dat Triſtano d'Acunha haar af maagde / verſtont hy / dat al het Volk van 't Eyland van *St. Laurens*, voor ſo veel, als ſy door haar geheele land-ſtreek te weeten gekoomen waren, ſwarte *Caffers* met gekroeſt hayr, gelijk die van *Mozambique* waren, en dat 'er alleenlijk langs de kuſt eenige wooningen van *Mooren*, die ſo beſchaaft niet als deſe waren, waren te vinden. En wat de Gengber aanging, dat daar van ſo wel wat in dat Land viel, dog niet genoeg was, om Scheepen daar mede af te laden. Van Nagelen en Silver wiſten ſy niet, dog hadden alleen hooren ſeggen, dat na d'andere kant van 't Ey- Wat Triſtano d'Acunha verder van haar verneemt.

1506 't Eylant, tegen het Zuyden, d'Inwoonders aldaar Silvere Arm-banden droegen.

Triſtano d'Acunha ondertuſſen na ſijne Scheepen zijnde weder geheert / en over deſe Mooren niet t' eenemaal voldaan zijnde / alſo hem dagt / dat ſy upt arg-waan tegen ons de waarheyd verbozgen hielden / ſo is 't / dat hy den volgenden dag de ſeylen liet ophaalen / in mening om na ſeker Dozp / daar tegen over / te gaan / genaamt Sada, alwaar aangekoomen zijnde / ſchoon hy tot dien eynde al vooz gekoomen was / ſo was het doen al ſo laat op den dag / dat het Volk over de lange weg / ſonder pets opgedaan te hebben / verdzietig gewozden zijnde / den bzant daar in ſtak / dewelke / wijl de Hupſen maar met ſtroo gedekt waren / ſodanig aanging / dat / doen d'onſe aan de ſtrant quamen / de geheele Berg in de bzand ſcheen te weeſen.

Brant in een ander Dorp door ſijn Volk van hoosheyd geſtigt.

Triſtano d'Acunha van Lulangane vertrokken zijnde / dooz-liep die geheele kuſt by ligten dag / ſtaande ondertuſſen ſomwijlen by nagt op / gelijk pemant die pets tragt te ontdekken / van meening zijnde / het Eyland vooz by de punt / die hy doen ter tijt de Caap van Kerſmis noemde / en tegenwooz dig nog ſo heet / te boven te raken / om tegen die tijd aldaar te koomen: het welk ſy egter niet en konden uptvoeren / om dat de wind hem ſo tegen was / dat hy by eenige Eylanden Caria genaamt / de welke by na vooz aan leggen / met de Kapitepnen over een quam / dat *Alfonſo d'Albuquerque* met 4 Scheepen na *Mozambique* ſoude gaan, om aldaar order op alle noodige dingen te ſtellen. Want ſijn vooznemen was om hier of daar op de kuſt van Melinde aan te loopen / en met d'andere Scheepen / zijnde die van Francisco de Tavora, Ruy Pereira en Joan Gomez d'Abreu, te rug te keeren / alſo de wint haar diende / om naar het Zuyd-weſten te zeylen / daar Matatana lag / en alwaar men ſepde / dat Nagelen / Gengber en Silver te krijgen was.

Wat Triſtano d'Acunha verder voornoomt.

Deſe

Deſe Alfonſo d'Albuquerque dan afgevaardigt / en hy Triſtano d'Acunha onderwegen zynde / ſo gebeurde het dat Ruy Pereira, de welke 1506
Ruy Pereira verongelukt.
booz uyt ging / op ſekere nagt booz een ſterke wind tegen een Byna-Eyland ſtiet / en ellendig verongelukte; waar van niet anders als de Schipper / Stuurman en 13 man het ontquamen / die naderhant met de Sloep by Triſtano d'Acunha, die van de Kep's van de kuſt van Mozambique weder gekoomen was / ſeer wonderlijk quamen te raken; werwaarts hy haar met ſyn Schip / booz den Kapitein Joan da Veiga gevoert / weder te rug ſond / om van haar te verſtaan / of het Schip in ſodanigen ſtaat lag, dat de Geld-kiſt, tot den In-koop van de Speceryen en andere dingen, konden werden gebergt, gelyk dan ook geſchiedde / waar op men Triſtano d'Acunha tot Melinde weder ging innemen.

Sijn Schipper Stuurman en 13 man wonderlijk ontkoomen.

Deſe op den tiſt dat dat Schip verongelukte / nademaal ſulks by nagt en booz een grooten ſtorm gebeurde / kreeg niet eerder kennis van de ſaak / als op het oogenblik dat de ſelve boorviel / als wanneer hy hoorde roepen / dat hy ſoude af houden, want hy was daar ſo digte by / dat hy mede gevaar van blijven ſoude hebben geloopen / ſo hy niet gewaarſchouwt geworden was: doch ſo als hy ſig eyndelijk daags daar aan / vermits dit geroep dat hy by nagt gehoort had / ſonder Ruy Pereira bevond / ſo verſtond hy / dat hy verongelukt was, ſo dat hy ſo booz de moeplikheyt / die hem het ſelve aanbragt / als om dat Joan Gomez d'Abreu niet te voorſchyn en quam / wyl den ſelven mede ellendig aan ſyn eynde quam / niet verder wilde gaan / om dat hy ſag / dat de baart omtrent dat groot Eyland ſo gevaarlyk was / weshalven hy het na Mozambique wendde; doch de wint dreef hem na d'Eylanden van Angoxa, en hy ſtiet by nagt tegen het Schip St. Jago, het welk hy tot Mozambique voornoemt aan Antonio de Saldanha ter hand geſtelt had / de welke door laſt van Al-

d'Acunha in groot gevaar.

1506 Alfonſo d'Albuquerque, die met het overige van de Vloot quam / hem voor ging; en doen ſy malkander in den morgen-ſtont kenden / keerden ſy geſamentlijk na Mozambique, om dat ſy door de tegen-wint tot Melinde niet en konden komen / werwaarts Alfonſo d'Albuquerque, volgens het afgeſprookene met Triſtano d'Acunha, de geheele Vloot meende te brengen.

Keert door tegen-wint weder na Mozambique.

Op den ſelven dag als ſy tot Mozambique quamen / dede aldaar van gelijke Joan da Nova met het Schip / genaamt het Puykje van de Zee, het welk met ſijne ladinge van Peper uyt Indien koomende / in d'Eylanden van Angoxa overwindert hadde: en alſo het ſelve door de Zee-ſlagen / die het uytgeſtaan had / en niet door de Ladinge die het in hadde / ſeer ontreddert was / ſo ſtelde Triſtano d'Acunha, Antonio de Saldanha op het Schip St. Mary als Kapitepn / in plaats van Alvaro Fernandez, die overleden was / om het ſelve na Portugaal over te brengen / en ſond met hem de Mooren, die Ruy Pereira van Matatana mede gebragt hadde / het geen hy dien aangaande uytgeregt had / en de verdere bewijs-ſtukken / die hy gevonden had / aan den Koning over ſchrijvende.

Het Puykje van de Zee met Peper uyt Indien.

Berigt door Triſtano d'Acunha aan den Koning van Portugaal.

Deſe Antonio de Saldanha dan na Portugaal vertrokken zijnde / daar hy behouden aanquam / beſorgde Triſtano d'Acunha eenige herſtellinge aan 't Schip het Puykje van de Zee, om ſijne Reys te komen vervolgen / alſo het meeſte water / dat het ſelve in gekreegen had / door ſijne ladinge by gekoomen was; en daar op bleef voor Kapitepn / den ſelven Joan da Nova, den welken geſchikt was / om met de Vloot onder Alfonſo d'Albuquerque te gaan. Ook volgens het beſchepd dat Alfonſo Lopez d'Acoſta van den toeſtant van Sofala mede brugt / als ook om dat Nuno Vaz Pereira, die voor Kapitepn in de Portreſſe ſoude gaan blijven / daar voorby trok / en een van ſijne Vinaars aldaar liet / om levens-middelen voor de ſchepen van 't Lant in te koopen / verſond Triſtano

Het Schip het Puykje van de Zee herſteld.

ſtano d'Acunha deſe mond-koſt en andere / die op het Eyland St. Laurens gevonden wierd / door den Commandeur Ruy Soares met het ſchip van Pero Quareſma, dat aldaar lag / en hem door den Koning Don Manuel gegeeven was / om met de Vloot onder Alfonſo d'Albuquerque mede te gaan; hebbende deſen Ruy Soares laſt / dat ſo haaſt als hy tot *Sofala* aangekomen ſoude zijn, ſo hy *Triſtano Roix* met ſijn Schip, het welk *Alfonſo d'Albuquerque* met nog meerder levens-middelen beneffens *Nuno Vaz* afgeſonden had, aldaar nog vond, hy hem met ſig ſoude neemen, en daar mede na *Melinde* gaan. 1506

Order door d'Acunha op de noodruft der Scheepen geſteld.

Alle deſe dingen aldus beſteld zijnde / ſo is 't / dat ſo haaſt als de wint hem eenigſins wilde dienen / hy ſijn Reys vervoorderde: waar op tot aan de Caap Delgado gekomen zijnde / kreeg hy laſt van Alfonſo d'Albuquerque, hem met het overige van de Vloot tot *Melinde* te gaan verwachten. Wat hem aangaat / hy quam met ſijn ſchip tot Quiloa, om de Fortres aldaar te beſigtigen / en Lionel Coutinho, die met ſijn ſchip aldaar overwintert had / als ook Antonio do Campo, die Alfonſo d'Albuquerque al voor uyt geſonden had / om gemelde ſchip gereed te maken / en als de tijd tot de over-togt ſoude gekomen zijn / mede te nemen / met hem te voeren.

Vervoorderd ſijn Reys.

Komt tot Quiloa.

Na dat deſe ſcheepen by malkander gebragt waren / quam hy tot Melinde, alwaar hy door den Koning met groote vreugd ontfangen wierd: en na dat ſy malkander geſprooken hadden / nademaal hy Triſtano d'Acunha van meening was / eenige van die Moorſe plaatſen / die onder Melinde hoorden / op 's Konings verſoek / die hem daar van eenige redenen te voorſchijn bragt / namentlijk de ſchade / die hy van d'Inwoonders der ſtad Oja geleeden had / aan te taſten / ſo quam hy met den ſelven over een / ſulks in 't werk te ſtellen. Ey ſchoon de Koning van Melinde om Triſtano d'Acunha tot dit aantaſten van Oja te verpligten / tegen

En van daar tot Melinde.

Verdrag tuſſchen hem en den Koning aldaar.

1506 tegen hem ſeyde / dat de voornaamſte oorſaak, waarom hy die Nabuur en den Koning van *Mombaza* verlaten had, de vriendſchap was, die hy met ons had aangegaan, ſo is 't egter ſullks / dat er wp in die Geweſten gekoomen waren / daar al oude verſchillen onder malkander waren geweſen.

Koning van Melinde goede vriend der Portugyſen.

En alſo tot nog toe in alle de Scheeps-Togten der Portugyſen niet veel opening van de ſaken van dien Koning van Melinde, onſe ſo getrouwe vrient / gegeeven is / ſo is 't : dat wp ter gedagtenis van d'outhept van ſijn Koninkrijk / als mede om pets van ſijne Nabuuren te voorſchijn te brengen / een weynig van onſe voorgenoomene ſtoffe ſullen af-treeden.

Handel der Arabiers eer ſy het Turks geloof aannemen.

" Eer de Arabiers het geloof van Mahomet " aan-namen / niet tegenſtaande ſy van haar naauwe " Zee na de groote Oceaan voeren / ſo is 't egter / " dat ſy ſullks als vreemdelingen deden / en enkel niet anders als goederen kogten en verkogten / waar na ſy weder tot haar oud geloof " keerden. Dog na dat ſy die helſe leer / die door " de Wapenen ingevoert was / volgens het gebruik " door Mahomet en de Calyfen, die hem na gevolgt " waren / ingeſtelt / ingedronken hadden / wierden ſy ſo moedig / en namen ſodanig in mogendheyd toe / dat ſy haar door verſcheyde geweſten van de Wereld verſpreyden: en in die geene / daar ſy ſo magtig niet en waren / dat ſy haar door gewelt van Wapenen meeſter van het Land konden maken / ſo is 't : dat ſy door de koophandel / en andere behendige ſtreeken / inſonderheyd op die Zee-kuſt van Africa, genaamt Zanguebar, als mede door de gantſe Zee-kant van Indien, wijl dit een Heydens en ſeer onbeſchaaft volk was / met het ſelve ſeer geruſt en vreedſaam omgingen / ſodanig / dat ſy in de Eylanden en Zee-plaatſen in ſulken voegen vermogtigden / dat ſy eyndelijk meeſter van de Zee wierden.

En hoe ſy naderhand leeven.

" Eyn-

1506

"Eyndelijk / ſo als ſy hoe langer hoe magtiger wierden / namen ſy den tytel van Xeques of Koningen van die plaatſen aan / die ſy onder haar magt quamen te krijgen / ſchoon veel van deſelve in de Hupſen / en het beſte volk van onder hen-lieden / voor een van onſe armſte en geringſte Dorpen ſouden moeten wijken; want ſo de Koningen / ſo de Steden: en daarom daar het Land haar het bewint van de geheele Zeekant van die geweſten gegeeven heeft / ſo der eenige Stad of Dorp is / die eenige beſchaafthepd in ſig heeft / is ſulks het werk harer handen / voor ſo veel als het heden-daagſe aangaat. Want wat het oude is betreffende / wat voor volkeren het ook moogen zijn geweeſt / ſo zijn hare gebouwen ſo groot en uytſtekende / dat eenige van de ſelve die van de Grieken en de Romeynen in pragt en koſtelikhept verre overtreffen.

Nemen aan den tytul van Koningen der plaatſen die ſy vermeeſteren.

Armoede van dat Volk.

Haar hedendaagſe ſtaat, en in oude tijden.

Bouwkonſt.

"Ja wy ſouden noch derven ſeggen / dat ſo deſe eenige goede gronden of leer-ſtukken aangaande de Bouw-konſt beſeten hebben / ſulks haar van die Oosterſe gedeeltens aangekoomen is. ſo dat deſe Arabiers de kuſt daar wy van ſpreeken / met die van haar Land-aart opgebult hebben. En alſo d'een den ander niet onderworpen is / ſo neemt yeder van haar ten eerſten de naam van Xeque of Koning aan / waar van over ſulks een groot getal door die geheele Land-ſtreek te vinden is. En daarom werden alle d'andere voor Xeques gehouden / ſchoon men haar Koningen noemt. Alleen die van Quiloa en Zemzibar, het welk tegen over Mombaza lepd / en die van hier / ſchoon hy tegenwoordig de rijkſte en de magtigſte is / houden dat al het ſelve op een dwinglantſe wijſe geſchiet is; om dat hy de eerſte geweeſt is / die deſe eer-naam tegen den Koning van Zemzibar, die ſijn Heer en meeſter was / en hem als Gouverneur tot Mombaza aangeſtelt had / aangenoomen heeft.

Alle de Land-Heeren ſijn onafhankelijk van malkanderen.

Den Koning van Quiloa voor een afvallige van die van Zemzibar gehouden.

"Onſe vriend van Melinde wil mede voor de

1506 "oudſte van 't Land in geenen deele twijfelen/en ſeyt/
"dat hy van de Koningen afkomſtig is/ dewel-
"ke haar woon-ſtede van outs in de ſtad Quitau,
"die ontrent 18 mijlen van Melinde leyd/ en die
"de heerſchappy over dat geheele Land gevoert
"heeft/ ſchoon het nu maar een arm wiek is/
"hebben gehouden, hoewel aan eenige Tooveus/die
"noch in weſen zijn/en aan d'overblijffelen/ die ſig
"vertoonen/te ſien is/ dat het in oude tijden al
"wat groots moet zijn geweeſt.

Luziva over alheer-ſchende.

"Andere willen dat Luziva, dat daar veel dig-
"te by is/ over deſe alle geheerſt heeft/ en dat
"Paremunda, Lamo, Jaca, Oja en andere ſte-
"den, die in die Land-ſtreek leggen/ onder haar
"gebied zijn geweeſt. Dog het zy daar mede
"ſo het wil/ nademaal daar geen eenig Wozy
"in de wereld is/ waar van deſſelfs Inwoon-
"ders geen groote beginſelen van haar eerſte be-
"woninge relenen/ ſo is het ons genoeg/dat wy
"weeten/ dat ſy alle over de heerſchappy van het
"Land/ dat daar aan paalt/ on-eens zijn. En
"daarom ſeyd de Koning van Melinde, dat Chi-
"ona en Quilife, die tuſſchen hem en Mombaza
"gelegen zijn/ hem toebehooren. Waar over dan
"een oude twiſt/ die hy met deſſelfs Koningen is
"hebbende/ noch in weſen is.

Voorgeeven van den Koning van Melinde.

"Wat nu het bovenſte gedeelte aangaat/ heeft
"hy mede eenig geſchil met Oja, ten opſigt van
"andere plaatſen. Eyndelijk ſy hebben alle met
"malkander eenige on-eenigheden/ ſo dat niemant
"van haar een palm Lands bumen 't Gebergte
"beſit/ om dat de Caffers ſig niet alleen geſtadig
"daar tegen ſtellen/ maar ook om dat d'andere
"voor haar bevreeſt zijn: waarom dan ook ſom-
"mige van hare ſteden van hiep/ en andere van
"ſteen gemaakt zijn.

Oneenigheden onder alle de Koningen van Arabien.

"En ſo het de waarheyd is/ dat de Koning
"van Melinde van de geene/ die Heeren van Qui-
"tau of Luziva geweeſt zijn/ afkomſtig is/ ſo
"ſchijnt het dat hy/ gelijk aangaande d'outheyd

Out geſlacht van den Koning van Melinde.

"van

1506

„ van ſijn geſlagt is hebbende. Want uyt de ge-
„ legentheyd van deſe 2 plaatſen is te ſien, dat
„ daar onder te vinden is de Stad Rapto, die
„ Ptolomeus op die kuſt in de ſamen-vloeyinge der
„ Rivier / genaamt Rapto, volgens d'af komſt
„ van die naam ſtelt.

Oorſprong en loop van de Rivier Rapto, volgens Ptolomeus.

„ En gelijk de Mooren van Melinde al eenemen-
„ de vertellen / dat ſy Heeren van de kuſt rakende
„ aan de Steden hier boven genoemt / voor onſe
„ inkomſt in Indien, al een weynig als voor 50
„ Jaren zijn geweeſt / ſo is 't dat den Koning
„ van Melinde eenige Mooren met 100 Caffers van
„ Land uytſond / om de Rivier / die ſijn oor-
„ ſprong tot Culimanja heeft / zijnde ontrent een
„ mijl van Melinde, te ontdekken / het welk /
„ volgens ons oordeel / de Rapto is / waar van
„ wy hier vooren geſproken hebben / ſchoon de ſel-
„ ve door Ptolomeus op ſijn regte hoogte niet ge-
„ ſtelt en is.

Koning van Melinde ſend 100 Caffers uyt om die Rivier te bekennen.

„ Deſe ontdekkers zeylden 30 dagen agter mal-
„ kander langs deſſelfs kant; en ſiende / dat de
„ gemelde Rivier hoe langer ſy opwaarts gingen /
„ hoe breeder wierd; dat de ſelve vol Zee-Paar-
„ den was / en dat ſy geen kans en ſagen / om
„ aan d'andere ſijde te raken / daar ſy eenig ge-
„ broken Land / en de goederen der Inwoonders
„ op de aarde uytgeſtrekt ſagen / en dat ſy op die
„ tijd de Levens-middelen / die ſy mede genoomen
„ hadden / ſonder eenige bewoonde plaats te vin-
„ den / die haar andere konde geven / te komen
„ aantreffen / verteerd hadden / alſo het Land
„ ſeer ruuw en digt met geboomten bewaſſen was /
„ ſo is 't dat ſy alle deſe dingen / en de verdere /
„ die ſy ſagen / aangetekent hebbende / na Melin-
„ de weder keerden.

Haar wedervaren.

Keeren onverrigter ſaken weder.

„ Een weynig tijd daar na / het zy / dat de wil
„ van deſe Ontdekkers die van binnen in 't Land
„ wakker gemaakt had / of op wat andere wijſe
„ het ook was / ſo quam 'er een groote hoop volks
„ te voet / geheel ſwart en met gekroeſt haar /

1506

„met veel Gout en Elpen-been / om eenig goet
„dat ſy van nooden hadden / daar voor te verhan-
Een deel Negers koo- „delen. Na dat ſy haar een ſtuk weegs van
men daar „Culimanja, daar den Koning van Melinde ſig
op by den „doen-ter tyd ophield / ter neder geſet hadden /
Koning om „kreegen ſy eenig verſchil met hem / ten opſigt van
te handelen. „de ſwaare belaſtingen, die hy van haar begeerde:
„dog deſe ſiende / dat bereydſchap maakten / om
„haar elders heen te begeeven / ſo liet hy haar by
De Koning „nagt aantaſten en plonderen / het welk ſulk een
laat haar „afkeer onder haar verooraakte / dat ſy noopt
plonderen. „weder aldaar quamen.

Rivier Rap- „ Ondertuſſchen was die Rivier door ſijn groot-
tovermaard. „hepd doen ter tijt onder ons ſo vermaart gewor-
„den / werdende geſegt, dat de ſelve upt het Land
„van Paap Jan door een ander / dat ſy van d'A-
„mazonen noemen / (zijnde Vrouwen die haar
„als Mannen in den Oorlog / en de Mannen
„als Wijven hielden / en dat aldaar veel Gout
„was) was loopende / ſo was 't dat ſekere Por-
Jorge d'A- „tugys genaamt Jorge d'Afonſeca, Kapitein
fonſeca „van een Fuſt, die beneffens eenige andere haar
vaart de „geluk op die kuſt ging ſoeken / op die Rivier
ſelve op. „quam / en de ſelve 5 dagen lang opwaarts voer.
„En alſo hy niet en derfde aan land koomen / en
„het Volk over die nieuwigheyd verwonderd / met
„hem niet en wilde te doen hebben / ſo is 't /
Keert weder „dat hy weder te rug keerde / alſo hy vreeſde /
te rug. „dat hem de Leevens-middelen ſouden ontbreeken /
„brengende egter de tyding van de grootheyd van
Sijn verſlag „de Rivier en van de menigvuldige Zee-Paar-
dien aan- „den / die daar in waren / mitsgaders van de ge-
gaande. „legentheyd van 't Land.

Dog hier van tegenwoordig af-ſcheydende / en-
de weder tot Triſtano d'Acunha keerende / die van
de oude verſchillen / die den Koning van Melinde
met ſijne Na-buuren had / niet en wiſt / gelooven-
de het geen hy ſeyde / namentlijk, dat hy haar om
ouſent wil verlaten had / ſo is 't / dat hy ſijn
afſcheyd van hem genoomen hebbende / hem te ge-

valle

valle na Oja vertrok / werwaards hy 7 Scheepen minder als de geene / daar hy mede upt Portugaal vertrokken was / mede nam / namentlijk de twee verongelukte van Antonio de Saldanha en Ruy Pereira, dat van Gomez d'Abreu, het welk in't Eyland St. Laurens gebleeven was / beneffens de twee / die hy na Sofala gesonden had / en dat van Alvaro Telez Barreto, het welk hem aan de Caap Guardafu was verwagtende. 1506

Triſtano d'Acunha vertrekt na Oja.

Scheepen, die hy mede neemt.

Hy hier op tot Oja, zijnde ontrent 17 mijlen van Melinde, gekoomen zijnde / dewelke op de manier van Mombaza opgebouwt was / schoon des selfs gelegenthend veel verscheelde / also dese van binnen de Rivier / en Oja op de ruuwe kust gelegen was / met een muur na de Land-syde / upt vreese van de Caffers, klippige Zee en quade uptkomst / die de selve sterker maakte / so is't dat / so haast als hy daar aan Land quam / een schupt afsond / om aan den Xeque aldaar bekent te maken / wie hy was, en dat hy geerne met hem over eenige dingen, die den dienst van den Koning sijn meester betroffen soude spreeken.

Wat hy op sijn komst tot Oja doet.

Waar op de Xeque tot antwoord gaf / dat hy een Onderdaan van den *Soudaan* van *Cayro* was, en dat hy sonder sijn wil, also hy een Opperste *Calyf* van den Profeet *Mahomet* was, geen gemeenschap met Volk, dat die van sijne wet, mitsgaders de Koopluyden van *Cayro*, die op de Zee van *Indien* voeren sodanig vervolgde, konde houden. En dat behalven het gemeene quaat, dat de *Mooren* geleeden hadden, hy het selve in 't bysonder met 2 Scheepen, die de *Portugysen* hem afgenoomen hadden, beproeft had.

Antwoord van den Xeque van Oja.

De reden waarom dese Moor sulk een antwoord aan Triſtano d'Acunha sond / was niet so seer over het geen hy hem had laten weeten / als om dat hy sig al over eenige dagen gereet had gemaakt om sig met veele Caffers van 't vaste Land / sijne vrienden / dewelke voor dit besoek van den Koning van Melinde, ter oorsaak van eenige ge-

Reden van sulk een antwoord.

1506 ſtano d'Acunha verlof aan de Soldaten / de ſelve te verwoeſten en uyt te plonderen. En om niet veel tijd daar mede te verlieſen / alſo hy begeerde / dat het Volk ten eerſten weder by malkander ſoude koomen / ſo belaſte hy de ſelve Stad eerder als hy had behooren te doen / in den brand te ſteeken / het welk oorſaak was / dat eenige van de ooſe daar door quamen te ſneuvelen / ſo dat het vuur meer ſchade onder haar / als de Mooren veroorſaakte: want alſo veele van haar in de Huyſen gingen / om de ſelve te plonderen / ſogt het vuur een uytgang aan alle kanten / waar door eenige in de vlammen quamen te ſmooren / of ſy wierden door de Mooren om 't leven gebragt.

De Stad Oja ten roof gegeeven, en verbrand.

Een Edelman uyt den brand ontkoomen.

Uyt deſe ramp ontquam gelukkig een Edelman van Portalegre, genaamt Duarte de Souſa, hoewel niet ſonder verſchrompeling van de zenuwen ſyner voeten / daar het moogelijk beter geweeſt had / dat hy die verſchrompeling in ſijn rong had gekreegen / vermits de twiſt / die hy tuſſchen den Onder-Koning en Alfonſo d'Albuquerque volkende.

d'Acunha gaat na Lamo.

Triſtano d'Acunha ondertuſſchen weder in ſyn Scheepen gekoomen zijnde / trok van daar na Lamo, zijnde 15 mijlen van daar / welkers Inwooners alberepts een groote ſchrik bevangen had / invoegen ſy niet anders als haar geheelen ondergang te gemoet ſagen. Want Triſtano d'Acunha had een van ſijne Scheepen voor uyt geſonden / met laſt aan den Kapiteyn / om ſig meeſter van eenige Eylandtjes, die omtrent die hoogte te vinden zijn, te maken, en geen Vaartuygen daar in of uyt te laten gaan.

Schrik der Inwoonders aldaar.

Dit verooraakte ſulk een ſchrik in haar Xeque of Koning / dat hy ſig vrywillig in handen van Triſtano d'Acunha op ſijn eerſte aankomſt quam ſtellen / ſeggende / dat hy een Onderdaan van den Koning van *Portugaal* wilde weſen. Dit was oorſaak / dat Triſtano d'Acunha hem een opene Brief en een Vaan met des Konings wapens gaf / en een ſchatting van

600

600 goude Miticanen alle Jaren opleyde / die hy ten eerſten betaalde / en daar-en-boven noch veele ververſſingen vereerde. 1506

Den Koning ſchatting opgelegd.

Hier op ſyn afſchepd van hem genoomen hebbende / begaf ſig Triſtano d'Acunha na een andere Stad genaamt Brava, leggende op de kuſt / zijnde veel rijker van Volk / Gebouwen en koophandel / en die aan de Portugyſen reets ſchatting betaalde / volgens de beſtelling van Ruy Lourenzo, Kapiteyn van 't Schip dat in 't Jaar 1503 met Antonio de Saldanha, derwaarts was gegaan.

d'Acunha gaat na Brava.

Welke ſchatting aan dis geene / die de ſelve toeſtonden / ſeer duur quam te koſten / alſo ſy van Ruy Lourenzo, weder in de Stad gekomen zijnde / door d'andere Heeren / de welke nevens haar regeerden / ſeer qualyk beſeſſent / en om die oorſaak van hare Ampten geſet wierden; ſonder dat haar helpen konde / het geen ſy inbragten / dat ſy ſulks gedaan hadden om het Schip, dat ſy wiſten, dat ſo koſtelijk geladen was, daar door voor een plondering te behoeden. En wijl ſy de gemelde ſchatting niet en hadden betaald / ſo hadden ſy hare Stad geweldig verſterkt / in meening / om ſig tegen d'aanvallen harer Vyanden dapper te weeren.

Overheden over de ſchatting van hare ampten geſet.

Bygebragte redenen tot verſchooning.

So haaſt als Triſtano d'Acunha daar voor quam / ſond hy Diego Fernandez Pereira, ſchipper van 't Schip Cirne van Alfonſo d'Albuquerque, na de Stad / om dat hy met Antonio de Saldanha, als Kapiteyn en Schipper van 't ſchip van Setuval, reets aldaar hadde geweeſt. d'Antwoord die hy weder bragt / waren voorden van een trots volk / en dat noch geen proeven van ſtaal der Portugyſen had gehoelt. Sy wilden hier op een ſtaaltje van 't Volk vertoonen / dat ſy tot haar beſcherming gekooren hadden / invoegen ſy den gemelden Diego door d'eene poort volgden / en d'ander weder in quamen; hebbende langs de ſtrant omtrent 6000 man by een / alle op haar manier

Beſending van Triſtano d'Acunha aan die van de Stad.

Trots beſcheyd der Inwoonders.

1506 gewapent / en ſo cierlijk opgeſmokt / dat ſe aanvalliger aan het oog waren / als dat ſe het weſen van Krijgs-luyden vooz dzoegen.

d'Acunha en d'Albuquerque werden in het Landen ſlegt bejegend.

Triſtano d'Acunha dit alleſ ſiende / ſo iſ 't / dat ſo dza als het dag gewozden was / hp aan d'eene ſijde / en Alfonſo d'Albuquerque aan d'ander / geſamentlijk aan Land wilden ſtappen / ſp met Pylen / halve Piken / Steenen en andere wapenen / die men van nabp gebruykt / ſodanig verwelkomt wierden / dat ſe wel haaſt moeſten afhouden : tot dat ſe eyndelijk ten koſten van haar bloed en van dat der Mooren, dooz dzie ſpden van de muur ſwaakten / alſo deſelve leeg en ſo ſwak aan die kant was / dat men geen Ladders daar toe van nooden had. En alſo de Stad aan die kant het hoogſte was / en dat de plaats, die het meeſte bewoond wierd / aan de ſpde om leeg ſtond / dat mede de Mooren al veel bloed verlooren / en over ſulks veel minder moet / als in 't begin / doen ſp eerſt aangetaſt wierden / hadden / ſo begonden ſp alle de vlugt te neemen. Want de meeſte van haar ſiende d'algemeene ontſteltenis / bielden als dappere Cavaliers ſo lang ſtant ter plaatſe / daar ſp ſig bevonden / tot dat de dood haar quam verloſſen / waar mede ſp de belofte / die ſp aan 't Volk gedaan hadden / van de dood vooz de beſcherming en vzyheyd van alle t'ondergaan / getrouwelijk naquamen.

de Mooren nemen in 't eynde de vlugt.

Eyndelijk deſen aanval wierd dooz alle / ſo in 't verweeren als aantaſten / ſo manhaftig in 't werk geſtelt / en een peder was ſo pverig / om ſig na behooren van ſijn pligt te quijten / dat 'er weynig waren / dewelke net wiſten te verhalen / hoe 't ſelve ſig in ſijn werk toegedzagen had : maar alleenlijk dat het ſelve de gzootsheyd van die Stad gewelddig verneederde / ſo dat de ſelve de naam van Trotſe verlooz / en ſo mak wierd als een Lighaam ſonder Siel. En in der daat het getal der Dyanden / die in dat voozval ſneuvelden / was ſo gzoot / dat men ſe niet en konde tellen / en van d'onſe waren

De Stad Oja verlieſt de naam van Trotſe.

ren der tot 42 toe / en over de 60 gequetſt. Onder deſe doode was een Schupt met omtrent 18 man van de ſelve / de welke niet veel gerooft goed van de Stad geladen zijnde / in het gaan naar het Schip van Triſtano d'Acunha omſtoeg; en onder de verdronkene was eenen Joan Borges, een ſeer eerlijk man / woonagtig tot Liſſebon, en de Capellaan van 't Schip; dog eenige ontquamen doo gevaar met een Sloep van Fernando Trigo, Schipper van 't Schip van Franciſco de Tavora. Welke Sloep / ſo d'andere door haar verongelukken niet wijſer geworden waren / wijl een peder om 't ſeerſt daar op uyt was / om ſo veel goeds als hy kon / uyt de Stad te bergen; en alſo de ſelve daar mede gelijk als opgeprapt was / ſouden veele van haar groot gevaar gelooven hebben / van hare levens aldaar te laten; dog Triſtano d'Acunha doeg daar ſeer goede ſorg voor / door de heylſame orders / die hy over al ſtelde. Waar van / gelijk men naderhant ſeyde / het ſchijnt dat de oorſaak was / de weerheyd / die ſommige geringe menſchen gebruykten van de Moorſe vrouwen de armen af te ſnijden / om ſo veel te eer meeſter van de ſilvere Arm-banden / die ſy daar aan hadden / te weeſen; alſo ſy het geduld niet en hadden van ſe ordentelijk af te neemen. Dog alſo God de Heer geen dingen / die tegen de menſchelijkheyd ſtrijden / kan gedoogen / ſo gingen die heyloose menſchen te gelijk met de geſeyde Arm-banden tot in het diepſte van de Zee.

1506

Schuyt met 18 Portugyſen omgeſlagen.

Verder

Order door Triſtano d'Acunha geſtelt.

Goddelijke ſtraf over de woeſtheyd des Volks.

Triſtano d'Acunha, en ſijn Soon doet d'Albuquerque Ridders geſlagen.

Triſtano d'Acunha ondertuſſchen / wijl het inneemen van die Stad een van de voornaamſte daden was / die tot die tijd toe in die geweſten was geſchiet / ſo is 't / dat hy ter gedagteniſſe van dien / niet tegenſtaande hy ſig in veel andere gevaarlijke gevallen geſien had / egter de eer van de Ridderſchap uyt de hand van Alfonſo d'Albuquerque, alſo hy Ridder van d'Order van St. Jago was / wilde ontfangen / gelijk dan Nuno d'Acunha ſijn Soon / van gelijken deed; het welk

geen

1506 geen kleyne bzeugd booz den gemelden d'Albuquerque was; dat hy die eer aan een Kapiteyn/ onder wiens vlagge hy ſtreed mede deelde; mitsgaders een groote roem booz Triſtano d'Acunha, zijnde een man van Jaren/ dat hy behende/ dat tot ſijner eere/ en om de ſelve aan andere te konnen mede deelen/ deſe hem nog van een anders hand ontbaak.

Verſoek van d'Acunha op Alfonſo d'Albuquerque,

Na haaſt hy die ontfangen had/ bekleede hy daar mede Ruy Diaz Pereira een Edelman van omtrent 50 Jaren/ en andere verſchepde/ Alfonſo d'Albuquerque herteliyk vermanende/ dat hy nevens hem aan die gene, die het ſoude willen weeſen/ van gelijken ſoude doen; alſo ſy haar alle in dat voorval ſo wel gequeeten hadden/ dat ſy ſulks wel hadden verdient.

Daar onder waren/ behalven de Kapiteynen die wy reets genoemt hebben/ eenige Edellieden/ dewelke/ als zijnde noch jong/ geene Ampten en bekleedden/ maar wel de geene/ die van haar maagſchap waren/ het welk als het Edel is/ gelijk het hare was/ ſig ten allen tijde en by alle voorvallende gelegentheden laat blijken/ ſo dat wy tot haar gedagtenis alhier ſullen ſtellen de gene/ die tot onſe gedagtenis gekoomen zijn; namentlijk Don Joan de Lima en Don Hieronymo de Lima, ſijn Bzoeder/ Manuel de la Cerda, en Fernando Pereira, ſijn Bzoeder/ Joan Roiz Pereira en Duarte Pereira, ſijn Bzoeder/ Gil Barreto en Diego de Magelhanes, ſijn Bzoeder/ Don Manuel Pereira, Pero d'Albuquerque, Simon d'Andrade, Antonio de Miranda d'Azevedo, Pero de Souſa d'Azevedo, Baſtiano d'Abreu, Henrique Moniz, Don Joan Henriques, Franciſco de Bovodilha, Aires de Souſa Chichorro, Fernando Gomez de Lemos, Antonio da Sylva de Soure en Alvaro de Moura; alle de welke/ behalven de Edelheyd van haar bloed/ deſe gedagtenis alhier verdient hebben.

Anders Heeren tot die waardigheyd verheeven.

Na deſe overwinning onthield ſig Triſtano d'Acunha

cunha 3 dagen binnen de Stad / ſo om ſig van de 1506
leveng-middelen / die hy daar binnen vond / wel te voorſien / als om ſijn volk met den grooten hupt / die daar in gevonden was / te verrijſten. Daar na liet hy den brand daar in ſteeken / om de Inwoonders over hare al te groote trotsheyd te ſtraffen. En ſchoon / doen hy van daar vertrok / van voorneemen was / de Stad Magadaxo, die omtrent 45 mijlen / na de Caap Guardafu van daar lag / mede eens te beſoeken / ſo is 't egter dat hy vermits de tegen-wint daar voorby moeſt zeylen / en de gemelde Caap aandoen / alwaar hy Alvaro Telez vond / den welken / door den ſtorm aldaar had moeten aanloopen: en ſo d'andere een groote eer voordeel in het voorval hier vooren gemelt ingelept hadden / ſo dede hy van ſijn kant niet veel minder met ſijn Schip / wijl hy 6 Scheepen / die aldaar waren koomen te verballen / van daar mede nam. Deſe hadden ſulk een menigte van goederen in, dat alſo de Sloep niet magtig en was om die aan 't Schip te konnen brengen, ſy ſo veel pakken tuſſen het ſelve en dat van de Mooren wierpen / dat die haar tot een Brug dienden / waar over ſy de koſtelijkſte waren aan Land kreegen.

Oja in deri brand.

Triſtano d'Acunha vervalt aan de Caap Guardafu.

Alvaro Telez neemt 6 Scheepen.

Meenigte van goederen in Zee geſmeeten.

Triſtano d'Acunha ondertuſſen deſe Caap eens beſigtigd hebbende / vertrok na 't Eyland Socotora, van welkers gelegenthеyd en ſaken wy een weynig ſullen ſpreeken / eer wy koomen tot het geen hy aldaar verrigtede.

Triſtano d'Acunha na Socotora.

Het Eyland Socotora door Ptolomeus Dioſcoridis genoemt.

„ Dit Eyland meenen ſommige / alſo het ſelve „ ſeer groot is / en het grootſte van dien ingang der „ Zee / die in het Nauw van de Roode-Zee komt „ vallen / is dat geene / dat Ptolomeus, Dioſcoridis „ noemt / van een Stad van 't ſelve die dien eygenſten naam voert / het gemelde Eyland is „ omtrent 20 mijlen lang / en 9 breet. De ſtrekking van deſe lengte is byna Oost en West / en „ een vierde part van 't Noord-Westen / om op „ ſijn Zee-mans te ſpreeken / en deſſelfs hoogte van „ de Noord-ſijde / is 12 graaden en 2 derde. In

Deſſelfs lengte, en breedte.

„alle

1506 geen kleyne bewijs voor den gemelden d'Albuquerque was; dat hy die eer aan een Kapiteyn / onder wiens vlagge hy streed mede deelde; mitsgaders een groote roem voor Triſtano d'Acunha, zijnde een man van Jaren / dat hy behende / dat tot ſijner eere / en om de ſelve aan andere te konnen mede deelen / deſe hem nog van een anders hand ontbrak.

Verſoek van d'Acunha op Alfonſo d'Albuquerque,

Na haaſt hy die ontfangen had / bekleede hy daar mede Ruy Diaz Pereira een Edelman van omtrent 50 Jaren / en andere verſcheyde / Alfonſo d'Albuquerque herteliik vermanende / dat hy nevens hem aan die gene, die het ſoude willen weeſen / van gelijken ſoude doen; alſo ſy haar alle in dat voorval ſo wel gequeeten hadden / dat ſy ſulks wel hadden verdient.

Daar onder waren / behalven de Kapiteynen die wy reets genoemt hebben / eenige Edellieden / dewelke / als zijnde noch jong / geene Ampten en bekleedden / maar wel de geene / die van haar maagſchap waren / het welk als het Edel is / gelijk het hare was / ſig ten allen tijde en by alle voorvallende gelegentheden laat blijken / ſo dat wy tot haar gedagtenis alhier ſullen ſtellen de gene / die tot onſe gedagtenis gekoomen zijn; namentlijk Don Joan de Lima en Don Hieronymo de Lima, ſijn Broeder / Manuel de la Cerda, en Fernando Pereira, ſijn Broeder / Joan Roiz Pereira en Duarte Pereira, ſijn Broeder / Gil Barreto en Diego de Magelhanes, ſijn Broeder / Don Manuel Pereira, Pero d'Albuquerque, Simon d'Andrade, Antonio de Miranda d'Azevedo, Pero de Souſa d'Azevedo, Baſtiano d'Abreu, Henrique Moniz, Don Joan Henriques, Franciſco de Bovodilha, Aires de Souſa Chichorro, Fernando Gomez de Lemos, Antonio da Sylva de Soure en Alvaro de Moura; alle de welke / behalven de Edelheyd van haar bloed / deſe gedagtenis alhier verdient hebben.

Anders Heeren tot die waardigheyd verheeven.

Na deſe overwinning onthield ſig Triſtano d'Acunha

cunha 3 dagen binnen de Stad / ſo om ſig van de leveng-middelen / die hy daar binnen vond / wel te voorſien / als om ſijn volk met den grooten buyt / die daar in gevonden was / te verrijſten. Daar na liet hy den brand daar in ſteeken / om de Inwoonders over hare al te groote trotsheyd te ſtraffen. En ſchoon / doen hy van daar vertrok / van voorneemen was / de Stad Magadaxo, die omtrent 45 mijlen / na de Caap Guardafu van daar lag / mede eens te beſoeken / ſo is 't egter dat hy vermits de tegen-wint daar voorby moeſt zeylen / en de gemelde Caap aandoen / alwaar hy Alvaro Telez vond / den welken / door den ſtorm aldaar had moeten aanloopen: en ſo d'andere een groote eer voordeel in het voorval hier vooren gemelt ingelept hadden / ſo dede hy van ſijn kant niet veel minder met ſijn Schip / wijl hy 6 Scheepen / die aldaar waren koomen te verbalken / van daar mede nam. Deſe hadden ſulk een menigte van goederen in, dat alſo de Sloep niet magtig en was om die aan 't Schip te konnen brengen, ſy ſo veel pakken tuſſen het ſelve en dat van de Mooren wierpen / dat die haar tot een Brug dienden / waar over ſy de koſtelijkſte waren aan Land kreegen. 1506

Oja in den brand.

Triſtano d'Acunha vervalt aan de Caap Guardafu.

Alvaro Telez neemt 6 Scheepen.

Meenigte van goederen in Zee geſmeeten.

Triſtano d'Acunha ondertuſſen deſe Caap eens beſigtigd hebbende / vertrok na 't Eyland Socotora, van welkers gelegenthyd en ſaken wy een weynig ſullen ſpreeken / eer wy koomen tot het geen hy aldaar verrigtede.

Triſtano d'Acunha na Socotora.

Het Eyland Socotora door Ptolomeus Dioſcoridis genoemt.

„ Dit Eyland meenen ſommige / alſo het ſelve „ ſeer groot is / en het grootſte van dien ingang der „ Zee / die in het Nauw van de Roode-Zee komt „ vallen / is dat geene / dat Ptolomeus, Dioſcoridis „ noemt / van een Stad van 't ſelve die dien ey„ genſten naam voert / het gemelde Eyland is „ omtrent 20 mijlen lang / en 9 breet. De ſtrek„ king van deſe lengte is byna Oost en West / en „ een vierde part van 't Noord-Westen / om op „ ſijn Zee-mans te ſpreeken / en deſſelfs hoogte van „ de Noord-ſijde / is 12 graaden en 2 derde. In

Deſſelfs lengte, en breedte.

„alle

1506

„ alle desselfs omtrek is geen Haven of leg-plaats/ „ daar veel Scheepen veylig souden konnen over- „ winteren. Midden door het selve loopt/ op de „ wijse van een Swijn-Egel/ een reeks van seer „ hooge en raare Bergen/ die de wolken in hoog- „ ten konnen evenaren/ boven de welke/ hoe hoog „ de selve ook moogen wesen/ so is 't egter/ dat als „ de Noorde wint waayt/ het Land van de strant „ tot daar toe gedreeven werd. En also het selve „ seer bloot voor de gemelde winden staat/ so is „ het seer heet/ niet tegenstaande tussen dat Ge- „ bergte eenige bedekte daalen zijn/ waar d'In- „ woonders eenig Geerst saayen/ en haar Vee „ weyden.

Bergen aldaar.

„ De geheele kust van 't selve is seer goet/ om „ te bevaren/ uytgeseyt dat het tegen 't Noorden „ 2 kleyne Eylantjes heeft/ die digt aan malkan- „ der leggen/ en om hare gelijkheyd de 2 Susters „ genoemt werden. Het gemelde Eyland leyd „ van 't vaste Land van Arabien na de Noord- „ sijde/ omtrent 50 mijlen/ en van de Caap Gu- „ ardafu, die aan de Oost-sijde na 't uyterste eyn- „ de van het Land van Africa te vinden is/ 30. „ Van de Havens/ daar de onse haar toevlugt/ „ als se haar in nood sien/ zijn nemende/ wert „ d'eene Soco genaamt/ daar de Mooren haar „ wooninge pleegen te houden/ en d'ander Calan- „ coa, die wat Oostelijker is/ en tussen Beni staat/ „ dat tegen het Oosten aan leyd.

2 Eylantjes Susters genoemt.

Havens van toevlugt voor de Portugysen.

„ Het Land in sig selven is so onvrugtbaar niet/ „ als de Inwoonders bot en onvernuftig zijn/ om „ dat in de plaatsen/ daar de winden sig niet veel „ laten hooren/ het Land/ so het na behooren be- „ bouwd wierd/ allerhande Vrugten soude kon- „ nen voort brengen. Dog de geene/ die het selve „ van self geeft/ zijn Palm- en Draak-Boomen/ „ daar men veel so genaamt Draken-bloet van „ krijgt. Het selve geeft ook de beste Aloë, so „ dat de selve doorgaans na de naam van 't Ey- „ land Socotorins genaamt werd.

Gelegentheyd van het Land en Inwoonders. Desselfs Vruchten.

„ Het

„Het geen daar de Inwoonders het meest van 1506
„bestaan / is Geerst / allerhande Tamaras, en
„voorts Melk / die haar tot spijs en drank diend / Spijs.
„zijn alle Jacobyte Christenen van 't geloof der Geloof.
„Abyssinen, uytgeseyd / dat se veel van der sel-
„ver gewoontens niet na en koomen. De meeste Benaming,
„mannen voeren de namen der Apostelen, en de
„Vrouwen van Maria. Haar voornaamste aan- en aanbid-
„bidding is het Kruys / en sy draagen het sel- ding.
„ve sulk een eerbied toe / dat sy 'er alle een op de
„borst draagen / en in eenige Gebeede-huysen, die
„sy hebben / werden hare voornaamste Gebeeden
„aan de selve gedaan.

„Sy pleegen sulks gemeenlijk tot driemaal toe / Tijd des
namentlijk 's morgens seer vroeg / dat de Rooms- Gebeds.
„gesinde de Metten noemen / tegens den avond of
„Vesper, of tegens midder-nagt of Completen,
„ende dat in 't Chaldeus, als wanneer yemant
„uyt den hoop niet meer als een vers te gelijk
„ophaald / waar op alle d'andere Choors gewij-
„se / met een ander antwoorden; en de onse / die
„haar al ettelijke reysen hadden hooren bidden /
„hoorden onder andere dit woord van Alleluja.

„Sy houden de Besnijdenis en de Vasten op de Bedrijf des
„manier van een Advent, en trouwen niet meer Geloofs.
„als een Vrouw. Van de eerste vrugten / die sy
„krijgen / betalen sy de tiende aan de Kerk. De Beschrij-
„Mannen zijn doorgaans wel gemaakt van lijf ving der
„en leeden / en bruyn van verf / dog de Vrouwen Mannen en
„zijn witter / en seer manhaftig / so van maak- Vrouwen.
„sel als van gesteltheyd der leeden / als mede om
„de selve wel te beweegen; also se by alle voor-
„vallende gelegentheden so wel vegten als de man-
„nen; waar uyt de meening gesprooten is / dat Dessels
„se voor desen sonder Mannen op de wijse van manhaftig-
„d'Amazonen geleeft hebben. Alleen om na-sa- heyd.
„ten te teelen / kreegen sy eenige van dese met
„de Scheepen / die aldaar quaamen te landen /
„en als de selve wat te lang agter bleeven / de- Bezigtheyd
„den sy die door Tover-konst koomen / om man- van Tovery,
„nen

1506 „nen tot dien eynde te erlangen. Het welk eeni-
„gen schijn van waarheyd heeft / so om dat se ge-
„weldig na de mannelijke kant hellen / als om
„dat se nog heeden groote Toveressen zijn / en die
„wonderlijke dingen uytregten.

Dracht. „Haar gemeene dragt is van Laken / dat se
„self maken / en d'andere kleeden sig met de vel-
Woestheyd, „len van haar Vee. Sy zijn seer wild en woest /
„en onthouden haar in 't Gebergte / verre van
en manier „de Zee. Haar vegten geschiet met steenen / die
van vechten. „sy met slingers werpen / en sommige van haar
„hebben ook Degens.

Hoe lang sy onder den Koning van Caxem gestaan hadden. „In het Jaar dat Tristano d'Acunha alhier
„quam / gelijk men naderhand uyt haar verstond /
„hadden sy al 26 Jaren onder den Koning van
„Caxem, in het Land van Arabien, dat sy Far-
„taque noemen / grensende aan dit Eyland / ge-
„staan; den welken na de heerschappy van 't ge-
„melde Eyland staande / een Vloot van 10 zey-
„len met 1000 man van sijne Fartaquijnen, en
„tot Kapiteyn der selve sekeren sijnen Neef daar
„toe uytsond. En also het gemelde Eyland seer
„ruuw en akelig is / en eenig Gebergte van bin-
„nen heeft / daar men geensins kan overkoomen /
„als ook om dat die van Socotora de Inwoon-
„ders aanstonts te hulp quaamen / so liet die
„Neef een Fortres in een Baay genaamt Beni,
Sijn Neef laat een Fortres tot Soco maaken. „ter plaatse genaamt Soco, alwaar veele Schee-
„pen met die van Socotora quaamen handelen /
„op sijn kosten opregten / op hoop / dat hy den
„gemelden handel soude verstooren / en den uyt- en
„invoer van allerhande goederen daar door ver-
„hinderen. Immers hy bragt hier mede so veel
Wat hy hier mede te weeg brengt. „te weeg / dat hy die Inwoonders dwong / schat-
„ting van den Koning van Caxem, den welken
„100 man aldaar geduurig onderhield / en de naam
„van Koning van Socotora aannam / te beta-
„len.

Komst van Tristano d'Acunha aldaar. Tristano d'Acunha quam aldaar in 't begin van
April, en schoon hy op die tijd so veel kennis van
't ge-

't gemelde Land niet en had / als wy nu doen / 1507
ſo is 't tegter / dat hy berigt van de gemelde Fortreſs dooz de Mooren, die hy van Melinde mede bzagt / kreeg / en dat hy daar wel eenige tegenſtant mogt vinden / beneffens de gelegenthepd van 't heele Land / en daarom ſo is 't / dat hy in 't aankoomen wel ſag / dat de Mooren gzoote toebereydſelen tot tegen-weer gemaakt hadden / te meer / alſo ſe met goede Muuren en Toorens wel booꝛſien waren.

Bereydſelen door de Mooren tot tegenweer gemaakt.

Den eerſten dag van ſijne Komſt / die met het baſt maaken der Scheepen en het ſcuiden der bootſchappen dooz gedachten d'Acunha aan den Xeque, dooꝛgebꝛagt wierd / daar deſe geenſints naar eyꝛs op antwooꝛdde / ſo is 't: dat hy den volgenden dag met Alfonſo d'Albuquerque, eenige Kapiteynen en een Loots van de Mooren van Brava, die hem de plaats weꝛs/waar dooꝛ hy een uptgang konde krijgen / in een Schuyt trad / dog ſchoon hy al digt by de Foꝛtreſs gekoomen was / ſo barnde de Zee egter aldaar ſodanig / dat hy om aan het Volk een goede uptkomſt te verſoꝛgen / ſchoon de weg wat langer was / liever aan een deel Palm-Boomen / daar hy met gemak konde Ankeren / ſig wilde neder ſetten / ſtaat maakende / dat als de Mooren hem aan die kant ſouden by koomen / Alfonſo d'Albuquerque die haar met ſijn by-hebbende Volk ſoude naderen / het ſo veel te gemakkelijker aan d'andere ſoude hebben / alſo de Zee daar gelegenthepd toe gaf.

Toeleg van d'Acunha en d'Albuquerque op haar Forſtres.

De Mooren hier op ſiende / dat Triſtano d'Acunha aan d'een en d'ander ſijde van de Rivier boer / en dat hy aan de plaats der Palm-Boomen bleef ſtil ſtaan / alſo hy daar op inſonderhepd gelet had / om ſijn uptgang in 't werk te ſtellen / ſo is 't: dat ſy die geheele volgende nagt dapper arbepdden / en eenige Palm-boomen afkapten / waar mede en met d'andere / de welke paals-gewijſe al over end ſtonden / ſy een ſeeker werk maakten / daar ſe eenig geſchut / dat ſe by der hand had-

Tegen-bereydſelen der Mooren met wederſtant.

1507 den / op bragten / Tristano d'Acunha daags daar aan / zijnde den sesden dag na St. Lazarus, doen hy uyt quam / veel schaade veroorsaakten / en so lang ophielden / tot dat Alfonso d'Albuquerque gelegentheyd kreeg / om met sijn Volk aan de Fortres te koomen.

Brengen Tristano d'Acunha groote schaade toe.

Don Alfonso de Noronha, sijnen Neef / die de Bruyd begeerde te sien / waar mede men van meening was hem uyt te huuwlijken / als zijnde door den Koning tot Kapiteyn van de Fortres / die aldaar soude werden gemaakt / aangesteld / so sprong hy de eerste aan Land met eenige Musketiers en Boog-schutters / die in sijn Schuyt waren / beneffens nog eenig ander Volk / dat hy daar toe by een gekreegen had / en begon sijn weg na de Fortres te vervorderen. Met hem gingen James Teixeira, Nuno Vaz de Castelbranco, Pedralvarez do Cartuxo, en een ander Pedralvarez, Edelman van des Konings Kamer / die Pagie van den Graaf van Abrantes geweest had.

Alfonso de Noronha springt de eerste aan Land met eenige andere.

Den Xeque trok haar seer moedig onder d'oogen met omtrent 40 Mooren, die haar dapperlijk te weer stelden. En also hy met het ampt van Cavalier dat van Kapiteyn niet en vergat / so is't / dat hy het oog op Tristano d'Acunha gedurig had / vreesende dat hy sig tusschen hem en de Fortres / dat sijn eenigste schuyl-plaats was / soude gaan stellen / so dat so haast als hy sag / dat hy de selve naderde / hy Don Alfonso alwillens meerder bot vierde / ende sig tegen sijne Lancien aanstelde / die hem seer weynig letsel veroorsaakten / om dat sy Schilden droegen / die met ruuwe Bulle huyden overtrokken waren / invoegen het yser daar door niet en konde dringen; behalven / dat sy de steeken so behendig konden af keeren / dat het scheen / als of sy maar uyt vermaak schermden / en het over sulks nergens na minder als na een regt-schaapen Oorlog geleek.

Den Xeque trekt haar in 't gemoet.

En quijt sig treffelijk.

Schilden der Mooren steekvry.

Tristano d'Acunha hier op / na dat hy het vuur van 't geschut en het werpen der steenen aan de Palm-

Palm-Boomen een tijd lang uyt-geſtaan had / quam met 60 van de ſijne / die alle met Lancien gewapent waren / en zijnde digt aan de poorten van de Foztreſs gekoomen / nam den Xeque 30 man van ſijn volk / waar mede hy ſo dapper op de onſe in viel / dat ſe gedwongen wierden te rug te wijken. Don Alfonſo ſiende de verlegentheyd der Boog-ſchutters en Musketiers / om dat hy maar 6 of 7 man by hem had / ſig ſelve gelijk als tot ſchande rekenende / dat ſijn Oom en d'andere Kapiteynen / die hem hoe langer hoe meer naderden / eer ſy met die weynige / die by hem en de voornaamſte van alle waren / digter by quamen / troff den Xeque met ſijn Lancie ſo kragtig / dat hy hem op de aarde nederveldе / doch quetſte hem niet / alſo hy een maile-rok aan had / en ook om dat de ſteek niet blak aanquam / maar aan de ſijde een weynig afſchampte. 1507

De Portugyſen moeten wijken.

Noronha veld den Xeque ter aarde.

De Mooren ſiende den Xeque op de aarde leggen / vielen alle op hem / waar op d'onſe mede aangekoomen zijnde / was hy in 't kozt van 't leven berooft / beneffens nog 8 van de ſijne / ſonder dat men weet / wie hem de eerſte ſteek gaf / waar op d'andere onder dit gewoel / en met de komſt van Alfonſo d'Albuquerque de tijd hadden van het in 't Kaſteel te ontkoomen. Triſtano d'Acunha ondertuſſen het daar op aan leggende / om met de geene / die voor uyt liepen / gelijkelijk in te dzingen / ſo is 't nogtans / dat alſo d'andere gauwer in 't loopen waren als de Portugyſen, hy / doen hy aan de poort van 't Kaſteel quam / Alfonſo d'Albuquerque aldaar vond / en ſag / dat men veel ſteenen naar hem ſchoot / van welker een hy by ſiegt toegeſtelt wierd.

De Mooren vallen op hem, en maaken hem voort af.

d'Acunha's voorneemen.

Misſukt.

Dit was d'oorſaak dat d'onſe een weynig te rug weeken / tot dat ſy eenige Ladders ſagen / die in de Schuyt van Don Alfonſo quamen / waar mede de muur beklommen wierd. De eerſte die een vlagge daar op plantte / was Gaſpar Diaz, Vaan-dzager van Alfonſo d'Albuquerque, die door

Vlag op de muur geplant.

1507 Job Queimado en andere gevolgt wierd. Dit was oorſaak dat de Mooren het Wagt-huys / dat boven de Poort ſtond / het welk ſy met alle magt beſchermden / verlieten ; dat egter niet en mogt helpen / alſo het ſelve ten eerſten aan ſtukken geſchooten wierd / waar door de onſe in de Fortres konden koomen. De eerſte / die aan een poort quamen / waar door men na een Tooren klom / waren Nuno d'Acunha en Don Antonio de Noronha, Broeder van Don Alfonſo, dewelke geweldig in de weer zijnde / om de Poort met het werpen van veele ſteenen om ver te krijgen / ſo quam Triſtano d'Acunha, den welken doen hy ſijn Soon met Don Antonio ſag / peder om 't eerſt haar in 't gevaar ſtellende / ſo is 't : dat hy ſijn volk wat ophield / ſeggende tegen Alfonſo d'Albuquerque, die den Oom van Don Antonio was : Laat ons deſe twee quanten eens ſien begaan ; ſeggende met een tegen ſijn eygen Soon : O Nuno : Nuno. Dog alſo haar uyt de venſters groote ſchaade toegebragt wierd / ſo belaſte hy aan de Boog-ſchutters en Muskettiers / dat ſy daar na toe ſouden ſchieten, waar door ſy de Mooren deden vertrekken.

Mooren verlaaten haar Wagt-huys.

De poort van de Fortres werd beſtormd.

Het ander volk ondertuſſen ſiende / dat ſy meeſter van die kant gewoorden waren / ſo begonden ſy na een uytkomſt om te ſien ; tot dat een Troup van haar / waar onder waren Don Hieronymo de Lima, Don Joan ſijn Broeder / Manuel Telez en Manuel de la Cerda, door een ſteene trap / die tegen de muur aan ſtiet / uyt quamen / peder een middel ſoekende / om te gelyk met de Mooren in te dringen.

Eenige Officiers ſoeken met de Mooren in te dringhen.

Op die tijd wierd de Poort van de plaats / daar de Mooren in waren / in ſtukken geſchooten / ſo dat ſy de wijk in een Tooren haamen / waar in ſy alſo de ſelve ſterk was / meenden veylig te ſullen konnen zijn / dog ſy wierden aanſtonts nagevolgt / en ſouden ſy daar in door Triſtano d'Acunha, ſijn Soon en Don Antonio ſeer ligt hebben konnen werden neder gemaakt / alſo daar een gat in

Mooren wijken in een Tooren.

de

de Poort zijnde / daar een man door kon / en een 1507.
peder van haar met sijn Schilt voor upt / daar in tragtende te dringen / Alfonso d'Albuquerque met het bedekken door de sijne van het hoofd van Don Antonio, oorsaak was / dat dese het selve nog behield / en dat Nuno d'Acunha sijn Oppasser / Joan Fernandez, het leven bergde.

Het leven van Don Antonio door de Schilt van Alfonso d'Albuquerque behouden.

Jorge Barreto liep mede het selve gevaar / also de Mooren sodanig op die opening pasten / dat so haast als het een of 't ander Schilt sig liet sien / aanstonts daar na geschooten wierd. Gevaar door Jorge Barreto mede geloopen.

Daar-en-boven verschansten de Mooren sig met eenige klompen aarde / genaamt Cabalijns, waar door sy alle de schaade harer Vyanden konden afkeeren. Met dese hulp en die van ontrent 25 man / weerden sy haar sodanig / dat men haar noopt konde overweldigen / schoon Alfonso d'Albuquerque eenig volk upt sijn Schip daar na toe sond / voor dat eenige van d'onse het gemelde huys beklommen / ontdekten / en groote sinkken steenen de Vyanden begonden toe te werpen / het welk haar geweldig ontsettede.

Verschansing der Mooren.

Haar groote wederstant.

Doch een van de eerste / die sig daar toe bestont te wagen / zijnde Joan Freire, Page van Tristano d'Acunha, wierd door haar / in 't springen van d'eene plaats op d'ander / ter neder geschooten. Daar by bevonden sig ook Nuno Vaz de Castelbranco, Antonio de Lis de Setuval, en Dinis Fernandez de Mello, natuurlijke Soon van Gonsalo Vaz de Mello: de welke / schoon hy op die tijd weynig bekent en geagt wierd / also hy wat bruyn van verw was / so is 't egter: dat hy op die Togt van Tristano d'Acunha voor sodanigen Cavalier wierd gehouden / als hy sig altijd had getoont te zijn. Eyndelijk dese en andere van boven / en Tristano d'Acunha en Alfonso d'Albuquerque van onderen / met d'andere Kapiteynen / schoon sy de Mooren het leven om haar betoonde dapperheyd wilden schenken / so konden sy egter daar noopt toe koomen / invoegen dren

Joan Freire dood geschooten.

Lof van Dinis Fernandez de Mello.

1507 en d'andere sijn leven op het allerdierste verkogt.

Dit gedaan zijnde / het welk 3 dagen duurde / en de Pagie van Tristano d'Acunha en 6 of 7 andere / die by die gelegentheyd gebleeven waren / het leven koste / behalven de 50 en so veel gequetsten / so bevonden sy / dat 'er over de 80 van de Mooren gesneuveld waren / en maar een van de selve genaamt Homar, dat een seer goede Loots-man van de kust van Arabien was / en die naderhant groote diensten aan Alfonso d'Albuquerque aldaar dede / als ook een seer oude blinde man / die men in een drooge Put vond / gevangen wierden. Welke blinde man voor Tristáno d'Acunha gebragt / ende gevraagt zijnde / hoe hy, die blind was, daar in was gekoomen, daar de scherpst siende genoeg mede te doen souden hebben gehad, so gaf hy tot antwoord / dat 'er niets was, dat de blinde konden sien als de weg, also sy daar door de vryheyd en het leven verkreegen.

80 Mooren gesneuveld.

Antwoord van een blinde, hoe hy in een Put gekoomen was.

Dit was de grootste buyt die men aldaar kreeg / beneffens eenig geweer en levens-middelen / die Tristano d'Acunha voor de geene / die in de Fortres soude blijven / liet by een brengen. Het Landvolk / dat dit alles aangesien had / also sy ons niet al te wel en kenden / so derfden sy niet beneden koomen / maar sy hielden de Vrouwen en de Dogters der Mooren, dat hare afkomelingen waren / by haar. Want doen Tristano d'Acunha tegen haar optrok / verlieten sy een wooning / die buyten de Fortres was / daar sy alle hare huysgesinnen hielden; dog na dat Tristano d'Acunha haar had laten weeten / dat sy Christenen waren / so quamen sy by hem / en wierpen sig voor sijne voeten neder / hem voor d'overwinning / die hy op die ongelovige bevogten hadde / bedankende / wijl sy haar op allerhande manieren quelden / haar hare Vrouwen / Dogters en goederen ontnemende / en haar self wreedelijk handelende, hem in Christi naam / wiens geloof sy aannamen, versoe-

Buyt binnen de Fortres.

Schrik van het Landvolk voor de Portugysen.

soekende/dat hy haar onder sijne bescherming wilde neemen. 1507

Versoekt haar bescherming. Tristano d'Acunha vertroost haar.

Tristano d'Acunha siende, dat sy hem met traanen smeekten, vertrooste haar, en seyde/ dat also de Koning van *Portugaal*, sijn Heer en Meester wist, dat sy *Christenen* waren, en kennis had van het leet, dat haar aangedaan wierd, hy hem daarom belast had, haar te hulp te koomen, de *Mooren* uyt haar Land te verdrijven, een sterke Fortres te maaken, en een goet getal Volk tot haar bescherming daar in te leggen. Dat hy haar alle daar van versekerde; dat hy van haar niet anders als de Levens-middelen, die sy van nooden hadden, begeerde, en dat sy met hulp van des Konings Bevel-hebbers, die aldaar souden blijven, hare goederen over al konden versenden, en andere in de plaats daar tegen ruylen, dog dat het voornaamste van alles was, de vryheyd harer Persoonen, en in de saken van 't *Christen* Geloof te moogen onderweesen werden.

Schoone vermaaning aan haar gedaan.

Overvloet van verversfing door het Landvolk aangebragt.

Dit was haar ten hoogsten aangenaam/ en aldus bleef het Land in rust en vreede met de onse; waar op sy de wooning/ die de Mooren aldaar hadden/ aanstonts verlieten/ en d'onse so veel Vee en allerhande andere verversfingen aanbragten/ dat het wel na een Jaar-markt geleek. Daar-en-boven ontfingen veel van haar den Heyligen Doop uyt handen van Broeder Antonio, zijnde van d'Order van St. Franciscus, die daar toe geschikt was/ in de selve Mesquite der Mooren, die tot een Tempel Gods gemaakt/ en de Kerk van onse Lieve Vrouw der Victorie genoemd wierd.

Verscheyden van haar Gedoopt.

Vrugten des Predikatie van Broeder Antonio.

Dese Broeder Antonio zijnde een man van een ingetogen vroom leven/ predikte door het geheel Eyland/ en dede andere werken van een opregten Apostel/ waar door hy veele zielen tot Christus bekeerde; waar tegen Tristano d'Acunha in sijn Ampt van Kapiteyn omtrent het wel versorgen van alle dingen/ die in de Fortres nodig

1507 waren geensints en verſuymde / oyder ſtellende / tot onderhoud van die geene / die daar in ſoude blijven. Aan de gemelde Foytres gaf hy de naam van St. Michiel; en nam het bewint daar van / Alfonſo de Noronha, volgens de Brieven / die hy deswegen van den Koning mede gebragt had / den welken het volk daar toe beſchikt / namentlijk 100 man / beſorgde.

Fortres de naam van St. Michiel gegeeven.

Alfonſo de Noronha tot Kapiteyn daar van aangeſtelt.

Hier van wierden Fernando Jacome de Tomar, Swager van Don Alfonſo, tot Hoofd-Officier / Pero Vaz d'Horta als Factoor / en Gaſpar Machado en Franciſco Saraiva als Schrijvers aangeſteld; beneffens andere Bedienders / de welke hare Ampten op den 6 May des Jaars 1507 begonden te bekleeden.

Verder Beamptens van dien.

Na dat Triſtano d'Acunha alle deſe dingen aldus beſteld had / en de tijd om naar Indien over te gaan / vermits het hartje van de winter nog wat ruuw was / ſo ſond hy alle de Schepen na Beni, alwaar deſelve ſo lang in ſeekerheyd konden blijven / als ſy aldaar moeſten weeſen / alſo het de beſte Haven van 't geheele Eyland was.

Beſtel van d'Acunha aangaande de Scheepen, die naar Indien moeſten.

In die tijd was 'er al wat te doen met eenige Socotorinen, alſo die door het ingeeven der ontkoomene Mooren half weder ſpannig gewordeu waren. Want deſe maakten haar wijs / dat onſe meening was, om ons aan Land te begeeven, en alles aldaar na onſe ſin aan te ſtellen, gelijk wy in *Indien* gedaan hadden.

Oproer tot Socotora.

Dit was d'oorſaak / dat ſchoon d'onſe de wapens / niettegenſtaande de menigvuldige redenen / die ſy daar toe hadden / ſeer ſelden aantrokken / ſulks haar egter groot nadeel verwekte. Want deſe menſchen wilden voortaan geen Levens-middelen ter wereld meer aan d'onſe brengen / tot dat ſy eyndelijk weder vriendſchap met ons maakten / hoewel d'onſe de gemelde vriendſchap met de Mooren, die onder haar leefden / en die haar uyt oorſaak van de Bouwen van Socotora, daar ſy mede

Brengt de Portugyſen groote ongelegentheyd aan.

Vriendſchap vernieuwt.

mede getrouwt waren en Kinderen van hadden / aangenaam waren / altijd voor verdagt hielden. 1507

Ondertuſſen terwijl het nog geen tijd voor Triſtano d'Acunha was om te vertrekken / ſo wierd 'er een Fuſt toegeruſt / waar toe het hout in Portugaal bewerkt / en van daar na 't gemelde Land verſonden wierd. En alſo daar nog veel ſtukken aan onthzaken / ſo wierd de reſt tot het aan malkander bzengen der gemelde ſtukken / (wijl het ſelve aldaar te Lande in gzoote overvloet was) ter dier plaatſen voorſien ende verſorgt. Dog de tijd van 't Mouzon, waar mede Triſtano d'Acunha konde varen / weſende den 10 Auguſti, onderwijlen gekoomen zijnde / vertrok Alfonſo d'Albuquerque 10 dagen daar na / na de kuſt van Arabien, van welke verrigtingen aldaar / wijtloopig in ſijn Scheeps-Togt door hem gedaan in het Jaar 1506 kan geſien worden / wy ſullen alhier Triſtano d'Acunha opvolgen.

Fuſt van d'Acunha gebouwt.

Alfonſo d'Albuquerque vertrekt na de kuſt van Arabien.

Alſo de Onder-Koning Don Franciſco d'Almeida van de noodige dingen tot het aflaaden der Scheepen / die hy het voorleede Jaar verwagt had / en dewelke niet na Indien over gegaan waren / voorſien was / en dat hy daar-enboven nog een ander toeſtel tot de Scheepen van dit Jaar van 1507. dewelke / om eenige ongemakken van de Zee en onweer mede niet over gingen / gemaakt had / ſo wierd hy daar door ſo ſeer overkropt / dat hy het bewint daar van eerlang aan Triſtano d'Acunha overliet.

Den Onder-Koning met veele ſaaken overkropt.

Geeft die over aan d'Acunha;

Het meeſt dat hy gedurende ſijn verblijf dede / was / dat hy eenige Scheepen liet kiel haalen; als wanneer hy met Triſtano d'Acunha over een quam / dat als hy in 't voorby gaan ſoude koomen, hy hem ſoude verſellen, en dat ſy een plaats genaamt *Panane*, den Koning van *Calicut* toe-behoorende, geſamentlijk ſouden gaan aantaſten: om dat hy verſtaan had / dat eenige Moorſe Scheepen / dewelke door 4 Kapiteynen van den Samorin opgepaſt wierden / daar de voornaamſte van

Komt met hem over een Panane te gaan overrompelen,

Om wat reden.

1507 was ſeekere Moor genaamt Curialle, aldaar in lading lagen.

Voorſorg van den Samorin hier tegen.

Ondertuſſen had den Samorin de gemelde plaats met veel Geſchut / Volk en Oorlog-voorraat ſeer wel voorſien / alſo het een plaats was / daar hy begeerde / dat de Moorſe Schepen / die in ſijn Koninkrijk quamen handelen / haar ladinge ſouden inneemen; want deſe Haven was een Rivier / daar ſe eenige beſchutting of beſcherming van onſe Vlooten van Cochin konden bekoomen.

Den Onder-Koning en d'Acunha koomen tot Panane.

Deſe twee dan / namentlijk Triſtano d'Acunha met de Koopvaardy / en den Onder-Koning met de Oorlog-Schepen van de Vloot geraekt zijnde / quamen tot dito Panane, leggende 14 mijlen beneden Calicut, tegen Cochin aan / op den 23 October deſes avonts. De Mooren ondertuſſen die ſig daar op geſpitſt / en daarom een ſeker maakſel op de manier van een Bolwerk opgeworpen / en met Geſchut ſeer wel voorſien hadden / ſiende ſo veel Schepen op de Rivier leggen / ſo is 't: dat ſy als menſchen / die het haare wilden beſchermen / behalven de werken / die ſy de geheele nagt / voor den ogtent / dat ſy den aanval verwagteden / gemaakt hadden / nog andere opwierpen / en voor 't reſt om malkander aan te moedigen / begaven ſig de voornaamſte onder haar na ſeekere Kerk / om aldaar te ſweeren / liever alle in 't beſchermen van de plaats te ſterven, dan die over te geeven.

Groote toebereytſelen der Mooren.

Hun verbintenis,

De Onder-Koning en Triſtano d'Acunha ondertuſſen voor den ingang van de Rivier geraekt zijnde / en ſiende / hoe ſterk de Mooren haar gemaakt hadden / gaven laſt / dat 'er 3 *Caravoolen* met ſo veel Volk, als doenlijk was, tegen dat het water wies, plat op den overloop, tot mijding van 't Geſchut uytgeſtrekt, voor uyt ſouden gaan, en daar by tot haar beſcherming, de Sloepen van de Scheepen, yeder Kapiteyn in de ſijne. Dat hare Soons de eerſte daar uyt aan Land ſouden ſpringen: dat de Kapiteynen, die naar *Indien* gin-

tot het bevegten der Mooren.

gingen, *Don Lourenzo*, en de geene, die na *Portugaal* quamen, *Nuno d'Acunha* ſouden verſellen, en eyndelijk / ſy beyde ſouden in de *Galey* van *Diego Pirez* agter aan koomen. 1507

Den agtent gekoomen zijnde / begonden ſy de Rivier / en de werken daar het Geſchut op geplant was / niet ſonder groote weers hoor de Kogels te naderen; en hier op begonden de Mooren een verbaarlijk geſchreeuw op te heffen / het welk grooter was / als de ſchaade / die haar Kanon dede. Want God gaf / dat de plaats daar het Geſchut op ſtond / ſeer hoog was / invoegen het ſelve grooter ſchaade aan groote ſcheepen als aan ſchuyten en platte Caraveelen toebragt. So dat d'onſe tuſſen de Kogels daar ſonder eenig merkelijk letſel voorby raakten. Optogt tot het gevegt. Groot geſchreeuw der Mooren.

De 2 Kapiteynen / die de vooytogt hadden / roepden peder om 'd eerſt / wie dat eerſt aan de ſchuyting ſoude koomen / om 't ſelve aan te taſten / het welk ſodanig in ſijn werk ging / dat men bynaa meende / dat ſe een groote ſtrijt tegen malkander aanvingen / doch doen het op een aanvallen quaam / deden ſy ſulks geſamentlijk met goede order en een moet / die boven alle uytſtak. De meeſte Mooren hier op / als luyden / die haar aan de dood overgegeven hadden / wilden de onſe niet eens agter de werken / die ſy gemaakt hadden / verwagten / maar ſo als ſe het Land naderden / ſprongen ſy in 't water / en vielen der op in / terwijl ſe noch in de Schuyten waren / ſo dat d'onſe het aldaar het quaatſt hadden. Want wijl ſe ſeer gedrongen in de ſchuyten waren / en haar geweer over ſulks niet na haar wil konden gebruyken / daar de Mooren in tegendeel / als de ruymte lugt hebbende / het hare ſonder eenig hinder en na haar wil heen en weder ſwaayden / ſo duurde het al een goede poos / eer ſe voet aan Land konden krijgen / tot dat ſe eyndelijk mede in 't water ſprongen / als wanneer daar 3 van de hare ſneuvelden / daar de voornaamſte van was eenen Gil Cazado. Aantaſting van 't paalwerk. Woeſte uytval der Mooren. Naauwe plaats in de Schuyten. Ruymte der Mooren. d'Onſe ſpringen in 't waater om aan Land te raaken.

Don

1507 Don Lourenzo hier op aan de ſchutting geſtoo-
men zijnde / vond aldaar veele van ſijn volk met
Scherp gevegt. Lancien doende zijnde / ſo dat daar een bloedig
gevegt ontſtond / namentlijk d'eene om te klim-
men / en d'andere om het ſelve af te weeren / ſo
dat onder het bloed-ſtorten / en de verwoethepd /
waar mede ſy alle aangedaan waren / de rook van
Verwarring door de rook van 't Geſchut. 't Geſchut ſo groot was / dat ſe malkander niet
en konden ſien; zijnde ſo die geene / die met den
Onder-Koning en Triſtano d'Acunha gekoomen
waren / als de geene / die met hare Soons voor
uyt waren gegaan / op die tijd geheel door mal-
kander verwart geraakt.

Naamen der Portugeſen die boven op het werk der Mooren raaken. De eerſte die boven op dit werk / dat ſo dap-
perlijk beſchermd wierd / door toedoen des Vaan-
draagers van Don Lourenzo, die haar voorging /
raakten / waren Pero Barreto, Payo de Souſa,
Rodrigo Rabelo, Gonſalo de Payva en Pero
Cam. De Onder-Koning onderuſſen deſen
Vaan-draager ſijn Soon boven ſiende / en deſe
inmiddels door de ſwaarte ſijner wapenen niet van
gelijken komende doen / begon den eerſten uyt de
Galey, daar hy met Triſtano d'Acunha op was /
Woorden van den Onder-Koning tegen ſijn Soon. overluyd te roepen: O *Don Lourenzo* wat moogt
gy beginnen, en waar toe laat gy de dingen koo-
men! waar op hy onbeſchroomt tot antwoord gaf /
Ik maak plaats voor de geen, die my de eer van
de voorgang afgewonnen heeft.

Antwoord van de Soon. Triſtano d'Acunha ſijn Soon hier op mede in de
Woorden van Triſtano d'Acunha. benaauwthepd ſiende / daar Don Lourenzo in was /
ſepde tegen hem: O Heer *Don Lourenzo*, ik bid
u hertelijk, dat gy deſe Jongeling *Nuno* in de Kerk,
daar dit geſnor van *Mooren* by malkander komt,
wilt gaan inwijden; want ik hoop op God, dat
de ſelve met dit Vaan van Chriſtus, dat wy op
deſſelfs Altaar ſullen gaan opregten, heden gehey-
ligt ſal zijn.

Werden hier door baande gemaakt. Nuno d'Acunha deſe woorden van ſijn Vader
hoorende / voegde ſig by Don Lourenzo, en ver-
weikten die woorden van hare Ouders ſulk een

moet

moet in haar / dat ſe ſig dieper in 't gevaar be- 1507
geevende / peder een wond in 't aangeſigt ontfingen.
Don Lourenzo kreeg de ſijne in een geval / dat En gewond.
hem met een Moor, die een van de 4 Kapiteynen
was / die tot beſcherming van die plaats geſchikt
waren / over quam; welke Kapiteyn als een mens /
die ſig aan de dood over gegeeven had / de oogen
op Don Lourenzo ſloeg / en verſtaande / dat het een
van de vooznaamſte van de Vloot was / ſo is 't:
dat hy met ſijn ſchilt bedekt / en een wepnig ge-
bukt zijnde / ſijne beenen vooz upt ſtak om hem te
doen ſtruykelen. Dog Don Lourenzo, die een
van de kloekſte mannen van dit Koninkryk was /
ſulks ſiende / trad 2 ſchzeeden te rug / en trof de
Moor met een houwer / die hy in beyde ſijne han-
den had / ſo gewis / dat hy hem tot aan de bozſt
toe opkloofde / het welk een van de verbaarlykſte Vervaarlijke
ſlaagen was / die men tot nog toe geſien had / ſlag van
alſo de gedagte Moor een wel geſet man / en Don Lou-
ſeer wel in 't vlees was. En het zy hy dooz de renzo op een
kragt van de ſlag / doen de ſelve nederviel / het Moorſe
zy / dat de Moor hem op dat pas by den arm Kapiteyn.
gzeep / ſo kreeg hy daar aan een redelyk ge- Don Lou-
vaarlyke ſlag / want alſo aldaar veel ſlag-aders renzo ge-
en aders zijn / was ſulks oozſaak / dat hy veel quetſt.
bloed quyt wierd.

Ons volk ondertuſſen merkende dooz het wy- De onſe
ken der Mooren, dat d'overwinning op haar ſy- vervolgen
de begon te hellen / ſo is 't: dat ſy haar geen de Mooren.
tijd tot het bergen van haar levens gaven: en
deſe daar-en-tegen haren gedanen eed willende
volbzengen / ſiende / dat de Heydenen van 't Weeren
Land en eenig ander volk van de ſtad haar be- haar Won-
gonden te verlaten / ſo is 't: dat ſy als ſtantva- derlijk.
ſtig zijnde / ſonder een voet te verſetten / eer ſy
by de Kerk quamen / alle op ſeekere plaats Dog wer-
dooz het ſwaart der onſe / hoewel niet ſonder ee- den ver-
nige ſchaade van deſe laatſte / ſneuvelden. ſlaagen.

Op deeg tijd / nademaal het volk ſo te wa-
ter als te Land even pverig in de weer was /

ſo

1507 ſo ſond de Onder-Koning eenige Kapiteynen van de Caravecten, om de Scheepen der Mooren en andere / die op de helling lagen / aan te taſten / en den brand daar in te ſteeken; waar door ſy al ſo veel gevaar als die van 't Land uytſtonden: want de ſcheepen der Mooren waren mede vol volk / dat haar beſchermde / terwijl ſy ſagen / dat de hare / die op het Land waren / nog niet t'eenemaal waren overwelbigt. Dog na dat d'overwinning ſig voor d'onſe begon te verklaren; ſo is 't: dat de Mooren / ſo te water als te Land / het op een loopen ſtelden / waar van eenige ſig in de Kerk meenende te bergen / hare levens daar in lieten; ſo dat het redelijk was / dat hare Lighamen hare begraaf-plaats vonden / daar ſy hare zielen verlooren hadden.

Eenige tot het verbranden der Moorſe Vaartuygen afgeſonden.

Vlugt der Mooren.

Getal der dooden.

Het getal van deſe en van die geene / die op de ſtrant omquamen / bedroeg over de 500. en dat van d'onſe 18: waar onder geen luyden van aanſien / maar over de 60 gequetſt waren / zijnde de voornaamſte Pero Barreto, Payo de Souſa, Fernando Pirez d'Andrade en Jorge Fogaza. De verdere ſchaade / die den Samorin quam te lijden / boven en behalven het verlies van alle ſijne Kapiteynen en veel perſoonen van aanſien / was dat van de plaats ſelf en van de ſcheepen / die aldaar met veel goederen geladen lagen / daar veel Ingenaars groot gevoelen van hadden / als alles door het vuur verteert wierd.

Gequaſte van d'onſe.

Schaade van den Samorin en Koopluyden.

Verwondering der Mooren over het verbranden der Goederen.

Dog het geen / daar de Mooren het meeſt over verwondert waren / was / dat nademaal ſulk een menigte van goederen daar binnen was / de Kapiteynen niet gereetiger waren / om yeder ſijn deel daar van te krijgen / maar in tegendeel alles lieten verbranden / ſonder yets anders als het Geſchut na ſig te neemen.

Eenige Portugyſſe Heeren tot Ridders geſlaagen.

Dit dan uytgevoert zijnde / dat een van de heerlijkſte daden / die in die Geweſten ooyt geſchiet was / en waar over eenige / tot belooning van hare goede dienſten daar inne beweeſen / tot Rid-

Den Onder-

ders

ders geſlagen wierden/ ſo keerde de Onder-Koning met Triſtano d'Acunha weder na Cananor, om Gengber/ dat ſy nog niet in en hadden/ in te neemen. En op den 10 December ging Triſtano d'Acunha na Portugaal t'ſepl/ ſeylende voorby Quiloa, alwaar hy eenige beſchepden/ die hy/ rakende het geen 'er tuſſen hem en Nuno Vaz Pereira voorgevallen was/ van den Onder-Koning gekreegen had/aan Pero Ferreira over gaf. 1507

Koning en d'Acunha keeren na Cananor. En de laatſte na Portugaal.

Hier op den 9 January des Jaars 1508 tot Mozambique gekoomen zijnde/ vond hy aldaar een gedeelte van de Vloot/ die in 't voorgaande Jaar van 1507 uyt Portugaal vertrokken was/ en aldaar water en hout ingenoomen hebbende/ vertrok hy alleen met 3 zeylen/ die hy by ſig had/ want d'andere zijnde ſijn eygen Schip/ Kapitepn Joan da Veiga, en Job Queimado, volgden naderhand/ alſo de ſelve eerſt na ſijn vertrek aanquamen. En alſo het Schip Leitoa de oude/ Kapitepn Lionel Coutinho, het welk beneffens deſe 2 zeylen gekoomen was/ ſo veel lekken kreeg/ dat het ſelve de reys niet en konde verduyderen/ ſo wierd desſelfs Lading in het Schip St. Antony Kapitepn Henrique Nunez de Lion, (het welk beneffens d'andere Kapitepnen/ die in 't Jaar 1507. van daar vertrokken was) overgedaan; dog Lionel Coutinho quam als Koepſiger met Henrique Nunez. En ſchoon deſelve alle behouden in Portugaal aanquamen/ ſo hadden egter de geene/ die met Triſtano d'Acunha vertrokken waren/ moepte genoeg om dat ſelve geluk te hebben. Want hy verdiel op de kuſt van Guiné, alwaar hem veel volks van ſiekte afſtierf; en wat Job Queimado aangaat/ na dat hy tot Mozambique aangekoomen was/ doen hy in dat Jaar weder derwaarts keerde/ ſo wierd hy/ wijl hy alleen quam/ door de Franſſe genoomen. 1508

Komt tot Mozambique, van waar met 3 Scheepen vertrekt. En door d'andere gevolgt. word. Goederen uyt het Schip Leitoa, in een ander overgedaan.

d'Acunha vervalt op de kuſt van Guine, Job Queimado door de Franſe genoomen. Scheepen in Mozambique gevonden.

Wat de ſcheepen aangaat/ die ſy in Mozambique vonden/ dat was een gedeelte van 11 zeylen/

1508 len/ die in 't Jaar 1507 upt Portugaal vertrokken waren/ naamentlijk 7 om Specerpen in te neemen/ dewelke in 3 Opper-Kapitepnſchappen verdeeld waren.

E Y N D E.

REGISTER,

Der voornaamſte Saken vervat in de Scheeps-Togt van *Triſtano d'Acunha*.

A.

Alfonſo d'Albuquerque Opperhooft van de Scheepen na *Arabien*. 3
- - word met 4 Scheepen afgevaardigt. 12
- - trekt met een Troup volk na *Oja*. 22
- - gaat met *d'Acunha* na *Brava*, dog moet vlugten voor de *Mooren*. 26
- - krijgt eyndelijk de Overwinning. ibid.
- - ſlaat *d'Acunha* en andere tot *Ridders*. 27, 28
- - vertrekt na de kuſt van *Arabien*. 41
Alfonſo de Noronha tot Kapiteyn van een Fortres op *Socotora* aangeſtelt. 2
- - toont ſig dapper. 22
- - velt den *Xeque* van *Oja* neder. 23
- - ſpringt met eenig volk op *Socotora* eerſt aan Land. 34
- - velt den *Xeque* van *Socotora* neder. 35
- - neemt beſit van de Fortres op *Socotora*. 40
Alfonſo Lopez d'Acoſta Scheeps-Kapiteyn. 3
Alvaro Fernandez Scheeps-Kapiteyn. 3
- - deſſelfs doot. 14
Alvaro Telez Barreto Scheeps-Kapiteyn. 3
- - vervalt buyten *St. Laurens* en komt te *Sumatra*. 4
- - neemt 6 Scheepen vol goederen. ibid.
Amazonen beſchreeven. 20
Antonio bekeert en doopt veele menſchen op *Socotora* door ſijn predicatie. 39
Antonio de Saa blijft dood. 23
Antonio de Saldanha geſtelt tot Kapiteyn op het Schip *St. Mary*. 14
- komt behouden in *Portugaal* aan. ibid.
Antonio do Campo Scheeps-Kapiteyn. 3
Arabieren op wat wijſe de ſelve magtig zijn geworden. 16
- - hoe ſy meeſter van de Zee wierden. ibid.
- - neemen den Tytel van *Xeque* aan. 17
- - deſſelfs elendige ſtaat ſo in oude als hedendaagſe tijd. 17
Armen der *Moorſe* Vrouwen afgeſneeden. 27
- - Goddelijke ſtraf hier over. ibid.

B.

Bergen op *Socotora* ſeer hoog. 30
Blinde in een Put gevonden. 38
- - aardig antwoord hier over van hem. ibid.
Bogima een *Moor* geeft onderregting van het Eyland *St. Laurens* aan de *Portugyſen*. 5
- - word van 2 Kapiteynen na een Dorp gebragt. 7
- - doet ſijn aanſpraak aan eenige

Mooren aldaar. ibid.
- - gaat aan Land, dog word geweldig door de *Mooren* gehavent. 8
- - geeft reden van deſe mishandeling. ibid.
Bouw-konſt der *Arabieren*. 17
- - waar ſy deſelve van daan hebben, ibid.
Brava cijnsbaar door *Ruy Lourenzo* gemaakt. 25

C.

Caffers uytgeſonden om de Riviet *Rapto* op te ſpeuren. 19
- - keeren onverrigter ſaake wederom. ibid.
Calancoa Haven van toevlugt. 30
Caſtel op het Eyland *da Palma* gemaakt. 4
Culimanja eertijts de verblijf plaats van den Koning van *Melinde*. 20

D.

Dame van een *Moor* deſſelfs verliefde dapperheyd. 23
Dapperheyd van verſcheyde *Portugyſen*. 44
Diego Fernandez Pereira ontdekker van *Socotora*. 1, 2.
- - aan den *Xeque* van *Brava* geſonden. 25
- - komt met een trots beſcheyt te rug. ibid.
Dinis Fernandez de Mello deſſelfs lof. 37
Domingo de Ramos vertrekt met 14 zeylen van *Liſſebon*. 3
Don Lourenzo doorklooft de kop van een *Moors* Kapiteyn. 45
- - wort gequetſt. ibid.
Duarte de Souſa ontkomt de brand van *Oja*. 24

E.

Edellieden een meenigte tot *Ridders* geſlagen. 28

F.

Fortres der *Mooren* op *Socotora*. 2
- - word door *d'Albuquerque* genoomen. ibid.
Fortres de naam van *St. Michiel* gegeeven. 40
Franciſco d'Almeida geeft het bewint van ſaken aan *d'Acunha* over. 41
- - beſluyt met *d'Acunha*, *Panane* te overrompelen. 41
- - komt tot *Panane* ten Anker en ſtelt order tot het gevegt. 42
Franciſco de Tavora Scheeps-Kapiteyn. 3
Fuſt van *d'Acunha* gebouwt. 41

G.

Gaſpar Diaz plant een Vlag op de Muur van de Fortres van *Socotora*. 35
Gebeeden wanneer van de Inwoonders van *Socotora* gedaan. 31
Gevangens voor Soldaten gebruykt 3
Gevegt ſeer bloedig tuſſen de *Portugyſen* en *Mooren*. 44
Goederen in Zee geſmeeten. 5

H.

Handel der *Arabieren*, voor de ſelve *Turken* waren. 16
Hayr van verſcheyde ſoort der *Mooren*. 7
Heydenen ſeer vreedſaam op *St. Laurens*. 6

I.

Inham de naam van *Donna Maria d'Acunha* gegeeven. 7
Joan Borges verdrinkt. 27
Joan da Nova komt by de Vloot van *d'Acunha*. 14

Joan da Veiga Scheeps-Kapiteyn. 3
Joan Ereire dood geſchooten. 37
Joan Gomez d'Abreu Scheeps-Kapiteyn. 3
Job Queimado de Setuval Scheeps-Kapiteyn. ibid.
- - van de *Franſſe* genoomen. 47
Jorge d'Afonſeca heeft de Rivier *Rapto* 5 dagen opgevaren. 20
Jorge da Sylveira desſelfs Edelmoedigheyd. 23
Inwoonders van *St. Laurens* ſpreecken met *Bogima* een *Moor*. 8
- - ſlaan hem geweldig ibid.
- - vlugten Boſchwaart in. 8
- - van *Lulangane* veele geſneuvelt en verdronken. 9
- - neemen een beſluyt om te ſterven of te overwinnen. 10
- - krijgen een trooſtelijke boodſchap van *d'Acunha*. ibid.
- - brengen veele ververſſingen aan *d'Acunha*. 11
- - van *Brava* geeven een trots beſcheyt. 25
- - dog worden overwonnen. 26
- - van *Socotora* beſchreeven. 31
- - deſſelfs woeſtheyd en manier van Vegten. ibid.
- - van *Socotora* werpen haar voor de voeten van *d'Acunha*. 38
- - verſoeken beſcherming van hem. 39
- - welk haar beloofd word. ibid.
- - brengen veele ververſſingen. ibid.

K.

Koning van *Caxem* ſend een Vloot met volk om die van *Socotora* te overwinnen. 32
Koning van *Melinde* ontfangt *d'Acunha* heel beleeft. 15
- - verſoekt den ſelven om eenige plaatſen te verwoeſten. 15. 16
- - deſſelfs afkomſt. 17. 18
Koning van Portugaal ſend 2 Vlooten na *Indien*. 2
- - belaſt een Fortres op *Socotora* te maken. ibid.
Koning van Quiloa voor een afvallige van die van *Zemzibar* gehouden. 17
Koude waar door veel Scheeps volk ſtierf. 4

L.

St. Laurens een Eyland beſchreeven. 11
Liefde tuſſen een *Moor* en desſelfs *Dame*. 23
Lionel Coutinho Scheeps-Kapiteyn. 3
Lulangane een Rivier. 9
- - Inwoonders daar ontrent met des ſelfs gebouwen beſchreeven. ibid.
- - deſſelfs Eyland door de *Portugyſen* omcingelt. 9
Luziva deſſelfs magt. 18

M.

Manſchap der Vloot van *d'Acunha*. 3
Manuel Telez Barreto Scheeps-Kapiteyn. 3
Matatana een Haven op *St. Laurens*. 5
Mooren van *Oja* vlugten voor de *Portugyſen*. 22
- - van *Panane* verbinden ſig om haar dapper te verweeren. 42
- - maaken een groot geſchreeuw. 43
- - doen een woeſte uytval. ibid.
- - weeren ſig dapper, dog veele ſneuvelen. 45
- - vlugten in een Kerk en worden aldaar gedood. 46
- - van *Socotora* maken groote toebereydſelen tegen de *Portu-*

Gyſen. 33
- - brengen de ſelve groote ſchade toe. 34
- - derſelver dapperheyd in 't beſchermen van haar Schans. 37

N.

Negers koomen om met den Koning van *Melinde* te handelen. 20
- - wórden by nagt van den ſelve geplondert. ibid.
Nuno d'Acunha deſſelfs dapperheyd. 22
- - des ſelfs doot. 23

O.

Officiers ſoeken met de *Mooren* in de Fortres te dringen. 36
Oja deſſelfs gelegentheyd. 21
Oneenigheyd tuſſen alle de Koningen van *Arabien.* 18
Oorſaak waarom de Koning van *Melinde* Vreede met de *Portugyſen* had aangegaan. 16
Oproer tot *Socotora.* 40

P.

Panane van alles wel voorſien. 42
Peſt ſwaar op de Vloot. 3
- - hout op by de *Middel-lijn.* 4
Poort van de Fortres op *Socotora* beſtormt. 36
Portugyſen krijgen 500 menſchen op *Lulangane* gevangen. 9
- - lijden veel ſchade in hare Schuyten van de *Mooren.* 43
Puyhje van de Zee naam van een Schip, ſeer ontreddert en wederom herſteld. 14

R.

Rapto een Rivier waar geleegen. 19
- - wierd door eenige *Mooren* en *Coffers* onderkent. ibid.
- - is vol Zee-Paarden. 19
- - deſſelfs vermaartheyd. 20
Ratten eeten de voeten op van een doot menſch. 4
Ruy Diaz Pereira Scheeps-Kapiteyn. 3
Ruy Pereira Scheeps-Kapiteyn. 3
- - komt in de Haven van *Matatana* op *St. Laurens.* 5
- - alwaar hy een *Almadia* met 18 man ontmoet. ibid.
- - neemt 2 Jongens van de ſelve, en gaat met haar na *d'Acunha.* 5
- - verongeluk: met ſijn Schip. 13

S.

Sada een Dorp door de *Portugyſen* in brand geſtooken. 12
Schilden der *Mooren* ſteek-vry. 34
Schuyt met 18 *Portugyſen* omgeſlagen. 27
Soco naam van een Haven. 30
Socotora van wie ontdekt. 2
- - een Eyland deſſelfs gelegentheyd. 29
- - heeft geen Haven, maar veel Bergen. 30
- - - deſſelfs onvrugtbaarheyd. 30
- - deſſelfs Spijs, Geloof, Benaming, en aanbidding. 31
Soonen van *d'Almeida* en *d'Acunha* worden beyde gewont. 45
Steenen geweer van die van *Socotora.* 32
Suſters namen van 2 Eylanden. 30

T.

Tovery van *Socotora* ſeer vermaart. 31
Triſtano Alvarez Scheeps-Kapiteyn. 3
Triſtano d'Acunha blind geworden. 8
- - word wederom geneeſen. ibid.

Triſtano d'Acunha's verſoek aan den Koning van *Portugaal*. 1
- - neemt water in te *Cabo Verde*, en vertrekt van daar. 4
- - komt aan de *Caap St. Auguſtijn*. ibid.
- - vervalt te ver na het Zuyden. ibid.
- - ontdekt eenige Eylanden. 4
- - gaat over in het Schip *St. Antony*. 6
- - komt in een Inham aan *St. Laurens*. 7
- - komt in een Dorp. 8
- - krijgt den *Xeque* van *Lulangane* gevangen. 9
- - die hy weder na deſſelfs Inwoonders ſend. 10
- - bejegent hem ſeer vriendelijk ten tweeden-male. 11
- - keert weder na ſijne Scheepen. 12
- - vertrekt van *Lulangane* en komt by *Curia*. 12
- - vaardigt *d'Albuquerque* af met 4 Scheepen. 12
- - berget 13 mannen van het verongelukte Schip van *Ruy Pereira*. 13
- - is in groot gevaar van te verongelukken. 13
- - wort door de wind aan de Eylanden van *Angoxa* gedreeven. 13
- - ſend eenige mond-koſt na *Sofala*. 14. 15
- - komt aan de *Caap Delgado* en te *Quiloa*. 15
- - word met groote vreugd van den Koning van *Melinde* ontfangen. 15
- - komt met de ſelve over een, om eenige plaatſen te verwoeſten. 15. 16
- - vertrekt met ſijn Vloot na *Oja*. 21
- - laat ſijn komſt den *Xeque* bekent maken. 21
- - krijgt een trots antwoord. ib.
- - gaat den volgenden dag aan Land met 2 troupen. 22
- - geeft laſt aan de Soldaten om *Oja* te verwoeſten. 24
- - komt te *Lamo*. ibid.
- - legt den *Xeque* aldaar een Schatting op. 24, 25
- - komt te *Brava*. 25
- - gaat met de *Portugyſen* aan Land. 26
- - dog moet deynſen. ibid.
- - verjaagt egter de *Mooren* en komt in de Stad *Brava*. ibid.
- - word door *d'Albuquerque*, *Ridder* geſlaagen. 27
- - vervalt aan de *Caap Guardafu*. 29
- - komt tot *Socotora*. ibid.
- - gaat aldaar aan Land. 33
- - doet een ſchoone vermaning aan de *Socotorinen*. 39
- - overwint de *Mooren* van *Panane*. 45, 46
- - ſeylt na *Portugaal* en paſſeert *Quiloa*. 47
- - komt tot *Mozambique*, alwaar hy eenige Scheepen vind. ibid.
- - vervalt op de kuſt van *Guiné*. ibid.

Triſtano Roiz Scheeps-Kapiteyn. 3
Twiſt tuſſen den Koning van *Melinde* en andere. 18

V.

Vaartuygen der *Mooren* verbrand. 46
Verſoek van *d'Acunha* aan *d'Albuquerque* over het *Ridder* ſlaan. 28
Voeten van een dood menſch door

&c.

de Ratten opgegeeten. 4

W.

Wagt-Huys door de *Mooren* verlaten. 36
Woorden van *d'Acunha* tegen ſijn Soon. 44
— van *d'Almeida* tegen ſijn Soon. 44
- - antwoord hier op. ibid.

X.

Xeques een groote meenigte onder de *Arabieren* gevonden. 17
Xeque van *Lamo* geeft ſig gewillig over aan *d'Acunha*. 24
Xeque van *Lulangane* gevangen genoomen. 9
- - werpt ſig neder voor *d'Acunha*. 10
Xeque van *Oja* wil geen gemeenſchap met de *Portugyſen* houden. 21
- - Reden waarom hy ſo ſtout ſprak. 21. 22
- - bliſft doot in het gevegt. 22, 23
Xeque van *Socotora* trekt de *Portugyſen* onder de oogen. 34
- - word gedoot. 35

Z.

Zee-Paarden in de Rivier *Rapto* gevonden. 19

EYNDE.

Berigt voor den Boek-binder, waar de Figuur moet ſtellen.
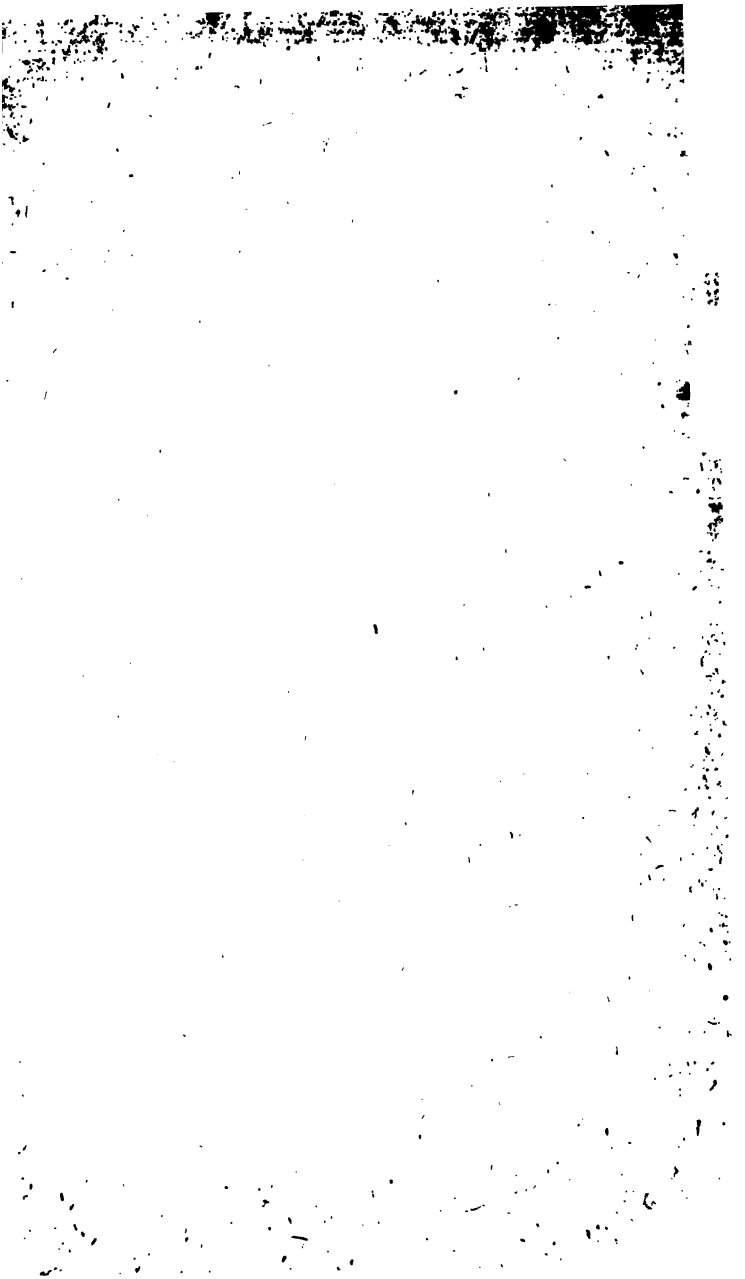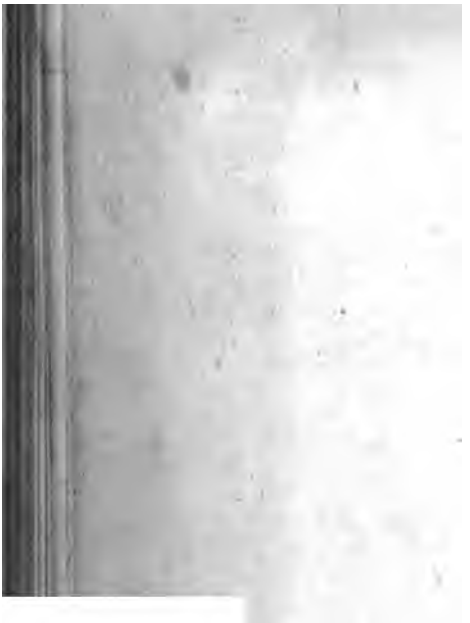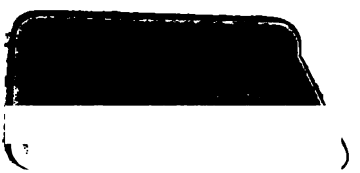
gg 1 op pagina 10